

YANSITMALI ÖZDEŞİM

"Bir Kavramın Kaderi"

Elizabeth Spillius
Edna O'Shaughnessy

Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları 221

YANSITMALI ÖZDEŞİM

Bir Kavramın Kaderi

ed. Elizabeth Spillius
Edna O'Shaughnessy

Çeviri: Emine Gök

Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları: 221
Yansıtmalı Özdeşim: Bir Kavramın Kaderi
Ed. Elizabeth Spillius ve Edna O'Shaughnessy

Özgün Adı:
Projective Identification: The Fate of a Concept

First published 2012 by Routledge
Routledge is an imprint of the Taylor & Francis Group.
Copyright © 2012 Selection and editorial matter, Elizabeth Spillius and Edna O'Shaughnessy; individual chapters, the contributors.
İngilizce baskıdan çevirinin basımı için gerekli telif hakkı düzenlemeleri The Marsh Agency Ltd. ile birlikte yapılmıştır.

Türkçe yayın hakları Psikoterapi Enstitüsü'ne aittir.

ISBN 978-605-9137-58-4

Birinci Baskı: Temmuz 2017

Editör: Tahir Özakkaş
Çeviri: Emine Gök
Yayıma Hazırlayan: Menekşe Arık

Baskı: Acar Matbaacılık Prom. ve Yayın. San. ve Tic. Ltd. Şti.
Osmangazi Mahallesi Mehmet Deniz Kopuz Caddesi No: 20/1 Esenyurt - İstanbul

PSİKOTERAPİ ENSTİTÜSÜ EĞİTİM ARAŞTIRMA SAĞLIK ORG. VE DANIŞMANLIK LTD. ŞTİ.
Eğitim ve Kongre Merkezi: Fatih Sultan Mehmet Caddesi No:285
Darıca-KOCAELİ
Tel: 0262 653 6699

www.psikoterapi.com - www.psikoterapi.org - www.hipnoz.com

SUNUŞ

Psikoterapi Enstitüsü olarak, öncelikle ruh sağlığı profesyonellerinin ya da ruh sağlığı ile ilgilenen kişilerin ihtiyaç duyacağı teorik bilgileri ve pratik/uygulamaya yönelik deneyimleri paylaşan özgün ve çeviri yayınlar ile literatüre katkıda bulunmayı hedefliyoruz. Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları, Psikoterapi Enstitüsü'nün çalışmaları kapsamında gerçekleştirilen atölye çalışmaları, uluslararası konferanslar ve dünya literatüründen seçkileri içermektedir.

Bu kitapta yansıtmalı özdeşim kavramının tarihsel gelişimi, farklı psikanaliz okullarında ve dünyanın farklı bölgelerinde nasıl karşılandığı son derece titiz ve derinlemesine inceleniyor. Melanie Klein'ın yayımlanmış ve yayımlanmamış arşiv yazılarından başlayan inceleme, kavramın Kleinci düşüncedeki gelişimine, oradan diğer psikanalitik yönelimlerdeki evrimine ilerleyerek aynı zamanda kuramlar arası kavramsal etkileşimin doğasını ve olası güçlüklerini araştırıyor. Son olarak Britanya, Avrupa, Kuzey ve Güney Amerika'daki psikanalistler yansıtmalı özdeşim kavramının kendi ülkelerindeki tarihsel gelişimini anlatıyorlar.

Konuya ilgi duyan okuyucuların yanı sıra klinisyenler, psikoterapistler ve araştırmacılar için başvuru kitabı niteliği taşıyan bu yayını sizlerle buluşturmaktan kıvanç duyarız.

Tahir ÖZAKKAŞ
Psikoterapi Enstitüsü Başkanı

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ III

KATKIDA BULUNANLAR VII

TEŞEKKÜRLER XI

ÖNSÖZ XIII

BİRİNCİ KISIM

MELANİE KLEİN'IN ESERLERİ

1. KLEİN'IN YAYIMLANMIŞ VE YAYIMLANMAMIŞ ESERLERİNDE YANSITMALI ÖZDEŞİM FİKRİNİN DOĞUŞU
Elizabeth Spillius 3

2. BAZI ŞİZOİD MEKANİZMALAR ÜZERİNE NOTLAR
Melanie Klein 23

İKİNCİ KISIM

BRİTANYA'DAKİ KLEINCI GELİŞMELER

3. BRİTANYA'DA KLEINCI ANALİSTLERCE KAYDEDİLEN İLERLEMELER
Elizabeth Spillius 57

4. BAĞLARA SALDIRI
W. R. Bion 73

5. PSİKOTİK DURUMLARIN PSİKOPATOLOJİSİNE KATKI
Psikotik hastanın benlik yapısı ve nesne ilişkilerinde yansıtmalı özdeşimin önemi
Herbert Rosenfeld 91

6. YANSITMALI ÖZDEŞİM
Bazı Klinik Yönler
Betty Joseph 117

7. Yansıtmalı Özdeşim – Analistin Katılımı
Michael Feldman 135

8. KİM KİMDİR?
Patolojik Özdeşimler Üzerine Notlar
Ignes Sodre 159

ÜÇÜNCÜ KISIM

FARKLI PSİKANALİTİK SAHNELERDEN GÖRÜŞLER

BRİTANYA PSİKANALİZ CEMİYETİ

9. YANSITMALI ÖZDEŞİM HAKKINDA ÇAĞDAŞ FREUDCULARIN VE BAĞIMSIZLARIN GÖRÜŞLERİ
Edna O'Shaughnessy 183

10. YANSITMALI ÖZDEŞİM KAVRAMI
Joseph Sandler 201

KITA AVRUPASI

11. YANSITMALI ÖZDEŞİM
Kavramın Almanya'daki Kaderi
Helmut Hinz 223

12. YANSITMALI ÖZDEŞİM
Kavramın İtalya ve İspanya'daki Kaderi
Jorge Canestri 245

13. ÇAĞDAŞ FRANSIZCA PSİKANALİZDE YANSITMALI ÖZDEŞİM
Jean-Michel Quinodoz 261

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ (ABD)

14. ABD'DE YANSITMALI ÖZDEŞİM
Genel Bakış
Roy Schafer 287

15. YANSITMALI ÖZDEŞİMİN AMERİKAN PSİKANALİTİK LİTERATÜRÜNDEKİ YERİNİN KISACA GÖZDEN GEÇİRİLMESİ
Elizabeth Spillius 293

16. TERAPÖTİK SÜREÇTE YANSITMALI ÖZDEŞİM
Arthur Malin ve James S. Grotstein 317

17. YANSITMALI ÖZDEŞİM ÜZERİNE
Thomas H. Ogden 331

18. YANSITMALI ÖZDEŞİMİN DEĞİŞİK YÜZLERİ
Albert Mason 361

LATİN AMERİKA

19. ARJANTİN'DE YANSITMALI ÖZDEŞİM KAVRAMI
Gustavo Jarast 391

20. KAVRAMIN BREZİLYA'DAKİ VARYASYONLARI
Marina Massi 409

21. YANSITMALI ÖZDEŞİM VE ÖZNELERARASILIĞIN AĞIRLIĞI
Juan Francisco Jordan-Moore 427

SONSÖZ
Elizabeth Spillius ve Edna O'Shaughnessy 441

KAYNAKLAR 443

KATKIDA BULUNANLAR

Melanie Klein 1882 yılında Viyana'da doğmuştur. Budapeşte'de Sandor Ferenczi, Berlin'de Karl Abraham ile kısa analizlerde bulunmuştur. Ernest Jones tarafından 1925 yılında ders vermek üzere, 1926'da da yerleşmek üzere İngiltere'ye davet edilmiş, burada yavaş yavaş yandaş kazanmaya başlamış ve yeni psikanalitik fikirler geliştirmiş ama Freud'un ve Abraham'ın çalışmalarında sadık olduğunu güçlü bir şekilde iddia etmeyi sürdürmüştür. Ondan önceki bazı analistler laf arasında yansıtmalı özdeşim kavramından bahsetseler de, genelde yansıtmalı özdeşim kavramını tanıtan kişi olarak tanınmaktadır.

Wilfred Bion Klein'ın yansıtmalı özdeşim fikirlerini ilerletmiş, özellikle psikotik ve normal yansıtmalı özdeşim biçimlerini ayırt etme konusunda kendi özgün fikirlerini geliştirmiştir.

Herbert Rosenfeld Almanya'da doğmuş, 1930'larda Britanya'ya gelmiştir; burada Melanie Klein tarafından analiz edilmiş ve özellikle psikotik hastaları anlama konusundaki yenilikçi çalışmalarıyla tanınmıştır. Bu kitapta yeniden basılan makalesinde, psikotik hastalarda rastlanan birkaç farklı yansıtmalı özdeşim türünü faydalı bir şekilde anlatmaktadır.

Betty Joseph psikanalize yaptığı önemli katkılardan ötürü Mary Sigourney ödülünü almıştır. Psikanalitik yönteme duyduğu ilgiyle ve özellikle analist-hasta ilişkisinde yansıtmalı özdeşimin dışavurumuna dair anlayışıyla ünlüdür.

Michael Feldman Güney Afrika'da doğmuş, fakat Britanya'da psikanaliz eğitimi almıştır ve özellikle yansıtmalı özdeşim biçimle-

rinin dışavurumu dahil olmak üzere analist-hasta ilişkilerini inceleme yöntemiyle ilgilenmektedir.

Ignes Sodre Brezilya'da doğmuş, İngiltere'ye yerleşmiş ve psikanaliz eğitimine çok genç yaştayken başlamıştır. Yansıtmalı özdeşimin yorumu dahil olmak üzere özellikle psikanalitik yöntemle ilgilenmektedir ve psikanaliz ile edebiyat arasındaki ilişkiye de ilgi duymaktadır.

Joseph Sandler köken olarak Güney Afrikalı olmakla birlikte küçük yaşta Britanya'ya gelmiş ve Britanyalı analistlerden oluşan Çağdaş Freudcu grubun üyesi olmuştur. Yansıtmalı özdeşim başta olmak üzere Kleincı fikirlerle de ilgilenmiştir. Birçok Kleincı, Sandler'in yansıtmalı özdeşimin önemli bir yönü olan bilinçdışı fantezilerin ve inançların "gerçekleştirilmesi" hakkındaki fikirlerini benimsemektedir.

Helmut Hinz Elizabeth Spillius, Jorge Canestri ve Jean-Michel Quinodoz ile birlikte 2002 yılında Prag'da düzenlenen Avrupa Psikanaliz Federasyonu Kongresi'nde yansıtmalı özdeşim hakkında makaleler sunmuştur. Dr. Hinz, Alman Psikanaliz Derneği'nin (DPV) üyesidir ve Tübingen'de çalışmaktadır. Kongrede yansıtmalı özdeşim hakkında sunduğu makale bu kitapta mevcuttur.

Jorge Canestri İtalyan Psikanaliz Derneği'nin üyesidir ve ayrıca Arjantin Psikanaliz Derneği'nin de denizaşırı üyesidir. 2002 yılında Prag'da sunduğu makaleyi bu kitapta bulabilirsiniz.

Jean-Michel Quinodoz İsviçre Psikanaliz Topluluğu üyesidir ve psikanaliz çalışmalarını daha çok Cenevre Cologny'de yürütmektedir. Bu kitaptaki makalesi Prag Kongresinde sunduğu makalenin gözden geçirilmiş versiyonudur.

Roy Schafer Amerikan Psikanaliz Derneği üyesidir. Farklı yerlerde dersler verse de esasen New York'ta çalışmaktadır. Yansıtmalı özdeşime dair Amerikalıların görüşlerini yansıtan özgün makalesiyle bu kitaba katkıda bulunmaktadır.

Arthur Malin Amerikan Psikanaliz Derneği ve Los Angeles Psikanaliz Çalışmaları Enstitüsü ve Topluluğu üyesidir. James Grotstein ile birlikte 1966 yılında özel olarak yansıtmalı özdeşim hakkında makale yazan ilk analistlerdi; söz konusu makale bu kitapta yer almaktadır.

James Grotstein Amerikan Psikanaliz Derneği ve Kaliforniya Psikanaliz Merkezi üyesidir. Arthur Malin ile birlikte ABD'de yansıtmalı özdeşim üzerine ilk makaleyi yazmışlardır.

Thomas Ogden Amerikan Psikanaliz Derneği ve Kuzey Kaliforniya Psikanaliz Enstitüsü ve Kaliforniya Psikanaliz Merkezi üyesidir. Bu kitapta yer alan makalesi, yansıtmalı özdeşim hakkında ABD'de yazılan eski (1975) ve etkili makalelerden bir tanesidir.

Albert Mason aslında İngiltere'de psikanaliz eğitimi almış ve 1967 yılında Los Angeles'a göç etmiştir. Kaliforniya Psikanaliz Merkezi, Amerikan Psikanaliz Derneği ve Britanya Psikanaliz Cemiyeti üyesidir. Bu kitap için sunduğu özgün katkı, hastaların yansıtmalı özdeşimi dışavurumlarına ilişkin sayısız klinik tanımlamalar içermektedir.

Luiz Meyer Sao Paulo'da psikanaliz alanında çalışmaktadır. Latin Amerika'da yansıtmalı özdeşim kavramının kullanımına ilişkin tanımlara yapılan katkıları anlatmaktadır.

Gustavo Jarast Arjantin Psikanaliz Derneği üyesidir ve yansıtmalı özdeşim kavramının Arjantin'deki gelişimini anlatmaktadır.

Marina Massi Sao Paulo Brezilya Psikanaliz Topluluğu üyesidir ve psikanalizin Brezilya'daki tarihsel gelişiminden, psikanaliz merkezlerinin çok fazla olması nedeniyle ortaya çıkan güçlüklerden ve yansıtmalı özdeşime dair pek çok görüşten bahsetmektedir.

Juan Francisco Jordan-Moore Şili Psikanaliz Derneği üyesidir ve Santiago'da çalışmaktadır. Şilili yazarların yansıtmalı özdeşim sürecinde yer alan karmaşık olgulara tam bir açıklama getirebilecek öznelerarası ya da iki kişili alan kuramı geliştirme çabalarına özel dikkat göstererek, yansıtmalı özdeşim kavramının Şili'de nasıl karşılandığını anlatmaktadır.

TEŞEKKÜRLER

Öncelikle bu kitabın oluşmasına katkı sağlayan bütün yazarlara teşekkürü borç biliriz. Yardımcı Editörlerimiz Sophie Boswell ve Jessica Brighty'i işe almamızı sağlayan Melanie Klein Vakfı'na manevi ve maddi teşvikleri için minnettarız. Titiz bir redaksiyon ve enerjisiyle kitaba baştan sona destek olan Elizabeth Allison'a, değerli yardımları için John Churcher'e, faydalı tavsiyeleri için Richard Rusbridger'e, New Library Editörü Dana Birksted-Breen'e ve ilk taslağımızın üç anonim okuyucusuna teşekkür ederiz.

ÖNSÖZ

Elizabeth Spillius ve Edna O'Shaughnessy

"Yansıtmalı özdeşim" terimi 1946 yılında psikanaliz diline girdiği zaman, özdeşime dair zengin fakat sistematikleşmemiş bir bilgi yığını zaten mevcuttu. Freud'un kendisinin özdeşime dair anlatımları mevcuttu; örneğin benliğin nesneleriyle kurduğu birincil özdeşimler; histerik, çoklu ve grup özdeşimlerindeki gibi bazı özdeşimlerin benliği nasıl bölebildiği ya da fakirleştirebildiği; melankolide nesneyle kurulan narsisistik özdeşimler gibi bazı özdeşimlerin benliği nasıl karmaşık hastalıklı biçimlere sokabildiği; üst benliği ve benlik idealini oluşturan özdeşimlerin zihni nasıl yapılandırdığı, ideallerle kişiliği zenginleştirmekle beraber, suçluluk hissi ve taleplerle de benlik kaygısına sebep olduğu gibi. *The Language of Psychoanalysis* [Psikanalizin Dili] kitabında, Laplanche ve Pontalis, "Freud'un çalışmalarında, özdeşim kavramı adım adım merkezi role bürünmekte, böylece birçok ruhsal düzenekten biri olmanın ötesine geçip, özne insanı oluşturan işlemin ta kendisi olarak sahneye çıkmaktadır" diye yazmışlardır (Laplanche ve Pontalis, 1973, s. 206).

Abraham ve Ferenczi de özdeşim fikrine katkıda bulunmuşlardır; Anna Freud saldırganla özdeşim savunma mekanizmasına dikkat çekmiştir. Fakat kavramı kapsamlı bir şekilde genişleten kişi Melanie Klein'dır. Özdeşimi, yaşamın başından itibaren içe atma ve yansıtma vasıtasıyla bütün içsel dünyanın yaratıcısı olarak görmüş, böylece benliğin "içsel ve dışsal nesneler ve durumlar arasında sürekli bir dalgalanma" yoluyla dışarıya ve içeriye yönelmeye yatkın olduğunu belirtmiştir (Klein, 1945, s. 409). Daha sonra 1946 yılında "Bazı Şizoid Mekanizmalar Üzerine Notlar" adlı çalışmasında, bir başka özdeşim biçimi daha tanımlamıştır: yansıtmalı özdeşim. Özdeşimin *içe atmalı* yapısından farklı olarak, *yansıtmalı* özdeşim, erken benliğin kaygı durumlarında kullandığı bir savunma mekanizmasıdır; benlik tümgüçlü fantezi

halinde kendinden parçaları böler ve nesneye yansıtır, bu yansıtma üzerinden nesneyle özdeşim kurar ve bu özdeşimler benlik ile nesne arasındaki ilişkileri yapılandırır. Klein'ın yansıtmalı özdeşim kavramı, psikanalistler arasında alışılmadık bir ilgi uyandırmıştır; bunun sebebi, hem erken normal ve anormal gelişimdeki varsayılan rolü, hem de hasta ve analist arasındaki iletişimin gerçekleşme biçimlerini açıklığa kavuşturmasıdır. Kleincı analistler arasında önemli bir gelişim alanı olmuştur. Diğer okullara mensup analistler arasında ise temel ve nadir kullanımlar için benimsenmiş, ayrıca farklı bakış açılarından yeniden tanımlanmış, tartışılmış ve reddedilmiştir.

Bir kavramın ona anlam veren olgularla, dildeki diğer kavramlarla, zaman içinde anlamını geliştiren, genişleten, sınırlandıran ve hatta değiştiren kullanıcılarla tekrar tekrar pek çok bağlantısı kurulur. Bütün bunlar, yansıtmalı özdeşim teriminin karmaşık, bazen şaşırtıcı ve hatta çelişkili kullanımlarıyla sonuçlanmıştır.

Bu kitapta birkaç şeyi hedefledik: Melanie Klein'ın yayımlanmış ve yayımlanmamış arşiv yazılarında kavramın kökenlerine inmek; kavramın kendi karmaşıklıklarını anlamaya çalışmak; Kleincı düşüncedeki gelişimini, hatta diğer yerlerde ve diğer psikanalitik yönelimlerdeki evrimini göstermek; reddedilme temellerine dikkat çekmek; ve genel olarak, bir psikanalitik kuramdan diğerine kavramın göçüne ve evrimine eşlik eden kavramsal ve klinik sorunları incelemek. Britanya, Avrupa, Kuzey ve Güney Amerika'daki meslektaşlarımız söz konusu çabalarımızın hepsine katkıda bulunmuşlardır.

Laplanche ve Pontalis'in *The Language of Psychoanalysis* [Psikanalizin Dili] çalışmasını tanıtırken Daniel Lagache, "*fikirler gibi (ve fikirlerle birlikte) sözcükler de yaratıldığıyla kalmaz – kaderleri vardır*" demiştir (Laplanche ve Pontalis, 1973, s. viii). Bu kitapta yansıtmalı özdeşim kavramının yaratımı ve kaderi hakkında sunulan şeylerin, diğer önemli psikanalitik kavramlar için de kısmen geçerli olduğunu düşünüyoruz.

BİRİNCİ KISIM

MELANİE KLEİN'IN ESERLERİ

1

KLEİN'IN YAYIMLANMIŞ VE YAYIMLANMAMIŞ ESERLERİNDE YANSITMALI ÖZDEŞİM FİKRİNİN DOĞUŞU

Elizabeth Spillius

Giriş

İlkin "yansıtmalı özdeşim" teriminin tarihinden kısaca bahsettikten sonra, Klein'ın "Bazı Şizoid Mekanizmalar Üzerine Notlar" (Klein, 1946, 1952a) başlıklı makalesinin yayımlanmış iki versiyonunda ve "Özdeşim Üzerine" (1955) başlıklı makalesinde yansıtmalı özdeşim üzerine kendi fikirlerini ele alacağım. Akabinde, yansıtmalı özdeşim kavramına ilişkin olarak Melani Klein Arşivi'nde yer alan, yayımlanmamış iki grup kayıttan bahsedeceğim.

Yansıtmalı Özdeşim Kavramının Tarihi

Günümüzde Melanie Klein yansıtmalı özdeşim kavramının tanımının ve kullanımının yaratıcısı olarak bilinmesine karşın, terimi kullanan ilk kişi değildir. İlk kez Edoardo Weiss tarafından 1925 yılında yayımlanan "Über eine noch unbeschriebene Phase der Entwicklung zur heterosexuellen Liebe" başlıklı makalede cinsel nesne tercihini açıklama bağlamında kullanılmıştır (Weiss, 1925). Klein, *Çocuk Psikanalizi* (Klein, 1923b, s. 250, n. 2) adlı kitabında, Weiss'in cinsel nesne tercihi anlayışını açıklarken "yansıtma" terimini

kullanır fakat Weiss'in "yansıtmalı özdeşim" terimini kullanımını tartışmaz (bkz. Massidda, 1999 ve Steiner, 1999).

Klein'dan önceki bir diğer kullanım ise, Klein'ın "Bazı Şizoid Mekanizmalar Üzerine Notlar" makalesinin ilk versiyonu yayımlanmadan bir yıl önce, 1945 yılında, Marjorie Brierley'in "Psikanalizin Sonuçları Hakkında İlave Yazılar: Metapsikoloji ve Kişilik Bilimi" başlıklı makalesinde görülmektedir:

> Benlik idealinin somut veya soyut dış nesneyle yansıtmalı özdeşimi, tüm fanatiklerin ekonomisinin bir özelliği gibidir [...] kişisel olanı aşan çıkarlara fanatik adanmışlıktan farklı olarak, evde başlayan sıradan günlük şefkat, libidosu oldukça yerinde olan bir işleyen kendilikle yansıtmalı özdeşime bağlı olabilir.
>
> (Brierley, 1945, s. 96)

Brierley 1947'de yayımladığı ikinci bir makalede de yine yansıtmalı özdeşimden bahseder. Brierley ve Klein birbirlerinin çalışmalarına atıfta bulunmazlar ama 1940'larda Britanyalı uzmanlar arasında içe atma, yansıtma ve özdeşim konularında dikkate değer görüşlerin ortaya atıldığı ve tartışmaların yaşandığı; yansıtmalı özdeşimin ise bu genel tartışmaların odak noktasını teşkil etmediği anlaşılmaktadır.

Yansıtmalı özdeşim hakkında Klein'ın yayımlanmış görüşleri

Klein, ilk olarak 1946'da, "Bazı Şizoid Mekanizmalar Üzerine Notlar" başlıklı makalesinde sadece söz arasında yansıtmalı özdeşim fikrinden bahseder. 1946 yılında *International Journal of Psycho-Analysis*'de yayımlanan "Bazı Şizoid Mekanizmalar Üzerine Notlar" makalesinin orijinal versiyonunda Klein, yansıtmalı özdeşim sürecini şu şekilde tanımlar:

> "Nefretle dışarı atılan bu zararlı dışkılarla birlikte, benliğin bölünmüş parçaları da anneye yansıtılır, hatta annenin içine yan-

sıtılır demeyi tercih ederim. Bu dışkılar ve kendiliğin kötü parçaları, yalnızca nesneyi yaralamayı değil aynı zamanda kontrol etmeyi ve ele geçirmeyi amaçlar. Anne kendiliğin kötü parçalarını barındırdığı ölçüde, ayrı bir birey olarak değil kötü kendilik olarak hissedilir.

Kendiliğin parçalarına karşı duyulan nefret, şimdi anneye yönelmiştir. Bu, saldırgan bir nesne ilişkisinin prototipini oluşturan farklı bir tür özdeşime yol açar.

Klein bir sonraki paragrafta şunu ekler:

Bununla birlikte, kendiliğin yalnızca kötü parçaları değil, iyi parçaları da dışarı atılır ve yansıtılır. O zaman dışkılar hediye değerindedir; dışkılarla birlikte dışarı atılan ve öteki kişinin içine yansıtılan benlik parçaları iyiyi, yani kendiliğin sevecen parçalarını temsil eder. " (Klein, 1946, s. 102)

Aslında yukarıdaki paragraflar yansıtmalı özdeşimin bir tanımıdır, fakat kavramdan ismiyle bahsedilmemektedir. Kavramın gerçek ismi olan "yansıtmalı özdeşim", bu tanımlamanın bir parçası olarak zikredilmez; yalnızca iki sayfa sonra söz arasında geçer: "Aşırı bölme ve yansıtmalı özdeşim sonucunda benliğin zayıf düşmesini ve yoksullaşmasını kastediyorum" (Klein, 1946, s. 104). [1] Klein'ın 1946'da yayımlanan makalesinde yansıtmalı özdeşim kavramını ismiyle zikrettiği tek yer bu cümledir. "Bazı Şizoid Mekanizmalar Üzerine Notlar" makalesinin 1952 yılında yayımlanan versiyonunda Klein, yukarıdaki tanımlayıcı paragraflara şu önemli cümleyi ekleyecektir: "Bu süreçler için 'yansıtmalı özdeşim' terimini öneriyorum. "

Biraz kafa karıştırıcı bir şekilde, 1952'de yayımlanan makale, Kleincı literatürde mutat bir şekilde 1946 yılındaki makale gibi alın-

1 Klein'ın 1946 tarihli makalesinde "yansıtmalı özdeşim" terimini tanımlamamış olsa da kullanmış olduğuna dikkat çeken Riccardo Steiner'a teşekkür ederim.

tılanır. Kitabımızın ikinci bölümünde makalenin 1952 yılındaki versiyonu yer almaktadır.

1952'deki makale, 1946'da yayımlanan makaleden yalnızca "yansıtmalı özdeşim" terimini içermesi bakımından değil, başka yönlerden de farklılık gösterir. Biri yansıtmalı özdeşime ayrılan iki yeni paragraf vardır ve diğer paragrafların sırası da yeniden düzenlenmiştir. Ayrıca on üç tane yeni dipnot bulunmaktadır; örneğin Klein'ın makalesi hakkında ufuk açıcı önerileri için Paula Heimann'a teşekkür ettiği bir dipnot vardır; parçalanma hakkında Ferenczi'ye (1930); benlik yitimine ilişkin makaleleri (Rosenfeld, 1947), erkek eşcinselliği ve paranoyaya ilişkin makaleleri (Rosenfeld, 1947) için Rosenfeld'e ve benim arayıp bulamadığım, paranoid tutumlar üzerine yayımlanmamış bir makalesi için Joan Riviere'ye göndermede bulunan dipnotlar vardır.

Bizzat görüştüğüm Hanna Segal'e göre "yansıtmalı özdeşim" terimi Klein'a meslektaşı ve aynı zamanda hastası olan Roger Money-Kyrle tarafından önerilmiştir. Segal ayrıca Klein'ın bu terimden hoşlanmadığını ve aslında bu terimi yansıtma [*projection*] ile içe atmayı [*introjection*] karşılaştırma bağlamında kullanmayı düşündüğünü de eklemiştir. İçe atma durumunda, içeri alınan nesneye birçok şey olabilir: İyi ya da kötü bir içsel nesne olarak öznenin içinde yaşayabilir; özne farkında olmadan bu içsel nesneyle ya da içsel nesnenin bir yönüyle özdeşim kurabilir; veya her iki süreç birlikte ortaya çıkabilir; yani içsel nesnenin kendilikten ayrı olduğu fark edilir ama aynı zamanda onunla özdeşim de kurulur. Segal'e göre Klein, yansıtmalı özdeşimi içe atmalı özdeşimle paralel bir süreç olarak değerlendiriyordu; yani, yansıtmalı özdeşim, yansıtmanın birçok olası sonucundan yalnızca bir tanesiydi, gerçi Klein diğer sonuçların neler olabileceğine ilişkin de bilgi vermemektedir.

Klein 1952'den sonra yansıtmalı özdeşim kavramına çok az değinir, bunun bir istisnası elbette ana teması özdeşim olan "Özdeşim Üzerine" (1955) makalesidir. Bu makale de bir hastanın analizi değil, bütün kendiliğini muhtelif kişilere yansıtarak onların kimliklerini edinmeye çalışan bir roman kahramanının analizidir. Böyle bir yansıtmalı özdeşim fikri hâlâ kullanılmaktadır, fakat bugünlerde kavram daha ziyade bireyin kendisine ait yönlerin öteki nesnelere yansıtılmasını tanımlamak için kullanılmaktadır.

1955'teki makale dışında, yansıtmalı özdeşimin en sık kullanımına *Haset ve Şükran* (1957) adlı eserde rastlanmaktadır; Klein burada hasetin yansıtmalı özelliğinden bahseder; hasetin iyi ve kötü deneyimler/hisler arasındaki ilk ve temel bölmeyi güçleştirdiğini, halbuki benlik bütünlüğünün gelişimi için bu bölmenin asli önem taşıdığını belirtir. Haset, iyi nesneye saldırmaya yol açar (kendiliğin kötü parçaları iyi nesneye yansıtılır), bunun sonucunda iyi ve kötü kendilik arasında, nesnenin iyi ve kötü yönleri arasında, kendilik ve nesne arasında kafa karışıklığı ortaya çıkar.

Klein'ın yansıtmalı özdeşim üzerine Melanie Klein Arşivi'nde[2] yer alan yayımlanmamış yazıları

Klein'ın yansıtmalı özdeşim hakkındaki görüşlerini yalnızca yayımlanmış çalışmalarından öğrenseydik, bu kavram hakkında çok

2 Melanie Klein Arşivi, Melanie Klein Vakfı tarafından 1984 yılında Wellcome Tıp Tarihi Kütüphanesi'ne verilmiş ve oradaki uzman arşivcilerce düzenlenmiştir. Arşivin çoğunlukla ilgilendiğim kısmı B, C ve D dosyaları şeklinde bölünmüştür. B dosyaları Klein'ın hastalar hakkındaki klinik notlarından oluşur. C dosyaları yayımlanmış ve yayımlanmamış yazılarını içerir. D dosyaları ise kuram ve diğer meselelere dair notlarını kapsar. Arşivden alıntı yaparken küçük imla düzeltmeleri yaptım, fakat diğer değişiklikleri veya yorumları köşeli parantezler içinde açıkladım. Klein yazısında köşeli parantez kullandığı zaman ben sadece parantez kullandım. Tüm dosyalar sırasıyla PP/KLE, harf ve dosya numarasıyla ayrı ayrı düzenlenmiştir. Birçok dosyada sayfalar ardışık bir şekilde numaralandırılmadığı için sayfa numaralarına atıfta bulunamadım.

az yayımlanmış yazısı olduğu için Klein'ın yansıtmalı özdeşim kavramının çok da önemli olmadığını düşündüğü sonucuna varacaktık. Ancak Klein Arşivi karıştırıldığında, hem kuramsal hem de klinik örnekler bakımından yansıtmalı özdeşim hakkında çok fazla kaynak bulunabilir. Bu kaynaklardan özellikle önemli olanlardan biri B98 isimli dosyadır, Klein'ın "Bazı Şizoid Mekanizmalar Üzerine Notlar" (1946) başlıklı önemli makalesi üzerinde çalıştığı 1946/1947 yıllarına ait olan bu arşiv belgesinde, Klein bu makaleden sürekli "bölme hakkında makalem" diye bahseder, "yansıtmalı özdeşim hakkında makalem" diye değil. B98 isimli dosya, özellikle bölme ve yansıtmalı özdeşim üzerine klinik materyallerden parçalar, dağınık notlar ve daha uzun birtakım kuramsal fikirler içermektedir. Muhtemelen 1950'li yıllara ait olan ve hem kuramsal hem de klinik örnekler içeren D17 isimli dosyanın bazı bölümlerinde de ilgili kısımlar vardır. D17'deki yansıtmalı özdeşim yorumları dosyanın çeşitli yerlerine dağılmış vaziyettedir.

1950'lerin sonunda üç yaşındaki bir çocukla çalışmasında Klein'ın süpervizörlük yaptığı James Gammill (1989), hastasının yansıtmalı özdeşimi nasıl kullandığı konusunda Klein'ın kendisiyle çok detaylı bir şekilde konuştuğunu belirtmiştir. Dolayısıyla, Klein yansıtmalı özdeşim hakkında çok az şey yayımlamış olmasına rağmen, bu kavram Klein'ın 1950'lerin sonunda formüle etmekte olduğu ve süpervizyonlarında kullandığı fikirler bakımından önemliydi.

PP/KLE, B98 Dosyasındaki Notlar "Hastaların malzemeleri: Kuramsal düşünceler"

Bu dosya 106 sayfadan oluşur ve Klein'ın "Bazı Şizoid Mekanizmalar Üzerine Notlar" makalesinin 1946 yılındaki versiyonunun yayımlanmasından bir yıl öncesini ve hemen sonrasını kapsayan 1946 ve 1947 yıllarına aittir. Bazı sayfalar kuramsal formülasyonlar sunarken, bazıları klinik malzeme sunar; bazıları muhtelif hastalarla

ilgili genellemeler içerirken bazıları tek bir hastayla ilgili bilgiler sunar. Hemen hepsi daktiloyla yazılmış olan sayfalar, sistematik bir şekilde düzenlenmemiştir, aceleyle yazılmış veya muhtemelen dikte edilmiş gibi görünmektedir. Bu dosya, Klein'ın bölme, özdeşim, yansıtma ve içe atma konularında aklına geldikçe spontane bir şekilde fikirler ve örnekler yazdığı ya da dikte ettiği izlenimi vermektedir. B98 dosyası çok uzun olduğu için bu kitapta tamamına yer verilmemiştir ama kapsamlı alıntılar yapılacaktır.

B98 başlı başına ilginç olmasına karşın, Klein'ın 1946 yılındaki "bölme" makalesinin yeni formülasyonuna nasıl ulaştığını gösterme konusunda çok fazla yardımcı olmaz. Bana öyle geliyor ki, B98 dosyasındaki notlardan Klein'ın paranoid-şizoid konum formülasyonunu ilk kez anlattığı makaleye büyük bir kavramsal sıçrayış mevcut. Bunun yanı sıra, yayımlanmış makalede verilen klinik örneklerden yalnızca bir tanesine B98'de rastladım; hatta makaledeki klinik örnekleri Arşiv'in hiçbir kısmında bulamadım. B98'deki klinik malzemelerin ve kuramsal fikirlerin, "Bazı Şizoid Mekanizmalar Üzerine Notlar" başlıklı makalede yer alan yeni düşüncelerin somut ilham kaynağı olmaktan ziyade Klein'ın düşüncelerine genel zemin teşkil ettiğini düşünüyorum.

B98'deki notlarda Klein'ın defalarca atıfta bulunduğu belli temalar bulunmaktadır.

İlk tema, yansıtmalı özdeşimde kendiliğin kötü yönlerinin yanı sıra iyi yönlerinin de sürece dahil olmasıdır. Klein bu temayı "Bazı Şizoid Mekanizmalar Üzerine Notlar" makalesinde dile getirmektedir ama arşiv notlarındaki kadar vurgulamamaktadır, ayrıca Klein'ın çalışmalarından bu yana gelen literatürün çoğunda iyi yönlerin yansıtılmasından ziyade kötü yönlerin yansıtılması üzerinde durulmuştur. Klein öznenin kendiliğinin iyi yönlerinin yansıtılmasına ilişkin çeşitli örnekler vermektedir; örneğin Hasta H, iyi yönlerini bir kişiye, kötü yönlerini başka bir kişiye (analiste) yansıtmıştır:

25 Haziran 1946

Kendini bir başkasıyla kıyaslayarak kıskançlık ve haset duyabileceği bir durumda, Hasta H belirgin tatmin duydu. Kıskanılabilecek nesne olan Bayan X, bir hayır işinde birlikte çalıştığı ve gayet iyi iş çıkaran biriydi (haset buradan kaynaklanabilirdi), aynı zamanda H'nin kendisinin iyi yönünü de temsil ediyordu. H, sahip olduğu bütün iyi şeyleri X'in içine koyduğunu hissediyordu. Böylece X kendisini temsil eder hale geliyordu. O seansta H, kendine oldukça yabancılaşmış gibi tuhaf bir hisse kapıldı ve bu hissini açıklayamadı. Psikanaliz sürecinden ve kazanmış olduğu içgörüden çok memnundu ve benimle tamamen dostça ve şükran dolu bir ilişki sürdürmeye çabalıyordu. Aldığı tatminin, daha fazlasını arzulamaya yönelik artan bir açgözlülüğe yol açtığını ve zihnime girip yağmalamaktan korktuğu için aç gözlülüğünü önlemeye çalıştığını ona gösterebildim. Yorumlama şu şekildeydi; dışkılarını ve idrarını temsil eden bütün değersiz ürünlerini benim içime koyuyordu ve bu süreçte beni bütünüyle sahiplendiği noktada bu ürünler kendisini de temsil etmeye başlıyordu. O anda, oldukça güçlü bir nefessiz kalma ve baskı hissiyle, "dışarı çıkmak isterdim" dedi. Bunun yorumlaması, kendini benden geri çekmek istiyordu; bunu fiziksel rahatlama takip etti. Artık kendine yabancılaşma hissini yani benlik yitimini, benim içimde olma hissiyle ilişkilendirebilirdik; kendini benim içimden çıkardığında, kişiliğinin çok büyük kısmını benim içimde bıraktığını, bu yüzden de geri aldığı şeye yabancılaştığını hissetmişti. Diğer yandan, Bayan X'le özdeşim kurması, iyi yönlerini ona yerleştirmiş olduğu hissine dayanıyordu ve bu nedenle rekabet ya da haset olmaksızın X'in başarılarının tadını çıkarabilirdi. (Klein Arşivi, PP/KLE, B98)

B98'deki notlarda Klein'ın ikinci ana teması, yansıtma ve içe atmanın birlikte gittiğidir. Örneğin şöyle der:

Şizoid makalesine

Bölüm notu (18. sayfaya):

Yansıtmalı özdeşim, paranoid nitelik taşıyan birçok kaygı durumunun temelidir. Yansıtma ve içe atma eş zamanlı çalıştıkları için, paranoid kaygıların odağında hem kendiliğin içindeki hem de kendiliğin zorla girdiği nesnenin içindeki zulüm yer alır. İçine girerek dışsal bir nesneyi kontrol etme girişimleri, bu nesne tarafından kontrol edilme ve zulüm görme korkusuna sebep olur. Özne, bu nesneden kendi geri alamayabilir, nesne tarafından hapsedilir, hükmedilir. Benliğin bir parçası ya da bütünü sonsuza dek yitirilmiş gibi hissedilebilir, vs. (Daha evvel *Çocuk Psikanalizi*'nde anlattığım gibi, bu tür korkular yalnızca paranoid kaygının altında yatıyor değildir; erkek cinselliğindeki sıkıntıların, yani iktidarsızlığın bir sebebi, klostrofobinin de temelidir.) Buna ilaveten, artık zulmedici nesne ile kötü kendiliğin birleşimini temsil eden bu nesnenin yeniden içe atımı, içsel zulmü pekiştirir. Bu nitelikteki kaygı birikimleri (özellikle benliğin dışsal ve içsel kaygılar arasında kalması) paranoyanın temel özelliklerinden biridir. (Krş. "Şizoid Mekanizmalar Üzerine Notlar"daki bölüm, H. Rosenfeld'in "Benlik yitiminin eşlik ettiği bir şizofrenik durumun analizi" başlıklı makalesini, IJPA Cilt XXVIII, 1947, ve Joan Riviere'in makalesi. [Başlık? Yayımlanmış mı?])

(Klein Arşivi, PP/KLE, B98)

Bir başka paragrafta daha öz bir şekilde anlatır:

Kuramsal Düşünceler kısmına:

Vampir emmeyi sever. Sadist karakterdeki ilk emmede, emdiği şeyi dışarı çıkarmakla kalmaz, kendini de içeri sokar. Daha memenin açgözlülükle ilk içe atımında bile tamamlayıcı süreç olarak yansıtmalı özdeşim bulunmaktadır.

Açgözlülükle içe atılan nesnenin zulmetmesinden korkmak –ve daha sonra bununla ilgili suçluluk duymak– yansıtmaya ve yansıtmalı özdeşime katkıda bulunur.

(Klein Arşivi, PP/KLE, B98).

Klein, yine Hasta H'den, somut bir örnek de verir:

20 Eylül 1946

Bölme makalesine:

Bedene eklenme ve kişinin ayrıldığı nesnenin yok olması korkusundan kaynaklanan yalnızlık – bu, kişinin nesneyle ilgili sadist arzuları nedeniyle nesne yitimi korkusu olarak açıklanmıştır. H vakasında [bu ifadenin üstünü çizmiştir] Ayrılma veya yalnız bırakılma korkusuyla ilişkili paniğin, bir parçasının bende kalmasından ve gitmeden önce kendisini geri alamamış olmasından kaynaklandığını keşfettim. Yorumlaması; ayrılma ya da yalnız bırakılmanın yarattığı büyük ıstırap ve nefretin, benim içimde bıraktığı parçasını özellikle kötücül yaptığı yönündeydi. Bu nedenle, gittiğinde beni büyük bir tehlikenin içinde bırakıyordu. Fakat bu kadar önemli bir parçasının benim içimde olmasının verdiği güçsüzlük hissi de bağımlılık hissini ve kaygıyı artırıyordu. Buna bağlı olarak, yine aynı seansta, içerideki parçalara dair hisleri tespit ettik. Yorumlaması şöyleydi; onun bir parçasının benim içimde gaddarca davranarak yıkıma sebep olmasına karşılık, ben de onun içinde içsel bir nesne olarak benzer durumdaydım. Bu içsel "ben" onun için büyük bir zulüm ve teh-

like kaynağıydı, çünkü içimde bana yaptıklarından ötürü dışsal bir nesne olarak da tehlikeli ve zulmedici geliyordum. Her iki ilişki –onun içindeki ben ve benim içimdeki o– ile bağlantılı olarak narsisistik geri çekilme hissi, his yitimi, benimle ve ötekilerle ilişkiyi yeniden kuramama da söz konusuydu. Bu arada bir yandan içsel ben tarafından boğulmuş olma ya da tahrip edilmiş içsel beni barındırma ile daha önce tanımlanan durum (dışsal olan) arasında gidip gelirken kişiliğinden geriye pek bir şey kalmıyordu. Bu tür yorumlamaların bir sonucu olarak, hislerden arta kalanlar ve artan bir benlik hali güçlendirilmişti.

(Klein Arşivi, PP/KLE, B98).

B98'deki yazılarda Klein'ın üçüncü ana teması, kişinin kendi kimlik algısının içselleştirilen iyi nesne etrafında inşa edilmesidir. Eğer bu içselleştirme güvenli değilse, kişi yoğun fakat "seçici olmayan" içe atmaya ve yine aynı yoğunlukla kendinin bazı yönlerini bölük pörçük yansıtmaya başvurur. Klein bunu şu şekilde açıklar:

İyi içsel nesnenin sağladığı odak noktası şöyle de formüle edilebilir: Benlik özdeşimlerden onu inşa eder [bunun anlamı muhtemelen benliğin kendisini inşa ettiğidir – EBS]. Birincil iyi nesnelerin etrafında kendiliğin parçaları kümelenir, bunlar bu güçlü özdeşimle bir arada tutulur. Eğer yeterince güçlü değilse, daha fazla özdeşim ihtiyacı doğar, kim olsa içeri alınır, bununla bağlantılı olarak yine seçici olmayan dışarı atma ve tekrar dağıtma.

(Klein Arşivi, PP/KLE, B98).

Klein, "J" olarak adlandırdığı bir hastadan örnek vererek süreci anlatır:

13 Nisan 1946

Hasta J: Tatillerle ilgili ortaya çıkan açgözlülük ve engellenme konularının işlendiği bir seanstı. Bir karar vermesi gerektiğini, sağduyulu ve mantıklı değerlendirmelerim olduğu için tavsiyemi almak istediğini söyledi. Bir noktada bir arkadaşından (X) bahseder; bu arkadaşı, birlikte ev tuttukları akrabasının en iyi zamanı kendine ayırdığından şüphelenmektedir. Bunu benimle olan ilişkisine bağlayarak, ilk gelen hasta olup en iyi zamanı kendine ayırmak istediğini söyledi ama o zaman da sonraki insanlar yoksun kalacaktır, bu da ona hem zafer hissi hem üzüntü vermektedir. Rakipler. Sonra, X'in bu konuda kuruntu yaptığını söyler. Klein bu noktaların her birinde hastanın özdeşim kurduğu (yahut temsil edildiği) durumları yorumlar: kaymağı çalan akraba, yoksun bırakılan rakip, ihmal edilen çocuk, kuruntulu arkadaş, ki buna zıt olarak onun zihninde gerçekten en iyi zaman kapılmıştır. Sonrasında hasta şöyle ekler: "Bütün bunları izleyen ve sağduyulu olmaya çalışan bir başka parça olmalı. "

Klein, birbirleriyle uyumsuz görünen dört bölünmüş unsuru yorumlar. Yorumlamanın en başında çok etkilenmiş olsa da, az önce söylediğim şeyi takip etmede ve anlamada büyük güçlük çekiliyordu. Klein, bu güçlüğün, düşünce süreçlerinin de bu farklı unsurlar kadar bölünmüş olmasından kaynaklandığı şeklinde yorum yapar. Ayrıca hastanın kendi sağduyulu tarafının, (seansın başında sağduyulu olan) ben ile özdeşim içinde olduğunu; kendisinin de parçası olan bu özdeşim etrafında, bölünmüş yönlerini bir araya getirmeye uğraştığını yorumlar.

(Klein Arşivi, PP/KLE, B98)

Klein, Ekim 1946'da Hasta H ile yaptığı iki seansı anlatırken, zayıf ve bölünmüş kimlik algısının kökeni meselesine de değinir.

İlk seansta (kelimesi kelimesine aktarmayacağım) Klein, H'nin duygularını hissetmediği ve bunun bir savunma olduğu yorumunu yapmıştı. Takip eden seansta H, hissetme kapasitesini geri kazandı. Esasen çok kaygılıydı ve paramparça olacağı türde bir patlamadan korkuyordu. Sonra sürekli oturan ve muz yiyen duygusuz bir maymun görüntüsü geldi gözlerinin önüne. Hemen sonra bu görüntüyü, her şeyi yırtan ve parçalayan çok vahşi bir maymun görüntüsü izledi.

Klein, hastayı kaygılandıran akıldışı kuvvetin kendi dürtüsü olduğunu, ona zarar veren, bütünlüğünü bozan bir parçası olduğunu yorumladı.

> Bu seanstan sonra, H çok çarpıcı bir deneyim yaşadı. Birisi ona telefon etti, hasta anlatılanlarla ilgileniyormuş gibi görünüyordu ama takip etmekte zorlanıyordu. Konuşurken sohbet konusunun iki noktasını bir araya getirmeye çalıştı ama o noktaları bulamadı. Gevelediğini hissetti. Giderek artan bir kaygı durumuyla kalakaldı. Bu sohbet aslında yüzeysel anlamda onda kaygı uyandıracak bir şey içermiyordu. Sonrasında birdenbire fark etti ki bu konuşma esnasında bir şeyleri bir araya getirememiş olması, kendi fikirlerinin birbirine karışması onda kaygı uyandıran şey olmuştu. Aniden maymun gözünün önüne geldi, şimdi de tüm düşüncelerini ve sözlerini parçalara ayırmıştı.
>
> Bu konuşma esnasında telefon görüşmesinde bahsedilen kişiyle, telefon eden kişiyle ve hoşuna gitmeyen bir durumda kalan kendisiyle özdeşim kurmuş olduğunu seansta keşfettik; durumun hoşuna gitmeyen tarafı, bahsedilen kişinin hasta olmasıydı ve yakın zamanda işlenen malzemeler hastalık kaygısını tetiklemişti. Bu hızlı yansıtmalı özdeşimler son birkaç seansın analitik çalışmasıyla ilişkiliydi, parçalara ayrılmış olma ve kendini bütünleştirememe hissini artırmıştı. Telefon konuşması sırasında A,B,C,D kişilerine dönüşmüş ve bu korkunç kuvvete tekrar

maruz kalmıştı, düşüncelerini ve sözlerini parçalara ayırdığını hissettiği yırtıcı maymun bu kuvveti temsil ediyordu.

Tüm bu mekanizmaların bulunduğu kişi oldukça normal görünen, sadece söyleyeceklerini yavaş yavaş, düşünerek söyleyen biridir, yani sık karşılaşılan türde biri.

(Klein Arşivi, PP/KLE, B98).

Klein son olarak farklı türde bir hasta tanımlar, kimliğinden emin olmayan bu adam yansıtmalı özdeşimle kadınları kontrol ettiğinden endişeleniyordur.

Hasta "M"

12 Ekim 1946

Yansıtmalı özdeşimlerin cinsel ilişki üzerindeki etkisi, psikanalizi henüz bir yere varmamış birinde oldukça belirgin olarak görülür. İlgilendiği kadınları etkileme ve biçimlendirme korkusu vardı; şöyle ki bu kadınlar fazlasıyla değişip gerçekten kendisine benziyorlardı. Hoşlandığı ve ondan hoşlanan bir kızın, onun bazen kadınların giyinmesini istediği tarza uygun olarak giyim tarzını değiştirmesine canı sıkılmıştır; "bir kere başladı mı devamı gelir" diyordu. Aynı seansta, bu etkiyi hiç sevmediğini ve şu andaki ilişkilerinde buna engel olmaya çalıştığını söyledi. Önceki bir ilişkisinden endişeyle bahsediyor, bu durumun da etkisiyle kızın ona aşırı düşkün ve bağımlı hale geldiğini ve kadında o kadar bağımlılığa katlanamadığı için ilişkinin bittiğini anlatıyordu. Birinin ona söylediğine göre, iş hayatında onun fikirlerine açık olan ve mükemmel ekip oluşturabileceği kişileri seçmede ustaydı. Bu etkiden bahsederken "Gerçekten bana çok benzer hale geliyorlar, kendimi etrafta bu kadar çok görmek istemiyorum" dedi. Cinsel ilişkiler de belirgin bir şekilde bu korkulardan

etkileniyor ve engelleniyordu. Tüm ilişkiler, özellikle kadınlarla olan ilişkiler etkileniyordu. Erkekler üzerinde bu kadar güce sahip olduğunu hissetmiyordu.

Sonuç: Penis kontrol edici nesnesi olarak kullanılır, bölünüp ayrılacak nesnedir ve bölme mekanizması çok aktiftir. Sadece dışkılar değil, bedene giren ve onu kontrol eden beden parçaları da bölünür. O zaman da penisin kontrol edici ve yönlendirici, vs. şekilde içeride kaldığı hissedilir. Bu, iktidarsızlık problemleriyle de ilişkilidir; çünkü kendiliğin çok fazla dışarı gönderilen parçası olursa kapasiteyi sekteye uğratır.

(Klein Arşivi, PP/KLE, B98).

Klein ayrıca, iyiliğin yansıtılmasının da kendiliği tüketebileceğine dikkat çeker:

NOT

Kendiliğin parçalarının iyilik adına dışarı atılmasının, yansıtılmasının önemi, benlik yitimi sürecindeki etkisinde de görülür. Kendi içinden çıkarıp öteki kişinin içine koyduğu iyiliği sonra geri almaya kalktığında, kendi parçası tanınmaz hale gelmiştir. Bu süreci fazla abartmanın önemli etkenlerinden biri, ki bu süreçlerin yoğunluğu zaten korku ve suçlulukla ilişkilidir. Kendini feda etme tutumu da burada işin içine girer – kötülüğü ve ıstırabı öteki nesneden devralarak onun mükemmel, zarar görmemiş halde kalmasını sağlamak.

(Klein Arşivi, PP/KLE, B98).

Klein'ın yansıtmalı özdeşim fikrini kullanım tarzının karmaşıklığı ve kullanım yerlerinin çok yönlülüğü hakkında fikir vermek için Klein Arşivi'nin B98 kısmından alıntılar yaptım. "Şizoid Mekanizmalar Üzerine Notlar" makalesindeki kısa yansıtmalı özdeşim açık-

laması, hastaların yansıtmalı özdeşimlerinin çeşitliliğini, yansıtmalı ve içe atmalı özdeşimler arasındaki ilişkilerin karmaşıklığını yeterince açıklamaz. Klein'ın verdiği örnekler, kavramı ne kadar zengin ve esnek şekilde kullandığı hakkında fikir verir; fakat notlarında ya da yayımlanmış yazılarında bunu sistematik bir şekilde açıklamaya çalışmaz.

1946 ve 1947 Tarihli B98'deki Ana Temaların Özeti

İlk olarak, kendiliğin hem iyi hem de kötü yönleri yansıtılabilir ve bunlarla özdeşim kurulabilir.

İkinci olarak, yansıtma ve içe atma genelde beraber ilerler.

Üçüncü olarak, özdeşimlerin etrafında kümelenebileceği iyi bir içsel nesne güçlü ve istikrarlı şekilde içselleştirilmemişse, benlik tatmin edici şekilde inşa edilemez, içe atmalı ve yansıtmalı özdeşimler sadece karmaşık olmakla kalmaz, parçalı, istikrarsız ve seçici olmayan bir seyir izler.

Dördüncü tema, üçüncüyle yakından alakalıdır: Aşırı yansıtma aracılığıyla kendiliğin iyi ve kötü parçalarının kaybedilmesi, benliğin zayıflamasına yol açabilir.

Klein'ın Yansıtmalı Özdeşim Hakkında 1958 Yılına Ait Yayımlanmamış Notları: "Klein: Teknik. Teknik Üzerine Yeni Notlar" başlıklı D17 dosyası, Klein Arşivi, PP/KLE

D17 dosyası birçok konuyu kapsar. On bir sayfası yansıtmalı özdeşime ayrılmış 99 sayfadan oluşur. Bu notların bir sayfası 1958 tarihlidir ve diğer sayfalar da aynı yıla ait gibi görünmektedir. (D17'nin yansıtmalı özdeşime ayrılan 11 sayfası basılmıştır, Spillius, 2007, s. 121-126.)

1958 yılına ait notların birinci sayfasında (799) Klein, el yazısıyla "yansıtmalı özdeşim hakkında bir makalede kullanılmak üzere" diye not düşmüştür. Arşiv'de böyle bir makaleyle karşılamadım, fakat demek ki 1958 yılı itibariyle "yansıtmalı özdeşim" kendi başına yazı konusu olmaya değer hale gelmişti. Artık sadece içe atma, yansıtma ve özdeşimle ilgili genel tartışma bağlamında düşünülmüyor, kendine ait bir kimlik edinmiş görünüyordu.

D17 dosyasındaki bu yayımlanmamış notlarda, Klein yansıtmalı özdeşim üzerine çeşitli görüşler beyan eder.

İlk olarak, **yansıtmayı** ve **yansıtmalı özdeşimi** aynı süreçte iki basamak olarak ayırt eder. "Yansıtma" olarak adlandırdığı ilk basamakta, kendiliğin hoşa gitmeyen bazı yönleri ya da kişinin hak etmediğini düşündüğü bazı yönleri başka birisine atfedilir. "Yansıtmalı özdeşim" olarak adlandırdığı ikinci basamakta, iyi ya da kötü bu bazı yönler kendilikten ayrılır ve nesnenin içine koyulur. Bu iki basamağın "eşzamanlı ortaya çıkması gerekmediğini ama genelde eşzamanlı ortaya çıktığını" söyler. (Klein Arşivi, PP/KLE, D17, s. 802,840).

Bu ayrımı faydalı bulmadım –aslında ikinci basamağın gerçekten birinciden nasıl farklılaştığını anlamakta güçlük çektim– ve görebildiğim kadarıyla, Klein'ın meslektaşlarından hiçbirisi bu ayrımı benimsemedi.

İkinci olarak Klein, hastayı anlamak için **analistin kendini hastaya yansıtması** ve hastayı da içe atması gerektiğini düşünür:

> "Analist kendisini hastaya yansıtabildiği takdirde hastayı yeterince derinden anlayabilecektir...Bundan çıkarılacak sonuç, hem yansıtmayla hem de içe atmayla hastayla ideal ölçüde özdeşim kurmak, hastaya dair daha derin bir anlayış geliştirmek için önemlidir; ayrıca, kişinin özdeşimle yanlış yönlendirilmemesi

için kendiliğini ve benliğini yeterli derecede geri kazanma kapasitesi olması da gereklidir. "

(Klein Arşivi, PP/KLE, D17, s. 804).

Üçüncü olarak, yayımlanmış makalesindeki gibi (1952 ,1946a), Klein **kendiliğin hem iyi hem de kötü parçalarının nesneye yansıtılabileceğine** vurgu yapar (D17, s. 801). Kendiliğin kötü yönlerinin nesneye yansıtılmasının veya nesneye "kötü" nüfuz etmenin çeşitli güdülenmeleri olabilir: Kendilikteki kötü bir şeyden kurtulmak; nesneyi açgözlüce kontrol etmek ya da yağmalamak; saldırgan merakını doyurmak (D17, s. 805). Kendiliğin iyi yönlerinin yansıtılmasının arkasında, kişinin böyle yönlere sahip olmayı hak etmediğini hissetmesi olduğunu söyler.

Dördüncü olarak Klein, 1958 notlarında **karşıaktarım** hakkında hiçbir şey söylemez; fakat Arşiv'deki diğer notlardan bildiğimiz gibi, Klein, analistin karşıaktarımının hasta hakkında faydalı bir bilgi kaynağı olduğu fikrine katılmaz (Klein Arşivi, C72, s. 695-724). Bunun sebebi, kısmen, Freud (1910) gibi, karşıaktarımı analistte patoloji belirtisi olarak tanımlamasıdır. Bununla birlikte, Arşiv'in D17 kısmında yer alan yansıtmalı özdeşim notlarında, analistin hastaya karşı belirgin bir duygusal tepkisinin mutlaka olacağına işaret eder ve analistin hem kendisini hastaya yansıtma hem de hastanın kendini ona yansıtması konusunda kaygılanabileceğini açık bir şekilde dile getirir (D17, s. 805-806). "Ama yine, analist benlik gücüne ve daha önce bahsettiğim diğer niteliklere sahip olursa, hastanın kendini analiste yansıtması kaygısı analisti rahatsız etmeyecektir ve o zaman analist hastanın yansıtmasını analiz edebilecektir" (D17, s. 806). Analistin duygusal tepkisini aşması gerektiğini, çünkü analitik düşünme kapasitesini engelleyebileceğini varsaymaktadır.

Beşinci olarak, Klein'ın bu notlar boyunca, açıkça söylemese

de, **yansıtmalı özdeşimin bilinçdışı bir fantezi biçimini aldığını** varsaydığına ve bunun içe atmalı özdeşim için de geçerli olduğunu düşündüğüne inanıyorum.

Son olarak Klein, somut bir yansıtmalı özdeşim örneğini nasıl analiz ettiğini gösterdiği bir klinik seansı kısaca anlatır (Klein Arşivi, D17, s. 802-803). Yansıtmalı özdeşim fikirlerini gösteren klinik örnekleri çok az yayımladığı için, verdiği örneği burada alıntılayacağım:

> "Bu vesileyle, hastada harekete geçen duygulara, kaygılara, vs. göre adım adım gitmenin ve analist altında yatan sebebi zaten bildiği için çok önden gitme tuzağına düşmemenin önemini tekrar vurgulamak istiyorum. Bir örnek vereceğim. Hasta, analizin başlarında Savaş zamanı yaşadığı bir deneyiminden bahseder. İnsan yiyen kaplanlar olduğunu konusunda uyarılmışlardı; fakat hiç bunlarla karşılaşmadılar. Bundan önce, benim hakkımda (diğerleri tarafından) söylenenlerin tetiklediği şüpheleri gündeme gelmiş ve annesine olan güvensizliğinden bahsetmesine yol açmıştı. Teyzesinin aktardığına göre, annesi çok kötü koşullarda olsa, açlıktan ölecek durumda olsa, oğlunu yiyeceğini söylemişti. Bay (X) aslında annesinin bunu demek istemediğini gayet iyi bilmesine rağmen, bu sözü hiç unutmamıştı ve bana dair şüphelerini anlatırken gündeme gelmişti, benim sahiplenmeci, tehlikeli, vs. oluşumla ilgili şüpheler taşıyordu. İlkin bu şüpheleri analiz ettim ve yaşamının belli bir noktasında onu gerçek anlamda yeterince besleyememiş olan annesine karşı duyduğu şüphelerle, ayrıca insan yiyen kaplanla, annesinin onu yiyeceği korkusuyla, kendisini aç bırakmasının arkasında kötü niyetler, tehlikeli sebepler olduğu korkusuyla ilişkilendirdim. Savaşta geçen günlerinden bahsetti ve aslında insan yiyen bir kaplanla hiç karşılaşmadıklarını, ama bir ayıyla karşılaştıklarını söyledi

ve ardından gülerek ayının onları değil, onların ayıyı yediğini söyledi. Yorumlarım o zaman tam anlamıyla desteklendi; annesinin memesini yemeyi arzu eden kendisiydi; bu, annesinin onu parçalayıp yutacağına ilişkin şüphesine sebep olmuştu. O anda, masamdaki bitkilerin aslında ona ait olduğunu hissetti; bunu hemen düzeltti fakat bunun benim söylediğim şeyin onayı olduğunu, çünkü bana ait olan bir şeyi sahiplenmiş olduğunu fark etti. "

(Klein Arşivi, D17, s. 802-3; bu örnek de Spillius'ta alıntılanmıştır, 2007, s. 110-111).

Klein'ın bu kısa açıklamasında yansıtma ve yansıtmalı özdeşim arasındaki ayrımını kullanmaması dikkate değerdir. Açıkça görülüyor ki bu örnekte Klein, yansıtma ve yansıtmalı özdeşimin eşzamanlı ortaya çıktığını varsaymıştır.

Bu kitabın ikinci kısmında bahsettiğim üzere, Klein'ın Britanyalı meslektaşları bu hususların bazıları üzerinde çalışmış ve geliştirmişlerdir. Bazıları artık dikkate alınmazken, bazılarını kullananlar da kullanmayanlar da bulunmaktadır.

Klein'ın yansıtmalı özdeşim konusu üzerine yayımlanmış ve yayımlanmamış çalışmalarına yaptığımız bu girişten sonra, 1952 yılına ait versiyonuyla "Şizoid Mekanizmalar Üzerine Yazılar" makalesine yer vereceğiz.

2

BAZI ŞİZOİD MEKANİZMALAR ÜZERİNE NOTLAR[3]

Melanie Klein

Giriş

Bu makale, erken paranoid ve şizoid kaygıların ve mekanizmaların önemiyle ilgilidir. Bebeklikte depresif süreçler hakkındaki görüşlerimi netleştirmeden önce de bu konu üzerine yıllarca düşündüm. Yine de, çocuksu depresif konum kavramım üzerine çalışırken, bir önceki evrenin sorunları yeniden dikkatimi çekti. Şimdi daha erken kaygılar ve mekanizmalarla[4] ilgili vardığım bazı hipotezleri formüle etmek istiyorum.

Gelişimin en erken evreleriyle ilgili olarak öne süreceğim hipotezler, yetişkinler ve çocuklarla yaptığım analizlerde edinilen malzemelerden çıkarımla oluşturulmuştur. İddialarımın doğruluğu ispat etmek için, bu makale kapsamında yer almayan ayrıntılı vaka kay-

---

3 (1952 yılına ait versiyondaki orijinal dipnot: Bu makale, daha önce Britanya Psikanaliz Cemiyeti tarafından 4 Aralık 1946 tarihinde okunmuş, değiştirilmemiş ve daha sonra birkaç küçük değişiklikle –bir paragraf ve birkaç dipnot eklenmiştir– yayımlanmıştır.) Editörün notu: Bu bölüm Klein'ın (1952a) Bazı Şizoid Mekanizmalar Üzerine Notlar metninin yeniden basımıdır: *Envy and Gratitude and Other Works 1947-1963* (Haset ve Şükran ve Diğer Eserleri). Londra: Hogarth Press (1975), s. 1-24.

4 Bu makaleyi tamamlamadan önce, temel hususları Paula Heimann ile tartıştım ve burada sunulan birkaç kavramı düzenlemede ve formüle etmede ufkumu açan önerileri için ona minnettarım.

naklarının birikmesi gerekmektedir. İleride bu boşluğu doldurmayı temenni ediyorum.

Başlangıç olarak, halihazırda öne sürdüğüm[5] en erken gelişim evreleriyle ilgili sonuçlardan kısaca bahsetmek faydalı olacaktır.

Erken bebeklikte, psikozun tipik özelliği olan ve benliğin belirli savunma mekanizmaları geliştirmesine yol açan kaygılar ortaya çıkar. Tüm psikotik bozuklukların saplanma noktalarına bu dönemde rastlanır. Bu hipotez, tüm bebekleri psikotik kabul ettiğime inanmalarına yol açtı; fakat başka vesilelerle zaten bu yanlış anlaşılmayı yeterince ele aldım. Bebeklikte psikotik kaygılar, mekanizmalar ve benlik savunmaları gelişimin tüm yönleri üzerinde derin etki bırakır; benlik, üst benlik ve nesne ilişkilerinin gelişimi de buna dahildir.

Nesne ilişkilerinin doğumdan itibaren var olduğunu her zaman ifade ettim. İlk nesne, çocuğun iyi (tatmin edici) ve kötü (engelleyici) meme olarak böldüğü anne memesidir; bu bölme sevgi ve nefretin bölünmesiyle sonuçlanır. İlk nesneyle ilişkinin, ilk nesnenin içe atılması ve yansıtılmasını da kastettiğini, böylelikle baştan itibaren nesne ilişkilerini şekillendiren şeyin içe atma ile yansıtma arasındaki, içsel ve dışsal nesneler-durumlar arasındaki etkileşim olduğunu öne sürdüm. Bu süreçler benliğin ve üst benliğin inşasında görev alır ve ilk yılın ikinci yarısında Oedipus kompleksinin başlangıcına zemin hazırlar.

Yıkıcı dürtü baştan itibaren nesneye yönelir; ilkin annenin memesine oral-sadist saldırı fantezilerinde ifade edilirken, bunlar sonradan her türlü sadist yoldan annenin bedenine saldırılara dönüşür. Bebeğin annenin bedenindeki iyi içeriği boşaltma yönündeki oral-sadist dürtülerinden ve dışkılarını annenin içine koyma yönündeki anal-sa-

5 Krş. *Çocuk Psikanalizi* (1932) ve "Manik-Depresif Durumların Psikojenezine Katkı" (1935).

dist dürtülerinden (annenin bedenine girerek onu içeriden kontrol etme arzusu dahil) kaynaklanan zulmedilme korkuları, paranoya ve şizofreninin gelişiminde büyük önem arz eder.

Nesneyi ve dürtüleri bölme, idealleştirme, iç ve dış gerçekliğin inkarı, duyguların bastırılması gibi erken benliğin tipik savunma mekanizmalarından bahsetmiştim. Ayrıca, zehirlenme ve yutulma korkusu gibi çeşitli kaygı içeriklerinden de bahsetmiştim. Yaşamın ilk birkaç ayında yaygın olan bu görüngüler, daha sonra şizofreninin semptom tablosunda görülür.

Bu erken dönemi (ilkin "zulmedici evre" olarak tanımlanmıştır) daha sonra "paranoid konum"[6] olarak adlandırdım ve depresif konumdan önce geldiğini belirttim. Zulmedilme korkuları çok güçlüyse ve bu (ve başka) sebeplerle bebeğin paranoid-şizoid konumun içinden geçmesi mümkün olamıyor ise, depresif konumun derinlemesine çalışılması da sekteye uğrar. Bu aksaklık, zulmedilme korkularını gerilemeye yol açacak şekilde pekiştirebilir ve ağır psikozlardaki (yani şizofreni gruplarındaki) saplanma noktalarını güçlendirebilir. Depresif konum sürecinde ciddi zorluklar çıkmasının bir başka sonucu, yaşamın sonraki dönemlerinde manik-depresif bozukluklar görülmesi olabilir. Gelişimin bu kadar ağır olmayan şekilde aksadığı durumlarda, aynı etkenler nevrozun ortaya çıkışında etkili olabilir.

Depresif konumun sonucunun, bir önceki evrenin derinlemesine çalışılmasına bağlı olduğunu varsaysam da, çocuğun erken gelişiminde depresif konumun yine de merkezi rolü olduğunu düşünüyorum. Nesnenin bir bütün olarak içe atılmasıyla birlikte, bebeğin

6 Bu makale 1946 yılında ilk kez yayımlandığında, "paranoid konum" terimimi W. R. D. Fairbairn'in "şizoid konum" terimiyle aynı anlamda kullanıyordum. Daha sonra bunun üzerine derinlemesine düşününce, Fairbairn'in terimini benimkiyle birleştirmeye karar verdim ve bu makalenin ilk kez yayımlandığı kitap boyunca (*Developments in Psycho-Analysis* [Psikanalizde Gelişimler], Klein ve diğ., 1952) "paranoid-şizoid konum" ifadesini kullandım.

nesne ilişkisi kökten değişikliğe uğrar. Bütün nesnenin sevilen ve nefret edilen yönlerinin sentezlenmesi, yas ve suçluluk hislerine sebep olur, bu da bebeğin duygusal ve düşünsel yaşamında büyük ilerleme kaydedildiğini gösterir. Bu ayrıca nevroza ya da psikoza giden yolda hayati bir kavşaktır. Bu sonuçların hepsini hâlâ benimsediğimi söyleyebilirim.

Fairbairn'in Güncel Makaleleri Hakkında Notlar

W. R. D. Fairbairn, birkaç güncel makalesinde[7] benim de ilgilendiğim konulara dikkat çekmiştir. Bu nedenle, aramızdaki uyuşma ve uyuşmazlıklar hakkında bazı temel hususları açıklığa kavuşturmanın faydalı olacağını düşünüyorum. Bu makalede paylaşacağım sonuçlardan bazılarının Fairbairn'in vardığı sonuçlarla uyumlu olduğu, bazılarının ise tamamen farklı olduğu görülecektir. Fairbairn'in yaklaşımı, büyük ölçüde, nesnelerle ilişkili olarak benlik gelişimi açısından, benimki ise ağırlıklı olarak kaygılar ve kaygının değişen yüzleri açısındandır. Fairbairn, en erken evreyi "şizoid konum" olarak adlandırmıştır; şizoid konumun normal gelişimin bir kısmını biçimlendirdiğini, yetişkinlerde şizoid ve şizofrenik hastalığın temeli olduğunu belirtmiştir. Bu iddiaya katılıyorum ve gelişimsel şizoid görüngülere dair tanımlarını kayda değer ve aydınlatıcı, şizoid davranış ve şizofreniyi anlamamız açısından değerli buluyorum. Buna ilaveten, şizoid ya da şizofreni grubu bozuklukların bilinenden daha fazla olduğuna ilişkin görüşünün doğru ve önemli olduğunu; özellikle histeri ve şizofreninin doğal olarak ilişkili olduğunu vurgulamasının son derece dikkate değer olduğunu düşünüyorum. Hem zulmedilme korkusunu hem şizoid mekanizmaları kapsayacak şekilde anlaşıldığı takdirde "şizoid konum" terimi uygundur.

---

7 Krş. "Psikoz ve Nevroz Psikopatolojilerinin Gözden Geçirilmesi", "Nesne-İlişkileri Bakımından İç Ruhsal Yapı" ve "Nesne İlişkileri ve Dinamik Yapı".

Katılmadığım noktalara gelince, en temel meselelerden başlayacak olursam, zihinsel yapı ve içgüdüler kuramına ilişkin düzeltmelerine katılmıyorum. Başlangıçta sadece kötü nesnenin içselleştirildiğine ilişkin görüşüne de katılmıyorum; bu görüş nesne ilişkilerinin ve benliğin gelişimine dair yaklaşımlarımız arasında önemli farklar olmasına katkıda bulunmuştur bence. Çünkü bana göre, içe atılan iyi meme benliğin hayati bir parçasını oluşturur, benlik gelişimi sürecine baştan beri temelden tesir eder, hem benlik yapısını hem de nesne ilişkilerini etkiler. Fairbairn'in katılmadığım bir başka görüşü de şudur: "Şizoid bireyin sorunu sevgiyle yıkmadan nasıl seveceğidir, depresif bireyin sorunu ise nefretle yıkmadan nasıl seveceği."[8] Fairbairn'in vardığı bu sonuç, Freud'un birincil içgüdüler kavramını reddetmesiyle ve yaşamın başından itibaren saldırganlığın ve nefretin oynadığı rolü hafife almasıyla bağdaşmaktadır.

Erken Benliğe Dair Bazı Sorunlar

Bu bölümdeki tartışmada, benlik gelişimimin bir yönüne odaklanacağım ve bunu benlik gelişiminin bütünündeki sorunlarla kasıtlı olarak ilişkilendirmeyeceğim. Burada benliğin alt benlik ya da üst benlikle ilişkisine de değinmem mümkün olmayacak.

Şu zamana kadar, erken benlik yapısı hakkında bildiğimiz fazla bir şey yok. Bu hususla ilgili güncel önerilerden bazıları beni ikna etmedi: Aklımda özellikle yer edenler Glover'ın benlik çekirdeği kavramı ve Fairbairn'in merkezi benlik ve iki yardımcı benlik kuramı. Winnicott'un erken benliğin bütünleşmiş olmadığı vurgusu bana göre daha faydalıdır.[9] Erken benliğin büyük ölçüde bütünlük ve tutarlılıktan yoksun olduğunu, bütünleşme eğilimi ile dağılma (par-

8 Krş. "Psikoz ve Nevroz Psikopatolojilerinin Gözden Geçirilmesi" (1941).

9 Krş. bkz. D. W. Winnicott, "İlkel Duygusal Gelişim" (1945). Bu makalede Winnicott, örneğin ikiz kızkardeşi ve kendisi arasında ayrım yapamayan bir kadın hasta vakası gibi, bütünleşmeme durumlarının patolojik sonuçlarını anlatmıştır.

çalarına ayrılma) eğilimi arasında gidip geldiğini söyleyebilirim. [10] Bu dalgalanmaların yaşamın ilk birkaç ayının karakteristik özelliği olduğuna inanıyorum.

Benliğin sonradan gelişen yapısında gördüğümüz bazı işlevlerin başlangıçta da mevcut olduğunu varsaymakta haklıyız bence. Bu işlevler arasından öne çıkan ise, kaygıyla baş etmedir. Kaygının, organizmadaki ölüm içgüdüsünün faaliyetinden ortaya çıktığını, yok olma (ölüm) korkusu olarak hissedildiğini ve zulmedilme korkusu biçimini aldığını düşünüyorum. Yıkıcı dürtü korkusu hemen bir nesneye iliştirilmektedir; daha doğrusu çok kuvvetli, kontrol edilemez bir nesne korkusu olarak deneyimlenir. Birincil kaygının diğer önemli kaynakları, doğum travması (ayrılma kaygısı) ve bedensel ihtiyaçların karşılanmamasıdır; bu deneyimlere de baştan beri nesnelerin sebep olduğu hissedilir. Bu nesnelerin dışsal olduğu hissedilse bile, içe atma yoluyla içsel zulmedicilere dönüşür ve böylece içerideki yıkıcı dürtü korkusunu pekiştirirler.

Kaygıyla baş etme yönündeki hayati ihtiyacı, erken benliği temel mekanizma ve savunmalar geliştirmeye zorlar. Yıkıcı dürtü kısmen dışarıya yansıtılır (ölüm içgüdüsünün saptırılması) ve sanırım kendini dışarıda gördüğü ilk nesneye yani annenin memesine iliştirir. Freud'un ifade ettiği gibi, yıkıcı dürtünün geride kalan kısmı da bir bakıma organizmadaki libidoyla kuşatılır. Bununla birlikte, bu süreçlerin hiçbiri amacına tam anlamıyla ulaşamaz; bu nedenle, içeriden yıkılma kaygısı etkin bir şekilde devam eder. Bütünlük ve tutarlılıktan yoksun olan benlik, bu tehdidin baskısı altında parçalara

10 Doğum sonrası yaşamın başlangıcında benlik tutarlılığının az mı fazla mı olduğu, daha evvel iddia ettiğim gibi (*Çocuk Psikanalizi*, s. 49), benliğin, bünyesel bir faktör olan kaygıya tahammül etme kapasitesinin düşük mü yüksek mi olduğuyla bağlantılı olarak ele alınmalıdır.

ayrılma eğilimi gösterir. [11] Şizofreni hastalarındaki dağılma durumlarının altında yatan da bu parçalara ayrılmadır.

Benlik içinde çok erken evrede dahi birtakım etkin bölme süreçlerinin meydana gelemeyebileceği sorusu karşımıza çıkmaktadır. Varsayımımıza göre, erken benlik nesneyi ve onunla olan ilişkiyi etkin bir şekilde böler; bu, benliğin kendisinin de etkin bir şekilde bölünmesi anlamına gelebilir. Her halükarda, bölmenin sonucu, tehlike kaynağı olarak hissedilen yıkıcı dürtünün dağıtılmasıdır. İçeriden gelen yıkıcı bir güç tarafından yok edilmeye ilişkin birincil kaygı, benliğin parçalara ayrılma veya bölünme şeklindeki tepkisiyle beraber, tüm şizofrenik süreçlerde son derece önemli olabilir.

Nesneyle İlişkili Bölme Süreçleri

Dışarı yansıtılan yıkıcı dürtü ilk olarak oral saldırganlık olarak deneyimlenir. Diş çıkarmayla birlikte yamyamca dürtüler güçleniyor olsa da –Abraham tarafından vurgulanan bir faktör– anne memesine karşı oral-sadist dürtülerin doğumdan itibaren etkin olduğuna inanıyorum.

Engellenme ve kaygı durumlarında, oral-sadist ve yamyamca arzular pekiştirilir ve bebek meme ucunu ve memeyi parçalar halinde aldığını hisseder. Dolayısıyla, bebeğin fantezisinde iyi ve kötü memenin ayrılmasına ek olarak, engelleyici memenin –oral sadist fantezilerle saldırılır– parçalar halinde olduğu hissedilirken, tatminkar memenin –emme libidosunun egemenliği altında içeri alınır– bütün olduğu hissedilir. Bu ilk içsel iyi nesne, benlikte bir merkez nokta işlevi görür. Bölme ve dağıtma süreçlerini etkisiz hale getirir, tu-

11 Ferenczi "Notlar ve Parçalar"da (1930) büyük ihtimalle bütün canlı organizmaların hoşa gitmeyen uyarıcılar karşısında parçalanma ile tepki verdiğini, bunun ölüm içgüdüsünün bir ifadesi olabileceğini öne sürer. Muhtemelen, karmaşık mekanizmaları (canlı organizmaları) varlık olarak tutan şey dışsal koşulların etkisidir. Bu koşullar elverişsiz olduğu zaman, organizma parçalara ayrılır.

tarlılığa ve bütünleşmeye götürür, benliğin inşasına yardımcı olur. [12] Bununla birlikte, bebeğin, içinde iyi ve tam bir memeye sahip olduğu hissi, engellenme ve kaygıyla sarsılabilir. Sonuç olarak, iyi ve kötü meme arasındaki ayrılığın sürdürülmesi zor olabilir ve bebek iyi memenin de parçalar halinde olduğunu hissedebilir.

Benliğin kendi içinde de bir bölünme yaşamaksızın içsel veya dışsal nesneyi bölemeyeceğini düşünüyorum. Dolayısıyla içsel nesnenin durumuna dair fanteziler ve hisler, benliğin yapısını da önemli ölçüde etkiler. Nesneyi içeri alma sürecinde sadizm ne kadar etkili olur ve nesne ne kadar parçalara ayrılmış hissedilirse, içselleştirilen nesne parçalarıyla ilişkili olarak benliğin bölünme tehlikesi de o kadar artar.

Anlattığım süreçler elbette bebeğin fantezi dünyasıyla sınırlıdır, bölme mekanizmasını harekete geçiren kaygılar da hayalidir. Bebeğin nesneyi ve kendiliği bölmesi fantezisinde gerçekleşir fakat bu fantezinin etkisi son derece gerçektir, zira hislerin ve ilişkilerin (sonrasında da düşünce süreçlerinin) hakikaten birbirinden kopmasına yol açar. [13]

Yansıtma ve İçe Atmayla Bağlantılı Olarak Bölme

Şimdiye kadar bölme mekanizmasını özellikle kaygıya karşı ilk benlik mekanizmaları ve savunmalarından biri olarak ele aldım. Yansıtma ve içe atma da doğumdan itibaren benliğin bu birincil amacına hizmet eder. Freud'un tanımladığı gibi yansıtma, ölüm içgüdü-

12 D. W. Winnicott (daha önce bahsedilen bölümde) aynı süreci başka bir açıdan ele almıştır: Bütünleşme ve gerçekliğe uyum sağlamanın esasen bebeğin annenin sevgisini ve bakımını deneyimlemesine bağlı olduğunu anlatmıştır.

13 Bu makalenin devamındaki tartışmada, Dr. W. C. M. Scott, bölmenin bir başka yönüne atıfta bulunmuştur. Mekansal bölmeden ziyade zamansal bölmeyi ifade eden, deneyimlerin devamlılığındaki kesintilerin önemine vurgu yapmıştır. Örnek olarak uyuma ve uyanıklık durumları arasındaki değişimleri vermiştir. Bu görüşe tamamen katılıyorum.

sünün saptırılıp dışarıya yöneltilmesinden kaynaklanır ve bana göre, benliği tehlikeden ve kötülükten arındırarak kaygıyı yenmesine yardımcı olur. İyi nesnenin içe atılması da benlik tarafından kaygıya karşı bir savunma olarak kullanılır.

Yansıtma ve içe atmayla yakından bağlantılı başka mekanizmalar da vardır. Burada bölme, idealleştirme ve inkar arasındaki bağlantıyla özellikle ilgileniyorum. Nesnenin bölünmesi bakımından, haz durumlarında sevgi hislerinin tatminkar memeye yöneldiğini, engellenme durumlarında ise nefretin ve zulmedilme kaygısının engelleyici memeye iliştirildiğini hatırlamak gerekir.

İdealleştirme nesnenin bölünmesiyle ilişkilidir, çünkü memenin iyi yönleri, zulmedici memeden duyulan korkuya karşı koruma kalkanı olarak abartılır. İdealleştirme böylece zulmedilme korkusunun doğal sonucu olurken, ayrıca sınırsız hazzı hedefleyen ve bu nedenle her daim cömert, tükenmez bir meme (ideal meme) resmi yaratan içgüdüsel arzuların gücünden doğar.

Böyle bir bölünme örneğine, bebeklikteki sanrısal tatminde rastlarız. İdealleştirmede etkili olan temel süreçler sanrısal tatminde de faal durumdadır; yani nesnenin bölünmesi ve hem engellenmenin hem de zulmedilmenin inkarı. Engelleyici ve zulmedici nesne, idealleştirilen nesneden son derece ayrı tutulur. Öte yandan, kötü nesne iyi nesneden yalnızca ayrı tutulmakla kalmaz, varlığı da toptan inkar edilir, tıpkı engellenme durumunun ve bu durumun yarattığı kötü hislerin (acı) inkar edildiği gibi. Bu, ruhsal gerçekliğin inkarıyla kol kola gider. Ruhsal gerçekliğin inkarı ancak yoğun tümgüçlülük hisleri yoluyla mümkün olur; bu hisler, ilk dönemdeki zihniyetin asli özelliğidir. Kötü nesnenin ve acı verici durumun varlığının tümgüçlü inkarı, bilinçdışında yıkıcı dürtü tarafından yok edilmeye denktir. Ancak inkar ve imha edilen yalnızca bir durum ve nesne değildir,

nesne ilişkisi de aynı kaderi paylaşmaktadır; dolayısıyla, nesneye duyulan hislerin kaynaklandığı benlik parçası da inkar ve imha edilir.

Demek ki sanrısal tatminde birbiriyle ilişkili iki süreç meydana gelir: Tüçgüçlü bir şekilde ideal nesne ve durumun hayal edilmesi; zulmedici kötü nesne ve acı verici durumun da aynı tümgüçlü tarzda yok edilmesi. Bu süreçlerin temelinde hem nesne hem de benlik bölünür.

Bu erken bölme evresinde inkarın ve tümgüçlülüğün oynadığı rolün, benlik gelişiminin sonraki bir evresinde bastırmanın oynadığı role benzer olduğunu söylemek isterim. Zulmedilme korkusu ve şizoid mekanizmaların damgasını vurduğu bir evrede inkar ve tümgüçlülük süreçlerinin önemini değerlendirirken, şizofrenideki büyüklük ve zulmedilme delüzyonlarını düşünebiliriz.

Şimdiye dek zulmedilme korkusunu ele alırken oral unsura odaklandım; fakat oral libido hâlâ başı çekse de, diğer kaynaklardan gelen libidinal ve saldırgan dürtüler ve fanteziler de öne çıkarak hem libidinal hem saldırgan olabilen oral, üretral ve anal arzulara sebep olur. Anne bütün bir kişi olarak görülmeden önce bile, annenin memesine karşı saldırılar da memenin uzantısı gibi hissedilen anne vücuduna karşı benzer saldırılara dönüşür. Anneye yönelik hayal edilen saldırılar iki çizgide ilerler: Bu çizgilerden biri, genelde annenin bedenindeki iyi içeriği emerek kurutma, dişleriyle sökme, yiyip bitirme gibi oral dürtülerdir. (Bu dürtülerin nesne ilişkilerinin gelişimi üzerinde yarattığı etkiyi içe atmayla bağlantılı olarak tartışacağım). Diğer çizgi, anal ve üretral dürtülerden kaynaklanır ve tehlikeli maddeleri (dışkıları) kendiliğin dışına, annenin içine atmayı ifade eder. Nefretle dışarı atılan bu zararlı dışkılarla birlikte, benliğin bölünmüş parçaları da anneye yansıtılır, hatta annenin içine yansıtılır demeyi

tercih ederim. [14] Bu dışkılar ve kendiliğin kötü parçaları, yalnızca nesneyi yaralamayı değil aynı zamanda kontrol etmeyi ve ele geçirmeyi amaçlar. Anne kendiliğin kötü parçalarını barındırdığı ölçüde, ayrı bir birey olarak değil kötü kendilik olarak hissedilir.

Kendiliğin parçalarına karşı duyulan nefret, şimdi anneye yönelmiştir. Bu, saldırgan bir nesne ilişkisinin prototipini oluşturan farklı bir tür özdeşime yol açar. Bu süreçler için "yansıtmalı özdeşim" terimini öneriyorum. Yansıtma ağırlıklı olarak bebeğin anneye zarar verme ya da anneyi kontrol etme dürtüsünden[15] kaynaklandığı zaman, bebek annenin zulmedici olduğunu hisseder. Psikotik bozukluklarda, nesnenin kendiliğin nefret edilen parçalarıyla özdeşleştirilmesi, öteki kişilere yönelen nefretin yoğunluğuna katkıda bulunur. Benliğin nasıl etkilendiğine bakacak olursak, benliğin parçalarının aşırı bölünmesi ve dış dünyaya atılması benliği büyük ölçüde zayıflatır. Çünkü hislerin ve kişiliğin saldırgan bileşenleri zihinde güç, iktidar, sağlamlık, bilgi ve arzulanan başka pek çok nitelikle yakından bağlantılıdır.

Bununla birlikte, kendiliğin yalnızca kötü parçaları değil, iyi parçaları da dışarı atılır ve yansıtılır. O zaman dışkılar hediye değerindedir; dışkılarla birlikte dışarı atılan ve öteki kişinin içine yansıtılan benlik parçaları iyiyi, yani kendiliğin sevecen parçalarını temsil eder. Bu tür yansıtmaya dayanan özdeşim de nesne ilişkilerini önem-

14 Bu tür ilkel süreçlerin tanımlanmasının önünde büyük bir engel vardır, çünkü bu fanteziler bebeğin henüz sözcüklerle düşünmeye başlamadığı bir zamanda ortaya çıkar. Bu bağlamda örneğin "öteki kişinin içine yansıtmak" ifadesini kullanıyorum, çünkü anlatmaya çalıştığım bilinçdışı süreci aktarmanın tek yolu bu gibi görünüyor.

15 M. G. Evans, yayımlanmamış kısa bir sohbetinde (Britanya Psikanaliz Cemiyeti, Ocak, 1946), şu görüngülerin belirgin olduğu hastalardan bazı örnekler vermiştir: Gerçeklik hissinin olmayışı, bölünmüşlük hissi, kişiliğin bazı parçalarının anneyi soymak ve kontrol etmek için annenin bedenine girmiş olduğu hissi; sonuç olarak benzer şekilde saldırıya uğrayan anne ve diğerleri hastayı temsil eder. M. G. Evans, bu süreçleri gelişimin çok ilkel bir evresiyle ilişkilendirmiştir.

li ölçüde etkiler. İyi hislerin ve kendiliğin iyi parçalarının annenin içine yansıtılması, bebeğin iyi nesne ilişkileri geliştirme ve benliğini bütünleştirme yetisi için esastır. Bununla birlikte, bu yansıtmalı süreç aşırı derecede kullanılırsa, kişiliğin iyi parçalarının kaybedildiği hissedilir, böylece anne benlik ideali halini alır; bu süreç de benliğin zayıflaması ve güçsüzleşmesiyle sonuçlanır. Böyle süreçler çok geçmeden öteki kişilere sıçrar[16] ve sonuç, kişinin kendi iyi parçalarının bu dışsal temsillerine aşırı-güçlü bağımlılığı olabilir. Bir diğer sonuç ise sevme kapasitesinin kaybedildiği korkusudur, çünkü sevilen nesnenin ağırlıklı olarak kendiliğin temsilcisi olarak sevildiği hissedilir.

Kendilik parçalarının bölünme ve nesnelere yansıtılma süreçleri anormal nesne ilişkileri için olduğu kadar normal gelişim için de hayati öneme sahiptir.

İçe atmanın nesne ilişkileri üzerindeki etkisi de aynı derecede önemlidir. İyi nesnenin, öncelikli olarak anne memesinin içe atılması, normal gelişim için ön koşuldur. Benlikte bir merkez noktası oluşturduğunu ve benliğin tutarlılığını sağladığını zaten söylemiştim. İçsel ve dışsal iyi nesneyle en erken ilişkinin karakteristik bir özelliği, onu idealleştirme eğilimidir. Engellenme ya da artan kaygı durumlarında, bebek, zulmedenlerden kaçmak için, idealleştirdiği içsel nesneye sığınmaya çalışır. Bu mekanizma, çeşitli ciddi rahatsızlıklar doğurabilir: Zulmedilme korkusu çok güçlü olduğu zaman, ideal nesneye kaçışlar aşırı olmaya başlar ve bu, benlik gelişimini ciddi bir şekilde aksatır ve nesne ilişkilerini bozar. Sonuç olarak, benliğin tamamen içsel nesnenin hizmetinde olduğu ve ona bağımlı

16 W. C. M. Scott, yayımlanmamış bir yazısında (Britanya Psikanaliz Cemiyetinde birkaç yıl önce), şizofren bir hastada karşılaştığı birbiriyle bağlantılı üç özellikten bahsetmiştir: Gerçeklik hissinde ağır bozulma, etrafındaki dünyanın mezarlık olduğu hissi, kendiliğinin bütün iyi parçalarının bir başkasına (Greta Garbo) yerleştirilmesi ve bu kişinin hastayı temsil etmesi.

olduğu, onun kabuğu olmaktan başka bir şeye yaramadığı hissedilebilir. İdealleştirilmiş nesnenin özümsenmediği durumda, benliğin kendine ait bir hayatı ve değeri yokmuş gibi hissedilir. [17]

Özümsenmemiş bir ideal nesneye kaçış durumunda, benlik içinde daha da fazla bölme sürecinin gerçekleşmesi gerektiğini öne sürüyorum; çünkü benliğin bazı parçaları ideal nesneyle birleşmeye çabalarken, bazı parçaları da içsel zulmedicilerle uğraşır.

Benliği ve içsel nesneleri bölmenin çeşitli yolları vardır ve bunlar benliğin parçalar halinde olduğu hissine yol açar. Bu his, dağılma hissine karşılık gelir. Normal gelişimde, bebeğin deneyimlediği dağılma durumları geçicidir. Diğer faktörlerin yanı sıra, dışsal iyi nesnenin verdiği tatmin[18] tekrar ve tekrar bu şizoid durumları aşmaya yardımcı olur. Bebeğin geçici şizoid durumları yenme kapasitesi, bebek zihninin esnekliği ve dayanıklılığı ile uyumludur. Benliğin baş edemediği bölme ve dolayısıyla dağılma durumları çok sık meydana gelir ve çok uzun sürerse, bana göre, çocukta şizofrenik hastalığın belirtisi olarak düşünülmelidir, ki bu tür bir hastalığın bazı belirtileri zaten yaşamın ilk aylarında da görülebilir. Yetişkin hastalardaki ben-

17 Krş. bkz. "Yüceltme Sorununa ve İçselleştirme Süreçleriyle İlişkisine Katkı" (1942) başlıklı makalesinde, Paula Heimann içsel nesnelerin kendilikte gömülü yabancı cisimler gibi durduğu bir durumu anlatır. Bu durum kötü nesnelerle ilgili olarak daha belirginken, benlik zorlanımlı şekilde iyi nesnelerin muhafazasına hizmet ediyorsa iyi nesneler için de geçerlidir. Benlik, iyi içsel nesnelerine aşırı derecede hizmet ettiği zaman, söz konusu nesneler kendilik için tehlike kaynağı olarak hissedilir ve neredeyse zulmedici etki yaratır. Paula Heimann, içsel nesnelerin özümsenmesi kavramını getirmiş ve bu kavramı özellikle yüceltme mekanizmasına uygulamıştır. Benlik gelişimi bakımından, bu tür özümsemenin benlik işlevlerinin başarıyla yerine getirilmesi ve bağımsızlığın elde edilmesi için esas olduğuna dikkat çekmiştir.

18 Bu açıdan bakıldığında, annenin bebeğe sevgisi ve anlayışı, bebeğin dağılma durumlarının ve psikotik nitelikli kaygıların üstesinden gelmesinde en büyük yardımcısıdır.

lik yitimi ve şizofrenik çözülme durumları, bebeklikteki bu dağılma durumlarına gerileme gibidir. [19]

Deneyimlerime göre, erken bebeklikteki aşırı zulmedilme korkuları ve şizoid mekanizmalar, ilk evrelerdeki zihinsel gelişim üzerinde zararlı etki bırakabilir. Bazı zihinsel yetersizlik biçimleri de bu nedenle şizofreni hastalığı grubuna ait olarak değerlendirilmelidir. Buna bağlı olarak, çocuklarda herhangi bir yaşta ortaya çıkan zihinsel yetersizliği ele alırken, erken bebeklikteki şizofrenik hastalık olasılığı hatırlanmalıdır.

Şimdiye kadar, aşırı içe atma ve yansıtmanın nesne ilişkileri üzerindeki bazı etkilerini anlattım. Bazen içe atmalı süreçlerin, bazen de yansıtmalı süreçlerin ağır basmasına yol açan çeşitli faktörleri burada detaylı bir şekilde incelemeye çalışmıyorum. Normal gelişim bakımından, benlik gelişimi ve nesne ilişkilerinin seyrinin, gelişimin erken evrelerinde içe atma ve yansıtma arasında optimal dengeye ne kadar ulaşılabildiğine bağlı olduğu söylenebilir. Bu da benliğin bütünleşmesini ve içsel nesnelerin özümsenmesini etkiler. Denge bozulsa ve bu süreçlerin biri ya da diğeri aşırı olsa dahi, içe atma ve yansıtma arasında belli bir etkileşim vardır. Örneğin zulmedilme korkularının yönettiği düşmanca bir içsel dünyanın yansıtılması, düşmanca bir dışsal dünyanın içe atılmasına –geri alınmasına– yol açar. Aksine, çarpıtılmış ve düşmanca bir dışsal dünyanın içe atılması, düşmanca bir içsel dünyanın yansıtılmasını pekiştirir.

19 Herbert Rosenfeld, "Benlik Yitiminin Eşlik Ettiği Şizofrenik Durumun Analizi" (1947) başlıklı makalesinde sunduğu vaka malzemelerinde, yansıtmalı özdeşimle bağlantılı bölme mekanizmalarının hem şizofrenik duruma hem de benlik yitimine nasıl yol açtığını göstermiştir. "Kronik Şizofreni Hastalarında Kafa Karışıklığı Durumlarının Psikopatolojisi Üzerine Not" (1950) başlıklı makalesinde de, öznenin iyi ve kötü nesneler arasında, saldırgan ve libidinal dürtüler arasında vs. ayrım yapma kapasitesini kaybetmesi halinde kafa karışıklığı durumunun ortaya çıktığına dikkat çekmiştir. Böyle kafa karışıklığı durumlarında genellikle bölme mekanizmalarının savunma amaçlı olarak pekiştirildiğini öne sürmüştür.

Gördüğümüz üzere, yansıtmalı süreçlerin bir başka yönü, nesnenin içine zorla girmekle ve kendiliğin parçaları ile nesneyi kontrol etmekle ilgilidir. Sonuç olarak, içe atma dışarıdan içeriye zorla giriş olarak hissedilebilir, yani şiddetli yansıtmanın intikamıdır. Sadece bedenin değil zihnin de ötekiler tarafından düşmanca kontrol edildiğine dair korkuya yol açabilir. Sonuçta, iyi nesnelerin içe atılması ciddi şekilde bozulabilir; bu bozulma bütün benlik işlevlerini ve cinsel gelişimi aksatabilir, içsel dünyaya aşırı çekilmeye yol açabilir. Bu geri çekilmeye sebep olan sadece tehlikeli bir dışsal dünyayı içe atma korkusu değil, aynı zamanda içsel zulmedicilerden duyulan korku ve ardından içsel ideal nesneye kaçıştır.

Aşırı bölme ve yansıtmalı özdeşimden kaynaklanan benlik zayıflaması ve yoksullaşmasından bahsetmiştim. Bu zayıflamış benlik, içsel nesneleri de özümseyemez hale gelir ve içsel nesnelerce yönetildiği hissine kapılabilir. Ayrıca dış dünyaya yansıttığı parçalarını geri alma konusunda yetersiz hisseder. Yansıtma ve içe atma arasındaki etkileşimde ortaya çıkan (benliğin aşırı bölündüğüne işaret eden) böyle çeşitli bozulmalar, iç ve dış dünyayla ilişki üzerinde zararlı etki bırakır ve bazı şizofreni biçimlerinin kökeninde yer alır.

Yansıtmalı özdeşim, birçok kaygı durumunun temelini teşkil eder. Bunların birkaçından bahsedeceğim. Nesneye zorla girme fantezisi, nesne içerisinden özneyi tehdit eden tehlikelerle ilişkili kaygılara yol açar. Örneğin nesneyi içinden kontrol etme dürtüleri, nesnenin içinde kontrol edilme ve zulmedilme korkusunu körükler. Zorla girilen nesnenin içe atılması ve yeniden içe atılması, öznenin içsel zulmedilme hislerini güçlü bir şekilde pekiştirir; yeniden içe atılan nesnenin, kendiliğin tehlikeli yönlerini de barındırdığı hissedildiğinden bu pekişme iyice güçlenir. Benliğin çeşitli içsel ve

dışsal zulüm durumları arasında sıkıştığı bu türden kaygıların birikimi, paranoyanın temel bir unsurudur. [20]

Daha evvel, bebeğin annenin bedenine saldırma ve sadistçe girme fantezilerinin paranoyaya kaynaklık eden çeşitli kaygı durumlarına yol açtığından bahsetmiştim. [21] Bunun yanı sıra, anne içinde hapsedilme korkusunun (ve özellikle penisin saldırıya uğraması korkusunun) daha sonra erkekte ortaya çıkan iktidarsızlık sorunlarında önemli bir faktör olduğunu ve klostrofobiye katkıda bulunduğunu göstermiştim. [22]

Şizoid Nesne İlişkileri

Şizoid kişiliklerde görülen bozulmuş nesne ilişkilerini özetlemek gerekirse, kendiliğin şiddetli bölünmesi ve aşırı yansıtma, bu sürecin yöneldiği kişinin zulmedici olduğunu hissettirir. Bölünüp yansıtılmış olan kendiliğin nefret edilen ve yıkıcı parçasının sevilen nesne

20 Herbert Rosenfeld, "Benlik Yitiminin Eşlik Ettiği Şizofrenik Durumun Analizi" ve "Erkek Eşcinselliğinin Paranoyayla İlişkisi Üzerine Notlar" (1949) makalelerinde, psikotik hastalarda yansıtmalı özdeşimle bağlantılı paranoid kaygıların klinik öneminden bahsetmiştir. Anlattığı iki şizofreni vakasında, analistin hastanın içine sokulmaya çalıştığı korkusunun hastalara hakim olduğu barizdir. Bu korkular aktarım durumunda analiz edildiği zaman ilerleme kaydedilebilmiştir. Rosenfeld ayrıca yansıtmalı özdeşimi (ve ilgili zulmedilme korkularını) bir yanda kadınlardaki cinsel soğukluk ile, öbür yanda erkeklerde sık görülen eşcinsellik-paranoya kombinasyonu ile ilişkilendirmiştir.

21 *Çocuk Psikanalizi,* Bölüm 8, özellikle s. 131, ve Bölüm 12, özellikle s. 242.

22 Joan Riviere, yayımlanmamış olan "Günlük Yaşamda ve Psikanalizde Görülen Paranoid Tutumlar" başlıklı makalesinde (1948'de Britanya Psikanaliz Cemiyetinde okunmuştur), yansıtmalı özdeşimin belirginleştiği birçok klinik malzemeden bahsetmiştir. Nesnenin içine bütün kendiliği zorla sokmaya ilişkin bilinçdışı fanteziler (kontrolü ele geçirmek ve sahiplenmek için), intikam korkusuyla, klostrofobi gibi çeşitli zulmedici kaygılara ya da hırsız, örümcek ya da savaş zamanı işgal fobisi gibi yaygın fobilere yol açmıştır. Bu korkular, parçalara ayrılma, deşilme, bedenin ve kişiliğin içsel olarak tamamen açılması, kimlik kaybı gibi bilinçdışı "felaket" fantezileriyle bağlantılıdır – yok olma (ölüm) korkusunun detaylandırılması olan ve psikozdaki gibi bölme mekanizması ve benliğin dağılma sürecini teşvik eden korkulardır.

için tehlike oluşturduğu hissedilir ve bu nedenle suçluluk duyulur; dolayısıyla bu yansıtma süreci bir bakıma suçluluk duygusunun kendilikten ötekine saptırılması da demektir. Bununla birlikte, yönünden saptırılmış olan suçluluk duygusu tamamen ortadan kalkmaz, kendiliğin saldırgan parçasının temsilleri olan kişilere karşı bilinçdışı sorumluluk duygusu olarak hissedilir.

Şizoid nesne ilişkilerinin bir başka tipik özelliği, bebeklikteki içe atmalı ve yansıtmalı süreçlerden kaynaklı olarak narsisistik nitelik göstermesidir. Daha önce de öne sürdüğüm gibi, benlik ideali öteki kişiye yansıtıldığı zaman, bu kişi sevilen ve hayran olunan biri olur, çünkü kendiliğin iyi parçalarını barındırıyordur. Benzer şekilde, kendiliğin kötü parçalarını öteki kişiye yansıtmanın da narsisistik bir özü vardır, çünkü bu durumda da nesne güçlü bir şekilde kendiliğin bir parçasını temsil ediyordur. Nesneyle olan bu iki tür narsisistik ilişki genellikle güçlü saplantılı özellikler sergiler. Öteki kişileri kontrol etme dürtüsü, bildiğimiz gibi, saplantılı nevrozda temel bir unsurdur. Ötekileri kontrol etme ihtiyacı, bir ölçüde kendilik parçalarını kontrol etme dürtüsünün yönünden saptırılmış olmasıyla açıklanabilir. Bu parçalar öteki kişiye aşırı derecede yansıtıldığı zaman, kontrol edilmeleri ancak öteki kişinin kontrol edilmesiyle mümkün olur. Demek ki saplantılı mekanizmaların kökenlerinden biri, bebeklikteki yansıtmalı süreçlerden doğan özdeşim türünde bulunabilir. Saplantıdaki unsurlardan biri olan onarım arayışı da bu bağlantı üzerinden kısmen anlaşılabilir. Çünkü suçluluk hissedilen ve öznenin onarmaya çalıştığı şey sadece nesne değil, aynı zamanda kendi parçalarıdır.

Bütün bu etkenler sonucunda, kişi belli nesnelere zorlanımlı bir bağ duyabilir yahut yıkıcı bir şekilde insanların içine girmekten ve onların misillemesine maruz kalmaktan kaçınmak için insanlardan uzak durabilir. Bu tür tehlikelerden duyulan korku, nesne ilişkilerin-

de çeşitli olumsuz tutumlarla kendini gösterebilir. Örneğin hastalarımdan biri, ondan aşırı etkilenen kişilerden hoşlanmadığını, çünkü onların bir süre sonra ona benzediklerini ve bu nedenle onlardan sıkıldığını söylemişti.

Şizoid nesne ilişkilerinin bir diğer özelliği, göze çarpan bir yapaylık ve kendiliğinden olamamaktır. Bununla beraber kendilik hissi, benim tabirimle kendilikle ilişki de ciddi şekilde bozulmuştur. Bu ilişki de yapay görünür. Bir diğer deyişle, ruhsal gerçeklik de dış gerçeklikle ilişki de eşit derecede bozulmuştur.

Kendiliğin bölünmüş parçalarının öteki kişiye yansıtılması, esasen nesne ilişkilerini, duygusal yaşamı ve kişiliği bütün olarak etkiler. Bu bağlantıyı göstermek için örnek olarak birbiriyle bağlantılı iki evrensel görüngü seçeceğim: Yalnızlık hissi ve ayrılık korkusu. Ayrılığa eşlik eden depresif hislerin, nesneye yöneltilen saldırgan dürtülerle nesnenin yok olmasından duyulan korkudan kaynaklanabileceğini biliyoruz. Ancak bu korkunun altında yatan şey aslında bölme ve yansıtmalı özdeşimdir. Nesneyle ilişkide saldırgan unsurlar baskınsa ve ayrılığın hüsranıyla güçlü bir şekilde uyanıyorsa, kişi, kendiliğinin bölünüp nesneye yansıtılmış unsurlarının nesneyi saldırgan ve yıkıcı bir şekilde yönettiğini hisseder. Bu arada, kendiliğin bir parçasının kaldığı hissedilen dışsal nesne gibi içsel nesnenin de yok olma tehlikesi altında olduğu hissedilir. Sonuç, benliğin aşırı güçsüzleşmesi, onu besleyebilecek hiçbir şeyin kalmadığı hissi ve buna karşılık gelen yalnızlık hissidir. Bu tanımlama nevrotik bireyler için geçerli olsa da, bir bakıma genel bir görüngü olduğunu düşünüyorum.

Şizoid nesne ilişkilerinin daha evvel tanımladığım başka birtakım özelliklerinin de daha düşük düzeyde ve o kadar çarpıcı olmayan biçimde normal kişilerde görülebileceğini söylemeye gerek yok; örneğin utangaçlık, kendiliğinden olamama, yahut öbür uca kayıp insanlara yoğun ilgi duyma.

Benzer şekilde, düşünce süreçlerindeki normal rahatsızlıklar, gelişimsel paranoid-şizoid konumla bağlantılıdır. Zaman zaman hepimiz mantıksal düşüncenin anlık bozulmasını yaşarız, düşünceler ve çağrışımlar birbirinden kopar, olaylar birbirinden ayrıymış gibi görünür; burada aslında benlik geçici olarak bölünür.

Paranoid-Şizoid Konumla İlişkili Olarak Depresif Konum

Şimdi bebeğin gelişimindeki diğer adımları ele almak istiyorum. Şimdiye dek, yaşamın ilk birkaç ayına özgü kaygıları, mekanizmaları ve savunmaları anlattım. Nesnenin tamamen içe atılmasıyla, birinci yılın ikinci çeyreği civarında bütünleşme yönünde belirgin adımlar atılır. Bu durum, nesnelerle ilişkide önemli değişiklikleri ifade eder. Annenin sevilen ve nefret edilen yönleri artık birbirinden o kadar uzakmış gibi hissedilmez; sonuçta kaybetme korkusu artar ve yas tutmaya benzer durumlar ortaya çıkar, ayrıca güçlü bir suçluluk duygusu gelir çünkü saldırgan dürtülerin sevilen nesneye yöneldiği hissedilmektedir. Depresif konum öne çıkar. Tam da bu depresif hislerin deneyimlenmesi, benliği daha da bütünleştirir, çünkü ruhsal gerçekliğin daha iyi anlaşılmasını, dış dünyanın daha iyi algılanmasını, ayrıca içsel ve dışsal durumların daha iyi sentezlenmesini sağlar.

Bu aşamada ön plana çıkan onarma güdüsü, ruhsal gerçeklik hakkında daha fazla içgörünün ve artan sentezin bir sonucu olarak görülebilir; çünkü sevilen nesneye yönelen saldırganlıktan kaynaklanan keder, suçluluk ve kaybetme korkusuna verilen daha gerçekçi bir tepkidir. Yaralı nesneyi onarma ya da koruma güdüsü, daha tatminkâr nesne ilişkilerine ve yüceltmelere zemin hazırlar, dolayısıyla sentezlemeyi daha da arttırır ve benlik bütünleşmesine katkıda bulunur.

Birinci yılın ikinci yarısında, bebek, derinlemesine çalışmayla depresif konumun içinden geçme yönünde önemli adımlar atar.

Öte yandan, değişikliğe uğramış biçimde ve daha az miktarda olsa da şizoid mekanizmalar hâlâ vardır ve ilk kaygı durumları değişim süreci içinde tekrar ve tekrar deneyimlenir. Zulmedici ve depresif konumların derinlemesine çalışılması çocukluğun ilk birkaç yılına kadar uzanır. Bu süreçte, kaygılar gücünü kaybeder; nesneler daha az idealleştirilmiş ve daha az ürkütücü hale gelir, benlik daha bütünleşik hal alır. Bütün bunlar, gerçeklik algısının ve gerçekliğe uyum sağlamanın artmasıyla bağlantılıdır.

Paranoid-şizoid konumda gelişim normal olarak ilerlememişse ve bebek –içsel veya dışsal sebeplerle– depresif kaygıların etkisiyle baş edemezse, bir kısır döngü ortaya çıkar. Eğer zulmedilme korkusu ve buna bağlı olarak şizoid mekanizmalar aşırı güçlüyse, benlik derinlemesine çalışmayla depresif konumun içinden geçemez. Bu durum, benliği paranoid-şizoid konuma geri çekilmeye zorlar, daha evvelki zulmedilme korkularını ve şizoid görüngüleri pekiştirir. Böylelikle, yaşamın ileriki evrelerinde çeşitli şizofreni biçimlerinin ortaya çıkmasının temeli atılır; çünkü böyle bir gerileme meydana geldiği zaman, şizoid konumdaki saplanma noktaları pekiştirilmekle kalmaz, daha yoğun dağılma durumlarının yerleşme tehlikesi de baş gösterir. Bir başka sonuç ise depresif özelliklerin güçlendirilmesi olabilir.

Dışsal deneyimler elbette bu gelişim süreçlerinde büyük önem arz eder. Örneğin depresif ve şizoid özellikler gösteren bir vakada psikanaliz, hastanın bebeklikteki erken deneyimlerini canlandırdı; öyle ki bazı seanslarda hastanın boğazında ya da sindirim organlarında fiziksel duyumlar ortaya çıktı. Annesi hastalandığı için hasta dört aylıkken aniden sütten kesilmişti. Buna ilaveten, annesini dört hafta boyunca görememişti. Annesi döndüğünde, çocuğu çok değişmiş bir vaziyette bulmuştu. Çocuk çevresiyle ilgilenen canlı bir bebekken çevresine ilgisini kaybetmişti. Soğuk, ilgisiz bir çocuk olmuştu. İkame gıdayı gayet kolay kabullenmişti, hatta hiçbir yiyeceği

geri çevirmemişti. Ama yediklerinden fayda göremiyordu, kilo kaybediyor ve sindirim sıkıntıları yaşıyordu. Ancak ilk yılın sonunda başka yiyecekler verildiğinde fiziksel ilerlemesi devam etti.

Bu deneyimlerin hastanın bütün gelişimi üzerindeki etkisi analizde çok incelendi. Yetişkinlikteki görünümü ve tutumları, bu erken evrede kurulan örüntülere dayanıyordu. Örneğin seçici olmayan bir şekilde öteki insanlardan etkilenme eğiliminin tekrar tekrar ortaya çıktığını gördük; hatta sunulan her şeyi açgözlü bir şekilde içine alıyor, bununla beraber içe atma sürecinde büyük güvensizlik duyuyordu. Muhtelif kaynaklardan gelen kaygılar bu süreci sürekli sekteye uğratıyor, bu da açgözlülüğün artmasına katkıda bulunuyordu.

Bu analizdeki malzemeleri bütün olarak ele aldığımda, memeyi ve anneyi aniden kaybettiği dönem itibariyle, hastanın bütün bir iyi nesne ile zaten bir ölçüde ilişki kurmuş olduğu sonucuna vardım. O noktada depresif konuma girmiş bulunuyordu fakat başarılı bir şekilde ilerleyemedi ve paranoid-şizoid konum gerilemeli olarak pekiştirildi. Bu durum, çocuğun zaten çevresine karşı canlı bir ilgi gösterdiği dönemi takip eden "çevreye ilgisizlik" ile kendini gösterdi. Çocuğun depresif konuma ulaşmış ve bütün bir nesneyi içine atmış olması birçok bakımdan kişiliğinde görülüyordu. Fiilen güçlü bir sevgi kapasitesine sahipti; iyi ve bütün bir nesneye büyük özlem duyuyordu. Kişiliğinin karakteristik bir özelliği, insanları sevme ve onlara güvenme arzusuydu, yani bir zamanlar sahip olduğu ve kaybettiği iyi ve bütün memeyi bilinçdışında yeniden kazanma ve inşa etme arzusu.

Şizoid ve Manik-Depresif Görüngüler Arasındaki Bağlantı

Paranoid-şizoid ve depresif konumlar arasında bazı dalgalanmalar her zaman ortaya çıkar ve normal gelişimin bir parçasıdır. Bu nedenle gelişimin iki evresi arasında kesin bir ayrım yapılamaz; üs-

telik değişim kademeli bir süreçtir ve iki konumun görüngüleri bir süreliğine bir nebze de olsa iç içe geçmiş ve etkileşim halindedirler. Anormal gelişimde, bu etkileşimin bazı şizofreni biçimlerinin ve manik-depresif bozuklukların klinik tablosunu etkilediği düşünüyorum.

Bu bağlantıyı ortaya koymak için kısaca birkaç vakadan bahsedeceğim. Burada ayrıntılı bir vaka incelemesi yapmaya niyetim yok, bu nedenle konuyla ilgili bazı hususları seçerek anlatacağım. Bahsedeceğim vaka, hastalığın bütün belirtilerini taşıyan bariz bir manik-depresif vakası (birden çok psikiyatrist bu teşhisi koymuştu): Depresif ve manik durumlar arasında gidip gelmeler, yinelenen intihar girişimlerine sebep olan güçlü intihar eğilimi, diğer çeşitli manik ve depresif özellikler. Psikanaliz sürecinde, gerçek ve büyük bir ilerlemenin kaydedildiği bir aşamaya ulaşılmıştı. Sadece döngü kırılmakla kalmadı, aynı zamanda kişiliğinde ve nesne ilişkilerinde kökten değişimler oldu. Çeşitli alanlarda üretkenlik ve gerçek mutluluk hisleri (manik olmayan) gelişti. Sonrasında, kısmen dışsal koşullar sebebiyle, bir başka aşamaya geçildi. Aylarca süren bu son aşama sırasında hastanın analizdeki işbirliği farklı bir biçim aldı. Düzenli olarak seanslara geldi, serbest çağrışımlarda bulundu, rüyalarını aktardı ve analiz için malzeme sağladı. Öte yandan, benim yorumlarıma herhangi bir duygusal tepki vermiyor, sadece burun kıvırıyordu. Öne sürdüğüm şeyler hakkında bilinçli bir onay verdiğine nadiren rastlanırdı. Yine de verdiği malzemeler yorumlarımın bilinçdışı etkisini yansıtıyordu. Bu aşamada ortaya çıkan bu güçlü direnç, kişiliğin sadece bir parçasından geliyor gibi görünüyordu; diğer parçası analitik çalışmaya yanıt veriyordu. Kişiliğinin bu parçaları yalnızca benimle değil birbirleriyle de işbirliği yapmıyorlardı; analiz o noktada hastanın senteze ulaşmasını sağlayamıyordu. Bu aşama esnasında analizi sonlandırmaya karar verdi. Dışsal koşulların bu karara etkisi büyüktü ve son seans için tarihi bile belirlemişti.

Son seansta aktardığı rüyasında kör bir adam vardı; göremediği için üzülüyordu ama hastanın elbisesine dokunarak ve düğmelenmiş olduğunu hissederek kendini rahatlatıyordu. Rüyasındaki elbise, düğmeleri boğazına kadar iliklenmiş cübbe tarzı elbiselerinden birini hatırlatıyordu. Hasta rüyayla ilgili iki tane daha çağrışımda bulundu. Biraz dirençle de olsa kör adamın kendisi olduğunu söyledi ve düğmeleri boğazına kadar iliklenmiş elbiseye atıfla yine "postunun" içine saklandığını belirtti. Hastaya, rüyasında bilinçdışı bir şekilde sorunlarına karşı kör olduğunu ifade ettiğini ve hem hayatındaki çeşitli durumlarla hem de analizle ilgili kararlarının bilinçdışı birikimine uymadığını söyledim. Bu durum, kendisinin "postuna" saklandığını kabul etmesiyle de ortaya konmuştu; analizin daha evvelki aşamalarından gayet iyi bildiği şekilde, kendini dışarıya kapatıyordu. Bilinçdışı içgörüsü, hatta bilinç düzeyinde kurduğu işbirliği (kör adam olduğunu ve postuna saklandığını kabul etmesi) yalnızca kişiliğinin yalıtılmış parçalarından geliyordu. Rüyanın yorumlanması hiçbir etki yaratmadı ve hastanın analizi bitirme kararını bu son seansta değiştirmedi. [23]

Bu analizde (ve başka analizlerde de) karşılaşılan birtakım güçlüklerin nasıl bir nitelik taşıdığı, hastanın tedaviyi kesmesinden önceki birkaç ayda iyice net olarak ortaya çıkmıştır. Hastalığına şizoid ve manik-depresif özelliklerin karışımı damgasını vuruyordu. Analizde zaman zaman –depresif ve manik durumların zirvede olduğu erken evrede bile– depresif ve şizoid mekanizmalar bazen eş zamanlı olarak ortaya çıkıyordu. Örneğin bazı seanslarda hasta belirgin şekilde depresif oluyor, kendini suçluyor, değersiz hissediyordu; yanaklarından yaşlar süzülüyor, mimikleri çaresizliği ifade ediyordu; yine de, bu duyguları yorumladığım zaman, bu duyguları hiçbir surette hissetmediğini söylüyordu. Bunun üzerine, hiçbir

23 Bir süre ara verildikten sonra analiz yeniden başladı.

şey hissetmediği ve tamamen boş olduğu için kendisini suçluyordu. Böyle seanslarda fikirleri uçuşur haldeydi; düşünceleri kopuk kopuk, ifadeleri dağınıktı.

Bu gibi durumların altında yatan bilinçdışı sebeplerin yorumlanmasının ardından, bazen duyguların ve depresif kaygıların tam olarak görünür olduğu seanslar oldu, böyle zamanlarda düşünceler ve ifadeler daha tutarlıydı.

Depresif ve şizoid görüngüler arasındaki bu yakın ilişki analiz süresince farklı biçimlerde ortaya çıktı, fakat tedaviden kopuştan önceki son aşamada çok belirginleşti.

Paranoid-şizoid ve depresif konumlar arasındaki gelişimsel bağlantıyı zaten anlatmıştım. Şimdi sorduğum soru şu: Manik-depresif bozukluklarda ve bence şizofrenik bozukluklarda da bu özelliklerin birlikte görülmesi bu gelişimsel bağlantıya mı dayanmaktadır? Bu eğreti hipotez kanıtlanabilirse, şizofrenik ve manik-depresif bozuklukların gelişimsel olarak zannedildiğinden daha yakından bağlantılı olduğu sonucu çıkar. Bunun, melankoli ve şizofreni arasında ayırıcı tanıya varmanın son derece zor olduğunu vakaları da açıklayacağına inanıyorum. Psikiyatrik gözlem için bolca malzemeye sahip olan meslektaşlarımca bu hipotezimin aydınlatılmasını canı gönülden isterim.

Bazı Şizoid Savunmalar

Şizoid hastaların analizinin manik-depresif hastalarınkinden daha zor olduğu yaygın kanıdır. Şizoid hastaların içine kapanık oluşları, duygusal olmayan tutumları, nesne ilişkilerindeki narsisistik öğeler (daha önce bahsetmiştim) ve analistle ilişkinin bütününe sirayet eden kopuk düşmanlık hissi, aşılması güç bir direnç yaratır. Hastanın analistle temasının sekteye uğramasının ve analistin yorumlarına karşılık verememesinin, büyük ölçüde bölme süreçleriyle açık-

lanabileceğine inanıyorum. Hasta kendisini yabancılaşmış ve uzak hisseder; hastanın kişiliğinin ve duygularının önemli bölümünün orada olmadığına dair analistin izlenimi de bu hisse karşılık gelir. Şizoid özellikler sergileyen hastalar şöyle diyebilir: "Söylediklerini duyabiliyorum. Haklı olabilirsin, ama benim için bir anlamı yok. " Ya da orada olmadıklarını hissettiklerini söyleyebilirler. Böyle durumlarda "bir anlamı yok" ifadesi, yorumlamanın aktif bir şekilde reddi anlamına gelmez; kişiliğin ve duyguların bazı parçalarının bölünmüş olduğunu ortaya koyar. Dolayısıyla bu hastalar yorumlamayı ele alamazlar, ne kabul ne de ret edebilirler.

Bu durumların altında yatan süreçleri örneklendirmek için, bir erkek hastanın analizinden malzemeleri kullanacağım. Aklımdaki seans, hastanın bana kaygı duyduğunu ve sebebini bilmediğini söylemesiyle başladı. Daha sonra kendisinden daha başarılı ve şanslı kişilerle kıyaslamalar yaptı. Bu sözlerde bana da atıf vardı. Engellenme, haset ve mağduriyet hisleri öne çıktı. Bu hislerin analiste yöneldiği ve beni yok etmek istediği şeklinde yorum yaptığım zaman –burada sadece yorumlamalarımın özünü ortaya koymaya çalışacağım- ruh hali birdenbire değişti. Ses tonu düzleşti, yavaş ve ifadesiz bir şekilde konuşmaya başladı, ortamdan koptuğunu hissettiğini söyledi. Yorumumun doğru göründüğünü ama bir şey ifade etmediğini de ekledi. İşin aslı, artık herhangi bir isteği kalmamıştı, hiçbir şeyi de kafaya takmaya değmezdi.

Sonraki yorumlarım, ruh halindeki bu değişikliğinin sebeplerine odaklandı. Yorumladığım zaman beni yok etme tehlikesinin onun için çok gerçek bir hal aldığını ve beni kaybetme korkusu doğurduğunu söyledim. Analizinde bu tür yorumlamaları takiben suçluluk ve depresyon hisleri ortaya çıktığı oluyordu; bu sefer, özel bir bölme yöntemiyle bu tehlikelerle baş etmeye çalışıyordu. Bildiğimiz gibi, ikircikliklik, çatışma ve suçluluk baskısı altında hasta genellikle

analist figürünü böler; analist bazen sevilen bazen de nefret edilen olur. Veyahut analistle ilişki bölünür; böylece analist iyi (ya da kötü) figür olarak kalır, başkası karşıt figür olur. Fakat bu örnekte ortaya çıkan bölme türü bu değildi. Hasta kendi parçalarını bölmüştü; yani, analiste karşı tehlikeli ve düşmanca bulduğu benlik parçalarını bölerek ayırmıştı. Yıkıcı dürtülerini nesneden kendi benliğine karşı çevirmiş, bunun sonucunda benliğinin parçaları geçici olarak var oluş dışına itilmişti. Bilinçdışı fantezide bu durum, hastanın kişilik parçalarının imhası demekti. Yıkıcı dürtüyü kişiliğinin bir parçasına çevirme mekanizması ve ardından duyguların dağıtılması, hastanın kaygısını gizil hale sokmuştu.

Bu süreçlere ilişkin yorumlamalarım yine hastanın ruh halini değiştirdi. Hasta duygusallaştı, ağlayacak gibi olduğunu, depresif ama daha bütünleşmiş hissettiğini söyledi; ardından açlık hissettiğini de ifade etti. [24]

Kaygı ve suçluluk baskısı altında kişiliğin bir parçasını şiddetli bir şekilde bölme ve yok etme, benim deneyimlerime göre, önemli bir şizoid mekanizmadır. Kısaca başka bir örnek vereyim: Kadın bir hasta rüyasında kötü kalpli bir kız çocuğuyla uğraşıyordu; bu kız birini öldürmeye kararlıydı. Hasta çocuğu etkilemeye ya da kontrol etmeye ve çocuğun yararına olacak bir itiraf almaya çalışmış ama başaramamıştı. Ben de rüyanın içindeydim, hasta benim ona yardımcı olabileceğimi hissediyordu. Sonrasında çocuğu korkutmak ve

24 Açlık hissi, içe atma sürecinin libidonun egemenliği altında yeniden etkin hale geldiğini gösteriyordu. Saldırganlığıyla beni yok etme korkusuna ilişkin ilk yorumlamam karşısında, kişiliğinin parçalarını şiddetli bir şekilde bölüp yok etmişti; şimdi üzüntü, suçluluk ve kaybetme korkusu duygularını daha bütünlüklü olarak deneyimliyordu ve depresif kaygıları biraz hafiflemiş gibiydi. Kaygının dinmesiyle birlikte analist yine hastanın güvenebileceği iyi nesneyi temsil etmeye başlamıştı. Dolayısıyla beni iyi nesne olarak içe atma arzusu öne çıkmıştı. İçindeki iyi nesneyi yeniden inşa edebilirse, benliğini sağlamlaştıracak ve bütünleştirecek, yıkıcı dürtülerinden daha az korkacaktı; aslında böylece kendini ve analisti muhafaza edebilecekti.

başkalarına zarar vermesini önlemek için onu iple ağaca astı. Tam ipi çekip çocuğu öldürecekken uyandı. Rüyanın bu kısmında analist de oradaydı ama yine pasif kaldı.

Şimdi bu rüyanın analizinden vardığım sonuçların özünü paylaşacağım. Rüyada hastanın kişiliği iki parçaya bölünmüştür: Bir yanda zalim ve kontrol edilemez çocuk, diğer yanda onu etkilemeye ve kontrol etmeye çalışan kişi. Çocuk elbette geçmişteki çeşitli figürleri temsil ediyordu ama bu rüya bağlamında esas olarak hastanın kendi parçasının temsiliydi. Bir diğer sonuç ise, çocuğun öldüreceği kişinin analist olduğu idi; benim rüyadaki rolüm kısmen bu cinayeti durdurmaktı. Hastanın başvurmak zorunda kaldığı çare olan çocuğu öldürmek, kişiliğinin bir parçasını yok etmeyi temsil ediyordu.

Burada, kendilik parçasını imha etme şeklindeki şizoid mekanizmanın, tehlikeli dürtülere yönelik olduğunu bildiğimiz bastırma ile nasıl ilişkili olduğu sorusu ortaya çıkmaktadır; fakat bu soruyu burada ele alamayacağım.

Duygudurum değişiklikleri, elbette, bu bölümde verdiğim ilk örnekteki gibi her zaman seans içinde çarpıcı biçimde ortaya çıkmaz. Öte yandan, bölmeye sebep olan somut etkenlerin yorumlanmasının sentezlemeyi ileri taşıdığını tekrar tekrar gözlemledim. Böyle yorumlamalar, o andaki aktarım durumunu ayrıntılarıyla ele alıyor olmalıdır; tabi ki geçmişle bağlantı da göz ardı edilmemeli, benliği şizoid mekanizmalara gerileten kaygı durumlarının ayrıntılarına da atıfta bulunulmalıdır. Bu çizgideki yorumlamalar sonucunda ortaya çıkan sentez, depresyon ve çeşitli türden kaygılarla kol kola ilerler. Bu tür depresyon dalgaları ve ardından bütünleşmenin artması kademeli olarak şizoid görüngülerin azalmasına ve nesne ilişkilerinde kökten değişimlere sebep olur.

Şizoid Hastalarda Gizil Kaygı

Şizoid hastaları tepkisiz hale getiren duygu eksikliğinden bahsetmiştim. Buna ilaveten, kaygı da yoktur. Dolayısıyla psikanalitik çalışma için önemli bir destek eksik demektir. Açık ve gizil kaygıları güçlü olan diğer türlerdeki hastalarda, psikanalitik yorumlamadan kaynaklı olarak kaygının dinmesi, analizde işbirliği yapma kapasitesini artırır.

Şizoid hastalardaki bu kaygı yokluğu, sadece görünüşte böyledir; çünkü şizoid mekanizmalar duyguları dağıtır ve kaygı da bu duygulara dahildir; fakat dağıtılan öğeler halen hastada mevcuttur. Böyle hastalarda bir tür gizil kaygı bulunur; özel bir dağıtma yöntemiyle gizil halde tutulur. Dağılma, duyguları yaşayamama, nesneleri kaybetme hisleri aslında kaygıyla eşdeğerdir. Bu durum, sentezlemede ilerleme kaydedildiği zaman daha da belirginleşir. Sonrasında hastanın deneyimlediği büyük rahatlama, iç ve dış dünyasının yalnızca birbirlerine daha çok yaklaşması değil aynı zamanda yeniden hayat bulması hissinden kaynaklanır. Böyle anlarda duyguların eksik olduğu geçmişe bakıldığında, ilişkilerin belirsiz ve anlaşılması güç olduğu, kişilik parçalarının kaybedilmiş gibi ve her şeyin ölü gibi hissedildiği görülür. Bütün bunlar ciddi kaygı belirtileridir. Dağıtma yoluyla gizil tutulan bu kaygı, bir bakıma başından beri yaşanmaktadır, fakat diğer vakalarda tanımlayabildiğimiz gizil kaygıdan biçim olarak farklıdır.

Duyguların dağıtılması dahil kendilikteki bölünmeyi sentezlemeye yönelik yorumlamalar, kademeli olarak, kaygının kaygı diye deneyimlenmesini mümkün kılar; gerçi uzun süreler boyunca sadece düşünsel içerikleri bir araya getirip kaygı duygularını ortaya çıkaramamamız da mümkündür.

Ayrıca şizoid durumları yorumlarken bilinç, bilinç-öncesi, bilinçdışı arasındaki bağlantıları düşünsel düzeyde açık seçik ortaya koy-

mak için ayrı bir çaba göstermemiz gerektiğini fark ettim. Bu tabi ki her zaman amaçladığımız bir şeydir; fakat hastanın duygularının erişilebilir olmadığı ve ne kadar bitap düşmüş olsa da ancak zekasına hitap edebileceğimiz zamanlarda özel önem arz eder.

Verdiğim birkaç ipucunun bir ölçüde şizofreni hastalarının analiz tekniklerine de uygulanabilmesi mümkündür.

Özet / Sonuçlar

Şimdi bu makalede sunulan bazı sonuçları özetleyeceğim. Ana konulardan bir tanesi, yaşamın ilk birkaç ayında, kaygının ağırlıklı olarak zulmedilme korkusu olarak deneyimlendiği ve bunun paranoid-şizoid konumda önemli olan bazı mekanizmalara ve savunmalara katkıda bulunduğuydu. Bu savunmalar arasında göze çarpanlar içsel ve dışsal nesneleri, duyguları ve benliği bölme mekanizmalarıdır. Bu mekanizmalar ve savunmalar normal gelişimin parçasıdır ve aynı zamanda daha sonraki şizofreni hastalığının temelini teşkil eder. Yansıtma yoluyla özdeşimin altında yatan süreçlerin kendilik parçalarının bölünmesi ve bir başkasına yansıtılması olduğunu, bu özdeşimin normal ve şizoid nesne ilişkileri üzerinde yarattığı birtakım etkileri anlattım. Depresif konumun başlangıcı bir kavşak noktasıdır ve bu noktada gerileme yoluyla şizoid mekanizmalar pekiştirilebilir. Ayrıca manik-depresif ve şizoid bozuklukların yakından bağlantılı olduğunu, bunun bebeklikteki paranoid-şizoid ve depresif konumlar arasındaki etkileşime dayandığını ortaya koydum.

Ek Bölüm

Freud'un Schreber vakası analizi[25] ele aldığım konuya ilişkin olarak zengin malzemeler içerir fakat burada sadece birkaçından bahsedebileceğim.

---

25 "Bir Paranoya Vakasının Otobiyografisi üzerine Psikanalitik Notlar (Paranoid Bunama)" (S. E. 12).

Schreber, doktoru Flechsig'in (sevilen ve zulmedici figür) ruhunu bölmeyi canlı bir şekilde anlatmıştır. Bir zamanlar "Flechsig'in ruhu" olan şey "ruh bölümleri" sistemini getirerek, kırk ila altmış alt-bölüme ayrılmıştır. İyice çoğalıp "baş belası" haline gelen bu ruhlara Tanrı baskın düzenlemiştir ve sonuç olarak Flechsig ruhu "sadece bir ya da iki şekilde" varlığını sürdürmüştür. Schreber'in bahsettiği bir diğer husus, Flechsig ruhunun parçalarının yavaşça zekasını ve gücünü yitirmesidir.

Bu vaka analizinde Freud'un vardığı sonuçlardan bir tanesi, zulmedicinin Tanrı ve Flechsig olmak üzere ikiye bölünmüş olması, ayrıca Tanrı ve Flechsig'in sırasıyla hastanın babasını ve erkek kardeşini temsil etmesidir. Schreber'in dünyanın yok olmasına ilişkin delüzyonunun değişik biçimlerini tartışırken, Freud şöyle der: "Her durumda dünyanın sonu, Schreber ile Flechsig arasında patlak veren çatışmanın sonucuydu, ya da, delüzyonunun ikinci fazında kabul edilen etiyolojiye göre, onunla Tanrı arasında oluşan kopmaz bağın sonucuydu..." (Bahsedilmiş bölümde, s. 69).

Bu bölümde ana hatlarıyla özetlenen hipotezlerle uyumlu olarak, Flechsig ruhunun birçok ruha bölünmesinin, yalnızca bir nesne bölünmesi olmadığını aynı zamanda Schreber'in benliğinin bölünmüş olduğu hissinin yansıtılması olduğunu öne süreceğim. Burada sadece bu tür bölme süreçlerinin içe atım süreçleriyle ilişkisinden bahsedeceğim. Sonuç, Tanrı ve Flechsig'in Schreber'in kendiliğinin parçalarını da temsil ettiğini ortaya koymaktadır. Freud'un, dünyanın yıkımı delüzyonunda önemli rol yüklediği Schreber ve Flechsig arasındaki çatışma, Tanrı'nın Flechsig ruhlarına yaptığı baskında ifadesini bulmuştur. Bana göre bu baskın, bir kendilik parçası tarafından öteki parçaların yok edilmesini temsil eder (ileri sürmüş olduğum gibi bu bir şizoid mekanizmadır). Bu mekanizmayla bağlantılı içsel yıkım ve benliğin dağılması kaygıları ve fantezileri dış dünyaya yansıtılır

ve dış dünyanın yıkımına dair delüzyonların temelini oluşturur.

Paranoyak "dünya felaketinin" altında yatan süreçlerle ilgili olarak Freud, şu sonuçlara varmıştır: "Hasta çevresindeki insanlardan ve şimdiye dek libidinal yükü yönelttiği dışsal dünyadan uzaklaşmaktadır. Böylece her şey onun için farksız ve alakasız olmuştur ve 'mucizevi ve aceleyle uydurulmuş' olarak ikinci bir mantıksallaştırma aracılığıyla açıklanmalıdır. Dünyanın sonu, bu içsel felaketin yansıtılmasıdır; çünkü sevgisini esirgediği için öznel dünyası sona yaklaşmıştır" (Bahsedilmiş bölümde, s. 70). Bu açıklama, özellikle nesne libidosunda bozulma ve akabinde insanlarla ve dışsal dünyayla ilişkilerin çökmesiyle ilgilidir. Öte yandan, biraz daha ileri giden Freud, bu rahatsızlıkların bir başka yönü üzerinde durmuştur. "Libido bozulmalarının benlik yüklerini etkileyebileceği olasılığını reddedemeyeceğimiz gibi, tam tersi olasılığı da görmezden gelemeyiz, *yani, libidinal süreçlerle ilgili ikincil ya da uyarılmış bozulma, benlikteki anormal değişimler sonucu ortaya çıkabilir. Aslında bu tür süreçlerin, psikozun kendine* özgü niteliklerini teşkil etmesi olasıdır" (*italikler benim*). Özellikle son iki cümlede ifade edilen olasılık, Freud'un "dünya felaketi" açıklaması ile benim hipotezim arasındaki ilişkiyi sağlamaktadır. "Benlikteki anormal değişimler", bu bölümde ortaya koyduğum gibi, erken benlikteki aşırı bölme süreçlerinden kaynaklanır. Bu süreçler, içgüdüsel gelişimle ve içgüdüsel arzuların sebep olduğu kaygılarla ayrılmaz şekilde bağlantılıdır. Freud'un, sonradan benlik ve cinsellik içgüdüleri kavramlarının yerini alan yaşam ve ölüm içgüdülerine ilişkin kuramı ışığında, libido dağıtımında bozulma olması için öncesinde yıkıcı dürtünün libidodan ayrılmış olması gerekir. "Dünya felaketi" fantezisinin temelini oluşturan öteki parçaları yok eden benlik parçası mekanizması (Tanrı'nın Flechsig ruhlarına düzenlediği baskın) yıkıcı dürtünün libido üzerindeki hakimiyetini ifade eder. Dolayısıyla narsisistik libido dağıtımındaki

herhangi bir bozulma, içe atılmış nesnelerle ilişki ile kol kola gider –çalışmalarıma göre, bu nesneler baştan itibaren benliğin parçasını oluşturur. Narsisistik libido ve nesne libidosu arasındaki etkileşim, içe atılan nesneler ile dışsal nesneler arasındaki ilişkiye karşılık gelir. Benliğin ve içselleştirilen nesnelerin parçalar halinde olduğu hissedilirse, bebek bir içsel felaket deneyimler ve bu felaket dış dünyaya hem uzanır hem de yansıtılır. Bu bölümde tartışılan hipoteze göre, içsel felakete dair bu kaygı durumları bebeklikteki paranoid-şizoid konum süresince ortaya çıkar ve daha sonraki şizofreninin temelini oluşturur. Freud'a göre, erken bunamaya doğuştan yatkınlıktan kaynaklı saplanma, gelişimin en erken evresinde görülebilir. Freud, paranoyadan ayrı tuttuğu erken bunamaya atıfla şöyle der: "Yatkınlıktan kaynaklı saplanma noktası, paranoyadan daha geride bir yere koyulmalı, oto-erotizmden nesne-sevgisine uzanan gelişim sürecinin başında bir yerlerde olmalıdır" (Bahsedilmiş bölümde, s. 77).

Freud'un Schreber'in vakasına ilişkin analizinden ortaya çıkan bir sonuçtan daha bahsetmek istiyorum. Flechsig ruhlarının sayısını bire ya da ikiye indiren Tanrı baskınının, iyileşmeye yönelik bir girişimin parçası olduğunu düşünüyorum. Zira baskının yapacağı şey, benliğin bölünmüş parçalarını imha ederek benlikteki bölünmeyi tersine çevirmek, hatta iyileştirmekti. Sonuç olarak, tahmin edebileceğimiz gibi, ruhlardan sadece biri ya da ikisi zekayı ve gücü yeniden kazanabilmek üzere korunabilmiştir. Öte yandan, iyileşmeye yönelik bu adım, benliğin kendisine ve yansıtılan nesnelerine karşı kullandığı çok yıkıcı araçlarla gerçekleştirilmiştir.

Freud'un şizofreni ve paranoya sorunlarına yaklaşımının büyük önem arz ettiği görülmüştür. Schreber makalesi (ve burada Freud'un alıntıladığı Abraham'ın makalesini[26] de anmamız gerekir), psikozu ve altında yatan süreçleri anlama imkanına kapı açmıştır.

26 "Histeri ve Erken Bunama arasındaki Psiko-Cinsel Farklılıklar" (1908).

İKİNCİ KISIM

BRİTANYA'DAKİ KLEINCI GELİŞMELER

3

BRİTANYA'DA KLEINCI ANALİSTLERCE[27] KAYDEDİLEN İLERLEMELER

Elizabeth Spillius

Bugün birçok Kleincı analistin, yansıtmalı özdeşim önemli olmasına karşın en temel ve ayırt edici Kleincı kavram olmadığına dair Klein'ın kendi görüşünü paylaştığına inanıyorum. Kleincı literatürde en özel konuma sahip olanlar, paranoid-şizoid ve depresif konumlara ilişkin kapsamlı düşüncelerdir. Aslında, "yansıtmalı özdeşim" terimi Klein tarafından, paranoid-şizoid konumu anlattığı "Bazı Şizoid Mekanizmalar Üzerine Notlar" (1946) başlıklı makalesinde ilk kez tanımlanmıştır.

Yine de Britanyalı çağdaş Kleincı analistlerce yazılan birçok makale, yansıtmalı özdeşim fikrini klinik olarak kullanır; yansıtmalı özdeşimin kavramsal tartışmasına odaklanan makale sayısı daha azdır (esas tartışmalar için bkz. 2001 Bell; 1959 Bion; 1998b Britton; 1992, 1994 ve 1997 Feldman; 1991 Hinshelwood; 1987 Joseph; 1964b, 1971, 1983 Rosenfeld; 1964 Segal; 2004 Sodre; özellikle bu kitapta Edna O'Shaughnessy 9. Bölüm; 1992 Spillius). Buna ila-

27 "Kleincı İngiliz analist"in kesin bir tanımını yapmak mümkün değildir. Genellikle eğitim aldığı analist Kleincı olan analistler için kullanılmaktadır. Ancak Kleincılar, Bağımsızlar ve Çağdaş Freudculardan oluşan üç İngiliz psikanalitik grupta da yer alan analistlerden bazıları, bir grupta yetkinlik kazandıktan sonra grup üyeliklerini değiştirmişlerdir. Bazı İngiliz analistler de kendilerini "tarafsız" olarak tanımlamayı tercih etmektedir.

veten, Ruth Riesenberg Malcolm, Hanna Segal, Edith Hargreaves, Priscilla Roth, Robin Anderson ve Edna O'Shaughnessy'in yayımlanmamış katkıları da mevcuttur. Yansıtmalı özdeşim konusunda biri Joseph Sandler tarafından 1984 yılında Kudüs'te (Sandler, 1987b), diğeri "Yansıtmalı Özdeşimi Anlama: Klinik İlerlemeler" başlığı altında Ekim 1995'te Londra Üniversitesi Akademisi'nde olmak üzere iki konferans düzenlenmiştir.

Klein'ın yansıtmalı özdeşim kavramına ilişkin özgün tanımlamaları, elbette sonradan Britanya'da gerçekleşen gelişmelerin temelini oluşturur ve muhtemelen Arşiv'de anlattığı fikirlerinden bazılarını hastalarıyla, meslektaşlarıyla ve öğrencileriyle paylaşmıştır. Klein'ın etkisine rağmen, çağdaş Kleincı analistlerin fikirleri birçok bakımdan Klein'ın fikirlerinden farklıdır.

Klein'ın görüşlerinden farklı ilk eğilim, bütün Kleincı analistlerin artık analistin karşıaktarımının (terimin en geniş anlamıyla) en azından kısmen hastanın yansıtmalı özdeşimine tepki olarak ortaya çıktığını ve hasta hakkında faydalı bir bilgi kaynağı olabileceğini varsaymasıdır.

İkinci eğilim, çağdaş Kleincı analistlerin normal ve patolojik yansıtmalı özdeşim arasında ayrım yaparken Bion'un (1959) izinden gitmeleridir; gerçi yakın zamana kadar yazılmış çoğu makalede ağırlıklı olarak patolojik yönlere odaklanılmıştır.

Üçüncü olarak, bu kitabın ilk bölümünde anlattığım gibi Klein Arşivi'nin D17 kısmında yer alan 1958 yılına ait yayımlanmamış yazılarda Klein yansıtma ve yansıtmalı özdeşimi ayırt etmeye çalışırken, çağdaş Kleincı analistler bu konu üzerinde durmazlar.

Dördüncü eğilim, genel kategori içinde yansıtmalı özdeşimin çeşitli alt tipleri arasındaki ayrımlar yapılmasıdır (Britton, 1998b, s. 5-6; Spillius, 1988a, s. 81-86).

Beşinci eğilim, son zamanlarda yansıtmalı özdeşimi "kötü", içe atmalı özdeşimi "iyi" olarak düşünme eğiliminin giderek artmasıdır; oysaki iki özdeşim tipinde de hem "somut" hem "sembolik" fantezi ve düşünce biçimlerinin tanınması daha faydalı olabilir (Sodre, 2004). Bu eğilimin yanı sıra, yansıtmalı ve içe atmalı özdeşim süreçleri arasındaki hareketlere bakma eğilimi görülmektedir.

Yansıtmalı özdeşim ve karşıaktarım arasındaki ilişki

Klein'ın ölümünden önce bile, Heimann (1950), Racker (1953; 1957; 1958b) ve Money-Kyrle (1956), hasta hakkında bilgi kaynağı olarak karşıaktarımın kullanımı hakkında yazıyorlardı. Bu görüş, yukarıda tanımladığım eğilimlerin en kabul görmüş ve yaygın olanıdır. Bugünkü çağdaş Kleinci düşünce ve tekniğin Klein'ınkilerden farklılaştığı birkaç yönden biridir.

Paula Heimann'ın (1950) karşıaktarım üzerine yazdığı çığır açıcı makale, karşıaktarımı açık bir şekilde hastanın analiste ilettiği şeylere bir tepki olarak ele almaktadır. "Vurguladığım bakış açısından, analistin karşıaktarımı yalnızca analitik ilişkinin ayrılmaz bir parçası değil, aynı zamanda hastanın kişiliğinin bir parçası, hastanın *yarattığı* bir şeydir" (Heimann, 1950, s. 83). "Hastanın *yarattığı*" derken Heimann sanki Klein ve sonrasında Kleinci analistlerin "hastanın yansıtmalı özdeşimi" dediği şeyden bahsediyormuş gibi görünür; fakat Heimann bu terimi kullanmaz ve aslında yansıtmalı özdeşimi farklı şekilde görür:

"...*yansıtmalı özdeşim* denen pek çok örneği, hastanın reddedici ve işgalci annesiyle yaşadığı bebeklik deneyimlerinin yeniden etkinleşmesi olarak tanımlamak gerekir... *Yansıtmalı özdeşim*, analistin algısal işlevleri sekteye uğradığında bir karşıaktarım olgusu olarak ortaya çıkar; analist, aktarımın karakterini vaktinde tanımak yerine, o anda reddedici ve işgalci annesiyle özdeşiminden hareket eden

ve rolleri tersine çevirerek kendi deneyimlerini yeniden canlandıran hastasını içe atar. " (Heimann, 1966, s. 224 ve 230, dipnot 1)

Böylece Heimann'ın *yansıtmalı özdeşim* terimini kullanımı, Klein'ın ve Kleincı meslektaşlarının kullanımlarından gözle görülür derecede farklılaşır.

Klein'ın sonraki meslektaşları arasında, hastanın yansıtmalı özdeşimi ile analistin karşıaktarımı arasındaki ilişki kısmen bir tanımlama meselesidir. Örneğin Wilfred Bion, güncel anlamıyla "karşıaktarım" sözcüğünü kullandığı zaman, genellikle Freud'un (1910) ve Klein'ın kullandığı anlamda ve analistin patolojisinin çoğunlukla bilinçdışı bir ifadesi olarak kullanır (bkz. örneğin Bion, 1962a, s. 24; 1963, s. 8). Aynı zamanda makalelerinden anlaşıldığı gibi -özellikle *Bağlara Saldırı* makalesi (Bion, 1959)- kendi duygusal tepkisini hasta hakkında bilgi kaynağı olarak kullanır. Heimann ve Racker tarafından kullanılan karşıaktarımın daha geniş tanımında, bu tür bir tepki karşıaktarım olarak adlandırılır. Bion böyle bir tepkiyi 1955 yılında *Grup Dinamikleri: Bir İnceleme* (Bion, 1955a) başlıklı makalesinde tanımlar ve burada alışılmadık bir şekilde, "karşıaktarım" sözcüğünü analistin hastanın yansıtmalı özdeşimine tepkisini anlatırken kullanır:

> Karşıaktarım deneyiminin, bence, analistin yansıtmalı özdeşimin nesnesi olduğu durumu olmadığı durumdan ayırt etmesini sağlayacak belirgin bir niteliği vardır. Analist, fark etmesi ne kadar zor olsa da, başka birinin fantezisindeki bir rolü oynamaya manipüle edildiğini hisseder – ya da hissederdi, eğer geriye dönüp bakınca geçici bir içgörü kaybı diyebileceğim durum olmasaydı; bu durumda analist hem güçlü hisler deneyimliyor hem de nesnel durumun bu hislere yeterli gerekçe oluşturduğuna inanıyordur, fakat bu nedenselliğe ilişkin derin açıklamalara girişmiyordur.
>
> (Bion, 1955a, s. 446)

Buradan çıkan sonuç, analist her ne kadar duyguların ağırlıklı kendi yarattığı duygular olduğunu hissetme eğiliminde olsa da, deneyimlediği duyguların en azından kısmen hastanın (ya da grubun) yansıtmalarıyla harekete geçtiğidir.

"Dil ve Şizofren" başlıklı makalesinde Bion (1955b), psikotik bir hastayla benzer bir süreci tanımlar; Klein'ın yansıtmalı özdeşim kuramına dayanarak ilkin karşıaktarımını açıklığa kavuşturduğunu, sonra yorumlama çerçevesini çizdiğini belirtir. Psikotik hastayla seansında ilkin hastanın ona saldıracağına ilişkin gittikçe artan bir korku hissettiğini söyler. Hastanın terapisti öldüreceğine dair korkusunu Bion'un içine saldığı şeklinde bir yorumlama yapar. Bu yorumdan sonra gerilim azalır fakat hasta yumruklarını sıkmaktadır. Bion, hastanın korkuyu kendine geri aldığını ama bu sefer de öldürücü bir saldırıda bulunacağından korkmaya başladığını söyler ve şöyle devam eder:

> Bu yöntem ciddi kuramsal itirazlara açıktır ve sanırım bunlarla yüzleşmek gerekir (...) Var olan ama şu anda klinik sezgiyle yakalanamayan gerçekleri saptamanın ve sunmanın deneyim biriktikçe mümkün hale gelebileceğine ilişkin işaretler vardır; bu gerçeklerin yarattığı baskı, karşıaktarım olarak fark ettiğim şeyi üretir ve böylece ikinci elden gözlemlenebilir hal alırlar. Karşıaktarımın bu kullanımını nihai çözüm olarak savunduğum düşünülmesin; daha iyi bir şey çıkana kadar başvurmak durumunda olduğumuz elverişli bir çaredir.
>
> (Bion, 1955b, s. 224-225)

Roger Money-Kyrle, hastayı anlamanın bir aracı olarak analistin karşıaktarımının kullanılması sürecini benzer bir şekilde tanımlar.

> Hastanın kendi fantezisini ve ilgili duygulanımı analiste yükleyerek bunların kendi içindeki varlığını inkar etmeyi tam olarak

nasıl başardığı çok ilginç bir sorundur (...) Analitik durumda bu tür iletişimlerin özelliği, ilk bakışta, hiçbir surette hasta tarafından yapılmış gibi görünmemeleridir. Analist duygulanımı sanki kendisi bir şeye tepki veriyormuş gibi deneyimler. Mesele, hastanın katkısını kendi katkısından ayırt etmektir.

(Money-Kyrle, 1956, s. 342, dipnot 10)

Hanna Segal, 1964 yılında yayımladığı *An Introduction to the Work of Melanie Klein* (Melanie Klein'ın Çalışmalarına Giriş) adlı kitabında, Bion'un "daha iyi bir şey çıkana kadar başvurmak karşıaktarıma başvurma" diye tanımladığı şeyi yapıyor gibidir (Segal, 1964). Yansıtmalı özdeşimi klinik çalışmanın süregiden bir parçası olarak tanımlar, yansıtmalı özdeşimin savunmacı kullanımlarını anlatır, yansıtmalı özdeşimlerin geri çekilmesinin onarım sürecinin önemli bir yönü olduğunu söyler (Segal, 1964, bkz s. 14-17 ve 63-67).

Bugün tüm Kleincı analistler, hastanın yansıtmalı özdeşimi karşısında analistte oluşan hisler şeklinde ortaya karşıaktarımın, analist iyi eğitimli ve makul derecede duyarlı olduğu takdirde hasta hakkında faydalı bir bilgi kaynağı olabileceği konusunda hemfikirdir. Bion, Segal ve Joseph'in çalışmaları, bu değişimi yaratmada etkili olmuştur; fakat karşıaktarımın tanımında genel bir değişim olmasının da bunda rolü vardır. Çoğu Britanyalı analist, Freud ve Klein'ın dar kapsamlı tanımından ziyade, Paula Heimann (1950) ve diğerleri tarafından savunulan kapsamlı karşıaktarım tanımını kabul etmiştir. Karşıaktarım tanımındaki bu değişim, yansıtmalı özdeşimin kişisel olabildiği gibi kişilerarası da olabileceğinin dikkate alındığı anlamına gelir; hangi niteliğin ağır bastığı, nesne üzerinde öznenin fantezisine uyum sağlama baskısı olup olmadığına bağlıdır.

Yansıtmalı özdeşimin normal ve patolojik biçimleri

"Bağlara Saldırı" (Bion, 1959, bu kitabın dördüncü bölümünde mevcut) başlıklı makalesinde Bion, yansıtmalı özdeşimin normal ve patolojik biçimleri arasında önemli bir ayrım yapar. Ona göre yansıtmalı özdeşim, sözsüz iletişimin erken ve çok önemli bir biçimidir. Makalesinde şöyle der: "Yansıtmalı özdeşimin normal bir düzeyinin mevcut olduğunu (normalliğin sınırlarını tanımlamaya girmiyorum) ve bunun içe atmalı özdeşimle birlikte normal gelişimin temeli olduğunu düşünüyorum" (Bion, 1967, s. 103).

Aynı makalede Bion, hastanın sözlü iletişim kapasitesine zarar vermiş olan birtakım patolojik durumların vuku bulduğu, hasta ve analist arasında geçen çok ilginç ve belirsiz muhtelif klinik iletişim epizotları anlatmaktadır. Bion, bebeğin, nesnenin –genellikle annenin– kavrayışına bağımlı olduğunu söyler; annenin yansıtmaları kabul eden ve yansıtmadaki mesajların anlaşıldığını, uygun bir şekilde cevaplandığını gösteren şekilde davranması gerekir. Nesne yansıtmaları alamazsa/kavrayamazsa, bebek muhtemelen yansıtma çabalarını artıracaktır; bu tırmanış daha sonra kişinin analizinde de muhtemelen tekrarlanır. Bion süreci aşağıdaki şekilde tanımlar:

> Analizde karmaşık bir durum gözlemlenebilir. Hasta, şimdiye dek elinden alınmış olan bir fırsattan istifade etmesine izin verildiğini hisseder; dolayısıyla önceden yaşadığı yoksunluğun şiddetini de acısını da daha güçlü bir şekilde duyumsar. Bu fırsat için duyulan minnettarlık, analiste karşı düşmanlık duygularıyla birlikte ortaya çıkar; analist hastayı anlamayacak, hastanın kendisini anlatabileceğini hissettiği tek iletişim yöntemini kullanmasını önleyen kişi olur. Böylelikle, hasta-analist bağı ya da bebek-meme bağı, yansıtmalı özdeşim mekanizması olur.
>
> (Bion, 1967, s. 104-105).

Bununla birlikte, bebek ile nesne arasındaki bağa saldırının tek biçimi, nesnenin yansıtmayı almaya kapalı olması değildir. Bebeğin (veya daha sonra hastanın) nesneye yönelik haseti o kadar fazla olabilir ki aradaki bağa kendisi saldırabilir; nesnenin alma kapasitesinin açgözlülük olduğunu, hastanın yansıtmalarını içine alarak yok etmeyi amaçladığını varsayar. Bir yanda öznenin haseti, bir yanda nesnenin kapalılığı derken, aradaki bağlar hasar görür, iletişim aksar, merak azalır ve muhtemelen yıkıcı bir üst benlik kurulur.

Daha sonraki makalelerinde Bion, özellikle kapsama [*containment*] süreci modelinde, öznenin yansıtmalı özdeşimi ve nesnenin tepkisi fikrini geliştirmeye devam eder (Bion, 1962a, 1963, 1965, 1970).

Herbert Rosenfeld, Betty Joseph ve diğerleri, Bion'un normal ve patolojik yansıtmalı özdeşim arasındaki ayrımını yinelemiştir. Ancak onların yansıtmalı özdeşim tanımlarında, yansıtmalı özdeşimin patolojik yönlerine odaklanma eğilimi vardır.

Herbert Rosenfeld yansıtmalı özdeşim anlayışına birkaç önemli katkı yapmıştır. 1947 tarihli makalesinde, benlik yitimine uğramış hastasının kendini korumak ve diğerlerini kontrol etmek için yansıtmalı özdeşimi nasıl kullandığını anlatır (Rosenfeld, 1947). 1952 tarihli makalesinde, hastanın analisti kontrol etmek için yansıtmalı özdeşimi işgalci bir şekilde kullanmasını anlatır (Rosenfeld, 1952a). Narsisizm üzerine 1964 tarihli bir makalesinde, yansıtmalı ve içe atmalı özdeşimlerin genelde aynı anda ortaya çıktığına dikkat çeker (Rosenfeld, 1964b). Hem içe atmayla hem de yansıtmayla ortaya çıkabileceğini söylediği tümgüçlü özdeşimde, kendilikle nesne arasındaki sınır inkar edilir.

> Özdeşim, narsisistik nesne ilişkilerinde önemli bir faktördür. İçe atmayla ya da yansıtmayla ortaya çıkabilir. Nesne tümgüçlü bir

şekilde içe alındığında, kendilik içe alınan nesneyle o kadar özdeşleşir ki kendilikle nesne arasındaki her türlü kimlik ayrılığı yahut sınır inkar edilir. Yansıtmalı özdeşimde kendiliğin parçaları tümgüçlü şekilde nesnenin (örneğin annenin) içine girer, arzu edilen birtakım nitelikleri devralır ve dolayısıyla nesne ya da parça-nesne olduğunu iddia eder. İçe atmalı ve yansıtmalı özdeşim genellikle aynı anda ortaya çıkar.

Narsisistik nesne ilişkilerinde, kendilik ile nesnenin birbirinden ayrı olduğuna ilişkin her türlü farkındalığa karşı yapılan savunmalar hakimdir.

(Rosenfeld, 1964b, s. 170-171)

1971 yılında yayımlanan bir makalesinde Rosenfeld, özellikle psikotik hastalarda yansıtmalı özdeşimin anlaşılmasına önemli bir katkı yapar (Rosenfeld, 1971, bkz. bu kitabın beşinci bölümü). Hastanın zihninin parçalarının bölünerek nesnenin içine yansıtıldığı yansıtmalı özdeşime vurgu yapar. Yansıtmalı özdeşimde bulunmanın saiklerinden bazılarını ayrı ayrı belirtir: iletişim kurmak (bebek ile anne arasındaki normal sözsüz iletişime dayanır); kendiliği istenmeyen yönlerden kurtarmak (ruhsal gerçekliğin inkarına yol açar); ötekinin zihnini ve bedenini kontrol etmek (analitik durumda öteki kişi analisttir); ayrı olmaya dair farkındalıktan ve hasetten kurtulmak; özellikle psikotik hastaların durumunda özel bir parazitlik biçimi olarak da, hastanın nesnenin zihninin içinde yaşamak gibi bilinçdışı bir fantezi kurması. Rosenfeld söz konusu saiklere ve bunların klinik açıklamalarına ilişkin fikirlerini daha sonra yayımladığı "İlkel Nesne İlişkileri ve Mekanizmaları" (Rosenfeld, 1983) başlıklı makalesinde ve *Impasse and Interpretation* (Çıkmaz ve Yorumlama) (Rosenfeld, 1987a) adlı kitabında detaylı olarak açıklamıştır.

Betty Joseph, Kudüs Üniversitesi'nde 1985 yılında yansıtmalı özdeşim konulu konferansta sunulan "Yansıtmalı Özdeşim: Bazı Klinik Yönler" (Joseph, 1987, bkz. bu kitabın altıncı bölümü) başlıklı makalesinde yansıtmalı özdeşim kavramını kullanımını örneklerle açıklamaktadır.

Söz konusu makale üç özelliği bakımından farklıdır. İlk olarak, Rosenfeld ile benzer, Klein'dan farklı olarak, Joseph yansıtmalı özdeşimin neredeyse tamamen saldırgan ve olumsuz yönlerine odaklanır: kendiliğin istenmeyen parçalarından kurtulmak; nesneye hükmetmek ve nesneyi kontrol altına almak; ayrı olma hissinden kaçınmak; nesnenin kapasitelerini devralmak; nesneyi işgal ederek ona zarar ve yıkım getirmek gibi. Bion ve Rosenfeld tarafından tanımlanan yansıtmalı özdeşimin iletişimsel işlevlerinden söz eder; fakat yansıtmalı özdeşimin iletişimi hedeflemediği zaman bile doğası gereği bir iletişim biçimi olduğunu ekler. İkinci olarak, hastanın yansıtmalı özdeşimi savunma amaçlı kullanarak ruhsal dengesini korumaya çalıştığını vurgular; bu savunma çabalarının etkilerini göstermek için psikotik bir bebek, "az çok paranoid-şizoid konumda mahsur kalmış" yetişkin bir hasta ve son olarak depresif konuma doğru gitmeye başlayan bir hastadan örnekler verir. Joseph'in makalesinin üçüncü özelliği, hastasının yansıtmalarının kendi duygusal durumu üzerindeki etkisini anlayabilme kapasitesidir; böylece, hastalarının duygusal durumlarını anlamakla kalmaz, ruhsal dengelerini korumak için yansıtmalı özdeşimi nasıl kullandıklarını da kavrar. Analistin hastanın yansıtmasının duygusal etkisini yenmesi gerektiğini düşünen Klein'dan farklı olarak, Joseph, bu duygusal etkiyi, anlayışının temeli olarak kullanır.

Ruth Riesenberg Malcolm (1970) sapkın bir fantezi şeklinde tarif ettiği yansıtmalı özdeşim vasıtasıyla, hastanın kendiliğinin rahatsız edici parçalarından kurtulmaya çabaladığını, bunun da yansıtma

ve zorla yeniden-girişten müteşekkil bir kısır döngüye yol açtığını anlatır.

Robert Hinshelwood (1991), tanımları kapsamlı bir şekilde açıklar, ayrıca yansıtmalı özdeşim kavramının Klein ve çağdaş Kleincıların yanı sıra Amerikalı analistlerce (kavramı, Kleincı kuramdaki çerçevesinden çıkardıklarını söyler) nasıl kullanıldığını ayrıntılı olarak anlatır. Uzun tartışmasını şu sözlerle sonlandırır: "'Yansıtmalı özdeşim' teriminin değeri hakkında Kleincı kavramsal çerçevenin dışında bir ortak görüş yok gibi görünmektedir" (Hinshelwood, 1991, s. 204).

Michael Feldman "Yansıtmalı Özdeşim: Analistin Katılımı" (Feldman, 1997, bkz. bu kitabın yedinci bölümü) başlıklı makalesinde, hastanın yansıtmalı özdeşimi kullanarak analistin düşüncelerini, hislerini ve eylemlerini etkileyebildiğini ve analisti hasta ile karşılıklı bir canlandırmaya çekebildiğini detaylı bir şekilde anlatır; bu canlandırma, hastanın bilinçdışı hedeflerinin gerçekleşmesi için elzemdir.

Yansıtma ve yansıtmalı özdeşim

Birinci Kısım'da tanımladığım gibi, Klein, 1958 yılındaki yayımlanmamış yazılarında yansıtma ve yansıtmalı özdeşim arasında bir ayrım -bana göre oldukça belirsiz bir ayrım- yapmıştır; fakat çağdaş Kleincı analistler Klein'ın bu kullanımı takip etmemişlerdir. Bugünkü Kleincı analistlerin olağan fakat sessiz tutumları, gerçekte yansıtma ve yansıtmalı özdeşim arasında, özellikler klinik çalışmalarda belirgin bir ayrım olmadığı yönündedir.

Segal (özel bir sohbette), Klein'ın "yansıtmayı" zihinsel mekanizma olarak, "yansıtmalı özdeşimi" ise bunu ifade eden bilinçdışı fantezi olarak gördüğünü söyler. Bell (2001) de bu ayrımdan bahseder. Böyle bir ayrım birçok Amerikalı analist için önem teşkil etse de (bkz. 15. Bölüm "Amerikan Psikanaliz Literatüründe yansıtmalı

özdeşimin kısa bir incelemesi"), ne Segal ne Bell, ne de diğer Britanyalı Kleincı analistler, klinik çalışmalarında yansıtma ve yansıtmalı özdeşim arasında ayrım yapar.

Yansıtmalı özdeşimin çeşitleri

Yansıtmalı özdeşim fikrini, çok çeşitli yansıtmalı özdeşim türlerini kapsayacak genel bir "çatı" kavramı olarak kullanmanın en iyi yol olabileceğini önerisini getirmiştim; bu genel kategori içindeki alt türlerini ayırt etmek için özel sıfatlar kullanmak faydalı olabilir (Spillius, 1988a, s. 81-86). Hastanın bilinçdışı fantezisinin yanı sıra, yine bilinçdışı olarak nesnede belirli bir tepki uyandırmayı hedefleyen davranışların görüldüğü yansıtmalı özdeşim türü için "uyandırıcı" terimini önerdim. **Ronald Britton**, öznenin bazı yönlerinin nesneye atfedildiği yansıtmalı özdeşim için "atfedici" ifadesini; nesnenin içine girip nesnenin sahip olduğu düşünülen bazı vasıfları edinme fantezisinin olduğu yansıtmalı özdeşim için ise "edinmeci" ifadesini kullanmıştır (Britton, 1998b, s. 5-6). Britton'un edinmeci yansıtmalı özdeşim fikri, Bollas'ın "özütlemeci içe atım" fikriyle benzer bir süreci tarif eder (Bollas, 1987, s. 157-169); bu da yansıtmalı ve içe atmalı süreçler arasındaki yakın ilişkiyi gösterir. Birçok ruhsal etkileşim fantezisinin hem yansıtma hem içe atım fantezisi içermesi gibi, yansıtmalı özdeşimi içeren birçok fantezi de hem atfetme hem edinme unsurları içerir.

Yansıtmalı ve içe atmalı özdeşimde somut ve sembolik düşünme

Ignes Sodre, "Kim kimdir? Patolojik Özdeşim Üzerine Notlar" başlıklı makalesinde özdeşim süreçlerinin anlaşılmasına değerli katkılar yapmaktadır (Sodre, 2004, bkz. Sekizinci Bölüm). Rosenfeld'in yukarıda bahsedilen 1964 tarihli makalesini okura hatırlatır; Rosenfeld o makalede ister yansıtmalı ister içe atmalı olsun, tümgüçlü özdeşimin kendilik ile nesne arasındaki sınırı kaldırdığını söyler:

> Yansıtmalı özdeşim hem patolojik hem normal süreçleri tanımlamak için kullanılıyor olsa da, yansıtmalı süreçleri içe atmalı süreçlerden daha patolojik görme eğiliminde olduğumuzu düşünüyorum.
>
> (Sodre, 2004, s. 57)

Sodre, içe atım süreçlerinin ve içe atmalı özdeşimlerin de en az yansıtmalı özdeşim kadar patolojik olabileceğini tartışır. Özdeşimdeki patolojik unsur, özdeşimin yansıtmalı mı içe atmalı mı olduğuyla değil, somut mu sembolik mi olduğuyla ilgilidir. Bana göre Sodre, bazı özdeşim süreçlerini 'yansıtmalı özdeşim ve ardından gelen içe atmalı özdeşim' diye tanımlamak daha işe yarar olabilecekken neden "yansıtmalı" diye tanımlama eğiliminde olduğumuzu açıklığa kavuşturmaktadır. Eğer özdeşimin "kötü" vasıflar içerdiği düşünülüyorsa "yansıtmalı" olduğunu düşünürüz; eğer "iyi" vasıflar içeriyorsa "içe atmalı" olduğunu düşünürüz. Sodre, tezini kendi klinik malzemeleriyle açıklar ama bence diğer örneklere de uygulanabilir.

Örneğin, Klein'ın, Julian Green'in *If I Were You* (Yerinde Olsaydım) romanının kahramanı Fabian'la ilgili örneğinde (Klein, 1955), Fabian'ın davranışı edinmeci yansıtmalı özdeşim ve ardından gelen içe atım örneği olarak düşünülebilir. Klein'ın analizine göre, Fabian kendisini diğer kişilere yansıtır, fakat sonuçta Fabian artı öteki kişiden oluşan karışımı içine aldığı ve nihayetinde kimin kim olduğunu bilmediği nokta geldiği şeklinde de görülebilir.

Leslie Sohn (1985), "özdeşleşmek" olarak adlandırdığı şeyi tanımlarken, Britton'un "edinmeci" yansıtmalı özdeşimine örnek olabilecek şekilde, bazı narsisistik hastaların nesnenin arzu edilen özelliklerine sahip olmak için kendilerini nesneye yansıtmalarını anlatır. Sohn bunu tamamen bir yansıtma süreci olarak tanımlasa da, bence

yansıtmanın ardından arzulanan kendilik/öteki özdeşiminin içe atılması ve bunun kişinin kendisi olduğunun iddia edilmesi şeklinde de görülebilir. Bion, Rosenfeld, Joseph, Britton, Feldman, Sohn, Sodre ve diğer pek çok Kleincı analistin çalışmalarıyla birlikte, inanıyorum ki yansıtma ve içe atım kavramları daha açık bir şekilde tanımlanmış ama aynı zamanda daha birbirine bağlı hale gelmiş oldu; böylece intrapsişik ve kişilerarası etkileşim epizotlarının analizine daha tutarlı bir yaklaşım yaratılmıştır. . Normallik ve patolojiyi ayıran şeyin, özdeşimin yansıtmalı mı içe atmalı mı olduğuna değil, özdeşimin saiklerine ve içeriğine dayandığı kanaatine varılmıştır.

Sonuç

Britanyalı çağdaş Kleincı analistlerin çalışmaları, Klein'ın özgün yansıtmalı özdeşim tartışmasına çeşitli boyutlar katmıştır. En geniş anlamıyla analistin karşıaktarımı hasta hakkında yararlı bir bilgi kaynağı olabilir. Bu değişim, yansıtmalı özdeşimi kişilerarası bir süreç olmanın yanı sıra içsel bir süreç olarak da algılamamıza katkıda bulunmuştur.

Bion'un yansıtmalı özdeşimin normal ve patolojik yönleri arasında yaptığı ayrım bugün genel kabul görmektedir (Bion, 1959, bkz. Dördüncü Bölüm); aynı şekilde Rosenfeld'in (1971) yansıtmalı özdeşime dair tanımladığı saikler de kabul edilmektedir: iletişim kurmak, ötekini kontrol etmek, hasetten kaçınmak, parazitlik.

Önermiş olduğum "uyandırıcı" ve "uyandırıcı olmayan" gibi tanımlamalar ve Britton'un "atfedici" ve "edinmeci" tanımlamaları gibi yansıtmalı özdeşimin alt türlerini detaylandırmanın olası faydalarını anlattım. Bu bölüm, daha çok, Kleincı analistlerin yansıtmalı özdeşim kavramını kullanış şekilleri ve kullanımlarındaki gelişmeleri konu alsa da, Sandler'in 1976'da yayımladığı iki makalesinde ifade ettiği "gerçekleştirme" kavramından da bazı Kleincı analistlerin etkilendikleri not edilmelidir (Sandler, 1976a; 1976b).

Son olarak, yansıtmalı özdeşimin patolojik yönlerine odaklanma konusunda genel bir eğilim vardı; fakat özellikle Ignes Sodre'ın çalışmasında (2004, bkz. Sekizinci Bölüm) yansıtmalı ve içe atmalı özdeşimlerde hem yapıcı hem de patolojik özelliklerin bulunmasına vurgu yapılarak açıkça gösterildiği gibi bu eğilim giderilmiştir. Bunun yanı sıra, Klein'ın ortaya attığı ve daha sonra Rosenfeld'in (1964b) vurguladığı gibi yansıtma ve içe atımın "eş zamanlı işledikleri" konusu da yavaş yavaş kabul görmeye başlamıştır. Ayrıca, bu eş zamanlı süreçlerin, etkileşimin her iki tarafında da (veya belki bütün taraflarında da) meydana geldiğini, dolayısıyla bu sürecin ruhsal ve sosyal alışverişlere yoğun karmaşıklık ve çeşitlilik kattığını düşünüyorum.

4

BAĞLARA SALDIRI[28]

W. R. Bion

Daha evvelki yazılarımda (Bion, 1957a), kişiliğin psikotik parçalarından bahsederken, hastanın bir nesne ile bir başka nesne arasında bağ kurma işlevi gördüğünü hissettiği herhangi bir şeye yıkıcı biçimde saldırdığından söz etmiştim. Bu yazıdaki niyetim, bu yıkıcı saldırı biçiminin borderline psikozda karşılaşılan bazı semptomların oluşumundaki rolünü göstermektir.

Bahsedeceğim tüm bağların prototipi, ilkel meme ya da penistir. Bu makale, Melanie Klein'ın birtakım tanımlama ve görüşlerinin bilindiğini varsaymaktadır; örneğin bebeğin memeye yaptığı sadist saldırı fantezileri (Klein, 1935), bebeğin nesneleri bölmesi, kişiliğin parçalarının bölünüp dışsal nesnelere yansıtıldığı mekanizmayı anlattığı yansıtmalı özdeşim ve son olarak Oedipus kompleksinin erken evreleri (Klein, 1928). Memeye saldırı fantezilerini bağ hizmeti gören nesnelere karşı tüm saldırıların prototipi olarak, yansıtmalı özdeşimi de psişenin yıkıcılığı neticesinde yarattığı benlik parçalarından kurtulmak için işe koştuğu bir mekanizma olarak tartışacağım.

İlk olarak klinik göstergeleri tanımlayacağım, fakat bunu seans odasında ortaya çıkış sırasına göre değil, tezimi mümkün olduğunca

28 Bu makale daha önce Britanya Psikanaliz Cemiyeti toplantısında 20 Ekim 1957'de okunmuştur. İlk olarak 1959 yılında *International Journal of Psycho-Analysis* dergisinde yayımlanmıştır, 40, 308-315.

açık bir şekilde anlatabilmem için gereken düzende yapacağım. Ardından bu mekanizmaların birbirleriyle ilişkilerinin analitik durumun dinamikleri uyarınca hangi düzende ortaya çıktığını gösteren malzemeleri sunacağım. Sunduğum malzemelere ilişkin kuramsal gözlemlerle yazımı sonlandıracağım. Örnekler, iki hastanın psikanalizin ileri evrelerinden alınmıştır. Gizliliği korumak için hastalar arasında ayrım yapmayacağım ve gerçekliği çarpıtarak aktaracağım; bunun analitik tablonun doğruluğunu zedelemeyeceğini umuyorum.

Hastanın iki nesne arasındaki bağlara saldırma yatkınlığının gözlemlenmesi analizde daha basit hale gelir, çünkü analist hastayla bağ kurmak zorundadır, bunu da sözlü iletişimle ve psikanalitik deneyim donanımıyla yapar. Yaratıcı ilişki buna dayanır ve dolayısıyla buna karşı yapılan saldırıları görebiliriz.

Yorumlamalara karşı gösterilen tipik dirençlerle ilgilenmiyorum ama Kişiliğin Psikotik Parçasının Psikotik Olmayandan Ayrılması (Bion, 1957a) başlıklı makalemde atıfta bulunduğum sözlü düşüncenin kendisine yönelik yıkıcı saldırılar konusunu genişletmek istiyorum.

Klinik Örnekler

İki nesneyi birbirine bağlayan şeyi (her ne olursa olsun) yok etmek üzere tasarlanmış davranışları hastaya yorumlayabilmemi sağlayan durumları aşağıdaki örneklerle anlatacağım.

1. Annesinin dikbaşlı bir çocukla baş edebilme becerisinden dolayı hastanın annesine duyduğu sevgi hislerini ve bu hisleri annesine ifade edişini açık hale getirecek bir yorumlama yaptım. Hasta benimle aynı fikirde olduğunu söylemeye çalıştı ama yalnızca birkaç kelime söylemesi gerekirken, kekeleyerek konuşmasıyla bir buçuk dakika kadar konuşmasını uzattı. Daha çok nefesi kesiliyormuş gibiydi; derin nefes almaya çalışırken arada suya sokulmuş gibi hırıltı

sesleri çıkarıyordu. Çıkardığı seslere dikkatini çektim. Olağandışı oldukları konusunda benimle hemfikirdi ve yukarıdaki tarifleri kendisi yaptı.

2. Hasta uyuyamamaktan şikayet ediyordu. Korku belirtileri göstererek "Böyle devam edemem" dedi. Tutarsız sözleri, daha fazla uyuyamazsa muhtemelen deliliğe benzer bir felaketin meydana geleceğine dair yüzeysel bir hissiyata sahip olduğu izlenimini veriyordu. Bir önceki seanstaki kaynaklara atıfta bulunarak, uyursa rüya göreceğinden korktuğunu ileri sürdüm. Bunu inkar etti ve düşünemediğini çünkü "yaş" olduğunu söyledi. "Yaş" sıfatını güçsüz ve duygusal olarak gördüğü kişileri küçümseme ifadesi olarak kullandığını ona hatırlattım. Bunu kabul etmedi ve aslında tam tersini söylemek istediğini belirtti. Bu hasta hakkında bildiklerim sonucunda, bu noktadaki düzeltmesinin geçerli olduğunu ve bir şekilde kastedilen ıslaklığın, hastanın bir nesne üzerine yaptığı üriner/boşaltım saldırılarıyla ilişkilendirdiği nefret ve hasetin bir ifadesi olduğunu hissettim. Bu nedenle, ifade etmiş olduğu yüzeysel korkuya ilaveten, uyumak ile zihnin akıp gitmesi ona aynı geldiği için uyumaktan korktuğunu söyledim. Başka çağrışımlarla da anlaşıldı ki, yaptığım iyi yorumlamaları tutarlı bir şekilde minik minik parçalara ayırıyor, böylece kontrolsüzce akıp giden zihinsel idrar haline getiriyordu. Bu nedenle, uyku, bilinçsizlik halinden ayrı tutulamazdı; bilinçsizlik hali de zihninin olmaması durumuyla aynıydı ve bu onarılamazdı. "Şimdi kuruyum" dedi. Uyanık ve düşünebilecek durumda olduğunu hissettiğini, fakat bu iyi durumun çok kırılgan bir şekilde devam ettiğini söyledim.

3. Bu seansta hasta, bir önceki hafta sonu arasının uyandırdığı malzemeler getirmişti. Böyle dışsal uyarıcılara dair farkındalığını göstermeye, analizin nispeten son zamanlarında başlamıştı. Daha evvel, gerçekliği ne kadar anlayabildiği bir tahmin meselesiydi.

Gerçeklikle temasının olduğunu biliyordum, çünkü analize kendisi gelmişti; fakat bu olgunun seanslardaki davranışlarından anlaşılması zordu. Birtakım çağrışımlarını iki kişi arasındaki cinsel ilişkiye tanıklık etmiş ve hâlâ etmekte olduğunu hissettiği şeklinde yorumladığımda, sanki şiddetli bir yumruk yemişçesine tepki verdi. O zaman saldırıyı hangi noktada tecrübe etmiş olduğunu anlayamadım, hatta geriye dönüp baktığımda hiçbir belirgin izlenimim yok. Yaşanan şoku benim yorumumun yaşatmış olması, dolayısıyla yumruğun dışarıdan geldiğini varsaymak mantıklı görünebilir; fakat benim izlenimim, yumruğu içeriden gelmiş gibi hissettiği yönündedir. Hasta içinden gelen bıçak gibi bir saldırı deneyimlediğini sık sık söylüyordu. Koltukta oturur pozisyona kalktı ve dikkatli bir şekilde boşluğu seyretti. Bir şeye bakıyormuş gibi göründüğünü söyledim. Gördüğü şeyi göremediği yanıtını verdi. Önceki tecrübeme dayalı olarak görünmez bir nesneyi "gördüğünü" hissettiği yorumlamasını yapabildim; daha sonraki tecrübelerimden de hareketle, bu makalede bahsi geçen iki hastanın analizinde hastaların görünmez-görsel sanrılar gördüğüne ikna oldum. Bunda ve daha önceki örnekte de aynı mekanizmaların işlediğini varsayma nedenlerimi daha sonra anlatacağım.

4. Seansın ilk yirmi dakikasında hasta benim için hiçbir önem arz etmeyen üç şeyden bahsetti. Sonra, tanıştığı bir kızın onu anlıyormuş gibi göründüğünü söyledi. Ardından şiddetli bir sarsılma-kasılma yaşadı ama bunu görmezden geldi. Son örnekte bahsettiğim bıçak gibi saldırıyla benzer görünüyordu. Bu sarsılmaya dikkatini çekmeye çalıştım ama saldırıyı önemsemediği gibi müdahalemi de önemsemedi. Sonrasında odayı mavi bir pusun sardığını söyledi. Hemen sonra, pusun gittiğini ama kendini depresif hissettiğini belirtti. Benim tarafımdan anlaşıldığını hissettiği şeklinde yorumladım. Bu hoş bir deneyimdi, fakat anlaşılmanın yarattığı keyifli his anında yok edilip dışarı atılmıştı. Yakın zamanda "mavi" sözcüğünü küfür içe-

ren cinsel sohbet anlamında kullanmış olduğunu hatırlattım. Doğru yorumladıysam (sonraki olaylar doğru olduğunu ortaya koydu) bunun anlamı, anlaşılma deneyiminin bölünmüş, cinsel istismar parçacıklarına dönüştürülmüş ve dışarı atılmış olduğuydu. Bu noktaya dek, yorumlamanın onun deneyimine çok yaklaştığını hissettim. Pusun yok olmasının yeniden içe-atımın ve depresyona dönüştürmenin sonucu olduğuna dair sonraki yorumlamalar hastaya pek gerçek gibi gelmedi ama sonraki olaylar doğru olduğunu gösteriyordu.

5. Son örneğimdeki gibi bu seans da, havanın sıcak olduğu, trenin kalabalık olduğu, olayın Çarşamba günü gerçekleştiği gibi üç veya dört olgusal ifadeyle başladı ve bunlar otuz dakika sürdü. Gerçeklikle temasını sürdürmeye çalıştığı izlenimini aldım; çöküş yaşamaktan korktuğunu söylemesi bu izlenimi doğruladı. Sonra onu anlamadığımı söyledi. Benim kötü olduğumu ve bana yüklemek istediklerini kabul etmeyeceğimi hissettiği şeklinde bir yorumlama yaptım. Bilerek böyle bir yorum yaptım, çünkü önceki seansta yorumlamalarımı bana emanet etmek istediği hisleri dışarı atma girişimim gibi algıladığını göstermişti. Yorumuna yanıtı, odada iki olasılık bulutunun dolaştığı hissini söylemesi oldu. Kötü oluşumu gerçek olarak algılamaktan kurtulmaya çalıştığı şeklinde yorumladım. Demek ki, dedim, ben gerçekten kötü müyüm yoksa onun içinden gelmiş olan kötü bir şey miyim, bunu bilmesi gerekiyor. Bu husus o anda öncelikli olmasa dahi, hastanın sanrı görüp görmediğine karar vermeye çalıştığını düşündüm. Analizindeki bu yinelenen kaygı, anlama kapasitesine duyduğu haset ve nefret yüzünden, iyi ve anlayışlı bir nesneyi içine alıp yok edeceği ve dışarı atacağı korkusuyla ilişkiliydi; bu işlem sonucunda, genelde, yok edilen ve dışarı atılan nesnenin zulmüne uğruyordu. Anlamayı reddedişimin gerçeklik mi yoksa sanrı mı olduğu önemliydi, çünkü arkasından ne gibi acı verici deneyimlerin geleceğini belirliyordu.

6. Seansın yarısı sessiz geçti; ilk yarıdan sonra hasta, bir parça demirin yere düşmüş olduğunu bildirdi. Sonrasında, sanki içeriden fiziksel olarak saldırıya uğruyormuş hissiyle sessizlik içinde bir dizi sarsılma yaşadı. İçinde olup bitenlerden korktuğu için benimle iletişim kuramadığını söyledim. Öldürülüyormuş gibi hissettiğini söyleyerek beni onayladı. Analiz onu iyileştirdiği için analiz olmadan ne yapacağını bilemiyordu. Onun daha iyi hissetmesini sağlamak üzere birlikte çalışabiliyor olmamıza duyduğu haset sebebiyle, ikimizi alıp içinde ölü bir demir parçası ve ölü bir zemin haline getirdiğini, böylece ona hayat vermek yerine onu öldürdüğümüzü söyledim. Çok kaygılandı ve devam edemeyeceğini söyledi. Devam edemeyecek gibi hissediyordu, çünkü ya ölüydü ya da canlı ama iyi giden analizi durduracak kadar haset doluydu diye yorumladım. Kaygıda belirgin bir azalma oldu fakat seansın geri kalanı münferit olgusal ifadelerle dolduruldu, bu da yine fantezilerini inkar yöntemi olarak dışsal gerçeklikle teması sürdürme girişimi olarak görülebilir.

Yukarıdaki örneklerin ortak özellikleri

Bu epizotları seçtim çünkü her birindeki ana tema, bir bağa karşı yıkıcı saldırıydı. İlkinde, saldırı, hastanın benimle dil yoluyla bağ kurmasını önleyen kekeleme şeklindeydi. İkincisinde uykunun, hastanın kontrol çabalarından etkilenmeden ilerleyen yansıtmalı özdeşimle aynı şey olduğu hissedilmiştir. Onun için uyku demek, minik minik parçalara ayrılmış zihninin dışarı akmasıdır.

Burada verdiğim örnekler, şizofrenik rüyalara ışık tutmaktadır. Analizin oldukça ileri bir safhasına kadar psikotik hastalar hiç rüya görmez ya da en azından rüyalarını hiç anlatmaz. Şimdiki izlenimim, bu görünürdeki rüyasız sürecin görünmez-görsel sanrı süreciyle benzer bir görüngü olduğu yönündedir. Bir başka deyişle, rüyalar öylesine minik minik parçalanmış malzemeler içerir ki herhangi bir görsel içerikten yoksundur. Hastanın rüyada görsel nesneleri algıla-

yabildiği için rüya gördüğünü aktarabildiği durumda, bu nesnelerin bir önceki evredeki görünmez nesnelerle olan ilişkisi, dışkının idrarla olan ilişkisiyle aynı şekilde deneyimlenmektedir. Rüya dediğimiz deneyimlerde görünen nesneler hasta tarafından katı, tek parça olarak addedilir ve minik minik, görünmez parçalardan oluşan önceki rüyaların içeriği ile bu açıdan karşıtlık içindedir.

Seans sırasında ana tema bağa saldırı değil, daha önce gerçekleşen, kendisi ve yatağı arasında tatmin edici bir ilişkinin oluşması için gereken zihinsel durumdan hastayı yoksun bırakan böylesi bir saldırının sonuçlarıydı. Bildirdiğim seansta ortaya çıkmamış olmasına rağmen, onun için uykunun ifade ettiği kontrol edilemez yansıtmalı özdeşim, cinsel ilişkide bulunan ebeveynlerin ruh haline karşı yıkıcı bir saldırı gibi geliyordu. Bu nedenle çifte kaygı söz konusuydu; birisi zihinsiz kalma korkusundan, diğeri de ebeveynler arasındaki bağ olan ruh haline düşmanca saldırılarını ve cephane tedarik eden zihnini kontrol edememe korkusundan kaynaklıydı. Uyku da uykusuzluk da kabul edilebilir değildi.

Görünmez nesnelerin görsel sanrılarını anlattığım üçüncü örnekte, cinsellik yaşayan çifte karşı fiili bir saldırının gerçekleşmesine tanık oluyoruz. Değerlendirebildiğim kadarıyla, benim yorumum hasta tarafından ebeveynlerin cinsel ilişkisine dair kendi görsel algısıymış gibi hissedildi; bu görsel izlenim minik minik parçalara ayrıldı ve anında parçacıklar halinde dışarıya atıldı, böylece görünmez bileşenler haline geldi. Bütün bu işlem, ebeveynlerin zihinsel durumu için duyulan haset hislerini deneyimlemenin önüne geçme amacıyla hasetin yıkıcı bir şekilde anında dışa vurulmasıdır. Duygulara ilişkin bu örtük nefret ve bunun farkına varmaktan kaçınma ihtiyacı hakkında daha anlatacaklarım olacak.

Dördüncü örneğimde, anlayışlı kız ve pus hakkındaki bildirimler, benim anlayışım ve onun uzlaşmacı zihinsel durumu, aramızda

yaratıcı bir eyleme neden olabilecek bir bağ olarak hissedilmiştir. Bu bağa nefretle bakılmış ve bu bağ hasta-analist çiftini kısırlaştıran düşmanca ve yıkıcı bir cinselliğe dönüştürülmüştür.

İki olasılık bulutundan bahseden beşinci örneğimde, saldırılmakta olan bağ, anlama kapasitesidir; fakat asıl ilginç olan, yıkıcı saldırıları yapan nesnenin hastaya yabancı olmasıdır. Dahası, hastanın bir iletişim yöntemi olduğunu hissettiği yansıtmalı özdeşime karşı bir saldırı söz konusudur. İletişim yöntemlerine karşı yaptığım farz edilen saldırı, bana karşı haset dolu saldırılarına nazaran muhtemelen ikincil önemde kaldığı için, kendisini suçluluk ve sorumluluk hislerinden koparmaz. Bir başka husus, hastanın dışarı atılan parçaları arasında Freud'un gerçeklik ilkesi egemenliğinin temel bir özelliği olarak ele aldığı muhakemenin ortaya çıkışıdır. İki olasılık bulutu olması seans sırasında açıklanmamıştır ama sonraki seanslardaki malzemelerden hareketle, başlangıçta iyiyi kötüden ayırmayı amaçlayan girişimin, iki nesnenin var olması şeklinde hayatına devam ettiğini ama bu nesnelerin artık birbirine benzediğini, ikisinin de iyi ve kötünün karışımı olduğunu varsaydım. Daha sonraki seanslardaki malzemeleri göz önünde bulundurduğumda, seans zamanı mümkün olmayan sonuçları şimdi çıkartabilirim; bölünmüş, benliğinin geri kalanıyla birlikte yok edilmiş ve dışarı atılmış olan muhakeme kapasitesinin, "Kişiliğin Psikotik Parçalarını Psikotik Olmayanlardan Ayırt Etmek" başlıklı makalemde tanımladığım türden tuhaf nesnelere benzer olduğunu hissediyordu. Bu atılan parçacıklara muamelesi, bu parçacıkları korkutucu hale getirmektedir. Yabancılaşmış muhakemenin –olasılık bulutlarının– benim muhtemelen kötü olduğum sinyalini verdiğini hissetmiştir. Olasılık bulutlarının zulmedici ve düşmanca olduklarına ilişkin kuşkusu, bulutların ona sağladığı rehberliğin değerinden de kuşkulanmasına sebep olmuştur. Ona doğru bir değerlendirme de verebilirlerdi, kasıtlı olarak yanlış bir değerlendirme de –bir gerçe-

ğin sanrı ya da bir sanrının gerçek olması gibi– ya da psikiyatrik bakış açısıyla delüzyon diyeceğimiz şeye sebep olabilirlerdi. Olasılık bulutlarının kendileri ilkel memenin bazı niteliklerini taşıyor, gizemli ve korkutucu olduğu hissediliyordu.

Altıncı örneğimde, bir parça demirin yere düşmesine ilişkin bildirimde, hastanın o zaman itibariyle aşina olduğu malzemeyi yorumlamama lüzum yoktu (gerçi şunu da söylemeliyim belki; hastanın uğraştığımız durumun belli bir yönünü zaten bildiğini varsaydığım ama üstünde çalışmış olduğumuz halde unuttuğunu fark ettiğim zamanlar da olmuştur). Hastanın bildiğini varsayıp yorumlamadığım ama bu epizodun anlaşılması için önem arz eden husus, hastanın çift olarak ebeveynlere duyduğu haset hislerinden kurtulmak için kendisini ve beni onların yerine koymasıydı. Haset ve nefret şimdi kendisine ve bana yöneldiği için kurtulma çabası hezimete uğramıştı. Yaratıcı bir eylemle meşgul olan çiftin haset edilesi bir duygusal deneyim yaşadığını hisseden hasta, dışlanan tarafla da özdeşim kurarak acı verici bir duygusal deneyim de yaşamaktadır. Pek çok durumda hasta kısmen bu epizotta tanımladığım yaşantılar aracılığıyla ve kısmen de daha sonra detaylandıracağım sebeplerden ötürü, duygulardan, dolayısıyla bir adım ötesinde hayatın kendisinden nefret ediyordu. Bu nefret, çifti bağlayan şeylere, çiftin kendisine ve çift tarafından yaratılan nesneye karşı ölümcül saldırıya katkıda bulunuyordu. Anlattığım epizotta hasta, yaratıcı çift arasındaki bağı oluşturan ruh haline ve hem nefret dolu hem de yaratıcı ruh halleriyle kendi kurduğu özdeşime önceki saldırılarının cezasını çekiyor.

Bu ve bundan önceki örnekte, zulmedici düşman bir nesnenin veya nesneler yığınının oluşmakta olduğunu düşündüren unsurlar bulunmaktadır; bu nesnenin düşmanlığını ifade etme biçimi, hastada psikotik mekanizmaları hakim kılan önemli bir unsurdur; zulmedici nesneler yığınının taşıdığı özelliklerin ilkel, hatta öldürücü bir üst benlik niteliği vardır.

Merak, kibir ve aptallık

1957 yılında gerçekleşen Uluslararası Kongre'de sunduğum makalede (Bion, 1957b), Freud'un psikanaliz ve arkeolojik araştırma arasında kurduğu benzetme için, ilkel bir medeniyetten ziyade ilkel bir felaketin kanıtlarını ortaya çıkardığımızı düşünsek daha faydalı benzetme olacağını ileri sürdüm. Benzetmenin değerini azaltan şey şudur ki analizde keyfimize göre çalışmamıza izin veren statik bir durumdan ziyade, hem aktif bir şekilde canlılığını koruyan hem de sükunete kavuşturulamayan bir felaketle karşı karşıyayızdır. Ne o yöne ne bu yöne gidilebiliyor olması kısmen merak kapasitesinin yok olmasına ve bunun sonucunda öğrenmenin olamamasına bağlanabilir; fakat bu konuya girmeden önce, verdiğim örneklerde neredeyse hiç rol oynamayan bir meseleden bahsetmem gerekir.

Bağlara saldırı, Melanie Klein'ın paranoid-şizoid evre dediği yerden kaynaklanır. Bu süreç, parça nesne ilişkilerinin hakimiyeti altındadır (Klein, 1948). Hastanın nesnelerle olduğu kadar kendisiyle de parça nesne ilişkisine sahip olduğu akılda tutulursa, daha az sıkıntılı bir hasta "sanırım" ya da "inanıyorum" gibi sözler kullanırken, daha derinden rahatsız olan hastanın "öyle görünüyor, öyle gibi, öyle geliyor" türünden ifadeler kullanması daha iyi anlaşılır. "Öyle gibi" dediği zaman, ruhunun bir parçası olan fakat henüz bütün bir nesnenin parçası olarak görülmeyen bir hisse atıfta bulunmaktadır. Hastanın düşünce birimi olarak somut imgeleri kullanmasının da etkisiyle parça nesne kavramını anatomik yapı gibi düşünmek yanıltıcı olur, zira parça nesne ilişkisi salt anatomik yapılarla değil bu yapıların işleviyle de kurulur, yani anatomiyle değil fizyolojiyle, memenin kendisiyle değil besleme, zehirleme, sevme, nefret etme ile kurulur. Bu nedenle, söz konusu felaketin statik değil dinamik olduğu izlenimini ediniriz. Bu erken fakat yüzeysel düzeyde çözülmesi gereken sorun, "Bu şey neden oluyor?" sorusuyla değil "Bu şey nedir?" sorusuyla

ifade edilmelidir; çünkü "nedeni" suçluluk yoluyla bölünüp ayrılmıştır. Dolayısıyla çözülmesi için nedenselliğinin farkına varılması gereken sorunlar bırakın çözülmeyi, ifade bile edilemez. Bu, analist ve hastanın varlığının doğurduğu sorunlar dışında hastanın herhangi bir sorunu olmadığı görünümünü yaratır. Hasta, işlevin parçası olduğu bütünü kavrayamasa da, işlevin ne olduğu üzerine kafa yorar. Hastanın ya da analistin neden orada olduğu ya da bir şeyin neden söylendiği, yapıldığı ya da hissedildiği hiç sorulmaz; birtakım ruh hallerinin sebeplerini değiştirme girişimi de söz konusu olamaz... "Nasıl?" veya "Neden?" soruları olmadan da "Nedir?" sorusu cevaplanamayacağı için, daha fazla sıkıntı ortaya çıkar. Bunu bir kenara koyarak başka bir konuya geçiyorum: belli bir işlev ile kurulan parça nesne ilişkisinde "Nedir?" sorusunu hisseden bebeğin bunu çözmek için kullandığı mekanizmalar.

Normal derecede yansıtmalı özdeşimin inkarı

Hastanın bir nesneden ziyade bir işlevle ilişkisini ele almak istediğim için "bağ" sözcüğünü kullanacağım; beni ilgilendiren sadece meme, penis ya da sözlü düşünce değil, aynı zamanda bunların iki nesne arasındaki bağı sağlama işlevleridir.

"Bazı Şizoid Mekanizmalar Üzerine Notlar" (Klein, 1946) başlıklı makalesinde Melanie Klein, kişilikte aşırı bozulmaların ortaya çıkmasında bölmenin ve yansıtmalı özdeşimin aşırı kullanımının öneminden bahseder. Ayrıca normal gelişimin ön koşulu olarak iyi nesnenin –öncelikle anne memesinin– içe atımına değinir. Yansıtmalı özdeşimin normal düzeyde kalmasının mümkün olduğunu (normalliğin sınırlarını tanımlamaya girmiyorum) ve bunun içe atmalı özdeşimle birlikte normal gelişimin temeli olduğunu farz edeceğim.

Bu izlenimin kaynağı kısmen hastanın analizinde ortaya çıkan bir şeydir ama bu şey herhangi bir noktada ikna edici bulgularla

desteklenerek yorumlanacak kadar belirgin olarak kendini hissettirmemiştir. Analiz boyunca hastanın ısrarla yansıtmalı özdeşime başvurmuş olması, bu mekanizmadan hiç yeterince faydalanamadığını düşündürmektedir; analiz ona elinden alınan bir mekanizmayı kullanma şansı sunmuştur. Yalnızca bu izlenime dayanmam da gerekmedi. Hastanın yansıtmalı özdeşim kullanımını esirgeyen bir nesnenin mevcudiyetini hissettiği kanısına beni götüren seanslar oldu. Verdiğim örneklerde, özellikle ilk kekeleme örneğinde ve anlayışlı kız arkadaş ile mavi pusun olduğu dördüncü örnekte, hastanın bana emanet etmek istediği kişilik parçalarının benim tarafımdan reddedildiğini hissettiğini gösteren unsurlar vardır; fakat bunun öncesinde beni bu görüşe götüren çağrışımlar olmuştur.

Hasta içinde tutamayacağı kadar güçlü gelen ölüm korkularından kurtulmaya çalıştığında, bu korkuları bölüp benim içime koydu. Bu korkuların benim içimde yeterince uzun süre kalmalarına izin verilirse, ruhum tarafından değişikliğe uğrayacağı ve sonrasında güvenli bir şekilde yeniden içe atılabileceği düşünülüyordu. Anlatacağım durumda, muhtemelen beşinci örnekte –olasılık bulutları– vermiş olduğum sebeplerden ötürü, hastanın hissettiği şey, hislerin henüz değişmeden çabucak içimden atılmış ve daha acı verici hale gelmiş olmasıdır.

Analizin bu örneklerin alındığı süreçten daha önceki bir dönemindeki çağırışımlar, hastanın duygu yoğunluğunun giderek arttığını ortaya koyuyordu. Bu, onun kişilik parçalarını benim kabul etmeyişimden dolayı hissettiklerinden kaynaklıydı. Bunun sonucunda artan bir çaresizlik ve şiddetle onları zorla içime sokmaya çalıştı. Analizin bağlamından ayrı olarak değerlendirildiğinde bu davranışı ilkel bir saldırganlığın ifadesi olarak görülebilirdi. Yansıtmalı özdeşim fantezileri şiddetlendikçe, bana karşı duyduğu korku da artıyordu. Bu tür davranışların sebepsiz saldırganlık ifade ettiği seanslar

oldu; ancak bu seriyi aktarmamın sebebi, hastayı farklı bir açıdan göstermesidir. Hastanın şiddeti, benim düşmanca bir savunmacılığa bürünmüş olduğumu hissetmesi karşısında verdiği tepkiydi. Analitik durumun bana verdiği his, son derecede erken dönemden bir sahneye tanık olma hissiydi. Hastanın bebeklikte, bebeğin duygusal gösterilerine görev bilinciyle yanıt veren bir anne deneyimine sahip olmuş olduğunu hissettim. Görev bilinciyle verilen yanıt kendi içinde bir sabırsızlık unsuru taşıyordu: "Bu çocuğun nesi var hiç anlamıyorum. " Vardığım çıkarıma göre, anne çocuğun ne istediğini anlamak için, çocuğun ağlayışlarında annenin varlığını talep etmekten fazlası olduğunu görmeliydi. Bebeğin bakış açısıyla, anne çocuğun ölüyor olmaktan duyduğu korkuyu içine almalı ve deneyimlemeliydi. Bu korku, çocuğun içinde tutamadığı korkuydu. Bu korkunun yer aldığı kişilik parçasıyla beraber korkuyu bölüp annesine yansıtmaya çalışıyordu. Anlayışlı bir anne, dehşet hissini deneyimleyebilir, bebeğin yansıtmalı özdeşimle bununla başa çıkmaya çalıştığını görebilir, yine de dengeli bir görüntüyü muhafaza edebilir. Bu hasta, bu tür hisleri deneyimlemeye tahammül edemeyen bir anneyle uğraşmak zorunda kalmıştı; annenin tepkisi ya bu hislere giriş izni vermemek ya da bebeğin hislerinin içe atımından kaynaklı kaygıya yenik düşmek oluyordu. Sanırım kaygıya yenik düşmekten ziyade ağırlıklı olarak izin vermeme tepkisine başvuruyordu.

Bu yeniden kurgulama bazılarına fazlasıyla hayal ürünü gibi gelebilir; bana göre zorlama değildir, ayrıca aktarıma çok fazla yüklenip ilk anıların aydınlatılmasına boş verildiği şeklindeki itirazlara da yanıt olabilir.

Analizde karmaşık bir durum gözlemlenebilir. Hasta, şimdiye dek elinden alınmış olan bir fırsattan istifade etmesine izin verildiğini hisseder; dolayısıyla önceden yaşadığı yoksunluğun şiddetini de acısını da daha güçlü bir şekilde duyumsar. Bu fırsat için duyulan

minnettarlık, analiste karşı düşmanlık duygularıyla birlikte ortaya çıkar; çünkü analistin hastayı anlamayacağı ve hastanın kendisini anlatabileceğini hissettiği tek iletişim yöntemini kullanmasını önlediği düşünülür. Böylelikle, hasta-analist bağı ya da bebek-meme bağı, yansıtmalı özdeşim mekanizması olur. Bu bağa karşı yıkıcı saldırılar hastanın/bebeğin dışındaki bir kaynaktan gelir, yani analistten/memeden. Sonuç, hastanın aşırı yansıtmalı özdeşimi ve gelişimsel süreçlerinin kötüye gitmesidir.

Bu deneyimin hastanın rahatsızlığının sebebi olduğunu ileri sürmüyorum; "Kişiliğin Psikotik Parçalarını Psikotik Olmayanlardan Ayırt Etmek" (Bion, 1957a) makalemde anlattığım gibi, bu rahatsızlığın asıl kaynağı bebeğin doğuştan gelen yatkınlığıdır. Bu deneyimi, psikotik kişiliğin oluşumuna katkıda bulunan çevresel etmenlerin temel özelliklerinden biri olarak ele alıyorum.

Bu neticenin hastanın gelişimindeki etkisini tartışmadan önce, doğuştan gelen özellikler olan ilkel saldırganlık ve hasetten, ayrıca bunların bebeğin memeyle bağlantısını kuran her şeye saldırmasında oynadığı rolden bahsetmem gerekir. Eğer anne, tanımladığım gibi anlamama/kapalı olma türünde davranış sergilerse bu saldırıların ciddiyeti artar; eğer anne bebeğin hislerini içe atabilir ve dengede kalabilirse, saldırıların ciddiyeti azalır ama ortadan kalkmaz (Klein, 1957); ciddiyet devam eder çünkü psikotik bebek, annenin, bebeğin hislerini deneyimlerken bile rahat bir zihinsel durumu sürdürebilme becerisine karşı nefret ve hasetle dolup taşmaktadır. Bu durumu açıkça gördüğüm bir örnekte, hasta onunla birlikte hislerini deneyimlemem konusunda ısrar etmiş ama çökmeden bunu yapabildiğimi hissettiğinde nefretle dolmuştu. Burada bağa karşı yıkıcı saldırıların bir başka yönünü görüyoruz; bağ, analistin hastanın yansıtmalı özdeşimlerini içe atma kapasitesi oluyor. Dolayısıyla bağa karşı saldırılar, analistin –en başta annenin– iç rahatlığına karşı saldırılarla eş

anlamlıdır. Hastanın haset ve nefreti, içe atma kapasitesini hastanın ruhunu yiyip bitiren bir açgözlülüğe dönüştürür; aynı şekilde iç rahatlığı düşmanca bir ilgisizliğe dönüşür. Bu noktada, hastanın (çok haset ettiği iç rahatlığını yok etmek için) eyleme vurma, suç davranışı ve intihar tehditlerinde bulunması analitik sorunlar doğurur.

Neticeler

Şimdiye dek öne çıkan ana unsurları gözden geçirecek olursak: Rahatsızlığın kökeni iki yönlüdür. Bir yanda, hastanın aşırı yıkıcılığa, nefrete ve hasete doğuştan yatkınlığı; diğer tarafta, en kötü ihtimalle hastanın bölme ve yansıtmalı özdeşim mekanizmalarını kullanmasını engelleyen çevre. Bazı durumlarda hasta ve çevre arasındaki ya da hastanın kişiliğinin farklı yönleri arasındaki bağa karşı yıkıcı saldırının kökeni hastaya dayanırken, bazılarında anneye dayanır; fakat en son örnekte ve psikotik hastalarda hiçbir zaman yalnızca anneye dayanamaz. Rahatsızlıklar hayatın kendisiyle başlar. Hastanın karşı karşıya kaldığı sorun şudur: Farkında olduğu nesneler nedir? İster içsel ister dışsal, bu nesneler aslında parça nesnelerdir ve ağırlıklı olarak morfolojik yapı değil işlevdirler. Bu nokta bulanık kalır, çünkü hasta somut nesneler üzerinden düşünür, bu nedenle analistin karmaşık düşünen zihninde hastanın somut nesnelerle uğraştığı izlenimi doğar. Hasta ilgisini çeken işlevlerin niteliğini araştırmak için yansıtmalı özdeşimi kullanır. Bu işlevler içinde, kişiliğinin içinde tutamayacağı kadar güçlü olan kendi hisleri de vardır. Yansıtmalı özdeşim, hastanın kendi hislerini, onları içine alacak kadar güçlü bir başka kişiliğin içinde inceleyebilmesini sağlar. Annenin, bebeğin hislerine depo olmayı reddetmesiyle ya da hastanın annenin bu işlevi yerine getirmesine izin veremeyen nefreti ve hasetiyle bu mekanizmanın kullanılamaması, bebek ve meme arasındaki bağın yıkımına ve dolayısıyla tüm öğrenmenin dayandığı merak dürtüsünde ağır bozulmaya yol açar. Gelişimde ağır bir duraksamanın zemini

hazırlanmış olur. Dahası, bebeğin aşırı güçlü duygularıyla baş etmesi için gereken başlıca yöntemin engellenmesi sonucunda, zaten ağır bir sorun olan duygusal hayatın yürütülmesi tahammül edilemez hal alır. Nefret hisleri böylelikle nefretin kendisini de içeren tüm duygulara ve bunları harekete geçiren dışsal gerçekliğe yönelir. Duygulara duyulan nefretin bir adım ötesinde hayatın kendisinden nefret etmek vardır. "Kişiliğin Psikotik Parçalarını Psikotik Olmayanlardan Ayırt Etmek" (Bion, 1957a) başlıklı makalemde bahsettiğim gibi, bu nefret sonucunda algısal aygıtın bütünü yansıtmalı özdeşime uğrar, duyumsal izlenimler ile bilinç arasında bağ kuran embriyonik düşünce dahil. Nitekim ölüm içgüdüleri ağır bastığında aşırı yansıtmalı özdeşim eğilimi pekişir.

Üst Benlik

Bu tür bir zihinsel işleyişin, üst benliğin erken gelişimini nasıl etkilediğini anlatmam gerekiyor. Söylediğim gibi, bebek ve meme arasındaki bağ, yansıtmalı özdeşime ve yansıtmalı özdeşimleri içe atma kapasitesine dayanır. İçe atmada aksaklık, dışsal nesnenin meraka ve bebeğin bu merakı doyurmaya çalıştığı yönteme, yani yansıtmalı özdeşime düşman görünmesine sebep olur. Memenin esasen anlayışlı olduğu hissedilmişse, bebeğin haseti ve nefreti, bu nesneyi, bebeğin yansıtmalı özdeşimlerini yok etmek üzere içine alan açgözlü bir nesneye dönüştürür. Bu, analistin hastayı anlayarak aslında delirtmeye çalıştığına dair hastadaki inançta kendini gösterir. Sonuçta ortaya çıkan nesne, hastaya yerleştiği vakit, benliği tahrip eden aşırı bir üst benlik işlevi görür. Bu tanımın paranoid-şizoid konumdaki herhangi bir nesneye uygulanması doğru değildir, çünkü bütün nesne gerektirir. Bu şekilde bütün bir nesnenin arz ettiği tehdit, Melanie Klein ve diğerleri (Segal, 1950) tarafından tanımlandığı üzere, psikotik hastanın depresif konumla ve ona eşlik eden gelişmelerle yüzleşememe durumuna katkıda bulunur. Paranoid-şizoid evrede, "Kişiliğin

Psikotik Parçalarını Psikotik Olmayanlardan Ayırt Etmek" başlıklı makalemde tanımladığım, kısmen zulmedici üst benlik unsurlarından oluşan tuhaf nesneler baskındır.

Gelişimin Duraksaması

Bütün öğrenmenin dayandığı merak dürtüsünün bozulması ve ifade bulduğu mekanizmanın inkarı, normal gelişimini olanaksızlaştırır. Analiz süreci uygunsa, bir başka özellik öne çıkar; karmaşık dilde "Neden?" sorusuyla getirilen sorunlar formüle edilemez. Hasta nedenselliğe dönüp bakmaz; acı verici zihinsel durumlardan şikayet ederken, bu zihinsel durumları üretecek şekilde tasarlanmış eylemlerde ısrar eder. Dolayısıyla uygun malzeme geldiğinde, hissettiklerini neden hissettiğini hiç merak etmediği hastaya gösterilmelidir. Merak kapsamının sınırlı olduğunun aydınlatılması, 'neden'lere daha kapsamlı şekilde kafa yorulmasını beraberinde getirir. Böylece, değiştirilmediği takdirde sıkıntıyı uzatan davranışların değiştirilmesi mümkün olur.

Sonuç

Bu makaleden çıkarılacak sonuçların ilişkili olduğu ruh halinde, hastanın psişesinde bulunan bir içsel nesne, en ilkel sözlü iletişimden en karmaşık sanatlara kadar tüm bağları karşısına almakta ve tahrip etmektedir.

Bu ruh halinde duygudan nefret edilir; duygu, olgunlaşmamış ruhun içine alamayacağı kadar güçlü gelir; ayrıca duygunun nesneleri birbirine bağladığı hissedilir ve kendilik olmayan nesnelere gerçeklik kazandırdığı için birincil narsisizme ters düşer.

İçsel nesne esasında duygunun yıkıcı gücünü içe atmayı, kapsamayı ve dolayısıyla değiştirmeyi reddeden dışsal memeydi; bu içsel nesnenin, paradoksal olarak, saldırdığı duyguları benliğin

gücü oranında yoğunlaştırdığı hissedilir. Duygunun bağlama işlevine karşı bu saldırılar, psikotik kişilik parçalarında mantıklı, hatta matematiksel ama duygusal açıdan makul olmayan bağların aşırı öne çıkmasına sebep olur. Sonuç olarak hayatta kalan bağlar inatçı, zalim ve kısırdır.

İçselleştirilen dışsal nesne, bu nesnenin doğası, psişenin içindeki ve çevreyle olan iletişim yöntemlerine yerleştiği zamanki etkisi daha sonra detaylı bir şekilde anlatılacaktır.

5

PSİKOTİK DURUMLARIN PSİKOPATOLOJİSİNE KATKI

Psikotik hastanın benlik yapısı ve nesne ilişkilerinde yansıtmalı özdeşimin önemi[29]

Herbert Rosenfeld

Psikotik hastanın psikopatolojisinde yansıtmalı özdeşimin ve benlik bölünmesinin önemini anlatmam gerektiğine ilişkin Sempozyum düzenleyicilerinin önerisini dikkate alarak, "yansıtmalı özdeşim" terimi altında tanımlanan süreçlerin bir araştırmasını sunmaya çalışacağım.

İlk olarak "yansıtmalı özdeşim" terimini tanımlayacağım ve kavramı geliştiren kişi olduğu için Melanie Klein'ın çalışmalarından alıntı yapacağım. Sonrasında, terimi kullanımları Melanie Klein'ın kullanımıyla ilişkili görünen fakat aynı olmayan diğer iki yazarın çalışmalarından kısaca bahsedeceğim.

"Yansıtmalı özdeşim", her şeyden önce, erken benliğin bölündüğü bir süreçtir; kendiliğin iyi ya da kötü parçaları benlikten bölünerek ayrılır, ardından sevgi veya nefretle dışsal nesnelerin içine yansıtılır, bu da kendiliğin yansıtılan parçalarının dışsal nesnelerle

29 Bu makale ilk olarak P. Doucet ve C. Laurin'de (eds.) (1971) yayımlanmıştır. *Psikoz Sorunlaıu, Cilt 1.* Hague: Excerpta Medica, s. 115-128

kaynaşmasına ve özdeşleştirilmesine yol açar. Bu süreçlerle ilişkili önemli paranoid kaygılar mevcuttur; çünkü kendiliğin saldırgan parçalarıyla dolan nesneler zulmedici hale gelir, ayrıca kendilerini ve barındırdıkları kötü kendilik parçalarını zorla tekrar benliğin içine sokacakları gibi bir misilleme tehdidi deneyimler hasta.

Şizoid mekanizmalar hakkındaki makalesinde Melanie Klein (1946), ilkin, bölme, inkar ve tümgüçlülük süreçlerinin önemini ele alır; benlik gelişiminin sonraki evrelerinde bastırmanın oynadığı role benzer bir rolü, bu süreçler ilk evrelerde oynar. Daha sonra ilk bebeksi içgüdüsel dürtülerden bahseder ve "oral libido hâlâ başı çekse de, başka yerlerden kaynaklı libidinal ve saldırgan dürtülerin ve fantezilerin ön plana çıktığını, hem libidinal hem saldırgan oral, üretral ve anal arzuların kesişmesine yol açtığını ileri sürer". Memeye ve anne bedenine karşı oral libidinal ve saldırgan dürtüleri tartıştıktan sonra, şöyle der:

> Bir diğer saldırı hattı, anal ve üretral dürtülerden kaynaklanır ve tehlikeli maddelerin (dışkılar) kendilikten dışarı, annenin içine atılmasını temsil eder. Nefretle dışarı atılan bu zararlı dışkılarla birlikte, benliğin bölünmüş parçaları da anneye yansıtılır. Bu dışkılar ve kendiliğin kötü parçaları, nesneyi sadece yaralama değil, aynı zamanda kontrol etme ve sahip olma niyetindedir. Anne, kendiliğin kötü parçalarını içinde dahil edebildikçe, ayrı bir birey olarak değil, kötü kendilik olarak hissedilir. Kendiliğin parçalarına karşı hissedilen nefretin çoğu şimdi anneye yönelmiştir. Bu, saldırgan bir nesne ilişkisinin prototipini oluşturan belirli bir özdeşim biçimine yol açar. Bu süreçler için *yansıtmalı özdeşim* terimini öneriyorum.

Yine aynı makalenin devamında, Melanie Klein, kendiliğin sadece kötü parçalarının değil iyi parçalarının da kovulduğunu ve dışsal nesnelere yansıtıldığını, bu nesnelerin kendiliğin yansıtılmış iyi

parçalarıyla özdeşleştirildiğini anlatır. Bu özdeşimin yaşamsal olduğunu düşünür, çünkü bebeğin iyi nesne ilişkileri geliştirme becerisi için önemlidir. Buna karşın, bu süreç aşırıya kaçarsa, kişiliğin iyi parçalarının kaybedildiği hissedilir, bu da benliğin zayıflaması ve yoksullaşmasıyla sonuçlanır. Melanie Klein, nesneye zorla girmeyle ilgili yansıtma süreçlerinin özelliklerini ve daha önce bahsettiğim bu süreçle ilişkili zulmedilme kaygılarını da vurgular. Yansıtmalı özdeşimle ilişkili paranoid kaygıların, içe atım süreçlerini nasıl sıkıntıya soktuğunu da anlatır. "Şiddetli yansıtmalara misilleme olarak dışarıdan içeriye zorla giriş gibi hissedilebilen içe atım kesintiye uğrar". Melanie Klein hem benlik bölünmesi süreçlerine hem de kendiliğin parçalarının nesnelere yansıtılmasıyla yaratılan "narsisistik" nesne ilişkilerine "yansıtmalı özdeşim" adını vermektedir.

Şimdi Dr. Edith Jacobson'un çalışmalarının bazı yönlerinden bahsedeceğim. Kendisinin şizofreni hastalarındaki psikotik özdeşimleri diye tanımladığı şey, benim "yansıtmalı özdeşim" diye gözlemleyip tanımladığım şeyle aynıdır. Jacobson, *Psychotic Conflict and Reality* (Psikotik Çatışma ve Gerçeklik) (Jacobson, 1967) kitabında "yansıtmalı özdeşim" terimini de sık sık kullanır.

1954 tarihli makalesinde (Jacobson, 1954) Edith Jacobson, başka bir insan olduğuna bilinç düzeyinde inanacak hale gelebilen delüzyonlu şizofrenik hastanın özdeşimlerini ele almıştır. Bunu büyülü nitelik taşıyan ilk bebeksi özdeşim mekanizmalarıyla ilişkilendirir; bu mekanizmalar sonucunda "kişi, gerçeklikten bağımsız olarak, nesne ile bir olduğunu veya nesnenin yerine geçtiğini hayal eder, hatta bir süreliğine bunun olduğuna inanır, dolayısıyla büyülü kendilik ve nesne imgeleri kısmen veya tamamen harmanlanır". Bu süreçleri 1967 tarihli kitabında daha detaylı ele alır. "Psikotiğin narsisistik düzeye gerilemesi halinde, kendilik ve nesne imgeleri arasındaki sınırların zayıf olması nedeniyle bu imgelerin kaynaştığı hayal edilir veya de-

neyimlenir. Bu ilkel içe atmalı veya yansıtmalı özdeşimler bebeksi içe alma, yiyip bitirme, işgal etme (kendini zorla sokma) veya nesne tarafından yiyip yutulma fantezilerine dayanır. " Ayrıca şöyle der, "Kendilik ve nesne ayrımının en azından başlandığını farz edebileceğimiz bu tür fantezilerin, gelişimin ilk narsisistik evrelerinin bir özelliği olduğunu, bebeğin anneyle ilişkisinin normal şartlarda içe atmalı ve yansıtmalı süreçlerle başladığını varsayabiliriz;" ayrıca "(yetişkin hastanın) içe atmalı ve yansıtmalı özdeşimlerinin, hastanın erken narsisistik evrelere ne ölçüde saplanıp kaldığına ve narsisistik gerilemenin ne derinlikte olduğuna bağlı olduğunu varsayabiliriz. " Hasta A'nın klinik malzemeleri üzerinden bu korkuyu tanımlarken, herhangi bir sevgi dolu fiziksel temasın birleşme deneyimlerine yol açabileceğini, bunun da sonunda açık bir psikotik duruma dönüşebileceğini ifade etmiştir. Yetişkin hastada gözlemlenen içe atmalı ve yansıtmalı özdeşimlerin, bu özdeşimlerin kaynaklandığı erken narsisistik evrelere saplanmaya dayandığına ilişkin görüşleri, benim görüşlerimle örtüşmektedir ve yukarıda alıntıladığım klinik ve kuramsal gözlemlerinde katılmayacağım hiçbir görüş yoktur. Bununla birlikte kendisi Melanie Klein'ın ve benim görüşlerimden şu noktada ayrıldığını vurgular: yetişkin hastanın aktarımında gözlemlenen veya çevresindeki nesnelerle eyleme vurduğu yansıtmalı özdeşimlerin aslında ilk çocuksu yansıtmalı ve içe atmalı süreçlerin bir tekrarı olduğuna inanmaz, sonradan gelişen savunma süreçleri olduğunu düşünür, zira ona göre ilk süreçler aktarımda gözlemlenemez. Ayrıca aktarımda ortaya çıkan yansıtmalı özdeşim süreçlerini sözlü olarak yorumlama şeklindeki analitik tekniğime de katılmaz, halbuki bence psikotik süreçlerin aktarım durumunda derinlemesine çalışılması için bu teknik temel önemdedir. [30]

30 Edith Jacobson, psikotik yetişkin hastalarda yansıtmalı özdeşimin savunmacı doğasını tanımlarken, psikotik kafa karışıklıklarından kaçınmak için kendiliğin kötü parçalarının dışsal nesnelere yansıtıldığını vurgular. Bir diğer deyişle, yetişkin psikotik hastanın yansıtmalı özdeşimini, yetişkin benliğe kabul edilmez gelen ken-

Margaret Mahler 1952 tarihli makalesinde sembiyotik bebeklik psikozlarını tanımlarken, içe atmalı ve yansıtmalı mekanizmaların ve bunların psikotik düzeye taşınmış halinin kullanıldığını ileri sürmüştür (Mahler, 1952). Fikirleri benim yansıtmalı özdeşim olarak tanımladığım şeyle yakından ilişkili ama yine de oldukça farklı görünmektedir. Erken anne/bebek ilişkisini, bebeğin, kendisi ve annesi tümgüçlü bir sistemmiş gibi davrandığı ve işlev gördüğü (ortak bir sınıra sahip ikili ittifak, adeta sembiyotik bir zar) bir nesne ilişkisi evresi olarak tanımlar. 1967 yılındaki makalesinde "sembiyozun temel özelliği, anne temsiliyle tümgüçlü somatopsişik kaynaşma halüsinasyonu veya delüzyonu, özellikle de fiziken ve fiilen ayrı olan iki bireyin ortak sınırı olduğu delüzyonudur" (Mahler, 1967). "Psikotik dağılma durumlarında benliğin gerilediği mekanizmanın bu olduğunu" öne sürer. Sembiyotik bebeklik psikozunu tanımlarken, erken anne-bebek sembiyotik ilişkisinin yoğun olduğunu söyler. Annenin zihinsel temsili kendilikle kaynaşmış halde kalır veya o hale geriler. Ayrılmaların sebep olduğu panik tepkilerini tanımlar; ayrılmaların "ardından anne veya babayla sembiyotik parazitik bir-olma delüzyonunu sürdürmeye veya tekrar yerine getirmeye hizmet eden telafi çabaları gelir". Mahler'in sembiyotik psikozu üreten mekanizmalar olarak içe atmalı ya da yansıtmalı süreçleri gördüğü açıktır. Oysaki yazılarında bu mekanizmalara dair belirgin tanımlar göremedim. Sembiyotik psikozu, ayrılık kaygısına karşı bir savunma olarak ele aldığı görülmektedir; bu da narsisistik nesne ilişkisinin savunmacı işlevi olduğu şeklindeki tanımlamamla yakından bağlantılıdır. Mahler tarafından tanımlanan sembiyotik süreçler, daha sonra tanımlayacağım parazit nesne ilişkileriyle birtakım benzerliklere sahiptir. Benlik bölünmesini ve kendiliğin iyi ve kötü parçalarının dışsal nesnelere yansıtılmasını içeren yansıtmalı özdeşim, sembiyozla

dilik parçalarını bölme ve uygun bir dışsal nesneye yansıtma çabası olarak görür: Böylece dışsal nesne hastanın "kötü kendiliğini" temsil eder hale gelir.

aynı şey değildir. Yansıtmalı özdeşimin ortaya çıkması için "ben" ve "ben olmayan" arasında bir süreliğine de olsa biraz ayrım yapılabilmesi gerekir. Halbuki Mahler'in sembiyoz tanımlaması, "ben" ve "ben olmayan" arasında henüz ayrım yapılamayan bir kaynaşma (anneyle) durumunu anlatır.

Psikotik hastalarla yaptığım çalışmalarda, Melanie Klein'ın yansıtmalı özdeşim tanımıyla ilişkili farklı türlerde nesne ilişkileri ve zihinsel mekanizmalarla karşılaştım. İlk olarak, iki tür yansıtmalı özdeşimi, yani diğer nesnelerle iletişim için kullanılan yansıtmalı özdeşim ile istenmeyen parçalardan kendiliği kurtarmak için kullanılan yansıtmalı özdeşimi ayırt etmek önemlidir.

İlkin iletişim yöntemi olarak kullanılan yansıtmalı özdeşimi tartışacağım. Birçok psikotik hasta, yansıtmalı özdeşimi diğer kişilerle iletişim kurmak için kullanır. Psikotik hastanın bu yansıtmalı özdeşimleri, anne ile bebek arasındaki sözsüz iletişime dayanan normal çocuksu ilişkinin çarpıtılması ya da yoğunlaştırılması gibi görünmektedir; bu ilişkide bebeğin dayanmakta güçlük çektiği dürtüler, kaygılar ve kendilik parçaları anneye yansıtılır, anne içgüdüsel tepkiyle bebeğin kaygısını kapsar ve yatıştıracak davranışlarda bulunur. Özellikle Bion bu ilişkinin üzerinde durmuştur. Aktarımda bu süreci kullanan psikotik hasta bunu bilinçli bir şekilde yapabilir, ama çoğu kez bilinçsizce yapar. Hasta dürtülerini ve kendilik parçalarını analiste yansıtır; terapist hastanın deneyimlerini hisseder, anlar ve kapsar; böylece bu deneyimler artık dayanılmaz veya korkutucu niteliğini kaybeder ve analistin yorumlamalarıyla söze dökülerek anlamlı hale gelir. Bu durumun, içe atmalı süreçlerin ve benliğin gelişimi için birincil öneme sahip olduğu görülmektedir: Hastanın kendi dürtülerine tahammül etmeyi öğrenmesini mümkün kılar, analistin yorumlamaları hastanın çocuksu tepkilerini ve hislerini kendiliğin daha aklı başında olan tarafının erişimine açar, kendiliğin bu tarafı

da önceden evvel anlamsız ve korkutucu gelen deneyimler hakkında düşünmeye başlayabilir. Yansıtmaları ağırlıklı olarak iletişim amacı güden psikotik hasta, analistin düşüncelerini duymaya ve almaya açıktır; bu nedenle bu iletişimin bu tür bir iletişim olduğunun fark edilmesi ve yorumlanması önemlidir.

Değinmek istediğim ikinci husus, ruhsal gerçekliğin inkarı için kullanılan yansıtmalı özdeşimdir. Bu durumda hasta, dürtülere ve kaygılara ilaveten kendilik parçalarını da böler ve rahatsız edici zihinsel içeriği tahliye etmek amacıyla analiste yansıtır, bu da ruhsal gerçekliğin inkarına yol açar. Böyle bir hasta öncelikli olarak analistin, tahliye (boşaltma) süreçlerine ve sorunları inkar etmesine göz yummasını beklediği için, genelde yorumlara şiddetli bir gücenme duygusuyla tepki verir; istenmeyen, dayanılmaz ve anlamsız zihinsel içeriğin analist tarafından tekrar kendisine itildiğine inanan hastaya, bu yorumlamalar eleştirel ve korkutucu gelir.

Psikotik hastalarda, iletişim ve tahliye süreçleri aynı anda ya da alternatifli olarak mevcut olabilir ve hastayla teması sürdürmek ve analizi mümkün kılmak için aralarında açık bir şekilde ayrım yapmak gerekir.

Üçüncü olarak psikotik hastanın çok yaygın bir aktarım ilişkisinden bahsetmek istiyorum; çok erken dönemden kalma bir nesne ilişkisi türüne dayalı olduğu görülen bu aktarım analistin bedenini ve zihnini kontrol etmeyi hedefler.

Psikanalizde hasta kendini tümgüçlü olarak analistin içine zorla soktuğuna inanır, bu da analistle kaynaşmaya veya kendini onunla karıştırmaya ve kendini kaybetmeyle ilgili kaygılara yol açar. Yansıtmalı özdeşimin bu biçiminde, genellikle kendiliğin deli parçalarının yansıtılması öne çıkar. Bu yansıtmanın ardından analist delirmiş gibi algılanır, bu da aşırı kaygıya sebep olur, zira hasta analistin misille-

me yaparak deliliği kendisine iade edeceğinden ve aklını tamamen kaçırtacağından korkar. Böyle zamanlarda, hasta dağılma tehlikesi altındadır; ancak hasta ve analist arasındaki ilişkinin detaylı yorumlanması, bu tümgüçlü delüzyon durumunun üstesinden gelebilir ve çökmeyi önleyebilir.

Bununla birlikte, böyle zamanlarda, hastanın analistin yorumlarını yanlış anlaması ve yanlış yorumlaması nedeniyle hasta ve analist arasındaki sözlü iletişimin bozulması gibi bir tehlike de söz konusudur; soyut düşünmenin neredeyse çöktüğünü ortaya koyacak şekilde hastanın iletişimleri giderek somut bir nitelik kazanmaya başlar. Bu tür durumları araştırırken, tümgüçlü yansıtmalı özdeşimin, sözlü ve soyut düşünme kapasitesine engel olduğunu ve zihinsel süreçlerin somut hale getirerek gerçeklik ile fantezi arasında kafa karışıklığına yol açtığını tespit ettim. Hasta tarafından sözcükler ve içerikler somut ve simgesel olmayan nesneler olarak deneyimlendiği için, aşırı yansıtmalı özdeşim kullanan hastanın, sözlü yorumlamaların yanlış anlaşılmasına sebep olan somut düşünce süreçlerinin egemenliği altında olduğunu analistin anlaması klinik açıdan önem arz eder. "Bir Şizofrenin Analizinin Bazı Yönleri" (Segal, 1950) başlıklı makalesinde, Segal, simge orijinal nesneye denk olduğunda, yani birbirlerinden ayırt edilmeleri güç olduğunda, şizofrenik hastanın simgeleri kullanma kapasitesini yitirdiğine dikkat çeker. "Simge Oluşumu Üzerine Yazılar" (Segal, 1957) başlıklı makalesinde ise bu süreç için "simgesel denklik" terimini ortaya atar:

> İçsel ve dışsal dünyada orijinal nesne ve simge arasındaki simgesel denklik, sanırım, şizofrenin somut düşünmesinin temelidir. Simgelenen şeyi ve simgeyi ayrıştıramama, benlik ile nesne ilişkisindeki bir aksaklığın parçasıdır. Benliğin parçaları ve içsel nesneler, bir nesneye yansıtılır ve onunla özdeşleştirilir. O zaman kendilik ve nesne arasındaki ayrım belirsizleşir; çünkü

benliğin bir parçası nesneyle karıştırılırken, benliğin yaratımı ve işlevi olan simge de simgeleştirilen nesneyle karıştırılır.

Kendilikten ayrı olarak deneyimlenen nesnelerin içe atımına dayanan normal simge oluşumunu devam ettirmek için, kendilik ve nesne temsilinin ayrışmasının gerekli olduğuna inanıyorum[31]. Psikotik süreçte kendilik-nesne ayrımını ortadan kaldıran, gerçeklik ile fanteziyi karıştırmaya sebep olan, simgeleştirme ve simgesel düşünme kapasitesinin kaybedilmesinden ötürü somut düşünmeye sebep olan şey aşırı yansıtmalı özdeşimdir. [32]

Elbette psikotik hasta yorumlamaları yanlış anladığı veya yanlış anlamlar yüklediği takdirde sözlü yorumlamaları kullanmak son derece zor olur. Hasta aşırı derecede korkuya kapılabilir, kulaklarını kapatabilir, terapi odasından fırlayıp kaçabilir; analiz çökme tehlikesi altındadır. Böyle zamanlarda, hastanın analist ile iletişim kurmak amacıyla kullandığı yansıtma süreçlerini ortaya çıkarmak gerekir, böylece so-

31 Dr. Segal (1957), normal simge oluşumunda benlik ve nesnenin birbirinden ayrı olduğuna dair farkındalığın arttığına da vurgu yapar. Simgeleştirmenin benlik gelişimiyle ve depresif konumda ortaya çıkan nesnelerle yakından ilişkili olduğunu düşünür. "İç dünyada simgeler yaratılması asıl nesneyi yenileme, yeniden yaratma, yeniden kavrama ve ona yeniden sahip olmaya hizmet eder. Fakat gerçeklik hissinin artmasıyla birlikte, simgelerin artık benlik tarafından yaratıldığı hissedilir ve bu nedenle asıl nesneyle hiç tam olarak eşit görülemez. "

32 Şizofren hastanın, çok somut düşünme modlarına sebep olan, soyut ve simgesel düşünme kapasitesinin yitimi hakkında Vigotsky, Goldstein ve diğerleri gibi birçok yazar yazmıştır. Harold Searles (1962), "Şizofren Hastanın Tedavisinde Somut ve Metaforik Düşünce Arasındaki Fark" başlıklı makalesinde, somut düşünce bozukluklarının, kendilik ve nesnenin belirgin bir şekilde farklılaşmadığı, benlik sınırlarının akışkan olduğu duruma dayandığını ileri sürer. Vakalarından birinde, "sadece etrafındaki insanlara değil, ağaçlara, hayvanlara, binalara ve her türlü cansız nesneye yoğun yansıtma yapıldığına dair bolca kanıttan" bahseder. Ancak benlik sınırları tedavi yoluyla yavaş yavaş sağlam bir şekilde oluştuğu zaman temsili ya da simgesel düşünme gelişebilir. Searles'in gözlemleri, aşırı yansıtmalı özdeşimin, kendilik ve nesne arasında kaynaşmaya yol açarak her zaman simgesel ve sözlü düşünme kapasitesinin yitimine sebep olduğuna ilişkin kendi gözlemimle yakından ilişkilidir.

mut düzeyde deneyimlediği için hastaya çok korkutucu gelen durumu anlamasına yardımcı olacak basit sözlü yorumlamalar yapmak mümkün olabilir. Şimdiye dek tanımlamış olduğum üç tür yansıtmalı özdeşimin psikotik hastada eş zamanlı ortaya çıktığını ve yalnızca bir sürece yoğunlaşmanın psikanalizi ve hasta ile analist arasındaki anlamlı iletişimi bloke edebileceğini analistin akılda tutması gerekir.

Psikotik hastaların psikopatolojisinde yansıtmalı özdeşimle bağlantılı bir yön daha vardır: ilkel saldırganlığın, özellikle hasetin önemi ve onunla baş etmek için yansıtmalı özdeşimin kullanımı.

Analist ile kaynaşma (yansıtmalı özdeşim) durumunda yaşayan psikotik hasta, kendisini ayrı bir kişi olarak deneyimlemeye başladığı zaman, şiddetli yıkıcı dürtüler kendini gösterir. Hastanın saldırgan dürtüleri bazen ayrılık kaygısıyla ilgili öfkenin ifadesidir; ama genelde belirgin biçimde haset niteliği taşır. Hasta, analistin zihnini ve bedenini, yardımını ve anlayışını, kendiliğinin bir parçası olarak gördüğü sürece, analizde değerli olarak deneyimlenen her şeyi kendiliğinin parçası gibi nitelendirebilir, yani tümgüçlü narsisizm durumunda yaşar. Hasta, analistten ayrı olduğunu hissetmeye başlar başlamaz, özellikle analistin kavrayışını gösteren değerli bir yorumlamadan sonra belirgin olarak saldırgan tepki ortaya çıkar. Hasta aşağılanma hisleriyle tepki verir ve küçük düşürülmekten yakınır; ihtiyaç duyduğu fakat kendisinin tedarik edemediği bir şeyi nasıl olur da terapist ona hatırlatabilir? Hasetten kaynaklı öfkesiyle, hasta analistin yorumlarıyla dalga geçerek ya da onları anlamsızlaştırarak yıkmaya ve bozmaya çalışır. Analist işe yaramaz olduğu, hastaya verecek değerli bir şeyi olmadığı hissini karşıaktarımında net bir şekilde ayırt edebilir. Genelde bu durumla bağlantılı fiziksel semptomlar bulunur, hastanın midesi bulanabilir, hatta kusabilir. Analistin bu somut red-

dedişi, annenin bebeğe verdiği gıdanın[33] ve bakımın reddedilişinin analitik aktarım durumunda yinelenmesi olarak anlaşılabilir. Hasta daha evvel tedavide iyi bir ilerleme kaydetmişse, bu "ters terapötik tepki" genelde oldukça şiddetlidir; hasta böyle bir tepkinin kendine verdiği zararı önemsemeyerek sanki daha önce almış olduğu her şeyi bozmak ve değersizleştirmek istemektedir. Analistin iyi niteliklerine yönelen bu şiddetli haseti birçok hasta oldukça akıl dışı, mantıksız bir şekilde deneyimler; hastanın daha mantıklı içsel parçası bu haset tepkilerini dayanılmaz ve kabul edilemez olarak deneyimledikleri için, bu ilkel hasete karşı pek çok savunma üretilir.

Bu savunmalardan birinde, kendiliğin hasetli parçaları bölünüp dışsal bir nesneye yansıtılır, sonra bu nesne hastanın hasetli parçası haline gelir. Bu tür savunmacı yansıtmalı özdeşim, bu yazının başlangıcında alıntıladığım, Melanie Klein'ın kendiliğin kötü parçalarının bölünmesi ve yansıtılmasına dair tanımıyla örtüşmektedir.

Hasete karşı bir diğer savunma, hastanın hayran olunan ve haset edilen nesnenin içine girdiği, böylece onun rolünü devralarak kendisinin nesne olduğu tümgüçlü fantezileriyle bağlantılıdır. Haset edilen nesne ile tam yansıtmalı özdeşim gerçekleştiği zaman, haset tamamen inkar edilir; fakat kendilik ve nesne tekrar ayrı hale geldiğinde anında yeniden ortaya çıkar. "Narsisizmin Psikopatolojisi Üzerine" başlıklı makalemde (Rosenfeld, 1964b) şunu vurguladım:

> Yansıtmalı özdeşim, kendilik ve nesnenin ayrı olduğunun kabul edilmediği, anne ile ilk narsisistik ilişkinin bir parçasıdır. Ayrı olma farkındalığı bir nesneye bağımlı olma hissine ve dolayı-

33 Hastanın analistin yanlış anlamasını veya yanlış müdahalesini reddedişi, bebeklikteki kötü beslenme koşullarının tekrarı olup, çocuğun iyi koşullar altındaki hasetli saldırganlığından ayırt edilmelidir. Çocuğun haset kaynaklı saldırganlığı kendi ilkel benliğinin zor kaldıracağı bir şey olduğu gibi, sevgi dolu ve şefkatli anne için de özellikle zor bir sorundur.

sıyla kaygıya yol açacaktır (bkz. Mahler, 1967). Buna ilaveten, nesnenin iyiliği fark edildiği zaman, bağımlılık haset uyandırır. Tümgüçlü narsisistik nesne ilişkileri, özellikle tümgüçlü yansıtmalı özdeşim, engellenmenin sebep olduğu saldırgan hislerin ve hasete ilişkin her türlü farkındalığın önüne geçer.

Psikotik hastada yansıtmalı özdeşim çoğunlukla, ayrılık kaygısına karşı bir savunmadan ziyade, hastanın narsisizmiyle yakından ilişkili olan aşırı hasete karşı bir savunmadır. "Akut şizofreni hastasının aktarım durumundaki nesne ilişkileri" (Rosenfeld, 1964) başlıklı makalemde, şizofrenideki hasetli yansıtmalı özdeşimin kökenine inmeye çalıştım. Benim önerim şu şekildedir:

> Bebeğin anneyle ilişkisine çok fazla içerleme ve haset hakim olursa, normal yansıtmalı özdeşim gittikçe kontrol edici olmaya başlar ve tümgüçlü delüzyonel niteliğe bürünebilir. Örneğin haset ve tümgüçlülükle güdülenen bebek, fantezisinde annenin bedenine girer ve annenin veya memenin rolünü üstlenir; anne ya da meme olduğunu zannederek kendisini aldatır. Bu mekanizma, mani ve hipomanide önemli rol oynar, fakat şizofrenide çok abartılı biçimde ortaya çıkar.

Son olarak, parazit ve delüzyonlu olmak üzere iki benzer nesne ilişkisi türüne dikkat çekmek istiyorum. Parazit nesne ilişkisinde psikotik hasta, analizde tamamen bir nesne –analist– içinde yaşamakta olduğuna inanır ve hastanın benliği olarak işlev göstermesini beklediği analistin kapasiteleri üzerinde yaşayan bir parazit gibi davranır. Yoğun parazitlik, tam yansıtmalı özdeşim durumu olarak düşünülebilir. Sadece haseti ya da ayrılığı inkar etmeyi amaçlayan savunmacı bir durum değil, aynı zamanda saldırganlığın, özellikle hasetin bir ifadesidir. Parazitliği özellikle zor bir terapötik sorun haline getiren, hem saldırganlığın eyleme vurumu hem de savunma olmasıdır.

Parazit hasta, sırtını tamamen analiste yaslayarak tüm hayatından analisti sorumlu tutar. Aşırı derecede pasif, sessiz ve uyuşuk bir tavırla her şeyi talep eder ama karşılığında hiçbir şey vermez. Bu durum aşırı kronik olabilir ve böyle hastalarla analitik çalışma pek ilerlemez. Depresif hastalarımdan biri, kendini bebek olarak tanımlamıştı, terapi koltuğuna ve bana ağır baskı yapan bir taşa benziyordu. Onu taşımamı ya da ona bakmamı imkansız kıldığını hissediyor, ona artık katlanamadığım noktada yapabileceğim tek şeyin onu kovmam olmasından korkuyordu. Bununla birlikte, terk edildikten sonra hayatta kalamayacağından korkuyordu. Yalnızca analizi felce uğrattığını değil kendisinin de felç halinde ve atıl kaldığını hissediyordu. Bu süreçle ilişkili yoğun acı, depresyon ya da düşmanlık duygularıyla temasa geçmek nadiren mümkün oluyordu. Analistin yardımcı ve faal olduğunu hissettiği zaman memnuniyet söz konusu değildi; çünkü bu yalnızca hastanın kendisi ve analisti arasındaki karşıtlığa ilişkin farkındalığını artırıyor, bazen de analisti engelleme arzusu yaratıyordu. Bunu takiben atalet durumuna dönüyordu; bu durum pek hoşuna gitmese de, geçici olarak deneyimleyebildiği yoğun acı, öfke, kıskançlık ya da haset hislerine tercih ediliyordu. Daha önce belirttiğim gibi, aşırı parazitlik kısmen ayrılık kaygısına, haset ya da kıskançlığa karşı bir savunmadır ama acı verici herhangi bir duyguya karşı savunma görevi görebilir. Anlattığım hasta gibi, kendini ölü gibi hisseden, analistin gözünden de ölü denecek kadar atalet halinde görülen hastaların, hayatta kalma aracı olarak analistin canlılığını kullandığı izlenimini alıyorum. Öte yandan, gizli düşmanlık, hastanın analistten asgari yardım veya tatminden fazlasını almasını önler. Parazitliğin daha aktif biçimlerinde sinsi düşmanlık tabloya egemen olur ve daha fazla belirgindir.

Dr. Bion, *Transformations* (Dönüşümler) (Bion, 1965) adlı kitabında, daha aktif bir parazitlik durumu tanımlar. Bu tür hastalarla

tatmin edici bir analitik çalışmanın özellikle zor olduğunu vurgular. Bu durumun temel özelliği aynı anda hem ümit verici hem ümit kırıcı olması, yapılan çalışmanın tek meyvesinin de analisti ve hastayı gözden düşürmek olmasıdır. Yıkıcı faaliyetleri dengeleyecek kadar başarı sağlanır, böylece hastanın yıkıcılığı tam olarak nihayete eremez. Böyle bir vakanın faydalı bir özeti "hastanın ve analistin kronik olarak öldürülmesi" ya da "bir parazitlik örneği" diye verilebilir: Hasta, ev sahibinin sevgisini ve merhametini kullanarak edindiği bilgi ve güç ile ortaklığı zehirler ve varlığını sürdürmek için dayandığı hoşgörüyü yerle bir eder.

Parazitliğe benzeyen ama daha kısa süren ve yorumlamalara daha kolay yanıt veren büyük çaplı işgal ve yansıtmalı özdeşimi, kronik parazitlik biçimlerinden ayıt etmek önemlidir. Bu büyük çaplı işgal ve yansıtmalı özdeşim, ayrılık tehlikesi baş gösterdiğinde yahut aktarımda veya günlük yaşamda kıskançlık veya haset yoğun biçimde uyarıldığında ortaya çıkar. İçe dönük, uykulu denebilecek tuhaf bir tür geniş kapsamlı yansıtmalı özdeşimi sürekli kılan ilkel bir sahiplenmeci kıskançlık biçimi tanımlanmıştır (Meltzer, 1967).

Tamamen bir nesnenin içinde yaşamanın başka bir biçimi, gerçek olmayan bir dünyada yaşadıklarını zanneden aşırı delüzyonlu şizofreni hastalarında görülür; bu deneyim delüzyonel olmakla beraber belli bir yapı izlenimi de verir, dolayısıyla bu halüsinasyon dünyası belli ki bir nesnenin, muhtemelen annenin içini temsil etmektedir. Hasta analizde içe dönük ve halüsinasyonlara boğulmuş olabilir, zaman zaman halüsinasyon deneyimini analiste yansıtarak analisti/başkalarını kendi delüzyonuyla özdeşleştirir. Hasta bazen kendini dış dünyadan tamamen soyutlayan bir dünyada ya da nesnede yaşadığını anlatabilir; analist bir mekanizma, bir aktör ya da bir makine gibi deneyimlenir ve dünya fazlasıyla gerçekdışı hal alır. Hayali nesnenin içinde yaşamak, gerçek bir nesneye yaslanmak anlamına gelen

dış dünyayla ilişki kurmanın tam karşıtıdır. Kendiliğin her şeye gücü yeten veya her şeyi bilen parçası bu hayali dünyaya ya da nesneye hakimdir; haliyle bu delüzyon nesnesi içinde kişi hiç acı çekmez ve canı ne isterse yapabilir. Delüzyon nesnesinin içindeki kendiliğin, kişiliğin daha makul parçalarını gerçeklikten uzaklaştırmak ve onları delüzyon ürünü tümgüçlü dünyaya dahil etmek için güçlü, davetkar ve ayartıcı bir etkide bulunduğu görülür. Klinik açıdan hasta o çılgın dünyada yaşamanın propagandasını yapan sesler duyabilir; orada bütün arzular doyuma ulaşıyor, bütün dertler bitiveriyordur. Delüzyon dünyasına girme yönündeki bu ikna ve propaganda çabalarının klinik açıdan anlamı, tüm sorunları çözmenin tek olası yöntemi olarak kendiliğin tüm parçalarına tümgüçlü yansıtmalı özdeşimi kullanma (kendiliği nesnenin içine sokma) yönünde sürekli uyaran gitmesidir. Bu durum, yansıtmalı özdeşim için kullanılan dışsal nesneler üzerinden sürekli eyleme vuruma yol açar. Fakat yansıtmalı özdeşim hayali nesneye yöneldiği zaman, kendiliğin daha makul parçaları bu nesnenin içinde tutsak ya da hapsedilmiş hale gelebilir, bu durumda fiziksel ve zihinsel felç anlamına gelen katatoni ortaya çıkabilir.

Psikotik Hastada Yansıtmalı Özdeşimle İlişkili Süreçlerin Psikanalitik Tedavisi

Bu makale öncelikle psikotik durumların psikopatolojisiyle ilgilendiği için, psikotik hastalarda kullandığım psikanalitik tekniğe kısaca değinerek, psikotik hastanın psikopatolojisinin araştırılması ile terapötik yaklaşımın yakından ilişkili olduğu görüşümü ifade edeceğim.

Psikotik durumların tedavisinde, neredeyse tamamen dışsal nesnelerle ya da yukarıda tanımladığım delüzyonel nesne gibi içsel olanlarla yansıtmalı özdeşim hali içinde varlığını sürdüren kendilik parçaları ile hastanın yansıtmalı özdeşimden daha az etkilenen ve

nesnelerden biraz daha ayrı bir varlık oluşturmuş olan makul parçalarını ayırt etmek kesinlikle önemlidir. Bu makul parçalar yetişkin kişiliğin kalıntıları olabilir, fakat daha ziyade, analiz esnasında besleyici anneyi temsil eden analistle bağımlı bir ilişki geliştirme çabasında olan, daha normal ve tümgüçlü olmayan çocuksu parçaları temsil ederler. Kendiliğin makul parçaları delüzyonel kendiliğin ikna çabalarına teslim olma ve kişiliğin daha psikotik parçalarının içine çekilip kapılma tehlikesi altında oldukları için, psikanalizde bu makul parçaların analisti bir dışsal nesne olarak tümgüçlü kendilik parçalarının ayartıcı sesinden ayırt etmesine yardımcı olmak için özel dikkat göstermek gerekir, içsel delüzyon nesnesiyle ilişkili bu tümgüçlü kendilik parçaları kendiliğin bütününe hakim olmak amacıyla her türlü kimliğe bürünebilir. Kişiliğin psikotik ve makul parçaları arasında bazen şiddetli mücadeleye dönen bir çatışma her zaman mevcut olduğundan, psikanaliz yoluyla psikotik durumu incelemeyi mümkün kılmak için bu çatışmanın doğası açık bir şekilde anlaşılmak zorundadır. Örneğin hastanın son derece narsisistik örgütlenmeli psikotik parçalarının yapısı ve niyeti, yorumlamalar vasıtasıyla tamamen aydınlatılmalıdır; çünkü bu parçalar gerçeklikle ilişki kurmak isteyen herhangi bir kendilik parçasına ve benliğin gelişimi için çabalayan analiste karşıdır. Buna ilaveten, yorumlamalar, kişiliğin narsisistik parçalarının kendiliğin makul parçalarını hakimiyetine alma, karmaşıklaştırma ve felç etme girişimlerinin ne ölçüde ve hangi yöntemlerle olduğunu da açığa çıkarmalıdır. Unutulmamalıdır ki tümgüçlü yansıtmalı özdeşimlerin sebep olduğu somutluğun bulaşmadığı içe atmalı süreçleri kullanabilenler sadece analistten ayrı olan makul bağımlı kendilik parçalarıdır; bellek kapasitesi ve benlik gelişimi bu normal içe atmalı süreçlere dayanır. Analizin bir sonucu olarak, kişiliğin psikotik olmayan bağımlı parçaları güçlendiğinde, hastanın psikotik narsisistik parçalarının her türlü ilerlemeye ve statükonun değişmesine karşı olması sebebiyle

genellikle şiddetli ters terapötik tepkiler ortaya çıkar; bu sorunu yakın zamanda "Ters Terapötik Tepki" (Rosenfeld, 1969) konulu makalede detaylıca inceledim.

Vaka Sunumu

Yansıtmalı özdeşimin ve benlik bölünmesinin bazı özelliklerini örneklemek üzere bu bölümde bir şizofreni hastasının bazı vaka materyallerini sunacağım.

Hasta A

Erkek hasta; birkaç yıl önce büyük panik, karmaşa ve dağılma korkusuyla karakterize akut psikotik çöküntü yaşadığı zaman şizofreni tanısı konulmuştu. Akut evrede halüsinasyona rastlanmamıştır. Şu anda da delüzyonel psikoz özellikleri hakim değildir; fakat dış dünyada erkekler ya da kadınlarla yakın bir ilişkide başarı gösteremez ya da bu tür ilişkileri sürdüremez. Benimle geçen yıl psikanalize başlamadan önce birkaç yıl boyunca başka bir analiste tedaviye gitmişti. Önceki analistin bana ilettiği raporda, her seansın başında hastanın kafasının karışmasına, duyulabilir ve anlaşılabilir bir şekilde konuşamamasına sebep olan bir yansıtmalı özdeşim durumuna kayma eğilimi olduğunu vurgulanmıştı. Analist hastaya, hasta kendisini analistin içinde olduğuna inandırdığı için, hastanın konuşamadığı ya da düşünemediği zamanlarda dahi analistin kendisini anlamasını beklediğine dair yorumda bulunmuştu; bu tür yorumlamaların bir sonucu olarak hasta daha tane tane konuşmaya başlamıştı. Benimle olan psikanaliz sürecinde ilerlemeler kaydedildi ve zaman zaman daha ayrı olduğunu hissetti; öyle ki kendiliğinin makul parçaları bir ölçüde bana yaslanabildiği bir ilişki geliştirebildi. Bununla birlikte, zaman zaman, özellikle biraz ilerleme kaydettikten sonra ya da uzun ayrılıklar olduğu zaman, kafa karışıklığına, düşünememe ve konuşamamaya, klostrofobiye ve benim tarafımdan hapsedilmiş olmak

gibi paranoid kaygılara yol açan, benim içimde yaşadığı parazit bir ilişkiye (yansıtmalı özdeşim) dönüyordu. Gerçek dünyadaki deneyimler yoluyla haset uyandırıldığı zaman, örneğin bir erkeğin kadınlarla ilişkisinde ya da işinde başarılı olduğunu gördüğü zaman, bilinçli kısa bir haset deneyiminden sonra A genelde onunla özdeşim kuruyordu. Kıskandığı adam olduğu ya da yansıtmalı özdeşim kurduğu adamınkine benzer bir şekilde dış dünyada işlev gösterebildiğine ilişkin delüzyonlardan ziyade, kimliğini kaybetme kaygıları ve tutsak edilme hisleri yaşıyordu.

Geçen yıl sonbaharda, psikanalize iki hafta süreyle ara vermek durumunda kaldım. Bu durum hastayı ciddi ölçüde rahatsız etmişti. Elbette ona aylar önce söylediğim bu ara verme durumunu bilinçli bir şekilde umursamıyormuş gibi görünüyordu. Bununla birlikte, ara vermeden iki hafta önce yoğun derecede kaygılı ve şaşkındı; bir çöküntü daha yaşayacağından ve hastaneye gitmek zorunda kalacağından korkuyordu. Rahatsızlık, hastanın Olimpiyat oyunlarını seyrettiği televizyondan kendisini uzaklaştıramama şikayetiyle başladı. Gece geç saatlere kadar, neredeyse iradesi dışında televizyon karşısında kalıyordu. Meksika'nın sıcak iklimine çekildiğini hissediyor, orada olmanın kendisine iyi geleceği hissinden kurtulamıyordu. Atletlere, güreşçilere ya da haltercilere bakarak onlardan biri olduğunu ya da olması gerektiğini düşünmeye zorlanıyordu. Bana sorular yöneltiyordu: Neden atlet olmak zorundayım? Neden kendim olamıyorum? Televizyon seyretmenin onu yoran ve güçsüzleştiren, durduramadığı bir bağımlılık gibi olduğunu hissediyordu. Bazı zamanlar televizyonun içine çekilir gibi güçlü bir klostrofobi hissediyor ve soluk almakta güçlük çekiyordu. Daha sonra gece boyunca kalkıp evindeki musluklarının kapalı olup olmadığını ve lavaboların tıkanıp tıkanmadığını kontrol etmek zorunda hissetmiş. Hem küvetin hem de lavabonun taşabileceğinden korkmuştu ve sonunda boğulmaktan korktuğunu

itiraf etti. İlerleme kaydettiğini ve benden ayrı olduğunu hissettikten sonra aniden sabırsızlanmaya başladığını, aktif bir şekilde hareket edebilen bana ve diğer erkeklere haset duyduğunu söyledim. Güç ve iktidarı ele geçirmek adına benimle ve diğer erkeklerle özdeşim kurmaya götüren şeyin hasetli parçası olduğunu öne sürdüm; böylelikle tümgüçlü kendilik parçası onu anında olgunlaşabileceğine ve sağlıklı olabileceğine inandırabilecekti. Hiç zorlanmadan bu yorumuma katıldı ve çok hızlı konuşmaya başladı: Bütün her şeyi biliyordu ve her şeyin farkındaydı, ancak bu inanışın oldukça yanlış olduğunu ve delüzyon olduğunu da biliyordu. Bir hayli ikna edici olan ve öteki kişilerin zihinlerine ve bedenlerine egemen olmak için onu harekete geçiren iç sesini dinlediği için öfkeliydi. Tehdit edici ayrılığın, benden ayrılma kaygılarıyla uğraşmak zorunda kalmaması için aniden büyüme ve bağımsızlaşma arzusunu uyandırdığına dair bir yorumda bulundum. O zaman bana, her gece, sabah kolayca uyanamadığı çok derin bir uykuya daldığını ve bu nedenle seansa geç kaldığını söyledi. Hayali nesneyle özdeşleşmiş gibi görünen televizyon ekranının içine çekilme hissi ile bu derin uykuya çekilme hissi arasında benzerlik kurdu. Oldukça akıcı ve daha kararlı bir biçimde konuşuyordu ve benden daha ayrı hissettiğini aktardı. Bir parazit olduğu için kendinden iğrendiğini söyledi; ayrıca, televizyonun ve yatağın onu cansızlaştırdığından şikayet etti; öyle ki ikisini de parçalayıp atmak istiyordu; bunu gerçeklikte kontrol edebilmiş olmasından memnundu. Televizyon seyretmesini ve derin bir uykuya çekilmesini diğer nesnelerin içine girdiği parazit deneyimler olarak yaşadığına ilişkin bu kendi gözlemi bana göre de doğruydu. Onu dışsal ve içsel nesnelerin içine girmeye çeken bu kendilik parçasına kızgın olduğuna işaret ettim; ara verdiğimizde yurtdışına seyahat eden başarılı bir adam olarak beni temsil eden atletler dışsal nesneler oluyordu, yatağı ise içsel nesneleri temsil ediyordu. İlkin onların içine girdiğinde nesneleri tamamen kontrol edebileceğini ve nesnelere sahip olabileceğini

hissettiğini, fakat hemen sonra tutsak edilmiş ve zulmedilmiş gibi hissettiğini, bunun da zulmedici nesnelere dönüşen yatak ve televizyonu yok etme arzusunu uyandırdığını vurguladım. Tutsak edilme korkusunun ve öfkesinin de analizle ve analistle ilişkili olduğunu düşündüm. Hastanın lavabo tıkaçlarıyla ilgili saplantıları da tutsak edilme ve boğulma korkusuyla ilgiliydi. Sürekli olarak, nesneleri işgal ettikten sonra tutsak olup içeride boğulma tehlikesi altında olup olmadığını, kaçabileceği bir delik olup olmadığını öğrenmeye çalışıyordu.

Delüzyonel televizyon deneyimiyle ilişkili yansıtmalı özdeşimle eş zamanlı olarak, hasta, yoğun ve hızlı bir şekilde fahişelerle ilişki kurmaya başlamıştı. Ne zaman yalnız veya kaygılı hissetse iyileşmek için büyük şefkatli bir fahişeye ihtiyaç duyduğuna onu ikna eden bir parçası olduğunu bana açıkladı. Seansta iç sesinin sahte olduğunu bildiğini söyledi ama iç sesine pek direnemiyordu. Fahişeleri yiyip yutmak için heyecan verici bir şekilde onların içinde olmak istediğini hissediyor; ama cinsel ilişkiden sonra midesi bulanıyor ve iğrenti duyuyor, frengi kaptığından emin oluyordu. Hasta, seans süresince pek çok kez gerçeklik ile delüzyonlu ikna arasındaki farkı çok iyi bildiğini ve neyin yanlış olduğunu da bildiğini iddia etti. Öte yandan, bu bilgiye karşın, kişiliğinin makul parçasını ayartmada ve etkisiz hale getirmede başarılı olan ve haset dahil tüm sorunlarıyla yansıtmalı özdeşimle baş etmesini sağlayan psikotik tümgüçlü parçası tarafından tekrar tekrar geçici olarak delüzyon durumuna çekiliyordu. Seans sırasında, hastanın makul parçasının analistin yorumlarından yardım ve destek aldığı görülüyordu; fakat hasta kendi başına kaldığında psikotik parçasının hakimiyetine ve ikna etmelerine karşı koyamadığı için utanıyor ve öfkeleniyordu. İç sese bu kadar kolay kulak vermesinin sebebini incelemeye çalışırken, kaygıdan ve bana bağımlılıktan kurtulmasını sağlayacak

bir tedavi vaadi olduğunu keşfettim. O zaman, ayrılık durumunda kendini iyice küçük ve bana bağımlı hissettiğini, bu farkındalığın da küçük düşürücü, acı verici olduğunu ve bana karşı hasetini artırdığını yorumlayabildim. Tümgüçlü bir şekilde beni işgal ederek, bir anda yetişkin olduğu, tamamen iyi olduğu, bensiz de yapabileceği konusunda kendisini kandırabilmişti.

Şimdi kısaca hastada bu süreçlerle ilişkili benlik bölünmesi, yansıtmalı özdeşim ve zulmedilme kaygılarından bahsedeceğim. Bir sonraki seansta daha iyi hissettiğini bildirdi, fakat seansın ortasında çok sessizleşti ve sonrasında bir süre önce altı aydan uzun süre boyunca şiddetli bir şekilde Yahudi karşıtı olduğunu utançla kabul etti. Yahudileri, sadece gaddar bir şekilde başkalarından para koparma peşinde olan aşağılık insanlarmış gibi görüyordu. İstismarcılardan nefret ediyordu; onlara saldırmak ve onları mahvetmek istiyordu. Bunun geçmişte olduğunun farkında olmasına karşın, o zaman bana karşı kendisini berbat hissediyordu, çünkü dünkü seanstan sonra kendiliğinin açgözlü istismar edici parazit parçasından kurtulmuş ve bana iteklemişti. Şimdi ben onun açgözlü istismar edici kendiliği olmuşum gibi hissediyor ve bu da onu benim hakkımda yoğun şüphelere sevk ediyordu. Ondan nefret edeceğimden ve onu hakir göreceğimden korktuğunu söyledi, yapabileceği tek şey kendi kendisini ya da bu nefret ettiği kendilik parçasını yok etmekti. Benim misilleme yapmama dair korkusunu yorumladım; beni açgözlü ve istismar edici Yahudi olarak gördüğü zaman bana saldırıyor, beni küçümsüyordu ve benim ondan nefret edeceğimden korkuyordu; çünkü yalnızca bir saldırı olarak değil aynı zamanda kendisi katlanamadığı ve kurtulmak istediği için açgözlü kendiliğini bana iteklemesine benim de katlanamayacağıma inanıyordu. Onun kötü ve nefret ettiği kendiliğini kabul edemeyeceğimi hissettiği zaman kendisine çok şiddetli bir şekilde saldırdığını söyledim. Aslında, bu seanstaki en

büyük kaygı, kötü kendiliğe yönelik şiddeti gittikçe artan saldırılarla ilişkiliydi; öyle ki, kendisini parçalara ayıracağından korkuyordu. Yorumlamalardan sonra ciddi ölçüde rahatladı.

Bir sonraki seansta bölme süreçleriyle ilgili ilerleme kaydedildi; ardından biraz depresyon deneyiminin eşlik ettiği seanslar yaşandı. Seansın başlangıcında, hasta, sabah yataktan kalkma konusunda güçlük çektiğini fakat neyse ki rüyasını hatırladığı için mutlu olduğunu aktardı. Rüyasında televizyonda bir grup Olimpiyat koşucusunu yarışırken görmüştü. Aniden birkaç kişi ite kalka parkura girmiş ve yarışa müdahale etmişti. Onlara çok öfkelenmiş ve koşucuların yarışmasına engel oldukları için onları öldürmek istemişti. Bir gece öncesinde, kısa bir süre televizyon izlemiş olduğunu ve televizyon izlerken kötü kendilik parçalarını yok etmek istediği ve kendine zarar vermekten korktuğu son seans hakkında düşündüğünü aktardı. Şimdi içindeki her ne ise yüzleşmeye kararlıydı. Müdahale eden insanların sıradan görünüşleri dışında rüyayla ilgili hiçbir çağrışım yoktu. Rüyasında, televizyon izlerken yaptığını hissettiği şeyi çok somut bir şekilde gösterdiğine dikkat çektim. Kendisi açgözlülük ve hasetle televizyona bakarken parkura müdahale eden insanlar onun kendilik parçalarını temsil ediyordu. Bu rüyada, kendisini temsil eden insanların koşarak yarışmaya dahil olmadığı, sadece yarışın seyrini engellemeye çalıştığı gayet açıktı. O zaman, yalnızca Olimpiyat koşucularıyla değil analistle de ilgili bu aşırı derecede somut yansıtma biçiminin bir başka yönünü ona gösterebildim. Analizde iyi ilerleme kaydedildiğinde benim yorumlarımı ve fikirlerimi, televizyondaki atletleri izlediği gibi hayranlık ve hasetle izlediği bir şeymiş gibi deneyimlediğini hissettiğine dair yorumda bulundum. Haset duyan kendilik parçalarının gerçekten benim beynime sinsice girebileceğini ve hızlı düşünmemi engelleyebileceği hissediyordu. Rüyada, bu kendilik parçalarının gerçekten var olduğu ve

onları kontrol etmek ve durdurmak istediği şeklindeki farkındalığa göğüs germeye çalışıyordu. Bu süreci ayrıca hastanın kendi düşünsel süreçlerine sıklıkla müdahale edildiğine ilişkin şikayetleriyle ve genelde hasetle saldırdığı analistin zihniyle özdeşimle de ilişkilendirdim. Aslında, hastanın geçen hafta yaptığı işbirliği çok olumluydu; zihnindeki tıkanıklık ciddi ölçüde giderildi, öyle ki çok sayıda yansıtmalı özdeşimi ve bölme süreçleri analizde kendini açıkça gösterdi ve böylelikle aktarım durumuyla ilişkilendirilebildi. Rüyada, yapmaya çalıştığı şeyde gerçekten başarılı olmuştu; yani, bölme ve yansıtmayla süreçlerden kurtulmak yerine, onları aktarıma getirerek yüzleşmek istemişti. Bu ayrıca onun hem nesnelerine hem de kendiliğine yansıtmalı özdeşim yoluyla zarar vermeye dair akut korkusuyla da yüzleşmesini sağlamıştı. Yorumlarım, beni ve beynimi tamamen yok etmekle ilgili kaygısını azaltmış görünüyordu; böylece ben yardımsever ve sağlam olarak deneyimlenebildim ve yavaş yavaş benliğin güçlenmesine yol açan bir süreç olarak belli bir süre için iyi ve sağlam olarak içe atıldım. Analizde böyle durumlarla detaylı çalışmanın güçlüklerinden bir tanesi, her ne kadar hasta çok faydalı analitik bir çalışma yapıldığını anlasa da hiç bitmeyen yineleme eğiliminin mevcut olmasıdır. Bu tür hastalarla ve süreçlerle çalışırken yinelemenin çoğunun kaçınılmaz olduğunu kabul etmek gerekir. Hastanın süreçlerinin aktarımda yeniden canlandırılmasının analist tarafından kabul edilmesi, hastanın sürekli bölüp analiste yansıttığı kendiliğinin kabul edilebilir olduğunu ve korktuğu kadar zarar verici olmadığını hissetmesini sağlar.

Şimdi hastanın nesnelere ve kendine zararla verdiğiyle ilişkili içsel kaygılarına biraz ışık tutan kısa depresif bir dönemden kısaca bahsedeceğim. Daha evvel aktardığım seanstan birkaç gün sonra, hasta, öteki insanlara vermiş olduğuna inandığı zararlarla giderek artan bir şekilde ilgilenmeye başladı; fakat dehşete düştüğü şeylerin

çoğu kendi içinde olup bitenlerle ilgiliydi. Yarım saat süreyle yoğun bir kaygı duydu ve kendi içine bakmaya korktuğunu aktardı. Sanki bir sürü solucan beyninin içine sızmış gibi aniden beyninin berbat bir durumda olduğunu gördü. Zararın telafi edilemez olmasından ve beyninin parçalara ayrılma ihtimalinden korktu. Ümitsizce, beyninin böyle iğrenç bir duruma düşmesine nasıl olup da müsaade edebildiğini söyleyip durdu. Bir duraksama sonrası, fahişelerle olan ilişkisinin gidişatla bir ilgisi olduğunu iddia etti. Son haftalarda fahişeler ve atletler gibi kişilerin içine girmeye kendisini zorlamış olduğunu hissettiğine ve dışarıdaki bu zararı görmeye korktuğuna dair yorumda bulundum. Beyninin uğradığı zarar ile kendisinin dışsal nesnelere vermiş olmaktan korktuğu zarar benzerdi. Daha sonra beyninden, ihmal ettiği ve korunmasız bıraktığı değerli ve narin bir vücut parçası olarak söz etmeye başladı. Sesi artık daha yumuşak ve ılımlıydı; daha önce hiç olmadığı kadar ilgiliydi; bu nedenle ben de beyninin de özellikle önemli bir nesne ilişkisiyle, yani beslenme durumunu temsil eden analiz ve analistle özdeşleştiğine dair yorumda bulunmam gerektiğini hissettim. Bu normalde yer değiştirerek, beslenmek için gittiği fahişelere kaydırılıyordu. Bana karşı duyduğu yoğun açlıkla ve sabırsızlığıyla ilgili detaylı yorumlar yapmaya başladım. Sahip olmak istediği değerli bilgilerin hepsini içeren beynimin içine kendiliğini tümgüçlü bir şekilde soktuğunu deneyimlediğini ve dürtülerini tanımladım. Bir saat boyunca hasta büyük bir kaygı ve neredeyse dayanılmaz bir acı duydu, çünkü zararı telafi edememekten korkuyordu. Öte yandan, içerisi ile dışarısı, fantezi ile gerçek arasındaki karmaşıklığı ayırt etmesine ve çözmesine yardımcı olan aktarım yorumlamaları aracılığıyla belirgin bir şekilde rahatlamıştı. Kendi düşünce süreçleriyle ilişkili çok somut fantezileri anlamasını ve bana vermiş olmaktan korktuğu zarara dair kaygısını gidermesini sağlayan şey, sanırım benim hâlâ düşünebildiğimi ve işleyebildiğimi gösteren, özellikle benim beynim hakkındaki yorumlamalar olmuştu.

Bu vakada yansıtmalı özdeşim ve benlik bölünmesi süreçlerinin bir kısmını ve psikotik hastaların psikopatolojisinde oynadıkları rolü örneklemeye çalıştım.

Özet

"Yansıtmalı özdeşim", her şeyden önce, erken benliğin bölündüğü bir süreçtir; kendiliğin iyi ya da kötü parçaları benlikten bölünerek ayrılır, ardından sevgi veya nefretle dışsal nesnelerin içine yansıtılır, bu da kendiliğin yansıtılan parçalarının dışsal nesnelerle kaynaşmasına ve özdeşleştirilmesine yol açar. Bu süreçlerle ilişkili önemli paranoid kaygılar mevcuttur; çünkü kendiliğin saldırgan parçalarıyla dolan nesneler zulmedici hale gelir, ayrıca kendilerini ve barındırdıkları kötü kendilik parçalarını zorla tekrar benliğin içine sokacakları gibi bir mi-silleme tehdidi deneyimler hasta.

Bu makalede, psikotik hastalarda önemli rol oynayan yansıtmalı özdeşimle ilişkili birkaç süreci ele aldım. Öncelikle iki tür yansıtmalı özdeşim arasındaki ayrımı ortaya koydum: birincisi, psikotik hastaların diğer nesnelerle iletişim için kullandığı yansıtmalı özdeşim (anne ile bebek arasındaki sözsüz iletişime dayalı normal bebeklik ilişkisinin çarpıtılmış veya şiddetlenmiş hali); ikincisi, kendiliği istenmeyen parçalardan kurtarmak için kullanılan yansıtmalı özdeşim (ruhsal gerçekliğin inkarına yol açar). Üçüncüsü, psikotik hastanın analistin bedenini ve zihnini kontrol altına almayı amaçladığı çok yaygın bir aktarım ilişkisini temsil eden yansıtmalı özdeşim (çok erken dönemdeki bir tür çocuksu nesne ilişkisine dayanır). Dördüncüsü, psikotik hastanın haset başta olmak üzere saldırgan dürtülerle baş etmek üzere savunma amaçlı kullandığı yansıtmalı özdeşim. Beşinci olarak dikkat çekmek istediğim şey, psikotik hastanın psikanalizde tamamen bir nesnenin –analistin– içinde yaşadığına dair inancını koruduğu ve hastanın benliği gibi işlev göstermesi beklenen analistin kapasitelerini kullanan bir parazit gibi davrandığı nesne ilişkile-

ridir. Şiddetli parazitlik topyekûn yansıtmalı özdeşim durumu gibi düşünülebilir. Tamamen delüzyonel bir dünyada yaşamakla ilişkili parazitlik durumunu da ele aldım. Altıncı olarak, psikotik hastada yansıtmalı özdeşimle ilişkili süreçlerin *psikanalitik tedavisinden* bahsettim. Son olarak, yansıtmalı özdeşimin ve benlik bölünmesinin bazı yönlerini örneklemek için şizofren bir hastanın vakasını sundum.

6

YANSITMALI ÖZDEŞİM
Bazı Klinik Yönler[34]

Betty Joseph

Yansıtmalı özdeşim kavramı Melanie Klein tarafından 1946 yılında analitik düşünce alanına dahil edilmiştir. O zamandan beri memnuniyetle karşılanmış, üzerinde tartışılmış, ismi ihtilaflara neden olmuş, özdeşimle bağlantılarına dikkat çekilmiştir, vs. Öte yandan, kavramın eleştiri konusu olmayan bir yönü vardır, o da klinik açıdan son derece değerli olmasıdır. Bugün üzerinde duracağım şey, özellikle daha nevrotik hastalarla ilişkili olarak bu yönüdür.

Melanie Klein, yansıtmalı özdeşimi, paranoid-şizoid konumu araştırırken keşfetmişti; bu konum, bireyin hayatının en erken döneminin tipik özelliği olan ve bazı rahatsız kişilerde hayat boyu devam eden belirli nesne ilişkileri, kaygılar ve bunlara karşı savunmalardan oluşan kümelenmelerdir. Klein'a göre, paranoid-şizoid konuma hakim olan şey, bebeğin kaygı ve dürtüleri savuşturma ihtiyacıyla hem nesneyi (ilkin anneyi) hem de kendiliği bölmesi ve bu bölünmüş parçaları bir nesneye yansıtıp sonra o nesneyi bu bölünmüş parçalar gibi hissetmesi yani onlarla özdeşleştirmesi, bunun da bebeğin nesneye dair algısını ve nesnenin ne şekilde içe atıldığını etkilemesidir.

34 Bu makale J. Sandler tarafından düzenlenen *Projection, Identification, Projective Identification* [Yansıtma, Özdeşim, Yansıtmalı Özdeşim] (1987) kitabında yayımlanmıştır. London: Karnac Books, s. 65-76. International Universities Press Inc. , Madison, CT, ABD, izniyle yeniden basılmıştır.

Klein, yansıtmalı özdeşimin farklı türlerinin çok katmanlı hedeflerini tartışmıştır; örneğin kaygıya veya acıya sebep olan kendiliğin istenmeyen parçalarını bölme ve onlardan kurtulma, nesneyi kontrol etmek için kendiliği ya da kendilik parçalarını nesneye yansıtma ve böylece ayrı olma hissinden kaçınma, nesneyi tüm özellikleriyle ele geçirmek için nesnenin içine girme, nesneye zarar vermek ya da nesneyi yok etmek için işgal etme gibi. Bu tür mekanizmaları güçlü bir şekilde kullanmaya devam eden bebek ya da yetişkin ayrılık, bağımlılık, hayranlık gibi durumların farkında olmaktan, yahut bunlara eşlik eden kayıp, öfke, haset gibi hislerden kaçınabilir. Öte yandan bu durum zulmedilme kaygıları, klostrofobi, panik ve benzeri şeylerin yolunu açar.

Bu mekanizmaları güçlü bir şekilde kullanan biri açısından, yansıtmalı özdeşimin fantezi olduğunu ama yine de alıcı üzerinde güçlü etki yaratabileceğini söyleyebiliriz. Her zaman güçlü etki yaratmaz, yarattığı zaman da etkinin nasıl gerçekleştiğini her zaman kestiremeyiz; fakat önemli olduğu şüphe götürmez. Bununla birlikte, bu şekilde kullanılan yansıtmalı özdeşim kavramının daha nesne-ilişkili, daha somut olduğu, yansıtma teriminin normal olarak kapsayabileceğinden daha çok özellik kapsadığı ve analitik anlayışın önünde yepyeni bir alan açtığı görülmektedir. Bu çeşitli yönlerin klinik çalışmalarımızda nasıl işlediğini daha sonra ele alacağım. Şu anda sadece iki noktaya dikkat çekmek istiyorum: İlk olarak, bu mekanizmaların ve fantezilerin tümgüçlü niteliği; ikinci olarak, yansıtmalı özdeşimi tümgüçlülük, bölme ve sonuçta ortaya çıkan kaygılardan ayrı düşünemeyecek olmamız. Aslında tüm bunların kişinin kendi tarzında, sağlam veya sallantılı şekilde koruduğu bir dengenin parçaları olduğunu göreceğiz.

Normal gelişimin ya da psikanalitik tedavideki ilerlemenin seyrinde bu yansıtmalar azalır; hasta ikircikli durumuna, nesnelere ba-

ğımlılığına, sevgisine, nefretine daha çok tahammül edebilir hale gelir; diğer bir deyişle, Melanie Klein'ın depresif konum diye tanımladığı konuma doğru ilerler. Çocuğun destekleyici bir çevreye sahip olması, annenin çocuğun yansıtmalarını kaldırabiliyor ve kapsayabiliyor olması, hislerini sezgisel olarak anlayıp dayanabiliyor olması bebeklikte bu sürece yardımcı olur. Melaine Klein'ın çalışmasının bu yönünü detaylandıran ve geliştiren Bion, annenin çocuk tarafından kapsayıcı olarak kullanılmasının önemini ortaya koymuş; bunu çocukluktaki iletişim süreciyle ve psikanalizdeki karşıaktarımın olumlu kullanımıyla ilişkilendirmiştir. Çocuk daha bütünleşmiş hale geldiğinde, dürtü ve hislerinin kendine ait olduğunu ayırt edebildiğinde, nesneyi de daha çok umursar hale gelmesiyle birlikte bunları nesneye yansıtma baskısı azalacaktır. Yansıtmalı özdeşimin ilk biçimlerinde nesne hiç umursanmaz, nesnenin uğrayacağı zarar ne olursa olsun hakimiyet kurmak amaçlanır. Çocuk depresif konuma doğru ilerledikçe, bu ister istemez değişir; yansıtmalı özdeşim belki hiç tam anlamıyla bırakılmaz ama artık kendiliğin parçaları tamamen bölünüp yadsınmaz; o kadar mutlak olmayan, daha geçici, kişiliğe geri çekilebilir nitelikte olur, böylelikle empatinin temelini oluşturur.

Bu makalede, ilk olarak, yansıtmalı özdeşim kullanımının bazı farklı sonuçlarını değerlendirmek ve akabinde, az çok paranoid-şizoid konumda saplanmış iki hastada ve sonrasında depresif konuma doğru ilerlemeye başlamış bir hastada yansıtmalı özdeşimin farklı yönlerini ele almak ve örneklemek istiyorum.

Yansıtmalı özdeşimin aşırı kullanımının çalışmalarımızda rastladığımız bazı klinik ve teknik sonuçlarıyla başlayabiliriz. Bazen öylesine aşırı bir kullanım söz konusu olur ki hastanın fantezide kendiliğini tamamen nesneye yansıttığı ve hapsedilmiş veya klostrofobik hissettiği izlenimine kapılırız. Bu, her halükarda, bireyi ken-

di zihniyle temastan kurtaran çok güçlü ve etkili bir yoldur; bazen zihin bölme süreçleriyle çok zayıf düşmüş veya parçalanmış veya yansıtmalı özdeşimle boşaltılmış olabilir, o kadar ki birey boş ya da yarı-psikotik görünür. Bunu bir çocuk vakası olan Hasta C ile örnekleyeceğim. Önemli teknik sonuçlar da mevcuttur; örneğin, yansıtmalı özdeşimin her kişinin kendince kurduğu tümgüçlü dengenin sadece bir parçası olduğu düşünüldüğünde, analistin yorumlamalarla kendiliğin kayıp parçalarını tespit edip hastaya geri verme çabaları mecburen kişiliğin bütününün direnciyle karşılaşır, çünkü bu müdahalenin bütün dengeyi tehlikeye attığı ve daha çok sıkıntıya yol açtığı hissedilir. Hasta T'de bunu ele alacağım. Yansıtmalı özdeşimin tek başına düşünülmesi imkansızdır.

Değinmem gereken bir başka klinik sonuç iletişimle ilgilidir. Bion yansıtmalı özdeşimin iletişim aracı olarak kullanılabildiğini, yani bireyin deneyiminin ve iç dünyasının hazmedemediği yönlerini anlayıp daha yönetilebilir şekilde iade etsin diye ilkin anne, şimdi analist olmak üzere nesnenin içine koyduğunu göstermiştir. Öte yandan buna ilaveten, yansıtmalı özdeşimin amacı veya niyeti iletişim olmasa bile doğası gereği her daim bir iletişim türü olduğunu söyleyebiliriz. Tanım olarak yansıtmalı özdeşim, kendiliğin parçalarının nesneye yerleştirilmesidir. Alıcı uçtaki analist olup bitene kendini açık tutabilir ve ne deneyimlemekte olduğunu fark edebilirse, bu, hastayı anlamak için güçlü bir yöntem olabilir. Aslında, karşıaktarım fikrinin zenginliğine ilişkin günümüzdeki farkındalığın çoğu bundan kaynaklanır. Daha sonra bunun ortaya çıkardığı bazı sorunları seans içi eyleme vurma bağlamında üçüncü vakada (Hasta N) göstermeye çalışacağım.

Şimdi vereceğim vaka örneğinde psikanalitik durumda yansıtmalı özdeşimin somutluğunu, çocuğu deneyimin belli bir alanından tamamen uzaklaştırma yöntemi olarak etkililiğini ve böylelikle bir

tür dengeyi muhafaza edebilmesini ve aşırı yansıtmalı özdeşimin hastanın zihinsel durumu üzerindeki etkisini göstermek istiyorum. Dört yaşındaki bir kız çocuğu olan hasta, Elizabeth Da Rocha Barros'tan analitik tedavi almaktadır; benimle vakayı tartışan da analistidir. Hasta C olarak adlandıracağım bu çocuk tedaviye yeni başlamıştı; son derece sıkıntılı ve ihmal edilmiş bir çocuktu.

Bir Cuma seansının bitişine birkaç dakika kala Hasta C, bir mum yakacağını söyledi; analist ona, o gün seansın sonunda sıcak bir Bayan Barross görme isteğini, ancak sadece üç dakika kaldığı için bunun için yeterli zaman olmayacağını açıkladı. C, fazladan mumu olduğunu söyleyerek bağırdı, sonra boş ve ifadesiz gözlerle pencereden dışarıya uzun uzun baktı. Analist, çocuğun, seansın bitmesinin ne kadar kötü olduğunu analiste anlatmaya ve hafta sonu için eve analistten aldığı sıcaklığı götürme arzusunu ifade etmeye ihtiyaç duyduğu şeklinde yorumladı bunu. Çocuk bağırarak "Pislik! Kıyafetlerini çıkar ve kendini dışarı at. " Analist yine C'nin bırakılma ve soğukta kalma hislerini yorumlamaya çalıştı. C yanıt olarak "Konuşmayı kes ve kıyafetlerini çıkar. Sen üşüyorsun. Ben üşümüyorum. " Seanstaki hisler aşırı derecede dokunaklıydı. Sözcükler çocuk için hafta sonu ayrılığının somut anlamını (korkunç bir soğuk) taşıyordu. Hasta bunu analiste yerleştirmeye çalışıyor ve somut olarak başardığını hissediyordu. "Sen üşüyorsun. Ben üşümüyorum. "

C'nin tamamen ifadesiz baktığı anlar çok sık oluyordu; bana göre bu hem gerçeklikle ciddi temas kaybının hem de yansıtmalı özdeşim o kadar güçlü bir şekilde işlerken zihninin ve kişiliğinin boşaldığının göstergesidir. Bağırışları da içini boşaltmaya hizmet ediyordu. Bu boşaltmanın etkisi çarpıcıdır; çünkü kayıp deneyimi ve beraberindeki duygulardan tamamen kopar. "Yansıtmalı özdeşim" teriminin burada meydana gelen süreçleri daha genel ve sık kullanılan "rollerine tersine çevirme" ve "yansıtma" gibi terimlerden daha canlı ve tam bir şekilde tanımladığı görülebilir.

Bu örnekte, çocuğun dengesini koruyan, kendilik parçalarının dışarıya yansıtılmasıdır. Şimdi vereceğim vaka örneğinde, çeşitli yansıtmalı özdeşim türleri birlikte çalışarak belirli bir tür narsisistik tümgüçlü dengeyi muhafaza etmektedir. Bu tür denge çok sıkı bir şekilde yapılanmıştır, analitik olarak etki etmek çok zordur ve zulmedilme kaygılarına yol açar. Ayrıca farklı özdeşim süreçlerine ve "yansıtmalı özdeşim" teriminin kendisine dair birtakım sorular doğurur.

Hasta T olarak adlandıracağım genç bir öğretmen, ilişkilerde yaşadığı güçlükler için psikanalize gelmişti; aslında maksadı mesleğini değiştirmek ve analist olmaktı. Seanslarda genelde öğrencilerine yaptığı yardımlar, meslektaşlarının onun hakkındaki övgüleri, onunla çalışma istekleri gibi şeylerden bahsediyordu. Seanslara gelen pek başka bir şey yoktu. Sıklıkla, meslektaşlarının onun büyük içgörüsü ve anlayışı altında nasıl ezildiklerini ve tehdit altında hissettiklerini anlatıyordu. Bu nedenle kendisine düşmanlık besliyor olabileceklerinden tedirgin oluyordu. (Kişiliğinin insanları rahatsız etme ihtimali aklının ucundan bile geçmiyordu). Kendi hakkımdaki bazı fikirlerimi göstermek zor değildi – örneğin işini bırakıp analistlik eğitimine başlamasını açıktan teşvik etmediğimde, kıdemli biri olarak onun gibi genç bir yeteneği kendime tehdit gördüğümü, bu nedenle onun bu alanda çalışmasını istemediğimi hissediyordu.

T'nin hasetini nesnelere yansıttığını ve nesneleri kendisinin bu parçası ile özdeşleştirdiğini söylemek veya yorumlamak teorik olarak doğru olabilirdi ama klinik açıdan yersiz ve faydasızdı; hatta böyle bir yorumlama, psikanalitik cephanesine katkıda bulunduğuyla kalırdı. Kendiliğin hasetli parçalarının yansıtmalı özdeşimi, korumakta olduğu son derece karmaşık bir dengenin sadece bir parçasının nihai ürünüydü. Bu dengenin nasıl olduğunu açıklığa kavuşturmak için T'nin aktarımda benimle nasıl ilişki kurduğunu görmek gerekir.

Genellikle benden iyi bir analist diye bahsederdi ve bu şekilde beni pohpohlardı. Halbuki yorumları anlamlı bir şekilde almıyor, doğru düzgün dinlemiyordu; örneğin kısmen duyduğu sözcükleri kafasındaki kuramsal ve psikanalitik bilgilere göre bilinçdışında yeniden yorumluyor, anladığı şey bu hafif değiştirilmiş ve genelleştirilmiş anlam oluyordu. Daha kesin bir şekilde yorumladığımda ise sanki yaklaşmakta olan ufak bir patlama varmış gibi çok hızlı ve tartışmacı bir şekilde yanıt veriyor, böylece hem söyleyebileceğim şeyi kendi zihninden uzaklaştırmış hem de benim zihnime girip o andaki düşünme sürecimi kesintiye uğratmış oluyordu.

Bu örnekte yansıtmalı özdeşimin farklı güdülerle işlediğini ve farklı özdeşim süreçlerine yol açtığını görüyoruz – gerçi hepsi hastanın narsisistik tümgüçlü dengesini korumayı amaçlamaktadır. İlkin nesnelerini böldüğünü görüyoruz: pohpohlanıyorum ve zihninde idealleştirilmiş halde tutuluyorum; böyle anlarda onunla pek bir ilerleme kaydedemiyor olsam da (ki bu inkar edilmelidir) kötü yönlerim yani ona yardımcı olmayışım bölünerek ayrılmış durumdadır. Kendinin bir parçasını benim zihnime yansıtır ve egemenliğini ilan eder; ne söyleyeceğimi "bilir" ve kendisi söyler. Bu noktada, kendiliğinin bir parçası benim idealleştirilmiş yönümle özdeşim kurar; bu parça, kendi içindeki ideal hasta ile konuşuyor ve ona yorumlamalar yapıyordur; ideal hasta olmasını sağlayan da kendi analist parçasını dinliyor olmasıdır. Bu hareketin nasıl bir dengeyi muhafaza ettiğini görebiliriz. Beslenme işiyle meşgul bir çift olarak anne-çocuk arasındaki gibi analist-hasta arasında yani hasta ile benim aramda gerçek bir ilişkinin varlığını resmin dışında bırakır. Herhangi bir şekilde ayrı varlıklar olmamız, benimle ben olarak ilişki kurması, benden doğrudan bir şeyler aldığı herhangi bir ilişki kurulması bertaraf edilmiş olur. Aslında T önceden hafif anorektikmiş. Bir anlığına da olsa hastaya ulaşabildiğimde hasta öfkeyle patlar, zihinsel sindirim sis-

temi parçalara ayrılır ve bu sözel patlamayla bilinçdışında zihnime girmeye ve düşünmemi yani besleme kapasitemi sekteye uğratmaya çalışır. Yansıtmalı özdeşimde her zaman olduğu gibi, bu bilinçdışı nüfuz etme, işgal etme ve bozma edimini bilinçli saldırganlıktan ayırt etmek gerekir. Burada tartıştığım şey, bu hastaların yansıtmalı özdeşimi böyle tümgüçlü bir şekilde kullanarak aslında bağımlılık, kıskançlık, haset gibi hislerden kaçındıklarıdır.

T fantezide zihnime girerek yorumlarımı ve o anki rolümü ele geçirir geçirmez, yorumlarıma eklemeler yaptığını, onları geliştirdiğini ve zenginleştirdiğini fark ederim; birkaç dakika önceki yorumların şimdiki kadar zengin olmadığını idrak etmesi gereken seyirci durumuna düşerim – kesinlikle odadaki bu genç adamı tehdit gibi görüyor olmalıyım! Böylelikle yansıtmalı özdeşimin iki türü uyumlu bir şekilde çalışır; zihnimi işgal ederek içeriğini ele geçirmesi ve kendisinin potansiyel olarak bağımlı, tehdit altında hisseden, hasetli parçasını bana yansıtması. Bu elbette hastanın dış dünyasında olup bitenlerde yansıma bulmaktadır; meslektaşları onun yardımını ister ve parlak zekası altında ezilir fakat sonra kendisi onların düşmanca tavırlarından mağdur olduğunu hisseder. Denge etkili bir şekilde korunduğu müddetçe, kişiliğinin daha hassas ve önemli hangi yönlerinin niçin bölünüp gözden uzak tutulduğunu bilemeyiz, sadece gerçekten kendinden ayrı olan bir nesne ile ilişki kurmayı bertaraf ettiğini görebiliriz.

Elbette her türlü içgörünün bu sürece alet edilebilmesi büyük bir sorundur; örneğin bir Pazartesi, T, söylemekte olduğum şeyi nasıl çaktırmadan anlamsızlaştırdığını ve gerçekten anlamaktan kendini alıkoyduğunu fark etmiş gibi görünüyordu. Bir an için rahatladığını hissetti ve sonrasında bana karşı kısa süreli derin bir nefret duydu. Saniyeler sonra dedi ki, o anda bana karşı hissettiği şeyi yani nefreti düşününce, önceki gün meslektaşlarına bir şeyler anlatırken

onlar da kendisine karşı böyle hissetmiş olmalıydı! T, faydalı bir şey söylediğim için benden nefret etmeyi gerçekten deneyimlemişti ama bu anlık farkındalığı meslektaşlarına kaydırmış, ortaya çıkan haset ve düşmanlıktan kendini uzaklaştırmış, aramızda alışverişe imkan veren doğrudan temas yine kaybolmuştu. İçgörü gibi görünen şey artık içgörü değil, karmaşık bir yansıtma manevrasıydı.

Bu sorunların psikanalizde çok fazla ön planda yer aldığı bir dönemde, T, tam da seansın sonunda bir rüyasını anlatmaya koyuldu: T, analistle veya bir kadınla (J) birlikteydi, her ikisi birden de olabilirdi. Heyecanlı bir şekilde elini kadının külotunun altından cinsel organına götürüyor, oraya bir ulaşabilse artık onu hiçbir şeyin durduramayacağını düşünüyordu. Sanırım burada devam etmekte olan analitik çalışmanın baskısı altında, T'nin en büyük ihtiyacı ve heyecanı, nesnenin içine girmekti; elbette bunun pek çok sonucundan biri de analitik durumun yok olmasıydı.

Yansıtmalı özdeşim kavramına dönecek olursak, bu hastanın örneğinde yansıtmalı özdeşimin üç ya da dört farklı yönünü gösterdim: analistin zihnine saldırı; rüyadaki gibi topyekun işgal; analistin özelliklerini yani kapasitesini ele geçirme şeklindeki kısmi işgal; son olarak da kendiliğin özellikle aşağılık parçalarını analiste yerleştirme. Analistin özelliklerini ele geçirme ve kendinden parçaları analiste yerleştirme aslında birbirine bağlıdır ama farklı türde özdeşimlere sebep olurlar. Hasta analistin özelliklerini ele geçirirken analistin idealleştirilmiş kapasitesiyle özdeşim kurar; diğerinde ise analist hastanın kayıp, yansıtılmış yani aşağılık veya hasetli parçalarıyla özdeşleştirilir. Sanıyorum ki yansıtmalı özdeşim teriminin kendisine ilişkin birtakım rahatsızlıkların olmasının sebebi biraz da terimin çok geniş olması ve pek çok şeyi birden kapsamasıdır.

Şimdiye kadar, borderline çocuk ve katı tümgüçlü narsisistik durumdaki erkekten oluşan paranoid-şizoid konumda saplanmış iki

vaka üzerinden yansıtmalı özdeşimi ele aldım. Şimdi depresif konuma doğru ilerleyen bir hastada yansıtmalı özdeşimin özelliklerinden bahsedeceğim. Daha az katı, daha bütünleşmiş, daha önce yansıtılanları daha iyi tolere edebilen fakat sürekli olarak geriye dönen ve önceki yansıtmalı mekanizmaları kullanan bir erkek hastanın vakasından örnekler sunacağım. Akabinde bunun daha sonraki özdeşimler üzerindeki etkisini ve daha önceki özdeşimlere nasıl ışık tuttuğunu göstereceğim. Ayrıca hastanın yansıtmalı özdeşim kalıntılarını kullanması ve bunun çocukluktan neye tekabül ettiği arasında bağ kurmaya ve bunun fobi oluşumuyla ilişkisini açıklamaya çalışacağım. Yansıtmalı özdeşimin iletişimsel doğasını kısaca tartışmak için de bu malzemeleri kullanacağım.

Daha önce söylediğim gibi, yansıtmalı özdeşim doğası gereği kendilik parçalarını nesneye yerleştirme anlamına geldiği için, aktarımda mutlaka yansıtmaların alıcı ucundayızdır ve bu nedenle onlara karşı duyarlı olduğumuz takdirde, onları ve neler olup bittiğini anlamak için mükemmel bir fırsat elde ederiz. Bu bağlamda, yansıtmalı özdeşimin niyeti ne olursa olsun bir tür iletişimdir ve karşıaktarımın olumlu kullanımına temel oluşturur. Yansıtmalı özdeşimin güdülenmesine baktığımızda, hasta sözle ifade edemediği zihinsel durumunu aktarmayı mı amaçlıyordur, yoksa analiste nüfuz etmeye, onu kontrol etmeye ya da ona saldırmaya mı çalışıyordur, yoksa tüm bu unsurlar aktif olup hepsine mi dikkat etmek gerekiyordur? Hasta N örneğinde göstereceğim gibi, herhangi bir anda yansıtmalı özdeşimin öncelikli amacının ne olduğunu netleştirmek genelde zordur.

Uzun yıllardır psikanalize devam eden Hasta N, yakın zamanda evlenmişti ve birkaç hafta sonra, cinsel ilgisi ve gücü hakkında endişelenmeye başlamıştı; eşinin ondan daha genç olması muhtemelen bu endişeyi tetiklemişti. Bir Pazartesi günü geldi ve "o isteğin", "cinsel

isteğin" hiç yerine gelmeyeceğini söyledi; evet, Pazar günü ilişkiye girmişlerdi ama bir şekilde kendini zorlamıştı ve iyi olmadığını biliyordu ve karısı da bunu fark edip yorum yapmıştı. Hemen hemen mükemmel bir hafta sonuydu. Biraz daha bundan bahsetti ve Londra dışına bir partiye gittiklerini söyledi; yakınlarda bir otelde kalmaya niyetlenmişlerdi ama kalacak iyi bir yer bulamamışlar ve geç saatte eve dönmüşlerdi. Bana aktarılan, ümitsizliğe yol açan sessiz ve hüzünlü bir huzursuzluktu. Gelecekten umudunu kesmiş bir şekilde uzun vadeli korkunç bir çaresizlik ve umutsuzluğu nasıl aktardığını Hasta N'nin dikkatine getirdim. Dışlanmış hissettiğini sandığı minvalinde bir yanıt verdi ve bunu Cuma günkü seansın çok faydalı ve canlı olmasıyla ilişkilendirdi ama bunu söylerken oldukça cansız ve yavandı. Onunla beraber bu konuya eğilmeye çalıştığım zaman, analize saldırmaya başladığına vs. katıldığını söyledi.

Seansta o andaki his korkunçtu; Hasta N anlamlı konuşuyor sayılırdı, kendi kendine analitik şeyler söylüyordu, ki bunlar doğru da olabilir ve üzerinde durulabilirdi. Öte yandan, bu söyledikleri son derece cansız ve ona faydasız göründüğü için, yaptığı şeyin ümitsizliğini bana yerleştirmek olduğunu düşündüm; ümitsizliği yalnızca evliliğinin ve cinsel gücünün gerçekliğine değil analizine de ilişkindi, örneğin dışlandığına ilişkin yorumu faydasız, hatta alakasızdı. Hasta N, psikanalizin ilerleyişi hakkındaki ümitsizliğine ilişkin yorumumu reddetti; ancak bunu öyle bir şekilde yaptı ki hiçbir yere varmadığımızı bile bile sanki beni yanlış yorumlar yapmaya ve onun sözde yorumlarına inanıyormuş gibi görünmeye teşvik ediyordu. Bununla ilgili olarak belirsiz bir şekilde konuştu ve şöyle dedi: "Senin sesini dinliyordum, farklı seslerin tınıları da farklı olur. W (eşi), daha genç olduğu için saniyede daha çok ses çıkartır, yaşlı sesler daha derindir çünkü saniyede daha az ses çıkartırlar, vs. " Hasta N'ye çok korktuğu bir şeyi gerçek sözcükler yerine sesimi kullanarak ilettiğimi

söyledim; kendisiyle, analizde erişebileceklerimizle ve dolayısıyla hayatıyla ilgili şüphelerine ve ümitsizliğine katlanamıyor, ona sahte cesaret veriyordum. O seansta sesimdeki değişiklikten belki de hissettiği ümitsizliği kapsamak yerine ona cesaret vermeye çalıştığımı hissetmiş olup olmadığını sordum. Seansın bu kısmı itibariyle hastam iletişim kurdu ve biraz rahatlamış bir şekilde, bu tür bir cesaretlendirmede bulunsaydım analizin tamamen dibe vuracağını söyledi.

İlk olarak, iletişimin nasıl bir nitelik arz ettiğini esasen karşıaktarımım üzerinden, nasıl hissetmeye ve tepki vermeye itilip çekildiğimden hareketle anlayabildim. Burada karşıaktarımı yapılandıran yansıtmalı özdeşimin somut niteliğini görebiliriz. Hasta N'nin konuşma tarzından, bana yönelttiği soruları cinsel güçlüklerini ya da mutsuzluğu anlamaya çalışmak için sormadığı anlaşılıyordu; beni ümitsizliğe boğmaya çalışıyor ama bilinçdışında aynı zamanda her şeyin yolunda olduğu, artık anlamsız ve boş olan yorumlamaların anlamlı olduğu, analizin gayet güzel ilerlediği yönünde kendi kendimi teskin etmeye zorluyordu. Hasta N'nin bana yansıttığı tek şey ümitsizlik değildi; ümitsizliğe karşı savunmaları olan sahte güvence ve inkarı da bana yansıtıyor, bunları onunla birlikte eyleme vurmam amaçlanıyordu. Ayrıca bu durumun bir içsel figürün, muhtemelen zayıf, iyi kalpli ama duyguya dayanamadığı hissedilen annenin yansıtmalı özdeşimini ortaya koyduğunu düşünüyorum. Aktarımda (tabloyu aşırı basitçe ortaya koyacak olursak) bu figür bana yansıtılır ve kendimi onu sonuna kadar yaşamak zorunda bırakılmış halde bulurum.

Burada bu yansıtmalı özdeşimin arkasındaki güdülenmeyi açığa çıkarmak önemlidir: Esasen bana bir şey iletmeyi mi amaçlıyor? O ana kadar yeterince kavrayamadığımız derinlikte bir ümitsizlik mi mevcut? Yoksa bu ümitsizliği benim içime sokmaya çalışmasının arkasında başka bir sebep mi var? Seansın sonuna geldiğimizde hangisi olduğunu bilmiyordum ve bunu açık bıraktım.

Vakayı ilişkin malzemeleri burada o kadar özet olarak verdim ki seansın atmosferini ve detaylarını yeterince yansıtamadım. Fakat seansın sonuna doğru, göstermeye çalıştığım gibi, hastam rahatladığını ve olup biteni anladığını hissetti ve ifade etti. Hasta beni zorladığı anlamaya başladıkça duygudurumu ve davranışları da değişti, beni bu eyleme vurumuna karşı durabilen, kapılmayan ve kapsayabilen bir nesne olarak tecrübe edebildi. O zaman daha güçlü bir nesneyle geçici olarak özdeşim kurabildi ve kendisi de sağlamlaştı. Bana ve çalışmama yaptıklarından ötürü endişelendiğini de hissettim; bu endişeyi açıkça kabullenmiş ve ifade etmiş değildi ama gerçek endişe ve suçluluk hisleri barındıran depresif konuma doğru gidiş vardı.

Bu tür bir yansıtmalı özdeşimin güdülenmesini ve sonraki içe atmalı özdeşimler üzerindeki etkisini açıklığa kavuşturmak için, bir sonraki seansın başından kısaca söz etmemiz gerekir. Hasta N bu seansa bir rüya getirdi. Kendini sisle çevrili gri-yeşil bir denizde nereye gittiğini bilmediği bir kayık üzerinde görmüştü. Sonra yanında batmakta olan bir başka kayık vardı. Hasta N batmakta olan kayığa atladı. Şaşırtıcı bir şekilde korkmuyordu. Çağrışımları arasında karısının son derece nazik ve sevgi dolu olması ama bunun karşısında hastanın endişeli hissetmesi vardı, karısının bu görüntünün altında ondan bir şeyler talep edeceğinden endişe ediyordu. Et yemeklerine düşkün olduğunu bilen karısı ona bir gece önce biftek yapmıştı. Et mükemmeldi ama fazla çeşniliydi, bunu da karısına söylemişti.

İlginç olan şuydu ki, ben de önceki gün nereye gittiğimizi tam olarak bilmediğim bir şekilde denizin ortasında hissetmiştim ama ümitsizlik ve ümitsizliğe karşı savunmalara ilişkin anlayışın doğru olduğundan emindim ve zihnimde bu şekilde tasarlamamış olsam da yola devam ettikçe sislerin ortadan kalkacağına inancım tamdı. Peki hastam bu durumda ne yapıyor? Kendi isteğiyle kayıktan iniyor (anlamaktan vazgeçiyor) ve batmakta olan kayığa biniyor, üstelik

korkmuyor! Diğer bir ifadeyle, ümitsizliğini çözümlemekten ziyade içinde boğulmayı tercih ediyor; sevgiyi şefkati zorlayıcı bir talep olarak görmeyi, benim iyi pişmiş et kıvamındaki yorumlamalarımı fazla çeşnili bulmayı tercih ediyor. Bu noktada, üzerinde çalıştıkça, Hasta N buradaki boğulma fikrini aslında heyecan verici bulduğunu fark edebildi.

Artık güdülenmeyi daha net görebiliyoruz. Hasta N sadece ümitsizliği hakkında iletişim kurmaya ve bir şeyler anlatmaya çalışmıyordu; bu husus kadar önemli olan bir şey daha yapıyordu: Bana ve işime saldırıyor; gerçekten ilerleme kaydedildiği bir noktada, beni ümitsizliğiyle aşağı çekmeye çalışıyordu. İşimle ve ona karşı durabilme kapasitemle ilgili memnuniyetini ifade ettiği seanstan sonra, gönüllü bir şekilde batan bir kayığa binmenin hayalini kuruyordu; içsel manada onunla beraber ben de batıyordum ya da onun batışını izlemeye mecbur kalıyordum; sonuçta umudum tükeniyor ve ona yardım edemiyordum. Bu etkinlik aynı zamanda ezik, keyifsiz ve güçsüz olduğu hissedilen bir analist-ebeveynle içe atmalı özdeşime de yol açıyordu. Psikanalizin bu dönemini takip eden dönemde, semptomlarda gerçek bir iyileşme kaydedildi.

Doğal olarak bu hususlar, hastanın içsel nesnelerinin doğası üzerine düşünmeye sevk eder. Örneğin aktarımda bana yansıttığı güçsüz anneyi ele alalım; bu figür ne ölçüde Hasta N'nin annesiyle gerçek deneyimine dayalıdır, ne ölçüde hasta annesinin güçsüzlüğünden faydalanmış ve böylece aktarımda gördüğümüz gibi iç dünyasında güçsüz, yetersiz, savunmacı bir anne figürü inşa etmiştir? Diğer bir deyişle, aktarımda analiste yansıtılan nesneden bahsederken, kısmen çocuğun daha erken dönemdeki yansıtmalı özdeşimlerinden yapılandırılan bir içsel nesneden bahsediyoruz ve bütün bu sürecin aktarımda yeniden hayat bulduğunu görebiliyoruz.

Burada bir parantez açmak ve bu malzemeye hastanın çok erken geçmişi ve kaygılarıyla ilişkili biraz farklı bir açıdan bakmak istiyorum. Hasta N'nin ilk seansta ümitsizliğe kapılıp bu ümitsizliği düşünmek yerine bana yansıtmasında, rüyasında da batan kayığa binmesinde gösterdiğim gibi, hasta kendini geri çekip bir nesnenin içine girmektedir. Seansta eyleme vurulan bu nesne içine girme faaliyetinin daha topyekûn bir yansıtmalı özdeşimle bağlantılı olduğuna inanıyorum; Hasta T'nin cinsel rüyasından bahsederken ve makalenin başında, bu tür yansıtmalı özdeşimin fobi oluşumuyla bağlantılı olduğunu belirtmiştim. Yansıtmalı özdeşimin en ilkel ucunda, bebeğin nesnenin içine geri dönerek bir bakıma kendi ayrı varlığının ve zihninin olmadığı, dolayısıyla tüm acılardan kurtulduğu bir duruma girme çabası vardır. Birçok insan ilk çocukluk döneminde bunu geride bırakır; bazı hastalar ise uzun yıllar boyunca yansıtmalı özdeşimi bu şekilde kullanmaya çalışır. Hasta N'nin analize gelme sebebi, onu tamamen kaplayacak, saracak ve heyecanlandıracak lastik bir nesnenin içine girme arzusu şeklindeki fetişti. İlk çocukluk döneminde bir kürenin içinden sonsuz uzay boşluğuna düştüğüne dair kabuslar görüyordu. Analizin başlarında evde yalnızken şiddetli panik durumları yaşardı ve iş sebebiyle Londra dışına çıkmak durumunda kaldığında ciddi rahatsızlık yaşar ya da teması kaybederdi. Aynı zamanda, klostrofobik bir biçimde tutsak edilmekle ilgili hafif kaygı belirtileri vardı. Örneğin gece battaniyeleri yatağın üzerinde gevşek bir halde bulunduruyor ya da tamamen üstünden atıyordu; cinsel ilişki fantezilerinde penisi kesiliyor ve kadının bedeni içinde kayboluyordu. Analiz devam ettikçe fetişist hareketler kayboldu ve gerçek ilişkiler gelişti; kendiliğin nesneye yansıtılması aktarımda açıkça görülebiliyordu. Kendi sözcükleri veya düşüncelerinde ya da benim konuşmalarım içinde kaybolurdu, deneyimin somutluğunun yanında anlam önemsiz kalırdı. Hastanın analisti kişi olarak göz ardı ettiği ve seslere, sözcüklere dalıp gittiği bu durum bazen çocuk has-

talarla yaşanan bir durumdan çok farklı değildir, çocuk oyun odasında divanın üstünde bazen o kadar derin uykuya dalar ki yorumlamalarla uyandırılması mümkün olmaz. Dolayısıyla, Hasta N'de görülen ve ilginç olan şey, belirgin bir şekilde dışarıda olmaktan kaçmak, kendini başka bir şeyin içinde kaybetmek, ilişki kurmaktan, düşünmekten ve ruhsal acıdan kurtulmak için her zaman somut manada bir nesne içine girmeye çabalamış olmasıdır. Ancak biliyoruz ki bu sadece hikayenin yarısıdır, çünkü çoğunlukla girdiği nesne bir fetiş nesnesidir ve bir hayli cinselleştirilmiştir. Batmakta olan kayığa binme konusundaki hayalde ise beni çekmek istediği mazoşist bir heyecan vardı ve bu manada Hasta T ile karşılaştırılması gerekir. Hasta T'nin sürekli işgal etme ve ele geçirme faaliyeti analiz edildikçe cinsel rüyasında büyük bir heyecanla tamamen benim içime girme çabası sergilediğini anlatmıştım. Belli topyekûn yansıtmalı özdeşim türleri ile erotikleştirme arasında açıklığa kavuşturulması gereken daha çok şey olduğunu düşünüyorum.

Şimdi alıntıladığım malzemeye ve daha çok bütünleşen ve depresif konuma daha da yakınlaşan hastalarda yansıtmalı özdeşim sorusuna dönmek istiyorum. Hasta T'nin halen kendi tümgüçlü, narsisistik yapısında hapsolmuş olmasının aksine, Hasta N'nin aktarımda daha gerçek bütün nesne ilişkilerine doğru hareket ettiğini görebiliriz. Zaman zaman nesnesinin güçlü kapsayıcı niteliklerini gerçek manada takdir edebilmektedir; evet, o zaman da beni içeri çekip batırmaya çalışmaktadır ama bu artık çatışma yaratma potansiyeli barındırmaktadır. Nesneyi değerli görebilir ve sevebilir, bazen düşmanca hisler beslediğinin bilincine varabilir; duygusal ikircikliklik mevcuttur. Sevgisi özgürleştikçe, değer verdiği, güçlü, bütün nesneyi içine atabilir ve bu nesneyle özdeşim kurabilir; bunun, karakteri ve cinsel gücü üzerindeki etkisi çarpıcıdır. Bu özdeşim, Hasta N'nin kendiliğinin ümitsiz parçalarını nesnenin içine zorla sokmasına ve

nesneyi kendisinin ümitsiz tarafı haline getirmesine dayalı özdeşiminden çok farklıdır. Hasta T'nin zihnimi işgal edip idealleştirilmiş parçaları ele geçirdiği ve beni çıplak, aşağılık bir şekilde bıraktığı özdeşim türünden de çok farklıdır. Az önce verdiğim örnekte, Hasta N beni kendi özellikleri olan ayrı ve bütün bir kişi olarak deneyimleyip değer verebiliyor, bu özellikleri içine atıp kendini daha güçlü hissedebiliyordu. Öte yandan hâlâ yapılacak işimiz var: Hasta N'nin gerçek manada dışarıda olabilmesini sağlamak ve analizin kendisi için anlamının farkında olduğu halde kendini güvende hissederek analizi bırakabilmesini sağlamak.

Özet

Bu makalede, yansıtmalı özdeşimin klinik çalışmalarımızda gördüğümüz işleyişlerini ele almaya çalıştım. İlkel ve topyekûn türlerden daha empatik ve olgun türlere kadar çeşitli yansıtmalı özdeşim türleri tanımladım. Tedavide ilerleme kaydedilip hastanın depresif konuma ilerlediği, daha bütünleşik hale geldiği, nesneleri tümgüçlü kullanımının azaldığı, onlarla ayrı nesneler olarak ilişki kurabildiği, nesneleri ve niteliklerini daha tam ve gerçekçi bir şekilde içe atabildiği ve böylelikle onlardan ayrılabildiği seyir boyunca yansıtmalı özdeşim görünümlerinde nasıl değişiklikler gördüğümüzü anlattım.

7

Yansıtmalı Özdeşim – Analistin Katılımı[35]

Michael Feldman

Klein, yansıtmalı özdeşim mekanizmasına ilişkin özgün formülasyonunda, hastanın genellikle rahatsız edici olan içerikleri başka bir nesneye attığı bilinçdışı fanteziye atıfta bulunmuştur. Bu nesne yansıtma sonucunda hastanın zihninde kısmen dönüşüme uğrar ve artık hastanın kendi içinden attığı niteliklere sahipmiş gibi görülür. Klein, yansıtmalı özdeşimin, bir boşaltım aracı olarak kullanımına ek olarak, hastanın nesneye sahip olduğuna ya da onu içeriden kontrol ettiğine inanması gibi çeşitli bilinçdışı işlevleri yerine getirebildiğini öne sürmüştür. Bu yansıtma süreçleri ile içe atma süreçleri genelde birbirini izler. Dolayısıyla kendiliğin parçalarının nesneye zorla girerek nesne üzerinde kontrol veya sahiplik sağladığı fantezisi normal içe atımda sorun yaşanmasına yol açar, zira hasta kendi şiddet içeren yansıtmalarına misilleme olarak dışarıdan içine zorla bir şeyler sokulması korkusunu normal içe atım sürecinden ayırt etmekte güçlük çekebilir (Klein, 1946, s. 11).

Bahse konu bilinçdışı fantezilerin keşfi, bu ilkel zihinsel mekanizmaların hastaya sunduğu işlevleri ve savunmacı gereksinimlerini anlamamızı kolaylaştırmıştır. Bu süreçlere ışık tutulması geçmişte analistin tarafsız gözlemci rolünün önemini vurgulamış olsa da, has-

35 Bu bölüm M. Feldman'ın (1997) metninin yeniden basımıdır: "Yansıtmalı özdeşim: analistin katılımı" *International Journal of Psycho-Analysis*, 78, 227-241.

tanın analistle ilgili fantezileri ve eylemlerinin analisti etkilediği aslında psikanalizin ilk günlerinden beri fark edilegelmiştir. Heimann (1950) ve Racker'ın (1958a) ilk çalışmalarını takiben, hastanın bariz ya da belli belirsiz, sözlü ya da sözsüz vasıtalarla ilettiği fantezilerinin, analistin zihinsel durumunu ve davranışlarını nasıl etkileyebildiği sistematik araştırmalara konu olmuştur. Fairbairn, "bir bakıma, psikanalitik tedavi, hastanın aktarım aracılığıyla analistle ilişkisini kapalı içsel dünya sistemine dönüşmeye zorladığı bir mücadele halini alır" der (Fairbairn, 1958, s. 385).

Artık anlıyoruz ki analist üzerindeki bu bilinçli ya da bilinçdışı baskı analistin işlev göstermesini engelleyebilirken, aynı zamanda hastanın bilinçdışı zihinsel dünyasıyla, özellikle içsel nesne ilişkileriyle ilgili çok kıymetli bir bilgi kaynağı da olabilir. Yakın zamanda, birtakım yazarlar, karşıaktarım kavramını, hastaya yaklaşımda analistin kendi öznel deneyimlerinin önemine vurgu yapan "interaktif" psikanaliz modeli olarak ortaya koymuşlardır. Tuckett (1997), bu alanda gerçekleştirilen bazı ilginç çalışmalar hakkında muazzam yorumlar sunmuştur. Racker (1958a), Sandler (1976a) ve Joseph'in (1989a) fikirlerinden hareketle geliştirdiği analitik durum modelinde hasta da analist de bilinçdışı bir canlandırmada bulunarak, birbirlerini odada mevcut olan bilinçdışı bir fantezi bağlamında ilişki kurma yönünde belli belirsiz zorlarlar. Tuckett'ın kendi ifadesiyle, "Canlandırma sayesinde derinde yatan bilinçdışı özdeşimleri ve ilkel düzeydeki işleyişleri simgelemek ve iletmek mümkün olur, aksi halde bunları ancak tahmin edebilir ya da fikirsel düzeyde tartışabilirdik."

Bu makalede, özellikle, hastanın yansıtmalı özdeşimin savunmacı kullanımının temel bileşenlerinden biri olduğu görülen analistin katılımına odaklanmak istiyorum. Hastanın hayal ettiği bir nesne ilişkisinin unsurlarını analiste yansıtması, arkaik bir nesne ilişkisi ile alternatif (hastaya karşı durabilecek veya tehlikeli gelebilecek) bir

nesne ilişkisi arasındaki uyuşmazlığı giderme çabasıdır. Bazen analistin asıl olarak yansıtmaların alıcısı olarak kullanıldığı ve sadece hastanın fantezisinde dönüştürüldüğü olur. Hastaların daha yaygın görülen ihtiyacı ise, hastanın içsel nesne ilişkilerini yansıtan fantezilerin bazı yönlerine analistin bilfiil hayat vermesidir.

Hasta yansıtmalı özdeşimi kullanarak bu fantezilerde biçim bulan bilinçdışı beklentilerinin analist tarafından karşılanması yönünde belli belirsiz ama güçlü bir baskı yaratır. Dolayısıyla analistin düşünceleri, hisleri ve eylemlerinin etkilenmesi, ne hastanın yansıtmalarının rastlantısal yan etkisidir ne de illa analistin kendi çatışma ve kaygılarının göstergesidir; daha ziyade, hastanın yansıtmalı özdeşimi etkili kullanmasının asli bileşenlerinden biridir. Makalenin ilerleyen bölümlerinde, bu süreçlerin hizmet ettiği bazı savunmacı işlevler üzerinde duracağım. Bu tür bir baskıyla karşılaşan analist görünürde kendi rolünü ve işlevini sürdürmede rahat ve emin kalarak empatik gözlem ve anlayış geliştirebilir, maruz kaldığı güçleri fark edebilir, bunların kökenleri ve amacına dair birtakım fikirleri olabilir. Öte yandan zihinsel ve fiziksel durumundaki etki ve dönüşümden rahatsızlık duyarak uykulu, kafası karışmış, kaygılı veya sevinçli hale gelebilir. Analist nihayetinde fark etmeden karmaşık ve belli belirsiz bir canlandırma içine çekildiğini fark edebilir; bu canlandırmaya katılımı başta rahatsız edici gelmemiş olsa da sonuçta hastanın içsel nesne ilişkilerinin önemli unsurlarına hayat verdiğini ayırt eder.

Baktığımız sistemde hem hasta hem de analist, belli nesne ilişkilerine dair fantezilerin uyandırdığı kaygı ve ihtiyaçlarla uğraşmaktadır. Hastanın, analistin veya her ikisinin de duyduğu rahatsızlık, kısmen güven verici veya tatmin edici olan önceden mevcut fanteziler ile analitik durumda karşılaştıkları ve tehlike potansiyeli barındıran koşullar arasındaki farklılıktan kaynaklanır. Bu nahoş farklılık sebe-

biyle yansıtma mekanizmalarına veya birtakım canlandırmalara başvurarak, önceden mevcut fanteziler ile analitik karşılaşmada deneyimledikleri şeyi birbirine daha iyi oturur hale getirmeye çalışırlar. Burada açıklamayı ümit ettiğim gibi, analistin uğraştığı şey biraz da bu baskıların bir kısmını fark edebilmek ve tatmin edici, güven verici fanteziler ile analitik durumda (hastanın yansıtmalarının uyandırdığı bilinçdışı kaygıları da içeren) karşılaştığı şey arasındaki uçuruma tahammül edebilmektir.

Rosenfeld'in (1971) anlattığı bir vakada, psikotik hasta, hayranlık duyduğu yorumlarla karşılaştığında haset hisleriyle doluyor ve analistin işlevlerine saldırma itkisi duyuyordu. Fantezisinde, bir parazit gibi analistin beynine sızıyor ve hızlı düşünmesini önlüyordu. Bu yansıtmalı özdeşim kullanımıyla birlikte genelde hasta kafası karışmış, doğru düzgün düşünemez veya konuşamaz hale geliyor, analistin içinde kapana kısıldığına ilişkin klostrofobik ve paranoid kaygılar duruyordu. Rosenfeld, analistin genelde kendisine yansıtılarak yeniden canlandırılan hem gerçek hem hayali olaylara ilişkin hastanın anlatımlarını empatik bir şekilde takip etmesi gerektiğini söyler. Analist, hastanın düşünce öncesi süreçlerindeki dağınık, karmaşık ya da bölünmüş parçaları kendi zihninde bir araya getirmelidir ki bu yönler yavaş yavaş mantıklı bir hal alsın ve anlam kazansın. (Rosenfeld, 1987c, s. 160).

Rosenfeld, hastanın durumunun dinamiklerini açık ve detaylı bir şekilde hastaya açıklayabildiği zaman, hasta analistin beynini tamamen tahrip ettiği kaygısından biraz olsun kurtulabilmiş, rahatlamış ve analistin hasar görmediğini, kendisine yardım edebildiğini deneyimleyebilmişti. Hastanın bu iyi durumdaki nesneyi içe atması mümkün olduğunda, daha açık düşünme ve konuşma kapasitesi bir süreliğine yerine gelmişti.

Bion (1958), psikotik bir hastanın karmaşık bir şekilde başlayan

bir seansını anlatır; hasta analiste hızlıca göz atmış, duraksamış, gözleri odanın köşesine yakın bir noktada yere sabitlenmiş ve hafifçe ürpermiştir. Odanın aynı köşesine odaklanmış gözleriyle divana uzanır. Konuştuğunda kendini boş hissettiğini ve seanstan daha fazla faydalanamayacağını söyler. Bion'un adım adım anlattığı süreçte, hasta gözlerini kullanarak ilkin içe atmada, sonra dışa atmada bulunmuş, tehlikeli gelen bir figür halüsinasyonu yaratmış, buna eşlik eden bir içsel boşluk hissi duymuştur. Bu minvalde bir yorumlama yaptığı zaman hasta sakinleşmiş ve "Bir resim yaptım" demiştir. Bion, "Hastanın sonraki sessizliği, analistin bir sonraki yorumu için gereken malzemenin zaten cepte olduğu anlamına gelmektedir" der (s. 71). Bion, yapması gereken şeyin, seansta o ana kadar olan olayları düşünüp bir araya getirmek ve zihninde yeni bir örüntü keşfedip sonraki yorumlamasına bunu temel almak olduğunu öne sürer.

Tatil arasından sonraki ilk seansına gelen Bay A. , bekleme odasında yeni birisini gördüğü için başlangıçta huzursuz olmuştu. Sonrasında benim hata yapmış olabileceğimi, bunun vereceği sıkıntı ve mahcubiyetle yüzleşemeyeceğimi düşünmüş ve sorunla ilgilenmesi için bir meslektaşımı göndereceğimi hayal etmişti. Hasta kafasında bu kurgulamayı yaptıktan sonra kendisi sakin ve kendinden emin gözlemci, analist de kafası karışık kişi haline gelmişti. Hastanın bana sonradan anlattığına göre, görüşmediğimiz süre zarfında kendini darmadağın hissetmiş, kol saatini kaybetmiş, neler olup bittiğini kestiremez hale gelmişti.

Hastanın kafa karışıklığı deneyiminin ve o süre zarfında yaşadığı güçlüklerin fantezide bana yansıtıldığını öne sürdüm. Bekleme odasında kısa bir rahatsızlıktan sonra, bu rahatsız edici deneyimden kendini "kurtarmış", sakin analitik gözlemci halini almıştı; ben ise fantezisinde programlama hatamdan beni kurtarması için başkasından yardım istemek durumunda kalmıştım.

Bu örnekler, hastaların (genellikle) istenmeyen ve tehlikeli gelen kendilik parçalarının somut bir süreç yoluyla etkili bir şekilde bölünüp ve yansıtılabildiğine dair bilinçdışı inancını örneklendirir. Bu yansıtmanın arkasında çeşitli sebepler olabilir; fakat nesnenin bu yansıtmanın alıcısı olarak sürece katılımı ve yansıtma yoluyla dönüştüğüne inanılması yansıtmalı özdeşimin belirleyici özelliklerindendir. Söz konusu dönüşüm, halüsinasyon veya delüzyon ürünü bir nesneyle, orada olmayan veya hayali bir nesneyle ilişkili olarak da ortaya çıkabilir, ama bizim çalışmamızın asıl konusu, hastayla odada bulunan analistle ilişkili sürecin araştırılmasıdır. Alıntılanan örneklerde, hastalar, nesnenin dönüşümüyle birlikte kendilerinin de etkili bir şekilde dönüştüklerinden gayet emindirler. Bence analistin sempatisine, anlayışına ve açıklığına ilişkin daha evvelki deneyimlere dayalı genel bir varsayım olmuştur; fakat yansıtmalı süreçlerin bir özelliği olarak bu örneklerde görülen şey, analistin yansıtmaları alma kapasitesine ya da isteğine dair herhangi bir göstergeye bakılmamış olmasıdır.

Aslında bu örneklerin dikkate değer özelliği, analistin gerçek zihinsel durumuna ilişkin önümüzdeki resim ile bu durumun hastanın fantezisindeki temsili arasındaki karşıtlıktır. Bion'un dikkat çektiği gibi, hastaların yansıtmalı özdeşim yoluyla nesnelerini etkilemek için ne ölçüde "gerçekçi adımlar" atabilecekleri ve nesnenin gerçek özelliklerini görüp sayma kapasiteleri farklılık gösterir. Dolayısıyla, bazı hastaların tümgüçlü fantezisinin gerçeklikte pek karşılığı yoktur. Rosenfeld ve Bion hastanın yansıtmalarının analist üzerindeki etkisini kavramamıza önemli katkılarda bulunmuşlarsa da, alıntıladığım durumlarda her ikisinin de anlayışlı, sakin, mülayim bir şekilde hastayla ilgilendiği, hastanın fantezisindeki zulmedici nesneden de zihni işgale uğramış ve hasar görmüş analistten de belirgin bir şekilde farklı oldukları görülmektedir. Rosenfeld hastasıyla açık,

kavrayışlı ve empatik bir şekilde konuştuğunda, fantezi unsurunu göz önünde bulundurmuş fakat hastanın fantezisindeki gidişatla taban tabana zıt bir tablo çizmiş, böylece hasta rahatlayarak kaybettiği benlik işlevlerinin bir kısmına yeniden kavuşabilmiştir.

Kendi hastam Bay A'ya gelirsek, benim ilgilendiğim şey, hastanın deneyimi ve zihninde geçici olarak bana atfettiği özellikler oldu. Belirsizlik veya kafa karışıklığı içinde değildim; doğru zamanda doğru hastayı gördüğüme emindim. Hastamın söylediği şey o seansta beni rahatsız etmedi. Bu kısa örnekte bir şey daha oldu; hastayla konuşurken kafamın karışık olmadığını, kaygılı olmadığımı, daha ziyade bir şeylerin anlaşılmakta olduğunu iletir bir tarzda konuştukça, hasta da kendi deneyimlerinin daha fazlasını anımsayıp bütünleştirebildi. Tatil sırasında daha yüksek katta bulunan daha ferah bir ofise taşındığını söyledi. Eski ofisini paylaştığı iki kişi tatilden döndüklerinde onun arkasında bıraktığı dağınıklığı görünce söylenmişlerdi. Bay A, içerlemiş bir şekilde, ofisi biraz pis bırakmış olabileceğini, temizlenmeye niyetlendiğini ama başka şeylerle meşgul olduğu için yapamadığını söyledi. Yine seansın başında karşılaşmış olduğum kendine güvenen, daha büyük ofisi olan daha üstte biri gibi konuşmaya başlamıştı.

Başlangıçta sorgulayamadığım, neden o kadar rahat ve güvende hissettiğim konusu, ara verdikten sonraki ilk seansın başındaki malzemelerle ortaya konulmuştu. Kısmen, hastanın sonradan bana açıkladığı nesne ilişkisini canlandırıyordum. Kendine güvenen, aklı başında, makul, üstün konumdaki kişi bendim, karşımda ise neredeyse bütün rahatsızlık ve kafa karışıklığının yansıtılmış olduğu biri vardı. Bu yansıtma ve sebep olduğu hafif canlandırma o anda beni rahatsız etmedi, hatta dikkatimi bile çekmedi, zira ofisteki soğukkanlı gözlemci analist rolü, kendime dair –en azından bir süreliğine– rahatça benimseyebildiğim bir resimdi.

Bu malzemeler üzerine düşününce, yine başlangıçta kaçırdığım bir şey, hastanın tatil süresince onu böyle bir dağınıklık içinde bırakmış olmam hususundaki sorumluluğuma dair bilinçdışı şikayetiydi, savunmacı bir şekilde bir şeyler yapmaya niyetlendiğimi iddia ediyor ama dağınıklıkta payım olduğunu ağırlıklı olarak inkar ediyordum. Daha sonra örneklendireceğim gibi, hastanın yansıtmalı özdeşiminin olası etkisi olarak yalnızca rahatsızlık duyduğumuz durumları değil, kendimizi biraz fazla güvende ve rahat hissettiğimiz, patolojinin nerede olduğundan, dağınıklıktan kimin sorumlu olduğundan biraz fazla emin olduğumuz durumları da göz önünde bulundurmayı öğrendik. Bu örnekte gördüğümüz üzere bir nesneye (gerçeklikte öyle bir nesne olmasa bile) fantezide yapılan yansıtmalar ile hasta-analist karşılaştığında olan biten arasında aslında karmaşık bir ilişki vardır; analist ile hasta arasında genellikle analiste yapılan bilinçdışı yansıtmalara dayalı olarak gelişen, tümgüçlü olmayan, daha örtük etkileşimler meydana gelmeye başlar.

Tabi ki halüsinasyona veya delüzyona dayanan, hatta ortada olmayan bir nesneye yansıtma yapmanın avantajlarını görmek zor değil. Tümgüçlü bir süreç olduğu için, nesnenin alıcılığı ve sonucunda meydana gelecek dönüşümle ilgili hiç şüphe yoktur (nesnenin değerli özelliklerinin içe atımıyla ilgili de herhangi bir sorun olmadığı görülmektedir). Hasta fantezi ile gerçeklik arasındaki rahatsız edici karşıtlıkla yahut kendisi ile nesne arasındaki farklılıklarla yüzleşmek zorunda kalmaz.

Rosenfeld'in tanımladığı, geçici de olsa daha iyicil ve bütünleştirici bir sürecin meydana gelmesine imkan veren faktörler nelerdi? Hasta nasıl olur da bazen analisti kendisinin o anki ruhsal gerçekliğiyle hiç uyuşmayan bir durumda görmeye tahammül edebilir, hatta bunu görmek onu rahatlatabilir? Öte yandan, bazı hastalar neden yansıtmalı özdeşim aracılığıyla analistin katılımını sağlamak için

daha örtük veya daha şiddetli yöntemler kullanma ihtiyacı duyar? Bion'un hastası analistin tehlikeli zulmedici versiyonunu bölüp köşede bulunan delüzyonel nesneye yansıtırken en azından iyi niyetli sembolik iletişim kavramı kafasında mevcuttu, bunu analistin makul düzeyde açık gördüğü zihninde bir resim çizmenin mümkün olduğu inancından anlıyoruz. Bazı hastalarınsa böyle bir olasılığa inancı veya tahammülü yoktur. Bion (1959) bebeğin nüfuz edilemez gibi görünen nesne karşısında yansıtma çabalarının giderek daha kuvvetli hale geldiğini canlı bir şekilde anlatmıştır. Nesnenin açıklığı ve alıcılığıyla ilgili ilk dönemlerde bu tür güçlükler yaşanmış olması, hastanın analistin zihninde gerçekten rahatsızlık yaratacak kadar güç uygulamasına veya analisti uyumlu/zulmedici olmaya zorlamasına yol açabilir. Sanki hasta sembolik iletişim ihtimalinden veya nesnenin herhangi bir yansıtmayı alabileceğinden o kadar kuşkuludur ki analistin zihni ve bedeni üzerindeki etkisinin kanıtını görene kadar mücadeleden vazgeçemez. Eğer bu çaba sürekli başarısızlığa uğrarsa, yani ilk dönemdeki nefret dolu, erişilemez nesne deneyimini teyit ederse, hasta ümitsizlik içinde pes edebilir.

Hasta anlaşıldığını yani önemli bir parçasının kabul edildiğini hissettikten sonra, daha aklı başında ve iyi niyetli analist imagosu ile analiste yansıttığı arkaik imago arasındaki karşıtlıkla yüzleşmekten rahatlama duyacağını varsayarız (Strachey'in [1934] terimleri). Bazen bu rahatlamanın önündeki tek engelin haset olduğunu düşünürüz. Fakat burada farklı bir dürtünün yani özdeşlik baskısının işbaşında olduğu görülür; paradoksal bir şekilde, bu özdeşlik baskısının daha iyi ve yapıcı bir deneyime duyulan özlemle uzlaştırılması zor görünmektedir. Hasta sanki analistin deneyimlerinin ya da davranışlarının kısmen de olsa bilinçdışı fantezisiyle uyumlu olmasına ihtiyaç duymaktadır ve her ne kadar biz aradaki uyuşmazlığın güven verici olduğunu varsaysak da, hasta herhangi bir uyuşmazlığı kal-

dıramaz veya kendi yararına kullanamaz. Aksine, Sandler ve Sandler'ın (Sandler, 1990; Sandler ve Sandler, 1978) dikkat çektiği gibi, hastanın bu tür fantezileri "hayata geçirme" girişimleri bir nevi arzu giderme gibi görülebilir, yani kendi içinde güven verici ve tatmin edici olabilir.

Joseph'in (1987) anlattığı bir seansta, analist yoksunluk içindeki bir çocuğun Cuma seansının bitişine tepkisini yorumlamıştır. Analist, çocuğun acil mum yakma isteğini, kendisiyle beraber sıcak bir nense alıp götürme arzusunun ifadesi olarak yorumlamıştır. Çocuk "Pislik! Kıyafetlerini çıkar ve kendini dışarı at!" diye bağırmıştır. Analist, çocuğun bırakılma ve soğukta kalma hislerini yorumlamaya çalışmıştır fakat çocuk "Konuşmayı kes, kıyafetlerini çıkart! Sen üşüyorsun. Ben üşümüyorum" demiştir. Çocuğun analist temsiline yaptığı yansıtma "Sen üşüyorsun. Ben üşümüyorum" demesine yol açmıştır fakat çocuk için bu yeterli değildir. Analisti nispeten sıcak ve rahat olarak algıladığı için, analisti gerçekten kıyafetlerini çıkarmaya zorlar; böylece analist gerçekten üşüyecek, dış dünyada karşılaştığı figür ile içsel temsil arasında son derece acı verici ve rahatsız edici gelen uyuşmazlık olmayacaktır. Bu dramatik senaryo daha örtük şekillerde çoğu hasta tarafından tekrarlanmaktadır.

Bana göre bu ihtiyaç, anlaşıldığını hissetme ihtiyacının ya da nesnenin yansıtmaları içine alıp kapsayabildiğini görme ihtiyacının ötesine geçer ve bunlarla çelişebilir. İçsel ve dışsal gerçeklik arasında özdeşlik olmaması sadece haseti ya da nesnenin alma gücüyle ilgili şüpheleri körüklemekle kalmayabilir; düşüncenin, yeni bilgi ve anlayışın meydana gelebileceği bir alan da yaratabilir ama çoğu hasta bunu tahammül edilemez bulur.

Bu arada, Rosenfeld ve Bion'un derinlemesine araştırdığı, yansıtmalı özdeşimin iletişim aracı olarak kullanımı ile nüfuz edilemeyen, reddedici nesneye ulaşmak için zorlayıcı, hatta şiddetli kullanımı

arasında bir benzerlik olduğunu düşünüyorum. Elbette klinik olarak hastanın yansıtmayı zorlayıcı şekilde kullanımı, analisti anlayışsız, alıcı olmayan biri gibi görmesinden de kaynaklanabilir.

Hastanın kafa karışıklığı, yetersizlik ya da heyecan hislerini analiste yansıtmasının yanı sıra analistte daha örtük ve karmaşık yollardan da belli ruh halleri uyandırılabilmekte, bu ruh hallerine hastanın geçmişi, güncel kaygıları, savunmaları ve arzularıyla alakalı çeşitli canlandırmalar da eşlik edebilmektedir. Bu etkileşimlerin hastaya ne şekilde hizmet ettiği ve hastanın analisti dahil etmeyi nasıl başarabildiği üzerinde durmak istiyorum. Bazen analist kendine dair rahatlıkla tahammül edebileceği resimle uyuşmayan, hafiften yabancı, rahatsız edici bir şeyler olduğunu fark eder; bu durumu hastanın yansıtmalı özdeşiminin bir sonucu olarak ele almayı öğrendik. Bu kabul bizi kendi güçlüklerimizi ve psikanalitik durumda hayata geçirilen hastanın nesne ilişkilerini daha iyi anlamaya yönlendirebilir. Joseph ve O'Shaughnessy (1992) gibi yazarların anlattıkları, analistin yansıtmalı özdeşimden kaynaklı dahiliyetini kolaylıkla ya da hızlıca fark etmesindeki güçlüklerdir. Öte yandan, makalenin başında belirttiğim gibi, analistin katılımı daha ziyade rahat, iyi niyetli, tarafsız türde de olabilir. Bazen bu durum hastanın ve analistin savunma ihtiyaçlarının bilinçdışı yakınsamasına tekabül eder ve gerçek ilerlemeye engel teşkil edebilir.

Money-Kyrle (1956) analistteki süreci şu şekilde tanımlamıştır: "Hasta konuştukça, analist bir bakıma onunla içe atmalı bir şekilde özdeşim kuracak, onu kendi içinde anladıktan sonra tekrar yansıtacak ve yorumlayacaktır" (s. 361). Hastayı anlama veya ona yardım etmede yaşanan güçlüklere katkıda bulunması muhtemel iki faktör vardır. İlki, hastanın istemediği yönlerini yansıtması ve sahiplenmemesidir. İkincisi, bu yansıtmalar analistin kendi içinde çözümlemediği ve anlamadığı yönlerine tekabül ettiğinde, hastadan

aldıklarını uygun şekilde tekrar yansıtmada sorun yaşayabilir. Analist "onulmaz veya zulmedici bir figür olarak hastanın yükünü taşıma hissine tahammül edemediği takdirde, muhtemelen savunmacı türde bir yeniden yansıtmaya başvurarak hastayı dışarıda bırakacak ve anlamanın önüne ilave bir engel yaratacaktır". Bazı analistlerin –örneğin sürekli başarının verdiği güvene muhtaç analistlerin– hastayı anlamama veya hastaya yardımcı olamama baskısını diğerlerinden daha yoğun olarak hissettikleri üzerinde duran Money-Kyrle, analistin hastayı anlayamadığı periyotlardan duyacağı duygusal rahatsızlığın derecesinin en başta kendi üst benliğinin şiddetine bağlı olabileceğini öne sürer. Üst benliğimiz genelde dostane ve nazik ise, kendi sınırlı oluşumuzu gereksiz sıkıntı yaşamadan tolere edebiliriz ve rahatsızlık duymadan hastayla hızlı bir şekilde yeniden temas kurabiliriz. Öte yandan, üst benliğimiz sert/şiddetli ise, başarısızlık hissini bilinçdışı zulmedici veya depresif suçluluğun dışavurumu olarak deneyimleyebiliriz. Ya da bu tür hislere karşı savunma olarak hastayı suçlayabiliriz.

Money-Kyrle'nın anlattığı şey tanıdık ve ikna edici olmakla beraber, daha çok gördüğümüz şey, analistin bu tür kaygı ve zorlanmalarla karşılaştığında başlangıçta bunları azaltmak için hem hastayı hem kendisini rahatlatan karmaşık bir nesne ilişkisini canlandırmaya bilinçdışı olarak çekilebildiğidir. Analistin dış dünyayı deneyimleme ve yorumlama biçimi ile kendisine dair rahat ettiği veya tatmin edici bulduğu bir içsel temsil arasındaki örtüşmeyi artırmaya çabalamasının buna yol açtığına inanıyorum. Hatta Money-Kyrle analistin anlamak ve iletişim kurmak üzere hastanın yansıtmasından kendini kopardığı süreci anlatırken, bu süreçteki tekrar yansıtma faaliyeti aslında analistin hastayla ilişkisinin rahatsız edici bir versiyonuyla baş etmede kullandığı bir canlandırma olabilir. Rosenfeld'in başlangıçta alıntıladığım psikotik hastayla çalışmasını konu alan makalesine dönecek olursak:

> Analizde böyle durumlarla detaylı çalışmanın güçlüklerinden bir tanesi, her ne kadar hasta çok faydalı analitik bir çalışma yapıldığını anlasa da hiç bitmeyen yineleme eğiliminin mevcut olmasıdır. Bu tür hastalarla ve süreçlerle çalışırken yinelemenin çoğunun kaçınılmaz olduğunu kabul etmek gerekir. Hastanın süreçlerinin aktarımda yeniden canlandırılmasının analist tarafından kabul edilmesi, hastanın sürekli bölüp analiste yansıttığı kendiliğinin kabul edilebilir olduğunu ve korktuğu kadar zarar verici olmadığını hissetmesini sağlar.
>
> (Rosenfeld, 1987c, s. 180).

Rosenfeld neden meslektaşlarına bunları ifade etmektedir? Sanırım dikkat çekmek istediği nokta, analistin yineleme ve tekrar canlandırmanın gerçek, hatta belki gerekli olduğunu kabul etmemesi halinde cesaretinin kırılabileceği, aklının karışabileceği veya sürece küsebileceğidir. Diğer bir ifadeyle, yardımsever, etkili ve sabırlı bir analist temsilinde kendini güvende hissedebilmek şöyle dursun, tahammül edilemez bir kendilik temsili altında ezilebilir ve bununla çok somut bir şekilde uğraşmaya yeltenebilir. Bu durumda analist düşmanca ve eleştirel bir tavırla hastayı suçlayabilir, hastayla savunmacı bir işbirliğine girebilir ya da ümitsizliğe kapılıp tedaviyi sonlandırabilir.

Dolayısıyla, yansıtılan şeyin öncelikle hastanın bir parçası değil, bir nesne ilişkisi fantezisi olduğunu öne sürüyorum. Analisti etkileyen şey budur ve onun nispeten rahat kalmasını da sağlayabilir, onu rahatsız edip canlandırmaya meyilli hale de getirebilir. Bu canlandırma bazen yansıtılan fanteziyle uyuşur, dolayısıyla analist biraz fazla uysal ya da sert olabilir. Bununla birlikte, canlandırma analistin daha az rahatsız edici bir fanteziyi öne çıkarma girişimi de olabilir (örneğin farkında olarak veya olmayarak kendini güçsüz veya sadist bir arkaik figürden uzaklaştırmak zorunda hissedebilir). Son olarak,

canlandırma dürtüsünün, analistin kendi patolojik içsel nesne ilişkilerinin çözümlenmemiş yönlerini yansıtabileceğini de unutmamak gerekir.

O'Shaughnessy (1992) bu meselelerin bazılarını büyük bir netlik ve derinlikle ele almıştır. Bir hastanın başlangıçta onu çıplak, rahatsız edici olmayan yorumlar yapmaya ittiğini ve karşılığında geçmişinden makul bağlantılar çıkardığını anlatır. Analist ilkin rolü ve işlevi konusunda rahattır fakat bir süre sonra yorumlamalarının sahici olmadığını ve herhangi bir değişime vesile olmadığı hissederek rahatsızlık ve memnuniyetsizlik duymaya başlar. Hastanın analistle kurduğu sınırlı ve aşırı yakın ilişkideki ve analistin hastayla kurduğu içi boş işleyişteki bir şeylerin fark edilmesi için gereken çalışma ve içgörü, bence, analistin kendilik temsilinde ve nihayetinde işlevselliğinde önemli bir dönüşüme yol açmıştır. Düşünceli, onarıcı bir figür olarak içsel kendilik temsili ile kaçınılmaz olarak ortaya çıkan eyleme vurmayı fark edebilen kişi arasında bir yakınsama mevcuttur. İçsel bakış açısındaki bu değişim, analistin farkında olmadan hastanın sorunlarının canlandırmasında yer aldığı durumdan, analistin kapsama ve dönüştürme potansiyelinin ortaya çıkışına doğru bir değişimi teşvik eder ve bu değişim yorumlamaların tarzı ve içeriğinin değişmesinde yansıma bulur.

O'Shaughnessy böylece bu aşırı yakın, izole, içi boşaltılmış ilişkinin hastanın ne işine yaradığını fark edebilmiştir. Hastanın simetrik ve aşırı yakın bir ilişkiye sığınmış olması, kendisiyle nesneleri arasında farklılık ve uzaklık olmasından korktuğunu ortaya koymuştur. Analist ile hasta arasında yatıştırılmış bir ilişkiye ihtiyaç duyulmasının nedeni, hastanın aralarında yoğun erotik ilişki doğacağından veya şiddetin baş göstereceğinden korkmasıdır. Sanırım hasta bilinçdışı bir şekilde analistin zihninde bu rahatsız edici fantezilere karşılık gelen fanteziler uyandırmıştır. O'Shaughnessy, akut kaygı

tehlikesinin ortaya çıktığı seanslarda, hastanın sığınağı yeniden inşa etmeye çalıştığını, analisti aşırı yakınlaştırıp o sınırlar içinde hareket etmeye zorlayacak şekilde örtük ama güçlü bir kontrol uyguladığını anlatır.

Hasta analizin başında son derece kısıtlı nesne ilişkilerini analitik duruma aktarmıştır. Daha tam, daha özgür bir nesne ilişkisi kurmaya dair yoğun kaygılarını ve bunlarla ilişkili ürkütücü erotik ve şiddet içeren fantezilerini sözlü ve sözsüz yollardan aktarmış olmalı.

Hem hastanın analisti hem de analistin kendi kendini bu rahatsız edici, yıkıcı roller içinde deneyimlemesiyle ilişkili kaygılar sebebiyle, analist başta hastanın talep ettiği şekilde işlev göstermiştir. Bu durum, analizin başında gerekli ve geçici bir sığınak görevi görmüş olsa da, analist sonradan rolüyle ilgili rahatsızlık ve memnuniyetsizlik hissetmiş ve o noktadan sonra duruma farklı şekilde bakabilmiştir.

Görünen o ki hasta bu değişimi her zaman tehdit edici bulur – değişim asimetri yaratır, haset ve nefret uyandırabilir ve önceki durumun yeniden tesisi için yoğun çaba gösterilir. Bu değişimle birlikte hastanın ilişkiyi korkutucu, hayal kırıklığı yaratıcı, zarar verici gördüğü fanteziler ortaya çıkar; analist bu fantezilerle ilişkili olarak doğabilecek belirsizlik, kaygı ve suçluluk hislerine tahammül edemezse, hastanın önceki durumu yeniden tesis etme çabaları başarıya ulaşabilir. Yapmaya çalıştığımız şeye inancımızı muhafaza edebilmek için bazen meslektaşlarımızın içsel ve dışsal desteğine ihtiyaç duyarız.

Meltzer, yoğun yansıtmalı özdeşim kullanarak sonuçta uyumlu, sözde olgun bir kişiliğe ulaşan bir hasta grubuyla ilişkili olarak benzer bir dinamiği tanımlar:

> analistin sözde olgunluğu idealleştirmesi yönünde büyük baskı vardır ... ve altta yatan psikoz ve intihar tehlikesi son derece

örtülü şekilde iletilir ... karşıaktarım konumu aşırı derecede zordur ve ebeveynin ikilemini tekrar eder: ebeveyn tam olarak ebeveynlik etmediği sürece karşısında "örnek" çocuk vardır, ebeveynlik etmemekten kasıt otorite kurmaktan veya bir şeyler öğretmekten geri durmak veya çocuğun yaşının, başarılarının ötesinde nispeten mütevazı ayrıcalıklar talep etmesine karşı gelmemek şeklinde olabilir.

(Meltzer, 1966, s. 339-340).

Ebeveyn figürü böylelikle ya çaresizce kontrol edilme ya da çocuğu deliliğe veya intihara sürükleme fantezisiyle karşı karşıya kalır.

Bu makalenin son bölümünde ayrıntılı olarak örneklendirmek istediğim durum öncelikle hastanın kendini kaygıdan kurtarmak için analistin (yokluğunda) içsel temsiline yansıtma yapması, sonraki seanslarda ise analistin farklı şekillerde katılımına ihtiyaç duymasıdır. Hastanın bunu rahatsız edici nesne ilişkileri fantezilerini yansıtarak başardığını, bu fantezileri sözlü iletişimine yansıtmakla kalmayıp seanslarda kısmen canlandırdığını da düşünüyorum. Eğer analist hastanın yansıtmalarına açık ve alıcı halde kalabiliyorsa, hastanın ilişkileriyle ilgili rahatsız edici bilinçdışı fantezileri kaçınılmaz olarak analistin kendi kaygılarına temas eder. Bu durum analistin, başlangıçta farkında olmayabileceği şekilde, içsel bir dengeyi yeniden bulma çabasıyla yansıtma ve canlandırmalara girmesine sebep olabilir. Analiste düşen zor ve genelde acı verici görev, kaçınılmaz olarak içine çekildiği örtük ve karmaşık canlandırmaları fark etmek ve hasta tarafından (bazen de kendi kaygı ve ihtiyaçları tarafından) bilinçdışı bir şekilde talep edilen dar ve yineleyici sınırların dışında bir anlayış ve düşünme alanı bulmaya çalışmaktır. Bu süreç gerçek ruhsal değişime ulaşmak için şart olmakla beraber, hastaya tehlikeli gelir ve daha fazla savunma faaliyetini harekete geçirebilir.

Anlatmak istediğim hasta birkaç yıldır terapi gören bekar bir kadındır. Bir Pazartesi sabahı geldi, kısa bir sessizlikten sonra Cumartesi gerçekleşmiş olan bir şeye müdahil olduğunu söyledi ve buraya gelene kadar bu olay hakkında hiç düşünmemişti. Psikoterapist olarak çalışan bir arkadaşı, kendisinden süpervizyon alan genç bir erkek terapistin hastalarından birini ayarttığını itiraf ettiğinden bahsetmişti. Arkadaşı bundan kimseye bahsetmemesini söylemişti ve bunu söyler söylemez hastamın aklına hemen ben gelmiştim. Hastam terapistler, süpervizörler ve hastalar arasındaki karmaşık bağlar hakkında bazı detaylar vermeye devam etti. Kimin kiminle ne konuştuğuyla çok ilgileniyordu ve bütün bunların son derece ensest göründüğü yorumunu yaptı. Bütün bu insanların bunu biliyor olmasında bile tekinsiz bir şeyler olduğunu ekledi. Kısa bir sessizlikten sonra, "Bu neden burada aklıma geldi acaba? Sakin bir şekilde düşünebiliyorum, dehşet içinde kıvrılıp kalma isteği de duymuyorum. Yeterince mesafe koyabildiğimi düşünüyorum, aksi takdirde dehşet verici olurdu. "

Ardından gergin ve sabırsız bir sessizlik oldu, açtığı konuya hemen yanıt verme baskısının farkındaydım. Hemen yanıt vermeyince, bu sessizliğin hayra alamet olmadığını söyledi.

Hastam Cumartesi günü bir terapistin hastasıyla ensest ilişkisinin rahatsız edici imgesiyle karşılaştığında ve kimseye söylememesi konusunda uyarıldığında, aklına ben gelmiştim ve inanıyorum ki bu bilgiyi, kaygıyı ve rahatsızlığı bana yansıtmıştı. Böylece zihninde bana anlatmak üzere beklettiği bir şey değil, Pazartesi beni görene kadar zihninden tamamen attığı bir şey haline gelmişti. Dolayısıyla uğraştığımız şey sıradan düşünme ya da iletişim değil, hem zihinsel içeriğin hem de bunları düşünme kapasitesinin tümgüçlü bir şekilde yansıtıldığı fantezisidir. Süreç tümgüçlü olduğu için, hastanın sembolik iletişim araçları kullanması gerekmez. Bu fantezideki nesne,

hastanın yansıtmalarını hemen alan ve belirgin olarak bunlardan rahatsızlık duymayan ya da tehdit edici bir şeye dönüşmeyen bir nesnedir. Nesneyi bu şekilde dahil etmek belli ki hastayı kaygı ve sıkıntıdan tamamen kurtarmıştır.

Pazartesi günü seansın başında benimle karşılaştığı ve kendinden uzaklaştırdığı şeye benim sahip olmadığımı fark ettiği zaman, fantezide bana yansıttığı bu zihin parçasını ve içeriğini kendine geri aldı. Ardından yine aynı sonuca ulaşmak amacıyla tümgüçlü olmayan bir biçimde sözlü ve sözsüz iletişim kullanmaya yöneldi. Terapistler, süpervizörler ve hastalar arasındaki ensest bağlardan bahsederken, bunların neden benimle beraberken aklına geldiğini sorgulaması çarpıcıydı; belli ki kendi analistiyle olan ilişkisiyle bağlantılı fanteziler ile aktardığı öykü arasında bağ kuramıyordu. Bu prosedürde yer alan bilinçli ve bilinçdışı eylemlerin bir araya gelmesiyle, hasta analistle hem iletişim kurabildi hem de kendisini tehdit eden düşünceler, fanteziler ve dürtüler hakkında düşünmesi ve sorumluluk alması için analisti dürtebildi.

Vurgulamak istediğim husus, yansıtmalı mekanizmaların çeşitli işlevleri yerine getirdiğidir. İlk olarak, hastanın arkadaşının vermiş olduğu bilgi karşısında (potansiyel olarak) rahatsız edici bulduğu tepkileri görmemesini sağlamıştır. İkinci olarak, hastanın aktarmış olduğu şeylerin anlamını düşünme ve bağlantı kurma işinin artık analiste düşmesi anlamında analisti dahil etmiştir. Üçüncü olarak, örneklemeyi umduğum şey, ortaya çıkmış olan ve hastanın uğraşması gereken bazı altta yatan fantezilerin analist tarafından kısmen canlandırılmasına yansıtmalı mekanizmaların nasıl hizmet ettiğidir, üstelik analistin böyle bir canlandırmadan kaçınmak ve rahat hissedebileceği çalışma pozisyonunu bulmak için yaptığı bilinçli çabalara rağmen.

Seansta, bana aktarmış olduğu bilgiye hızlıca yanıt vermem ve

biraz da beklenen yorumlar yapmam konusundaki hissedilir baskı altında oynamam beklenen rolün farkındaydım. Bu hastayla olan uzun süreli deneyimim itibariyle düşündüm ki eğer uyum göstermiş ve getirdiği malzemeyi doğrudan ele alarak bu bilginin neden odada analistiyle birlikteyken aklına geldiğine bariz yanıtlar öne sürmüş olsaydım, tekrar niteliğinde ve verimsiz birkaç senaryo ortaya çıkacaktı.

İlk ve en yaygın senaryoda, hasta rahatlar ve geri çekilir, yani Cumartesi günü arkadaşı onunla konuştuktan sonra gerçekleştirdiği işlemi yeniden canlandırır, zor ve potansiyel olarak rahatsız edici malzeme artık onda değil bendedir. İkinci senaryoda yansıtma o kadar tam değildir; hasta yansıttığı şeyle temasını biraz korur ama bu meseleler üzerine düşünüp kendi fikrini oluşturma ihtimali tehlikeli geldiği için, bunun benim işim olduğunda ısrar eder. Üçüncü senaryoda, benim yorumlamalarımın kendisi somut olarak tehlikeli ve talepkâr işgal gibi deneyimlenir. Anlattığım seansta, hastanın getirdiği malzemenin içeriğinden bilinçli bir rahatsızlık hissetmiyordum ama hastayla bu tekrarlı ve verimsiz rollerden birini canlandırma olasılığı beni sıkıntıya sokmuş ve hevesimi kırmıştı. Öte yandan, hastayı anlamak ve ona yaklaşmak için bir yol arama çabası içinde bir süre sessiz kaldığım zaman, yine de bu sessizliğim hastanın rahatsız edici bir arkaik nesne ilişkisi fantezisini uyandırmıştır; bu fantezide hastanın karşısında tehlikeli, 'hayra alamet olmayan' bir figür vardı ve dile dökülmeyen, endişe verici şeyler barındıran bu figür potansiyel olarak işgalci ve talepkâr konumda bulunuyordu.

Hastanın, iki güçlü faktörün etkileşimi yoluyla önemli bir arkaik nesne ilişkisini kısmen yeniden yarattığını düşünüyorum. Bu faktörlerden ilki, bu arkaik nitelikler ve işlevlerden bazılarının analiste yansıtıldığı fantezisidir. İkincisi, hastanın iletişim ve davranış biçimi dolayısıyla, karşısındaki analist hakikaten zihninde hastanın söylediğiyle ilgili düşünceler barındırıyor, ondan bir şeyler istiyor, ona

"işgalci" zor talepler yükleme olasılığı taşıyordu. Bu beklentiler ve deneyimler onlara yansıtılan niteliklerin rengine de bürününce, hasta hakikaten tanıdık bir arkaik nesne ilişkisini yaşar hale geliyordu.

Bu ve bunu takip eden seanslarda, tanımladığım tekrarlı etkileşimlerden kısmen de olsa kaçınmayı umduğum bir çalışma şekli bulma ihtiyacı hissettim. Olan biteni anlamaya çalışırken zaman zaman sessiz kaldım ya da hastanın benimle yapmakta olduğunu düşündüğüm ya da benden beklediğini düşündüğüm şeyler hakkında yorumlar yaptım. Hastanın kendisini bu kadar rahatsız eden şeyi bulması ve aktardığı malzeme, aile geçmişi, analitik durum arasındaki bazı bağları keşfetmesi konusunda çabaladım. Bu çabalarımın hastanın dengesini nasıl tehlikeye soktuğunu fark ettim; paradoksal olarak ona gerekli ve güvenli gelen tanıdık etkileşimlerin dışına beni de kendini de çıkarmak istemiyordu. Güçlü bir baskıya maruz kaldığımı hissettim; ya hastanın yansıttığı rahatsız edici malzeme için sorumluluk alacak şekilde kullanılmama ya da zorlayıcı veya işgalci bir ilişki fantezisinin bazı unsurlarını canlandırmaya izin verecektim. Böylece hastamla ilişkili rolümde acı verici ve hoş olmayan temsillerle karşı karşıya kaldım, daha yapıcı ve rahat olabileceğimi hissettiğim bir yaklaşım bulma mücadeleme devam ettim.

Daha sessiz kalarak ya da daha çok konuşarak, durumu farklı bir şekilde anlayıp farklı bir yol izleyerek kendimizi bu tür yinelenen ve verimsiz etkileşimlerden kurtarabileceğimizi düşünürüz. Bazen bu durum kendini düşüncede belli eder (hasta, analist ya da her ikisi tarafından): "Eğer analist değişirse ya da farklı türde bir analist olsaydı bu sorunlar ortaya çıkmazdı. " Elbette bu hususlar ciddi bir şekilde ele alınmalıdır ve genelde biraz doğruluk payı vardır. Bununla birlikte, hastamla ilgilendiğim çoğu zaman, söylediğim ya da yaptığım her şeyin, kısaca gösterdiğim sınırlı arkaik fantezilere göre deneyimlenebileceğini ve bu fantezilerin seanslarda tekrar tekrar yaşanmala-

rının hasta için önemli ve rahatlatıcı işlevleri olduğunu düşünmeye başladım. Hastanın kısa süreli derinlemesine düşünme periyotlarında rahat bir nefes alıyor, uygun işlevimi yeniden kazanabileceğimi hissediyordum. Öte yandan, hasta için tanıdık ve güvenli canlandırmalar dışında bir yerde bulunmak bariz bir şekilde acı verici ve güçtü; ya hemen geri çekiliyor ya da paradoksal biçimde daha güvende hissettiği heyecan verici kışkırtıcı ilişkiyi yeniden uyandırıyordu.

Örneğin zorlu bir çalışmadan sonra hasta düşünceli bir şekilde şöyle dedi: "Olup bitenlerde . . . iki tarafı da . . . görebiliyorum. Ortaya çıkan şeylere . . . daha yakından bakmamı istediğini anlayabiliyorum. Sonuçta bütün bunları ürkek ürkek 'birtakım fikirler' diye ortaya koymak beni bir yere götürmeyecek. " Sonra sesi yükseldi, daha heyecanlı bir hal aldı: "Aynı zamanda bu şeylerden bahsetmeye hazır olmam bile bana şaşırtıcı geliyor. Aslını söylemek gerekirse hayrete düştüm. Daha fazla bir şeyin içine itilmeyeceğime çok güveniyor olmalıyım. " Heyecanı giderek arttı, bu kadarını bile anlatabilmesinin ve böyle bir riski alabilmesinin ne kadar olağanüstü bir şey olduğunu tekrar edip durdu. Normalde bana kapı açacak şeyler söylemekten kaçınmanın tek derdi olduğunu, o yüzden bunu yapmaması gerektiğini söyledi.

Böylelikle, ona gerçekten yardımcı olmaya çalışan bir analistin varlığını ve sürekli kapıldığı savunmacı süreçleri kısa süreliğine ve rahatsızlık duyarak kabul edip, hemen arkasından erotize bir heyecan durumuna geçiş yapmıştı ve seansın kalan kısmının çoğunda bu durumda kaldı. Hasta ya boşuna umut verip kıvrandıran, tekinsiz bir şekilde sessizliği koruyan ya da uyarıcı talepkâr cinsel işgal teşkil eden etkileşimlere beni çekme zorlanımı duyuyor gibiydi. Bunlar tabi ki arkadaşının ilk olarak ona aktarmış olduğu epizotla zihninde uyanan ve geçmişiyle önemli bağlara sahip olan güçlü ödipal yapılanmanın özellikleriydi.

Hasta arkaik nesne ilişkilerini kısmen canlandırırken analisti de katılmaya zorlayan sürekli baskı her ne kadar aşina olduğumuz bir şeyse de bence karşılaştığımız en ilginç ve muammalı olgulardan biridir. Hastamın beni iyi niyetli yardımcı bir figür yerine rahatsız edici arkaik bir figürün bir versiyonu olarak dahil etmesi ne işe yarıyordu? Bunun pek çok cevabı vardır. Bu etkileşim, hastayı kendi dürtülerinin ve fantezilerinin bilgisinden ve sorumluluğundan kurtarır: Hasta ağırlıklı olarak çaresiz bir mağdurdur. Seanslarda bunun hastaya doyum ve heyecan sağladığı belirgin bir şekilde ortadaydı. Bu sayede hastamın geçmişinin veya iç dünyasının henüz ele almamış olduğum yönlerini görmüş ve anlamış olabilirim; fakat hastanın bunu amaçladığını söyleyebileceğimden emin değilim. Buna ek olarak, dış dünyada canlandırılan şeyin bilinçdışı bir şekilde mevcut olan nesne ilişkisiyle kısmen örtüşmesi hastayı teskin etmektedir. İkisi arasında uyuşmazlık olması ise acı verici ve tehlikeli gelmektedir.

Analistin açısından bakarsak, hastanın yansıtmalarına açıksa, arkaik nesne ilişkileri fantezileri kaçınılmaz olarak analistin kendi bilinçdışı ihtiyaç ve kaygılarında yankısını bulacaktır. Bunlar büyük ölçüde çözümlenmemiş olarak varlığını koruyan çatışma alanlarıyla yakından ilişkiliyse, analistin bazı karşılıklı ihtiyaçları tatmin edecek ya da bu tür bir tatmine karşı savunma yapacak şekilde canlandırmalara çekilme tehlikesi mevcuttur. Hoffman buna dikkat çeker:

> "Analist de insan olduğu için, repertuarında hastanın aktarımının dayattığı yaklaşık duygusal tepkinin bir prototipi muhtemelen vardır ve bu tepki bilinçli ya da bilinçdışı olarak muhtemelen verilir ... İdeal anlamda bu tepki belki de analistin elindeki en iyi anahtardır – hastanın aktarımla yaratmaya giriştiği kişilerarası sahnenin anahtarı. "
>
> (Hoffman, 1983, s. 413).

Joseph (1987, 1988), O'Shaughnessy (1992) ve Carpy'nin (1989) ortaya koyduğu gibi, bir nebze canlandırmanın neredeyse kaçınılmaz olduğunu görmemiz gerekiyor olabilir; analist devam eden bir sürecin parçası olarak bunu fark edebilir, kendini bir süreliğine dışarı çıkarıp bütünü daha iyi anlamak üzere bunu kullanabilir. Hatta az önce anlattığım klinik durumda, hastayı canlandırmaya götüren kendi içindeki baskıyı ve buna mukabil analistin hissettiği baskıları fark etmek önemliydi. Bu etkileşimlerin zorlanımlı ve tekrarlamalı niteliğini fark etmek önemli sonuçlar doğurabilir. Rosenfeld ve O'Shaughnessy'nin gösterdiği gibi, analistin kendi düzgün işlevinin ne olduğunu kestirmesini sağlayabilir. Böylece analistin kendi rolüne dair kendi fantezileri ile analitik durumda ortaya koyulanlar arasındaki uyuşmazlık azalır. Analist kalan uyuşmazlıklara ne kadar çok tahammül edebilirse, anlattığım türde yansıtmalı mekanizmaları ve canlandırmaları kullanmaya o kadar az sürüklenecektir. Bu şekilde yaratılan alanda, hastası hakkında farklı bir şekilde düşünebilir.

Bu bölümde, analiste yansıtılan şeyin, sadece düşünce ve hisleri değil eyleme yönelik eğilimleri de uyandıran bir nesne ilişkisi fantezisi olduğunu vurgulamaya çalıştım. Yansıtmalar, hasta açısından, arkaik bir nesne ilişkisi fantezisi ile analitik durumda deneyimlediği şey arasındaki uyuşmazlığı azaltma çabasını temsil eder. Analist için de, ihtiyaç duyulan ya da arzu edilen bazı fantezilerle örtüşmeyi artıracak şekilde işlev göstermeye sevk eden dürtüler vardır. Hastanın ve analistin ihtiyaçları arasındaki etkileşim anlattığım türde acı verici ve rahatsız edici canlandırmaların yinelenmesine yol açabilir. Bu verimsiz durumdan analistin kendini (veya hastasını) uzaklaştırması ve düşünme kapasitesini yeniden kazanması en azından bir süreliğine çok zor olabilir.

Gösterdiğim gibi, analiste yapılan yansıtmalar sonucunda ortaya çıkan örtük veya açık canlandırmalar başta analisti rahatsız etmiyor,

aksine analistin içsel fantezileriyle örtüşen rahat bir işbirliği teşkil ediyorsa güçlük katbekat artar. Bu etkileşimin hasta için de analist için de savunma işlevi gördüğünü fark etmek ve bu savunmanın arkasında kalan daha rahatsız edici bilinçdışı fantezileri görmek zor olabilir.

Analistin eylemden ziyade üzerine düşünme kapasitesini geçici ve kısmi bir şekilde geri kazanması analitik rolünün bekası için hayati öneme sahiptir. Analist sadece geçici olarak yinelemeli canlandırmaların ve düşünme biçimlerinin zorbalığından kurtulmuş hissetmekle kalmaz, ayrıca zamanla hastasını kurtarma olasılığına inanabilir. Öte yandan bu tür hareketler hastada acı ve rahatsızlık yaratabilir, zira düşünmenin vuku bulabileceği yer hastanın bilmediği, dolayısıyla korku ve nefretle baktığı bir yerdir.

8

KİM KİMDİR?
Patolojik Özdeşimler Üzerine Notlar[36]

Ignes Sodre

Freud'un (1917) "Yas ve Melankoli"de keşfettiği, benliğin bilinçdışında içe atılan kötü nesneyle (reddedici sevilen nesne) özdeşim kurduğu ve böylelikle kendi üst benliğinin mağduru olduğu süreç, psikanalizde çığır açan en önemli buluşlardan biriydi: Belki de rüyaların anlamının ve Oedipus kompleksinin keşfi kadar önemliydi. İnsanın kendini "dünyadaki en kötü insan" gibi gördüğünde aslında mağduru olduğunu hissettiği ama patolojik içe atma ve özdeşim süreci yoluyla kendisi olduğu başka birini bilinçdışında suçluyor olabileceği fikri hakikaten devrim niteliğindedir ve bugün dahi büyük klinik öneme sahiptir.

Freud (1917), terk edilen nesneyle narsisistik özdeşim olarak adlandırdığı şeyin oluşumunu iki şekilde tanımlar: Nesnenin pasif bir şekilde içe alınması –"böylelikle nesnenin gölgesi benliğin üzerine düşer" (s. 249)– ve aktif bir süreç olarak "benliğin bu nesneyi kendi içine almak istemesi ve içinde bulunduğu libido gelişimin oral yani yamyamlık evresi gereği bunu yeme yoluyla yapmayı istemesi" (s.

36 Bu bölüm Sodré, I. (2004) metninin yeniden basımıdır: Who's who? Notes on pathological identifications. Yer aldığı kitap E. Hargreaves and A. Varchevker (Eds.), *In Pursuit of Psychic Change: The Betty Joseph Workshop*. London: Brunner-Routledge, s. 53–68.

249). Ayrıca benliğin nesnenin altında ezildiğini anlatır. Bu noktada kendilik ve nesne arasında bir farklılaşma yokmuş gibi görünür –içe atılan nesne bütün benliği işgal eder– ama elbette bu tamamen doğru değildir, çünkü benlik bir "çatallanmadan" geçmiş ve bir kısmı artık onu (nesneye dönüşen benliği) sert biçimde yargılayan "özel birime" dönüşmüştür. Bildiğimiz gibi, Freud da sonradan üst benliği içe atmaların bir ürünü olarak görmüştür. Psikanalitik kuramda, birincil nesnelerle özdeşime yol açan içe atmalar çok geçmeden normal gelişime bağlanmıştır; fakat "Yas ve Melankoli"de tanımlanan özdeşim tipi, olağandışı klinik bir olay niteliği taşıyan büyük çaplı ve patolojik bir özdeşim tipidir.

Rosenfeld, "Narsisizmin Psikopatolojisi Üzerine" başlıklı makalesinde (1964b) şöyle demiştir:

> Özdeşim, narsisistik nesne ilişkilerinin önemli bir faktörüdür. İçe atmayla ya da yansıtmayla kurulabilir. Nesne tümgüçlü bir şekilde içe alınırsa, kendilik içe alınan nesneyle öylesine özdeşleşir ki ayrı bir kimliğin varlığı ya da kendilik ile nesne arasındaki her türlü sınır inkar edilir. Yansıtmalı özdeşimde, kendiliğin parçaları, nesnenin, örneğin annenin içine tümgüçlü bir şekilde girerek, cazip gelen belli nitelikleri üzerine alır ve böylece nesne ya da parça-nesne olduğunu iddia eder. İçe atmalı ve yansıtmalı özdeşim genellikle eş zamanlı gerçekleşir.
>
> (Rosenfeld, 1964b, s. 170).

Bu, özdeşimin iki biçimi arasında fazlasıyla net bir ayrımdır; ilk tanım Freud'un melankolideki mekanizmasına karşılık gelir, ikincisi, Klein'ın (1946) keşfettiği yansıtmalı özdeşim mekanizmasını takip eder. Bununla birlikte, Freud'un daha aktif (yamyam gibi) içe alma biçimi tanımının esasen yansıtmalı özdeşim tanımıyla benzer olmasının dikkate değer olduğunu düşünüyorum. Rosenfeld (1964b) bu

tip yansıtmalı özdeşimin tümgüçlü niteliğini vurgulamıştır; Freud, bildiğimiz üzere, melankolide örtük halde bulunan maniye dikkat çekmiştir. Bazı büyük çaplı yansıtmalı özdeşim durumları, Freud'un tanımladığı, melankoliğin (dışarıda yok edilmiş olan) nesneyle kurduğu narsisistik özdeşimin manik versiyonuna benzer.

Bu bölümde, esas olarak, öznenin yansıtmalı özdeşim kullanarak "nesneye bir şey yaptığı" ya da "bir şeyden kurtulduğu" durumlardan ziyade, "öznenin nesneyle büyük çaplı yansıtmalı özdeşim kurması" olarak tanımlanan patolojik özdeşim durumlarının oluşumu ve devam etmesinde yansıtmaların, içe atmaların ve manik mekanizmaların etkileşimine odaklanacağım. Bölümün başlığından, kişinin kimlik algısındaki aşırı uçlara varan kaymalarla ilgilendiğim anlaşılacaktır. Vereceğim klinik örneklerde, aşırı içe atmalı ve yansıtmalı özdeşim kullanımıyla hem kimlik algısının kaybedilmesini hem de farklı bir kimliğe bürünülmesini anlatacağım.

Kimlik algısı, kendiliğin eş zamanlı olarak nesnelerinden ayrışmasıyla ve nesnelerin farklı yönleriyle muhtelif özdeşimler kurmasıyla ortaya çıkar. Tüm nesne ilişkileri, geçici olarak ötekinin bakış açısına geçiş yaparken kendi olarak kalabilme kapasitesine dayanır. İki kişi arasındaki her türlü anlamlı alışveriş, ister istemez, yansıtmalar, içe atmalar ve özdeşimlerden oluşan girift bir süreci içerir. "Yansıtmalı özdeşim" hem yansıtma hem de içe atma işlemlerinin yer aldığı pek çok farklı süreci kapsayan genel bir terimdir; normal iletişim biçimlerini tanımlamak için kullanılabildiği gibi, aşırı patolojik manevraları, hatta bazı karakter özelliklerinin kökeninde yer alan kalıcı patolojik durumları anlatmak için de kullanılır.

"Yansıtmalı özdeşimde" yer alan karmaşık süreçleri "klasik" yansıtmadakilerden ayırt etmenin bir yolu, yansıtmalı özdeşimin bir nesne ilişkisi içinde vuku bulması ve bu nedenle muhakkak hem özneyi hem de nesneyi (fantezide, fakat genelde dışsal gerçeklikte

de) etkilemesidir; oysaki yansıtmanın ille de nesneyle ilişkili olmadığını tasavvur etmek en azından teorik olarak mümkün olmalıdır. Öte yandan, itiraf etmek gerekir ki, dış uzaya ya da cansız veya soyut bir şeye yansıtma yapıldığını hayal etmek zordur, aynı şekilde yansıtmanın alıcısı olan şeyin öyle veya böyle kişileştirilmediği bir durum düşünmek de zordur.

Bir savunma mekanizması olarak yansıtmalı özdeşimin birincil hedefi, belli bir deneyimden kurtulma isteğidir. Öznenin yani "yansıtmayı yapanın", nesnenin yani "yansıtmayı alanın" içinde olduğunu hissettiği kendilik parçasıyla bağını koruması bence yansıtmalı özdeşimin belirleyici özelliği değildir (bkz. örn. Ogden'in [1979] tartışması). Öznenin bu bağı koruduğu durumlar olabilir; ama yansıtmalı özdeşimin, özellikle patolojik yansıtmalı özdeşimin ayırıcı özelliği acı, korku, sıkıntı uyandıran şeyle teması kesme arzusudur; bu bahsettiğim durumda, "özdeşim" terimi, öznenin nesneyle kurduğu özdeşimi değil, nesnenin yansıtılan deneyimle (öznenin zihninde) kurduğu özdeşimi ifade eder: Sandler'in (1987b) açıkça belirttiği gibi, kendilik, yansıtılan şeyle özdeşimini kırmak ister.

Yansıtmalı özdeşim tanım gereği kendilik algısını etkiler; çünkü kişiliğin bazı yönlerini bölüp nesneye yerleştirerek bu özelliklerden kurtulmayı içerir, dolayısıyla öznenin fantezisinde hem öznenin hem de nesnenin kimliği etkilenir. Nesnenin bazı yönlerini kendine almayı da içerebilir, bu durumda da kimlikler değişikliğe uğrar. Klein (1946, 1955), yansıtmalı özdeşimi ilk kez keşfettiği ve kavramsallaştırdığı çığır açıcı makalelerinde hem iletişimi ve gelişimi ilerleten arkaik süreçleri (Bion'un [1962a] kapsama kuramında geliştirdiği ve genişlettiği bir kavram) hem de kendilikle teması kaybettiren ve nesnenin tümgüçlü kontrolünü hedefleyen patolojik süreci tanımlamıştır. Nesneyle kurulan büyük çaplı yansıtmalı özdeşim, nesne olma ya da nesnenin belirli bir özelliği ya da versiyonu olma fantezisini

ifade eder (burada özdeşim terimi, öznenin nesnenin özellikleriyle özdeşim kurmasını da ifade eder); oysaki nesne, kendilik "olur" ya da kendiliğin dayanılmaz bir parçası nesnede vücut bulur (ilk olarak Anna Freud [1936] tarafından "saldırganla özdeşim" diye tanımlanan süreç). Bu tür patolojik özdeşim durumlarının yalnızca şiddetli yansıtmaların değil ayrıca somut ve patolojik içe atmaların aşırı kullanımı anlamına geldiğini ve bu işlev biçiminin "başarısının" manik savunmaların büyük çaplı kullanıma bağlı olduğunu öne sürüyorum.

Yansıtmalı özdeşimin aşırı kullanımı, bir yandan, kafa karışıklığına ve sağlam bir kendilik algısının kaybına yol açarken, diğer yandan karakterde aşırı bir katılığa yol açabilir, yani özne ile nesne arasında yeni yapay sınırların yaratılır ve sonrasında bunlara inatla bağlı kalınır. Bu durumda, "ben" olan şeyle "sen" olan şey arasındaki yeni sınırlar kendiliğin bölünerek yansıtılmış parçalarının dönme tehdidine karşı bir kale olarak korunmak zorundadır; bu durum kafa karışıklığına değil, tam aksine mutlak bir kesinliğe götürür ve bu kesinlik ne pahasına olursa olsun muhafaza edilmelidir, bedeli ister kişiliğin yoksullaşması ister nesne ilişkileri kapasitesinin bozulması olsun. Bir karakter özelliği olarak kibir bence bu durumun iyi bir örneğidir; özünde, idealleştirilmiş kötü nesneyle kalıcı bir yansıtmalı özdeşim durumudur (bununla ne kastettiğimi daha sonra açıklayacağım).

Yansıtmalı özdeşimde neler olup bittiğine şematik olarak bakarsak, "yansıtmayı yapan" açısından, kendiliğin bir parçası fantezide nesnenin parçası haline gelir ve bunu sağlayan karmaşık manevraya, sadelik adına, şimdilik "yansıtmalı özdeşim-kırma" diyebiliriz; yansıtmayı yapan, kendinin o parçasının bilincinde değildir, çünkü nesneye ait olduğuna inanır. Bilinçdışı fantezide meydana gelen bu sürecin kuşkusuz dış gerçeklikte nesne (yansıtmayı alan) üzerinde bir etkisi olabilir (Sandler bunu yansıtmalı özdeşimin "hayata geçi-

rilmesi" olarak tanımlarken, Spillius "uyandırıcı" terimini kullanır). Eğer durum buysa, "yansıtmayı alan" açısından, yabancı bir şeyin kendiliğe zorla girmesi ve sonuçta kısmi veya topyekûn "zoraki içe atmalı özdeşim" söz konusudur.

Bu durumun sonucunun ne olacağı, yansıtmanın işgal derecesi ve şiddeti ile alıcının içe attığı şeyle kendilik sınırlarını kaybetmeden kısmen özdeşim kurma kapasitesi (ya da yetersizliği) arasındaki örtüşmeye bağlıdır. Diğer bir ifadeyle, yansıtmayı alanın faydalı olabilmesi için kapsayıcı (Bion) işlevi görebilmesi gerekir, yani ötekinin hissettiğini hissetmenin nasıl bir şey olduğunu eşzamanlı olarak deneyimleyebilmeli (annenin bebeğiyle empati kurabilmesi gibi) ve bunu yaparken yansıtılan şeyi nesnenin deneyimi olarak içine atabilmelidir. İç dünyasında bu deneyimi kendiliğe değil nesneye ait resme katar. (Annenin sıkıntı içindeki bebeğiyle tamamen özdeşim kurması halinde bebeğe yardımcı olamayacağı aşikârdır. Örneğin anne bebeğinin hayatta kalamayacağı korkusunu içine almalı, kısmen ve geçici de olsa bebeğinin hayatta kalamayacağından korku duyabilmelidir. Fakat bebeğin korku dolu ağlamalarının altında ezilip "hayatta kalamayacağım" hissine kapılırsa, o zaman anne "bebek" olacak, bebek de anneye "eziyet eden" olacaktır. Bu da annenin duygusal olarak bebeği terk etmesine, hatta bebeğe saldırmasına sebep olabilir.)

Yansıtmalı özdeşim kullanımının temel özelliği, özneyi kendilik ve nesne arasındaki sınırların değişikliğe uğradığı bir zihin durumuna sokmasıdır. Bu zihinsel durum esnek ve geçici olabildiği gibi kalıcı da olabilir. Bu tür bilinçdışı manevralar, ruhsal dengeyi koruma ve acıdan kaçınma ihtiyacından, nesneyi soyma ve yoksun bırakma gibi daha işgalci ihtiyaçlara kadar çok çeşitli güdülerle beslenir. Nesnenin yansıtılan şeyi algılayışı ve bu şeyle baş etme yöntemi de o anki nesne ilişkisinin gelişimini etkileyecektir.

Yansıtmalı özdeşim patolojik süreçlerin yanı sıra normal süreçleri de tanımlamak için kullanılsa da, yansıtmalı süreçleri içe atmalı süreçlerden daha patolojik görme eğiliminde olduğumuzu düşünüyorum. Bir insanın başka biriyle özdeşim kurduğunu düşündüğümüzde, genel olarak içe atmalı özdeşimin yansıtmalı özdeşimden daha sağlıklı olduğunu düşünme eğilimindeyizdir. Gözümüzde çok farklı iki nesne ilişkisi canlandırırız: Birincisi, kendiliğin nesneden bir şey aldığı ilişki, ikincisi ise nesneye büyük çaplı işgalin söz konusu olduğu ilişki. Elbette duygusal gelişim esas olarak nesnelerimizden içe almaya ve onlarla özdeşim kurmaya dayanır. Ancak, bu farklı tarzları abartılı bir şekilde kutuplaştıracak olursak, birinde nesnenin iç dünyaya barış içinde buyur edilmesi, öbüründe ise nesnenin savaştaki gibi işgal edilmesi söz konusudur. Dahası, yansıtma ve içe atma, somut eylemlerin gücüne sahip olduğu hissedilen fantezilere dayalı ruhsal mekanizmalardır ve fantezilere rengini veren tamamen duygulanım ve güdülerdir. Özdeşim, nesne gibi olma arzusu duymak ve nesnenin kimliğini korumasına izin vermek yerine nesne olma arzusuna dayanıyorsa ve haliyle nesneyi kimliğinden yoksun bırakmayı hedefliyorsa, patolojik ve yıkıcıdır. Nesneye egemen olabilmek için kullanılan bilinçdışı fantezi manevralarını analizde incelemek (somut içe atmayı büyük çaplı işgalci yansıtmadan ayırt etmek) önemli olsa da, temel nokta, bu süreçte nesnenin bütünlüğünün zarar görmüş ya da yok edilmiş olmasıdır. Burada bahsettiğimiz şey nesneye karşı "yayılmacı" bir tutumdur ve bu evrende işe koşulan farklı fanteziler ve mekanizmalar sadece düşmanı yenmek için kullanılan taktiksel manevralardır.

Patolojik içe atmalı özdeşimde bir şeyi *somut* olarak içine alma fantezisi, içsel nesneyle normal özdeşimde ise *sembolik* olarak içe atma kapasitesi vardır, yani nesnenin ayrı kimliğini korumasına izin verilir. Normal yansıtma için de elbette aynısı geçerlidir: Benlik

depresif konumda işlev gösterirken, ötekinin zihnine sembolik olarak yansıtma yapmak yani kendini ötekinin yerinde hayal edebilmek, öteki kişinin kim olduğunu anlamamıza yardımcı olur.

Rosenfeld (1949), "Eşcinselliğin paranoya, paranoid kaygı ve narsisizmle ilişkisi üzerine notlar" başlıklı makalesinde, yansıtmalı özdeşimin kökenini örneklendirmek için hastasının çok ilginç bir rüyasını kullanır. Bu örneği burada alıntılayacağım çünkü vurgulamak istediğim iki hususa dair belirgin bir örnek: İlki, sadece duygulanımlar ve kişilik parçaları yansıtılmaz, işlev gösterme tarzları da yansıtılır. İkincisi ise nesnenin topyekûn somut içe atımının büyük çaplı patolojik özdeşim durumlarındaki rolü.

Rosenfeld, bu hastayı analistin kendisiyle fazla ilgilenmesinden bilinçli korku duyan biri olarak tanımlar. Bu nedenle, hasta, analistin özellikle ilgileneceğini düşündüğü fikirlere sahip olduğu zaman genelde suskunlaşır.

> Rüya: Ünlü bir cerrah bir hastayı ameliyat ediyor, hasta cerrahın maharetini hayranlıkla izliyor, cerrah işine son derece odaklanmış görünüyor. Cerrah aniden dengesini kaybedip hastanın içine düşüyor. Hastanın içinde o kadar dolaşık hale geliyor ki kendini zar zor kurtarıyor. Neredeyse boğulmak üzere olan cerrah ancak oksijen maskesi takarak kendine gelebiliyor.

Rosenfeld, hastanın analist tarafından içeriden kontrol edilmeye dair paranoid korkuları olduğunu, analizin sonralarında ise analistin içine düşme ve orada dolaşık halde kalma korkusunun daha fazla farkında vardığını yorumluyor.

Bu rüya, bütün yansıtmalı özdeşim sürecinin kendisinin nasıl yansıtıldığının çok çarpıcı bir örneğidir. Rüyadaki cerrah/analist, hastayla işgalci yansıtmalı özdeşim üzerinden ilişki kurar: Meraklı o kadar fazladır ki somut olarak hastanın içine girer. Yansıtılan şey

sadece merak değil bir işlev gösterme tarzıdır. Hastanın bildiği tek ilişki kurma tarzının bu olduğu için böyle bir şey meydana gelir. Bu çok somut düşünen bir hastadır; fakat cerrahın "oksijen maskesi takması", analistin analist olarak işlev gösterme kapasitesini yeniden kazanarak kendi hayatını –kendi ayrı kimliğini– koruyabileceği düşüncesinin hastada olduğunun göstergesi olabilir. Bence rüyada sadece "oksijen" değil "maske" sözcüğünün de kullanılması bu fikri destekliyor. Analistin "oksijen maskesi takması" hastanın her şeyi kuşatan çocuksu merakını analiste yansıttığında fantezisinde analisti mahrum bıraktığı kapasiteyi temsil ediyor olabilir. Rüyada, bu kapasite, hastanın zihnindeki analist resmiyle yeniden bütünleştirmeye müsaittir. (Hastanın içsel dünyasında, analist kendini ayrı bir kimlik ve kapasiteyle analist olarak yeniden kurarak "iyileştirir".) Bu durum, hastanın böyle bir işlevi tasavvur edebildiğini ortaya koyar. Bu hastanın, analizde, büyük çaplı yansıtmalı özdeşimin hayatını yaşamasının şahane bir yolu olmadığını öğrenmeye başladığını da varsayıyorum! Sanırım bu rüya, analistin tamamen şiddetli yansıtmaların insafına kalmış bir şekilde hissettiği ve işlev gösterme kapasitesini yeniden kazandığı anlar için oldukça güzel bir metafordur.

Bu rüyayı başka bir şeyi örneklemek için de kullanmak istedim. Buradaki hasta kendini analistin içinde değil analisti kendisinin içinde bulur; bu nedenle, analist üzerinde güce sahiptir. Diğer bir deyişle, sadece işlev gösterme tarzını analiste yansıtmakla kalmamış, aynı zamanda analisti yutmuştur: büyük çaplı patolojik içe atma. Portekizcede başkalarından üstün olduğunu düşünenleri tanımlamak için bir deyim kullanılır, "karnında kral var sanıyor" derler (kralı yutarak, kraldan da üstün olduğunu düşünmek). Yansıtmalar ve içe atmalar arasında sürekli aşırı derecede karmaşık etkileşimler meydana gelerek, bu tuhaf gidişatı devam ettirir; fakat büyük çaplı yansıtmalı özdeşim durumlarını yani nesne "olmayı" tanımlarken, yalnızca has-

tanın analistin içinde olmasını (Klein'ın tanımladığı şekilde çocuğun anneyi işgal etme dürtüleri) değil, analistin de hastanın içinde olmasını (annenin ilkel oral içe alımı fantezileri) resmetmek faydalı olabilir. Bu durumda zafer, bütün nesneyi yutmuş olmaktan ve böylelikle gücünü kuvvetini kontrol etme ve sahiplenmekten gelir. Bu süreçte, kendiliğin nesneden çok daha büyük ve çok daha güçlü olmasını sağlayan manik mekanizmalar yer alır.

Büyük çaplı yansıtmalı özdeşimlerde yansıtmalı ve içe atmalı mekanizmalar arasındaki karşılıklı etkileşimleri ve bu tür işlemlerin manik niteliğini aşağıdaki klinik örnekle açıklamayı umuyorum.

Bay A: İdealleştirilmiş kötü nesne "olmak"

Narsisistik genç bir erkek seansa gelir ve bana normalden daha yakın bir şekilde bakar, gözlerini gözlerime dikişinde huzursuz edici ve işgalci gelen bir şey vardır. Divana uzanır ve üstünlük taslayan bir sesle, uzağı görmede sıkıntım olduğunu ve bakışlarımdaki bulanıklığı açıkça görebildiğini söyler. Gözlük kullanmıyor olmam çok saçmadır ama belli ki gözlük takmayacak kadar kibirliyimdir. Tereddütlü bir şekilde, bugün onu düzgün göremediğimi hissetmesinin bir sebebi olabileceğini söylerim ve hastanın yanıtı kesinlikle öfkeli ve tepeden bakan bir tarzda gelir: Her şeyde sorunun onda olmasını istiyorumdur, kendi hatalarımı kabullenemiyorumdur ve belli ki gözlerimle ilgili aşağılık kompleksim vardır. Bay A, kendi gözlerine baktırdığını ve %100 görebildiğini ekler.

Bu durumu yaratan çok karmaşık yansıtma, içe atma ve özdeşim süreçleri olduğunu düşünüyorum ve şimdi neler olmuş olabileceğine detaylı bir şekilde bakacağım.

Belli ki görmekle, özellikle öteki kişiyi görmekle (anlamakla) ilişkili bir şey olmuştur. Hasta önceki seansta yanlış anlaşıldığını hissetmiş olabilir; ama bence daha muhtemel olan, anlaşıldığını

hissetmiş ve bunun ona tehlikeli gelmiş olmasıdır. İçini görme kapasitem onu aşırı kaygılandırmıştır; bunun sebebi, patolojik fakat ümitsizce ihtiyaç duyduğu ruhsal dengesinin içgörüyle tehlikeye girecek olması da olabilir (Joseph, 1989b), "gözlerimin" ondan daha iyi gördüğünü düşünüp haset duyması da olabilir – muhtemelen ikisi birliktedir. Ne olduğunu bilmiyorum ama bunu geçici varsayım olarak kabul edelim ve meydana gelebilecek olan sürece örnek olarak kullanalım.

Uzağı görmediğimden ve patolojik düzeyde kibirli olduğumdan (gözlük takmak yerine görmemeyi tercih etmek) bu kadar emin olmasını sağlayan şey, sanırım, içgörüden duyduğu korkuyu ve narsisizmini bana yansıtmasıdır. Bu, onun nesnesi olarak kendiliğinin istenmeyen taraflarıyla özdeşleşmeme sebep olan yansıtmalı özdeşim kullanımının bir yönüdür. Onun açısından ise bu durum yansıtmalı "özdeşim kırma" olarak tanımlanabilir, çünkü bu süreçle birlikte kimliğinin bir parçasını kaybeder. Narsisistik incinmesi, aşağılanma ve küçümsenme korkuları gibi şeylerle temasını kaybetmiştir.

Yansıtmalı özdeşimin bir diğer yönü olan zorla nesnenin içine girebilme fantezisi, zihnimde olup biten her şeyi "bilmesinde" görülmektedir: Düzgün göremediğimi, hatta bu yüzden kendimi ondan aşağı hissettiğimi "biliyordur".

Burada bir şey daha oluyor ve bu bence yansıtmadan ziyade patolojik içe atmayla ilgili. Bu her şeyi bilen (%100 görme) kötü niyetli gözleri nasıl edinmiştir ve bu gözler kimin gözleridir? Bu gözlerin kaynağının onu anlayan, dolayısıyla tehlikeli bulduğu benim analitik gözlerim olduğunu ve bu kaynağın idealleştirmeyle şişirildiğini öne sürebilirim. Benim gözlerimin iyi görmemesinin sebebi hem hastanın kendi içgörüsüzlüğünü (ve karşısındakinin gördüğünü göremekten ötürü hissettiği narsisistik yetersizliği) bana yansıtmış olması, hem de onu anlayan gözlerimi somut olarak içine almış olmasıdır.

Bu kusurlu, somut içe atma sonucunda "analistin gözleri" hastanın olmuşsa, analistin artık göremeyeceği aşikârdır. Diğer bir ifadeyle, önceki gün ona yaptığım yorumlama ile önceden görmediği bir şey gördüyse ve yorumlama yapmam benim görebildiğimi (gözlerimin iyi gördüğünü, onunla ilgilendiğimi) fark etmesini sağladıysa, muhtemelen bunu ikimizin de görmesine imkan verecek sağlıklı bir şekilde içe atmamış, benim işlevimi somut olarak ele geçirmiştir. Onda gözlemlediğimi düşündüğüm şeye dair tanımlarımı içine almaktan ziyade benim tanımlama kapasitemi ele geçirerek kendisinin bazı yönlerini ya da iç dünyasındaki bazı durumları tanımlamak istemiştir; böylelikle, yaptığım yorumlamaları kendisi üzerine düşünme kapasitesini artıracak şekilde kullanamamıştır. Onun yerine, başkalarının zihnini görebilen Bana dönüşmüştür.

(Normal özdeşimde, karşımdakinin anlayışlı gözlerini içe atarım ve sembolik olarak zihnimin içinde oldukları hissederim, sonra da özdeşim yoluyla belki onun gördüğü gibi görebilirim, fakat gözler sahibinde kalır. Bu iyi niyetli bir değiş tokuş olduğu için, ilişki, karşılıklı işbirliği halinde devam eder. Patolojik özdeşimde ise, sembolize edemediğim için gözlerin tek sahibi ben olurum, üstelik artık ilişkiye güç mücadelesi hakimdir ve her şeyi bilme hali içgörü kazanmanın önünde engel teşkil eder.)

Seans odasına geldiğinde "analist" (daha doğrusu kötü bir taklidi) olmuş olan kişinin tek derdi, ötekinin zihnine bakmak ve orada gördüklerini rahatsız "hasta" olan bana göstermektir ama bunu acımasızca ve küçümseyerek yapar.

O halde bunu nesneyle "büyük çaplı yansıtmalı özdeşim içinde olma" şeklinde tanımlayabiliriz. Hastamın divanımda uzanan bu acımasız, kendini üstün gören, her şeyi bilen kişiye dönüşmesi topyekûn yansıtmalı özdeşimin sonucudur . . . benimle kurduğu özdeşimin! Analistin, umuyorum ki, çarpıtılmış bir versiyonudur. Artık

hastamın mülkiyetine geçmiş olan benim gözlerimden görülmek böyle bir şeydir: aşağılık, değersiz, kör. Eğer olan şey buysa, o zaman hastamın zihnindeki analist kesinlikle kötü bir nesnedir ve çok güçlüdür. Bu kötülük biçiminin (zalimce her şeyi bilme) nesnenin nefret edilen ama aynı zamanda kıskanılan bir kapasitesinin idealleştirilmesinin sonucu olduğunu düşünüyorum. Korkulan anlayışlı gözler kesinlikle çok arzu edilen bir niteliktir; bu nedenle çalınırlar. Bu süreçte ne utanma ne de suçluluk duyulur; ortada sadece manik zafer vardır.

Başka seanslarda süreç biraz daha farklı işleyebilir. Yardımcı gözleri olan bir nesne geçici olarak içe atılabilir –hasta bazen bir yorumun faydalı olduğunu hissedebilir ve anlaşılmış olmanın huzurunu duyabilir– fakat seans sonundaki ayrılık esnasında, kıskançlık veya hasetin acısı yüzünden ya da zulmedilme kaygılarının artması yüzünden düşmanlık hissi tekrar kabarabilir. Fantezisinde, ona verdiğim şeyi içine alırsa savunmalarını kaybedecek, tehlikeli bir şekilde bağımlı olacaktır, vs. (Bu durumda, içsel nesneye düşmanca yansıtmalar olur; anlayışlı gözler acımasız gözlere dönüşür ve düşmanın elinden alınması gereken silahmış gibi çalınması gerekir.)

Bayan B: Kendilik parçalarının kaybı

Şimdi kötü bir nesneyle büyük çaplı yansıtmalı özdeşim durumlarına girebilen, fakat bunu çok daha geçici bir şekilde yapan bir hastadan örnek vereceğim. Bayan B, özdeşimleri oldukça hızlı bir şekilde değişerek parçalanma ve kimlik kaybı hissi yaratan çok kırılgan borderline genç bir hastadır (Bu klinik malzemeyi kullanmama izin verdiği için Richard Rusbridger'e minnettarım).

Bir önceki hafta sonu Bayan B için aşırı sıkıntılı geçmişti. Ünlü bir şarkıcı olan erkek arkadaşı C, birkaç haftadır turnedeydi ve onu görmek için geri dönüyordu. Bayan B onu görmek için istekliydi ama bir yandan da oldukça ümitsiz hissediyordu. Erkek arkadaşı

geldiğinde ünlü bir yıldız havasında manik durumdaydı; Bayan B ile hiç duygusal temasta bulunmadı, yapışmaya başladığında buna katlanamadı ve en sonunda arkadaşlarıyla içip eğlenmeye giderek Bayan B'yi perişan halde bıraktı. Ondan sonraki bütün hafta Bayan B çok kötü durumdaydı ve dağılmanın eşiğine gelmişti. Aşağıda sunulan, bundan sonraki Pazartesi seansıdır.

Tereddütlü ve boğuk bir sesle konuşmaya başladı: "Dün gece her şeyi iptal ettim, dışarı çıkıp içtim, hoş vakit geçirdim ve sarhoşken daha iyi hissettim; sanki biraz dozu kaçırdım. " Sonra "Gerçekten tuhaftı, çünkü biraz çalışırım diye düşünmüştüm ama..." dedi ve birileriyle buluşup içtiğini anlatmaya koyuldu; anlattığı heyecanlı, belki de tehlikeli eğlence biçimi, önceki hafta sonu erkek arkadaşının yaptıklarını anlatışına benziyordu. Anlatırken arada yaptığı şu yorumlar dikkate değerdi: "Zihnimden her şeyi silip attım". Seansın bir yerinde bağırdı: "Artık C'den korkmuyorum!"

Analisti, hastanın "her şeyi silip atmayı" manik erkek arkadaşıyla (aktarımda ise hafta sonu yok olan acımasız analistle) büyük çaplı yansıtmalı özdeşim kurarak yaptığını görebiliyordu. Odadaki hasta bu durumdan çıkmış görünüyor, bu durumun geçmişte kaldığını hissediyor, analistin yorumlarını dinleyebiliyordu. Geceye ilişkin anlatı, tanıdığı bir erkek arkadaşını çok uzaktaki evine bırakması, otostop çeken iki genç erkeği arabaya alıp birisini eve bırakması gibi paylaşımlarla devam etti. Analist, "eve bırakmak" derken neyi kastettiğini sorduğunda, sanki belliymiş gibi tabi ki kendi evine (Bayan B'nin evi) götürdüğünü söyledi.

Analist bu durumdan dolayı paniğe kapıldı; hastanın kendini gerçekten tehlikeli bir deneyime soktuğunu hissetti ve hastanın manik gecesinin sona erişine dair anlattıklarından, önüne gelenle düşüp kalkan sadakatsiz sevgilisiyle/analistiyle özdeşimi eyleme vurduğunu düşündü.

Bayan B ise durumun hiç de böyle olmadığını açıkladı; bir arkadaşı olan Paul'ü yolda görüp tanıdığını, onun evde olmasının iyi geldiğini, böylece uyuyabildiğini söyledi. Sonrasında "her şeyi silip atmasının" korkunç bir sırt ağrısını dindirmeye çalışmak gibi başladığını, ardından o kadar güçlü hissetmenin heyecan verici geldiğini, ama gecenin sonunda "tamamen kopmuş" olmanın çok kötü hissettirdiğini anlattı. O zaman anlaşıldı ki bu hasta için manik kötü nesneyle büyük çaplı yansıtmalı özdeşim durumu, kendinin bazı parçalarını uzak bir yerlere "sürme" ile başlıyor ve eve dönebilmesi için (kendi evine, kimliğine, hatta seansına) deyim yerindeyse parçalanarak "şehrin her yerine" dağılmış olan parçalarını içine geri alması gerekiyordu. Dolayısıyla, önceki gece dış gerçeklikte yaşanmış olan ne olursa olsun, seansta önümüze gelen anlatı, ruhsal olaylara belli bir şekil ve anlam kazandırmıştır.

Bu hasta, kendisinin asli parçalarıyla geçici temas kaybı yaşadığını ve "eve" dönebilmesi yani kim olduğunu yeniden hissedebilmesi için bu parçaları geri alması gerektiğini bir şekilde analiste aktarabilecek durumdadır. Manik nesneyle yansıtmalı özdeşim durumu sadece geçici bir durumdur ve kimlik algısını yitirme tehlikesi yaratır. En nihayetinde, geceki güçlü manik kişinin gerçek kendiliği olmadığını bilir. Bu geçici bir durumdur; tehlikeli olabilen bir savunmadır. Elbette bu hastanın nesneyle patolojik yansıtmalı özdeşim yoluyla ilişkilenme ihtiyacının aniden geçtiğini iddia etmiyorum. Örneğin, seansa gelip analist yorumlarını dinleyebilmesine karşın (bu ilişkide, o kadar kötü niyetli olmayan bir nesne ve hastanın kendisiyle daha fazla temas kurabilmek için yardıma ihtiyacı olduğuna ilişkin biraz farkındalık vardır), hâlâ kısmen de olsa öteki daha alıcı nesneye dayanmaktadır. Bir keresinde ötekilere bakmakla ne kadar zaman harcadığından bahsetmişti ve seanstaki malzemenin verdiği his, belirgin olarak, analistin o andaki ilgisi ve yorumlarıyla hastaya

"otostop çektiği", hastanın ise biraz da "yardımseverlikle" analisti dinlediğiydi. Fakat bu etkileşimdeki nesnelerin daha sevecen ve aklı başında olduğu açıktır, ayrıca hasta yeniden bağlantı kurma ihtiyacının bilincindedir.

Manik nesneyle özdeşim kuran hastam Bay A'da, bu durumlar çok daha katıdır. İdealleştirilmiş kötü nesneyle çok daha sağlam bir şekilde özdeşim kurar ve bu özdeşimi sürdürmeye çok daha kararlıdır. Kişiliğinin dengesi bu özdeşimi sürdürmeye dayanır ve sürekli bölme mekanizmaları kullanarak daha zayıf ve bağımlı parçalarının farkında olmaktan kendini alıkoyar. Bay A. 'nın patolojik özdeşimi kalıcı sayılır ve bu denge tehlikeye girdiğinde paranoid tepkiler verir. Bayan B'nin yansıtmalı özdeşimi, geniş kapsamlı olsa da, geçicidir. Bayan B çok daha kırılgandır, savunma çözümleri uzun sürmez ve nesne haline gelmek kendi başına bir tehlike unsuru oluverir. Sanki Bay A nesneye sahip olmuş ve onu ele geçirmiş gibidir; Bayan B ise manik nesne tarafından ele geçirilmiş gibidir. Bayan B, yabancı bir şeyin işgaline uğradığına ilişkin farkındalığını asla tamamen kaybetmez. Ya da belki kötü nesneyi Bay A'nın yaptığı şekilde idealleştirmez ve özdeşimleri yer değiştirir. Duyarlı analistinin varlığında da insanları arabayla alıp eve bırakan yardımsever ebeveynle yansıtmalı özdeşim kurmaktadır.

Sabit ve değiştirilemez görünen bir nesne ilişkisi aktarıma egemen olduğu zaman analistin karşı karşıya kaldığını hissedebileceği teknik sorunları göstermek için Bay A'dan başka bir örnek vereceğim. Burada Joseph'in Klein'ın aktarım kavramını "topyekûn durum" olarak titiz bir şekilde araştırmasına ve geliştirmesine atıfta bulunmanın faydalı olacağını düşünüyorum. Sanırım bu kavram, iki kişi arasındaki işleyiş tarzının tamamının seansta yinelenmekte olduğunu akılda tutmamıza yardımcı olabilir. (Tabi ki, analistin, her zaman, yansıtılan şey ile bunun kendisi üzerinde bıraktığı etki ara-

sında ayrım yapmaya çalışması gerekir, zira yansıtılan şeyin analist üzerindeki etkisi kısmen de olsa analistin kendi psikolojik yapısına bağlıdır.)

Mesleği gazetecilik olan Bay A bir roman yazdı ve bunu ünlü bir yayıncıya gönderdi. Yayınevinin yöneticilerinden birinden (kendisi de yazardır) ret mektubu aldı. Seanstaki tepkisi haksızlığa uğradığı için öfke ve küçümsemeydi. Yöneticinin Bay A'yı kendisinden daha iyi bir romancı olduğu için, hasetinden reddettiğine kesinlikle emindi. Bu reddedilmenin Bay A'yı ne kadar incittiğinden ve hayal kırıklığına uğrattığından bahsetmemle birlikte, Bay A'nın hiddeti bana döndü, kesinlikle kendisine ait olmayan hisleri ona yansıtmaya çalıştığımı hissediyordu. Ben de onun bakış açısını reddeden (yayımlamayı kabul etmeyen) yayıncı olmuş gibiydim. Çok geçmeden seansta bir çıkmaza girdik. Ya duruma ilişkin onun versiyonunu kabul etmek zorunda olduğumu ya da zihnindeki yayıncıyla tamamen özdeşleşeceğimi hissettim, ki bu durumda nefret ve küçümseme yağmuruna tutulmanın yanı sıra "düşman" olduğum için hastama hiçbir surette yardımcı olamayacaktım. Giderek kapana kısıldığımı hissetmeye başladım, ya sessiz kalacaktım ya da olayların bana gayet mantıksız gelen versiyonunu kabul edecektim ve bu versiyonda, birinin reddedilmesi ancak reddeden kişiye üstünlüğünden kaynaklanabilirdi. (Gözümün görmesiyle ilgili ilk örnekteki gibi, böyle durumlarda en rahatsız edici şeylerden biri, hastanın nesnenin zihin durumunu bildiğinden son derece emin olmasıdır.)

Bay A'nın, bir bebek dünyaya getirebilen yaratıcı ebeveyne duyduğu haseti yayıncıya yansıttığı ve beni de yaratıcılığını engellemek isteyen bir ebeveyn gibi gördüğü düşünülebilirdi; bu muhtemelen en başta rahatsız bir ebeveyni içe atarak yaratılan bir içsel nesnedir. Fakat seansta olan bu mudur? Hissettiğim şey haset değil, hastama ulaşma ümidimi tamamen kaybettiğim bir yalıtılmışlıktı. Düşüncele-

rimi "yayımlamam" imkansız görünüyordu (örneğin reddedilmekten duyduğu acı, üstünlüğünün savunmacı işlevi, onu ezmeye çalışan zalim bir yayıncı olarak bana duyduğu nefret hakkındaki düşüncelerimi).

Sonradan seansı düşünürken, aklıma gelen tüm yorumlamaların durumu tersine çevirmeyi hedeflediğini fark ettim: Ya onun versiyonu ya da benimki yayınlanacaktı. Hiçbir yere varamamış olmamız şaşırtıcı değil!

Bu durumlar gerçekten içinden çıkılması zor durumlardır ve genelde ancak sonradan dikkatlice düşününce aslında neler olup bittiğini mağdur ya da saldırgan olmadan gözümüzde canlandırabiliriz, zira seansta yansıtmalarla başa çıkmak için onları geri yansıtma çabası içindeyken şüphesiz ya mağdur ya saldırgan konumuna gireriz ve bu konuma girmemiz sadece hastanın fantezisinde değildir. Bahsettiğim şey, analistin seansta bu iki kişi arasındaki etkileşimde neler olup bittiğini gözlemlemenin mümkün olduğu bir konuma geçiş yapması gereğidir. Bu konumdan, kimin kim olduğunu görmek ve aktarımda canlandırılan nesne ilişkisinin ne olduğunu görmek daha olasıdır. Bu durumdaki senaryo şöyle görülebilir: Biri belli ki değerli bulduğu bir şeyi karşısındakine aktarmaya çalışmakta, öbürü ise erişilmez, ulaşılmaz bir şekilde her türlü iletişim çabasına "Hayır!" demektedir. (Bu deneyim, Bay A'nın hayatının ilk iki yılı boyunca annesinin ciddi depresyonda ve içe kapalı olduğuyla ilgili öğrendiklerimle yakından ilgilidir.)

Bay A kimlik değişimi yaşadığında, içsel nesnesiyle deyim yerindeyse ilk elden temas kurma fırsatı buluyorum. Durumun tamamını gözümde canlandırmaya çalıştığımda, hastanın altta yatan çaresizliğini anlamak ve çıkmazdan çıkış yolu bulmak için biraz umudum oluyor, aksi halde bu çıkmazı tekrarlamaya mahkum olup derinlemesine çalışmaktan uzaklaşmamız işten bile olmazdı.

ÜÇÜNCÜ KISIM

FARKLI PSİKANALİTİK SAHNELERDEN GÖRÜŞLER

GİRİŞ

Elizabeth Spillius ve Edna O'Shaughnessy

Üçüncü kısımda, yansıtmalı özdeşim hakkında çeşitli psikanalitik düşünce okullarının görüşlerinden bahsedeceğiz. Bir kavramın "yansıtmalı özdeşim" kadar yaygın bilinmesi sıra dışı olduğu için, kendimize bunun nasıl gerçekleştiği hakkında çeşitli sorular sorduk. Bir kavramın bu kadar ilgi görmesinin sebebi nedir? Bir kavramı benimsemeye açık tutum takınılmasına katkıda bulunan ve sekte vuran belli etkenler var mıdır? Bir psikanaliz okulundan kavram "kaldırıp" bir başka okulda kullanırken, kavramın ya da alıcı düşünce okulunun değişmemesi mümkün müdür? Dört farklı psikanalitik kültürden meslektaşlarımızın yardımlarıyla bu sorulara odaklandık. İlkin Britanya Psikanaliz Cemiyetinin Çağdaş Freudcu ve Bağımsız üyelerinin; ikinci olarak Avrupa'daki üç düşünce okulunun (Alman psikanalistler, İtalyan-İspanyol analistler ve Fransızca konuşan psikanalistler) yansıtmalı özdeşim hakkındaki görüşlerini; üçüncü olarak, ABD'li psikanalistlerin kavrama ilişkin tutumunu; son olarak da Latin Amerikalı psikanalistlerin görüşlerini inceleyeceğiz.

BRİTANYA PSİKANALİZ CEMİYETİ

9

YANSITMALI ÖZDEŞİM HAKKINDA ÇAĞDAŞ FREUDCULARIN VE BAĞIMSIZLARIN GÖRÜŞLERİ

Edna O'Shaughnessy

Yansıtmalı özdeşim kavramını kullanıp kullanmamaya ilişkin bazı sebepler ve hırslar Britanya Psikanaliz Cemiyetinin geçmişinde bulunabilir. İkinci Dünya Savaşı sırasında yapılan "İhtilaflı Tartışmalar"dan sonra (King ve Steiner tarafından iyi bir şekilde kaydedilmiştir, 1991), Britanya Cemiyeti üçe bölünmüştür: Klasik Freudcular, sonradan Çağdaş Freudcular diye adlandırıldılar; bir Orta Grup, sonradan "Bağımsızlar" diye adlandırıldılar; ve Kleincılar.

Bu üç gruba bölünme, Viyana'daki Anna Freud ile Berlin'deki Melanie Klein arasında 1920'lerde ortaya çıkan çocuk analizi tartışmasıyla başlamıştır. Tartışmada aktarım, bilinçdışı fantezi, üst benlik ve Oedipus kompleksi meseleleri de yer alıyordu. Milton, Polmear ve Fabricius (2004) şöyle anlatır:

> Klein, Ernest Jones'ın ilkin 1925 yılında Britanya Psikanaliz Cemiyetinde konuşma davetini ve sonrasında 1926'da Londra'da yaşama teklifini memnuniyetle kabul etmiştir. Klein, kıta Avrupası'ndaki analitik çekişmelere biraz uzak kalan Britanyalıların sıcak ve genelde açık görüşlü karşılamalarından memnun kalmıştı.
>
> (Milton ve diğ., 2004, s. 64)

Milton ve diğ. 1938'de Sigmund ve Anna Freud'un Nazilerden kaçıp Londra'ya sığınmalarına sebep olan kötü koşulları da anlatır; kitaplar yakılıyor, Freud ileri derece çene kanseriyle uğraşıyordu:

> 1933 itibariyle birçok Avrupalı analistin Londra'ya yerleşmesine yardım edildi ... Freud'a ve kızına en yakın olan göçmenler ... ölümcül hasta olan arkadaş ve hocalarının mirasına sahip çıkmaları gerektiğine inanıyorlardı. Onlara göre, Klein'ın fikirleri hiç de psikanalitik değildi; o da Jung gibi, Adler gibi yoldan çıkmıştı.
>
> (Milton ve diğ. , 2004, s. 64-65).

Öte yandan "Klein ve yakın destekçileri, gelişimlerinin Freud'un vizyonuna sadık olduğuna derinden inanıyorlardı ve Britanya Cemiyetinden kovulabileceklerini görmek canlarını sıkıyordu" (Milton ve diğ. , 2004, s. 65). Melanie Klein için kovulmak, talihinin acı bir şekilde dönmesi olurdu; fikirleri Ernest Jones, Edward Glover (bir süreliğine), Ella Sharpe, Marjorie Birerley ve Sylvia Payne gibi Britanyalı meslektaşlarının ilgisini çekmişti. Joan Riviere ve Susan Isaacs en sonunda Klein'ın yakın meslektaşları olmuşlardır ve bir süreliğine genç Donald Winnicott da ona yakın olmuştur. Bu analistlerin hepsi yeni keşifler yapıyorlardı. Dolayısıyla, bir tarafta klinik ilerlemeler kaydetmek ve yeni kavramlar geliştirmek üzere analistlerin akademik özgürlükleri için mücadele devam ederken, diğer tarafta, Avrupa'da acımasızca kaybedilen mirasın bir parçası olan psikanalizi korumak için Klasik Freudcuların mücadelesi sürüyordu.

Eric Payner, *The Independent Mind in British Psychoanalysis* [Britanya Psikanalizinde Bağımsızlar] (Rayner, 1990) adlı kitabında, "Britanya Cemiyetinin çoğunluğunun, özellikle ilk üyelerinin, tarafsız kalmak istediklerini" açıklar ve Bağımsızların Britanya Cemiyetinin kurucu üyelerine kadar giden kökleriyle gurur duyduğuna

vurgu yapar (Rayer, 1990, s. 2 ve 45). Gregorio Kohon, *The British School of Psychoanalysis: The Independent Tradition* [Britanya Psikanaliz Okulu: Bağımsız Gelenek] (Kohon, 1986) adlı kitabında, Orta Grup'un nasıl yaratıldığını anlatır: "Topluluk bir taneydi ama üç ayrı gruba bölünmüştü (...) Britanyalı Analistlere özgü fevkalade uzlaşma kapasitesinin bir ürünüydü bu" (Kohon, 1986, s. 45).

1940'lar ve 50'lilerde bu üç grup oluştuktan sonra, her biri kendini diğer ikisinin gördüğünden farklı görme eğilimi içinde oldu ve bazen kişisel husumetlerle, eğitimsel ve kurumsal sorunlarla karıştırılan psikanalitik meseleler kutuplaştı. Hem Bağımsızlar hem de Kleincılar nesne ilişkilerine özel bir ilgiyle yaklaşırken, Bağımsızlar dışsal nesnelerin sebep olduğu patolojiye odaklanıyordu. Kleinci bakış açısıyla bu, ruhsal bozukluğun iç kaynaklarını ihmal etmekti. Bağımsızlar ise, Kleincıların iç dünyaya, özellikle doğuştan gelen yıkıcılığa aşırı odaklandıklarını ve gerçek hayat deneyimlerini hesaba katmadıklarını düşünürlerdi. Hem Kohon hem de Rayner, Bağımsızların kendi geleneklerine Anna Freud ve Melanie Klein'in fikirlerini, hatta dünyadaki herhangi bir yerden fikir dercetmeye hazır olduklarını düşünürlerdi; Bağımsızlar diğer iki grubun, özellikle Kleincıların daha yekpare yaklaşımlarının aksine çeşitli yönelimlere değer verirlerdi. Bununla birlikte, diğer iki grup, Bağımsızların yaslandığı fikirler arasında sağlam bağlantılar olmadığını ve olmadıkları bir şey üzerinden kimlik arayışına girdiklerini düşünürlerdi.

Öte yandan, bu vesveseli ve bölünmüş kurumda, gruplar ve üyeleri hakkında doğrular ve dedikoduların yanı sıra, beraber olma arzusu hep vardı ve dahası, bu kurumda kayda değer psikanalitik fikirler üretiliyordu. Özellikle Susan Isaacs, Paula Heimann ve Melanie Klein tarafından "İhtilaflı Meseleler Üzerine Bilimsel Tar-

tışmalar"[37] dizisi için özel olarak yazılan Kleincı makaleler vardı. Klasik Freudcular Ernest Jones, Ella Sharpe, Marjorie Brierley ve Sylvia Payne gibi Anna Freud, Dorothy Burlingham, Willi Hoffer ve Edward Glover da makaleler yazıyorlardı; onlardan sonra Bağımsızlardan Michael Balint, William Gillespie, Donald Winnicott, John Bowlby ve John Klauber makaleler yazmışlardır. Melanie Klein, ruhsal gelişim hakkında yeni bir kuram geliştiriyordu (bkz. bu kitapta 1. Bölüm); ilkin depresif konum hipotezini önermiş (Klein, 1935, 1940) ve ardından yaşamın ilk üç ayındaki daha erken paranoid-şizoid konumu "Şizoid mekanizmalar üzerine notlar"da (Klein, 1946) açıklamıştır. Bu kitabın ikinci bölümünde yer alan "Şizoid mekanizmalar üzerine notlar"da Klein, "yansıtmalı özdeşim" terimini, benliğin kaygıyla mücadelesindeki erken savunma mekanizmalarından biri olarak getirmiştir. [38]

Klein'ın meslektaşları olan Joan Riviere (yayımlanmamış), Herberts Rosenfeld (1947, 1949, 1971) ve Hanna Segal (1950), yansıtmalı özdeşim olgusunun hastaları anlama konusunda nasıl katkı sağlayacağını çabucak fark etmişlerdir; o zaman hâlâ Kleincı grubun üyesi olan Paula Heimann (1950), "yansıtmalı özdeşim" terimini kullanmadan, Amsterdam Kongresi'nde çokça atıfta bulunulan "Karşıaktarım üzerine" başlıklı makalesini sunmuştur: "Vurguladığım bakış açısından, analistin karşıaktarımı sadece analitik ilişkinin

37 Şimdilerde genelde "İhtilaflı Tartışmalar" olarak bilinen bu tartışmalar, Britanya Cemiyetinde 1941-45 yılları arasında gerçeklemiştir ve makalelerin yer aldığı King ve Steiner (1991) tarafından etkileyici bir şekilde tartışılmıştır.

38 Hiçbiri ötekine atıfta bulunmamasına karşın, Majorie Brierley'in (1945) Klein'dan bir yıl önce çok da farklı olmayan bir şekilde "yansıtmalı özdeşim" terimini kullanmış olması dikkat çekicidir; Brierley 1947 yılındaki makalesinde de bu terimi yinelemiştir; ancak ondan sonra ilerletmemiştir. "Yansıtmalı özdeşim" teriminin ilk kullanımı, terimi yine daha ileri götürmeyen Weiss tarafından 1925 yılında gerçekleşmiş gibi görünmektedir. G. B. Massida ve R. Steiner arasındaki "kavramların kökenleri" üzerine ilginç mektuplaşmalara bakabilirsiniz (Massida, 1999). Bkz. Spillius 1. Bölüm.

ayrılmaz bir parçası olmakla kalmaz; aynı zamanda hastanın *yaratımıdır* ve hastanın kişiliğinin parçasıdır ... Analistin karşıaktarımı, hastanın bilinçdışını araştırmanın aracıdır" (Heimann, 1950, s. 83-84). Bununla birlikte, Melanie Klein'ın kendisinin karşıaktarım fikrine dair kuşkuları vardı; analist kendinden kaynaklı olarak hissettiklerini hastasının hisleriyle karıştırabilirdi. Göreceğimiz üzere, karşıaktarımın klinik kullanımı halen tartışmalı bir meseledir.

Britanya Cemiyetinin birliğini sürdüren üç grubun oluşumundan sonraki on yıl, sorunlarla doluydu. Pearl King, o zamanların "gruplar arası gerilimlere müdahil olan üyeler ve öğrenciler için acı verici" olduğunu gözlemler (King ve Steiner, 1991, s. 908). Herkes için acı verici olmuş olmalı. 1956'da Paula Heimann Kleincı grubu terk ederek Bağımsızlara katılmıştır. Yansıtmalı özdeşimle ilgili olarak, nihayetinde, standart Kleincı kullanıma aykırı bir kullanımı benimsemiştir. Analistin algılama işlevi görevini yerine getiremediği zaman yansıtmalı özdeşimin karşıaktarım olgusu olarak ortaya çıktığını yazmıştır (Heimann, 1969). Margret Tonnesmann, Heimann'ın toplu makalelerine yazdığı Editörün Önsözü'nde Heimann'ın değişen görüşlerinden bahsetmiştir (Tonnesmann, 1989).

Bu arada, Britanyalı Kleincılar kavramı geliştirmeye devam etmişlerdir. Rosenfeld, özellikle psikotik ve borderline aktarımda yansıtmalı özdeşimin işgalci yönlerini araştırmıştır. Segal, sembolik denklemler ve somut düşünmeyle ilgili çalışmalarıyla ilişkilendirmiştir. Money-Kyrke, karşıaktarımdaki çeşitli rollerini incelemiştir. Bion, iletişimin/düşünmenin sekteye uğraması ve gelişim üzerine yeni formülasyonunda yansıtmalı özdeşimi merkeze koymuştur. Joseph, yansıtmalı özdeşimi aktarımda ve karşıaktarımda klinik olarak incelemiştir. Yansıtmalı özdeşim, Kleincı kuramın ve tekniğin tamamlayıcı bir parçası olmuştur.

1960'larda ve 70'lerdeki dünya sahnesinde psikanaliz değişime

uğruyordu. ABD'de benlik psikolojisi okulu ayrıcalıklı hakimiyetini yitirmeye başlamıştı. Tıp kökenli olmayan analistler 1988'de Amerikan Psikanaliz Derneğine kabul edilmişlerdi. Klein ve Winnicott'un İngiliz nesne ilişkileri okullarıyla temas kuran Loewald, Kernberg, Schafer ve Ogden'in de bu karmaşık ve çoğulcu yeni sahneye katkıları olmuştur (bkz. Roy Schafer, Bölüm 14). İlişkisel ve kişilerarası gruplar meşruluk kazanıyordu. Kohut, Amerikan benlik psikolojisi okulunu kurdu. Britanya Cemiyetindeki grupların katılığı yumuşamaya başladı. Örneğin Anna Freud (1967), "Kaybetme ve kaybedilmeye dair" başlıklı makalesinde, bu olguyu klasik Freudcu terimlerle anlatmış, fakat Klein'ın yansıtmalı özdeşim fikriyle de bir bağlantı kurmuştur. Sandler ve Dreher (1996) bu olayların genel bir değerlendirmesini sunar. 1980'ler itibariyle Wallerstein "Tek bir psikanaliz mi yoksa birçok psikanaliz mi?" sorusunu sorabiliyor ve "Birçok" yanıtını verebiliyordu (Wallerstein, 1988). 1970'ler ve 80'lerde çoğulculuğa geçişle birlikte Kleincı fikirlere ilgi arttı. Martin Miller (Bağımsız), yansıtmalı özdeşim kavramının dergilerde kullanıma ilişkin bir çizelge yaptı; Britanya dergilerine kıyasla Amerikan dergilerinde daha seyrek bahsi geçmekle beraber, her yerde eğilimin yönü aynıydı: 1970'lerden itibaren "yansıtmalı özdeşim" teriminin Britanya ve Amerikan dergilerinde görünme sıklığı giderek artmıştır (Martin Miller, kişisel iletişim).

Kudüs'te Psikanaliz Kürsüsü Başkanı olan Joseph Sandler, 1984 yılında "yansıtmalı özdeşime yönelik güncel ilgiden dolayı" bir konferans düzenlemiştir. Konferansta Londra'dan Kleincı Betty Joseph (bkz. 6. Bölüm), ABD'den W. W. Meissner ve Otto Kernberg, İsrail'den Rafael Moses gibi uluslararası konuşmacılar vardı. Konferans kayıtları Sandler tarafından *Projection, Identification, Projective Identification* [Yansıtma, Özdeşim, Yansıtmalı Özdeşim] (1987b) başlığı altında yayımlandı. Sandler de "Yansıtmalı özdeşim kavra-

mı" üzerine önemli bir makaleyle kitaba katkıda bulundu (bkz. 10. Bölüm).

Sandler'ın belirttiği hedef, "Kleincı psikanalitik arka planı olmayanlar için yansıtmalı özdeşimi anlaşılır kılmak" idi (Sandler, 1987b, s. xi). Bunu nasıl yaptığına bakmak öğreticidir. Kavramın atıfta bulunduğu geniş ve giderek genişleyen olguları bilimsel bir tavır içinde tartışır, ayrıca bazı Çağdaş Freudcu düşüncelerle akrabalığına işaret eder: Anna Freud (1936) *Ben ve Savunma Mekanizmaları*'nda "saldırganla özdeşim kurma" ve bir "özgecilik biçimi" olarak "öteki kişi üzerinden yaşama" hakkında benzer fikirler ifade etmiştir (A. Freud, 1936, s. 117 ve 132). Yansıtmalı özdeşimi, hastaların fantezilerini analistleriyle gerçekleştirme arzuları hakkındaki kendi klinik bulgularıyla da bağdaştırır (Sandler, 1976a). Sandler'ın Klein'ın formülasyonlarında gördüğü "somutluk" üzerine tartışmaları, Kleincı bir analist için gereksiz olabilir, çünkü Kleincı için "somut" derken neyin kastedildiği zaten netleştirilmiştir: Paranoid-şizoid konum gibi diğer Kleincı kavramlar, Segal'in (1957) sembolik denklem ile sembol arasında yaptığı ayrım, Rosenfeld'in (1952a) işgal kavramı mevcuttur. Sandler "Yansıtmalı özdeşim kavramı" makalesinde:

> Öte yandan, Kleincılarla beraber, yansıtmalı özdeşim süreçlerinin (bu süreçlerden faydalanabileceğim anlamda) gelişimde ve klinik psikanalitik durumda oldukça önemli rol oynadığını vurgulamam gerekir. Yansıtmalı özdeşim, aktarım derken anladığımız şeye ilave bir boyut katmıştır. Artık aktarımın sadece geçmişin tekrarı olarak düşünülmemesi gerekir; analistle ilişkiye dair fantezilerin yansıtmalı özdeşim ve bağlı mekanizmalar yoluyla şu anda yaratılması da olabilir.
>
> (Sandler, 1987a, s. 20).

Sandler'in rol ilişkilerinin gerçeğe dönüşmesine dair açıklaması, hem yansıtmalı özdeşim kavramının geliştirilmesine hem de "Kleincı psikanalitik arka planı olmayanlar için yansıtmalı özdeşimi anlaşılır kılmak" hedefine ulaşmaya katkıda bulunmuştur (Sandler, 1987a, s. xi).

Sandler bir başka soruna da değinir: Bir kavramı farklı bir referans çerçevesine sokmak. "Bir *mekanizma olarak* yansıtmalı özdeşim fikrinin, gelişime dair belli bir kuramla paket halinde kabul edilmesi gerektiğini varsaymanın yanlış olduğunu düşünüyorum" demiştir (Sandler, 1987a, s. 19). Sandler'in bir çırpıda Kleincı olması ve Çağdaş Freudcu kimliğini kaybetmesi beklenmiyorsa, bazı kavramsal bağlar koparılmalıdır: Yansıtmalı özdeşim mekanizması, Sandler'in deyimiyle, Kleincı kuramdan "verimli bir şekilde" ayrılmalıdır. Aksi takdirde bir yönelimdeki analistler nasıl bir başka yönelimden fikir alabilir?

Aslında Bağımsız gelenek her zaman buna istekli olmuş, böylece kavramlarla deneyler yapma fırsatı bulmuştur. Bağımsız analistlerden Roger Kennedy, *Freedom to Relate* [İlişkilendirme Özgürlüğü] adlı kitabındaki "Psikanalitik kavramlar çok mu katı?" başlıklı bir bölümde bu konuyu ele alır (Kennedy, 1993). Freud'un temel kavramlarının nasıl yeni keşifleri barındıracak şekilde kullanım esnekliğine sahip olduklarını ve Freud'un eski kullanımlarının yanı sıra yeni kullanımlarının da mevcut olduğunu gösterir:

> Aslında herhangi bir psikanalitik tanım yapma konusunda sıkıntı mevcut: O kadar farklı analitik varsayımlar var ki, yaygın kabul gören bir ifadede bulunmak zor, kuram ve uygulama üzerine fikirler çok çeşitli. Bu durum, psikanalitik kaosun kanıtı olarak yorumlanabileceği gibi, yaklaşım çeşitliliğindeki zenginliği, bir başka deyişle "psikanalitik sohbetten yükselen seslerin" farklı farklı olduğunu da gösterebilir.
>
> (Kennedy, 1993, s. 34).

Esasen, Çağdaş Freudcu ve Bağımsız sesler, yansıtmalı özdeşim hakkındaki "sohbete" farklı derecelerde ve farklı şekillerde katılmışlardır. Bağımsızlardan olan Pearl King (1974), Deniz Carpy (1989) ve Eric Rayner (1992), yansıtmalı özdeşimden aktarım ve karşıaktarımla bağlantılı olarak bahsederler. Daha kapsamlı katkılarda bulunanlardan Michael Sinason (1993, 1999) yansıtmalı özdeşimin psikozdaki rolünü inceler, keza Paul Williams, Murray Jackson'la birlikte yazdığı *Unimaginable Storms* [Akıl Almaz Fırtınalar] kitabında (1994) ve Brian Martindale "Psikozlarla ve örgütsel yazgılarıyla ilgili yeni keşifler" üzerine makalesinde (Martindale, 2001) bunu işler. Michaek Brearle "Psikanalistin tarafsızlığı" başlıklı yayımlanmamış bir makalesinde, yansıtmalı özdeşim kavramını kullanarak analitik tarafsızlık kavramını yepyeni bir açıdan irdeler. Dana Birksted-Breen de yansıtmalı özdeşim kavramını kendi temalarıyla bağlantılandırmıştır (Birksted-Breen, 2003).

Britanya Cemiyetinde görüş alışverişinde bulunma eğiliminde olan Bağımsız ve Çağdaş Freudcu meslektaşlarıma e-posta aracılığıyla resmi olmayan sorular sordum. Bazıları yanıt vermedi. E-posta yoluyla ya da şifahen yanıt verenler de çeşitli görüşler sundular. Birkaçı kavramı hiç kullanmadıklarını, fakat kendi tercih ettikleri yansıtma kavramıyla farklı bir şekilde çalıştığını söylediler. Birkaçı ise İngiliz geleneğinde eğitim aldıklarını ve kendi gruplarından ziyade başka gruplardan etkilenmiş olduklarını, bazen daha sıkıntılı hastalarla çalışırken ya da ilkel bir savunmayı anlamak için ya da süpervizyon alan kişinin bir karşıaktarım deneyimini anlayabilmesi için yansıtmalı özdeşimi kullandıklarını söylediler. Bana yanıt verenlerin büyük çoğunluğu yansıtmalı özdeşimi klinik çalışma ve süpervizyonda, ayrıca grupları ve tuhaf psişik görüngüleri anlamak için çok önemli bir kavram olarak gördüklerini söylediler. "Çalışmamı ona dayandırıyorum", "onsuz çalışamazdım", "düşünme ya-

pımda yer etmiş" gibi ifadeler sıklıkla kullanılan ifadelerdi. Buna rağmen, bir istisna dışında, en olumsuzundan en coşkulusuna yanıt verenlerin hepsi, Kleincıların yansıtmalı özdeşimi klinik kullanımını eleştirmişlerdir – bu eleştirilerden daha sonra bahsedeceğim.

Meslektaşlarımdan gelen bu cevaplar hararetliydi. Birçoğu kavramın kendisi üzerine düşüncelerini belirtti, klinik deneyimlerinden örnekler verdi. "Yansıtmalı özdeşim" kavramının fazla geniş olup olmadığını, atıfta bulunduğu görüngülerin içkin olarak birbirine bağlı mı yoksa ayrık mı olduğunu sorguladılar. Şunları soruyorlardı: Yansıtmalı özdeşimin bölmeyle, yansıtmayla ve özdeşimle ilişkisi nedir? Nesne olmadan yansıtma ya da özdeşim olmadan yansıtma olabilir mi? Yansıtmalı özdeşim hem kişisel hem kişilerarası mıdır? Kavramı bir şekilde sınırlama, yeniden tanımlama ya da ilave yeni terimler getirme yönünde bazı öneriler sunuldu.

Çağdaş Freudcular ve Bağımsızlar tarafından yapılan, kitaplarında ve makalelerinde rastladığımız, birçoğu uzun uzadıya olan bu tartışmalar göstermiştir ki bir kavramın ana kuramdan verimli bir şekilde ayrılması hakikaten kazanımlara vesile olur. Fakat gizli tehlikeler de vardır. Sanırım Roger Kennedy'nin dikkat çektiği gibi, terimlerin farklı kullanımları olmasına alışabiliriz, bu ne klasik psikanalizde ne günümüzdeki çok sesli psikanalizde görülmedik bir şey değildir. Daha ciddi olan şey, ana kuramla kimi önemli bağlantılar koparılırken, özgün kavramın yanlış anlaşılabilmesidir. Sorularıma verilen yanıtlarda sıklıkla karşılaştığım bir kavram yanılgısı, Klein'ın "Bazı şizoid mekanizmalar üzerine notlar"da (Klein, 1946) bahsettiği şekliyle yansıtmalı özdeşimin esasen saldırgan bir mekanizma olduğuydu. Klein makalesinde ilk olarak benliğin kendisinde nefret ettiği parçaları yansıttığını, sonra da "kendiliğin parçalarına karşı duyulan nefretin artık anneye yöneldiğini" anlatır. "Bu, saldırgan bir nesne ilişkisinin prototipini oluşturan farklı bir tür özdeşime

yol açar. Bu süreçler için 'yansıtmalı özdeşim' terimini öneriyorum," der. Fakat şöyle devam eder:

> Bununla birlikte, kendiliğin yalnızca kötü parçaları değil, iyi parçaları da dışarı atılır ve yansıtılır. O zaman dışkılar hediye değerindedir; dışkılarla birlikte dışarı atılan ve öteki kişinin içine yansıtılan benlik parçaları iyiyi, yani kendiliğin sevecen parçalarını temsil eder. (. . .) İyi hislerin ve kendiliğin iyi parçalarının annenin içine yansıtılması, bebeğin iyi nesne ilişkileri geliştirme ve benliğini bütünleştirme yetisi için esastır.
>
> (Klein, 1946, s. 8-9).

Bir başka ifadeyle, Klein klasik anlamda yansıtmalı özdeşimi hem düşmanca hem sevecen süreçleri adlandırmak üzere kullanmıştır.

Klein'ın eserlerinin bütününde yanlış anlaşılmalara elverişli olduğu söylenebilir. 1920'lerdeki ve 1930'ların başındaki yazılarındaki vurgularından biri, anneye zorla girme yönünde saldırgan çocuksu fanteziler üzerine olmuştur ve bu fanteziler daha sonraki yansıtmalı özdeşim kavramının bir parçasını oluşturur. Öte yandan, yansıtmalı özdeşim kavramını getirdiği 1946 itibariyle, Klein yeni bir ruhsal gelişim kuramı formüle etmiştir. Bu kuramın merkezinde, benliğin hem kendisinin hem de nesnelerinin hayatta kalmasına dair kaygısı ve bunun yanı sıra gelen sevgi ve nefret, depresyon ve zulmedilme, saldırganlığın yanı sıra suçluluk ve onarım sorunları yer almıştır (Klein, 1935, 1940). Aslında, yansıtmalı özdeşim kavramını getirmesinden hemen önce, Klein benliğin "kaygıyla baş etme yönündeki hayati ihtiyacından" bahseder (Klein, 1946, s. 4). Anlayabildiğim kadarıyla, Klein'ın kavramına ilişkin yaygın yanlış anlama, onun hipotezinin, *yansıtmalı özdeşimi harekete geçiren güçlerden birinin, benliğin hayatta kalma ihtiyacı* olduğunu belirten kısmının atılmasından kaynaklanmaktadır. Elizabeth Spillius'un 1. Bölüm'de belirt-

tiği gibi, Klein'ın iyi hislerin yansıtılmasına yaptığı vurgu, 1946'da yayımlanan makalesinden ziyade Melanie Klein Arşivi'nde yer alan yayımlanmamış notlarında çok belirgindir.

Sandler'in önerdiği "verimli ayırmayı" yapmaya gönülsüz olmanın bir sebebi de, kuramın bütünlüğüne duyulan saygı olabilir. Britanya Psikanaliz Cemiyetindekilerin kendi grupları dışındakilerin kavramlarını kullanmamalarının, kuramın kendi tutarlı bütünlüğü içinde terimlerin birbirine geçmiş anlamlar içermesinden de kaynaklanıyor olabileceğini düşünüyorum. Uzunca bir süredir Winnicott'un geçiş alanı kavramının (Winnicott, 1953) önemli görüngüleri saptadığını düşünüyorum; fakat bu fikri asla kullanmadım, çünkü "geçiş alanı" ve türdeşi olan terimleri Winnicott'un gelişim kuramından ayırmak ve bazı yönlerden Winnicott'un kuramının zıttı olan Kleincı bağlamda kullanmak, kavramı öylesine değiştirir ki hatalı kullanımına yol açar. Winnicott'un yörüngesi yanılsamadan başlayıp geçiş alanı üzerinden nesne ilişkilerine doğru ilerler; halbuki Klein'ın gelişimsel yolu nesne ilişkileriyle başlar (başka zihin durumlarıyla karışık haldedir). Yine, Çağdaş Freudcu bir terim olan "bireyleşme", yansıtmalar geri çekildiği ve nesneler bütün ve ayrı olarak deneyimlenmeye başladığı zaman depresif konuma geçildiğinde olan şeyleri yakalar. Ancak ben terimi ödünç alamam ve depresif konumun başlangıcında "kendilik ve nesne bireyleşir" diyemem, çünkü bireyleşmenin geldiği Çağdaş Freudcu kuramda bireyleşmenin öncesinde yer alan ilk kaynaşma hali, Klein'ın kuramından çok farklıdır. Canestri (bkz. 12. Bölüm) psikanalizin güncel çok sesli durumunda bu kavramsal sorunların bazılarını inceler.

Çağdaş Freudcuların ve Bağımsızların yansıtmalı özdeşim kavramını kullanamamalarının ya da biraz farklı bir şekilde kullanmalarının diğer sebepleri, gruplar arasında eskiden beri süregelen çözümlenmemiş bilimsel farklılıklardır. Çağdaş Freudcular

ve Bağımsızlar, erken benliği, Kleincılar kadar aktif görmez, ayrıca anneyle bebek arasındaki bağları farklı şekilde kavramsallaştırırlar. Dolayısıyla, hastanın içselleştirilmiş ruhsal geçmişinin iletişim amaçlı yansıtmalı özdeşimler yoluyla aynen tekrarlanabileceğini, analistin karşıaktarımının bu temel bağların niteliğini (ilk dönemdeki kapsamalar, başarısızlıklar, nesnelerden bebeğe yansıtılanlar, yahut nesnenin veya bebeğin iletişimsel bağlara saldırıları) açığa çıkarabileceğini düşünmezler. Örneğin Balint (1950) ve Winnicott (1971) bugün Britanya Cemiyetinde hâlâ canlılığını koruyan başka klinik uygulama perspektifleri sunarlar. Karşıaktarım hakkında Çağdaş Freudcular, Bağımsızlar ve Kleincıların görüşlerinin karşılaştırması için bkz. Hinshelwood (1999). Birçok Çağdaş Freudcu ve Bağımsız, klinik uygulamada yansıtmalı özdeşim yerine Pearl King'in (1978) "analistin topyekûn duygulanım tepkisi" fikrini tercih eder. Analistin kendi hisleri ile hastadan gelen hisleri birbirinden ayırması meselesine de farklı şekillerde yaklaşırlar. Kleinci gelenekte Money-Kyrle (1956), Joseph (1978), Brenman-Pick (1985) ve Feldman (1997) tarafından yazılan makaleler varken, Fonagy (1991) ve Parsons (2000) farklı görüşler ortaya koyarlar.

Şimdi Çağdaş Freudcuların ve Bağımsızların, Kleincılara ve yansıtmalı özdeşime yönelik benim e-postama verdikleri yanıtlarda yer alan eleştirilerinden bahsedeceğim. İlk olarak, Kleincıların hastanın tüm iletişimlerini ve analistin tüm hislerini yansıtmalı özdeşim olarak açıkladıkları, yani terimin aşırı kullanıldığı ithamı mevcuttur; genelde bunların çok farklı şeylerden oluştuğu ve tek bir şeye indirgenemeyecekleri konusunda ısrar ediliyordu. İkinci olarak, yanıt verenlerin çoğu, yansıtmalı özdeşim kavramının saldırgan bir mekanizma olduğunu ve Kleincıların hastanın doğuştan gelen yıkıcılığı varsayımına aşırı odaklandığını (önceki takdir edici sözleriyle çelişecek şekilde) öne sürüyorlardı. Üçüncü olarak, birkaç Çağdaş Freu-

dcu ve Bağımsız, kavramın Kleincıları gereksiz bir aceleyle "şimdi ve burada" yorumlar yapmaya götürdüğünü, ayrıca Pearl King'in (2004) de kitabında yazılarında ayrıntılı olarak ele aldığı gibi, Britanya Cemiyetinde geçerli olan "ben-sen" tarzı dar analiz biçiminin suçlusunun yansıtmalı özdeşim kavramı olduğunu düşünüyordu.

Söylenmesi gereken ilk şey, her analist gibi Kleincı bir analistin de kendisini, hastasıyla ilişkilerini ve kavramsallaştırma biçimini sorgulaması gerektiğidir. Unutulmaması gereken bir şey de her kavramın ve her tekniğin kötü kullanılabileceğidir. Her sepette çürük elmalar vardır. Bununla birlikte, hastanın tüm iletişimlerinin yansıtmalı özdeşimle ortaya çıkmadığına ve analistin karşıaktarımının birçok şeyle şekillendiğine katılıyor olsam da, yansıtmalı özdeşimin Kleincı kuramdaki önemli ve birden çok rolü nedeniyle, Kleincıların yansıtmalı özdeşimi çok kullanması zorunludur. Kleincıların kavramı kullanırken yıkıcılığa aşırı odaklandıkları iddiasına karşı çıkıyorum. Yansıtmalı özdeşimin kendisinin çıplak "ben-sen" "sen-ben" analiz tekniğini ifade ettiği de doğru değildir. Klein 1952'de şöyle yazmıştır: "Deneyimlerime göre, aktarımın ayrıntılarını aydınlatırken, duygular, savunmalar ve nesne ilişkilerinin yanı sıra geçmişten günümüze aktarılan *topyekûn durumlar* bakımından düşünmek gerekir" (Klein, 1952b, s. 55). Bir sonraki sayfada şöyle devam etmiştir:

> Hastanın zihninde geçmişin ve bugünün bir araya gelebilmesi için eski deneyimlerle sonrakiler arasında ve sonraki deneyimlerle eskiler arasında defalarca bağlantı kurmak (...) ve aralarındaki etkileşimi sürekli olarak keşfetmek gerekir. Bu, bütünleşme sürecinin bir boyutudur.
>
> (Klein, 1952b, s. 56).

Hanna Segal, psikanalizdeki iyileştirici faktörleri tartışırken, bu faktörlerin ne kadar çok olduğunu bize hatırlatır:

> Tam bir yorumlamanın içinde hastanın hisleri, kaygıları ve savunmaları yer alacak, o anki uyaran ile geçmişten gelenler birlikte dikkate alınacaktır. Hastanın içsel nesnelerinin oynadığı rol ve fantezi-gerçeklik etkileşimi de göz ardı edilmeyecektir.
>
> (Segal, 1962, s. 212).

Segal şunu da ekler: "Her zaman tam yorumlama yapamasak da, hedefimiz sonunda yorumlamayı tamamlamaktır" (s. 212). Hiçbir analist her şeyi aynı anda ele alamaz; yaklaşımları farklı olsa da her analist neyin acil olduğuna, neyin sonraya bırakılacağına dair seçim yapmak zorundadır.

Pearl King (2004) bir başka meseleyi gündeme getirir. "Britanya Cemiyetinde psikanalize ne oldu?" diye sorar:

> Anladığım kadarıyla, Kleincılardan birçok kişi, Çağdaş Freudcular ve Bağımsızlardan bazı kişiler olmak üzere, topluluktaki üç gruba ait pek çok kişi tarafından 'şimdi ve burada' ifadesi kullanılmaktadır Bu ifadeyi, seanstaki fiili ilişkiye ve analistin hastanın ona yapmakta olduğunu düşündüğü şeye atıfla kullanıyorlar.
>
> (King, 2004, s. 127).

Bana öyle geliyor ki en çok huzursuzluk yaratan şey, yansıtmalı özdeşimin *yapma* boyutudur (bkz. 11. Bölüm'de Hinz'in mükemmel tartışması). Biz –buradaki "biz" hasta ve analist, iki meslektaş ya da Britanya Cemiyetinin üç grubu olabilir– *birbirimize ruhsal olarak bir şeyler yaparız*, elbette iç ve dış dünyalarımızdaki kişilere de yaparız, hatta genel anlamda topluma da yaparız; bu da beraberinde büyük bir kaygı ve suçluluk getirir. Yalnızca diğer insanlarla konuşmak ya da onlarla ilgili düşüncelere ve fantezilere sahip olmak değildir mesele; Sandler'in deyimiyle *gerçekleştirmeler* meydana gelir: Bir

ruhun yansıtmaları diğerini işgal eder ve etkiler – alıcının rahatsız, aşağılık, eylem içine çekilmiş, hatalı, suçlu ya da kaygılı hissetmesine sebep olur. Buna karşılık, yansıtmalar rahatlamaya da sebep olabilir ya da olumlanma/onaylanma, minnettarlık, memnuniyet hissi getirebilir. Bion'un düşünme kuramı ve kapsayan-kapsanan üzerine yazıları, bu alandaki genel hipotezi oluşturur (Bion, 1962b). Betty Joseph (1989b) analizde hasta ile analist arasında "bir şeyler yapılmasına" yani seansta eyleme vurmaya sebep olan kaygı ve baskıları örneklerken, Michael Feldman (1997) analistteki çözümlenmemiş sorunları da içeren ve analistin "yansıtmalı özdeşimi oluşturan karmaşık intrapsişik ve kişilerarası süreçte" fiilen yer almasına sebep olan birçok faktörü tanımlar (bkz. 7. Bölüm). Esasen 1915'te Freud şöyle bir yorumda bulmuştur: "Bir insanın bilinçdışının, bilinçten geçmeden bir başkasının bilinçdışına tepki verebilmesi çok dikkate değer bir durumdur" (Freud, 1915b, s. 194). Yansıtmalı özdeşim, psişelerin birbirlerine ve birbirleri için bir şeyler yapma biçiminin adıdır.

Peki ben bir Kleincı olarak Çağdaş Freudcuların ve Bağımsızların bazı eleştirilerini yanıtlamaya çalıştıktan sonra nereye varmış bulunuyoruz? Sanırım önceden olduğumuz yere, yani anlaşmazlık noktasına. Özellikle analitik okullar arasındaki anlaşmazlıklar karmaşıktır; birçok kuram ve kavram, patolojinin sebepleri ve gelişim üzerine halledilmemiş ihtilaflar, üstüne üstlük tek bir analitik okul içinde bile farklı şekillerde ele alınabilecek, tekrarı mümkün olmayan analitik karşılaşmalara ilişkin rakip klinik iddiaları doğrulama ve yanlışlama sorunları vardır; yine de David Tuckett'in belirttiği gibi, bu demek değildir ki ne olsa kabul edilir. Britanya Cemiyetinde yıllar geçtikçe ilk dönemlerdeki bazı farklılıklar yerleşmiş bazıları yerleşmemiştir; bunun da başka bir komplikasyondan kaynaklandığını düşünüyorum: eski grup tutkularımız.

Geleneksel olarak, Britanya Cemiyetindeki analistler eğitmen analistleriyle aynı grupta yer alırlar. Bütün adaylar aynı eğitimden geçer ve süpervizörlerini herhangi bir gruptan seçebilirler. Buna ilaveten, bütün öğrenciler, ilk hastalarıyla çalışmalarında on danışma için ilk süpervizörlerinden farklı bir kuramsal yönelime sahip olması gereken üçüncü bir danışmana giderler. Sonunda hepimizde bilinçli ve bilinçdışı özdeşimler oluşur, analiz ve süpervizyon deneyimlerimiz birikir, ayrıca diğer iki grubun vaka sunumlarından bilgiler ediniriz. Bu içsel karışımda gruplarla (kişinin kendi gurubu ve diğer ikisi) ilişkili sadakatler, düşmanlıklar, kaygılar ve suçluluklar bulunur. Sorularıma cevaben bana söylenenler ya da e-posta atılanlar arasında, yansıtmalı özdeşimden bıkkınlık geldiğini (kendisi kullanıyor olsa bile) itiraf edenler ve yukarıda bahsettiğim Kleincı aşırı kullanım suçlamaları vardı. Bir Çağdaş Freudcu şöyle açıkladı: "Yansıtmalı özdeşim, Kleincıların bayrağıdır. Kleincı olmayanlar bunu böyle görür." Yansıtmalı özdeşimin bir grup bayrağını göndere çektiği hissediliyorsa, üç grup henüz eski savaş meydanından çıkmamışlar demektir; Riccardo Steiner (1985) buna "fikirlerin siyasi kutuplaşması" demiştir: sahip olduğu analitik fikirlerden ötürü için kazananların, kaybedenlerin, zaferlerin ve faydasız suçluluk hislerinin olduğu bir ortam.

1950'lerde kavramlar üzerine kavga eden ve psikanalitik kimliklerini kısmen kavramlarla tanımlayan sakinlerden oluşan bir psikanaliz köyüne benzeyen bu yerel kurumun tarihçesinden ne öğrenebiliriz? Yansıtmalı özdeşim kavramı o zamanlarda doğmuştur ve kavramlar hâlâ büyük önem arz etmektedir, sadece bilimsel kullanım için de değil. Yansıtmalı özdeşim Kleincı bir kavramdır ve taşıdığı simgesel anlam bazen antipati, çatışma, karşıt grup aidiyetleri ve kimlikleri barındıran hatıraları uyandırır. Öte yandan zaman değişti, belki fark ettiğimizden bile fazla değişti. Psikanalitik fikirler ve

klinik deneyimler üzerine artık daha özgür düşünülüyor; Britanya Cemiyetindeki birçok kişi, gruplar ve tarihi şahsiyetler hakkında yöntemsel belleklerine demir atmış alışkanlıklardan kurtulmak istiyorlar. Daha genç analistler ve öğrenciler henüz seslerini –geleceğin sesini– yeni yeni duyuruyorlar.

Yansıtmalı özdeşim gibi bir kavram, içkin değeri itibariyle başka kavramları geride bıraktığında, bunu nasıl deneyimlediğimize kafa yormamız gerekir. Kleincı bir fikrin kabulü, ortak Freudcu araştırmaya katkıdan ziyade Kleincı bir zafer gibi görünüyorsa ve/ya oluyorsa, kendimize zarar veririz. Öyle olsa bile, bilimsel değerlendirmeyle birlikte kavramsal edinim eşitsizliği, önemli Çağdaş Freudcu ve Bağımsız fikirleri kaybetme endişelerine ve psikanalitik kimliğin kaynaklarına ilişkin kaygılara sebep olur.

Aynı kurum içinde başka başka yönelimlerin benimsenmesi halinde kaçınılmaz olan gerilimler altında çalışmaya devam etmek zorundayız; bu arada farklı yönelimlerden analistlerin birbirinden öğrenebileceği ve birbirine katabileceği şeyler olduğunu da unutmamalıyız. Bu yolu tercih edenleri, yerel çapta ya da dünya çapında çağdaş psikanalitik sahnenin çoğul yönleriyle temas kurma fırsatı bulacaktır. Anlayışımız derinleştikçe rakip kavramsallaştırmalarımız giderek çözüme kavuşacaktır; fakat evrensel bir psikanaliz diline ne zaman ulaşacağımız yahut ulaşıp ulaşamayacağımız belirsizliğini korumaktadır.

Bu arada, Britanya Cemiyetinde hâlâ kendimizi bulmaya çalışıyoruz; savruk bir şekilde girdiğimiz yeni dönemde kendi nedenlerimiz ve tutkularımızla boğuşurken yine sorunlarla baş başayız.

10

YANSITMALI ÖZDEŞİM KAVRAMI[39]

Joseph Sandler

Melanie Klein 1946 yılında yansıtmalı özdeşim kavramını getirdiğinde, çeşitli içselleştirme ve dışsallaştırma türleri (taklit, özdeşim, içe alım fantezileri, çeşit çeşit yansıtma) hakkında oldukça karmaşık ve kafa karıştırıcı bir literatür bulunuyordu. Aşağıda Hanna Segal'in ifade ettiği gibi, yansıtmalı özdeşim geniş bir kavramdır.

> Yansıtmalı özdeşimde kendiliğin ve içsel nesnelerin parçaları bölünerek dışsal nesneye yansıtılır; sonrasında yansıtılan parçalar dışsal nesneye sahip olur ve onu kontrol eder, dışsal nesne o parçalarla özdeşleştirilir. Yansıtmalı özdeşimin muhtelif amaçları vardır: Ayrılıktan kaçınmak için ideal nesneye ya da tehlikenin kaynağının kontrol altında tutmak için kötü nesneye yöneltilebilir. Kendiliğin çeşitli parçalarından kurtulmak yahut nesneye saldırmak ve nesneyi yok etmek için yansıtma yapılabilir; iyi parçalar ayrılıktan kaçınmak için ya da onları içerideki kötü şeylerden korumak için ya da bir tür ilkel yansıtmalı özdeşim yoluyla dışsal nesneyi iyileştirmek için yansıtılabilir. Yansıtmalı özdeşim, memeyle bağlantılı olarak paranoid-şizoid konum ilk oluştuğu zaman başlar, fakat devamlılık arz eder ve genelde anne bütün nesne olarak algılandığında ve annenin

39 Bu bölüm Sandler, J. (1987) metninin yeniden basımıdır: Yansıtmalı özdeşim kavramı. *Anna Freud Merkezi bülteni*, 10, 33-49.

bütün bedenine yansıtmalı özdeşimle girildiğinde yoğunluk kazanır.

(Segal, 1973).

Segal bu bağlamda yansıtmalı özdeşimi açıkça bir savunma mekanizması olarak görmektedir; fakat başka yerlerde "ilk empati biçimi" olarak ve "ilk sembol oluşumuna zemin" hazırlayan diye tanımlar (Segal, 1973). Melanie Klein yansıtmalı özdeşimi "ben"i "ben olmayan"dan ayırt etmenin aracı olarak görmüştür (Klein, 1946). Rosenfeld (1965) psikotik durumlara giren süreçleri tanımlamış, Melanie Klein'ın bu ilkel nesne ilişkilerini ve onlarla ilişkili benlik bozukluklarını "yansıtmalı özdeşim" teriminin çatısı altında tanımladığını söylemiştir. Son 35 yılda, yansıtmalı özdeşim Kleincı analistler tarafından giderek karşıaktarımda ana mekanizma olarak görülmeye başlanmıştır ve bu bağlamda Bion'un kapsayan-kapsanan modelini eklemesi özellikle önemli rol oynamıştır (Grinberg, Sor ve de Bianchedi, 1977). Ogden (1979, 1982), intrapsişikten kişilerarasına giden bir yol olarak yansıtmalı özdeşimin rolünü vurgulamıştır.

Yansıtmalı özdeşim kavramının başka pek çok kullanımını alıntılamak mümkündür; kavramın "kolektif" ve mecburen "esnek" doğası itibariyle kesin bir tanım yapmak inandırıcı olmayacaktır. Öte yandan, yansıtmalı özdeşim teriminin taşıdığı fikrin çok sayıda analist için azımsanmayacak değerde olduğu da aynı şekilde nettir. Yansıtmalı özdeşim Kleincıların ana klinik kavramı olmuş ama diğer yönelimlerden analistlerce de kullanılmıştır. Bununla birlikte, Kleincı olmayan bakış açısından bu kavramı tartışmak zordur. Bunun sebebi kısmen, esasen kullanıldığı bağlama göre anlamını değiştiren bir mekanizma (psikanalizdeki diğer pek çok mekanizma gibi) iken, kavramı kullananların ondan tek bir mekanizma olarak bahsetme eğiliminde olmalarıdır. Sonuç olarak kavram esrarengiz bir havaya bürünmüş, sonuç olarak ne yazık ki bazen tamamen reddedilmiş,

bazen de ancak "içeriden" özel bilgilerle anlaşılabileceği düşünülmüştür.

Bu makale, benim yansıtmalı özdeşim kavramının üstesinden gelme çabalarıma yer vermektedir ve hiç şüphem yok ki bazıları kavrama vahşice davrandığımı düşünecektir. Benim referans çerçevem önemli açılardan Kleincılarınkinden farklı olduğundan, kavramı sindirmek ve yutmak için kendi zihnimde parçalamam gerekliydi. Kolaylık sağlaması için malzemeleri birkaç farklı başlık altında sunacağım. Psikanalizdeki diğer tüm kavramlar gibi, yansıtmalı özdeşim de getirildiği günden itibaren aşamalı bir gelişme göstermiştir ve bu gelişimi üç aşamaya ayırmak uygundur. Bu aşamalar kavramsal açıdan kesin ve net olarak ayrılmakla beraber, önemli ölçüde örtüşürler; birinci ve ikinci aşamalardaki fikirler üçüncü aşamadakilerle birlikte devam eder.

Arka plan üzerine birkaç söz

İki dünya savaşı arasındaki dönemde, özellikle 1920'lerin ortasından sonra, içselleştirme ve dışsallaştırma süreçleri psikanalitik düşüncede giderek önem kazanır hale gelmiştir. Bu süreçler özellikle psikotik hastalarda belirgindi; Melanie Klein buradan hareketle yapılandırdığı gelişim kuramında nesne ilişkilerinin bu tür içselleştirme ve dışsallaştırma süreçleri temelinde inşa edildiğini öne sürüyordu. Bu tür süreçlerin en açık görülebildiği iki majör psikotik duruma dayanarak, normal gelişimdeki iki "konumu" ayırt etmiştir. Klein'ın gelişim kuramı ve formülasyonlarının somut niteliğine katılmayabiliriz ama geriye dönüp baktığımızda, Klein'ın nesne ilişkilerinin gelişimde yansıtma ve özdeşim süreçlerinin rolüne ve bu süreçlerin şimdi ve burada aktarımda nasıl işlediğine dair en erken ve en kapsamlı tanımı yapan analist olduğunu görebiliriz. Bu gelişimi harekete geçiren şeyin klinik baskı olduğunu düşünüyorum ve bu bağlamda, Anna Freud'un savunma mekanizmaları hakkındaki

çalışmasında (Freud, 1936), analizdeki dirençleri daha iyi anlama ihtiyacının fikirlerini geliştirmesine sebep olduğu söylemine de dikkat çekmek gerekir. 1936'da Anna Freud'un birkaç yeni savunmayı tanıtmasıyla ilişkili olarak, aşağıdaki yorumu yaptım:

> O zaman Anna Freud'un yaptığı şey, nesneyle ilişkili savunmalar diyebileceğimiz bütün bir savunma grubunu ortaya getirmekti ve bunları içinde rol değişimi, birtakım özdeşim-yansıtma kombinasyonları da vardı. Bu savunmalarda kendiliğin ve nesnenin özellikleri arasında aktif değiş tokuş söz konusudur, kendiliğin kabul edilemez yönleriyle baş etmek için onların dışsal nesnede görünmesi sağlanır (sağlanmaya çalışılır). Genelde, eş zamanlı olarak nesnenin korkutucu ya da hayran olunan yönleri kendiliğe alınabilir.
>
> (Sandler, 1983).

Yansıtmalı özdeşimin ilk aşaması

Melanie Klein yansıtmalı özdeşim terimini 1946'da tanımlamıştır:

> Kendiliğin parçalarına karşı duyulan nefret, şimdi anneye yönelmiştir. Bu, saldırgan bir nesne ilişkisinin prototipini oluşturan farklı bir tür özdeşime yol açar. Bu süreçler için "yansıtmalı özdeşim" terimini öneriyorum. Yansıtma ağırlıklı olarak bebeğin anneye zarar verme ya da anneyi kontrol etme dürtüsünden kaynaklandığı zaman, bebek annenin zulmedici olduğunu hisseder. Psikotik bozukluklarda, nesnenin kendiliğin nefret edilen parçalarıyla özdeşleştirilmesi, öteki kişilere yönelen nefretin yoğunluğuna katkıda bulunur.
>
> (Klein, 1946)

Bu formülasyon Klein tarafından çok somut ifade edilse de, bilinçdışı fantezinin çeşitli düzeylerinde meydana gelen zihinsel ken-

dilik ve nesne temsilindeki hayali değişim süreçlerine atıfta bulunduğu şeklinde de anlaşılabilir. Formülasyonların somutluğunun, somut olarak hayal edilen süreçlere, yani gerçekten içe alım ya da nesneye zorla bir şeyler sokma imgelerini içeren süreçlere atıfta bulunduğu düşünülebilir. Anlatılan süreçler şu anda savunma ya da uyum sağlama işlevine hizmet eder; halbuki bebeklikte aşırı biçimde meydana geldiklerinde sonraki gelişime zararlı etkileri olabilir. Melanie Klein, burada, çocuğun temsili dünyasının içindeki değişimlere ve yer değiştirmelere atıfta bulunuyor olabilir (Sandler ve Rosenblatt, 1962). Bir nesnenin parçalarıyla özdeşim, bir nesne temsilinin belli yönlerini kendilik temsilinin "içine almak" olarak düşünülebilir. O zaman yansıtma ters istikamette yer değiştirmedir, yani kendilik temsilinin bazı yönleri nesne temsiline kaydırılır (ve onun parçası yapılır). Bana göre, bu çerçevede, Klein tarafından tanımlanan süreçlerin hayal dünyasında meydana geldiği konusunda mutabık olduğumuz sürece, kendiliğin kötü parçalarından mı yoksa kendilik temsilinin istenmeyen nefret edilen (ya da hor görülen) yönlerinden mi bahsettiğimizin çok da önemi yok. Dahası, kavramsal açıdan, şimdi ve burada işleyen bir mekanizma olarak yansıtmalı özdeşim fikrini, Klein'ın ilk gelişim dönemlerinde tespit ettiği süreçlerden ayırabiliriz. Bu konuya daha sonra tekrar değineceğim, fakat Klein'ın formülasyonunda benim için en büyük öneme sahip olan şeyin, onun bir zihinsel mekanizma ya da bir dizi mekanizma tanımlaması olduğunu vurgulamak isterim. Melanie Klein için yansıtmalı özdeşim bölmeyi içeriyordu; bu bağlamda bunu kendilik temsilinin ya da nesne temsilinin parçalarının bölünmesi olarak anlıyorum. Yansıtmalı özdeşimdeki yansıtma, kendiliğin bölünmüş parçalarının nesne ile özdeşleştirilmesidir. Süreç tersi yönde işlediğinde, yani kendilik nesnenin parçalarıyla özdeşleştirildiğinde, Klein içe atmalı özdeşimden bahseder.

Burada, Klein için yansıtmalı özdeşimin fantezide gerçekleştiği bir süreç olduğunu vurgulamak üzere yansıtmalı özdeşimin ilk aşaması diye bahsettim. Bir başka şekilde ifade edeyim. Yansıtmalı özdeşim sürecine konu olan gerçek nesnenin etkilendiği düşünülmez – nesneye yerleştirilen kendilik parçaları, dışsal nesneye değil, hayali nesneye, "içsel" nesneye konulur. Klein'ın yazılarında aktarım ve karşıaktarımı ele alma biçimi de bunu teyit eder. Aktarım, çocuksu nesne ilişkilerini yansıtır (Klein, 1952b) ve analist hakkında analiz edilmesi gereken bir fantezidir. Hastanın analisti çarpık şekilde algılamasına sebep olan bir fantezidir ve bu çarpıtmanın temellerinden biri de hastanın analist hakkındaki fantezisini etkileyen yansıtmalı özdeşimdir. Karşıaktarımdan ise nadiren söz edilir ve söz edildiği zaman (örn. "Haset ve Şükran": Klein, 1957), analistin tekniğinin önünde bir engel olarak ele alınır.

Yansıtmalı özdeşimin ikinci aşaması

Yansıtmalı özdeşim kavramının getirilmesinin üstünden çok geçmeden genişletilmesi muhtemelen kaçınılmazdı. Burada, kavramın genel anlamda nesne ilişkileri, özel olarak da hasta-analist arasındaki aktarım-karşıaktarım ilişkisiyle ilgili uzantılarına değinmek istiyorum. 1950'de Paula Heimann (o zaman gayet Kleincı idi) analizde karşıaktarım fikirlerinin ve hislerinin olumlu değerine dikkat çekmiştir. "Analistin karşıaktarımı, hastanın bilinçdışını araştırmanın aracıdır" demiştir. Ayrıca "Vurguladığım bakış açısından, analistin karşıaktarımı sadece analitik ilişkinin ayrılmaz bir parçası olmakla kalmaz; aynı zamanda hastanın yaratımıdır ve hastanın kişiliğinin parçasıdır" (Heimann, 1950).

Birtakım yazarların o sıralarda benzer hususlar üzerinde durmuş olmaları, bazılarının karşıaktarımı özellikle yansıtmalı özdeşimle ilişkilendirmeleri ilginçtir. Racker, 1948'de başlayan makaleler dizisinde (Racker, 1968), analistin karşıaktarım tepkisini hastanın

yansıtmalı özdeşimi ile bağlantılandırmıştır. Ele aldığı bir vakayla ilgili olarak şöyle söylemiştir:

> (...) "yansıtmalı özdeşim" . . . genelde gerçekten amacına ulaşır –bizim vakada analistin suçlu hissetmesini sağlamıştır– ve sadece "hastanın analistin suçlu hissetmesini beklediğini" ya da "analistin üzgün ve depresif olması gerektiğini" ifade etmez. Analistin, hastanın onu özdeşleştirdiği nesneyle özdeşlemesi, yineliyorum, normal karşıaktarım sürecidir.

Racker, bu bağlamda, analistin uyumlu ve tamamlayıcı özdeşimi arasında değerli bir ayrım yapar. Basitçe izah etmek gerekirse, uyumlu özdeşime dayanan karşıaktarımda, analist hastanın o anki hayali kendilik temsiliyle özdeşim kurar. Tamamlayıcı özdeşime dayalı karşıaktarımda ise analist hastanın aktarım fantezisindeki nesne temsiliyle özdeşim kurar.

Heimann, Racker, L. Grinberg (1957, 1985; Grinberg 1962'de atıf yapmıştır) gibiler, yansıtmalı özdeşimi analistin hastanın bilinçdışı fantezilerindeki kendilik ya da nesne temsiliyle özdeşleşmesiyle ve bunun karşıaktarım üzerindeki etkisiyle birleştirerek kavrama önemli bir boyut katmışlardır. O durumda karşıaktarım tepkisi, hastada ne olup bittiğine dair analist için olası bir bilgi kaynağı olabilecektir.

Yukarıda bahsettiğim formülasyonları yansıtmalı özdeşimin ikinci aşaması olarak adlandırdım, çünkü Melanie Klein'ın asıl önermelerinin uzantısıdırlar; kişinin fantezi dünyasında meydana gelen yansıtmalı özdeşime (analistin fantezide çarpıtılması) yansıtmalı özdeşimin ilk aşaması denebilir. Bu tür bilinçdışı fantezilerdeki kendilik veya nesne temsili analistin karşıaktarımını etkileyecek derecede analistle özdeşleşirse, ikinci aşamadayız demektir.

Yansıtmalı özdeşimin üçüncü aşaması

Kavramın gelişimindeki bu aşamada artık analistle özdeşleştirilen şey bilinçdışı fantezilerin o veya bu yönü değildir. Yansıtmalı özdeşim artık içsel nesnenin veya kendiliğin parçalarının doğrudan dışarıdaki nesneye yansıtılması olarak tanımlanır. Kavramın bu yönde genişletilmesi, esas olarak Bion'un 1950'lerin sonlarındaki çalışmasıyla ivme kazanmış ve Bion'un "kapsayıcı" kavramında açık ifade bulmuştur (Bion, 1962a, 1963). Bion kapsayıcının işlevini tanımlarken esasen Melanie Klein'ın yansıtmalı özdeşim tanımını kullanır ve şunu ekler (Grinberg ve diğ. , 1977):

> Bu sürecin sonuçlarından biri şudur ki kötü parçaları (fantaziler ve kötü hisler dahil) iyi memeye (anlayışlı nesne) yansıtan bebek, *nesnenin düşüncesiyle (hayalleme-reverie) değişikliğe uğramış olan* bu parçaları daha tahammül edilebilir biçimde – gelişiminin izin verdiği ölçüde– yeniden içe atabilecektir.

Bu sürecin fantezide meydana geldiğini söylememize imkan yoktur, ayrıca Bion'un kastı da bu değildir. Burada tanımladığı şey, somut olarak "nesnenin içine koyma" durumudur:

> Kötü memenin akla getirilmesi gerçekçi bir yansıtmalı özdeşim yoluyla olur. Anne, hayalleme [*reverie*] kapasitesiyle, kötü memeyle bağlantılı hoş olmayan algıları dönüştürür ve değişikliğe uğramış duygusal deneyimi tekrar içe atan (yani annenin sevgisinin duyusal olmayan yönünü içe atan) bebeği rahatlatır.

Bion'un formülasyonları Winnicott'un yeterince iyi annesinin "tutma/kucaklama" işleviyle ilişkilendirilebilir (Winnicott, 1958) ve Ogden'in kavramlarında da yankısı duyulur (Ogden, 1982). Bion'un kapsayan-kapsanan metaforunda önerdiği şeyin analitik teknikle büyük ilgisi olduğu açıktır; bu yansıtmalı özdeşime daha sonra tekrar değineceğim.

Aktarım ve karşıaktarımla bağlantılı olarak öne sürülen tüm kuramsal savların, analitik durum dışındaki nesne ilişkileri için de aynı şekilde geçerli olduğu açıktır.

Yorumlar

Aşağıdaki yorumlar, yansıtmalı özdeşimin çeşitli yönleriyle ilişkilidir ve biraz dağınıktır; ancak, yansıtmalı özdeşim hakkındaki düşüncelerimi anlatmaktadır.

1. Kleincı kuramın ayrılmaz bir parçası, çok erken bebek gelişimi ve erken nesne ilişkileriyle ilgili olan parçasıdır. Sonraki yetişkin işlevinin kökleri bu özel gelişimsel görüşte saklıdır. Sonuç olarak, yetişkin zihinsel süreçlerle ilgili Kleincı formülasyonlar, çocuksu olanları tanımlamak için kullanılanlarla aynı kavramları kullanır. Bununla birlikte, bir mekanizma olarak yansıtmalı özdeşim fikrinin, gelişime dair belli bir kuramla paket halinde kabul edilmesi gerektiğini varsaymanın yanlış olduğunu düşünüyorum. Kullanılan metaforların somutluluğunun da hevesimizi kırmasına gerek yok, çünkü hepimiz kuramlarımızda (ve yorumlarımızda) metafor kullanırız; önemli olan, metafor kullandığımızın farkında olmaktır. Netice itibariyle, Klein'ın yansıtmalı özdeşim tanımını (yansıtmalı özdeşimin ilk aşaması), zihinsel temsilde ya da fantezide meydana gelen değişiklikleri ve yer değiştirmeleri içeren bir mekanizma olarak kendi referans çerçeveme katmakta güçlük çekmiyorum. Yansıtmalı özdeşimin bir mekanizma olarak bilinçdışı his durumlarını düzenlemedeki rolünü ve bu mekanizmanın, Klein ve takipçileri tarafından yansıtmalı özdeşimle ilişkilendirilen fantezi içeriğinden gerekirse ayrılabileceğini vurguluyorum. Öte yandan, Kleincılarla beraber, yansıtmalı özdeşim süreçlerinin (bu süreçlerden faydalanabileceğim anlamda) gelişimde ve klinik psikanalitik durumda oldukça önemli rol oynadığını vurgulamam gerekir. Yansıtmalı özdeşim, aktarım derken anladığımız şeye ilave bir boyut katmıştır. Artık aktarımın sadece geçmişin tek-

rarı olarak düşünülmemesi gerekir; analistle ilişkiye dair fantezilerin yansıtmalı özdeşim ve bağlı mekanizmalar yoluyla şu anda yaratılması da olabilir.

2. Kendiliğin parçalarının yansıtıldığı nesneleri kontrol etme unsuru, yansıtmalı özdeşim üzerine yazan Kleincılar tarafından sürekli vurgulanmıştır; kavramın merkezi unsurlarından biri olduğuna inanıyorum. Kişinin kendisinde görmek istemediği şeyler yansıtmalı özdeşimle atılabilir ve nesnenin kontrol edilmesiyle kişi kendiliğin istenmeyen ve yansıtılan yönlerini kontrol ettiğine dair bilinçdışı yanılsamaya sahip olabilir. "Öteki kişi üzerinden yaşama" sürecinde nesneyi kontrol etme dürtüsü belirgindir; Anna Freud'un "özgeci teslimiyeti" (Freud, 1936) bu sürecin iyi bir örneği olarak düşünülebilir. Fakat nesneyi kontrol etme arzusunun vurgulamaya değer bir yönü daha vardır. Kendini suçlu hisseden (içsel bir zulmedicinin saldırısına uğrayan) hastaların, kendiliğin suçlu (kötü) parçalarını ötekine yansıtarak ve aynı zamanda zulmediciyle özdeşim kurarak (içe atmalı özdeşim) hem suçlulukla baş edebildiklerine hem de güçlü narsisistik tedarikler edinebildiklerine dair yaygın bir klinik gözlem mevcuttur. Bu durum çifte kazanç sunar; hem içe atılmış üst benliğin (genellikle idealleştirilen) parçasıyla özdeşim kurulur hem de kendiliğin istenmeyen kötü parçası defedilir. Bunlar, yansıtmalı özdeşime konu olan nesneyi kontrol etmek için güçlü sebeplerdir (Sandler, 1960).

3. Nesnenin "üstüne" değil "içine" ifadesini kullanmaktayım. Uzun yıllar boyunca nesnenin "içine" yansıtma ifadesi Kleincı bir kullanımdı ve Kleincı olmayanlar nesnenin "üstüne" yansıtma ifadesini kullanmaya dikkat ettiler. Bununla birlikte, eğer yansıtmanın kendilik ve nesne temsillerini içeren bir süreç olduğunu kabul ediyorsak, o zaman "içine" sözcüğünü kolaylıkla kabul etmemiz gerekir. Ama bu, girme ve işgal etme fantezilerinin yansıtmalı özdeşime

eşlik ettiği fikrini kabul etmek zorunda olduğumuz anlamına gelmez. Öte yandan, kendiliğin bir yönünü diğer bir nesnenin içine "zorla sokma" fikrini kullanmakta bir sorun yoktur, çünkü yansıtmalı özdeşim bir savunma mekanizması olarak kaygıyı azaltmayı hedefler, dolayısıyla yansıtılan şeyi kendilik-nesne sınırının öteki tarafında tutmak için kuvvet uygulama güdülenmesi mevcuttur. Bu kuvvet, hastaların kendiliğin yansıtılan yönlerini kendilik temsiline tekrar kabul etmeye karşı gösterdiği dirençte belirginleşir.

4. Kendilik-nesne sınırının şüphesiz yansıtmalı özdeşimde önemli rolü vardır ve birkaç yorumu hak eder. Yansıtmalı özdeşimin bir savunma mekanizması olarak işlev göstermesi için, kendilik ve nesne arasında bir sınıra ihtiyaç vardır, çünkü böylelikle kişi kendiliğin bölünmüş parçalarından koptuğunu hissedebilir. Psikotik durumlarda, temsili sınırları sürdürmek zordur, o yüzden yansıtmalı özdeşim sınır kurma çabası olarak yoğunluk kazanabilir. Eğer sınırlar tatminkar derecede oluşturulamazsa, o zaman panik durumu baş gösterebilir. Biz, gözlemciler olarak, bazı psikotik durumlarda yansıtmalı özdeşimin büyük çaplı kullanımına şahit olsak da, psikotik hasta için fantezilerindeki zulmedicinin varlığı bir çeşit kendilik-sınırı kurduğu (belki de geçici olarak) anlamına gelir. Burada, yansıtmalı özdeşimi sadece psikotik bir mekanizma olarak görme eğiliminde olanlarla aynı fikirde olmadığımı görüyorum. Psikozda büyük çaplı kullanım söz konusu olabilir ama bu mekanizma her yerde görülebilir; hatta bu bağlamda, rahatsızlık sonucu oluşan (patolojik) yansıtmalı özdeşimden ziyade rahatsızlığa sebep olan (patojenik) yansıtmalı özdeşimden bahsetmek tercih edilebilir.

5. Çocuklukta kendilik ve nesne arasındaki sınırın yansıtmalı özdeşim mekanizması sayesinde kurulduğu belirtilmiştir (Klein, 1946). Yansıtmalı özdeşim hakkındaki bu görüşü, başarılı yansıtmalı özdeşim için kendilik-nesne sınırının gerekli olması ile uzlaştırmak

güçtür. Kavramın ilk farklılaşma süreçlerine uygulanmasının şart olmadığını öne sürüyorum, ama eğer uygulanacaksa, bir savunma mekanizması olarak yansıtmalı özdeşimden farklı olarak kendilik ve nesnenin zihinsel temsillerinin farklılaşmasını ifade ettiği düşünülebilir. Demek istediğim şey, yansıtma ve özdeşim (ya da belki daha doğrusu, özdeşim kurma ve özdeşim kırma) çabalarının, çocuk kendi deneyimleri ile nesnenin deneyimlerini ilk birbirine karıştırdığı durumu düzenlemeye ve hislerini kontrol altına almaya uğraşırken meydana geldiğini düşünebiliriz. Bu çabaların da dönüşte kendilik ve nesne sınırlarının yavaş yavaş kurulmasına katkıda bulunduğu düşünülebilir.

6. Şimdi yansıtmalı özdeşimin ikinci aşamasına dönecek olursak, yansıtmalı özdeşimle değişikliğe uğrayan nesne fantezisi (nesne temsili) ile dışarıdaki gerçek kişi üzerindeki etkisi arasındaki ilişkiyle meşgul olmamız gerekir. Çoğu kişi tarafından dikkat çekildiği gibi bu durum aktarım-karşıaktarım boyutunda en belirgindir. Kendi referans çerçevem açısından baktığımda, içsel fantezi nesnesinin analistin "içine koyulduğunu" söylemek yetersizdir. Daha ziyade, süreci aşağıdaki şekilde anlıyorum:

(a) Analisti de içeren bir fantezi yaratılır. Yansıtmalı özdeşim fantezi yaratımının içine girer; bu fantezi istek barındıran bir fantezidir, yani arkasında doyum ya da tatmin baskısı vardır.

(b) Hasta, istek dolu bilinçdışı aktarım fantezilerini gerçekleştirmeye (Sandler, 1976a), gerçek kılmaya, gerçekliğin parçası olarak (alenen ya da üstü örtülü şekilde) deneyimlemeye çalışır. Analitik durumda bunu çeşitli yollardan yapacaktır; bu yolların bazıları Heimann, Racker, Grinberg ve diğer birçoğunun tanımladığı şekillerde analiste anlamlı gelebilecek bir karşıaktarım tepkisi uyandıracaktır. Gerçekleştirme ve nesne ilişkileriyle ilgili önceki bir makalede (Sandler, 1976b), istek dolu fanteziyi şu şekilde yorumlamıştım:

(...) kendilik temsili ve nesne temsili ile iki arasındaki etkileşimi içerir. Hem kendilik hem de nesne için bir rol vardır. Dolayısıyla yapışma isteği duyan çocukta, bu isteğin parçası olarak bir başkasına yapışmanın zihinsel temsili vardır; ama bunun yanı sıra yapışmasına belli bir şekilde yanıt veren nesne temsili de vardır. Aktarımda ortaya çıkan bu rol ilişkileri, bilinçdışı fantezi dünyasının istek dolu yönünü temsil eder. Bu, karşılanması isteğiyle nesneye yöneltilen istekten farklıdır. Bir isteğin karşılanmasını hedefleme fikri, olması dilenen rol etkileşimi fikriyle desteklenmelidir; nesnenin istenen, hayal edilen tepkisi de –en az öznenin istek veya fantezideki faaliyeti kadar– istek dolu fantezinin parçasıdır . . . Analizdeki hastanın, mevcut hakim bilinçdışı isteği veya fantezisindeki rol ilişkisini gerçekleştirmeye çalıştığı ve bunu analitik durum çerçevesinde (genellikle üstü örtülü ve sembolik bir tarzda) yapmaya çalışacağı söylenebilir ... gerçekleştirme yönünde çabalamanın, tüm nesne ilişkilerinin istek giderme yönünün bir parçası olduğunu söylemek abartı olmaz. Gerçekleştirme terimini burada bazı psikanaliz yazarının kullandığı manada kullanmıyorum; basitçe sözlük anlamıyla kullanıyorum, yani gerçek yapma anlamında, eylemde ya da durumda gerçekleştirme anlamında.

Bu alıntı, analistte, hastanın o anki istek dolu fantezisindeki nesnenin rolünü yansıtan bir tepki uyanmasıyla ilişkilidir. Bu durum, Racker'ın (1968) ifade ettiği, analistin, etkinleşmiş içsel nesne ilişkisindeki hayali nesne ile kurduğu tamamlayıcı özdeşim fikrine tekabül eder. Diğer yandan, uyumlu özdeşimde, analistin, hastanın istek dolu fantezisindeki kendilik temsiliyle özdeşim kurduğu söylenebilir. Bununla birlikte şunu da ortaya koymak istiyorum: İkinci aşamadaki yansıtmalı özdeşimden kaynaklanan karşıaktarım tepkisi her zaman bir fantezi nesnesiyle özdeşime dayanır; kendilik temsi-

linin birtakım yönleriyle özdeşim gibi görünüyorsa, hastanın hayal etme sürecinde bir intrapsişik adım daha atılmıştır, yani yeni bir hayali analist-nesne içine yine yansıtmalı özdeşim gerçekleşmiştir, bu analist-nesne kendiliğin yansıtılan yönlerini barındırır.

7. Yansıtmalı özdeşimin üçüncü aşamasına temel katkıyı Wilfred Bion yapmıştır; Bion'un kapsayan modeli klinik ve kuramsal açıdan son derece dikkat çekicidir. Kendi referans çerçevemde benim bu modelden anladığım, bakım veren annenin çocuğun ihtiyaçlarına, sıkıntısına, öfkesine ve sevgisine ilgi gösterme ve tahammül etme kapasitesi, giderek artan bir şekilde bu hisleri "kapsayabileceğinin" güvencesini aktarabilmesi ve uygun zamanda ilgili ve gereken şekilde yanıt verebilme kapasitesidir. Bunun aracılığıyla, çocuk bu sıkıntının felaket olmadığını öğrenir ve annenin "kapsama" işlevini içselleştirerek (özdeşim ya da içe atma yoluyla) içsel bir güç ve esenlik kaynağı kazanır. Annenin "hayallemesi" ile çocuğa yönelik ani "refleksleri" ayırt edilmelidir. Refleks süreci, "kapsayan" annenin "hayallemesinin" gerektirdiği gibi çocuğun sıkıntısıyla özdeşleşmeyi gerektirmez.

Analitik duruma baktığımızda, anne ile çocuk için verilen tanımlara paralellik söz konusudur. Görebildiğim kadarıyla, kapsayan olarak analist, hastanın sıkıntısına, düşmanlığına ve sevgisine –aslında tüm fantezilerine ve hislerine– tahammül edebilen ve hayallemesinin sonucunda bunları hastaya yorumlama biçiminde geri verebilendir; bu yorumlamalar, hastanın daha evvel tehlikeli bulduğu ve bir bedel ödeyerek savunma yoluyla baş ettiği bu parçaları kendi yönleri olarak kabul etmesine imkan verecektir. Kabul edilemez bulduğum şey, bu sürecin yansıtmalı özdeşim olduğu fikridir; bunun için kavramın sınırlarını çok zorlamak gerekir. Örneğin çocuğun sıkıntısından dolayı ağlamasının, yansıtmalı özdeşim yoluyla annenin içine yerleştirildiğini söylemek durumunda kalırız ve bana göre bu, özgün

kavramın karikatürüdür. Kanaatimce, "kapsayan" modeli, iliştirildiği gelişimsel kuramdan, hatta yansıtmalı özdeşim kavramından verimli bir şekilde ayrılabilir (gerçi analist hastanın sıkıntısının yanı sıra aktarım yansıtmalarını da kapsar) ve kendi başına değerlidir. Bu bakımdan, aşağıdaki yorumlar konuyla alakalıdır (Sandler ve Sandler, 1984):

> ... Analitik çalışmanın hedefi olarak gördüğümüz şeye ulaşmak için, hastayı, önceden kabul edemediği kendilik parçalarına daha güvenli ve dostça tahammül edebileceği bir noktaya taşımamız gerekir. Bunu yapmak için hastanın yalnızca bilinçdışı fantezilerinin içeriğiyle ilgili değil, "iç dünyasının" niteliğiyle ilgili de duygusal düzeyde içgörü kazanması gerekecektir; şu an "iç dünyası" dediğimiz şey, sürekli olarak bilinçdışı içsel diyalog kurduğu içe atımlarıyla bilinçdışı ilişkisi ... bilinçdışı kaygıları, çatışmaları ve bu çatışmaları çözümleme yöntemleridir. Bu tabi ki başta bilinçdışı fantezi dünyasında ortaya çıkan yansıtmalar ve dışsallaştırmalar –yansıtmalı özdeşim olarak adlandırılan mekanizmalar yelpazesi– olmak üzere, kendi olağan savunma mekanizmalarını ve manevralarını anlamasını da içerir. Analitik hedeflerimize ulaşabildiğimiz ölçüde ... çatışmanın ve ilişkili acı verici duygulanımların azalmasını sağlayabiliriz ve daha evvel bilince yaklaşmasına tahammül edilmeyen şeyleri bilinçli veya bilinç öncesi düşünce ve fanteziye kaydırabiliriz ... yapmamız gereken şey, hastayla çalışırken yüzeye yaklaşan şeylerin içeriğinin elverdiği ölçüde . . . bilinçli erişime açık hale getirilmesidir. Çalışmamızda, uygun yorumlamalar yoluyla, özellikle çatışmanın yorumlanması yoluyla, bu tür malzemelerin özgürleşmesi için uğraşırız. Fakat halihazırda sahip olduğumuz şey ilgili bilinçdışı içeriğin yetişkin biçimi olduğundan, hastanın iç dünyasının ve şu anki bilinçdışındaki merkezi ve yinele-

nen temaların haritalamasını yaparken dayanak noktası olması için, hastanın geçmişini yeniden kurgulamamız gerekir, tıpkı güncel iç dünyasını kurgulamamız gerektiği gibi (tabi güncel iç dünyası doğrudan çocuklukta biçimlendirdiği iç dünyasından gelmiştir); sonra da bu ikisini birbirine bağlarız.

8. Yansıtmalı özdeşimin empatinin temeli olduğu düşünülmektedir ama bu kadar basit bir ifade pek bir şey açıklamaz, daha detaylı bir şekilde anlatmamız gerek. Bu makalede daha evvel bahsettiğim kendilik ile nesneyi ilk birbirine karıştırma durumunun (genellikle birincil özdeşim denir) yaşam boyunca değişikliğe uğramış halde sürdüğünü ve empati kapasitesinin temelini sağladığını ileri sürüyorum. Bir süre önce, W. G. Joffe ve ben süregitme [*persistence*] eğilimi üzerine yazdığımız bir makalede aşağıdaki formülasyonu ortaya koyduk (Sandler ve Joffe, 1967) ve yansıtmalı özdeşimle alakalı olduğu için burada uzun bir alıntı yapmakta sakınca görmüyorum:

> Şimdilerde bazı yazarların gördüğü şekliyle özdeşim (burada ikincil özdeşimden bahsediyoruz), bir nesne temsilini model alarak kendilik temsilinde değişim olmasını içerir; yansıtma ise kendilik temsilinin bazı yönlerinin nesne temsiline yüklenmesidir. Bu süreçler, kendilik ve nesne temsilleri arasındaki sınırlar yaratıldıktan sonra ortaya çıkabilir; bundan evvel, Freud tarafından birincil özdeşim, Piaget tarafından "adüalizm", bazılarınca da birincil kimlik denen durum söz konusudur. Bbu erken durumu tayin edebilecek daha iyi bir terim "birincil karıştırma/kafa karışıklığı" olabilir (...) Süregitme fikrini daha büyük çocuk veya yetişkindeki özdeşim ve yansıtma süreçlerine uygularsak, nesnenin algılandığı ya da temsilinin hatırlandığı her vakit, anlık olsa da, birincil karıştırma durumunun bir anlığına da olsa her zaman varlığını hissettireceğini yani süregideceğini varsayabiliriz. Sonrasında olan şey kesin bir ketleme ve sınır koyma

eylemiyle, kendilik ile nesne arasındaki sınırların koyulmasıdır. Sanki benlik "bu benim ve o da o" demektedir. Bu, yaratıldıktan sonra öylece kalan statik bir benlik veya kendilik sınırı olduğu fikrinden çok farklıdır. Gelişen şey ... benliğin özdeşimi kırma işlevidir, sürekli tekrarlanması gereken kendilik ile nesneyi zihinsel olarak ayırt etme edimidir; özdeşim kırma işlevi, sınırlar diyebileceğimiz yapılardan faydalanır.

Genetik olarak erken dönemli bu birincil karıştırmanın normal deneyimde sürüp gittiği aşikârdır; buz pateni yapanları ya da kovboy filmlerini izlerken vücudumuzu nasıl hareket ettirip kasıldığımızı düşünün. Hepimizin kayan veya tökezleyen birini gördüğümüzde kendimize çeki düzen verdiğimiz olmuştur. Kendilik ile nesne arasındaki birincil karışıklık bu günlük yaşantılarda süregitmektedir; sınır koymanın geçici olarak askıya alınabildiği ya da ertelenebildiği gevşeme veya yoğun konsantrasyon hallerinde daha kolay ortaya çıkabilir. (...) Genetik olarak erken dönemli bu durumun süregitmesi (...) şüphesiz empati hislerinin, estetik zevkin, analizdeki aktarım ve karşıaktarım biçimlerinin temelini sağlıyor olmalıdır (...) ikincil özdeşim ve yansıtma dediğimiz şeylerle de bağlantılı olarak, bu süreçlerle köprü kuran şeyin, "özdeşim kırma" yani "kimin kim olduğunu çözme" süreci meydana gelmeden önce oluşan birincil karışıklık yani birincil özdeşim durumunun anlık olarak süregitmesi olduğunu öne sürüyoruz. Kimin kim olduğunu çözme sürecinin sonuçlarından biri, nesne temsilinin bazı yönlerinin kendilik temsilinin içine, kendilik temsili yönlerinin de nesne temsilinin içine alınması olabilir.

Geçici birincil özdeşimlerin çocukluktan sonra varlığını sürdürmesi, yansıtmalı özdeşim süreçlerine ilişkin anlayışımızı geliştirmek için yardımcı bir araç olabilir; çünkü yansıttığımız şeyden kurtulma-

nın rahatlığını hissedebilmemiz o şeyin aslında bizim olduğunun bir şekilde farkında olmalıyızdır, işte süregitme kavramı bunu açıklamamıza imkan verir. Savunmacı yansıtmanın tüm biçimlerinde sürekli olarak ileri geri bir hareket olduğunu öne sürüyorum; birincil özdeşim/karışıklık halinde bir anlığına "bir olma" hissi duyulur, sonrasında "kimin kim olduğunu çözme" gelir. Böylece kişi yansıtılan şeyi geçici olarak "benim" diye hisseder, hemen ardından "benim değil" diye hissedip rahatlar.

Bu yorumları, başkalarınca da paylaşıldığına emin olduğum bazı endişeleri ifade ederek sonlandırmak istiyorum. İlk olarak, yansıtmalı özdeşim açıklayıcı bir kavram olmaktan ziyade tanımlayıcı bir kavram olduğu ve çeşitli anlamlara sahip olduğu için, fazla detaylandırılmadan kullanılması ancak bir sözde açıklama olur. Bu sözde açıklamalar çekicidir ve temkinli olmayı gerektirir. Yansıtmalı özdeşim açıklama olarak kullanıldığında, bence, ilgili bağlamdaki özel anlamı her zaman verilmelidir. İkinci olarak yansıtmalı özdeşim kavramı ile geniş karşıaktarım anlayışımız arasındaki yakın bağdan dolayı, analistin tüm hislerini, fantezilerini ve hastasına gösterdiği tepkileri, yansıtmalı özdeşim aracılığıyla hastanın analistin "içine yerleştirdiği" şeylerin bir sonucu olarak görmek cazip gelmektedir.

Ne yazık ki hastaya ait olanlarla analiste ait olanların ayırt edilmesi meselesi zor bir teknik mesele olarak muhtemelen daha bir süre elimizde kalacaktır.

KITA AVRUPASI

GİRİŞ

Elizabeth Spillius

Bu kısımda yer alan üç makale, 2002 yılında Prag'daki Avrupa Psikanalitik Federasyonu'nun düzenlediği bir toplantıda sunulmuştur. Bu makaleler, Avrupalı analistlerin ortak ilgi alanı olan konularda fikir ayrılıkları ve birliklerini netleştirmek adına yapılan bir girişimin parçasıydı. *Psychoanalysis in Europe* dergisinin editörü Eike Wolff, yansıtmalı özdeşim konusunu şu şekilde takdim etmiştir:

> Son on beş yılda, "yansıtmalı özdeşim" terimi abartılı bir şekilde yayılmış, bazı yerlerde "aktarım" ve "karşıaktarım" gibi kavramları geride bırakmıştır. Terimin değişik Avrupa ülkelerinde ve analitik okullardaki çeşitli kullanımları üzerine düşünmek, kavramın avantajlarına ve alışkanlıkla aşırı kullanımının yarattığı tehlikelere dair farkındalığı artırabilir.

Konferansta Elizabeth Spillius konuyu kısaca açıklamıştır; ondan sonra Helmut Hinz kavramın Almanya'da nasıl karşılandığını anlatmış, İtalyan Derneği'nden Jorge Canestri kavramın İtalya ve İspanya'daki gidişatından bahsetmiş, İsviçre Topluluğu'ndan Jean-Michel Quinodoz Fransızca konuşan analistlerin kavram hakkındaki tepkilerini anlatmıştır. Bu katkıların hepsi 2002'de *Psychoanalysis in Europe: Bulletin 56* dergisinde yayımlanmıştır (Canestri, 2002; Hinz, 2002; J. -M. Qinodoz, 2002a; Spillius, 2002). Burada Hinz ve Canestri'nin makalelerinin tıpkıbasımı, Quinodoz'un makalesinin biraz gözden geçirilmiş haliyle 2003 versiyonu yer almaktadır.

11

YANSITMALI ÖZDEŞİM
Kavramın Almanya'daki Kaderi

Helmut Hinz

Karşılama, olumlu benimseme, eleştirel ve kaçınmacı sesler: Alman katkıları

Yansıtmalı özdeşim kavramının nasıl karşılandığını özetleyebilmek adına, bu terimin makalelerde ne zaman görünmeye başladığını görmek için *Psyche* psikanaliz dergisindeki dizine bakmaya başladım. İlk olarak 1957'de Melanie Klein'ın *Haset ve Şükran* kitabının çevirisinde, daha sonra 1960'da Klein'ın "Bebeğin yaşamıyla ilgili bazı kuramsal sonuçlar" makalesinde yer almıştır (Klein, 1952c). Ardından Betty Joseph'in "Psikopat kişiliğin bazı özellikleri" konulu yazısında (Joseph, 1961), A. Bonnard'ın "Patolojik zihinsel işlevin beden-öncesi benlik tipleri" konulu yazısında (Bonnard, 1961) ve J. O. Wisdom'ın "Histeri sorununa metodolojik yaklaşım" konulu yazısında (Wisdom, 1962) bahsi geçmiştir. Anahtar terim olarak yansıtmalı özdeşimden yararlanan ilk Alman katkısı 1962'de Wolfgang Loch tarafından "Şizofrenik Psikozun Oluşumu ve Metapsikolojisi üzerine Notlar" adıyla yayımlanmıştır (Loch, 1962). Bunu H. A. Thorner (1963) takip etmiştir. 1963 yılında Bion'un *Theory of Thinking* [Düşünmenin Kuramı] kitabının çevirisi yapılmış, ardından Wolfgang Loch yansıtma-içe atma konusunda başka bir katkı yapmıştır.

1992 yılına kadar geçen sürede, yansıtmalı özdeşim terimi *Psyche* dergisinde yayımlanan toplam 40 makalede yer almıştır. R. Zwiebel 1985'te, Joseph Sandler tarafından Kudüs'te düzenlenen "Yansıtma, Özdeşim ve Yansıtmalı Özdeşim" konulu bir konferans hakkında bir rapor yazdı (Zwiebel, 1985) ve 1988 yılında aynı yazar tarafından yapılan ilk özgün çalışmanın başlığında yansıtmalı özdeşim terimi kullanıldı (Zwiebel, 1988). Bu makale, yansıtmalı özdeşim kavramının sağlam bir kuramsal özetini sunar. Onun ardından 1989'da Hinz tarafından "Yansıtmalı Özdeşim ve Psikanalitik Diyalog" başlığıyla yayımlanan klinik bir sunum yayımlanır (Hinz, 1989).

Wolfgang Loch daha 1965 yılında bile konuşmalarında yansıtmalı özdeşime önemli yer veriyordu, çünkü "güçlü savunmalara yol açan malzemeler" ve benliğin "bölünmüş parçaları" kelimelere dökülebildiği ölçüde yansıtmalı özdeşimin yorumlanması "benliğin yeniden yapılandırılmasına" katkıda bulunabilirdi (Loch, 1965, s. 55), bu da "güçlü yeni bir denge uyandırır" ve "benliğin daha iyi kurulmasını" sağlardı. 1975 yılındaki bir konuşmasında şöyle förmüle etmiştir:

> Hastanın yansıtılan parçaları analistin içine koyulur, öyle ki analist bu parçaları alıp onlarla bir şey yapma mecburiyeti hisseder. Demek ki yansıtmalı özdeşimin eyleme yönelik işgalci bir potansiyeli vardır.
>
> (Loch, 2001, s. 127).

Terimin seminerler, misafir konuşmacılar, süpervizyonlar aracılığıyla sözlü aktarımının izini sürmek kolay değil. 1995'te R. Klüwer genel durumu şu şekilde değerlendirmiştir: "Melanie Klein'ın 80'lerin sonuna kadar Alman psikanalizi üzerinde çok fazla etkisi olmadığını, bundan önce 70'lerde ve 80'lerde oldukça önemsiz olduğunu söyleyebiliriz" (Klüwer, 1995, s. 47).

Melanie Klein'ın araştırmasının gecikmeli alınmasının önemli bir

sebebi Alman tarihinde yatar. 1977'de Uluslararası Psikanaliz Birliği (IPA) Üyeleri toplantısında, 1981 IPA Konferansı'nın Berlin'de düzenlenmesi için Almanların ilettiği davetin geri çevrilmesinden itibaren bu konu üzerine Almanya'da daha fazla düşünülmeye başlamıştır. *Complete Works of Melanie Klein* [Melanie Klein'ın Bütün Eserleri] Almanca baskısında Ruth Cycon (1995) önsözde bu konu üzerine şunları söylemiştir:

> Melanie Klein tarafından keşfedilen, aşırı yansıtma yoluyla mutlak kötü olarak görülen nesneyi doğrama, parçalama, soyma, dışkılama, yakma (idrarla), zehirleme (dışkıyla), gazla boğma (bağırsak gazlarıyla) ve toptan imha etme gibi zalim ve yıkıcı psikotik fantezilerin ayrıntılarıyla tanımlanması insanlarda dehşet, reddediş ve düşmanca savunmalar uyandırdı, çünkü bütün bunlar Alman tarihinde gerçeğe dönüşmüştü. ... Yıkım ve onulmaz suçlulukla dolu bu dönemle yüzleşmek dayanılır gibi değildi; biz insanoğlunun bunu yapabilmesi ancak daha uzun zamana yayılmış halde mümkün olmaktadır.
>
> (Cycon, 1995, s. xii)

Bu Almanların sorunu olsa da, daha genel manada insandaki yıkıcılığı görmeyi reddetmekten kaynaklanır. Bu sorun üzerine düşünen Freud, "Sanırım bu reddedişte güçlü bir duygusal faktör etkilidir. Saldırgan bir içgüdünün varlığını tanımaya karar vermeden önce bizim neden bu kadar uzun zamana ihtiyacımız oldu ki?" (Freud, 1933, s. 103). Yetmiş yıl sonra, güçlü duygusal faktör hâlâ etkilidir; ölüm içgüdüsü ve yıkıcı narsisizm kuramları gibi yansıtmalı özdeşimin belli yönleri de hâlâ yaygın bir şekilde reddediliyor (bkz. Frank, 2002).

Almanya'da 1980'den itibaren, önce az, sonra giderek artan sayıda analist, klinik kavrayışlarında bir eksiklik olduğunu deneyim-

lemeye ve fark etmeye başladı. Hastalarla günbegün çalışmalarında olup bitenleri daha iyi anlamaya ve uygulamaya yönelik yoğun kişisel arzuları, onları süpervizyon için Londra'ya yönlendirdi. Ayrıca Kleincı gruptan analistlerin yönetiminde Almanya'da süpervizyon grupları oluşturdular. Herbert Rosenfeld, 1981-86 yılları arasında Heidelberg'de bu gruplardan birini yürüttü. Bunu diğer gruplar takip etti; bireysel analistler ve daha küçük gruplar Londra'daki Kleincılarla düzenli bir şekilde çalıştılar. Bu sürekli ortak klinik çalışma sonucunda, ciddi bozuklukları olan hastalarla ve nevrotik hastalardaki sapkın, bağımlı ve psikotik mekanizmalarla ilgili daha isabetli bir kavrayış edinildi ve yorumlama stratejileri geliştirildi. Böylece, erken kaygılarla ve yansıtmalı özdeşim dahil savunma oluşumlarıyla çalışmada uygulama deneyimi kazanıldı. Rosenfeld ve daha sonra Feldman ile süpervizyon grubuna katılan Ruth Cycon bunu şu şekilde özetler: "Her şeyden önemlisi, Herbert Rosenfeld aktarım ve karşıaktarım süreçlerine dair yeni bir anlayış getiriyor, mevcut aktarım durumunun ifadesi olarak hastanın söylediği her şeyi adım adım anlamayı hedefleyen Kleincı bir teknik uyguluyordu" (Cycon, 1995, s. xv). Bu tür deneyimler, adayların süpervizyonlarında ve eğitim analizlerinde etkili oldu. Benim kendi psikanalitik gelişimim de bunlarla şekillenmiştir. Bana göre, Almanya'daki analistler arasında bugün var olan en büyük farklılıklar, yansıtmalı özdeşim kavramını reddedişleri ya da kabullenişleri gibi kuramsal farklılıklardan ziyade, aktarım ve karşıaktarımı analitik durumun her adımında inceleme konusundaki kararlılıklarıdır. Bununla birlikte, tecrübelerim göstermiştir ki şimdi ve burada esasına göre yürütülen bu mikroanaliz, yansıtmalı özdeşim kavramı yoluyla daha zengin ve esnek bir hal alır.

Tartışmalar 1990'larda zirveye ulaştı. Alman yazarlar tarafından yansıtmalı özdeşim üzerine birtakım ilginç makaleler yayımlanma-

ya başladı (Cycon, Beland, Gutwinski-Jeggle). Bu gelişme hakkında Frankfurtlu bir yazarın yorumu bana açıklayıcı geliyor: "Kavram şu anda altın çağını yaşıyor, hatta diyebilirim ki psikanalitik literatürde zıvanadan çıkmış durumda. Neredeyse her yazarın süreçle ilgili kendi fikri var" (Dornes, 1993, s. 1145). Adeta "zıvanadan çıkmış" diye tanımlaması, terimin Almanya'da nasıl karşılandığını anlatır: Bir yandan yaygın olarak olumlu karşılanır, öbür yandan tehlikeli etkiler yaratabileceği şüphesini uyandırır.

Kavramın olumlu karşılanması üzerine

1995'te Gutwinski-Jeggle kavramın karşılanmasını şu şekilde özetlemiştir: "Analitik dünya ne Paula Heimann'ın karşıaktarım kavramını ne de Melanie Klein'ın yansıtmalı özdeşim üzerine gözlemlerini kabul etmekten kurtulabilmiştir" (Gutwinski-Jeggle, 1995, s. 71).

Kanımca, bu durum, karmaşık bir klinik deneyimi tek kavrama sığdıran, hatta bu deneyimden ilk kez istifade edebilen bu Kleinci kavramın entelektüel gücüyle alakalı olmalı; söz konusu deneyim, intrapsişik ve kişilerarası süreçlerin paralel seyretmesi, birbiriyle kesişmesi ve birbirini etkilemesidir. Analitik sürece dair bu anlayış, gözlemcinin gözleme bağlı olduğu fikrini bize vermiş olan modern bilgi kuramı düzeyindedir. Yansıtmalı özdeşim gibi esnek bir terimin yardımıyla bu etkileşimleri analitik durumda incelemek daha kolaydır. "Yansıtmalı özdeşim" teriminin faydası özellikle bu sürecin genelde eş zamanlı meydana gelen türlü türlü işlevini ortak paydada toplamasından gelir; nesneye nüfuz etme arzusu, nesneyi manipüle ve kontrol etme arzusu, gerçekten bunu yapabildiği algısı ya da yanılsaması, nesnenin özelliklerini üstüne alma, kötü bir özelliği nesnenin içine koyarak ondan kurtulma, iyi bir özelliği de aynı şekilde koruma gibi işlevlerden bahsediyorum (Spillius, 1988b, s. 83-84).

Yansıtmalı özdeşim kavramı, eyleme dayalı sözsüz iletişimler sonucunda analisti eylemde bulunmaya zorlayan yoğun karşıaktarım hislerini ve dürtülerini de açıklamaya yardımcı olmuştur. Dolayısıyla, müteakip dönemde, kavramla ilgili hevesle birçok ayrım ve geliştirme yapıldı: Örneğin yansıtmalı özdeşimin normal ve patolojik biçimleri arasında, salt iletişimsel işlevi ile boşaltma işlevi arasında ayrım yapıldı. Spillius yansıtmalı özdeşimin uyandırıcı ve uyandırıcı olmayan biçimlerinden, Britton ise atfedici ve edinmeci biçimlerinden bahseder.

Yansıtmalı özdeşim kavramı, tedavi tekniklerinin işlenip geliştirilmesine de kaynaklık etmiştir. Örneğin Segal'in önerisine göre, yansıtmalı özdeşime konu nesne ilişkilerinin vaktinden önce yorumlanması ve karşıaktarımda yeterince çalışılmaması, hasta tarafından, yansıtılan şeyin "zulmedici şekilde geri itilmesi" olarak deneyimlenebilir (Segal, 1964, s. 121). Bir başka örnek, Steiner'ın analist merkezli yorumlama ile hasta-merkezli yorumlama arasında yaptığı ayrımdır (J. Steiner, 1993, s. 144). Tekniğe ilişkin katkılar Almanya'da da mevcuttu; "yansıtmalı özdeşimi yorumlama" ile "yansıtmalı özdeşimin içinden yorumlama" arasındaki ayrım (Hinz, 1989, s. 616), deneyimi aktaran iletişim ile deneyimi paylaşan iletişim arasındaki ayrım (Hinz, 1989, s. 611) gibi.

Benim yansıtmalı özdeşimle baş etme deneyimimi şekillendiren, borderline sendromlu 20'li yaşların sonundaki bir hastanın analizi oldu. Ağır nesne ilişkileri bozukluğu vardı, rasgele ilişkiler kuruyor, başladığı her ilişkiyi aniden bitiriyordu, dolayısıyla pek çok analiz görüşmesi olmuş ama daha analize başlamadan ilk görüşmelerde sekteye uğramıştı. Bu analizde, başlangıçta kilit rol oynayan şey, çok fazla ve hızlı konuşmasıydı ama bilinçdışındaki niyet daha ziyade anlamaktan kaçınmaktı. Anlamak ve anlaşılmak bir ilişkinin başlaması demekti ve kaçınılması gereken bir şeydi, çünkü erken

dönemde yaşadığı travmayı uyandıracaktı. Analist yansıtmalı özdeşim yoluyla anlamayan bir hale geliyordu; bu da böylelikle anlamlı bir yorumlama bağlamına getirilebildi.

Bu güçlük aşıldığında, daha büyük bir iç huzursuzluğu ön plana geldi; bu huzursuzluk yansıtmalı olarak analisti de etkiliyordu. Analizde uzun zaman yorumlamaların malzemesini oluşturan şey, hastanın sözcüklere dökemeden ilettiği anahtar bir mesaj olarak analistte yarattığı ıstırap veren huzursuzluğu almak oldu. Analistin yansıtmalı özdeşim olarak hissettiği ve anladığı şeyi basitçe ifade etmesi ve başta bunun ötesinde herhangi bir nedensel bağ kurmaması, bu analizdeki ilk sükunet anlarına yol açtı. Örneğin söylediğim şey şuydu: "Baştan ayağa gerginlik ve çalkantı içindesin, bütün sinirlerin ayakta. " Sanırım bu, yansıtmalı özdeşim içinden yapılan bir yorumlama örneğidir.

Bu örnekte, uzun süreli karşıaktarım deneyiminin yansıtmalı özdeşim bakımından anlaşılması söz konusuydu. İkinci bir klinik örnekte, kısa süreli karşıaktarım algılarını kullanarak, iletişimin içerik düzeyini arka plana atıp çok daha belirgin olan bilinçdışı iletişim düzeyine bakmayı göstermek istiyorum. Bir hasta öyle sessiz konuşuyordu ki söylediği sözcükler, sonra da bağlam anlaşılmaz hale geldi. Böyle durumlarda yansıtmalı özdeşim açısından düşünmek ve netleştirme isteme dürtüsüne direnmek faydalı olabilir. İçeriğin maddi bağlamını bir yana bırakıp bu hastayla ilgili önsezilerimi ve mevcut durumu göz önünde bulundurarak yaptığım yorumlama, o anda bana en çok söylemek istediği şeyin muhtemelen ilişkisinin kendisine ne kadar gizemli geldiği ve olup biteni nasıl anlayabileceğini çıkarmaya çalıştığıydı. Hemen çok savunmacı ve kendini küçümser şekilde tepki verdi: "Aptalım ben, kafayı yemişim. " Bu öz-yıkıcılık genelde yüzeysel bir sıcakkanlılığın arkasına gizleniyordu. İlişki arayışını ve bilmeme deneyimini bu düzeyde telaffuz etmesi mümkün olduğun-

da bu öz-yıkıcılık etkinleşti. Bu düzeyde yardımcı bir nesneyle mi yoksa yıkıcı bir nesneyle mi uğraştığı konusu onun için tamamen belirsizdir.

Eleştirel sesler ve olumsuz tepkiler

Yansıtmalı özdeşim kavramını eleştirenler, Melanie Klein'ın kavrama ilişkin kendi ikircikliğinin izinden giderler. Belli ki Klein'ın kavramın kullanılabilirliğine ilişkin kuşkuları vardı ve analistin kendi yetersizlerine bahane olarak kavramın kötüye kullanılmasından korkuyordu, çünkü analist analitik ilişkinin karmaşıklığını önemsiz gibi gösterebilir ve kendi duygusal tepkilerini çalışmadan, bütünleştirmeden, dönüştürmeden hastaya yıkabilirdi. Hanna Segal, Melanie Klein'ın bir keresinde bir analiste söylediği şeyi sık sık örnek vermiştir: "Senin biraz kendini analiz etmen gerekiyor" (Gutwinski-Jeggle, 1995, s. 72), çünkü bu analistin kafası karışmış ve bunu hastasındaki karışıklığın ifadesi olarak ele almıştır.

Kavramın kötüye kullanım potansiyelinden duyulan endişeye eklenen bir suçlama da, Melanie Klein'ın mekanik bir anlayışa sahip olduğu, nesnenin kendilik parçaları üzerine çalışma kapasitesini dikkate almadan kendilik parçalarının doğrudan nesneye yerleştirildiğine inandığıyla ilgilidir. Bu, Kleincıların hem şu anda hem de genetik anlamda analistin, nesnenin, dış gerçekliğin etkisini yadsıdığı veya hafife aldığı yönündeki önyargı ya da peşin hükümle aynıdır.

Benzer şekilde, Almanya'da Kleincı tekniğin "fazlasıyla kuram odaklı" ve işgalci olduğuna dair yaygın bir görüş vardır (Thomä ve Kächele, 1985, s. 150); bu görüşe göre, Kleincı teknik üst benliğin baskıyla içe atımına[40] yol açar ve tespit edilen klinik görüngülere

40 Ferenczi'nin getirdiği *super-ego introjression* kavramı, yetişkinin/analistin kurallarının/yorumlamalarının çocuk/hasta tarafından zorla içe atıldığı ve benliği zayıf düşüren, hatta yok eden aşırı güçlü bir üst benlik baskısı oluşturduğu durumu anlatmaktadır. – e. n.

sebep olur. Bir ölçüde ilk Kleincı çalışmaların zayıflıklarına ve Klein'ın kuramının ve tekniğinin değersiz bir taklidinin benimsenmesine dayanan bu eleştirel görüşler, çabucak alınan ve mantık zırhına büründürülen teoriden doğuyorsa, kolaylıkla önyargı halini alır.

Sanırım birçok durumda, bu kavramlar ustalıkla uygulandığında kazanılabilecek klinik deneyimden duyulan korku da söz konusudur. Kavramın reddedilmesindeki bir diğer faktör ise kavramın tanımındaki belirsizliğin kafa karışıklığına, doğrudan karşıaktarım gizemciliğine, bilimsel titizlikten mahrum kalmaya ve bilimsel ortamda yalnızlığa yol açabileceği kuşkusudur. Bununla birlikte, halihazırda belirtildiği gibi, kavramın elastik olması esnek kullanımlara imkan verdiğinden klinik uygulamada avantaj sunar. Daha iyi görebilmek için sürekli gözlüklerini silen ama hiçbir şeye o gözlüklerle bakmayan filozofları örnek almamalıyız.

Onun yerine, bulaşıkları yıkarken bir şarap bardağının kirli bir kurulama beziyle nasıl parlatılabileceğini arkadaşlarına göstererek, basit kavramların tam bir netlikle tanımlanamasalar da faydalı ve önemli olduğunu gösteren Max Plank'i hatırlayalım. Yansıtmalı özdeşimi tanımlamanın zorluğu, bariz şekilde, yakalamaya çalıştığı süreçlerin son derece karmaşık olmasından ileri gelir. Aslında, arkaik bir iletişim biçiminin, iki psişik sistemden (özne ve nesne) birini inşa etme amacıyla, bu iki sistem arasındaki sınırların iç içe geçmesine sebep olduğunu açıklama çabasıdır.

Psikanalitik terapi üzerine bir ders kitabından alınan aşağıdaki alıntı, bu eleştirel-kaçınmacı seslerin bir örneğini sunar:

> Hasta ve analist arasındaki alışverişin en önemli kısmı yansıtmalı ve içe atmalı özdeşim modelleriyle açıklanabilseydi, psikanalizin kendi özgün iletişim kuramı olurdu. Bu büyük ölçüde diğer disiplinlerce eleştirel incelemenin ötesinde olurdu, çünkü

şüpheli durumlarda bilinçdışı süreçlerin rol oynadığı her zaman söylenebilirdi"

(Thoma ve Kachele, 1985, s. 151).

Buradan, analistlerin başka disiplinlerin kendi yöntemleriyle inceleyemeyeceği herhangi bir şey keşfetmesine imkan olmadığı, ayrıca verimli bir kavramın yanlış kullanılabileceği endişesiyle hiç kullanılmaması gerektiği anlamı çıkıyor gibidir.

Bebek araştırmalarının yansıtma özdeşim kavramını çürüttüğü sürekli iddia edilmektedir. Yakından bakınca durum öyle görünmemektedir. Bebek araştırmaları şöyle ilginç bir sonuca varmıştır:

> Psikanalitik kuram şimdiye kadar çocukları önemsememiştir, fakat bir yandan, çocuğun henüz sahip bile olmadığı karmaşık zihinsel işlemlere –sanrısal arzu giderimi, tümgüçlü fanteziler ve yansıtmalı özdeşim gibi– çocuğun muktedir olduğunu varsayarak çocuğun becerilerini abartma eğilimindedir.

(Dornes, 1993, s. 1116).

Bebek araştırmalarındaki birçok sonuç, çocuğun tutarlı kendilik ve nesne algısı olduğuna dair etkileyici kanıtlar sunar (Dornes, 1993, s. 1129). Anladığım kadarıyla, bu sonuç Kleincı gelişimsel kuram için önemli bir ön şartı doğrular: Başlangıçta ayrı olmama yani ortakyaşam [sembiyoz] değil ayrı olma deneyimi vardır. Ayrı olmak ve yardım ihtiyacı bebeğe katlanılmaz gelirse, savunma olarak ayrı olmama hali ortaya çıkar. O zaman yansıtmalı özdeşimin erken dönemli aktif bir koruma ve savunma mekanizması olduğu düşünülebilir. Zaten Winnicott tutarlılık ile tutarsızlığın birbirini takip ettiğini varsaymış, Bion da paranoid-şizoid ve depresif konum arasında (PŞ-D arasında) sürekli bir salınım olduğundan söz etmiştir. Wolfgang Loch, daha tutarlı olan depresif konumun tutarsız olan paranoid-şizoid konumdan önce geliyor olabileceğini varsaymıştı.

Bana göre, yansıtmalı özdeşimle ilgili anlaşmazlık, temsil ve sembol kavramlarına ilişkin görüş ayrılığıyla alakalı. Bazıları dil gelişimi başlayana kadar temsil ve sembol oluşumundan söz etmezken, bazıları arkaik tutarlı bütünlük deneyiminin ilk dönemlerde bedene yakın düzeyde mevcut olduğunu, bunun temsil ve sembol oluşumunun öncülü olduğunu varsayar. Bunlar, bebek ile bakıcısı arasındaki eylem dizileri ve etkileşim örüntüleri olarak bellekte depolanır (fiziksel duyumlarla ve büyük bedensel ihtiyaçların giderilmesiyle bağlantılı olarak). Gaddini burada beden fantezisinden ve bedendeki fanteziden bahseder. Aynı zamanda imge izlenimleri de ikonik temsiller olarak depolanır. Bu şartlar altında deneyimler belleğe kaydedilir ve yeniden yazılır – diğer bir deyişle, henüz sözcük belleğinde temsil edilmeseler de ön temsilleri yapılır. Öyleyse, Gaddini'nin taklit kavramı ve yansıtmalı özdeşim gibi savunma süreçlerinin en baştan beri çocuğun ruhsal tutarlılığı üzerindeki aşırı baskı anlarında işler hale geldiğini hayal etmek mümkündür. Bebek araştırmaları uygun bir şekilde, "Sembol-öncesi çocukta düşünce eyleme ve algıya bağlanır, duyu-motordur, sembolik değildir" ve "nesne temsili nesne duyumsamasıdır ve nesnenin onda tetiklediği duyusal algılarla aynıdır" der (Dornes, 1993, s. 1144 ve 1143).

Bu noktada, bebek araştırmacılarının epistemolojik ve psikanalitik saflık sorunu devreye girer. Çocuk, duyumların pasif alıcısı olarak hayal edilir. Çocuğun da kendi dünyasına erişebileceği ve teorinin parçaları gibi işleyen bilinçdışı fanteziler yoluyla algılar yaratabileceği göz ardı edilir.

Kavramın bebek araştırmacıları tarafından reddedilmesiyle ilgili tartışmamı sonlandırırken, elli yıllık yansıtmalı özdeşim teriminin klinik önemini, uygulanabilirliğini ve modernliğini iyi bir şekilde örneklendiren bir pasaj sunuyorum:

> Depresif bir çocuk sahip olmadığı depresif fantezileri yansıtmaz; fakat fiziksel duruşu çöküktür, motor becerileri ve nefes alışı yavaşlamıştır, yüzü cansızdır, etkileşimleri canlılıktan yoksundur: (...) bu duygulanım ve etkileşim tarzı depresif olmayan yetişkinlerin bile içine işler. Etkileşimleri yavaşlar, surat ifadeleri cansızlaşır ve kısa bir süre sonra bitkin hissederler. Çocuğun nahoş duyumsaması onlara da yerleşir. "Yansıtılmış" değildir ama etkileşimsel davranış biçimleriyle aktarılmıştır. Yetişkin yansıtmalı özdeşim durumundaki gibi iletişimsel duygulanımdan tamamen kaçınamaz; artık kendisi depresif bir şekilde etkileşime geçer ve duygulanımı tekrar çocuğa verir.
>
> (Dornes, 1993, s. 1146).

Son olarak, yansıtmalı özdeşim teriminden kaçınmaya sebep olan bence önemli bir sebepten daha söz etmek istiyorum. Bion, yansıtmalı özdeşim kavramını alıp genişleterek, temel bir duygusal zihinsel alışveriş biçimini ve psişenin ortaya çıkışını anlatır hale getirdi. Yansıtmalı özdeşim içerisi ile dışarısı, çocuk ile bakıcı arasındaki belirleyici iletişimsel köprüsü oldu. Dolayısıyla yansıtmalı özdeşime "sosyal göbek bağı" demek yanlış olmazdı (Frank, 2001). Halbuki kavram ilk zamanlarda daha dar bir şekilde tanımlanmıştı. Melanie Klein, nesneye saldırgan giriş tarzını, nesneye sahip olmayı, onu manipüle ve kontrol etmeyi vurgulamıştır. "Saldırgan bir nesne ilişkisi prototipi"nden bahsetmiştir. Kavramı genişletip psişenin, düşüncenin ve düşünmenin ortaya çıkışında temel bir mekanizma haline getirince, bu yönü arka plana düştü. Ama tam da bu şiddetli, belki de çirkin tarafının kuramsal ve klinik önemi büyüktür. Bu durum sadece ağır patolojilerle ve ancak yansıtılabilen katlanılmaz zihin durumlarıyla baş etmek zorunda kaldığımızda ortaya çıkmaz. Kavramın "kapsama" kavramıyla paketlenmesi ve popülerleşmesi de sevimli olmasına katkıda bulunmuştur. Böylelikle çirkin ama gerçekçi

yönler kavramdan atılmıştır. Halbuki psişik gerçekliğin acımasız ve ölümcül yönlerini algılayıp değiştirebilmek için bunlar gereklidir. Kapsama gibi ya da on beş yıl öncesindeki tutma/kucaklama işlevi gibi terimler moda olduğunda, yansıtmalı özdeşim kavramı sulandırılmış ve karmaşıklığını kaybetmiştir. Kapsamanın popüler biçiminde sadece başarılı kapsama vardır, Bion'un açıkça tanımladığı kapsama başarısızlığına yer yoktur. Aşağıdaki formülasyon şakayla karışık olsa da, yansıtmalı özdeşimin Almanya'da nasıl karşılandığına dair bir şeyler anlatır. İyi Kleincılar ve kötü Kleincılar vardır: Melanie Klein kötü Kleincı, Bion iyi Kleincıdır. Benim biraz ironik kişisel istatistiğim şu şekildedir: Federal Almanya Cumhuriyeti'ndekilerin yüzde 20 kadarı kötü Kleincı, yüzden 80'i iyi Kleincıdır. Kötülerden sayılmayı isteyen pek çıkmaz.

Bilinçdışı fantezide ve aktarımda eylem potansiyeli, yansıtmalı özdeşimin işgalci eylem potansiyeli

"Hatırlama, tekrarlama ve derinlemesine çalışma" (Freud, 1914) makalesinden beri analistler, bilinçli hatırlama şeklindeki analitik amaca ulaşmanın genelde tek yolunun tekrarlamaktan geçtiğini bilmektedir. Aktarımın bir hatırlama biçimi olduğuna ilişkin teknik bilgi de ortaya çıkmıştır. Bilinçdışı nesne ilişkileri deneyimi ve fantezilerinden kaynaklanan fikirler, deneyimler ve eylemler tekrarlanır. Olumlu ve olumsuz hisler, libidinal ve saldırgan arzular, fanteziler ve davranış kalıpları –diğer bir deyişle, bir nesne ilişkisinde ne varsa– yinelenir ve hayata geçirilir; bu da bir eylem unsurunu ifade eder. Analistin aktarıma karşı duygusal-zihinsel ve başlangıçta bilinçdışı tepkisi olarak karşıaktarım kavramı da genel olarak vazgeçilmez hale gelmiştir. Aktarımı fark etmek için bile kaygının aşılması gerekiyordu, çünkü tedavide bir bozukluğu hızlı bir şekilde sona erdirme ideali, tekrarlama olgusuyla ve devam eden araştırma sürecine direnç olarak aktarımla karşı karşıya kaldığı zaman sekteye

uğramıştır. Karşıaktarım olgusunu ciddi ciddi dikkate almak cesaret işiydi, çünkü bir olgunun uzaktan düşünerek analiz edilebileceği ve gözlemin gözlemciden bağımsız olduğu şeklindeki bilimsel ideali yerle bir etmiştir. Aktarımın analize yalnızca ayak bağı olmadığı, aynı zamanda analitik çalışmanın müttefiki olabileceği gerçeğinin tespit ve kabul edilmesi için psikanaliz alanında yıllar geçmesi gerekti. Karşıaktarımın psikanalitik araştırma için önemli duygusal bir gösterge ve araç olduğunu, analist nezdinde başarısızlık olmadığını görebilmek için de aynı şekilde uzun ve zorlu bir mücadele gerekti. Bildiğimiz gibi, Melanie Klein ve Kleincılar hâlâ ayak sürürken, Paula Heimann ve Heinrich Racker bu mücadelede devrim yaratan öncülerdi. Bugün karşıaktarımın "hizmet ettiğinde iyi, efendilik ettiğinde kötü" olduğunu biliyoruz (Segal, 1981, s. 86).

Aktarım ve karşıaktarımın etkileşimi ve karşılıklı dinamiklerinin keşfi, psikanaliz için aşırı rahatsız edici fakat bir o kadar da ilginçti. Sonuç olarak, nedensellik kategorisi geri plana atıldı ve karşılıklılık kategorisi tamamlayıcı bir paradigma olarak öne çıktı. Yansıtmalı özdeşimin keşfi de bu gelişmeyi kökten etkiledi; çünkü yansıtmalı özdeşim kavramı, analisti hastanın bilinçdışı algılama, düşünme ve fantezi sistemini olumlamaya aktif olarak ve baskıyla çeken kişilerarası bir süreci tanımlıyordu. Hastanın yoğun kimlik özlemi, dış gerçekliği bilinçdışı fanteziyle uyumlu hale getirme arayışındadır (Feldman, 1997; Hinz, 2002b), çünkü uyumlu olmamaları yoğun kaygıyı tetikleyebilir.

Aktarım ve yansıtmalı özdeşimin içsel benzerliği üzerine

Nesne ilişkisini bilinçdışı nesne ilişkileri fantezisiyle uyumlu hale getirme yönündeki bu bilinçdışı fakat etkili baskı, basit aktarımın özünde halihazırda mevcut olan eylem unsuru ve/ya eylem potansiyelinden gelir. Sandler, Dare ve Holder (1973) aktarımla ilgili olarak aşağıdaki tanımı yapmıştır:

aktarımı öteki kişinin yanılsamalı özalgısıyla sınırlamak gerekmez ... ötekilerle olan durumları daha erken deneyimlerin ve ilişkilerin örtülü bir tekrarı olacak şekilde manipüle etme ya da kışkırtmaya yönelik bilinçdışı çabaları kapsayacak şekilde ele alınabilir (...). Bunların kabul veya ret edilmesi muhtemelen olup bitene dair bilinçli farkındalığa değil, daha ziyade bilinçdışı ipuçlarına dayalıdır.

(Sandler ve diğ. , 1973, s. 48, alıntılayan Klüwer, 1995, s. 52).

Aktarım ve yansıtmalı özdeşim arasındaki içsel benzerlik, Sandler'in 1984 yılında Kudüs'teki konferansta yaptığı yansıtmalı özdeşim tanımıyla netleşir:

Bize göre, yansıtmalı özdeşimi, kendiliğin istenmeyen yönlerinin (ya da istenen ama ulaşılamayan kendilik durumlarının) öteki kişide algılandığı ve ortaya çıkarıldığı bir mekanizma olarak düşünmek faydalıdır. Buna eşlik eden, öteki kişiyi kontrol etme çabası da, bilinçdışında kendiliğin dışsallaştırılan yönlerinin kontrol altında olduğu yanılsamasına yöneliktir. Yansıtılan davranış belli belirsiz bilinçdışı baskı ve ipuçlarıyla uyandırılır ve tetiklenir ... ve kendini en iyi terapideki aktarım-karşıaktarım durumunda gösterir.

(alıntılayan Zwiebel, 1985, s. 458)

Aktarım ve yansıtmalı özdeşimin ortak özellikleri bana önemli görünüyor. İkisinin de özünde, birini alttan alta kontrol ve manipüle etmek için farkında olmadan bir tekrara, bir davranışa, bir eyleme ya da bir eylem kalıbına doğru itme çabası var. Bu ortak temel, yansıtmalı özdeşim kavramının özel bir vakayı veya istisnai bir durumu tanımlamadığını, daha ziyade aktarım ve yansıtma kavramlarını derinleştirdiğini ve geliştirdiğini akla getirir. Paranoid-şizoid mekanizmaların baskın olduğu, yani var olmayan nesnenin sembo-

lizasyonu ya da temsilinin zarar gördüğü yerde, kişiliğin bu boyutlarına savunma olarak bölme ve tümgüçlülük egemendir. Hatırlama ile tekrarlama arasında, ya da duruma göre düşünme ile eylem arasında keskin ayrım yapmak analisti yanıltabilir ve bu sadece ağır bozuklukları olanlarda geçerli değildir. Analitik durumdaki eylem ve davranış örüntüleri, somutlaştırılmış düşünme ve deneyimleme biçimleridir, "çünkü temelde hastaların analistle ilişkiye sadece düşünme biçimlerini değil, alışılmış tutumlarını ve davranış biçimlerini bir bütün olarak getirdiğini varsaymak durumundayız" (Joseph, 2001, s. 135).

Bu alanda Almanların önemli bir katkısı, 1965 yılında aşağıdaki formülasyonu sunan Wolfgang Loch tarafından yapılmıştır:

> Aktarım ve karşıaktarım, bildiğimiz gibi, "güdülenmiş" davranış biçimleridir; içgüdüsel dürtü ihtiyaçlarının yönlendirdiği veya meydana getirdiği nesne ilişkilerini temsil ederler. Ancak bu demektir ki yönetici birim olarak benlik, baskı altındadır; çünkü böyle durumlarda benliğin enerji yatırımı güdülenmeye yapılmıştır ve bu yük hızla boşaltım baskısı yapar. (...) [41] Analist kendi içine baktığında görür ki böyle içgüdüsel olarak belirlenen yorumların habercisi, bu yorumlardaki aceleci niteliktir. Adeta belli bir çağrışımı yorumlama olarak vermek zorunda hissediyordur. Bu aciliyet baskısı yaratan çağrışımı hızlıca analiz edebilirse, bunu güdüleyen karşıaktarımı bilince çıkarması ve "yapıcı" bir yorumlama yapacak konuma gelmesi mümkün olabilir.
>
> (Loch, 1965, s. 41-42).

41 Enerji yatırımının "güdülenmeye" yapılmasının muadili, enerji yatırımının "dikkate" yapılmasıdır. Benlik ancak enerji yatırımını dikkate yaparak çalıştığında, yani enerji yükünün hedeflediği spesifik nesneler ya da seçicilik olmadığında ... algıyı ve deneyimi içsel ihtiyaçlardan ziyade gerçek özelliklerin belirlediği garantidir. (Loch, 1965, 41-42).

Freud aşağıdaki sözleriyle analistler için bir koordinat sistemi oluşturmuştur:

> Hastaya her türlü düşünmeyi bırakıp aklına geleni söylemesi talimatını verdiğim zaman, hastanın tedaviye içkin maksatlı fikirleri terk edemeyeceğini farz ederim ve bana söylediği en masum ve keyfi görünen şeylerin aslında hastalığıyla bağlantılı olduğu çıkarsamasını yapmakta haklı olduğumu düşünürüm. Hastanın hiç kuşku duymadığı bir başka maksatlı fikir daha vardır, benimle ilgili olan fikirleri.
>
> (Freud, 1900, s. 532).

Bu X ekseniyle Y-ekseni arasında, analizin araştırma alanı bulunur. Hastanın her daim doktorla ilişkisi hakkında konuştuğunu düşündüğümüz ölçüde, ona söylediği her şey;

> aktarım bakımından, aynı zamanda doktor için bir uyarandır; bu uyaranda, doktorun da geçmişteki belirleyici ötekiler (üzerinde biçimlendirici etkisi olmuş olan kişiler) gibi tepki vereceği yönündeki bilinçdışı beklenti ön plana çıkar. Gerçek şu ki hasta bunu istiyor olmalıdır; sonuç olarak, hastalığa tutunmaya devam eder, hatta hastalığın üstesinden gelme yönündeki her çabayı daha başında bastırır, hastalığa tutunduğu ölçüde aslında hastalığın büyüyüp serpildiği tavır ve tutumların aynısını görmek istiyor olmalıdır (...) Bu anlamda aktarım, patolojik çözümü daimi kılan şartları uyandırmak demektir.
>
> (Loch, 1965, s. 39-40).

Yukarıda bahsedildiği gibi, aktarım, yansıtma ve yansıtmalı özdeşimin ortak temelinin önemli kaynaklarından biri bellektedir. Belleğin ilk izlerinin, bedensel süreçlerin algılanmasından ve bakıcıyla olan fiziksel etkileşimlerden geldiğini varsayabiliriz. Analitik araş-

tırma ve tedavi için, muhtemelen sözcüksel ve görsel bellek düzeyinin ötesinde çalışabilmek önemlidir; diğer bir ifadeyle, belleğin sözcük ve imge düzeyinin yanı sıra eylem örüntüleri düzeyinde de çalışmak, yani doktor-hasta ilişkisindeki davranış örüntülerinde kendini gösteren eylem belleğini araştırmak da önemlidir.

Analist, sözlü içerik düzeyinin altında, sürece etki eden figürleri ve eylem örüntülerini, yani "süreç özdeşimlerini" tanıyıp yorumlamadığı sürece (Danckwardt, 2001), hastalığın doğuşuyla ve iyileşme süreciyle alakalı alanlara doğru ilerleme sağlayamayacaktır. Bununla yakından bağlantılı olarak, sözlü iletişimin sırf içeriğine değil biçimine, sırf iletilen şeye değil iletilen şeyin mevcut ilişkide nasıl bir işlevi olabileceğine, yalnızca sözlü iletişimlere değil jestler, vurgular, durumlar ve eylemlerle kurulan diyaloga da dikkat edilmesi öğütlenir (Bion, Loch, Argelander, Klüwer, Joseph, Feldman). Biçim tortulu içeriktir, psikanalitik olarak ifade edilir: Mesajın biçimi, ilk başlarda sözlü olarak aktarılamayan daha derin bir aktarım katmanına karşılık gelen gizli bir anlam taşır.

Bilinçdışı ve eylem diyalogunun durumsal işlevi: Olay ve yorumlama, bilinçdışı fantezi ile davranışın etkileşimi

Melanie Klein 1946 yılında tanımladığı süreçlere, Elizabeth Spillius'a göre başta geçici, sonra 1952'de kesin olarak "yansıtmalı özdeşim" adını vermiştir. Aynı zamanda "benliğin bölünmüş parçaları da anneye yansıtılır, hatta annenin içine yansıtılır demeyi tercih ederim" (Klein, 1952a, s. 8). Bu ifadeye adeta özür dilercesine bir de dipnot eklemiştir:

> Bu tür ilkel süreçlerin tanımlanmasının önünde büyük bir engel vardır, çünkü bu fanteziler bebeğin henüz sözcüklerle düşünmeye başlamadığı bir zamanda ortaya çıkar. Bu bağlamda örneğin "öteki kişinin içine yansıtmak" ifadesini kullanıyorum, çünkü

anlatmaya çalıştığım bilinçdışı süreci aktarmanın tek yolu bu gibi görünüyor.

Gördüğüm kadarıyla, gelişim psikologları yansıtmalı özdeşim ve bilinçdışı fantezi yerine "etkileşimsel iletişim" terimini kullansalar dahi bu durum değişmemiştir. Bebek araştırmacıları çocuğun pasif bir alıcı olmayıp içsel gerçekliğiyle uyumlu olarak çevresini yarattığını da unuturlarsa, bu psikanalizin içgörülerinin gerisine düşen bir aksama olacaktır.

Dolayısıyla, örneğin, fantezi ile davranış arasındaki etkileşime dair bir kuramın gerekli olduğunu öne süren Dornes'e katılmak mümkün olabilir. Bu süreçler bugün bile hâlâ kesin ve basit bir şekilde tanımlanamasa dahi, insanların birbirine benzediği ilkesine dayanan, "benzer ve/ya tamamlayıcı duygulanımların" analistte uyandırılabileceği şeklindeki yardımcı kurgulama bana faydalı görünüyor (Dantlgraber, 1982). "Duygusal vurgulu düşünsel imgeler, bir başka deyişle fantezilerdeki" uyandırılmış duyguların sınıflandırılması, yani önceden "bölünmüş haldeki duygulanımların anlamlı bir bağlamda" bütünleştirilmesi yoluyla kavranması mümkün olur (Dantlgraber, 1982). Bunun önemli tarafı, duygunun durumsal yorumlamadan doğması ve durumsal yorumlamanın duyguya yol açmasıdır (Beland, 1992, s. 63 ve 66). Birlikte temel bir birim oluştururlar. Dolayısıyla ilk alışveriş süreçleri, yani içe atma, yansıtma ve yansıtmalı özdeşimle kastedilen, çocuk ile ebeveynler arasında psiko-fiziksel hassasiyetlerin, fantezilerin ve duygulanımların etkileşimsel süreçlerle ve karşılıklı anlam atfetmeyle iletildiği ve alındığı, anlaşıldığı veya yanlış anlaşıldığı, yani yorumlandığını veya yanlış yorumlandığıdır.

Benim izlenimime göre, psikanalitik tartışmanın güncel odağı, yansıtmalı özdeşimin kendisinden az çok uzaklaşıp, sonuçlarını incelemeye doğru kaymıştır. Canlandırma, katılım ve hastanın yorum-

lamaya tepkilerinin mikroanalizi üzerine yapılan sayısız çalışma ve dinlemeye kulak verme çabası bunu kanıtlamaktadır. Bu bağlamda, Almanya'da Alfred Lorenzer'in "Tiefenhermeneutik" (derinlik yorumbilimi) ve "Hermeneutik des Leibes" (vücut yorumbilimi) kavramlarıyla, tıpkı Hermann Argelander'ın 1960'ların sonunda bilinçdışının durumsal işlevi üzerine çalışmalarıyla yaptığı gibi büyük etki yarattığına dikkat çekmekte fayda var. Rolf Klüwer ise görünürde Kleincı araştırmadan bağımsız olarak ve farklı bir terminoloji kullanarak analitik durumda eyleme vurmanın iletişimsel işlevi üzerine yaptığı çalışmalarla, doktor-hasta ilişkisindeki davranış örüntüleri ve biçimlerinin ve canlandırmaların gözlemlenmesine büyük önem biçmiştir. Özellikle Argelander'in çalışmalarının, Almanya'da analitik anlayışı şekillendirmede güçlü bir etkisi olmuştur; keza Racker'in yansıtmalı özdeşimle yakından ilgili uyumlu ve/ya tamamlayıcı karşıaktarım konusundaki çalışmaları da etkili olmuştur.

Durumsal ve eylemsel yönler, canlandırma ve rol benimseme üzerine mikroanalitik araştırma yönündeki bu gelişmelere rağmen, biraz tevazu göstererek, özenle ve modern bir tarzda çalışan ve bir tedavi aracı olarak faydalanmak üzere karşıaktarım hislerini gözlemleyen analistin bile, kapsama mantığı yoluyla zaten bildiği şeyin orada olduğunu öğrenme riskinden bağışık olmadığını söylemek gerekir. Bununla birlikte, aynı şey diğer tüm psikanalitik erişim araçları için de geçerlidir. Bu nedenle, tarafsızca askıya alınmış dikkati salık veren metodolojik ve ütopik rehber ilke (kuram, bellek ve arzunun disiplinli bir şekilde geriye itilmesi) azami öneme sahiptir.

Hastanın analizde ne kadar ilerlediği aslında analistin kişiliğine de bağlıdır; kendi eğitim analizinde hangi alanlara girebildiğine, hangi kuramsal kavramlara öncelik verdiğine, hangi deneyimleri içine alabildiğine (krş. Money-Kryle, 1991): örneğin analist "hata, yanlış anlama ve başarısızlıkların" sorumluluğunun ortak

olduğunu ne ölçüde düşünür ve hisseder (Steffens, 1999, s. 79)? İşgalci eylem potansiyelinin etkisi altında kendi düşünme ve hissetme alanını koruyabilir mi ya da yeniden kurabilir mi (Gutwinski-Jeggle, 1995, s. 76)? Her halükarda yansıtmalı özdeşim kavramı, karmaşık klinik durumları daha esnek biçimde hissetme ve enine boyuna düşünme konusunda yardımcı olabilir. Bir örnek vermek gerekirse: Yansıtmalı özdeşimin konuşulamayan (ya da ifade edilemeyen) bir deneyimi iletmeyi amaçlaması ile bilinçdışı bir deneyimden kurtulmayı amaçlaması arasındaki farkı bilen biri, yansıtmalı özdeşimin iletişime dönüştürülüp dönüştürülmeyeceğinin kendi kişisel yapısına, kendi tepkisine bağlı olduğunu bilerek ("Bazı Şizoid Mekanizmalar Üzerine Notlar") (Spillius, 1990, s. 106), benzer bir durumda hastanın büyük baskı altında yapabileceği tek şeyin her şeyden kurtulmak ve kendisinin dışına atmak olduğuna karar verebilir. Bu durumda bile, bu kabul edilebilir bir yorumlama ve sözlü bir iletişim olarak değerli olabilir.

12

YANSITMALI ÖZDEŞİM
Kavramın İtalya ve İspanya'daki Kaderi

Jorge Canestri

İtalyan ve İspanyol psikanalizinde yansıtmalı özdeşim kavramının kaderi ve kullanımı hakkında eksik olsa da bir özet bulabilmek için ilgili literatüre baktım ve bu iki ülkeden meslektaşlarımın yardımlarından yararlandım. Eksik ya da yanlış olan herhangi bir şeyin ve bu sunumun genel tasarımının sorumluluğu bana ait olmakla birlikte, meslektaşlarıma müteşekkir olduğumu belirtmek isterim.[42]

Birkaç genel önerme

Uğraştığımız sorunu tespit edebilmek için önden birkaç şey söylemenin faydası olacaktır. İlk olarak, belli bir kavramın evrimini incelemeyi düşünüyorsak bile, her ülkede psikanalitik kuramın genel evrim tarihini özetlemek, psikanaliz kurumlarındaki eğitim yaklaşımlarını ve toplumdaki genel kültürel yönelimleri tanımlamak gerekir. Belli bir kavramın psikanaliz camiasında kabul edilmesi birçok faktörün sonucudur: Bazıları oldukça bireyseldir, yurtdışında eğitim almak gibi; bazıları daha geneldir, topluluğun kuramsal yönelimleri ve gelenekleri gibi. Bu hususları özetlemek bizim mevcut kapasitemizi aşar; bu nedenle İtalya'da psikanalizin geçmişini gayet iyi çıkarmış olan eserlere itimat edebiliriz.

42 Yardımları için İtalyan meslektaşlarım Jacqueline Amati Mehler'e, Stefani Bolognini'ye ve Federico Felgenheimer'e ve İspanyol meslektaşım Luis Martin Cabre'ye özel olarak teşekkür ederim.

İkinci olarak, kavramın kendisiyle ilgili olarak, 1946'da Melanie Klein'ın klasik anlamda tipik savunma mekanizması tanımına bağlı kalan bir yansıtmalı özdeşim tanımını önerdiği konusunda literatürde belli bir fikir birliği var gibi görünüyor; içgüdüsel sorunlarla bağlantılıdır ve benliğin kendini savunma ihtiyacını ortaya çıkarır. 1955 yılında süreci normalliği de kapsayacak şekilde genişleterek hem empatinin temeli olarak ortaya koyar hem de normal gelişimdeki işlevlerini göz önüne alır. Konuyla ilgili muhtelif İtalyan ve İspanyol çalışmalarında iki anlam da araştırılmakta ama ikinci anlamın kullanımı ağır basmaktadır. Bu yönelimin İngiliz yöneliminin izinden gittiği söylenemez; İngiliz yöneliminde önce psikotik patolojiler, özellikle de yansıtmalı özdeşimin oynadığı psikopatolojik rol incelenmiş, ardından anne-çocuk ve analist-hasta ilişkilerindeki iletişim işlevlerinin analizi yapılmıştır.

Üçüncü olarak, Klein'ın başta yekpare belirli bir mekanizmayı anlatırken gayet net olan tanımı giderek muğlaklaşmıştır. Kavramın klinik ve kuramsal kullanımı şişirilmiş ve karmaşıklaşmıştır (Amti Mehler, 2003); O'Shaughnessy'in (1975) tanımına göre yansıtmalı özdeşimi "bölme ve yansıtmayla bağlantılı ve kendi içinde bir şekilde ilintili birkaç ayrı süreci ifade eden genel bir terim" olarak görme eğilimi vardır.

Birkaç epistemolojik önerme

İlk olarak, epistemolojik bakış açısından, birkaç şeyi önden tayin etmek uygun olur. Bugünkü kuramsal çoğulculukta iki yorumlama konumu saptanabilir. Bunlardan birine göre, psikanalizin birkaç temel kuramsal önermeden oluşan değişmez bir çekirdeği ve kısmi sorunların çözülmesi çabasıyla buna bağlanan "bulmaca" çözümleri vardır. Diğer konuma göre, elimizde ruhsal aygıtla ilgili birbirinden ayrı ve başarılı teoriler vardır. Bana göre, her bir psikanalitik konum, hem genel teori açısından hem de ruhsal aygıt işleyişinin detaylarıy-

la ilgili olarak farklı bir kuramsal tablo sunar. Dolayısıyla, bir olguyla ilgili sunulan her türlü yorumlayıcı hipotezin genel kuramsal çerçevesi az çok bellidir.

İkinci olarak, epistemolojik bakış açısından analizin birlik ve bütünlüğü kuramda yatar. Üzerinde çalıştığımız deneysel veriler, belli bir yöntemsel ampirik zemine dayalı verilerdir; diğer bir deyişle, belli bir kurama karşılık veren malzemelerin veya kavramsal araçların kullanımını farz eden verilerdir (yansıtmalı özdeşimde durum bu şekildedir). Kullanılan araca dair farklı bir teorinin olması (veya farklı bir aracın kullanılması), yöntemsel ampirik zemini, yöntemin kendisini ve sonuç olarak kuramı kaçınılmaz olarak etkiler (yansıtmalı özdeşim için de bu geçerlidir).

Üçüncü olarak, buraya kadar söylenen şeylere katılıyorsak, bir kuramdan alınan kavramı bir başka kuram bağlamında kullandığımızda o kavramı değiştirmemek, başka bir şeye dönüştürmemek ve ithal edildiği kuramla bariz çelişkiye düşürmemek mümkün müdür diye kendimize sormalıyız. Bu konu hakkındaki literatüre tekrar baktığımda, yansıtmalı özdeşim kavramının bazı kullanımlarda tanınmaz hale geldiğini, misafir olduğu kuramla uyuşmadığını ve o kuramı tutarsız hale getirdiğini söylemem gerekiyor. Yansıtmalı özdeşim kavramının görünürde bu kavrama yanaşmayan kuramsal konumlarda kullanılmasını savunan argüman, yansıtmalı özdeşimin tanımladığı görüngülerin "doğada" var olduğu ve klinik uygulamada kolayca gözlemlenebildiğidir. Bu naif bir itirazdır ve yukarıda söylenen şeyi hesaba katmamaktadır, yani epistemolojik ampirik zemin ile metodolojik ampirik zemini birbirine karıştırmaktadır. Kesin olarak söyleyebileceğimiz şey, bu görüngünün var olduğudur; nasıl gözlemlendiği, anlaşıldığı ve kuramlaştırıldığı başka bir düzene tabidir ve bu soyutlama düzeyi görüngünün kendisine eşdeğer değildir.

Dördüncü olarak, ister savunmacı ister normal herhangi bir me-

kanizmayı tanımlamaya kalkışan hiçbir hipotez, ruhsal aygıtın gelişimine dair daha genel bir hipotezden bağımsız formüle edilemez, tartışılamaz, uygulanamaz. Bilinçli olsun olmasın, bu türden her hipotezin gömülü olduğu bir gelişim kuramı vardır ve bu kuram ile çelişkiye düşmesi mümkün değildir. Yansıtmalı özdeşim kavramı, ruhsal gelişim üzerine Kleincı hipotezlerden çok farklı hipotezler geliştirmiş olan bazı psikanalitik kuramlarla bağdaşmaz.

Araştırma Alanı

İtalya'da iki psikanaliz topluluğu vardır; İtalyan Psikanaliz Topluluğu (SPI) ve İtalyan Psikanaliz Derneği (AIPsi). Her ikisi de çoğulcu geleneğe sahiptir, yani topluluklar içinde ve eğitimlerde farklı kuramsal yönelimler bir arada yaşamaktadır. İspanya'da da iki topluluk vardır; İspanyol Psikanaliz Topluluğu ve Madrid Psikanaliz Derneği. Bildiğim kadarıyla, Madrid Derneği de çoğulcudur, ancak İspanyol Topluluğu esasen Kleincı gelenektendir. İtalya'da yaşadığım ve çalıştığım için, bundan sonraki kısımda, İtalya'daki psikanaliz alanına İspanya'dakinden daha hakim olduğumun göz önünden bulundurulmasında fayda var. İspanyol psikanalizine dair bilgim kişisel ilişkiler, sunumlar, ziyaretler, süpervizyonlar aracılığıyla, en çok da İspanyol ve Katalan literatürü bilgimden ileri geliyor.

İtalya: İlk çalışmalar

İtalya'da, psikanalizin 1960'lardan 1980'lere kadar, daha evvelki kültürel ve politik eğilimlerden ve bölgeselleşmeden kurtuluş sürecine girdiği görülür (Corti, 1983). Aynı zamanda bu süreçte Rosenfeld, Bion, Meltzer gibi Kleincı okuldan meşhur İngiliz analistlerin süpervizyonları, seminerleri, periyodik ziyaretleriyle ve İngiliz literatürüyle İngiliz etkisi hissedilir. Kleincı kuramdan kavramlar literatürde ortaya çıkar ve bunlar arasında yansıtmalı özdeşim kavramını buluruz. Bununla birlikte, daha önce söz ettiğim gibi, bu kav-

ramın önemi daha çok analist-hasta ilişkisindeki anlamı ve değeri için vurgulanır. Britanya Cemiyetinde olduğu gibi, burada da yansıtmalı özdeşim kavramının karşıaktarım kavramıyla yakın ilişkili halde kalmış olması bundandır; karşıaktarımın gerekçesi nihayetinde yansıtmalı özdeşimde bulunur. Bu durum, yurtdışında da oldukça bilinen iki İtalyan analist olan S. Manfredi Turilazzi (1974, 1984a, 1984b) ve L. Nissim Momigliano (1974, 1984, 1991) tarafından yapılan bazı öncü çalışmalarda çok açıktır. Bu iki yazarın ilgilendiği asıl sorun, hastanın sürekli yansıtmalı özdeşimi kullanmasının analisti körleştirebileceğidir. Analist karşıaktarımını tam olarak anlayamaz hale gelir, maruz kaldığı manipülasyonlar ve işgalleri teşhis edemez, terapötik olarak kullanamaz. Halbuki analistin yansıtmalı özdeşim hakkında yeterli bilgiye sahip olması karşıaktarımını daha net anlamasını sağlayacak ve kapsama işlevine katkıda bulunacaktır. Hastanın analistin kapsama işlevini içe atması köklü değişimlere imkan verecektir.

Bir diğer analist olan G. Di Chiara, 1983'te yayımlanan ve İtalya'da çokça alıntılanan bir makalede benzer bir konumu tanımlar (Di Chiara, 1983). Yazarın özellikle odaklandığı nokta, analisti ve hastayı işgalci ve parazit işlemlerden korumaktır. Manfredi ve Nissim'in ilk çalışmasından on yıl sonra yazılan bu çalışmada bazı önemli fikirler bulunabilir. İlk olarak, yazarın analisti ve hastayı korumaktan bahsetmesi, L. Grinberg'in karşı-yansıtmalı özdeşim hipotezinin kabulünü ifade eder (Grinberg, 1962). Hastanın yansıtmalı özdeşiminin sonucu olarak karşı-yansıtmalı özdeşim yapan analist, karşı eylemde bulunuyordur. Bu olgu sadece ciddi durumlarla sınırlı değildir, her yerde görülebilir.

Bir diğer farklılık, yazarın tek bir olgudan değil yansıtmalı özdeşim ortak paydası altında toplanan bir grup olgudan bahsetmesidir. Yazar şöyle der: "Yansıtmalı özdeşimin yeteri kadar net bir tanımını,

yani bu payda altında gruplanan bütün olguları içeren bir tanım bulmak zordur. " Di Chiara'ya göre, bu farklı olguların

> ortak noktası, ruhsal aygıtın bir parçasından kaynaklanan ve bir başka ruhsal aygıtın bir parçasında ya da kaynaklandığı aygıtın bir başka parçasında sonlanan, hem kaynak parçada hem alıcı parçada değişimler yaratan bir zihinsel işlemin bulunmasıdır.
>
> (Di Chiara, 1983, s. 467).

Bu tanım, sonradan gündeme getirilecek sorunlardan bazılarını şimdiden vurgular; örneğin aynı aygıtın başka bir parçasında sonlanan işlem, yansıtmalı özdeşim olarak düşünülebilir mi? Bu soru sadece on yıl sonra J. Amati Mehler tarafından bir çalışmasında yeniden incelenmiştir. Dahası, Di Chiara (seleflerinden farklı olarak) Freudcu yapısal modelin ve içsel nesneler modelinin eş zamanlı ya da art arda kullanımının (yansıtmalı özdeşim bakımından) uyuşmazlık doğurma olasılığına karşı hassastır. Öte yandan, sorunun sadece klinik uygulamada ya da gözlemlenen olgularda değil, kuramın gerçekleri temsil etme yetersizliğinde de belirgin olduğu sonucuna varır; böylece az önce bahsettiğim itirazlarla karşılaşır: Verilerimiz ampirik değil, metodolojik ampiriktir, diğer bir ifadeyle kavramsal bir araçla ve bir kuram aracılığıyla yorumlanan verilerdir. Bu açıdan bakıldığında, kuramın dışında kalan hiçbir klinik olgu mevcut değildir.

Aynı yazar, bir yıl sonra, F. Flegenheimer'le birlikte, yansıtmalı özdeşimin uluslararası ve İtalyan psikanaliz camiasında yayılışının ana aşamalarını incelediği, etkili bir tarihsel-eleştirel yazı yazmıştır (Di Chiara ve Flegenheimer, 1985). Fazla geniş, gevşek ve kapsamlı hale gelmiş olan kavramın ağırlaşması, bazı kuramsal kalıplarla uyuşmazlığı, yansıtmalı özdeşimin yansıtmayı da içermesi gerektiğini düşününler ile aksini düşünenler arasındaki fikir ayrılıkları,

Grinberg'in karşı-yansıtmalı özdeşim kavramına yönelik itirazlar vs. gibi bu yazıda bahsi geçen sorunlardan bazıları zaten ortaya koyulmuştu, çünkü Grotstein'in bu konudaki kitabının İtalyan baskısına R. Speziale-Bagliacca'nın eklediği yazılarda bunlar mevcuttu (Speziale-Bagliacca, 1983). Di Chiara ve Felegenheimer'in tarihsel-eleştirel yazılarında dikkate değer bir ihmal vardır (1985): E. Gaddini'nin taklite ilişkin katkısını dikkate almazlar, ancak M. Mancia bir çalışmasında (1996) bunu göz önünde bulunduracaktır.

1984'te Manfredi Turillazzi aşağıda özetini alıntıladığım bir çalışma yayımlamıştır:

> Bu katkı, günlük klinik çalışmamız ile psikanalitik dil arasındaki boşluğu doldurma ve kullanmaya devam ettiğimiz sözlerin kaybolmuş anlamlarını yeniden keşfetme çabasıdır. Ben özellikle "yansıtmalı özdeşim" teriminin anlamını ve terimin kavramsal tanımlaması ile klinik kullanımı arasında artan uçurumu inceliyorum. Bu terimle tanımlamak istediğimiz şeylerin ancak psikanalitik nesne ilişkileri kuramı bağlamında anlaşılabileceğini düşünüyorum. "İçsel nesne" tanımlaması için bir temel sağlamaya çalıştım. Bana göre, yansıtmalı özdeşim, bu çerçevede, içsel nesne ilişkisinin eylemde bulunma yoluyla dışsallaştırılmasından başka bir şey değildir.
>
> (Manfredi Turilazzi, 1984b)

Bu özeti 1974 yılındaki çalışmasıyla kıyaslarsak, artık kurama odaklanmadığını görebiliriz: Yansıtmalı özdeşim nesne ilişkileri kuramı içinde anlaşılmalıdır ve eylemde bulunma yoluyla dışsallaştırmadan başka bir şey değildir. Fakat klinik çalışma ile kuram arasında bir boşluk olduğunu, psikanalitik dilin anlaşılmaz hale geldiğini, olguları tanımlamak ve kavramsallaştırmak için kullandığımız sözcüklerin eskimiş olduğunu, benzerliklerden ziyade farklılıkları altı-

na alan şemsiye misali işlev gösterdiklerini de ortaya koyar. Bu son farkındalık düzeyi, uluslararası toplumdaki diğer birçok analistinkiyle benzerdir. Diğer yandan, yazarın öne sürdüğü kuramsal karar hakkında kuşkular olabilir: Kleincı kuram nesne ilişkileri kuramının parçası mıdır? Bazı analistler aksini savunacaktır. Yansıtmalı özdeşim ve dışsallaştırma eşanlamlı mı? Bu noktada da kuşku duymak makul olabilir.

İtalya, yirmi yıl sonra

Müteakip yıllarda, 1990'larda, yansıtmalı özdeşim kavramının güncel kullanıma dahil edildiğine ve bahsetmiş olduğumuz tüm muğlaklıklarla yüklendiğine inanıyorum. Analistler kavramı klinik vakalarında kullanırken, birbiriyle uyuşmayan modeller arasındaki kesişim noktalarını ortaya koymak için pek çaba sarf etmiyorlar (ya da bana öyle geliyor). İnsan bazen uyuşmazlık sorununun fark edilmediği ya da dikkate alınmadığı hissine kapılıyor. Amati Mehler'in 1993'teki çalışmasına kadar, kavramın spesifik bir analizi tekrar önerilmemiştir. Bu çalışmaya daha sonra değineceğim.

Bu süreçteki gelişmelere ilişkin olarak sadece A. Ferro'nun (1987) bir yazısından bahsedeceğim; bu yazıda literatürde giderek sıklaşacak olan kuramsal kesişim noktalarını gözlemleyebiliriz. Ferro, "yansıtmalı özdeşim akışının tersine dönüşü" üzerine kaleme aldığı çalışmada, yansıtmalı özdeşimin analistten kaynaklandığı üç farklı durumu tarif eder: "analistin kendi kaygısının ağırlığı altında kalması, rahatsız edici belirli bir hastanın işgali altında kalması ve son olarak normal çalışmasını sergilemesi" (Ferro, 1987, s. 70), fakat bu karşı-yansıtmalı özdeşim açısından ele alınmaz. Bolca klinik malzeme içeren bu ilginç çalışmada yazarın tezleri, Ogden'in teknik hataların analistin yansıtmalı özdeşimine atfedilmesine dair gözlemlerini yansıtır (Ogden, 1979). Ferro, Kleincı kuramsal çerçevenin Bioncu-Meltzerci versiyonunda (alfa işlevinin tersine dönüşü) hare-

ket eder; ama daha sonra yapmaya devam edeceği gibi Winnicott'un bazı katkılarını da dikkate alır. 1990'lar boyunca İtalya'da Kleincı kuramın esasen Bioncu açıdan tanımlandığını eklemem gerekir.

Diğer birçok yazardan (F. Fornari, L. Generali Clemens ve diğerleri) ve makaleden bahsedilebileceğini söylemeye gerek yok, fakat İtalyan psikanalitik literatürüyle haşır neşir olmayan okurların, yansıtmalı özdeşim kavramının İtalya'da izlediği tarihsel yolu izlemelerine yardımcı olacak kadarıyla, özellikle yansıtmalı özdeşimle ilgili az miktarda çalışmadan alıntı yapmaya çalıştım.

J. Amati Mehler'in yukarıda bahsettiğim çalışması, bir yorum ve aynı zamanda Joseph Sandler'in yansıtmalı özdeşime katkılarının bir tartışması biçimindedir (Sandler, 1987b). Bu makalenin başlığı olan "İçselleştirme ve dışsallaştırma süreçleri: yansıtmalı özdeşim" halihazırda söz konusu kavram için bir çerçeve sunar: Farklı kuramsal modellerde farklı şekillerde nitelendirilen karmaşık ve tartışmalı içselleştirme ve dışsallaştırma süreçlerinin bir parçası olarak yorumlanır. Yansıtmalı özdeşimin ait olduğu bu ruhsal olaylar süreç olarak düşünülecek olursa, dışarısı-içerisi, öznel-nesnel, kendilik-öteki ilişkilerine dair genel bir kuram içine yerleştirilmeleri gerekir. Yazardan bir örnek sunacağım: Kleincı bakış açısından yansıtmalı özdeşim, bebeklikte kendilik-nesne sınırlarının oluşturulmasına vesile olan bir mekanizmadır; Sandler'in bakış açısından, yansıtmalı özdeşimin savunma mekanizması olarak işlev göstermesi için kendilik ile nesne arasında bir sınır olduğunu varsaymak gerekir. Dolayısıyla, kavram hakkında tutarlı bir inceleme yapmak istiyorsak, şunlara dikkat etmek zorundayız (yazarın söylediklerinden hareketle): İlkin ruhsal olgunlaşma düzeyi (ve buna dair hangi kuramdan hareket ettiğimiz, diye ekleyeyim); ikincisi, tanımladığımız ve kavramsallaştırdığımız yansıtmanın, içgüdüsel dürtülerin mi yoksa başka içeriklerin mi (kendilik temsilleri, bütün veya parça nesne temsilleri, kendilik

ve nesnelerin kaynaşmış parçalarının temsilleri, ilişkilerinin başka yönleri gibi) yansıtması olduğu; üçüncüsü, yansıtmalı özdeşimi bir savunma mekanizması olarak mı yoksa kendilik ile dış dünyayı farklılaştırmaya katkıda bulunan ve anne ile çocuk arasında olduğu kadar yetişkinler arasında da normal bir iletişim şeklini temsil eden fizyolojik bir olgu olarak mı ele aldığımız.

Buna bağlı olarak, Amati Mehler'in çalışmasında, öyle ya da böyle yansıtmalı özdeşim kavramında yeri bulunan kavramlar ve bu kavramların yerleştirilebileceği kuramsal çerçeveler üzerinden bir inceleme yapılmaktadır. İncelemenin bu nitelikte olması ve kendi kişisel kuramsal inançları, onu, Di Chiara ve Flegenheimer'in yazılarında yer bulamamış olan, E. Gaddini'nin taklit kavramını göz önünde bulundurmaya iter. Bu kavram uluslararası bilinirliği olan bir kavramdır ve yoruma ihtiyacı yoktur; içe atmadan farklı olan, özdeşime katkıda bulunan ve bebeğin bedenindeki değişime ilişkin ilkel algılarıyla bağlantılı tümgüçlü fantezilere dayanan bir işlemi tanımladığı ölçüde bu bağlama eklenmesinin meşru olduğunu söylemek yeterlidir. Gaddini'nin kavramını alıntılamamın sebebi, bahsedeceğim son çalışmada yer alacak olmasıdır.

Bu noktada, Sandler'in yaptığı bir çalışmanın başlığında yer alan bir ifadeyi hatırlamamız gerekir: "Hastadan analiste iletilenler üzerine: Her şey yansıtmalı özdeşim değildir" (Sandler, 1993). Bu, M. Mancia'nın çalışmasına (1996) giriş niteliğindedir. Yazar, Klein'ın (1946) yansıtmalı özdeşim kavramıyla psikanalize yeni bir bilimsel paradigma getirdiğini söyler; bu paradigma, analitik ilişkide savunmacı bir şekilde de işleyen bilinçdışı söz-öncesi tarzlardır. Mancia'nın araştırmaları yansıtmalı özdeşim kavramının daha çok iletişim tarzı olma yönüne dönük görünse de, bu tanımda yansıtmalı özdeşimi hem savunma mekanizması hem de iletişim tarzı olarak ele aldığı görülmektedir. Yazar "ilk dönemlerdeki taklitlerin, temsillerin

ve çeşitli özdeşim biçimlerinin [yansıtmalı özdeşim dahil] rolüne dair bütünleşik bir hipotez geliştirme çabasıyla" çok farklı disiplinler ve gelişimsel kuramlardan geçen bir yol çizer (Mancia, 1996, s. 226). "Psikanalizin ihmal ettiği ve hafife aldığı" Gaddini'nin taklit kavramı bu çerçevede kendine yer bulur. Mancia, bütünleşik bir hipotez oluşturmanın örtük risklerinin farkındadır:

> Farklı araştırma yöntemlerinden ortaya çıkan bilgileri bütünleştirmedeki güçlüğün farkında olsam da, birbiriyle alakalı olguları, kurgulandıkları farklı kuramsal bağlamların ötesinde de değerlendiren karmaşık hipotezler geliştirmeye çalışmanın meşru olduğunu düşünüyorum.
>
> (Mancia, 1996, s. 226).

Bu yoldan giderek örneğin Piaget'nin taklit kuramı, Meltzoff'un genetik taklit yetkinlikleri, Trevarthen'in ön-konuşmaları, Condon ve Sander'in otosenkron, heterosenkron kavramları ve benzerleriyle karşı karşıya gelir. Daha evvel bahsettiğim sorunun nasıl karmaşıklaştığı kolayca görülebilir sanıyorum: Bir kavramı, dayandığı genel kuramdan yalıtarak yorumlamak mümkün müdür ve geçerli midir? Mancia'nın çabası, her halükârda, farklı disiplinlerden elde edilen verileri bütünleştirme arayışlarının parçasıdır ve önceden muğlak olan iletişim tarzlarını daha iyi anlama yönünde ilgi olduğunu gösterir.

İspanya: Genel hususlar

Şimdi, önüme bazı engeller çıkmış olmasına karşın, kısaca İspanyol psikanalizinde yansıtmalı özdeşimi incelemeye çalışacağım. Söz konusu engellerin birkaçından zaten bahsettim; diğer engeller ise spesifik yayınların yetersizliğinden kaynaklanmaktadır, gerçi bibliyografik araştırmalarım da sınırlı olabilmiştir. Daha önce, farklı bir kültürel bağlamdan çıkan bir kavramın konuk olduğu bağlamda

nasıl benimsendiğini ve geliştirildiğini anlamak ve izlemek için yerel psikanalitik tarih ve kültürü araştırmak gerektiğinden bahsetmiştim. Bu durum, iki farklı psikanalitik geleneğe sahip olan ve iki farklı dil (İspanyolca ve Katalanca) kullanan İspanya için de geçerlidir. Daha önce belirttiğim gibi, Madrid Derneği'nin kuramsal geleneği daha çoğulcudur; eğitimle ilgili sebeplerin de etkisiyle (derneğin bazı üyeleri Paris'te eğitim almıştır) Fransız psikanalizinin etkisi önemli olagelmiştir. Diğer taraftan, Barselona merkezli İspanyol Topluluğu geleneği Kleinci kurama daha yakındır.

Madrid Derneği'nin psikanalitik geçmişinde konumuzla alakalı olan önemli bir gelişme, Arjantin, Uruguay ve Peru başta olmak üzere Latin Amerika'dan gelen göçmen akımların dernek tarafından özümsenmesiydi. Daha önce adı geçen, açıkça Kleinci olan L. Grinberg'i, özellikle karşı-yansıtmalı özdeşim kavramı bakımından anmak gerekir. Grinberg'in bir eğitim analisti olarak mevcudiyeti, şüphesiz klinik çalışmada ve kuramda Kleinci kavramların kullanımını teşvik edici rol oynamıştır. Grinberg'in yansıtmalı özdeşim ve karşı-yansıtmalı özdeşim kavramlarına ilgisi, bu kavramların bugün derneğin bilimsel tartışmalarında kullanılmasında etkili olmuştur. Bunun uzun vadede bilimsel gelişmeler üzerine nasıl etkileri olduğundan emin değilim. Meslektaşlarımla ve dernekten arkadaşlarla yaptığım sohbetlerde izlenimim, Grinberg'in Madrid'den ayrılışıyla derneğin kuramsal düşüncesinde Kleinci kuramın yerinin giderek güçsüzleşmiş olduğudur ama bu izlenimim tartışmaya açıktır. Burada bu yazarın çalışmalarını incelemeyeceğim, çünkü bu çalışmalar zaten çok biliniyor ve dahası bu yazarı İspanyol analizinin temsilcisi olarak düşünmek pek yerinde olmaz.

İspanya: Konuyla ilgili bazı çalışmalar

Özellikle yansıtmalı özdeşim üzerine çalışmaları bulmak için *Revista de Psicoanálisis de Madrid* [Madrid Psikanalizi Dergisi] araş-

tırmalarımda fazla bilgiye rastlamadım. Dergide yayımlanan "Yansıtmalı Özdeşim Üzerine" başlıklı bir makale, İspanyol Psikanaliz Topluluğu'ndan Katalan analist E. Jimenez tarafından yazılmıştır (Jimenez, 1995). Jimenez, Klein'ın çalışmasındaki yansıtmalı özdeşim kavramının kökenlerini, sadist nesne ilişkisi prototipi ve aynı zamanda empatinin temeli olarak tanımlar. İşlemin iletişimsel ya da boşaltımsal yönü, yalnızca bilinçdışı fantezinin içeriğiyle değil, bölme ve tümgüçlülük düzeyiyle de bağlantılıdır. Bunu takiben, kavramı genişleten ve zenginleştiren Klein sonrası analistlerin (Britanya) fikirlerinin incelenmesi gelir. Bu yazarın ortaya koyduğu yeni fikir, Esther Bick'in "yapışmalı özdeşim" (Bick, 1968) kavramını "ikinci narsisistik özdeşim mekanizması" olarak ele almaktır. Jimenez, Meltzer'in boyutsal zihin modeline bağlıdır, özellikle kaygının yüzeyleri yıkıp geçme fantezisiyle kendini gösterdiği çift boyutlu duruma atıfta bulunur. Yazar, yansıtmalı özdeşimin üç boyutlu alana ihtiyacı olduğu için (Bion) bu zihinsel durumda var olamayacağını, ama otizm ve "mış gibi" kişilikler gibi psikopatolojik sorunların yorumlanması için yapışmalı özdeşimin var olabileceğini vurgular.

Jimenez, Kleincı kurama böyle bir kavramın getirilmesinin kaçınılmaz sonuçları olacağının tamamen farkındadır. Benliğin ilk dönemlerdeki, zihinsel yaşamın başlangıcındaki işleyişiyle ilgili bazı Kleincı hipotezleri ve birincil narsisizm gibi bazı ilişkisel kavramları yeniden tanımlama gereğiyle ilgili sorunlar olduğunu söyler. Yazarın bu sorunu Bioncu genetik bakış açısından karşılama –çift boyutluluktan üç boyutluluğa, yapışmalı özdeşimden yansıtmalı özdeşime geçiş– önerisinde, temelde uyuşmaz olan iki örüntünün bir araya getirilmesinde (birinden birindeki temel kavramlardan, burada Kleincı kavramlardan feragat edilmediği takdirde) doğal olarak meydana gelen bütün güçlükler görülür. Bu açıdan bakıldığında, bu çalışma, belli bir gelişim şemasına karşılık gelen bir kavram başka bir gelişim

şemasına sokulduğunda meydana gelen çatışmaya iyi bir örnektir. Diğer yazarların aksine, Jimenez başarılması zor bir bütünleştirici çözüm önermekle beraber, çözümlenmesi gereken sorunların farkındadır ve kuramsal titizliği artırmanın gerekli olduğunu belirtir.

IPA'nın 1991 tarihli *Freud'un "Biten Analiz, Bitmeyen Analiz"i Üzerine* başlıklı monografında T. Eskelinen de Folch tarafından yayımlanan "Analitik tedavide engeller" başlıklı makalede, yansıtmalı özdeşimin dış gerçeklikte kişiliğin yabancılaşma biçimlerini kışkırtmadaki rolü incelenmektedir (Eskelinen de Folch, 1987). Bu yabancılaşma biçimleri analitik süreçte güçlük teşkil eder; kişiliğin gizli çekirdekleriyle bağlantılı bir tekrarlama zorlanımıdır. Yazar, yansıtmalı özdeşim kavramının ve alabileceği değişik biçimlerin ayrıntılı bilgisinin, kendilik ve nesnelerin parçalanmışlığının ardında mevcut olan nesne ilişkisinin aktarımın irdelenmesi yoluyla geri kazanmamıza imkan vereceğine inanmaktadır. Aynı yazarın diğer makaleleri gibi bu makale de genelde Kleinci çizgide olup tehlikeli kuramsal kesişmelere taviz vermez.

Katalan analizle aynı alanda, A. Pérez-Sánches'in *Análisis terminable* [Biten Analiz] (Pérez-Sánchez, 1997) adlı İspanyolca kitabından söz etmek istiyorum. Bu kitapta özel olarak yansıtmalı özdeşim konusu ele alınmıyorsa da, analitik sürecin sonlandırılması konusunda ve sunulan vaka analizinde, kavramı uygun bir şekilde ve Kleinci kurama bağlılıkla kullanır.

Bu kısa değerlendirme, eksik olmasına karşın, Katalan psikanalizinde, İspanyol Topluluğunun Kleinci kurama bağlılığıyla tutarlı olacak şekilde, yansıtmalı özdeşimin bilindiğini ve kullanıldığını göstermektedir. Farklı kuramsal çizgilerden doğan ama yansıtmalı özdeşim kullanımıyla bir şekilde bağlantılı olan kavramların kullanıldığı durumlarda, kuramsal tutarlılık konusuna daha fazla eğildiklerini gözlemlemek mümkündür.

Şimdi yansıtmalı özdeşim kavramının kaderiyle ilgili olarak İtalyan ve İspanyol psikanalizine yaptığım bu küçük geziyi sonuçlandıracağım. Mevcut durumun tanısını ve gelecekteki seyrini belirleyebilir miyiz? Bazı önerilerde bulunabilir miyiz?

Bazı geçici sonuçlar

Mevcut durumda, yansıtmalı özdeşimi kavramsallaştırma ve kullanma konusunda en az dört farklı yol tespit edilebilir.

İlk olarak, kuramsal ve klinik anlamda Kleincı olan ve kavramı Spillius'un (1992) tanımladığına benzer şekilde, yani hem "patolojik" hem "sıradan" savunma süreçleri için kullanan analistler vardır. Yansıtmalı özdeşimin alt türlerinin tanımı, hangi Kleincı yazarın tercih edildiğine göre değişir: uyandırıcı ya da uyandırıcı olmayan (Spillius, 1994), atfedici ya da edinmeci (Britton, 1998a), vb. İzlenimim o ki, bu kategori İspanyol Topluluğu'nda yaygındır; İtalyan ve Madrid Derneklerinde daha ziyade azınlıktadır.

İkinci olarak, kavramı farklı kuramlardan bölümler içeren genel bir kuramsal gruplama içinde bütünleştiren analistler vardır. Geçmişteki veya bugünkü Fransız analizine bağlandıkları bir gelenekten geliyorlarsa Freudcu-Kleincı; Britanya Psikanalizine yakınlarsa Kleincı-Bioncu-Winnicotçu kuramlardan faydalanırlar. Bunun çoğunluktaki grup olduğunu düşünüyorum; ortaya çıkan kuramın tutarlılığı ve özgün kavramın ait olduğu topraktan çıkarılması üzerine özellikle bu hallerde düşünülmesi gerekiyor. Genel olarak konuşmak gerekirse, söz konusu yazarların bu riskleri dikkate almakla ya da bunları bertaraf etmekle çok da ilgilenmedikleri söylenebilir.

Üçüncü olarak, çeşitli kuramlardan gelen kavramları kullanmaktan yana olmalarının yanı sıra, bu kavramlara diğer disiplinlerden veriler ve hipotezler katan, bunları psikanalitik kavramları desteklemek için veya kavramların geçerliliğinin "kanıtı" olarak ya da genel olarak

kuramın "güncellenmesi" olarak kullanan analistler vardır.

Dördüncü olarak, bu işlemlerden kaynaklanan ve belki Kleinci kuramın kendisinde de mevcut bulunan güçlüklerin farkında olan ve kavram analizini araştırmaya, kavramı ruhsal aygıtın gelişimiyle ilgili bütünsel bir kuramla ilişkilendirmeye çalışan analistler vardır. Kanımca çok azınlıkta kalan bu analist grubu, daha fazla kuramsal titizlik gerektiğini farz eder.

Gelecek için tahminde bulunmak kolay değildir ve her durumda cüretkar olacaktır. Yine de, yansıtmalı özdeşim kavramının klinik uygulamada temel öneme sahip olmaya devam edeceği varsayımında bulunulabilir. Kavrama kaynaklık eden kuramlarla ilk bakışta uyuşmaz gibi görünen kuramsal modellerle bütünleştirilmekte olması, kavramın hem teorik hem de klinik olarak geçerliliğinin ve faydasının göstergesidir. Bu kuramsal yama işleri devam edecek gibi görünüyor, buna disiplinlerarası kavramlar da eklenecektir. Bu, psikanalitik dili iyice karmaşıklaştırıp kuramsal tutarlılığı tehlikeye sokabilir. Bu nedenle, bazı yazarların kuramsal titizlik çağrısı haklı görünecektir.

Bion, farklı psikanalitik modeller arasındaki örtüşme noktalarını tespit etme ihtiyacını vurgulamıştır; bu şüphesiz mümkündür ve arzu edilir. Öte yandan, örtüşme noktaları, bir veya daha fazla kuram içindeki bazı konumların sadece yakınlığını değil birbirinden ayrıldığını da ortaya koyabilir. Farklılıkların ve uyuşmaların dikkatle analiz edilmesinin disiplinimize fayda getireceğini düşünüyorum.

13

ÇAĞDAŞ FRANSIZCA PSİKANALİZDE YANSITMALI ÖZDEŞİM[43]

Jean-Michel Quinodoz

Fransızca konuşulan dünyada uygulandığı şekliyle psikanalizde Kleincı kavramların kademeli ilerleyişi

Tipik Kleincı diye görülen bir kavram

Yansıtmalı özdeşim Klein tarafından 1946'da tanımlanmıştır. Kavram o zamandan beri pek çok analist tarafından Kleincı okulun karakteristik kavramlarından biri olarak görülmüş, bazılarında hayranlık uyandırmış, bazılarına eleştiri bahanesi olmuştur. Yansıtmalı özdeşim kavramının Kleincı kuramın *eşek davası* olduğu söylenir, yani nasıl ki Pisagor'un teoremi tasarı geometrinin anahtar kavramıysa, yansıtmalı özdeşim de Kleincı düşünceyi anlamanın olmazsa olmazıdır. Rene Diatkine, Kleincı olsun olmasın, kavramı kullanan analistlerle tatlı tatlı dalga geçerdi:

> Konuşmacının ne derece Kleincı olduğunu ölçmek kolaydır: Konuşmanın başından "yansıtmalı özdeşim" teriminin ilk kullanımına kadar geçen süreyi hesaplayın yeter. Süre ne kadar kısaysa, konuşmacı da o kadar Kleincıdır!
>
> (Paul Denis'in anekdotu).

43 David Alcorn tarafından İngilizce'ye tercüme edilmiştir.

Bu şakanın ironik yönü de vardır: Fransızca konuşulan ülkelerde Kleinci düşüncenin karşılaşmış olduğu ve halen az da olsa karşılaşmakta olduğu direnci ima eder. Bu bölümde, çağdaş Fransızca konuşan analistler için –Uluslararası Psikanaliz Derneği'ne üye olanlara odaklanarak– yansıtmalı özdeşim kavramının önemini inceleyeceğim ve bu direncin sebepleriyle alakalı birkaç hipotezi genel olarak açıklayarak sonuçlandıracağım.

Kavramsallaştırmadan önce genelde klinik terimlerle tanımlanan bir olgu

1946'da Melanie Klein'in yansıtmalı özdeşim olarak tanımladığı bu olgu, genellikle Kleinci olarak adlandırıldığı halde, aslında Kleinci düşünceye ait değildir; çünkü Klein kavramsallaştırmadan çok önce bu fikir zaten etrafta dolaşıyordu. Yansıtma fikri, Ferenczi'nin "İçe atma ve aktarım" (Ferenczi, 1909) başlıklı makalesinde dolaylı olarak ifade edilmektedir ve Freud'un birçok yazısında da yer alır. Benzer olgular 1920'ler ve 30'lardan kalma birçok psikanalitik metinde de anlatılır, gerçi yazarlar bu olgularla ve yansıtma arasında böyle net ayrımlar yapmamışlardır. Fransızca konuşulan ülkelerdeki analistler de geçmişte benzer ifadelerde bulunmuşlardır. Örneğin R. de Saussure, lezbiyenliğe atıfla, eşcinsel partnere yansıtılan şeyin parçalı niteliğine ve bu tür özdeşimin narsisistik doğasına vurgu yapmıştır:

> Kanımca, eşcinsel saplanma, nesne ilişkili saplanmadan ziyade narsisizmin bölünmesiyle alakalıdır. [...] Bu tür kadınlar erillik veya dişiliklerini dışarıya yansıtırlar ve kendileriyle zıt karakterdeki kadınların çekimine kapılırlar. Esasen amaçları, partnerlerini nesne ilişki bir şekilde sevmekten ziyade onlarla özdeşleşmektir.
>
> (de Saussure, 1929, s. 70).

Bu karmaşık harekette, yansıtmalı özdeşim fikri, yansıtma ve özdeşim olgularında rol oynayan detayların altını çizer.

Fransa: İki aşamalı gelişme

Klein'ın fikirleri, Fransızca konuşulan ülkelerde ve özellikle iki aşamalı gelişme gösterdiği Fransa'da çok yavaş ilerleme kaydetmiştir. Çocuk psikanalizi hakkındaki teorileri 1950'lerde tanınmış olmasına karşın, fikirleri önce nispeten tedavülden kalkmış, sonra 1970'lerde yeniden gün yüzüne çıkıp günümüze kadar gelişmeyi sürdürmüştür.

1930'lara baktığımızda, Jacques Lacan şüphesiz Fransa'da Klein'ın düşüncesinin önemini kabul eden ilk analistlerden birisiydi. Onun özellikle ilgisini çeken şey, Klein'ın Oedipus kompleksinin ilk evrelerine ilişkin fikriydi; bu onu, "Kleincı okulun muhtelif katkılarını dikkate alırken, üçgenleme bakımından Ödipal soruna yeniden odaklanmaya" götürdü (Roudinesco ve Plon, 1997, s. 746). 1950'lerden sonra, Klein'ın fikirleri Rene Diatkine ve Serge Lebovici gibi çocuk analistleri arasında ilgi uyandırmaya başladı. Aynı zamanda, Lacan, kendisinin bazı kavramsallaştırmalarını oluştururken Klein'ın tezlerinden yararlanmasına karşın, bu tezleri eleştirmeye başlamıştı. Lacan'ın Klein'a karşı olan bu ikircikli tutumunun Fransızca konuşulan ülkelerdeki birçok analist üzerinde ciddi etki yarattığı söylenebilir. Özellikle bir anekdot, Lacan'ın Klein'a yönelik tutumunun anlamlı bir göstergesidir. 1950'lerin başında, Rene Diatkine, Klein'ın *Çocuk Psikanalizi* (Klein, 1932b) adlı kitabını ilke kez Fransızca'ya çevirmiştir. O zaman Diatkine Lacan'la analizdeydi. Bir gün Lacan hevesli genç çevirmenden çevirinin bir nüshasını istedi. Lacan, nereye koyduğunu hatırlamadığını iddia ederek söz konusu nüshayı Diatkine'e asla geri vermedi. Ne yazık ki tek kopyaydı ve Diatkine'nin çevirisi sonsuza dek kayboldu. Uzun yıllar sonra kitap çevrildi ama başka birisi tarafından.

Fransa'da 20 yıl süren sessizlikten sonra, 1969'da James Gammill'in Paris'e gelişiyle ve akabinde 1970'te Jean Begoin ve Florence Begoin-Guignard'ın gelişleriyle Klein'ın çalışmalarına tekrar ilgi gösterilmeye başlandı. ABD doğumlu bir psikanalist olan Gammill, Londra'da eğitim almıştı; analizini Paula Heimann'la gerçekleştirmişti ve süpervizörlerinden biri Melanie Klein idi. Jean Begoin, Annecy'den geliyordu ve Cenevre'de Marcelle Spira tarafından analiz edilmişti. Florence Begoin-Guignard ise Cenevre'de eğitim almıştı. Bu analistler *The Psycho-Analytical Process* (Meltzer, 1967) adlı çalışmanın yayımlanması sayesinde Fransız psikanalitik çevrelerde fikirleri hızlıca yayılan Donald Meltzer ile güçlerini birleştirdiler; bahse konu çalışma Jean Begoin ve Florence Begoin-Guignard tarafından Fransızca'ya çevrilmiştir. Başlangıçta küçük olan bu grup sonraki yıllarda yavaş yavaş genişledi ve Esther Bick'in öğrencisi Cleopatre Athanassiou, Genevieve Haag ve Didier Houzel'i de (her ikisi de Londra'da süpervizyon almışlardır) içine aldı. İlaveten, Bordoeaux'da Pierre ve Claudine Geissmann, ağır psikotik çocukları tedavi etmede yaşadıkları güçlüklerin üstesinden nasıl gelecekleri-ni keşfetmeye çalışıyorlardı; Hanna Segal'den süpervizyon alma ve Britanya Psikanaliz Cemiyetinin toplantılarına katılmak üzere 1982-87 yılları arasında düzenli olarak Londra'ya seyahat ediyorlardı. Böylelikle, Fransa'da, Kleincı düşünce ilk olarak psikotik hastaları tedavi edenler de dahil, çocuk ve yetişkin analistleri arasında yayılmaya başlamıştı.

İsviçre, Belçika ve Fransızca konuşulan Kanada'daki kademeli ilerleyiş

Fransızca konuşulan diğer ülkelerde, Kleincı fikirler 1950'lerde ve 60'larda ilerleme kaydetmeye başlamıştı. İsviçre'nin Fransızca konuşulan yerinde, hareketi uyandıran kişi Marcelle Spira idi; eğitim aldığı yer olan Arjantin'den ayrıldıktan sonra 1956'da Cenevre'ye

yerleşti (J. -M. Quinodoz, 2002b). Spira yıllarca birçok İsviçreli ve başka Avrupalı analistlere eğitim verdi ve özellikle Cenevre'de, kuramın karşılaştığı güçlü muhalefete rağmen, Melanie Klein, Betty Joseph ve Herbert Rosenfeld'e seminerlerinde misafir konuşmacı olarak yer verdi. 1980'lerde Hanna Segal Cenevre'de tam on yıl süren bir seminer yürüttü. 1960'larda Belçika'da, Hollanda gibi komşu ülkelerle temaslar neticesinde, yine özellikle çocuk analistler arasında Kleincı fikirler biraz ilerleme kaydetti. Kanada'da, Klein'ın *Çocuk Psikanalizi* (1932) kitabını çeviren J-B. Boulanger, 1954'te C. Scott ve sonrasında 1970'lerde ülkeyi düzenli olarak ziyaret eden Henri Rey sayesinde, Fransızca konuşan analistler Kleincı fikirler hakkında bilgi sahibi olabildi.

Fransızca konuşan dünyanın belli başlı katkıları

Fransızca konuşulan dünyada yansıtmalı özdeşimi bilinir hale getirme

1970'lerden itibaren, yansıtmalı özdeşim kavramını Kleincı ya da post-Kleincı bağlamda kullanan Fransızca konuşan birtakım analistler makaleler yayımlamışlar, bunların ancak birkaç tanesi İngilizce'ye tercüme edilmiştir.

Yansıtmalı özdeşim dediğimizde, Fransızca konuşan analistler arasında ilk akla gelen Florence Guignard'dır. Yaptığı pek çok yayın (sırayla F. Begoin, F. Begoin-Guignard ve F. Guignard olarak) fikre bağlılığını ispatlar; bunlardan bir tanesi, yansıtmalı özdeşim ve histerik özdeşim konusu hakkında M. Fain'le (1984) olan ilginç mektuplaşmalarıdır. Bu tartışmada, F. Guignard, Fransızca konuşan analistleri yansıtmalı özdeşim fikrini doğru bir şekilde anlamaktan alıkoyan temel engelleri vurgulamıştır. Birçoğunun bölme konusunda "klasik Freudcu" yaklaşım benimsediğini, yani sadece benliğin bölünmesiyle ilgilendiğini ama aynı zamanda nesnenin bölünmesiy-

le ilgilenmediğini ileri sürmüştür. Ayrıca parça nesnenin içe atımı kavramını anlamakta güçlük çektiklerine dikkat çekmiştir (Guignard, 1984, s. 521). G. Bayle'nin bölme kavramı hakkındaki tartışmalı bakış açısı (ona göre, "bölme" terimi, savunma mekanizmasının kendisini değil, savunmacı bir sürecin sonucunu ifade eder; yani, zihinde gerçekleşen bir eylem değildir (Bayle, 1996, s. 1334-1335)) Guignard'ın (1996) bu fikri uygun kavramsal bağlamına geri koymasına sebep olmuştur. Gelgelelim 1970'lerden bu yana fikirler yavaş yavaş evrilmiştir ve terim artık tabu olmaktan çıkmıştır; şimdilerde bölmeden bahsedene eskiden olduğu gibi otomatik olarak "Kleincı" etiketi yapıştırılmayacaktır.

Bölmenin ne olduğuna dair kendi fikirlerine takılabilen Fransızca konuşan analistlere, Freud ve Melanie Klein'ın bölmeye yaklaşımlarındaki farklılığı hatırlatmakta fayda olabilir (Canestri, 1989). Freud için benlik bölünmesi, gerçeklikğe dair belli bir algının inkar edilmesinin sonucudur, böylece benlik kendini –pasif bir şekilde– bölünmüş halde bulur. Diğer taraftan, Klein ve post-Klencılar için bölme, birçok farklı modalitesi olan aktif bir savunma mekanizmasıdır. Hinshelwood, *Dictionary of Kleinian Thought* [Kleincı Düşünce Sözlüğü] kitabının Fransızca çevirisinin önsözünde (2000, s. 3), İngilizce'nin farklı bölme türleri arasında ince ayrımlar yapabilmeye imkan tanıdığına (*splitting up, splitting off, separated off, separated apart*, vb.[44]) işaret ederek, Fransızca'da bu olasılığın olmadığından bahseder. "Acaba bu temel kavramla (bölme) ilgili Fransızca'nın dilbilimsel kısıtlamaları yüzünden, Melanie Klein'ın fikirleri Fransızca konuşan okura pek incelikli gelmemiş ve daha az ilgi görmüş olabilir mi?"

44 İngilizce'de eyleme eklenen zarf ve/ya edatlarla kurulan eylem öbeklerinin Türkçe'de de birebir karşılığı yoktur. Örneğin *split* (bölme) sözcüğüne *up* ve *off* eklendiğinde, sırasıyla, "bütünün parçalara ayrılması" ve "bütünden bir parçanın kopması" gibi ince anlam ayrımlarına sahip ifadeler türemektedir. – e. n.

Daha güncel yayınlara bakıldığında, Guignard'ın *Epitre a l'objet* (1997) adlı çalışmasında, yansıtmalı özdeşim kavramının birbiriyle ilişkili olgulardan müteşekkil geniş bir yelpazeyi içerdiğini okura hatırlatan yansıtmalı özdeşime odaklanmış bir bölüm vardır. Birtakım çocuk ve yetişkin analistleri A. Anzieu, C. Athanassiou, G. Haag, D. Houzel– çalışmalarında yansıtmalı özdeşim fikrine atıfta bulunurlar. D. Ribas (1992), bebeksi otizmde yansıtmanın olmayışına vurgu yaptığında, aslında, yansıtmalı özdeşimden daha ilkel bir mekanizma olarak tanımladığı yapışmalı özdeşime atıfta bulunmaktadır.

Yansıtmalı özdeşim ve yansıtma – aralarındaki fark nedir?

Alain Gibeault "Yansıtma ve Yansıtmalı Özdeşim Üzerine" başlıklı makalesinde yukarıdaki soruyu yöneltmiştir (Gibeault, 2000a). Söz konusu makalede, 1946'da Klein tarafından tanımlanan yansıtmalı özdeşim kavramının Freud'un tanımladığı yansıtma kavramıyla örtüşüp örtüşmediği, Freud'un fikrine bir şey katıp katmadığı üzerinde durur. Gibeault, süreç olarak içe atmanın ve yansıtmanın çeşitli anlamlarını tartıştıktan sonra, sorunun sebebiyet verdiği çelişkili konumlar dolayısıyla, yansıtma ve yansıtmalı özdeşim arasındaki farklılıkları belirlemeye çalıştığımızda karşılaştığımız zorluğun altını çizer. Sonuç olarak Gibeault, Freud'un yansıtma tanımına döner: "kendiliğin inkar edilen ya da bastırılan bir yönü, dış nesneye atfedilir; bunu yapan özne, öteki kişiye yansıtılmış olan şeyi öteki kişide yeniden keşfetmek istemez" (Gibeault, 2000a, s. 742).

İsviçre, Belçika ve Kanada'nın katkıları

İsviçre'nin Fransızca konuşulan bölgesinde, Danielle Quinodoz, dar anlamıyla yansıtmalı özdeşime odaklanan iki dikkat çekici makale yayımlamıştır. "Yansıtmada Yorumlamalar" (D. Quinodoz, 1989) makalesinde, yenilikçi bir teknik yaklaşım önerir:

> Özetle, bu yorumlama biçimi, analistin, hastadan kendisine yansıtılan parçaya doğrudan ses vermesidir. Analist, birinci kişi olarak yani kendi ağzından konuşarak, hastanın yansıtılan parçası konuşabilseydi kendisine söyleyebileceğini düşündüğü şeyleri yüksek sesle ifade eder.
>
> (D. Quinodoz, 2002, s. 112-113).

D. Quinodoz, *Words that Touch* [Dokunan Sözcükler] makalesinde, Leon Grinberg'in (1962) getirdiği yansıtmalı karşı-özdeşim fikrini vurgulayarak, klinik örnekler ışığında yansıtmalı özdeşime dair detaylı bir çalışma sunar. D. Quinodoz'a göre, Fransızca konuşan analistlerin *bedensel fantezi* fikrini hayal etmede güçlük çekmesi, benliğin bedensel fantezileri içeren hayali bir parçasını yansıtma fikrini zihinlerinde tasarlamada sorun yaşamalarına yol açar; bu sorunun, başka şeylerin yanı sıra, Lacan'ın fikirlerinin devam eden etkisiyle bağlantılı olduğunu düşünür – Lacan'a göre beden yalnızca somut gerçeklikle ilgili olabilir, dolayısıyla bedensel fanteziler psikanalitik alandan dışlanır.

Kendi çalışmamı ilgilendirdiği kadarıyla, ekseriyetle, yansıtmalı özdeşim zayıfladığında ve içe atmaya daha fazla alan bıraktığında bütünleştirmeyi içeren olgulara vurgu yaptım; bu durum, ayrılma kaygısı psikanalitik süreçte derinlemesine çalışıldığında görülen "su yüzünde kalma" deneyiminde (J. -M. Quinodoz, 1992) ve "yeni bir sayfa açan" –gerileme gibi görünen ama aslında bütünleştirici olan rüyalarda– (J. -M. Quinodoz, 2001) ortaya çıkar. İsviçre'nin Fransızca konuşulan kısmında, yansıtmalı özdeşim fikri, psikotik çocuklarla çalışanlar da dahil olmak üzere çocuk analistlerce kullanılır (Manzano ve Palacio Espasa, 1986), ayrıca anne-çocuk terapilerinde özellikle normal ve patolojik yansıtmayı açıklamada yararı görülür (Manzano, Palacio Espasa ve Zilkha, 1999). M. Spira'nın (1985) önerdiği yaratıcı ve yenilikçi Kleincı bakış açısı gibi, yansıtmalı öz-

deşim fikrini dikkate alan başka analistlerin de katkıları vardır.

Yansıtmalı özdeşimin Belçikalı analistlerce hem benimsendiği hem de klinik çalışmalarda kullanıldığı görülür. M. Haber ve J. Godfrind-Haber (2002) tarafından hazırlanan raporlar ve müteakip tartışmalar buna tanıklık eder.

Fransızca konuşan Kanadalı analistlere bakınca, Kleincı ve post-Kleincı fikirlerin özellikle P. Drapeau ve G. Da Silva tarafından daha da geliştirildiği görülmektedir. Yakın zamanda, L. Brunet ve D. Casoni (2001), yansıtmalı özdeşime verdikleri isimle "kavramsal Babil Kulesi'ndeki meseleleri derleyip toplamaya" çalışmışlardır; yansıtmalı özdeşim ile kapsama işlevi arasındaki bağın, bazı hastaların aktarım-karşıaktarım ilişkisinde nesneyi nasıl kullandıklarını anlamada bir model olarak özellikle yararlı olduğunu tartışırlar. Bununla birlikte, yansıtmalı özdeşim savunmacı olarak da kullanılabilir; birtakım analistlerin kavrama her türlü anlamı yüklemeleri sonucunda, "yüklenen bu anlamlardan bazıları, analistin karşıaktarım 'suçunu üstünden atmaya' çalıştığı şüphesini uyandırmış (Aulgnier 1984) ve bu nedenle birçok analistin kavrama atıfta bulunmaya tereddüt etmesine katkıda bulunmuştur" (Brunet ve Casoni, 2001, s. 137-138).

Günümüzdeki durum: Gayri resmi nabız yoklama

Fransızca konuşan çağdaş analistler yansıtmalı özdeşim hakkında ne düşünürler? Yansıtmalı özdeşimi klinik uygulamalarında ne ölçüde kullanırlar? Bu soruları yanıtlamak için, Uluslararası Psikanaliz Derneği'nden bazı analist arkadaşlarımın görüşlerini hem gayri resmi görüşmelerimizden hem de konu hakkındaki yazılarından araştırdım (J. -M. Quinodoz, 2002a). Bu nabız yoklamalar neticesinde dört ana grup oluşturdum:

Doğrudan Kleincı kavramlara atıfta bulunan analistler

Bu ilk grupta hem Kleincılardan eğitim almış olan analistler hem de Kleincı yaklaşımda herhangi bir resmi eğitim almamış olsalar dahi Kleincı düşünceye açık olan analistler bulunur. Bu gruptaki analistler, Kleincı düşünceyi klinik uygulamalarının ayrılmaz bir parçası olarak tanımladıkları gibi, yansıtmalı özdeşim kavramını psikanalitik kurama temel bir katkı olarak görür ve klinik çalışmalarında kullanırlar. Fransa'da bu gruba ait olanlar, çoğunlukla, çocuklar ve ergenlerle, ayrıca psikotik hastalarla çalışan analistlerdir; Fransızca konuşulan diğer ülkelerde ise bu grupta bazı yetişkin analistleri de bulunur.

Yansıtmalı özdeşimi birçok yansıtmalı olgudan biri olarak gören analistler

Fransızca konuşan psikanalistlerle bu meseleyi tartışırken, pek çoğunun 1980'lerin başından beri yansıtmalı özdeşime ilgisinin giderek arttığı ortaya çıkar. Özellikle analistin zihnine yansıtılan şeylere dikkat çekerek, esasen analistin bu tür yansıtmalarla ne yaptığı konusunu tartışırlar. Genelde, yansıtmalı özdeşimden ziyade karşıaktarım bakımından konuşma eğilimi gösterirler.

Bu analistlerin odaklandıkları yansıtmalı olguyu tanımlama biçimlerinde de bazı kayda değer farklılaşmalar vardır; bu durum sözlü tartışmalardan ziyade yazılarında daha kolay bir şekilde tespit edilir.

Örneğin André Green (1980) "Ölü Anne" makalesinde yansıtmalı özdeşimle yakın benzerlik gösteren klinik olguları tanımlar ama bu makalede sadece "yansıtma"dan bahseder, "özdeşim"den hiç bahsetmez. Daha sonraki bir makalesinde Green (1990) "ortalığa atma" (*ex-corporation*) ile "yansıtma" arasına bir yere yerleştirdiği "engellenmiş yansıtma" (*foreclosed projection*) fikrini getirir; şüphesiz, bu fikir ve yansıtmalı özdeşim arasında yaptığı ayrımı vurgulamak

içindir. Racamier'e göre post-Kleincı analistler yansıtmalı özdeşim terimini olduğundan geniş anlamda kullanırlar; Segal'in "özdeşleştirmeci yansıtma" (*identificatory projection*) teriminden ziyade "yansıtmalı enjeksiyon" (*projective injection*) terimini kullanmayı tercih etmiştir, çünkü ona göre, "yansıtmalı enjeksiyon tek seferde, doğrudan ve birinci dereceden özgün dilde yürütülür" (Racamier, 1992, s. 99). Michel de M'Uzan'ın (1994) "*paradoksal düşünme*" dediği klinik olgu, hasta yansıtmalı özdeşime başvurduğu zaman analistin karşıaktarımda deneyimleyebileceklerine benzer. Bununla birlikte, bölmeye, yansıtmaya ya da özdeşime herhangi bir atıfta bulunmaz; ona göre "paradoksal düşünme" ne tamamen analiste ne de tamamen hastaya ait olan "kimera" dediği öznelerarası alanda ortaya çıkar. Paris'teki psikosomatik düşünce okulu, C. David ve M. de M'Uzan tarafından ortaya atılan "yansıtmalı ikileme" (*projective reduplication*) terimine atıfta bulunulur. R. Roussillon'un "narsisistik aktarımda" görülen iletişim biçimini anlatışı, başka şeylerin yanısıra, bölme kavramını akla getirir:

> "Rolleri tersine çeviren" bir aktarım, aktarım nevrozunda tipik olarak görülen "yer değiştirme" aktarımının yerine geçer veya yanına eklenir. Herhangi bir bütünleşme olasılığından kopmuş olan hasta, kendi hayatında düzgün bir şekilde deneyimlemesine imkan olmayan şeyi analistin deneyimlemesini sağlar.
>
> (Roussillon, 1999, s. 14).

A. Eiguer "narsisistik tetikleme" olarak adlandırdığı yansıtma türünde, nesneyi kontrol etmeyi amaçlayan yıpratıcı bir girişimden bahseder (Eiguer, 1989). J. Cl. Rolland (alıntılayan, Smith 2002) bir seansta "bir kabusla özdeşleşmiş" gibi dehşete kapıldığını anlatır, hastasının aktarımının etkisi o kadar güçlüdür. Ona göre, kuramın "aşırı kısıtlayıcı" olması, bazı klinik deneyimlerin, analisti, hastanın

kaygı durumlarını kendi bedeninde somutlaştıracak şekilde aktarım "eyleminde" yer almaya zorladığını keşfetmesini engellemiştir.

Neredeyse sözünü ettiğim her analistin kendilerine özgü ifade tarzları olduğu aşikârdır. Bu durum, bir kavramı diğerlerinden ayırmayı zorlaştırır ve dahası, esasen bunu zorlaştıran, ilgili analistlerin daha evvel tanımlanan benzer kavramlara pek başvurmamalarıdır. Sonuç olarak dağınıklık ve kavramsal birlik eksikliği ortaya çıkar. Bazı yeni fikirler öne sürerken, yansıtmalı özdeşim fikrine –terim her ne kadar iyi bir şekilde tanımlanmış olsa da– hemen hemen hiç atıfta bulunmazlar; atıfta bulunulduğunda ise, genelde sıradan addedilir ya da birçok yansıtma modalitesinden biri diye sınıflandırılır.

Yalnızca Freud'un oluşturduğu psikanalitik kavramları benimseyen analistler

Bu, üçüncü kategoridir – yansıtmalı özdeşim kavramı bu analistler tarafından hiçbir surette kullanılmaz, çünkü Freud'un yazılarına sıkı bir şekilde bağlıdırlar. Yansıtmalı özdeşim Freud tarafından özel olarak tanımlanan ve geliştirilen kavramlardan biri olmadığı için, bu analistlerin çalışmalarında hemen hiç bahsi geçmez.

Kleinci fikirlere ikircikli yaklaşan analistler

Son olarak da Kleinci düşünceye, dolayısıyla yansıtmalı özdeşime ikircikli yaklaşan analistler vardır. Bazıların eleştirileri oldukça serttir ve bu eleştiriler genelde önyargılara dayanır; farkında olmadan Kleinci kuramla ilgili bildiklerinin doğru olmadığını ortaya koyarlar (kendileri gayet anladıklarını düşünüyorlardır). Örneğin bazı analistler sanki Klein'ın yazılarını hiç okumamışlar gibi hâlâ ebeveyn-çocuk ilişkisinde Klein'ın sadece annenin rolünden bahsettiğini, babanın rolüne hiç değinmediğini düşünürler. F. Pasche (1982) yansıtmalı özdeşim hakkındaki makalesinde, yansıtmalı özdeşim eleştirisinin gayet haklı olduğuna inanarak, Kleinci analistin

hastanın yansıtmalarını dönüştürmeden geri verdiğini ve sonuç olarak karşıaktarımın her zaman "kenara atıldığını" iddia eder (Pasche, 1982, s. 410). Kabul görmüş analistler böyle konularda ahkâm kestiği zaman, kaynakları okurlar ya da dinleyiciler tarafından kontrol edilmediğinden, aslında güvenilmez olan ifadeleri tartışmasız kabul edilir.

Diğer taraftan, bazı analistlerin ikircikliği saygı da içerir. Örneğin J. Laplanche, Klein'ın katkılarıyla ilgilendiğini hiç gizlememiş olmakla beraber, "Kleincılık", Kleincılığın "yayılmacılığı", "temel soruları ele almaması" ve "hegemonyası" nedeniyle temkinli yaklaşır (Laplanche, 1992, s. 215). Bana göre Laplanche, Kleincıların hegemonya kurmaya çabaladığı yönündeki korkusunu ifade ederken, bazı analistlerin hissettiği ikircikliğin kaynaklarından birini tespit etmiştir: Kleincı kavramlara hayranlık duyar (ve bazen bunlardan ilham alırlar) ama öyle olduğunu kabul etmezler.

Kendine özgü bağlamında yansıtmalı özdeşim

Soruna ilişkin bakış açılarının ne kadar çeşitli olduğunu görmemizi sağlayan bu genel değerlendirmeden sonra, kendi fikirlerime yeniden odaklanmam ve makalenin ana teması olan yansıtmalı özdeşim ve kendine özgü kuramsal ve teknik bağlamı üzerinde durmam gerekiyor. Bu kısa hatırlatma, muhtelif bakış açıları arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları belirgin hale getirmemi sağlayacak. Lakin kıyaslamalar yaparken bir bakış açısının diğer bir bakış açısından üstün olduğu izlenimini vermek niyetinde değilim; amacım, farklı analistlerin nasıl çalıştıklarına ve aralarındaki sahici farklılıklara ilişkin anlayışımızı artırmaktır.

Aktarım-karşıaktarım durumuna dikkat etmek

Yansıtmalı özdeşimle alakalı olguları tam olarak tespit etmek ve analiz etmek için, teknik hususlar önemlidir; çünkü aktarım-karşıak-

tarım durumunun gelişimini yakından izleyen bir yaklaşım benimsemek durumundayız. Aktarımda ve karşıaktarımda olup bitenlerin detaylarına kararlı bir titizlikle yaklaşmak, analitik ilişkide tipik olarak görülen yansıtma–içeatma arasındaki sürekli gidiş geliş hareketine bizim yaptığımız katkı ile hastadan gelen şeyleri ayırt etmemizi sağlar. Odadaki duygusallık zulmedici yönler barındırıyorsa (yansıtmayı teşvik eder) veya depresif unsurlar içeriyorsa (içgörüyü teşvik eder) bunun çok faydası olur; bu gibi ton farklılıkları yakından takip edilmelidir. Klein ve Kleincı analistler için, bu tür klinik materyali elde etmenin en uygun yolu, fantezileri ve duygulanımları "global durum" bağlamında analiz etmek ve mümkün olduğunca herhangi bir eyleme vurmayı sınırlandırmak için net ve iyi tanımlanmış bir psikanalitik ortam oluşturmaktır. Bu bakış açısından, Kleincı yaklaşım zahmetlidir. Bununla birlikte, analistin şimdi ve burada yaşananları birebir takip etmesinin illa sürecin bütününü gözden kaçırması anlamına geldiğini düşünmüyorum.

Bion'un katkıları Klein'ın katkılarından ayrı düşünülemez

W. R. Bion'un yansıtmalı özdeşim kavramına katkısı (Bion, 1962a, 1967), Klein'ın fikirlerinin gelişimi bakımından önemlidir; dayandığı kaynaklardan soyutlanırsa biraz yanlış anlama olması kaçınılmazdır. J. Chasseguet-Smirgel'in dediği gibi (kişisel iletişim, 2002), Klein'ı dışarıda bırakmak ve sadece Bion'a atıfta bulunmak "Klein'dan Bion'a uzanan akrabalık ilişkisini kaba bir şekilde hükümsüz kılmaktır".

Bion'un başlangıç noktası, paranoid-şizoid konumun patolojisiydi. Esasen Klein'ın çalışmalarına getirdiği yenilikçi katkı, patolojik yansıtmalı özdeşim ile empatiye zemin teşkil eden normal nevrotik yansıtmalı özdeşim arasında yaptığı ayrımdı. Bion, paranoid kaygı ile depresif konum kaygısı arasındaki farktan hareketle, "kapsama" kuramını ve ß-öğelerinin α-öğelerine dönüştürülmesini geliştirdi;

α-öğeleri sembol oluşumu ve büyüme için gerekirken, ß-öğeleri yalnızca dışarı atılabilir, sadece somut düşünmeye götüren ve hiçbir gelişimsel potansiyele sahip olmayan öğelerdir.

"Hayalleme kapasitesi" fikri, normal ve patolojik yansıtmalı özdeşim arasındaki ayrım, ß-öğelerinin α-öğelerine dönüştürülmesi, analistin çalışmalarını aydınlatır ve daha iyi anlamamızı sağlar: Hastanın yansıtmaları içeri alınır, dönüştürülür ve geri verilir – bazı temelsiz yansıtmalı özdeşim eleştirilerinin iddia ettiği gibi derinlemesine çalışılmadan geri itilmez. Öyle olsaydı, analist Bion'un tanımındaki işlevsiz anneye benzerdi; yani çocuğun yansıtmalarına tahammül edemeyen, böylece çocuğun yansıtmalı özdeşimini pekiştiren ve anlamsız kılan anne olurdu. Bunun yanı sıra, *annenin* "hayalleme kapasitesi" fikri genelde yanlış anlaşılarak, babayı dışlayan ikili bir ilişkiyi ifade ettiği düşünülür, halbuki Bion'un fikri bu değildir. Ona göre, annenin hayallemesi, hem çocuğun hem de babanın annenin zihninde temsil edilmesi anlamına gelir. Bu bakış açısından, kapsayıcı annenin çocuğuyla ikili kaynaşmış bir ilişkide olduğunu açıkça ilan eden kişi Bion değil Winnicott'tur.

Benzerlikler, farklılıklar

Psikanalizde farklı düşünce akımları arasında temasın giderek artması

Belirttiğim gibi, yansıtmalı özdeşim, nevrozdan psikoza uzanan çok çeşitli yansıtmalı olguları kapsayan oldukça iyi tanımlanmış bir kavramdır. Buna ilaveten, bastırmayla bağlantılı daha gelişmiş savunma mekanizmaları ile daha ilkel savunmalar arasındaki ayrıma katkıda bulunur; böyle olunca da narsisistik, borderline ya da psikotik hastaların analizi için özellikle uygun bir araç olur.

Yansıtmalı özdeşimin uzunca bir süre münhasıran Kleinci düşünce okuluna ait olduğu düşünüldü ama artık durum tam olarak

böyle değil. Birçok çağdaş analist yansıtmalı özdeşim kavramını da bu kavramın altında yatan fikirleri de (ruhsal gerçekliğin inkarı, bölme, kendilik parçalarının yansıtılması ve içe atılması, nesnenin yansıtmalarla özdeşleşmesi gibi) kabul eder ve klinik çalışmalarında kullanır (Sandler, 1987b). Bu durum özellikle, psikanaliz alanındaki muhtelif uluslararası düşünce akımlarıyla Fransa'daki meslektaşlarından daha haşır neşir olan İsviçre, Belçika ve Kanada'daki Fransızca konuşan analistler için geçerlidir.

Bununla birlikte, Fransa'da da geçtiğimiz yirmi-otuz yılda durum biraz değişmiştir; daha evvel sözünü ettiğim çeşitli makaleler ve yazılar bunun ispatıdır. Birçok Fransız analist bana aktarım-karşıaktarım deneyimine çok dikkat ettiklerini söylemiştir; kendileri başka kavramları kullanmayı tercih etseler bile yansıtmalı özdeşimin gayet kabul görmüş bir kavram olduğunu düşünüyorlardır. Sonuç olarak, de M'Uzan'ın (1994) yaptığı gibi Kleinci ve Freudcu yöntemi radikal bir tutumla karşılaştırmak artık mümkün değildir – M'Uzan, Kleinci yaklaşımın aktarım-karşıaktarım deneyiminin detaylarına aşırı odaklanmasından ötürü fazla "taktiksel" olduğunu düşünüyor, bunun karşısına Freudcu modele özgü olduğunu iddia ettiği "stratejik" olma niteliğini koyuyordu.

Bugünlerde, Fransız düşünce okuluna mensup analistler, tedavisi zor olan hastalara ilgi gösterdikleri zaman, bakış açıları çoğunlukla "borderline" durumlarla ilgilidir; İngiliz okuluna atıfta bulundukları zaman, sanki Klein'da bahsetmekten kaçarcasına hemencecik Winnicott ve Bion'a atıfta bulunurlar. Genel anlamda, bu analistler ile en azından bazı Kleinci fikirleri benimsemiş olan uygulayıcıların –Avrupa çerçevesinde İtalya, Almanya veya İskandinav ülkelerindekilerin– kullandıkları yöntemler arasında farklılıkların azaldığı görülmektedir. Bu gelişmelerin uluslararası düzeyde giderek artan, özellikle Fransız ve İngiliz analistleri bir araya getiren Brighton'da-

ki sempozyumlar gibi fikir paylaşımlarının sonucu olduğuna inanıyorum. Örneğin İngiliz analistler çağdaş psikanalizdeki Fransız düşünce akımının özgünlüğüne çok katkısı bulunan fikirlere epey ilgi göstermişlerdir.

Teknikte önemli farklılıklar

Farklı düşünce okulları arasındaki uçurumun daralması olumlu bir gelişmedir ama süregiden farklılıkları da göz ardı etmemeliyiz, ki bazıları bu makalenin konusuyla özellikle alakalıdır. Bana öyle geliyor ki bu farklılıkların bilhassa belirgin olduğu yer, nevrotik, narsisistik, borderline ya da psikotik hastaların psikanalitik tedavisinde benimsenin teknik yaklaşımdır.

Bazı analistlere göre, klasik analitik teknik (divan-koltuk ortamıyla), ön görüşmelerden itibaren intrapsişik çatışmalarıyla baş ederken sembolik temsil kapasitelerini kullanabildiklerini gösteren tüm nevrotik hastalar için en uygun tekniktir. Bu kapasitede eksiklikler söz konusu olduğu zaman, bu analistler klasik psikanalitik tedavinin uygun olmadığını hissederler ve hastaya ötekini tam olarak görebildiği karşılıklı oturma düzenini esas alan psikanalitik tedavi sunabilirler. Gibeault'a göre (2000b), bu "yüz yüze" yaklaşım patolojik gerilemeden, ruhsal karmaşadan veya dağılmanın sonucunda ortaya çıkan tehlikeden kaçınmanın bir yoludur.

> Divandaki analitik çalışma, görüntü ve eylemi askıya alması nedeniyle mecburen "travmatiktir", çünkü topografik ve formel gerileme kapasiteleri yoluyla tartışılması gereken temsili olmayan şeyle ilgili kaygıya dönmeye sebep olur. Yüz-yüze analiz askıya alınmış olan şeyleri eski haline getirir; bu durumda o şeyler, ruhsal işlevselliği kaldığı yerden devam ettirme esnasında benliğin kırılganlığına sağlanan görsel destektir, bu aynı zamanda potansiyel bir oyun alanı oluşturma kapasitesidir (Winnicott 1971).
>
> (Gibeault, 2000b, s. 383).

Bu yaklaşım, eğer çeşitli yayınlarda aktarılan klinik örneklere başvuracak olursak, nevrotik hastalara da, narsisistik, borderline, psikotik hastalara da eşit derecede (hatta belki bu ikinci gruba daha da fazla) uygulanan Kleincı yaklaşımdan çok farklıdır. Elbette Kleincı analistlerin hastanın divanda uzanmaya katlanamadığı zamanlarda yüz yüze tekniğine başvurdukları doğrudur; ancak bunu yaptıklarında, iyi belirlenmiş psikanalitik ortamı muhafaza ederler, çünkü bu ortamın aktarım-karşıaktarım deneyimini tespit ve analiz etmede olası en iyi koşulları yarattığını düşünürler.

Bu farklı teknik yaklaşımlar, bu bölümün kapsamının ötesine geçtiği için burada detaylarına inemeyeceğim kuramsal kavramsallaştırmalardaki farklılıklara dayalıdır. Öte yandan, verdiğim geniş özet, bazıları oldukça karşıt olan değişik fikirlerin ifade edilmesi için yeterince alan bırakmaktadır.

Geçmişe uzanan etkiler

Fransız konuşan analistler –özellikle Fransa'dakiler– aktarım-karşıaktarım ilişkisinde ortaya çıkan yansıtmalı olgulara ve yansıtmalı özdeşim kavramının kendisine ve bu fikirleri çevreleyen kuramsal ve teknik bağlama nasıl olur da ancak yakın zamanda ilgi göstermeye başlamışlardır?

Tabi ki Freud'un fikirlerinin 1920'lerde Fransa'da yayılmasına kadar uzanan bir gelenek vardır. O zaman, Freud hâlâ nevrozla ilgili fikirlerinin depresyona ve psikozlara tatbiki üzerinde çalıştığı için çoğunlukla nevrozlarla uğraşılıyordu. Bununla birlikte, belirli temel meseleler üzerindeki anlaşmazlığa rağmen, 1950'lerden itibaren Lacan'ın ortaya koymaya başladığı fikirler Fransa'daki ve Fransızca konuşulan diğer bölgelerdeki psikanalitik düşünceyi etkilemiştir ve etkilemeye devam etmektedir.

Lacan'ın 1953'te savunduğu "Freud'a dönüş", ilgiyi öyle veya

böyle kalıcı bir şekilde nevrozlara ve sözlü iletişime çekmiş, daha ağır patolojik durumlara ve sözsüz iletişime yönelik psikanalitik yaklaşımdan uzaklaştırmıştır. "Freud'a dönüş" Freud'un tüm çalışmalarını kapsamaz; daha ziyade 1900-1905 yılları arasında rüyalarda ve şakalarda dil, sembolizm ve yoğunlaşmanın rolüne vurgu yaptığı süreci kapsar. Sonuç olarak, Freud'un 1915'ten itibaren yaptığı katkıların büyük bölümü arka plana itilmiştir – ve bu dönem, Freud'un depresyonu ve psikozlara tedavi etmek için psikanaliz kullanma olasılığını araştırdığı, dolayısıyla post-Freudcu fikirlerin yolunu açtığı döneme denk gelmektedir (J. -M. Quinodoz, 2000). Dahası, F. Duparc'ın (2001) dikkat çektiği gibi, Lacan analiz sürecinde karşıaktarımdan faydalanmaya kesin olarak karşıydı; işte bu nedenle kavram 1950'lerin başında tanıtılmış olmasına rağmen ana akım Fransız psikanalitik düşüncesinde kabul edilmesi yıllar sürdü. Kavramı reddetme sebepleri arasında, Duparc, Lacan'ın karşıaktarımın özünde ikili olan ve üçüncü bir tarafın ya da herhangi bir katmanın varlığını dışlayan bir ayna ilişkisi kurma riski taşındığına inandığını öne sürer. Paris Psikanaliz Topluluğu'na veya Fransız Psikanaliz Derneği'ne mensup analistlerin karşıaktarıma ilişkin bakış açıları zamanla değişmiştir; özellikle S. Vidermann, M. Neyraur, P. Aulagnier ve J. McDougall'ın çalışmaları sayesinde fikir yavaş yavaş genel kabul görmüştür. Diğer taraftan, Lacancı düşünce okuluna mensup analistlerin bakış açısı bugün de Lacan zamanındakiyle aynıdır: Karşıaktarımı reddetmek, çalışmalarının dayandığı ilkelerden biridir (Widlöcher, 2003). Buna ilaveten, Lacan, psikoz durumlarında aktarımın analiz edilemeyeceğini düşünüyordu. Lacan'a göre engelleme, hariç tutma (*foreclosure*) psikozlara özgüydü; fakat bunun nasıl tersine çevrilebileceğini hiç söylemedi. Sonuç olarak, psikoz tedavisine dair Lacan'ın bakış açısı tamamen spekülatif olarak kaldı (Diarkine, 1997).

Lacan'ı etkili kılan sadece kuramsal ve teknik kavramsallaştırmaları değil aynı zamanda kişiliğinin uyandırdığı hayranlıktı. Bazı analistlerin Kleincı fikirlere karşı takındıkları ikircikli tutumun Lacan'ın kendi ikircikli tutumuyla benzer olduğunu söylemeden geçemeyeceğim. Belki de burada Lacan'ın kişiliğiyle bilinçdışı kuşaklararası özdeşim kurulduğuna dair bir ipucu vardır.

Yakın zamandan yayımlanan bir kitapta, analist Maria Pierrakos (2003), Lacan'ın seminerlerinde on iki yıl boyunca stenograf olarak çalıştığı için yakından tanıdığı post-Lacancı analistlerde tespit ettiği kuşaklararası özdeşimleri ele almaktadır. Lacan'ın birçok takipçisinin, yalnızca "Usta"nın yöntemleriyle –sözcük oyunları, cinasları ve dil sürçmeleriyle– özdeşleşmekle kalmayıp, aynı zamanda paradoksal ve gizemli ifadelere olan sevgisi veya hislerle ilgili herhangi bir şeyle "küçümseyici alaycılığı" gibi pek çok kişilik özelliğiyle de özdeşleştiklerine dikkat çeker. "Peki, hepsi bu dehayı kapmış mıydı?" diye sorar. "Şaşırtma, büyüleme ve hipnotize etme arzusunun hem gizlediği hem de açığa çıkardığı şey nedir?" (Pierrakos, 2003, s. 35). Lacan tarafından analiz edilenlerin ve Lacan'ın seminerlerine katılanların şu izlenime sahip olduklarını belirtir:

> Lacan'ın dışarıdan alaycı ve soğuk görünen yüzü, tanıdıkları adamdan tamamen farklıdır. Ebediyen çözümlenmemiş kalan bu aktarım, onları geri dönülemez bir şekilde köleleştiriyordu, çünkü her biri bu Janusvari çift karakterin yalnızca kendileri için olduğunu düşünüyordu.
>
> (Pierrakos, 2003, s. 38).

Sahici ihtilaf çağrısı

Artık bu yazıyı sonlandırma zamanım geldi. Bir analist olarak bana göre, yansıtmalı özdeşim analistlerin çalışmaları için temel önem arz etmektedir. Elizabeth Spillius ve Edna O'Shaughnessy'nin

bana ilettikleri daveti memnuniyetle kabul ettim; üstelik Cenevre'de olduğum için hem İngiliz (özellikle Kleincı) geleneğine hem de Fransız düşünce okuluna yakın hissediyorum. Yansıtmalı özdeşime ve narsisistik, borderline ya da psikotik hastalara psikanalitik yaklaşımda kullanımına odaklanmam demek değildir ki nevrotik hastalarla ilgili olarak Fransız geleneğinin özgün katkılarını ihmal ediyorum. Aksine, çağdaş psikanalitik düşüncedeki farklı bakış açılarının büyük avantaj yarattığına inanıyorum; fakat Freud'un bıraktığı mirası çarçur etmek istemiyorsak, daha sahici tartışmalara ihtiyacımız var. Bunun verimli olabilmesi adına, gerçek bir diyalog için gereken koşulları yaratmalıyız. R. Bernardi'nin (2002, s. 851) belirttiği gibi, "Bu gerçekleşirse, ihtilaflar mutabakatla sonuçlanmasa dahi disiplinin (*yani psikanalizin*) gelişimini destekler. "

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ (ABD)

GİRİŞ

Elizabeth Spillius

Yansıtmalı özdeşim fikri Amerikalı psikanalistler ve psikoterapistler arasında oldukça ilgi uyandırmıştır; izleyen iki makalede bu süreç anlatılacaktır. İlk makale, Amerikan psikanalizindeki farklı düşünce okulları ve bu okulların yansıtmalı özdeşim fikrine yaklaşımları hakkında kapsamlı bilgiler içeren Roy Schafer makalesidir. İkincisi, yansıtmalı özdeşim konusunda Amerikan psikanalitik literatürünün bazı önemli bölümlerini kısaca inceleyen Elizabeth Spillius makalesidir. Bu iki anlatımı, üç önemli yazı takip eder. İlki, yansıtmalı özdeşim konusunda en eski Amerikan yazılarından birini teşkil eden Arthur Malin ve James Grotstein makalesidir. İkincisi, on yıl sonra konu hakkındaki fikirlerini açıklayan Thomas Ogden makalesidir. Üçüncü makale, şimdiki basım için yazılmış olan, 1950'lerin sonunda Los Angeles'a yerleşen ve kavram hakkındaki görüşleri hem Britanya kökenini hem de daha sonra Amerikalı hastalarla yaşadığı klinik yansıtmalı özdeşim deneyimlerini ifade eden Britanyalı analist Albert Mason'un makalesidir.

14

ABD'DE YANSITMALI ÖZDEŞİM
Genel Bakış

Roy Schafer

ABD'de yansıtmalı özdeşim kullanımları için bir merkez mevcut değil. Kavram, sanki kişinin yerleşik kuramı ve uygulama biçimi her ne olursa olsun uygulanabilir gibi kullanılıyor. Grotstein'ın Klein, Bion ve Meltzer'e sadakatinden, bazı klinik örneklerde enformel ya da doğaçlama uygulamalara kadar çeşitlemeler bulunuyor. Bazılarının Freud'un *yansıtma* kavramından net bir farkı yok, ya da yükleme, taklit, manipülasyon, ikna kavramlarından.

Bu dağınık materyali, güncel yazarların karşılaştığı veya yarattığı kavramsal meselelerin listesini yaparak toparlayacağım. Bu meselelerin birkaçı asırlık epistemolojik tartışmaların yeni versiyonlarıdır.

1- ABD'deki klinik ortamda Klein, Winnicott, Bion, Fairbairn, Ferenczi, Loewald gibi nesne ilişkisel düşünürler ve Harry Stack Sullivan, Stephen Mitchell, Jay Greenberg gibi kişilerarası ilişkisel düşünürlerin etkisinin arttığı görülmektedir. Aktarım-karşıaktarımın etkileşimine gösterilen yaygın ilgi, bu değişimin kanıtıdır. Bazen, klinik yorumlarda ve tartışmalarda, yansıtmalı özdeşime doğrudan değil dolaylı olarak atıfta bulunulur.

2- Genelde, fikrin kullanımını Kleincı kökeninden koparma eğilimi vardır (gölgede bırakılmış olması dezavantaj olan *içe atmalı*

özdeşim ve *içe atma* gibi kavramlar için de bu geçerlidir). Belli bir grupla ilişkilendirilme kaygısı, yansıtma terminolojisinin modaya uygun olarak ve seçilerek kullanılmasında rol oynuyor olabilir. Yine de, klinik uygulamaya genel olarak bakıldığında, yansıtmalı özdeşime dair farkındalığın kavramsal kesinlik, teknik tutarlılık ve profesyonel açıksözlülük pahasına da olsa klinik etkililiği artırdığı söylenebilir.

3- Metinlerdeki alıntılara ve son yıllardaki kaynakçalara bakılacak olursa, Thomas Ogden'in yansıtmalı özdeşim konusundaki en etkili ABD'li yazar olduğu görülecektir, ancak Grotstein bu anlamda en üretken olarak yerini korur. Kernberg de kavramı dikkate değer bir şekilde kullanmıştır. İlk eserlerinde Ogden, Klein ve Bion'a yakın durmuştur. Bion gibi Ogden de yansıtmalı özdeşimi hem savunma hem de iletişim olarak vurgulamıştır; bu şekilde bir yaklaşımda bir şekilde hem intrapsişik hem de kişilerarası yönelimleri içermeye bir şekilde kendini açmıştır. Grotstein'ın güncel *yansıtmalı trans-özdeşim* kavramı de aynı hedefe yönelmiştir. Öte yandan, artık "üçüncü" adını verdiği öznelerarasılık konusuna odaklandığı için Ogden'in yansıtmalı özdeşimin savunmacı kullanımlarına ilgisi azalmıştır. Ogden, yansıtmalı özdeşimi, öznelerarası üçüncünün bir yönü olarak tanımlar. Üçüncü, her analist-analiz edilen arasında özgün olarak ortaya çıkan söylem ve öznel deneyim alanıdır; iki bireysel öznelliğe ek olarak üçüncü, sözcüklerin, hislerin, arzuların, zihinsel durumların ve fantezilerin kaynağıdır ve gerçek analitik sürecin en önemli işareti veya önemli işaretlerinden biri olarak dikkate alınması gerekir. Ogden'in intrapsişik ve kişilerarası yönelimleri bütünleştirmekten ziyade (uzlaştırılmaları mümkün olmayabilir), sözlü olarak bağlantılandırdığını ve klinik çalışmalarında eklektik bir şekilde kullandığını düşünüyorum. Bu alandaki şöhreti, birçok öğrencinin ve okurun bu yaklaşımı oldukça faydalı bulduğunu or-

taya koyar. Öte yandan, bu şekilde, eklektik eğilimlerin yaygın kullanımını pekiştirirken, kuramsal kargaşayı sürekli hale getirdiği de öne sürülebilir.

4- Öznelerarasılık, özellikle ilişkisel okul mensupları tarafından, analisti aktarım-karşıaktarım etkileşimini yorumlamada uzman konumundan çıkarmaya kâfi dayanak olarak kullanılır. Artık sanki iki aktarım "eşit koşullarda" etkileşime giriyor gibi düşünülecektir (Owen Renik'in ifadesiyle). Bu anlayışa göre, klinik etkileşimde ifade bulan çatışmaların veya arzuların doğasını "müzakere etmek" iki katılımcıya düşer ve gerektiği takdirde analist de bazı kişisel ifşalarda bulunabilir.

Bu yaklaşımın yayımlanmış örneklerinde, bu eşitleme hareketinin istenilen eşitlikçi sonuca ulaştığını kanıtlayan herhangi bir klasik analitik bulguya rastlamadım. Mevcut bulgular genellikle görünüşteki davranışsal değişimden bahsederken, hastanın bu sözüm ona eşitlikçiliğe dair bilinçdışı fantezilerinin keşfedilmesini bir yana bırakır. Sonuç, vakitsiz veya yüzeysel, genelde de "savruk" yorumlama çabaları ile kişilerarası ve ilişkisel varsayımların ve uygulamaların karışımıdır. Bağlam, eşzamanlı kişilerarası ve öznelerarası gerçeklikler içindeki canlandırmalar bakımından tanımlanır.

5- İletişim olarak yansıtmalı özdeşime yönelik ilgi, bazı analistlerin Bion'un kapsama fikrini belirgin olarak kullanmalarına sebep olmuştur. Bu iki kavram, birlikte, eski bir araştırma alanı olan bebek ve çocuk gelişiminde oluşturulan yeni araştırmalarda kullanılmaktadır. Bu yeni araştırma hatlarında özellikle nöropsikolojik görüntüleme çalışmaları, uyumlanma ve bağlanma araştırmaları öne çıkmaktadır. Bu çalışmalardan bazılarında, anne-çocuk etkileşimlerinin hızlı geçen fotoğraf dizileri kullanılır. Öte yandan, bu bağlamlarda *yansıtmalı özdeşim* pek öne çıkmaz. Elbette bu, Freud'un kuramsal olarak

sunduğu Yaşam ve Ölüm İçgüdüleri hakkındaki fikirlerine dayanan Kleincı önermelerle ve gelişimin ilk dönemlerinde mevcut olduğu için doğuştan geldiği düşünülen bilinçdışı fantezilerin varsayılan etkisiyle bağlantılıdır. Bu önermelerin hiçbiri, Klein'ın formülasyonlarına yer açacak kadar kendilik-nesne farklılaşması olduğunu inkar eden güncel nöro-bilişsel-gelişimsel bağlamlara uymaz. Sonuç olarak, kavram bilimsel temelde hırpalanma, kaçınılma veya tanınmama muamelesine maruz kalır. Bence Klein'ın önermelerinin, bunların kökenlerinin ve klinik uygulamadaki yerinin çağdaş düzeyde incelemesi, netleştirilmesi ve belki yeniden formüle edilmesi *yansıtmalı özdeşimi* açıkça genel psikanalitik söylemin dışına itilmekten koruyabilir.

Özetlenen gelişmeler, yansıtmalı özdeşim hakkında düşünmede önemli bir vurgu değişikliğini zorunlu kılar: Bu bağlamdaki başlıca varsayım, yansıtmalı özdeşim olmasa insan ilişkisinin meydana gelemeyeceğidir. Dolayısıyla Ogden, üçüncüdeki yansıtmalı özdeşim, kapsama ve hayallemenin "kendi içinde sağaltıcı" bir "yardım isteği" olduğunu vurgular. Ogden'in, ötekilerce anlaşılma ve kapsanma, onların düşüncelerinde ve tepki verme biçimlerinde olma yönünde temel bir ihtiyacı ortaya koyduğunu, ayrıca ruhsal zarar görüldüğünde ötekilerin daha güvenli ve daha iyi yeni biçimlerde var olmalarına duyulan ihtiyacı ifade ettiğini düşünüyorum. Bana göre Ogden, Loewald'ın "yeni nesne" ve "emanette tutulan benlik çekirdeği" hakkında, ayrıca depresif konuma girince ortaya çıkabilecek iyi nesne ilişkilerine dair gizli fanteziler ve ümitlerle ilgili çağdaş Kleincı formülasyonlara hakkında bir başka düşünme biçimi geliştirmektedir. Bunların hepsi, bizi Freud'un birlik ve hayatta kalmayı hedefleyen Yaşam İçgüdüsü dışavurumlarıyla ilgili önermelerine götürür.

Klinik psikoloji araştırmalarında, uyum sağlamaya [*adaptation*] odaklanan yeni bir bakış açısı da görülebilir, örneğin Blatt ve arka-

daşlarının *uyum sağlayıcı yansıtmalı özdeşim* [*adaptative projective identification*] üzerine çalışmaları.

6- Yansıtmalı özdeşimle ilgili kullanım farklılıklarının ve kafa karışıklığının başlıca üç kaynağından da söz etmek gerekiyor.

(a) ABD'de yansıtmalı özdeşim dendiğinde genelde iki basamaklı bir süreç anlaşılmaktadır; ilk basamak yansıtma, ikinci basamak da değişen nesneyle özdeşimdir. Bu görüşün bir örneği Freud'un üst benlik oluşumu teorisinde görülebilir: Erkek çocuk, yansıtmalı bir şekilde abarttığı, tehditkar ve intikam dolu baba ile özdeşim kurar. Klein'ın kavramı, anladığım kadarıyla, tek bir basamak içerir: Kendiliğin parçaları nesneyi işgal ettiğinde zaten bilinçdışı özdeşim kurulduğu kastedilir.

(b) Yansıtmanın nesnenin *içine* olduğunu düşünme konusunda yaygın bir isteksizlik söz konusudur. Sonuçta bu isteksizlik yüzünden kendilik ve nesnenin bedensel açıdan mühim parçalarına ilişkin bilinçdışı somut fantezilerin yorumlanmasına köstek olur. Yansıtmanın nesne temsili üzerine olmasını tercih etmenin de muhtemelen Freud'un elektrik yükleri modeline yüklerin dağıtılması teorilerinin belki de fark edilmemiş kalıntısına dayandığını düşünüyorum.

(c) Bazı klinisyenler yansıtmalı özdeşimin çok sayıdaki özellik ve kullanımından dolayı sıkıntıya girerler: Savunmacı, iyi kendilik parçalarını koruyucu, ötekileri kontrol etmenin ya da onlarla kaynaşmanın aracı, idealleştirmenin bir yönü, insani iletişimin ön koşulu, empati kurmada hayati, vb. Kavramın tanımları da buna göre çeşitlilik kazanmış ve *yansıtmalı özdeşimin* fazla geniş bir bölgeyi kapsadığı yönünde itirazlara sebep olmuştur. Bu itiraz, bence, analistlerin bağlamsal düşünme ve öznel deneyim anlatılarını yakından dinleme konusundaki sabırsızlığına

dayanır. Prensipte, bir tek mekanizmanın ya da sürecin bir dizi amaca hizmet etmesinin önünde hiçbir engel yoktur. Anlamlar çeşitlidir; günümüz analistleri rutin yorumlamaların ötesindedir; analitik çalışma hiç olmadığı kadar zorlayıcı ve ilginçtir.

ABD'de *yansıtmalı özdeşimi* çevreleyen güncel gelişmelerin bu kısa hikayesini bitirmeden önce bahse değer gördüğüm son bir düşünce var: İletişime, öznelerarasılığa, kişilerarası ilişkiye ve uyum sağlamaya giderek daha fazla odaklanılmasının faydaları her ne olursa olsun, terazinin öbür kefesinde de odak noktasının intrapsişik, iç kaynaklı (endojen), yıkıcı şeylerden ve içsel dünyadaki çatışmadan uzaklaştırılması vardır.

Öte yandan, odaklanılan, vurgulanan bu konular, ruhsal işlevsellikte *yansıtmalı özdeşimi* kavramsallaştırmanın değerini ortaya koymuştur. Gelecekte bu bağlamda bir denge yakalama çabaları sonu gelmez bir ihtilaf kaynağı olacaktır. Düşünceler tarihi bunun böyle olacağını göstermektedir.

15

YANSITMALI ÖZDEŞİMİN AMERİKAN PSİKANALİTİK LİTERATÜRÜNDEKİ YERİNİN KISACA GÖZDEN GEÇİRİLMESİ

Elizabeth Spillius

Bu bölümde, Roy Schafer'ın (Bölüm 14) Amerikalı psikanalistlerin yansıtmalı özdeşim kavramı üzerine çalışmalarını özetlerken verdiği bazı genel temaları örneklendirmeye çalışacağım. Bu bölüm kısmen genel okumalara kısmen de Psikanalitik Elektronik Yayıncılık'ın (PEP CD-Rom) sunduğu bilgilere dayanmaktadır. [45] Bu kısa araştırma, Amerikalı psikanalistlerin yansıtmalı özdeşim fikrine ilgilerinin yavaş başlasa da, 1970'ler itibariyle hızlanmaya başlamış olduğunu, 1990'lara gelindiğinde neredeyse Britanyalı yazarların dört katı kadar Amerikalı yazarın konu hakkında yazmış olduğunu ortaya koyar.

Yansıtmalı özdeşime yönelik bu ani ilgi artışı, Amerikalıların İngiliz nesne ilişkileri kuramıyla, özellikle Winnicott, Fairbairn, Klein ve Bion'un çalışmalarıyla giderek daha fazla ilgilenmesiyle ve Amerikan psikanalizinde analist-hasta ilişkisine çeşitli ilişkisel, kişilerarası ve öznelerarası yaklaşımların gelişmesiyle aynı zamana denk gelir. İlkin, yansıtmalı özdeşim merakı terimin kendisine –anlamına, olası faydalarına veya eksikliklerine– odaklanmıştı. Za-

45 2003 ve 2008 yıllarında yansıtmalı özdeşimle ilgili makaleleri bulmama yardımcı olmak için PEP CD-Rom kullanmama yardımcı olan Profesör David Tuckett'a teşekkürü borç bilirim.

man geçtikçe –yansıtmalı özdeşime ilişkin ilk Amerikan makalesi olduğuna inandığım Malin ve Grotstein'ın makalesinin üzerinden 45 yıldan daha uzun bir süre geçmişti– bu fikri kullanan analistler ve terapistler yansıtmalı özdeşim fikrini verili kabul eder hale geldiler. Terimi başka klinik veya kavramsal sorunları tartışırken kullanıyorlar; bazen terimi açıkça dile getirmeseler de o fikri kullanıyorlardır. Belki de yansıtmalı özdeşim fikrinin yavaş yavaş daha fazla kabul edildiğinin bir işaretidir bu.

Bu kitaba katkı sunan Avrupalı yazarlar, yeni bir psikanalitik kavram farklı bir psikanalitik gelenek içinde benimsendiği zaman, çok uyumlu olmayabileceğini, bazen kavramda değişimlere bazen de alıcı gelenekte değişimlere yol açabileceğini öne sürmüşlerdir. Bir başka psikanalitik geleneğe mensup olanların yeni ve yabancı bir kavramı değerlendirme süreçlerine özellikle ilk aşamada tanımın kendisine duyulan merak eşlik edebilir. Bu kesinlikle ABD'de olan durumdur; yansıtmalı özdeşimin gerçekte ne olduğu ve nasıl tanımlanması gerektiği hakkındaki birçok tartışma ancak yakın geçmişte dinmeye başlamıştır.

Yansıtmalı özdeşim kavramı hakkında yazan Amerikalı yazarların hepsi olmasa da çoğu, Klein'ın ve Bion'un kullanımları arasındaki farkları tanımlarlar; genelde Klein'ın kullanımını intrapsişik, Bion'un kullanımını ise kişilerarası ya da intrapsişik *ve* kişilerarası olarak tanımlarlar (Bion, 1959; Klein, 1946, 1955). Birçok yazar Bion'un normal ve patolojik yansıtmalı özdeşim arasında yaptığı ayrımdan ya da patolojik yansıtmalı özdeşime götüren süreçlerle ilgili tartışmasından bahsetmez (Bion, 1959). Yalnızca Amerikalı analist Judith Mitrani ve bir nebze de olsa Grotstein ve Ogden, Bion'un yansıtmalı özdeşimi anne-bebek arasındaki, dolayısıyla yetişkinler arasındaki normal bir iletişim biçimi olarak ele almasını vurgular (Mitrani, 2001).

Rosenfeld'in yansıtmalı özdeşime ilişkin çalışmalarından (Rosenfeld, 1971, 1987b) bahsedeN pek Amerikalı yazar yoktur, bahsedenler de genelde çok ağır hastalarla çalışmış olanlardır. Fakat Rosenfeld'in bu kitabın beşinci bölümünde yeniden basılmış olan, yansıtmalı özdeşim hakkındaki en önemli makalesi (Rosenfeld, 1971), muhtemelen ilkin bilinmeyen bir kitapta yayımlandığı için Amerikan literatüründe alıntılanmamıştır. Rosenfeld'in bu makalesi, yansıtmalı özdeşimin arkasındaki çeşitli amaçları kapsamlıca ele alır (bkz. Bölüm 5); ne var ki bu konu Amerikan literatüründe sistematik olarak tanımlanıp tartışılmamıştır.

Amerikan literatüründe çokça tartışılan bir nokta, yansıtma ile yansıtmalı özdeşim arasında fark olup olmadığıdır. Görünen o ki Grotstein, böyle bir ayrım yapmanın faydalı olmadığını belirterek, günümüzdeki (üstü kapalı) İngiliz kullanımını açık bir şekilde takip eden tek Amerikalı analisttir (Malin ve Grotstein, 1966). Neredeyse tüm diğer Amerikalı yazarlar, "yansıtmada" yansıtanın öteki kişiye yansıttığı şeyle teması kaybettiğini söyler ya da ima ederler, halbuki "yansıtmalı özdeşimde" bağ (bilinçdışında) korunur. Bazı Amerikalı yazarlar yansıtmayı "içsel" ve yansıtmalı özdeşimi "kişilerarası" diye tanımlar (örn. Gilhooley, 1998). Genelde, yansıtmalı özdeşim durumunda yansıtanın, yansıtmanın alıcısının yansıtmanın içeriğine uygun hisleri deneyimlemesini sağlamak üzere tasarlanmış birtakım şeyleri uyandırıcı davranışlar kullandığına dikkat çekilir. Bu ayrım, "uyandırıcı" ve "uyandırıcı olmayan" yansıtmalı özdeşim arasında yaptığım ayrıma çok benzemektedir, belki de onunla aynıdır (Spillius, 1988b, s. 81-86). Farklı olansa, benim hem uyandırıcı hem de uyandırıcı olmayan türleri yansıtmalı özdeşim olarak tanımlamamdır; oysaki Amerikan kullanımındaki eğilim, uyandırıcı olmayan türü "yansıtma" olarak, uyandırıcı olan türü "yansıtmalı özdeşim" olarak tanımlamaktır (bkz. örneğin Garfinkle, 2005). Her halükârda,

bu iki türü uygulamada ayırt etmek kuramda ayırt etmekten daha zordur.

Amerika ve Britanya kullanımları arasındaki bir diğer fark, çoğu Britanyalı Kleincı analistin, Ronald Britton'un "atfedici" ve "edinmeci" yansıtmalı özdeşim arasında yaptığı ayrımı (Britton, 1998a) kullanmaları ya da en azından bu ayrımın farkında olmalarıdır. Halbuki bu terimler ve tanımladıkları ayrım, Amerikan literatüründe pek kullanılmaz; gerçi Stanley Rosenman'ın "saldırıcı" yansıtmalı özdeşim fikri, Britton'un "edinmeci" yansıtmalı özdeşim olarak tanımladığı şeyin çok daha yoğunlaştırılmış halidir (Rosenman, 2003). Hem Britton'un hem de Rosenman'in terimleri, Donald Meltzer'in "işgalci" yansıtmalı özdeşim fikrine benzerdir (Meltzer, 1967, s. xi).

Yansıtmalı özdeşimle ilgili bir başka konu, aktarım ve karşıaktarım kavramlarıyla bağlantısıdır. Hastanın yansıtmalı özdeşimine analistin tepkisi, birçok Amerikalı yazar için öncelikli bir meşguliyettir; hatta James Grotstein şöyle der: "Amerika'da yansıtmalı özdeşime gösterilen ilginin ağırlıklı sebebi, kafa yorduğum ve deneyimlediğim kadarıyla, karşıaktarım olgularına yönelik ilginin hızla artmasıdır, bu ilginin sebebi de borderline hastaların tedavisine ilginin artmış olmasıdır" (James Grotstein, özel sohbet, 2005). Karşıaktarımın yansıtmalı özdeşime tepki olduğunu yazan birçok Amerikalı yazarın şimdilerde "karşıaktarım" terimini Paula Heimann (1950) ve diğerlerinin daha geniş manada önerdikleri şekilde kullandıkları görülmektedir. Glen Gabbard'ın dikkat çektiği gibi, yansıtmalı özdeşimin kişilerarası boyutu, karşıaktarımın canlandırılması fikriyle birlikte, karşıaktarımın analist ve hasta tarafından ortaklaşa yaratıldığının yavaş yavaş kabul edildiği "yeni ortak paydanın" doğmasına önemli katkıda bulunmuştur (Gabbard, 1995).

Yansıtmalı özdeşim ile karşıaktarım arasındaki bağlantıyı tartışırken, bazı Amerikalı yazarlar Leon Grinberg'in (1962) çalışma-

sından, özellikle "yansıtmalı karşı özdeşim" fikrinden bahseder. Fakat Otto Kernberg hariç (1989, s. 80), Grinberg'den alıntı yapan yazarlar genellikle Grinberg'in tanımlamasını değiştirerek, yansıtmalı karşı özdeşim en geniş anlamıyla, analistin hastanın yansıtmalı özdeşimine verdiği yanıt, yani bir karşıaktarım tepkisi anlamında kullanırlar. Halbuki Grinberg'in demek istediği bu değildir. Belki de bunu kastetmiş olması gerekirdi ama kastetmemiştir. Ona göre, yansıtmalı özdeşim bir karşıaktarım tepkisi değildir, çünkü karşıaktarımı analistin psikopatolojisiyle alakalı olarak tanımlar. Yansıtmalı karşı-özdeşimin, tabiri caizse, hastanın kabahati olduğunu düşünür. Hasta analiste öylesine bir güçle bir şey yansıtmıştır ki *hangi analist olsa* yansıtmayla özdeşleşmek zorunda kalırdı. Bence bu tanım terimin kullanışlılığını sınırlar, çünkü J. S. Finell'in de (1986) belirttiği gibi, bütün analistlerin belirli bir yansıtmalı özdeşim durumuna aynı şekilde tepki vereceklerinden emin olmanın bir yolu yoktur. Muhtemelen bu nedenle Grinberg'in terimi Britanya'da nadiren kullanılmış, Amerika'da kullanılırken de Britanya'da analistin hastanın yansıtmasına tepkileri denen şeyi ifade edecek şekilde değiştirilmiştir.

Amerika'da yansıtmalı özdeşime ilişkin görüşler karmaşık, çeşitli ve boldur. Bu görüşleri üç gruba ayırarak basitleştirmeye çalıştım. İlk grupta, kavramı klinik çalışmada kullananlar yer alır, bunları **benimseyenler** diye adlandırdım. İkinci grupta, terimi tanımlayanlar ve klinik olarak çok fazla kullanmaksızın diğer kavramlarla ilişkilendirenler yer alır, bunları **kısmen benimseyenler** olarak adlandırdım. Üçüncü grupta, terimin tanımına odaklanan ve genelde terimi doğru bulmamayı veya reddetmeyi amaçlayanlar yer alır, bunları **tanımlayıcılar ve şüpheciler** olarak adlandırdım. Elbette çok büyük dördüncü bir grup daha var: Kavram hakkında henüz yazmamış olanlar ve bu nedenle muhtemelen kavram hakkında ilgisiz ya da olumsuz olanlar. Birçok geleneksel benlik psikoloğunun kendilerini bu gruba ait hissettiklerini varsayıyorum.

Benimseyenler

Bu gruptaki en bilinen ve en üretken analistler, James Grotstein, Thomas Ogden ve Otto Kernberg olsa da, bugüne kadar (2010) bunlara eklenen birçok kişi olmuştur.

James Grotstein (Grotstein, 1981, 1982, 1994a, 1994b, 1995, 1997, 2001, 2002, 2005; Malin ve Grotstein, 1966)

Yansıtmalı özdeşim hakkında yazan ilk Amerikalı analistlerden biridir ve bu kavram Grotstein'in psikanalitik düşüncesinin köşe taşı olmaya devam etmektedir. Kavramı merkeze aldığı birçok makale yazmıştır ve yansıtmalı özdeşimin önemli rol oynadığı bir analitik ilişki ve zihin teorisi geliştirmeye eğilmiştir.

Grotstein'ın yansıtmalı özdeşime dair ilk makalesi 1966'da Arthur Malin'le yazılmıştır (Malin ve Grotstein, 1966, bu kitabın 16. Bölümünde yer almaktadır). Bu makale, Klein'ın yansıtmalı özdeşim tanımlamasına ilişkin Segal'in (1964) versiyonunu sunar ve "dışsal nesnenin yansıtılan parçaları aldığını ve bu alaşımın –dışsal nesne artı yeni gelen yansıtılmış parça– yeniden içe atılarak döngünün tamamlandığını" söyler (Malin ve Grotstein, 1966, s. 26). Klein'a göre bu işlemin bilinçdışı bir fantezi olduğunu, kişilerarası bir süreç olmadığını pek netleştirmez. Robert Knight'ın 1940'ta yayımladığı "İçe atma, yansıtma ve özdeşim" makalesinin (Knight, 1940), Klein'ın ve kendilerinin görüşlerini öngördüğünü düşünürler. Harold Searles'in (1963) makalesi yansıtmalı özdeşimin timsali diye tarif edilirken, Searles tanımladığı şeyin yansıtmalı özdeşimden ziyade "sembiyotik ilişkililik" olduğunu makalesinde net olarak ifade etmiştir.

Malin ve Grotstein, psikotik hastaları analiz ederken yansıtmalı özdeşim fikrini kullanan Rosenfeld ve Bion'un makalelerine atıfta bulunur. Klein'ın yansıtmalı özdeşimi münhasıran bireyin fantezisi

olarak vurgulamasının aksine, Bion'un yansıtmalı özdeşimi söz-öncesi temel bir iletişim süreci olarak da düşünmesinin yahut alıcının yansıtmadan etkilenmesinin muhtemel olduğunu vurgulamasının ne derece önemli olduğunu kanımca yeterince fark etmemişlerdir.

Malin ve Grotstein, yansıtmalı özdeşimin normal bir süreç olduğunun, "insan organizmasının çevreden beslenerek ruhsal olarak büyüme yolu" olduğunun altını çizer (Malin ve Grotstein, 1966, s. 28). "Aktarım olgularının yansıtmalı özdeşimle çok yakından ilişkili olduğunu" söyler ve yansıtma ile yansıtmalı özdeşim arasında hiçbir fark olmadığını vurgularlar. "Birey, yansıttığı şey ile bir nebze teması sürdürmediği takdirde, yansıtmanın kendi başına anlamsız göründüğünü" söylerler (Malin ve Grotstein, 1966, s. 27-28). Sonuç olarak, yansıtmalı özdeşimin doğuştan var olan normal bir süreç olduğunu, bununla birlikte patolojik ve savunmacı da olabileceğini düşünürler.

Yansıtmalı özdeşimin bu nitelikleri Grotstein'in daha sonraki çalışmalarında da önemli olmaya devam etmiştir. Malin'le yazdığı makaleden 15 yıl sonra yazdığı *Splitting and Projective Identification* [Bölme ve Yansıtmalı Özdeşim] (Grotstein, 1981) kitabında Grotstein, Rosenfeld tarzına uyarak yansıtmalı özdeşimin arkasındaki çeşitli güdüleri vurgular (1971): kaynaşma, nesne kontrolü, kendiliğin bazı yönlerinin boşaltımı ve inkarı, kendiliğin bazı yönleriyle iletişim kurmak. Öte yandan, Klein'ın düşüncesinde önem arz eden, kendiliğin iyi yönlerinin yansıtılmasını vurgulamaz. Yine yansıtma ile yansıtmalı özdeşim arasında fark olmadığını ileri sürer. Artık Klein'ın yansıtmalı özdeşim görüşünün temel bir yönü olan bölme kavramına eskisinden çok daha fazla vurgu yapmaktadır. İntrapsişik ve kişilerarası yansıtmalı özdeşim arasındaki farkı daha fazla vurgular, ancak uyandırıcı davranışın önemini tartışmaz. Aslında yansıtmayı dışsal nesnelere değil de, bu nesnelere dair "kendi imgelerimize"

yaptığımızı düşünür. Diğer bir ifadeyle, yansıtmalı özdeşim intrapsişiktir; gerçi Dorpat'ın (1983) dikkat çektiği gibi, Grotstein'ın kullanımı tutarsızdır, bazı noktalarda yansıtmalı özdeşimi etkileşimsel olarak ele alır. Dorpat, "bilinçdışı fantezinin, öteki kişide çeşitli duygular ve tutumlar uyandırmak için bilinçdışında tasarlanan sözlü ve sözlü olmayan iletişimler aracılığıyla gerçekleştirildiğini" düşünür (Dorpat, 1983, s. 119) ve ben de bu görüşe katılıyorum.

Grotstein, yansıtmalı özdeşim kavramını kullanan sonraki makalelerinde, kavramı diğer nesne ilişkileri kuramı kavramlarıyla ilişkilendirir, ayrıca yansıtmalı özdeşimin odak noktası olduğu yeni ve karmaşık bir kavramsal sistem oluşturma yönündeki kendi fikirleriyle de ilişkilendirir (Grotstein, 1981, 1982, 1994a, 1994b, 1995, 1997, 2001, 2002). Yansıtmalı özdeşim kavramının Klein'ın düşüncesinde kesinlikle merkez konumda olduğunun da altını çizer. Bana göre bu bir mübalağadır. Klein ve çağdaş Kleincılar için yansıtmalı özdeşim klinik olarak önemlidir, fakat kuramsal kavram olarak önemi, Klein'ın kavramsal sisteminin geri kalanında, özellikle paranoid-şizoid ve depresif konum fikirlerinde yatar.

Thomas Ogden (Ogden, 1978a, 1978b, 1979, 1982, 1986, 1994a, 1994b, 1994c, 2004)

Roy Schafer'in 14. Bölüm'de tanımadığı gibi, Ogden'in yansıtmalı özdeşimi de içeren çalışmaları iyi bilinmekte ve literatürde sık geçmektedir. Yansıtmalı özdeşimi anlamada ve sonrasında kendi zihin ve analist-hasta ilişkisi kavramsallaştırmalarını geliştirmede Ogden, bir yandan Klein ve Bion'un, diğer yandan Winnicott'un fikirlerini kullanır. Ayrıca Rosenfeld, Balint, Searles, Langs ve arkadaşları James Grotstein ve Bryce Boyer'den ve kaçınılmaz olarak, yansıtmalı özdeşimi anlamanın özellikle önem arz ettiği ağır hastalarla yaptığı kendi çalışmalarından etkilenmiştir. 1970'lerde Tavistock Kliniği'nde de biraz zaman geçirmiştir ki sanırım bu, İngiliz nes-

ne ilişkileri kuramcılarının düşüncelerine önemli bir giriş olmuştur.

Yansıtmalı özdeşimi ele alan ilk makalesi "Anne etkilerinden kaynaklı özdeşime dair gelişimsel bir görüş" başlığını taşır (Ogden, 1978a). Bu makaleyi 1979 yılındaki "Yansıtmalı özdeşim üzerine" (17. Bölüm'de mevcut) başlıklı makale ve ardından *Projective Identification and Psychoanalytic Technique* [Yansıtmalı Özdeşim ve Psikanalitik Teknik] (Ogden, 1982) adlı kitap takip etmiştir. Ogden'in "Yansıtmalı özdeşim üzerine" makalesinde (1979) tanımladığı yansıtmalı özdeşim sürecinin ilk basamağında, hastanın istemediği yönlerini bir başka kişiye atma fantezisi bulunur. Sürecin ikinci kısmında, yansıtıcı, alıcının yansıtmaya uygun düşünmesi ve davranması yönünde alıcı üzerinde bilinçdışı baskı kurar. Sürecin üçüncü kısmında ise, alıcı, yansıtılan hisleri işlemleyerek, yansıtıcı tarafından yeniden içselleştirilmesine imkan verir. Klein'ın bütün yansıtmalı özdeşim sürecinin yansıtıcının fantezisinde gerçekleştiğine ilişkin görüşünü açıkça ifade etmez, ayrıca sürecin üçüncü kısmında tanımlanan kişilerarası iletişim unsurunu ve kapsama işlevini kurama ekleyen kişinin Bion olduğundan bahsetmez. Ogden'in atıfta bulunma konusunda akademik incelikleri pek dert etmediği izlenimi oluşur. Sadece söz konusu süreçlerin işe yarar bir yorumlamasını geliştirmeyi amaçlıyordur.

1979'da yazdığı makalesinde Ogden, Grotstein'ın aksine, yansıtma ile yansıtmalı özdeşimi birbirinden ayırır. Yansıtmada kendiliğin bir yönünün fantezide dışarı atıldığını, reddedildiğini ve alıcıya atfedildiğini, yansıtıcının alıcıyı genelde yabancı, tuhaf ve korkutucu bulduğunu düşünür. Yansıtmalı özdeşimde yansıtılan ve alıcıya yüklenen şeyle olan bağ bir ölçüde sürdürülür. Uygulamada, bu ayrımı sürdürmenin zor olduğunu keşfettim, çünkü hastanın beni yabancı, tuhaf, korkutucu, hatta nefret dolu bulduğu zamanlarda, bana attığı ve bende uyandırdığı şeyle çok yoğun ama inkar ettiği bir ilişkisi

olduğunu gördüm. Her zamanki gibi buradaki zorluk, deneyimi yeterince metabolize ederek yapıcı bir şekilde kullanabilmek ve anladıklarını hastanın en azından kısmen içine almaya başlayabileceği tutum ve sözlerle ifade edebilmektir.

Ogden 1982 tarihli kitabında dışsallaştırma, içe atma ve içe atmalı özdeşim kavramlarını nasıl kullandığını açıklar. Tekniğini detaylandırır ve diğer psikanalitik geleneklerle karşılaştırır; yatan hastalarla ve ağır şizofreni hastalarıyla yaptığı çalışmaları anlatır.

Ogden'in sonraki çalışmaları, bu ilk formülasyon ve deneyimlerine dayanır ve bunların Klein, Winnicott, Esther Bick, Donald Meltzer, Frances Tustin ve diğerlerinin çalışmalarıyla bütünleştirilmesine doğru yol alır: Bkz. *The Matrix of the Mind* [Zihin Matriksi] kitabında 6. Bölüm (Ogden, 1986)*; Subjects of Analysis* [Analizin Özneleri] kitabında 6. ve 10. Bölümler (Ogden, 1994c). Ogden'in "otistiğe yakın", paranoid-şizoid ve depresif konumlar arasındaki "diyalektik" ilişkiye, ayrıca "analitik üçüncü" dediği, analist ile hastanın öznellikleri ve öznelerarasılıkları arasındaki diyalektik ilişkiye dair sonraki formülasyonlarında yansıtmalı özdeşim önemli rol oynar (Ogden, 1994a, 1994c-özellikle 5. bölüm-2004).

Yansıtmalı özdeşimin, kişilerarası boyutu nedeniyle, Grotstein ve diğerleri için olduğu gibi, Ogden için de temel bir örgütleyici kavram olduğu açıktır. Klein'ın kendisinden, diğer Kleincılardan ve nesne ilişkileri kuramcılarından fikirler aldığı kendi kavramsal sistemini geliştirirken yansıtmalı özdeşim kavramından geniş bir şekilde faydalanmış, fakat bu fikirleri harmanlayarak yeni ve farklı bir sentez oluşturur. Hem Grotstein'in hem de Ogden'in, Kleincı ve Bağımsız analistlerle kaydadeğer kişisel temasları olmuştur; bu da, Helmut Hinz'in bu tür temasların yeni kavramların kabulünü teşvik ettiği yönündeki tezini destekler (bkz. 11. Bölüm). Öte yandan, Ogden ve Grotstein, Kleincı geleneğin ve diğer nesne ilişkileri geleneklerinin

bazı yönlerini benimsememişlerdir; yeni sentezler geliştirirken yansıtmalı özdeşim fikri dahil olmak üzere bu geleneklerin belli parçalarını kullanmışlardır.

Otto Kernberg (Kernberg, 1975, s. 56; 1980, s. 27, 45; 1984, s. 16-17, 113-115; 1989, s. 6, 24; 1992, özellikle 10. Bölüm).

Grotstein, Ogden ve diğerleri gibi Otto Kernberg de özellikle ağır ve borderline hastalarla ilgilidir ve yansıtmalı özdeşimi tamamen olmasa da çoğunlukla bu hastaların tedavisi bağlamında kullanır (Kernberg, 1986, 1987).

Kernberg yansıtmalı özdeşimi yansıtmadan daha ilkel bir savunma olarak tanımlar (Kernberg, 1986; 1987; 1989, s. 6, 24). Üç süreçten oluştuğunu düşünür: İlki, kötülüğün nesneye yansıtılması (iyiliğin yansıtılmasıyla ilgili bir şey söylemez); ikincisi, yansıtılanla empatiyi sürdürme ve üçüncüsü nesneyi yansıtılan şeyi deneyimlemeye kışkırtma.

Yansıtmayı, kabul edilmeyen deneyimin bastırıldığı ve ardından nesneye yansıtıldığı daha olgun bir savunma olarak ele alır. Yansıtılan şeyle empati sürdürülmez (Kernberg, 1987 ,1986). Bunun, diğer Amerikalı ya da Britanyalı yazarların öne sürdüğü bir tanım olmadığını düşünüyorum.

Kernberg'e göre, psikozda, "yansıtmalı özdeşimin etkisi altında" nesne dünyasının yıkımına ve kendiliğin silinmesine sebep olan anormal sembiyotik döneme gerilemenin eşlik ettiği benlik sınırlarının kaybedilmesi söz konusudur. Psikotik hastalara yansıtmalı özdeşimi yorumlamayı savunmaz, çünkü bu tür yorumların benlik sınırlarının kaybını daha kötü bir duruma sokacağını düşünür; bildiğim kadarıyla bu bulgu, psikotik hastaların analizinde yansıtmalı özdeşim kavramını kullanan diğer analistlerce vurgulanmış bir bulgu değildir.

Öte yandan, yansıtmalı özdeşimi borderline ve narsisistik hastalara yorumlamanın faydalı olduğunu, nevrotik hastalarla yansıtmalı özdeşimin daha az önemli olduğunu ve yansıtmanın yorumlanabileceğini düşünür.

Kernberg (1987) "Yansıtma ve yansıtmalı özdeşim: gelişimsel ve klinik hususlar" başlıklı makalesinde, formülasyonlarını üç klinik vakayla açıklar: İlki, Kernberg'in yansıtmalı özdeşim ya da yansıtma kullanmadığını düşündüğü histerik bir kadın; ikincisi, yansıtmalı özdeşim kullanan narsisistik bir kadın; üçüncüsü, yansıtmalı özdeşim kullanan paranoid borderline bir erkektir.

Kernberg, Britanya'daki Kleinci kurama aşina olmasına karşın, kavramların açık ve net tanımlamalarına kuramın uygulayıcılarının odaklandığından daha fazla odaklanır ve kavramları, kuramın uygulayıcılarının muhtemelen kullanmayacağı bir biçimde, özellikle yansıtma ile yansıtmalı özdeşim arasında yaptığı ayrımda ve yansıtmalı özdeşimi yorumlamanın uygun olacağı ve olmayacağı hastaları sınıflandırmasında kullanır. Belki de tanımın ve uygulamanın hatlarını kesin bir biçimde çizmeye odaklanması, biraz da, Kernberg'in psikanalitik fikirleri ABD'deki psikanalistlere, psikiyatristlere ve psikologlara aktarmadaki rolünün öneminden kaynaklanır.

Alana asıl katkıda bulunanlar Ogden, Grotstein ve Kernberg olmakla beraber, başka pek çok kişinin de katkısı olmuştur: Byrce Boyer (1978, 1986, 1989, 1990a, 1990b); Lucy La Farge (1989); Harold Boris (1993, 1994a, 1994b); Albert Mason (bkz. Bölüm 18); Robert Caper (1988, 1999); Dan Gilhooley (1998); Louis Brunet ve Diane Casoni (Brunet ve Casoni, 1996, 2001); Judith Mitrani (2001); Roger Karlsson (2004); Jeffrey Eaton (2005); Stephen Purcell (2006); Henry Smith (2000; 2006).

Bryce Boyer (1978, 1986, 1989, 1990a, 1990b)

Bryce Boyer, Ogden ve Grotstein gibi ama kendine özgü yöntemiyle, İngiliz nesne ilişkileri kuramını benlik psikolojisiyle birleştirir ve yine Grotstein ile Ogden gibi klinik çalışmalarındaki başlıca alan psikotik ve ağır borderline hastalardır (Boyer, 1978, 1986, 1989, 1990a, 1990b). Yansıtmalı özdeşim kavramını kullanır ama yansıtmalı özdeşimi kavramsal olarak formüle etme ve kavramsal bir sistem geliştirmede kullanma konusuyla Grotstein ve Ogden kadar ilgili değildir. Karşıaktarımı da tartışır, özellikle Racker, Heimann, Rosenfeld ve Balint'in katkılarını ele alır. Yazılarının en çok akılda kalan tarafı, yetenekli bir klinisyen olmasıdır.

Lucy La Farge (1989)

Lucy La Farge'ın yansıtmalı özdeşime katkısı, şimdiye dek bahsedilenlerden daha kısadır ama genel olarak aynı türdendir. Ağır borderline hastaların parçalanma durumlarına veya patolojik kaynaşma durumlarına gerilemeyi engellemek için boş durumlar yaratma biçimlerini analiz etmek üzere diğer kavramlarla birlikte yansıtmalı özdeşim fikrini kullanır.

Harold Boris (1993, 1994a, 1994b)

Harold Boris analist olmadığı için özel bir kategoridedir ama ABD'de tıpçı olmayan kişilerin resmi olarak analitik eğitim almalarına izin verilmediği bir zamanda yetenekli bir analitik klinisyen olmuştur. Klein'ın ve Bion'un düşünce sistemlerini sanki kendi içinde duygusal olarak öteden beri biliyor gibi tümüyle benimseyen birkaç Amerikalı uygulayıcıdan biridir. Öte yandan kavramsallaştırması tamamen kendine özgüdür. Diğer birçok Amerikalı yazarın aksine, yansıtmalı özdeşimi tanımlamaya veya usulen diğer kavramlarla ilişkilendirmeye çalışmaz. Özellikle haset, savunma olarak umut, anoreksiya ve bulimiayı anlama çabasında klinik olarak kullanmakla

ilgilenir (Boris, 1993, 1994a, 1994b). Yansıtmalı özdeşime ilişkin en yoğun tartışmasına, "Nesnenin Azabı: Bulimia çalışmasına bir katkı" (Boris, 1988) başlıklı makalesinin sonunda rastlanır. Daha sonraki bir makalesinde (Boris, 1994a), dört yaşında bir kız çocuğunda yansıtmalı özdeşim ve haseti ilginç bir şekilde anlatır. Boris, yansıtmalı özdeşimin kavramsal tanımlarını yapmakla özel olarak ilgilenmez. Kavramı formel tanımından ziyade örneklerle açıklar ve hem normal hem de "zor" hastaları anlamada bir araç olarak kullanır.

Albert Mason (Bkz. 18. Bölüm)

Albert Mason, 1957'de ABD'ye (Los Angeles) gitmiş olan İngiliz Kleincı bir analisttir. Yansıtmalı özdeşimle ilgili yayımlanmamış birçok makalesi vardır; bunlardan biri "Yansıtmalı özdeşimin çeşitli yüzleri" başlıklı makaledir. Söz konusu makale ilk kez bu kitabın 18. bölümünde yayımlanmıştır. Bu makalede, Mason, Klein'ın terimi nasıl kullandığını anlatmakta ve klinik uygulamada kendi kullanımından birçok örnek vermektedir.

Robert Caper (1988, 1999)

Caper, özel olarak yansıtmalı özdeşim hakkında makale yazmamışsa da, *Immaterial Facts* [Manevi Gerçekler] (1988) ve *A Mind of One's Own* [Kişinin Kendi Zihni] (1999) adlı iki kitabında kavramı tartışmaktadır. Klein, Bion, Mason, Grotstein ve çağdaş Kleincı yazarların çalışmalarına genel manada aşinadır. Caper'in yansıtmalı özdeşim tartışmaları bilhassa detaylı ve ilgi uyandırıcı klinik örneklerle farklılaşır. Özellikle içsel nesnelerle ilişki kurmada yansıtmalı özdeşimin rolüyle ilgilenir. "Çocuğun birlikte yaşamayı öğrenmek zorunda olduğu içsel nesnelerin en mühiminin, yansıtmalı özdeşimin sebep olduğu, içsel ve dışsal nesneleri ile bunlara yönelik dürtülerinin bilinçdışı karışımı, yani üst benlik olduğunu" söyler (Caper, 1988, s. 236). Paranoid-şizoid konumdaki özdeşim (narsisistik özdeşim) ile

depresif konumdaki özdeşimi (depresif özdeşim) ayrıştırmada yansıtmalı özdeşimin rolünü tanımlar (Caper, 1999, s. 5-6, 96-104).

Dan Gilhooley (1998)

Dan Gilhooley, intrapsişik olarak tanımladığı yansıtma ve kişilerarası olarak tanımladığı yansıtmalı özdeşim hakkındaki görüşleri bağlamında analiz ettiği üç yaşındaki bir erkek çocuğun yaşamından farklı dönemler sunar.

Louis Brunet ve **Diane Casoni** (Brunet ve Casoni, 1996, 2001)

Brunet ve Casoni, ergen şizofrenik bir erkek vakasında sembolizasyon, yansıtmalı özdeşim ve analistin kullanımını anlatır. Bu analitik yansıtmalı özdeşim deneyiminde, analist hastanın eylemleri ve düşünceleri için kapsayıcı görevi görebilmiş, böylece hastanın arkaik ve aşırı gelen düşünce ve hislerini sembolize ederek hastanın içine alabileceği hale getirmiştir.

Judith Mitrani (2001)

Judith Mitrani, analistin hastanın duygusal deneyimini hissetmeye tamamen açık olması gerektiğini örnekleyen çeşitli klinik malzeme epizotları sunar. Duyguların anlaşılması ve ruhsal değişim potansiyelinin doğması ancak duygusal yüklü yansıtmalı özdeşimlerin böyle anlamlı bir şekilde kapsanmasıyla mümkün olabilir. Düşünsel düzeyde anlamak yeterli değildir ve yansıtmalı özdeşim duygusal iletişimin önemli bir yönüdür.

Roger Karlsson (2004)

Roger Karlsson, bazı durumlarda, hasta "bir olma" deneyiminden "iki olma" deneyimine geçebilecek hale gelene kadar, analistin hastanın kendisinde katlanamadığı yönleri analiste yansıtmasına uzun süre tahammül edebilmesi gerektiğini düşünür. "İki olma" deneyimi, ayrı olma deneyimi, anlattığı o hasta için korkucuydu, çünkü

analistin ve annenin kusurlarını görmesi anlamına geliyordu, bu da hastanın idealleştirme savunmasını tehdit ediyordu.

Stephen Purcell (2006) ve **Henry Smith** (2000, 2006)

Purcell ve Smith klinik makalelerinde hastalarının kendilerine özgü yansıtmalı özdeşimlerine dair anladıklarını nasıl kullandıklarını anlatırlar. Üç makalenin hepsinde de, yazarların, yansıtmalı özdeşimi kavramsal olarak tanımlamasalar, hatta Smith'in makalesindeki gibi yansıtmalı özdeşim ifadesini kullanmasalar bile, kavramı örtük olarak kullandıklarını okurun anlayacağını varsaydıkları barizdir. Bu makalelerin konusu yansıtmalı özdeşim değil, her bir hasta-analist çiftinin kendine özgü klinik problemidir.

Kısmen Benimseyenler

Bu gruptaki analistler, yansıtmalı özdeşim kavramından yararlanmışlar ama bunu diğer kavramlardan ve Kleincı geleneğin genel sisteminden nispeten kopuk olarak yapmışlardır ve kavramı klinik olarak yukarıda sunulan analistler kadar yoğun kullanmadıkları söylenebilir.

Robert Langs (1978a, 1978b, 1978c, 1979)

Langs, *Technique in Transition* [Tekniğin Dönüşümü] (Langs, 1978c) kitabının önsözünde "etkileşimsel alandaki gözlemlerini kavramsallaştırmasına yardımcı olabilecek bir dil arayışının olduğu" 1960'larda yansıtmalı özdeşim fikriyle karşılaştığını söyler. Kleincı literatürün, düşündüğü biçimde olmasa da, etkileşimsel olduğunu düşünmüştür. Madeline ve Willi Baranger'in (1966) çift kişilik [*bi-personal*] alan ve yansıtmalı özdeşimin rolü hakkında yazdıkları bir makaleyi okuduktan sonra Langs, bu iki kavramın çalışmasında büyük önemi olabileceğini tam olarak idrak etmiştir. Langs'in bu konuya ilgisinin artması, "klasik" yaklaşımdan "neo-klasik" yaklaşıma geçişinin özünü oluşturuyordu.

Birçok Amerikalı analist gibi, Langs de yansıtmayı kişisel, yansıtmalı özdeşimi etkileşimsel bir kavram olarak ele alır. Yansıtmayı şöyle tanımlar:

> hastanın içsel muhteviyatını ve dürtülerini bilinçdışı olarak öteki kişiye yüklediği ama bunları öteki kişiye yerleştirmek ve öteki kişinin bunları deneyimleyip uğraşmasını sağlamak için fiili bir etkileşimsel çaba sarf etmediği intrapsişik bir mekanizmadır. Yansıtmalı özdeşim ise, alıcıda intrapsişik etki yaratmak üzere bilinçdışı olarak tasarlanması bakımından özellikle etkileşimseldir.
>
> (Langs, 1978c, s. 317).

Langs, hastalara ve analistlere ilişkin gözlemleri ve Bion, Khan, Winnicott okumaları üzerinden, çift kişilik alanın üç alt türünü nasıl betimlediğini anlatırken yansıtmalı özdeşimi nasıl anladığını ve kullandığını anlatır. Langs, çift kişilik alanın üç alt türünü süpervizyon verdiklerinin çalışmalarında örneklendirir ve bu üç alanın tanımlamasında yansıtmalı özdeşim kavramını faydalı bulur, fakat asıl amacının yansıtmalı özdeşim kavramını başlı başına geliştirmek ya da ayrıntılarıyla açıklamak olduğunu sanmıyorum.

Walter Burke ve **Michael Tansey** (Burke ve Tansey, 1985; Tansey ve Burke, 1985, 1989).

Burke ve Tansey, yansıtmalı özdeşimin empati ve karşıaktarımla ilişkisini inceler; intrapsişik ve kişilerarası deneyimleri bağlantılandırmada bu üç kavram da onlar için önemlidir. Bence haklı olarak, Heinrich Racker'ın "uyumlu" karşıaktarım dediği şeye empatinin, "tamamlayıcı" karşıaktarım dediği şeye empati yoksunluğu ve yansıtmalı özdeşimin eşlik ettiği yönündeki düşüncelerinde hatalı olduğuna inanırlar (bkz. Racker, 1957). Burke ve Tansey, yansıtmalı özdeşim ile tamamlayıcı karşıaktarımın empatiye vesile olmasının,

uyumlu karşıaktarımın ise anlaşmazlığa sebep olmasının mümkün olduğunu düşünürler. Yazarlar yansıtmalı özdeşimin savunmacı, uyum sağlayıcı veya iletişimsel olabileceğini söylerler; hatta belki üçü birden bile olabilir – gerçi yazarlar bunu söyleyecek kadar ileri gitmemişlerdir.

Burke ve Tansey'in, empatinin olduğu yerde kavrayışın ortaya çıkacağına ilişkin üstü kapalı bir varsayımda bulundukları söylenebilir. Vaka malzemelerinden bir sonuca ulaşılacak olursa, genelde aksi yönde bir durum söz konusu. Analist ve hasta arasında neler olup bittiği kavrandığında empatinin ortaya çıkması daha olasıdır.

Tansey ve Burke, analitik empatide ve anlayışta ilerleme olup olmadığını analiz etmek için çok karmaşık bir kategoriler dizisi geliştirmişlerdir. Böyle bir anlayışın ilk evresini "alımlama", ikinci evresini "içsel işlemleme", üçüncü evresini de "iletme" olarak sınıflandırırlar. Bu evrelerin her birinde, en azından ilk anlatımlarında üç alt evre söz konusudur. İlkin bu düzenin gereksiz bir şekilde detaylı ve sıkıcı olduğunu düşündüm – bunlar bir seansta nasıl kullanılabilirdi ki? Görünüşe bakılırsa yalnız değilim, çünkü Tansey ve Burke'in (1989) *Understanding Countertransference: From Projective Identification to Empathy* [Karşıaktarımı anlamak: Yansıtmalı özdeşimden empatiye] adlı kitaplarının bir incelemesinde James Frosch, "Klinik örnekler, analitik vaka raporlarında alışkın olduğumuz zenginlik, derinlik ve bireysellikten yoksundur" demiştir (Frosch, 1990). Öte yandan, makalelerini ve kitaplarını tekrar okuduğumda, Frosch'ın görüşünün biraz sert olduğuna karar verdim. Kurdukları sistem, seans esnasında kullanılamayacak kadar külfetli olsa da, seans bittiğinde yanlış giden şeyleri incelemek için bir araç olabilir; neyin yanlış gittiğini fark etmek de düzeltmeye giden yolu yarılamak demektir.

Jill Savege Scharff (1992)

Jill Savege Scharff, *Projective and Introjective Identification and the Use of the Therapist's Self* [Yansıtmalı ve İçe Atmalı Özdeşim ve Terapistin Kendiliğinin Kullanımı] (Scharff, 1992) adlı kitabında, yansıtma, yansıtmalı özdeşim, içe atma ve içe atmalı özdeşim kavramlarının Britanya ve ABD'deki pek çok tanımını ve kullanımını gözden geçirir ve bireylerle, çiftlerle, ailelerle yaptığı çalışmalarından kendi kullanımlarını kapsamlı bir şekilde örnekler. Bu fikirlerin sanat ve kültürü anlamadaki faydaları üzerinde de durur. Kapsamlılığına rağmen çalışması biraz bölük pörçüktür; pek çok tanım arasında seçici davranmaz ya da farklı özdeşim tanımlarının birbirleriyle ilişkilendirilebileceği bütünsel bir yaklaşım geliştirme çabasına girmez. Klinik uygulamalarında o anda hangi tanım ya da tanımın hangi yönü ona anlamlı geliyorsa onu kullanır.

Morris N. Eagle (2000)

Eagle, analistlerce öne sürülen derinliksiz iddiaları, özellikle aktarımdaki yansıtmalı özdeşim ve karşıaktarımın ona tepki olmasıyla ilgili yüzeysel savları kabul etmez. Ona göre, analiste ilişkin "boş ekran" fikrini düzeltme sürecinde, analistin hasta hakkında düşündüğü ve hissettiği her şeyin, bütün karşıaktarım tepkilerinin hastanın zihinsel içeriklerine ilişkin nerdeyse hatasız bir rehber olarak görülebileceği gibi yanlış bir görüş ortaya çıkmıştır. Hastanın eleştirel saldırıları karşısında analist gücenmiş hissettiği zaman analistin hastanın içsel nesnelerinden biriyle "tamamlayıcı özdeşim" durumunda olduğuna ilişkin Racker'ın görüşünü de eşit derecede eleştirir (Racker, 1957). Hastaları hakkındaki fikirlerini açıklayan ve bu fikirlerin onlara hastalar tarafından yerleştirildiğini iddia eden analistlerle de aynı fikirde değildir. Analistten daha dikkatli bir ilgi ve düşünme bekler: Öteki hakkında açık, net ve spesifik bilgi, kuramsal bilgi, açık bir şekilde örüntüleri ve ipuçlarını araştırma, bulguları incele-

me ve klinik akıl yürütme, hastanın ürettiklerine dayalı çıkarımda bulunma. Makalesi, Joseph Sandler'in "Hastanın analiste ilettikleri üzerine: Her şey yansıtmalı özdeşim değildir" (Sandler, 1993) başlıklı makalesini hatırlatır.

Ely Garfinkle (2005)

Garfinkle, yansıtmalı özdeşim kavramının Amerikalı ve Britanyalı kullanımları hakkında dikkatli bir inceleme yapar ve kavramın tanımına hem içsel hem kişilerarası unsurları dahil etmenin kafa karıştırıcı olduğu sonucuna varır. Kişilerarası unsurları içerdiği için Ogden'in tanımını reddeder; Kleincı kavramlarla aşinalığı gerektirdiği için Britanyalı analistler Priscilla Roth (1999, s. 4-5) ve Ronald Britton'un (1998a, s. 4-5) tanımlarını da reddeder. Yansıtmalı özdeşimin şu şekilde tanımlanması gerektiğini öne sürer:

> Yansıtmalı özdeşim, tam anlamıyla, kendiliğin bölünmüş parçalarının inkar edildiği, yansıtıldığı ve başka birine yüklendiği bilinçdışı bir fantezi olarak tanımlanabilir. Buna ilaveten, analist klinik bulgulara dayanarak, analiz edilenin bilinçdışı fantezisinde nesnenin hislerini ve/ya eylemlerini kontrol etme ve/ya etkileme yönünde bilinçdışı bir güdü olduğu sonucuna vardıysa, bu sonuç böyle bir bilinçdışı fanteziyi yansıtmalı özdeşim olarak tanımlamak için yeterli bir kriterdir (tek kriter olmasa bile).
>
> (Garfinkle, 2005, s. 202-203).

Yansıtma terimini de şu şekilde tanımlar:

> Yansıtmalı özdeşimi basit yansıtmadan ayırt etmek için, basit yansıtmayı da şöyle tanımlamayı öneriyorum: Yansıtma terimi, öznenin nesnenin zihnini etkilemeye yönelik bilinçdışı bir niyeti olmaksızın nesneyi kendi [öznenin] içsel gerçekliğiyle uyumlu olarak algıladığı durumu anlatır.
>
> (Garfinkle, 2005, s. 203-204).

Başka analistlerin Garfinkle'ın tanımlarını benimseyip benimsemedikleri hakkında fikir sahibi değilim; ama Amerikalı kullanıma, özellikle Ogden tarafından, kişilerarası unsurların dahil edilmesinin terk edilmeyecek derecede kabul görmüş olduğunu düşünüyorum. Dahası, hastanın düşünceleri ve hisleri hakkındaki çıkarımlar, yanılgı payı olsa da analistin algıları üzerinden yapılır, haliyle bazı kişilerarası unsurlar kaçınılmaz olarak algılama ve tanımlama sürecinin bir parçası haline gelir.

Araştırmacılar

"Kısmen benimseyenler" dediğin grubun bir alt grubunda, yansıtmalı özdeşim kavramını psikolojik ve psikososyal araştırmalarda kullanmış olan, dolayısıyla kavramı klinikte pek kullanmamış olsa da kuramsal olarak anlamış ve uygulamış olanlar vardır. John Zinner ve Roger Shapiro (Zinner ve Shapiro, 1972), Roy Muir (1982, 1990) ve Paolo Migone (1995) tarafından bildirilen böyle üç proje vardır.

Özetle, "kısmen benimseyenler" dediğim gruptaki analistler, yansıtmalı özdeşim kavramını tanımlama eğilimindedirler ve bir nebze de olsa kavramı kullanırlar, fakat klinik kullanışlılığından ziyade biçimsel yönlerini vurgularlar.

Tanımlayıcılar ve Şüpheciler

Bu gruptaki yazarların neredeyse hepsi yansıtmalı özdeşim hakkında bir makale yazmıştır. Çoğu, kavramın net olmadığından yakınır ve çözüm olarak kendi tanımlamasını getirmeye çalışır. Bazı yazarlar tarafsız görüşlere sahiptir (Carveth, 1992; Crisp, 1986; Goldman, 1988; Hamilton, 1986, 1990; Issacharoff ve Hunt, 1994; Jaffe, 1968). İki yazar (Adler, 1989; Feinsilver, 1983) yansıtmalı özdeşimi Winnicottçu çerçeveye oturtmaya çalışmışlardır. Geri kalan yazarlar da kavramı "gizemli", "kafa karıştırıcı", "kapalı jargon", "belirsiz", "sersemletici", "psikolojik laf kalabalığı", "Klein'ın fan-

tastik metapsikolojisinin" parçası olarak görürler (Blechner, 1994; Finell, 1986; Meissner, 1980, 1987; Ornston, 1978; Pantone, 1994; Porder, 1987; Whipple, 1986). Beklendiği gibi, bu yazarlar yansıtmalı özdeşim kavramını klinik olarak kullanmazlar ve Winnicott'un çalışmalarıyla arada ilgilenmenin dışında, Kleincı ya da nesne ilişkileri geleneklerinin diğer yönlerine ilgi göstermezler.

Genel olumsuz tutumları göz önüne alındığında, bu grup mensuplarının yansıtmalı özdeşime ilişkin makale yazmış olmaları şaşırtıcıdır. Yazmış olmalarının nedeni, belki de, başta kavramın analist-hasta ilişkisi ve daha genel anlamda diğer ilişkilere dair kişilerarası bakış açısıyla alakalı olabileceğini düşünmüş olmalarıdır. Başka tanınmış analistlerin yansıtmalı özdeşim hakkındaki yazıları da onları etkilemiş olabilir.

Sonuç

Yansıtmalı özdeşim kavramına ilişkin Amerika'daki tepkileri konu alan bu inceleme, bir analitik düşünce okulundan diğerine bir kavramın yayılmasının ilginç ve belki de sıra dışı örneğini sunar. Üç tür tepki tanımladım: Benimseme, kısmen benimseme, tanımlama fakat şüphelenme. Elbette "yeni" kavramı tümden yok sayma gibi dördüncü bir tepki de vardır. Kavramın olumlu ya da olumsuz çok fazla dikkat çekmesi, bu fikirde analistlerin ilgisini uyandıran bir şey olduğunu ortaya koyar. Sanırım bu "şey", analisti ve hastayı nispeten yeni ve bilinmedik bir açıdan anlamaya yardımcı olma potansiyelidir.

"Benimseyenler" tarafından yazılan makale türlerinde zamanla değişimler olmuştur. Yansıtmalı özdeşim tanımlarına ilgi azalmış, belirli klinik sorunlarla ilgili analitik çalışmalarda daha üstü kapalı kullanımları söz konusu olmuş; bu tür makalelerde bazen asıl terim kullanılmış, bazen de terimden neredeyse hiç söz edilmemiştir. Belki

de, yansıtmalı özdeşimin verili kabul edilme noktasına gelmesine ek olarak, yazarlar fazla "Kleincı" bulunabileceklerini düşünerek de terime adlı adınca yer vermekte tereddüt ediyor olabilirler, çünkü Kleincı fikirler uzun yıllar boyunca ABD'de oldukça gayet saçma ve gülünç bulunmuş, daha yeni yeni bazı çevrelerde belli bir saygınlık elde edebilmiştir.

16

TERAPÖTİK SÜREÇTE YANSITMALI ÖZDEŞİM[46]

Arthur Malin ve James S. Grotstein

Loewald (1960) ve Searles'in (1963) terapötik sürecin bazı yönlerini ele alan en son makaleleri, bizi, psikanalizde terapötik etkinin temeli olabileceğine inandığımız şeyleri araştırmaya teşvik etmiştir. Bize göre yansıtmalı özdeşim kavramı, terapötik süreci anlamada faydalı bir şekilde kullanılabilir. Yansıtmalı özdeşim kavramını tanımlamaya ve ardından kavram ışığında terapötik süreci aydınlatma hedefiyle bu fikrin normal ve patolojik gelişimle bağlantısını ele almaya çalışacağız.

Yansıtmalı özdeşim terimi ilk olarak Melanie Klein (1946) tarafından kullanılmış ve kendilik parçalarının bölünüp dışsal bir nesneye veya parça nesneye yansıtıldığı bir süreci ifade etmiştir. Hanna Segal (1964) şöyle der:

> Yansıtmalı özdeşim, kendilik parçalarının nesneye yansıtılmasının sonucudur. Nesnenin, kendiliğin yansıtılan parçasının özelliklerini edinmiş olarak algılanmasıyla sonuçlanabilir; fakat kendiliğin yansıtmanın nesnesiyle özdeşleşmesiyle de sonuçlanabilir.

---

46 Bu bölüm Malin ve Grotstein'ın (1966) metninin yeniden basımıdır: Terapötik süreçte yansıtmalı özdeşim. *International Journal of Psychoanalysis*, 47, 26-31.

Bu fikir, Klein'ın (1932b; 1935) rahim-dışı yaşamın başlangıcından beri var olan ilk nesne ilişkileri kavramından geliştirilmiştir. Klein, ilk nesneyle yani memeyle kurulan ilişkinin içe atma yoluyla olduğunu göstermiştir. Nesne ilişkilerinin gelişimin baştan beri yansıtmalı ve içe atmalı mekanizmalara bağlı olduklarını da ortaya koymuştur. Klein (1946), bu mekanizmaların, paranoid-şizoid konum olarak tanımladığı, normal gelişimin ilk döneminde görüldüğünü ileri sürmüştür. Dahası bu mekanizmaların özellikle şizofren hastalarda rastlanan bir savunma türü olduğunu belirtmiştir.

Bu noktada, yansıtmalı özdeşimin bizim için çok farklı şeyleri ifade ettiğini ve birçok kavramı kucakladığını vurgulamak isteriz. Makalemiz, kavramı açıklığa kavuşturma, kavramın üzerine bir şeyler ekleme ve kavramı psikanalitik kuramda ve uygulamada uygun bir perspektife yerleştirme çabasıdır.

İlkin, neden yansıtma terimini değil de yansıtmalı özdeşim terimini kullandığımızı açıklamak istiyoruz. Yansıtma, tek başına, içgüdüsel dürtülerle baş etme mekanizmalarından biridir, içe alıma benzer. İçgüdüsel bir durumdur. Fairbairn (1952) gibi biz de tüm intrapsişik ve kişilerarası ilişkilerin sadece içgüdüsel dürtüler temelinden ziyade nesne ilişkileri temelinde işlediğini düşünüyoruz. Nesne, insan etkileşiminin indirgenemez vasıtasıdır.

Bu varsayımı yaptıktan sonra, ruhsal aygıtı, ayrılmaz bir şekilde onlara yapışmış dürtü yükleri bulunan içselleştirilmiş nesnelerden (ve parça nesnelerden) oluşan dinamik bir yapı olarak düşünüyoruz. Kendiliğin bu yüklü parçaları (yani özdeşimleri) dışarı yansıtılır, böylece özdeşim durumu yansıtma vasıtasıyla değişir, bu da benliğin kendilikteki istenmeyen ya da sahiplenilmeyen parçaları tahliye etmesini sağlar (Freud'un saf haz benliği, 1915a). Dışsal nesne yansıtılan parçaları alır ve bu alaşım –dışsal nesne artı yeni gelen yansıtılmış parça– yeniden içe atılarak döngü tamamlanır.

Önceki paragrafta yansıtmalı özdeşimin savunmacı doğasına değindik. Aynı zamanda nesnelerle ilişki kurma yolu olduğunu da vurgulamak isteriz. Freud'un (1921) belirttiği gibi, bebek anaklitik nesne seçimleri yapmadan evvel özdeşim yoluyla ilişki kurar. Biz de öyle düşünüyoruz ve iki adım ileri gidiyoruz; ilk olarak, göstermeyi umut ettiğimiz üzere bütün özdeşimlerin yansıtma içerdiğine inanıyoruz. İkinci olarak, yansıtmalı özdeşimin, olgun yetişkinlikte de devam eden, anormal olduğu kadar normal olan bir ilişki kurma yolu olduğuna inanıyoruz.

Özellikle nesne ilişkileri kuramının gelmesiyle üzerimize yüklenen bu külfetli kuram düzeltmelerini gerektiren sebepleri ayrıntılandırmayı ümit ediyoruz.

Knight'ın (1940) bir makalesinde, yansıtmalı özdeşim kavramına doğrudan ismiyle atıfta bulunulmasa da, kavramın öngörüldüğü görülmektedir. Bu kısa makalede Knight, özdeşimin farklı kullanımlarını ve tanımlamalarını anlatmaya çalışır. Knight, "özdeşim, indirgenemez bir süreç ya da durum değildir, içe atmalı ve yansıtmalı mekanizmaların incelikli etkileşimine dayanır" der. Knight, Bibring'in "özgecil teslimiyet" teriminin, kişinin zevk ve doyum arzularını bir başkasına yansıtıp, o kişiyle özdeşim kurmasını içerdiğine dikkat çeker. Knight ayrıca şöyle belirtir:

> Benzer koşullar altında bizim nasıl hissedeceğimizin farkında olabilmemiz, kendi ihtiyaçlarımızı ve isteklerimizi nesneye yansıtıp, onunla geçici özdeşim kurarak onun hislerini kendi hislerimizmiş gibi deneyimlemekten geçer. Bu dolaylı deneyim anlık bir süreç gibi görünse de, bu süreci, süreci oluşturan yansıtma ve muhtemel içe atma mekanizmalarına indirgemenin değerli olduğunu düşünüyorum.

Klein tarafından vurgulandığı gibi, Knight'ın parça nesnelerden

ziyade bütün nesnelerle özdeşim kurmaktan bahsettiği aşikârdır, fakat Knight'ın fikirleri yansıtmalı özdeşim kavramıyla kesinlikle bağdaşmaktadır.

Knight'ın düşüncesiyle uyumlu olarak, özdeşim kavramında bariz olan şeyi, yani tüm özdeşimlerin yansıtma ve tüm yansıtmaların da özdeşim içerdiğini vurgulamak istiyoruz. [47] İçselleştirmeye (ruhsal olarak içeri almaya, içimize katmaya) hazır olmadan evvel, bu süreç için bir nebze hazırlıklı olmamız gerekir. Yani, nesneyi içe atmaya açık olmak ve akabinde nesneyle özdeşim kurmak için, ruhsal içeriklerimizin bir kısmını geçici olarak dışarı yansıtmak durumundayız. Yansıtmayla başladığımızda, genel anlamda belli bir özdeşim ya da içselleştirme süreci olması gerekir; aksi halde yansıtmayı hiçbir zaman fark edemeyiz. Yani, yansıtılan şey, dünyanın yerçekimi kuvvetinin dışına fırlatılmış uydu gibi kaybolur; neticede uyduyla bütün temas kaybolacaktır. Uydu dünyayı terk etmiş olmasına karşın, yörüngede kalmak için Dünya'nın yerçekiminin etkisinde olmalıdır ki dünyayla belli bir teması sürdürebilsin. Kişi yansıtılan şeyle teması koruyamadığı takdirde, yansıtmanın kendisi anlamsız görünür. Bu temas bir tür içselleştirme veya daha geniş anlamda bir tür özdeşimdir. Klein'ın yansıtmalı özdeşim kavramını büyük ölçüde genişleterek, ruhsal yaşamdaki normal ve patolojik birçok olguyu anlayabileceğimizi ve özdeşimin kendisine dair bilgilerimizi artırabileceğimizi göstermek istiyoruz.

Rosenfeld (1952a, 1952b, 1954) ve Bion (1955b, 1956), yansıtmalı özdeşim kavramını psikotik hastaları anlama ve tedavi etmede kullanmışlardır. Onlara göre, hasta kendisinin bir parçasını bölüp

47 İçe atmayı, nesnenin ruhsal aygıt içine alındığı ama kendilikten ayrı tutulduğu bir ruhsal olgu olarak tanımlıyoruz; diğer bir ifadeyle, nesne benliğin içindedir ama tıpkı yabancı bir cisim gibi özümsenmemiş haldedir. İçe atmayı takiben, nesnenin benlik ya da kendilik içinde özümsenmesiyle özdeşim gerçekleşebilir. Bkz. Greenson (1954).

nesneye (örneğin analiste) yansıttığı zaman analistle ilişkide olduğunu hisseder ama buna karşılık içsel olarak yoksullaştığını da hisseder. Artık dışsal nesnede bulunan bölünmüş parça, hastaya zulmedici gelir. Yansıtmalı özdeşimin, delüzyonel aktarım malzemelerini anlamadaki önemini vurgularlar.

Searles (1963) çok benzer olgular tanımlar. Anlattığı klinik malzemelerin pek çoğunu Kleincı yansıtmalı özdeşim kavramıyla ilişkilendirir, fakat kendi fikirleri ile Klein'ın fikirleri arasındaki bazı ciddi farklılıkları da vurgular. Bununla birlikte, daha geniş bir açıdan baktığımızda, Searles'in aktarım psikozu hakkındaki fikirlerinin, yansıtmalı özdeşimin bir başka boyutunu teşkil ettiğini düşünebiliriz. Örneğin bir şizofreni hastasının kendisinin bir parçasını terapiste yansıtma ihtiyacına değinir. Searles'a göre, terapist kendini hastadan bu yansıtmayı almaya uygun ve açık bir nesne olarak sunmalıdır. Searles şu öneride bulunur:

> Dahası, deneyimlerime göre, kronik şizofreni hastasının aktarımda belli bir sembiyotik ilişkiye bilfiil ihtiyacı vardır; analistin sürekli olarak sözlü aktarım yorumlamalarının geçerliliğini tesis etmeye uğraşması buna engel olacaktır.

Searles burada, sözlü yorumlamaların herhangi bir fayda sağlayabilmesi için, önce analistin hastadan gelen yansıtmalı özdeşimi kabul etmesi gerektiğini ileri sürer.

Loewald (1960) terapötik değişimin benlikte yapısal değişimi içerdiğini yazar. Loewald, hastanın analiste yönelik tepkisinden bahsederken, "Analistin tedarik ettiği örgütleyici anlayış yoluyla, hastanın hem kendisine hem de çevresine ilişkin örgütlenme düzeyi artar," diye belirtir.

Loewald makale boyunca, hastanın analitik tedavi aracılığıyla benlik bütünleşmesinin artmasının önemini vurgular. Biz de yansıt-

malı özdeşimin benlik bütünleşmesindeki bu artışta payı olduğunu öne sürüyoruz.

Aktarım olgularının yansıtmalı özdeşimle çok yakından ilişki olduğu aşikârdır. Aktarım, önceki nesne ilişkilerinden kaynaklı içsel tutumların analiz süresince analist figürüne yansıtılmasını ifade eder. Aktarım kavramını daha geniş tutarsak, bireyin ilk nesne ilişkisinin ruhsal iç dünyasına yerleşerek, tüm müteakip ilişkileri biçimlendiren temel olduğunu söyleyebiliriz. Bu görüş, Balint (1937) tarafından geliştirilmiş olan birincil nesneler kavramına çok yakındır. Meme-anne ile birincil ilişki içselleştirildikten sonra gelişen içsel ve dışsal tüm nesne ilişkilerini kapsayan geniş aktarım görüşünü kabul edersek, o zaman tüm nesne ilişkilerinin ve tüm aktarım olgularının, en azından kısmen yansıtmalı özdeşim örneği olduğunu söylüyoruzdur. Bu, ruhsal aygıt içinden dışsal nesneye bir yansıtma olması gerektiğini ima eder. Bu yansıtmanın, kendiliğin parçalarını da içsel nesne temsillerini de içerdiğini vurguluyoruz. Bir an için Klein'ın fikirlerine dönecek olursak, insanın gelişiminde çevre faktörüne vurgu yapmaması kısmen yansıtmalı özdeşimle açıklanabilir; ölüm içgüdüsü dahil ilk içgüdüsel temsiller memeye-anneye yansıtılıyor, ardından kötü meme-anne fiili çevresel durumdan ötürü değil, daha ziyade bu yansıtma temelinde içe atılıyordur. Fakat bu fikri şu şekilde değiştirmek isteriz; ilk nesne ilişkileriyle ilgili içsel ruhsal içeriklerin dış nesnelere yansıtılması, çevrenin etkisinin bu denli büyük olmasına neden olan şeydir. Dışsal nesnenin yansıtmamızı nasıl aldığını ve bu yansıtmayla nasıl baş ettiğini algılama yoluyla, asıl yansıtmayı değiştirilmiş ve yeni bir düzeye taşınmış halde tekrar ruhsal aygıtın içine atarız. Annenin bu yansıtmaya anlayış, ilgi ve sevgi ile karşılık vererek bebeğe yardım etmiş olması ümit edilir. Bunu yapamayan, bebeğin yansıtmalarını yıkıcı ve korkutucu olarak gören anne, bebeğin kendi kötü yıkıcı kendiliğinden duyduğu

korkuyu teyit etmiş olacaktır. [48] Dahası, kişinin iç ruhsal içeriklerini dışsal nesnelere yansıtıp ardından dışsal nesnelerin verdikleri tepkiyi algılamasının ve bu tepkiyi yeni bir bütünleştirme düzeyinde içe atmasının, insan organizmasının çevresiyle beslenerek ruhsal açıdan gelişme yolu olduğunu öne sürüyoruz. Çevre, bu yansıtmaların ihtiyaçlarını karşılamalı, ruhsal aygıtın iç işleyişini gelişmekte olan birey için yeniden yorumlayabilmeli, bunların yıkıcı "kötü" parçalar olmadığını gösterebilmelidir. Dışsal nesne, gelişen bireyin yapıcı ve "iyi" yönlerini teyit etmeli ve böylece kendiliğin yıkıcı unsurlarının etkisini hafifletecek daha ileri benlik bütünleşmesini kolaylaştırmalıdır.

Bu kavramların bebeğin en erken deneyimlerini, çocukların ve yetişkinlerin ilerideki gelişimlerini ve büyük ölçüde psikanalizin terapötik etkisini anlamada hayati öneme sahip olduklarını öne sürüyoruz. Hastaların iç ruhsal içeriklerini analiste yansıtmak zorunda olduklarını hepimiz gözlemlemişizdir. Söz konusu içerik nesneleri ve parça nesneleri, ayrıca bunlarla ilişkili hisler ve tutumları içerir. Hastanın yeni bir bütünleşme düzeyi bulabilmesinin başlıca yolu, analistin bu yansıtmaları nasıl ele aldığına dair algısıdır. Searles'in (1963) vurguladığı gibi, önemli olan, bu yansıtmalara açık olmak ama yansıtmaları teşvik etmemek, yansıtmaların anlamını anlamaya çalışmak ama analisti yok edeceklerinden korku duymamaktır.

Terapötik sürecin özü, benlik içindeki içsel nesne ilişkilerinin değiştirilmesidir ve bunu da büyük ölçüde yansıtmalı özdeşim meydana getirir. Doğru yorumlamalar, hastanın yansıtmalarının analist tarafından nasıl alındığını ve kabul edildiğini gözlemleyebildiği önemli bir yol olarak görülebilir. Eğer bu gerçekleşmezse, hasta beyhudelik, ümitsizlik ve içsel öz-değeriyle ilgili şüphe hisleriyle baş başa kalır.

48 Erikson (1959), annenin de ihtiyaçlarını ve hislerini bebeğe yansıttığını ve çocuğun bu ihtiyaçları algılayışına göre karşılık verdiğini göstermiştir.

Şizofrenik borderline hastanın ve aynı zamanda birçok nevrotik hastanın en yaygın savunmalarından biri, analisti iyi nesne olarak koruma ihtiyacıyla, belli bir mesafeyi korumaktır; bu da paradoksal olarak anlayış geliştirmeye pek faydalı değildir. Bu durum bir nevi ters terapötik tepkidir. Bu hastalar analistle yakınlıktan kaçınarak analisti korumaya çalışıyorlardır; yani analisti, dolayısıyla tek hayatta kalma umutlarını yok edeceğini hissettikleri kötü parçalarını analiste yansıtmaktan kaçınıyorlardır. Örneğin borderline bir hasta analiste karşı herhangi bir olumlu hissinden pek bahsedemiyor, sadece bazen analistin hata yaptığını hissettiği bir duruma büyük hayal kırıklığıyla dikkat çekiyordu. Analizde ortaya çıkan, bu yolla hastanın analiste duyduğu büyük güveni ve olumlu tutumu gösterdiği, ama bunu ancak hayal kırıklığını ifade ederek yapabildiğidir. Analiste ilgisi ve yakınlığı hakkında doğrudan konuşması yasaktı, çünkü hasta herhangi bir yakınlığın ya da güvenin, analistin hastanın yıkıcılığıyla baş etmesi gerekeceği, dolayısıyla yıkılacağı anlamına geldiğini hissediyordu. Bu nedenle, analistle olan mesafeyi korumak esasen analisti korumak içindir. Diğer taraftan, hastanın mesafesini korumasının sebebi, kötü nesneleri zaten analiste yansıtmış olması ve dolayısıyla analisti zulmedici gibi görmesi de olabilir.

Aşağıdaki vaka, yukarıda sunulan bazı fikirleri örnekleyecektir:

23 yaşındaki bir inşaat mühendisi, yalnızlığından dolayı giderek artan kaygısı nedeniyle analize geldi. İş arkadaşlarından uzak duruyordu; onlara karşı korku ve kibir karışımı hisler besliyor, haliyle onlarla yakınlaşmaya cesaret edemiyordu. Mastürbasyon dışında cinsel yaşamı fahişelerle birkaç ilişkiden ve hoşlanmaya başladığı bir kız arkadaşıyla ilişkiden öteye gitmemişti. Bu kızla cinsellik girişimlerinde küçük düşürücü iktidarsızlık deneyimleri yaşamış, bu yüzden onunla ilişkisini birden kesmişti. Bunun dışında yalnız ve kısıtlı olan hayatında, boş zamanlarının çoğunu evinde içerek, gitar çalarak ya da kitap okuyarak geçiriyordu.

Dört çocuktan ikincisiydi; bir ablası, bir erkek kardeşi ve kız kardeşi vardı. Babasını öfkeli, gürültülü, sarhoş diye anlatıyordu; ayrıca eskiden ödül için dövüşen ve disipline aşırı bağlı bir adamdı. Annesi narin, tatlı dilli, biraz tepeden bakan ve mazlum rolünde bir kadındı; babadan sık sık dayak yiyor, çocuklar bunu dehşetle donakalmış halde izliyordu. Hasta 12 yaşındayken anne evden kaçtı ve çocukların da onunla gelmelerini istedi. Sadece en büyük çocuk ona uydu, diğerleri babalarıyla evde kaldı. Hemen sonra baba onları New York'tan uzaklaştırarak Kaliforniya'da küçük bir kasabaya yerleştirdi; anneleri çocukları bulamasın diye çocukları takma isim kullanmaya zorladı.

Babayla yaşamak, onun aşağılamaları ve öfke krizleriyle sert bir disiplin içinde yaşamak demekti. Çocuklara eğitimdelermiş gibi düzenli egzersiz yaptırıyor, ayrıca sürekli annelerinden daha iyi bir ebeveyn olduğunu hatırlatıyor, annenin onları yetimhaneye göndermek istediğini iddia ediyordu. Hasta liseden mezun olduktan sonra babasına karşı gelerek evden ayrıldı ve biriktirdiği paralarla üniversiteye giderek mühendis oldu.

Analizdeki ilk davranışı soğuk, resmi ve uzaktı. Ürkütücü bir kopuklukla, yoksullaşmış çok yalnız bir hayatı tanımlıyordu. Kendi hayatıyla ilgiliymiş gibi görünmüyordu. Sıklıkla işe geç gitme, iş yapmıyormuş gibi görünme, yöneticiyle tartışma gibi işyerindeki kışkırtıcı davranışları, aktarımda analistle alay etme ve analisti aşağılamaya dönüştü; analistin zayıflıkları ve yetersizlikleri hastanın kendisinin ve ebeveynlerinin yetersizlikleriyle çarpıcı benzerlik taşıyordu. Bazı yansıtmalarının örnekleri şunlardır: Sürekli analisti zayıf, dağınık, muhtemelen büyük bir içsel yoksulluk içinde olmakla suçluyordu. Bununla beraber analistin gizli bir eşcinsellik sorunu olduğunu hissettiğini söylüyordu. Bunlar kendi zayıf kendilik algısının yansıtılmasıydı. Bazen analisti çok katı ve talepkâr olduğu

için topa tutuyor, onu memnun etmekten nefret ettiğini açıkça ifade ediyordu (analisti memnun etmek, bir nevi teslim olmak gibiydi). Analisti sert, zorba, memnun etmesi zor biri gibi algılaması, baba ile özdeşimin yansıtılmasıydı. Bazen de analisti burnu büyük, nazik, sokulgan, samimiyetsiz, mazlum rolünde görüyordu. Bütün bu nitelikler onun anne ile özdeşime aitti.

Analist, yansıtmaları hasta için ruhsal geçerlilikleri olduğu için kabul etmiş, ardından benliği kötü içeriklerden kurtarmak için kötü nesneler ve parça nesneler dahil kötü kendilik parçalarını analiste yerleştirme ihtiyacı olarak yorumlamıştır. Buna ilaveten, hasta, sürekli eleştiri ve kötüleme yoluyla analistin öz-saygısını zayıflatarak kontrolünü ele geçirmek üzere, bu yansıtmalar aracılığıyla sembolik bir şekilde analisti işgal ediyordu. Anne babasıyla yaşamış olduğu şeyleri analistle tekrar etmekle kalmıyor, aynı zamanda nesneye tümden sahip olabilmeyi garantilemek için fantezide analisti sahipleniyordu. Geçmişinde tümden kontrol veya zapt etme olmadan herhangi biriyle ilişki kurabildiği emsal yoktu. Bu garanti olmadan, bir bakıma onun için hiçbir ilişki mevcut olmamıştı.

Kendisinin kötü parçalarının (ayrıca kötü nesnelerin, kötü parça nesnelerin) yansıtılmasının, tanımlanan mekanizmalarla iç içe geçen bir başka amacı vardı. Bu hasta şizoid dünyasında öyle tutsak olmuştu ki iyi ve olumlu sevgi hislerinin hakikaten iyi olduğuna güvenemiyordu. Sevgisinin kötü olduğuna ve reddedilmesi gerektiğine inanıyordu; bu nedenle, bir ilişki kurmak için ve paradoksal bir şekilde dışsal nesneyi ve kendisini yıkımdan korumak için açıktaki kötü kendiliğiyle ilişki kurmuştu. Dahası, kötü sözleriyle analisti incittiğini hissederse özel bir zevk alıyordu. Analist incindiği (yani etkilendiği) sürece, hasta bir birey olarak başka bir kişi üzerinde biraz etki yaratıyor, dolayısıyla kimliğini ortaya koyuyordu, fakat aynı zamanda analistin değişmezliğine duyduğu derin hasetle baş etmek durumunda kalıyordu.

Her nerede gerçekleşiyorsa tüm bu mekanizmaların tutarlı yorumlamaları, olumsuz aktarımı önemli ölçüde azaltmıştır ve daha sonra hasta analiste olan bağlılığına dair derin hislerini savuşturduğunu kabul edebilmiştir. Değişim, yansıtmaların analizi sayesinde meydana gelmiştir; analistin bu yansıtmalara, bilerek ya da bilmeyerek, nesnel olarak geçerliymiş gibi karşılık vermesiyle değil. Diğer bir ifadeyle, bu deneyim hasta için, daha evvel yansıtılan parçaları benliğinde yeniden bütünleştirmesine ve böylelikle daha yüksek bir işlevsellik düzeyine ulaşmasına imkan veren yeni bir deneyimdi. Bu bir aktarım örneğidir, fakat bu terimin taşıdığı sıradan anlamdan daha fazlasıdır. Hasta sadece geçmişten gelen şeyleri bugüne taşımakla (yer değiştirmekle) kalmıyor, kendi içindeki kötü içerikleri analiste yansıtıyordu. Hastanın analiste yansıtmasına izin vermek, yani yansıtmanın ruhsal geçerliliğini kabul etmek, hastayla bir ilişki kurma yolu oluşturulmasını sağlamış, bu ilişki de hastanın arkaik ilişki kurma biçiminin başarıyla yorumlanmasına ve çözümlenmesine imkan vermiştir. Analistle kurulan bu ilişki ters terapötik tepkiyi de öngörüp engellemiş, hastanın benliğinin parçalarını iyileştirmesine yardım etmiştir.

Yukarıda sunulan malzemeler ışığında, genel özdeşim kavramıyla ilgili biraz fikir yürütmek isteriz. Memeyle-anneyle birincil özdeşim kurulduğu, bir anlamda başka gerçek bir özdeşimin olmadığı ihtimalini öne sürüyoruz. Olan şey, bu ilk özdeşimin sürekli değiştirilmesi ve bütünleştirilmesidir. Bu durum, özdeşimin literatürde bir tarafta normal gelişim süreci olarak görünmesi, diğer tarafta ise patolojik savunma mekanizması olarak görünmesiyle ilgili çelişkiyi açıklayabilir. Normal özdeşimin birincil özdeşimi ifade ettiği, yaşam boyunca sonradan ortaya çıkan herhangi bir özdeşimin daha ziyade içe atma düzeyinde, yani ruhsal aygıtta özümsenmemiş yabancı cisim tepkisi düzeyinde, patolojik savunmacı bir doğası olduğu görülmek-

tedir. Halbuki, normal gelişim özdeşimi içerir, ama bu özdeşim başta sanıldığından daha kısa süreli ve geçicidir, bu da birincil özdeşimin sürekli yapılandırılması, bütünleştirilmesi ve sentezlenmesiyle ilgilidir. Yaygın olarak iyi özdeşimler diye görülen şey, bu mekanizmalar aracılığıyla kendiliğin gelişmesi olarak görülebilir. Hastanın yaşamında başına gelen şeylere ilişkin gerçekleri asla değiştiremeyeceğimiz söylenebilir. Bununla birlikte yapmayı ümit ettiğimiz şey, hastanın deneyimlerini yeni bir şekilde bütünleştirmesine yardımcı olarak dünyayla ilişki kurma biçimini seçebilmesini sağlayabiliriz. [49]

Fairbairn (1952) özdeşim kavramına ilginç bir katkıda bulunmuştur. Birincil özdeşimin, iyi ve kötü nesneler diye bölünmüş olan, ikirciklilik öncesi nesneyle kurulduğunu düşünür. Gelecekteki özdeşimlerin hepsi sadece kötü nesnelerle yapılır. İyi nesnelerle özdeşim kurulmasına gerek olmadığını belirtir. İyi nesneler farklı bir şekilde içselleştirilir ama bu geçicidir ve kişi olgunlaştıkça vazgeçilir. Diğer bir deyişle, iyi nesneler, benlik gelişimi ve farklılaşması için iskelet yapı olarak gevşekçe tutulur. Gelişim ve farklılaşma gerçekleştikçe iskelet yapı da kaldırılır.

Özetlemek gerekirse, yansıtmalı özdeşimin doğuştan var olan normal bir süreç olduğunu ortaya koyuyoruz. Büyüme ve gelişmenin nesne ilişkileri yoluyla gerçekleştiği en önemli mekanizmalardan bir tanesidir. Bu mekanizma, nesnelerin ve ilişkili duygulanımların yeni bir bütünleşme düzeyinde yeniden deneyimlendiği, böylece benlik içinde daha da sentezlenip geliştiği bir mekanizma olarak tanımlanabilir.

Klein'ın yansıtmalı özdeşim kavramını aldık ve bu fikrin genişletilerek, normal ve patolojik gelişim ile terapötik süreç hakkındaki anlayışımızı artırabileceğini göstermeye çalıştık. Bize göre, yansıt-

49 Bkz. Lichtenstein'ın (1961) "kimliğin konusu" kavramı.

malı özdeşim, insanların ruhsal içeriklerini çevreye yansıtarak ve bu yansıtılan kendilik parçalarına karşı çevrenin gösterdiği tepkiyi algılayarak kendi iç ruhsal yaşamlarını test edebildikleri bir süreçtir. Bu süreç, normal büyüme ve gelişime götüren yeni ruhsal bütünleşmelere vesile olur ve dahası, terapötik süreçte hayati öneme sahiptir.

17

YANSITMALI ÖZDEŞİM ÜZERİNE[50]

Thomas H. Ogden

I. Giriş

İntrapsişik alandaki olgular (örneğin düşünceler ve hisler) ile dış gerçeklik ve kişilerarası ilişkiler alanındaki olgular (örneğin öteki kişinin nesne ilişkisindeki gerçekliği ile o kişinin psikolojik temsili arasındaki fark) arasındaki karşılıklı etkileşimi anlamayı sağlayacak tutarlı bir dil ve kavramları üretme çabası, psikanalitik düşünmenin süregelen bir görevidir. Psikanalitik kuramda, bu alanlar arasında köprü kurabilecek dil ve kavramlar yetersizdir. Yansıtmalı özdeşim, böyle bir köprü kurma formülasyonu olarak da düşünülebileceği için, bu kavramın en gevşek tanımlanan ve yarım yamalak anlaşılan psikanalitik kavramlardan biri olarak kalması, psikanalitik düşüncenin zararınadır.

Bu makale, yansıtmalı özdeşimin daha geniş çapta anlaşılmasına ve daha net bir şekilde tanımlanmasına bazı adımlar atma çabasıdır. Yansıtmalı özdeşim kavramı, yansıtma, içe atma, özdeşim, içselleştirme, dışsallaştırma gibi diğer ilgili psikanalitik kavramlarla ilişkili olarak konumlandırılacaktır. Buna ilaveten, yansıtmalı özdeşimde fantezinin doğası ve işlevini, bu fantezi unsurunun dışsal gerçeklikle ve gerçek nesne ilişkileriyle ilişkisini, özellikle de yansıtmalı fante-

50 Bu bölüm Ogden'in metninin yeniden basımıdır: Ogden, T. (1979). Yansıtmalı özdeşim üzerine. *International Journal of Psychoanalysis*, 60, 357-373.

zilerin (intrapsişik olgular) gerçek dışsal nesnelerle nasıl yan yana geldiğini daha net olarak anlama çabası mevcuttur. Dahası, bu makale, yansıtmalı özdeşimin deneyimsel göndergelerini daha açık bir şekilde tespit etmeye çabalar. Yansıtmalı özdeşimle ifade edilenin ne olduğu açıklığa kavuşturulduktan sonra kısa bir tarihsel değerlendirme sunulmaktadır. Son olarak, yansıtmalı özdeşime dair edinilen kavrayış temelinde, bunun psikoterapötik teknik ve klinik kurama etkileri incelenmektedir. Bu bağlamda, yansıtmalı özdeşimlerin ele alınmasındaki sorunların kaynakları incelenecek, yansıtmalı özdeşimlerin görüldüğü bir terapötik etkileşimde yorumlamanın rolüne bakılacaktır.

II. Fantezi ve nesne ilişkisi olarak yansıtmalı özdeşim

Yansıtmalı özdeşim terimi, Melanie Klein tarafından 1946'da getirilmiştir. O zamandan beri, terim kullanıldığında kastedilen şeyin ne olduğu, yansıtmadan ve özdeşimden nasıl farklılaştığı konularında epey belirsizlik olmuştur. Bu terimin, yansıtan kişinin yansıtmanın nesnesiyle "birlik içinde" hissettiği türden yansıtmayı ifade ettiği olmuştur (Schafer, kişisel iletişim, 1974). Terim ayrıca kendiliğin bir parçasının öteki kişide konumlandığının hissedildiği bir fantezi türünü de anlatır (Segal, 1964). Terimin farklı kullanımlarının detaylarına girmeden, yansıtmalı özdeşim farklı ama genelde tamamlayıcı pek çok kavramsallaştırmayı ifade ettiğini söylemek bu noktada yeterli olacaktır. Bu makalede sunulacak olan yansıtmalı özdeşim tanımı, çeşitli analistlerden gelen katkıların sentezlenmesini ve genişletilmesini içerir.

Bu makalede yansıtmalı özdeşim, kendiliğin istenmeyen yönlerinden kurtulmak, bu istemeyen parçaları öteki kişiye emanet etmek, son olarak ihraç edilen şeylerin değişmiş versiyonlarını "geri kazanmak" ile ilgili fantezileri ve bunlara eşlik eden nesne ilişkilerini ifade edecektir.

Yansıtmalı özdeşim üç bölümden, evreden veya basamaktan oluşuyormuş gibi incelenecektir (Malin ve Grotstein, 1966). Aslında tek bir psikolojik olayın üç yönünün bulunduğunu söylemek, yansıtmalı özdeşimin ele alınacak olan üç yönü arasındaki eş zamanlılık ve karşılıklı bağımlılığa daha iyi oturur. Şematik olarak, yansıtmalı özdeşim sürecinin şu sıralamayı içerdiği düşünülebilir: Önce kendiliğin bir parçasının öteki kişiye yansıtılması ve bu parçanın öteki kişiyi içerden ele geçirmesi fantezisi vardır[51]; daha sonra, kişilerarası etkileşim aracılığıyla baskı uygulanır ve yansıtmanın alıcısı, yansıtmaya uygun düşecek şekilde düşünme, hissetme ve davranma baskısı hisseder; son olarak, yansıtılan hisler, alıcı tarafından "psikolojik işlemden" geçirildikten sonra, yansıtıcı tarafından yeniden içselleştirilir.

Yansıtmalı özdeşimin ilk basamağında kişinin kendisinin bir parçasından kurtulmak istemesinin sebebi, bu parçanın ya kendiliği içeriden yıkma tehlikesi arz etmesi ya da kendiliğin diğer parçalarının saldırısına uğrama tehlikesinden ötürü koruyucu bir kişinin içinde emniyete alınmak zorunda olmasıdır. Yansıtmalı özdeşimin bu ikinci şekilde kullanılmasının örneği, şizofrenik bir ergenin psikiyatrik tedaviye karşı olduğunu, seanslara gelmesinin tek sebebinin ebeveynleri ve terapistinin onu zorlaması olduğunu iddia etmesinde görülüyordu. Aslında 18 yaşındaki bu hasta, tedaviye direnmek için çok daha fazla enerji harcayabilir, her türlü tedavi girişimini baltalayabilirdi. Fakat tedavi görme ve iyileşme arzularının tümüyle ebeveynlerinde ve terapistinde konumlandığı fantezisini sürdürmek onun için önemliydi, böylece kendisinin yıkıcı, yok edici parçaları bu arzuyu tehlikeye atmamış oluyordu.

51 "Yansıtma" terimi, yansıtmalı özdeşimin ilk evresinde yer alan, kendiliğin bir parçasını dışarı kovma fantezisini ifade edecek şekilde kullanılacaktır; bu anlamda kullanılan yansıtma, yansıtmalı özdeşim bağlamı dışında gerçekleşen yansıtmayla aynı değildir. Bağımsız bir süreç olarak yansıtma ile yansıtmalı özdeşimin parçası olarak yansıtma arasındaki farkın doğası bu makalede daha sonra ele alınacaktır.

Kendiliğin istenmeyen kötü parçasını öteki kişiye yerleştirerek ondan kurtulma fantezisini içeren yansıtmalı özdeşim türünün görülebileceği bir örnek, psikotik saplantılı bir hastanın sık sık dile getirdiği, kendi "hasta beynini" terapiste koyma isteğidir, böylece terapist her gördüğü araba plakasındaki rakamları obsesif bir şekilde toplamak zorunda kalacak, kendisine ait olmayan bir şeye dokunduğu her an insanlar onu hırsızlıkla suçlayacak diye korkudan titreyecektir. Bu hasta, fantezisinin yalnızca kendisini bir şeyden kurtarmak olmadığını, aynı zamanda öteki kişinin içine yerleşip onu içeriden kontrol etmek olduğunu açıkça ortaya koymuştur. "Hasta beyni", halihazırda hastaya eziyet ettiği gibi, fantezide terapiste içeriden eziyet edecekti. Bu tür bir fantezi, hislerin ve fikirlerin kendi başlarına somut nesneler olduğu şeklindeki ilkel bir düşünceye dayanır. Kişi bu "nesnelerin" bulunduğu yerin kendi içi olduğunu hisseder, ama bazen kendi içinden çıkarıp başka birinin içine yerleştirebileceğini de hisseder, böylece bu tür varlıkları barındırmanın etkilerinden kendini kurtarabilecektir. Bahsettiğim saplantılı hastanın seans sırasında belli bir endişeyi "silkelemek" istercesine başını yana çevirdiği sık olurdu.

Kendiliğin bir parçasını öteki kişiye yerleştirme ve onu kontrol etme fantezisi, yansıtmalı özdeşimin temel bir yönünü yansıtır: Böyle bir sürece giren kişi, en azından kısmen, kendilik ve nesne temsilleri arasındaki sınırların son derece bulanıklaştığı bir gelişimsel düzeyde işlev göstermektedir. Yansıtan kişi, hislerinin alıcı tarafından deneyimlendiğini, ama alıcının hisleri gibi değil, alıcıya nakledilen kendi hisleri gibi deneyimlendiğini hisseder. Yansıtma yapan kişi, kendiliğinin bir yönünü yansıttığı kişiyle "birlik içinde" olduğunu hisseder (Schafer, kişisel iletişim, 1974). Bu, yansıtmalı özdeşimin yansıtmadan farklılaştığı noktadır. Yansıtmada, yansıtıcı, yansıtmanın nesnesini yabancı, tehlikeli, sersemletici veya kendisinden ko-

puk görür. Yansıtma yapan kişi, "Öfkelenecek bir şey yokken insan niye böyle öfkelenir? Onda bir sorun var" diyebilir. Yansıtmada, kişi nesneden psikolojik uzaklık hisseder; yansıtmalı özdeşimde ise nesneyle derinden bağlantılı hisseder. Elbette, bu farklı süreçlerin saf halde görüldüğü pek olmaz; genelde bu ikisi birbirine karışmış halde, ya bir-olma hissi ya da yabancılık hissi baskındır.

Yansıtmalı özdeşimin ikinci evresinde (daha doğrusu, tek bir birimin ikinci yönünde), yansıtmanın alıcısının yansıtmalı fanteziye uygun düşecek şekilde hissetmesi ve davranması yönünde yansıtıcı tarafından uygulanan baskı vardır. Bu hayali bir baskı değildir. Yansıtıcı ve alıcı arasındaki çok sayıda etkileşim aracılığıyla uygulanan gerçek bir baskıdır. Yansıtmalı özdeşim, yansıtıcı ile nesne arasında hiçbir etkileşim olmadığı zaman gerçekleşmez. Bebekken şiddetli psikolojik ve fiziksel işgale uğramış olan 12 yaşındaki bir hastada, yansıtmalı özdeşimin bu yönü gözler önüne serilir. Hasta koğuşta neredeyse hiçbir şey söylemiyor ve yapmıyordu ama sürekli olarak birilerine özelikle terapiste çarparak varlığını güçlü bir şekilde hissettiriyordu. Bu durum genellikle diğer hastaları ve çalışanları sinir ediyordu. Terapi saatlerinde (genelde oyun terapisi), terapist, odada onun için hiç alan yokmuş gibi hissettiğini söylerdi. Terapist nerede dursa, orası hastanın yeri gibi görünüyordu. Bu etkileşim biçimi, hastanın terapistin kaçınılmaz olarak işgal edilmiş gibi hissetmesi için baskı yaptığı bir nesne ilişkisi biçimini temsil eder. Bu kişilerarası etkileşim, bu hastanın yansıtmalı özdeşiminin "tetikleme evresini" teşkil eder.

Daha önce bahsettiğim psikotik saplantılı hastanın sürekli ortaya çıkardığı terapötik etkileşim türü, yansıtmalı özdeşimin tetikleme evresine ışık tutuyordu. 14 yaşındaki bu hastada doğuştan pilor stenoz hastalığı vardı; tanı koyulup cerrahi müdahale gerçekleşene kadar yaşamının ilk ayı boyunca şiddetli kusma nöbetleri geçirmişti.

O zamandan beri, saldırgan varlıkların içinde ikamet ettiği şeklindeki psikolojik deneyimi süreklilik arz ediyordu; bu varlıklar, örneğin, azarlayan ebeveynler, mide ağrıları, eziyet verici endişeler, zor zor kontrol ettiği veya hiç edemediği güçlü bir öfkeydi. Terapistin odasındaki eşyaları tekmeleme, sürekli olarak bekleme odasının ziline basma ve çok tiz bir mızmızlanmayla durmaksızın düşünme gibi terapiste eziyet etme girişimleri terapinin ilk evrelerine damga vurmuştu. Bütün bunlar terapist nezdinde misilleme niteliğinde bir kızgınlığa davetiye çıkarıyor, terapist aşırı gerginlik ve çaresizlik hislerini deneyimledikçe hastada geçici bir rahatlama oluyordu. Hasta, terapisti kızdırma girişimlerinin ve bunun kendisi üzerindeki rahatlatıcı etkilerinin tam olarak bilincindeydi. Bu terapötik etkileşimi, hastanın öfke ve gerginliği kendi içindeki zararlı unsurlar olarak gördüğü ve terapiste yerleştirerek bunlardan kurtulmaya çabaladığı fantezisinin canlandırması olarak anlıyordum. Bununla birlikte, şiddetli kusmalarında olduğu gibi, hasta için bu mesele o kadar kolay çözülmüyordu: Kendisini kurtarmak istediği zararlı unsurlar (öfke, yemek, ebeveynler) hayatını sürdürmesi için de asli şeylerdir. Yansıtmalı özdeşim, hastanın zararlı ama hayat veren nesnelerden kendisini kurtarırken aynı zamanda kısmen ayrı bir nesne içinde bunları canlı tutabildiği uzlaşmacı bir çözüm sunar. Hastanın terapistin yansıtmalı fanteziye riayet etmesi için müthiş baskı uyguladığı nesne ilişkisi olmasa, bu çözüm sadece bir fantezi olarak kalırdı. Yansıtma doğrulandığı zaman (yani terapist gerginlik ve öfke belirtisi gösterdiği zaman) hasta rahatlıyordu, çünkü zararlı/hayat veren unsurların hem ihraç edildiği hem de muhafaza edildiği teyit edilmiş oluyordu.

Yansıtmalı özdeşimin tetikleme evresine odaklanılan üçüncü bir klinik örnekten çok kısa bahsetmek istiyorum. Finlandiyalı T. A. Tähkä (Tähkä, 1977), hastanın intiharından hemen önce terapistte hastaya karşı derin bir umursamazlık ortaya çıktığından bahsetmiş-

tir. Dr. Tähkä bu olguya yansıtmalı özdeşim açısından yaklaşmasa da, gözlemlerinin, hastanın kendisine ya da hayatına karşı umursamazlığını terapistte tetikleme girişimini yansıttığı düşünülebilir. Bu, hastanın (1) hayatını umursamama şeklindeki bu kötücül his durumundan kendini kurtarma, (2) umursamazlığını terapistte tetikleyerek anlaşılmaya çalışma girişimi olarak görülebilir. Hislerin "tetiklenme" süreci, yansıtmalı özdeşimin ikinci evresini teşkil eder.

Warren Brodey (1965), aile gözlemleri açısından, yansıtmalı fanteziye uyma baskısı yaratan bir etkileşim biçimini incelemiştir. Aile fertlerinden birinin gerçekliği manipüle ederek bir diğer ferdi yansıtmayı "doğrulamaya" zorlamasını çok canlı biçimde anlatır. Yansıtmayı teyit etmeye yaramayan gerçeklik, hiç yokmuş gibi davranılır. Gerçekliğin bu şekilde manipülasyonu ve sonucunda gerçekliği değerlendirme yetisinin baltalanması, yansıtmalı fanteziye uyma baskısı yaratma tekniklerinden yalnızca biridir.

Yansıtmalı özdeşimin tetiklenmesiyle ilgili bahsedilmesi gereken bir diğer husus, yansıtmalı özdeşime uyma baskısının ardında varlığını hissettiren "yoksa. . . " tehdididir. Başka bir yerde (Ogden, 1976, 1978a), bebeğin annenin patolojisine uygun düşen şekilde davranması baskısından ve bebek uyum sağlayamadığı takdirde annenin gözünde mevcudiyetinin silineceği tehlikesinden bahsetmiştim. Bu tehdit, uyum gösterme talebinin arkasındaki "kaba kuvvettir": "Benim ihtiyaç duyduğum gibi olmazsan, benim için yoksun," veya bir diğer ifadeyle, "Sende ancak kendi koyduklarımı görebilirim; onları görmezsem, hiçbir şey yok demektir. " Terapötik etkileşimde terapist, hastanın yansıtmalı özdeşimiyle uyumlu davranmayı bıraktığı zaman hasta için var olmayacağı korkusunu hissetmek durumunda bırakılır (Bu mesele etrafında dönen bir terapinin detaylı tartışması için bkz. Ogden, 1978a).

Şimdiye dek, yansıtmalı özdeşimin iki yönünden bahsettim:

İlki, kendiliğin bir parçasından kurtulma ve bu parçayı öteki kişiyi içeriden kontrol edecek şekilde öteki kişiye yerleştirme fantezisini içerir. Yansıtmalı özdeşimin ikinci yönü, öteki kişiye yerleşme ve onu kontrol etme fantezisini destekleyen kişilerarası etkileşimdir. Yansıtıcının nesneyle etkileşimi yoluyla fantezinin iki yönü doğrulanır: (1) Nesnenin, yansıtılan kendilik parçalarının özelliklerine sahip olduğu fikri. (2) Nesnenin, yansıtan kişi tarafından kontrol edildiği fikri. Aslında "etki" gerçektir; fakat bu kontrol, kendiliğin nakledilen parçalarının nesnede ikamet etmesi yoluyla gerçekleştirilmesi hayal edilen mutlak kontrol değildir; daha ziyade, kişilerarası etkileşim yoluyla uygulanan dışsal bir baskıdır. Bu da bizi yansıtmalı özdeşimin üçüncü evresine getirir; bu evrede yansıtma alıcı tarafından "psikolojik işlemden" geçirilir ve değişikliğe uğramış halde yansıtıcı tarafından yeniden içselleştirilir. Yansıtmalı özdeşimin bu evresinde, yansıtmanın alıcısı kendini kısmen yansıtmalı fantezide hayal edilen şeklinde deneyimler. Aslında, alıcının deneyimi, yansıtıcıdan farklı olan birinin deneyimlediği yeni hislerdir. Alıcının hisleri yansıtıcınınkilere yakın olabilir, fakat bu hisler nakledilmiş hisler değildir. Alıcı kendi hislerinin yaratıcısıdır, her ne kadar bu hisler yansıtıcının uyguladığı özel bir tür baskı altında ortaya çıkmış olsa da. Ortaya çıkan hisler, farklı güçlü ve zayıf yanları olan farklı bir kişilik sisteminin ürünüdür. Hal böyle olunca, yansıtılan hislerin (daha doğrusu, alıcıda oluşan birtakım uyumlu hislerin), yansıtıcının benimsediğinden farklı bir yaklaşımla ele alınması olasılığı doğar. Alıcı, farklı savunmalar ve başka psikolojik süreçler yoluyla, hislerin işlemleyebilir, metabolize edebilir (Langs, 1976) kapsayabilir (Bion, 1961) ya da başka bir şekilde yönetebilir. Yansıtıcının yansıtmalı özdeşim kullanması, kendisinin bir parçasıyla başa çıkma yolunun, istenmeyen hisler ve temsillerden kendini kurtarmaya çalışmak olduğunu gösterir. Alıcının aynı hislerle başa çıkmak üzere kullanabileceği alternatif psikolojik süreçler arasında, kişiliğin diğer yönle-

riyle bütünleştirme, anlayarak konuya hakim olma, yüceltme (sublimation) gibi çabalar yer alır. Hislerle başa çıkmak için bu yöntemleri kullanmanın yansıtmalı özdeşim kullanmaktan farkı, bu yöntemlerin temelde hisleri ve fikirleri dışarı atma, unutma ya da inkar etme çabası olmamasıdır; daha ziyade, kişinin belli bir yönünü reddetmeden onunla yaşamaya veya onu kapsamaya yönelik farklı türdeki çabalardır. Yansıtmanın alıcısı kendi "içine" yansıtılan hislerle yansıtıcının yönteminden farklı bir şekilde baş edebilirse, yansıtılan özgün hislerin "işlemden geçmiş" bir versiyonu olarak görülebilecek yeni hisler ortaya çıkar. Yansıtılan hisler, düşünceler, temsillerle yaşanabileceği, bunların illa kendiliğin diğer yönlerine ya da değer verilen dışsal/içsel nesnelere zarar vermeyeceği hissi de bu yeni hislerle birlikte gelebilir (krş. Little, 1996). Bu yeni deneyim (ya da yansıtılan hisler ile alıcının bazı yönlerinin karışımı) söz konusu hislerin değerli, hatta zaman zaman keyifli olabileceğini bile hissettirebilir. İşlemlemenin "başarısının" göreceli olduğunu, her türlü işlemlemenin eksik kalacağını ve bir ölçüde alıcının patolojisinden etkileneceğini de unutmamak gerekir.

Yansıtmanın bu "hazmedilmiş" hali, alıcının yansıtıcıyla etkileşimleri yoluyla yansıtıcının içselleştirmesine hazır bulunur. Söz konusu içselleştirmenin (aslında yeniden içselleştirmenin) doğası, yansıtıcının olgunluk düzeyine bağlı olup, ilkel içe atmalardan olgun özdeşimlere çeşitlilik gösterir (krş. Schafer, 1968). Yeniden içselleştirme sürecinin biçimi ne olursa olsun, yansıtıcının metabolize edilmiş yansıtmayı içselleştirmesi, önceden sadece kurtulmayı isteyebileceği hislerle baş etmenin yeni yollarını bulması potansiyeli sunar. Yansıtma başarıyla işlemlendiği ve yeniden içselleştirildiği ölçüde, gerçek psikolojik gelişim meydana gelir. (Yansıtmalı özdeşimlerin yetersiz düzeyde alınması veya işlemlenmesinin sonuçları daha sonra ele alınacaktır).

Şimdi sunacağım örnekteki yansıtmalı özdeşimde, alıcı, yansıtıcıdan daha bütünleşmiş ve olgun düzeydedir. Bay J yaklaşık bir senedir analize geliyordu ve hem hasta hem de analist için tedavi açmaza girmişti. Hasta sürekli tedaviden bir fayda görmediğini, boşa vakit harcadığını sorguluyordu. Bay J tedavi ücretini hep isteksizce ödüyordu ama gitgide ödemelerini ertelemeye başlamış, analistte ödemenin hiç yapılmayabileceği şüphesi uyandırmaya başlamıştı. Analist kendini hastanın faturalarını ödemeden tedaviyi bırakabileceğini düşünürken buluyordu. Seanslar geçip gittikçe, analist elli beş dakika yerine elli dakikalık seanslar yapıp aynı ücreti alan meslektaşlarını düşünmeye başladı. Bir seansa başlamadan hemen önce hastayı ofise girmeden birkaç dakika bekleterek seans süresini kısaltmayı düşündü. Bütün bunlar hastanın ya da analistin dikkatini çekmeden gerçekleşiyordu. Analist seansları zamanında bitirme konusunda zorlanmaya başladı, çünkü hastaya "parasının karşılığını" vermediğine dair yoğun suçluluk hissi duyuyordu. Bu güçlük birkaç ay boyunca tekrarlandıktan sonra, analist analizin temel kurallarını muhafaza etmeye yaşadığı sıkıntıyı anlamaya başladı. Analist "beş para etmez" çalışması için ücret bekleyerek açgözlülük ettiğini hissettiğini fark etti; bu hislere karşı savunma olarak da zamanı cömertçe veriyordu, böylece kimse onu açgözlülükle suçlayamazdı. Hastanın kendinde yarattığı hisleri bu şekilde anlayan analist, hastayla ilgili malzemelere yeni bir gözle bakabildi. Bay J'nin babası çocuk on beş aylıkken onları terk etmişti. Annesi açıkça söylemese de bundan hastayı sorumlu tutmuştu. Konuşulmayan ama paylaşılan his, hastanın annesinin zamanı, enerjisi ve sevgisi konusundaki açgözlülüğünün babanın onları terk etmesiyle sonuçlanmış olmasıydı. Hasta, açgözlülük hislerini sahiplenmeme, inkar etme yönünde yoğun bir ihtiyaç geliştirmişti. Terapiye daha sık gelme isteğini analiste söyleyemiyordu, çünkü bu isteğini açgözlülük olarak görüyordu ve sonucunda analistte gördüğü (aktarımdaki) baba tarafından terk

edileceğini ve (aktarımdaki) anne tarafından saldırıya uğrayacağını düşünüyordu. Onun yerine, analizi ve analisti istemediği ve değersiz bulduğunda ısrar ediyordu. Analistle olan etkileşimin analistte alttan alta uyandırdığı açgözlülük hissi analiste de son derece kabul edilemez gelmiş ve analist de ilkin bu hissi inkar etme ve sahiplenmeme girişiminde bulunmuştur. Analist için açgözlülük hissini bütünleştirmenin ilk adımı, kendini suçlu hissettiğini ve açgözlülük hislerine karşı savunma yaptığını fark edebilmek oldu. Sonrasında, açgözlülük ve suçluluk hislerini inkar etmek, gizlemek, değiştirmek ya da yansıtmaktan ziyade onları anlamakla ilgilenen bir tarafını harekete geçirebildi. Psikolojik çalışmanın bu yönü için asli önem taşıyan şey, analistin açgözlülük ve suçluluk duyabileceğini, bunların illa kendisine zarar vermeyeceğini hissetmesiydi. Terapötik çalışmasını engelleyen şey analistin açgözlülük hisleri değil, bu hisleri inkar edip savunmaya dökmesiydi. Analist, kendisinin ve hastanın bu yönünü fark ettikçe ve bununla yaşayabildikçe, terapinin parasal ve zamansal sınırlarıyla daha iyi baş edebilir hale geldi. Artık çalışmasının karşılığında para almaktan memnun olduğunu saklamak zorunda hissetmiyordu. Bir süre sonra, hasta bir gün analiste çekini uzatırken (zamanında), analistin "yağlı bir çek" aldığı için mutlu göründüğünü, bunun bir psikiyatriste yakışmadığını söyledi. Analist hafif gülerek, para almanın güzel olduğunu söyledi. Bu etkileşim esnasında, analistin açgözlülük hislerini kabullenişi, bu hisleri sağlıklı bir şekilde kendi çıkarını gözetme ve kendine değer verme hisleriyle bütünleştirebilmesiyle birlikte, hastanın içselleştirmesine hazır bulunmuştur. Analist bu noktada hastanın kendi açgözlülüğünden korkmasını ve onun savunmacı yansıtmalı fantezisini yorumlamamayı tercih etti. Terapide daha ziyade yansıtmanın hazmedilmesi ve terapötik etkileşim yoluyla yeniden içselleştirilmeye hazır hale getirilme süreci yer tutuyordu.

Yukarıdaki tartışmanın ışığında, böyle bir yansıtmalı özdeşim anlayışının, psikoterapi ve psikanalizin hastanın psikolojik gelişimine nasıl katkıda bulunduğu sorusuyla doğrudan ilişkili olabileceğini düşünebiliriz. Hasta için sağaltıcı olan şeyin özü, terapistin ya da analistin hastanın yansıtmalarını almaya kendini hazır kılması, yansıtmanın işlemlenmesinde kendisinin daha olgun olan kişilik sisteminin özelliklerinden faydalanması, sonrasında da hazmedilmiş yansıtmayı yeniden içselleştirilmesi için terapötik etkileşim yoluyla sunmasında yatar (Langs, 1976; Malin ve Grotstein, 1966; Searles, 1963).

Özetlemek gerekirse, yansıtmalı özdeşim şematik olarak üç evrede kavramsallaştırılabilen bir dizi fantezi ve nesne ilişkisidir: İlk olarak, kendiliğin istenmeyen parçasından kendiliği kurtarma ve bu parçayı kontrolcü bir şekilde öteki kişiye koyma fantezisi; ardından kişilerarası etkileşim yoluyla yansıtmalı fanteziye uygun düşen alıcıda tetiklenmesi; son olarak da alıcının yansıtmayı işlemden geçirmesi ve yansıtıcının "metabolize edilmiş yansıtmayı" yeniden içselleştirmesidir.

III. Erken gelişim ortamı

Yansıtmalı özdeşim denen psikolojik süreç, önceki altbölümde anlatıldığı gibi, hem bir savunma türü, hem iletişim biçimi, hem ilkel bir nesne ilişkisi hem de psikolojik değişime giden bir yoldur. Bir savunma olarak yansıtmalı özdeşim, kendiliğin istenmeyen (genelde korkutucu) yönlerinden psikolojik uzaklaşma hissi yaratmaya hizmet eder; bir iletişim biçimi olarak yansıtmalı özdeşim, kişinin kendi hislerine uygun düşen hislerin öteki kişide tetiklendiği ve böylece öteki tarafından anlaşılma hissi ya da ötekiyle "birlik içinde" olma hissini yaratan bir süreçtir. Bir nesne ilişkisi türü olarak yansıtmalı özdeşim, kısmen ayrı olan bir nesne ile birlikte olma ve ilişki kurma yöntemi teşkil eder. Son olarak, psikolojik değişime giden bir yol

olarak yansıtmalı özdeşim, kişinin mücadele ettiği hislerin öteki kişi tarafından psikolojik işlemden geçirildiği ve değişmiş halde yeniden içselleştirme için hazır hale getirildiği bir süreçtir.

Yansıtmalı özdeşimin bu işlevlerinin her biri, bebeğin içsel ve dışsal deneyimini algılama, örgütleme, yönetme ve çevresiyle iletişim kurmayla ilgili erken dönem çabaları bağlamında gelişir. Aşırı derecede karmaşık, şaşırtıcı ve korkutucu bir uyaran yağmuruyla karşılaşan bebek, "yeterince iyi" annenin yardımıyla (Winnicott, 1952) deneyimini örgütlemeye başlayabilir. Bebek bu örgütleme girişiminde tehlikeli, acı verici, korkutucu deneyimleri rahatlatıcı, teskin edici, yatıştırıcı deneyimlerden ayrı tutmanın değerini keşfeder (Freud, 1920). Bu "bölme" türü, ilk psikolojik örgütlenme ve savunma biçimlerinin temel bir parçası olur (Jacobson, 1964; Kernberg, 1976). Bebek bu örgütlenme biçimini geliştirmek ve desteklemek için, kendisinin bazı yönlerinden kurtulma fantezilerini (yansıtmalı fanteziler) ve ötekilerin bazı yönlerini kendi içine alma fantezilerini (içe atmalı fanteziler) kullanır. Bu düşünme biçimleri, bebeğin psikolojik açıdan değerli bulduğu şeyleri tehlikeli ve yıkıcı bulduğu şeylerden uzakta tutmasına ve bunları fantezide korumasına yardımcı olur.

Bu psikolojik örgütlenme ve istikrar çabaları, anne-çocuk ikilisi bağlamında gerçekleşir. Spitz (1965), anne ve bebek arasındaki en erken "yarı-telepatik" iletişimi, konestetik türde bir iletişim olarak tanımlar; duyumsama bedenin içinde, iç organlarda hissedilir ve uyaranlar algılanmaktan ziyade "alınır". Annenin duygulanımsal durumu çocuk tarafından "alınır" ve duygu biçiminde kaydedilir. Anne de konestetik türde iletişim kurar. Winnicott yenidoğanın annesinde görülen artan alıcılığı güzel bir şekilde tanımlar:

> Annenin bebeğin yaşamının en başındaki işleyişini anlamak için, annenin neredeyse hastalık derecesindeki yoğun hassasiyet

duruma ulaştığını ve ardından bundan kurtulduğunu düşünmek gerekir. ... Anne ancak bu anlattığım şekilde hassaslaşırsa kendini bebeğin yerine koyup onun hissettiklerini hissedebilir ve ihtiyaçlarını karşılayabilir.

(Winnicott, 1956).

Bebek işte bu gelişimsel ortamda hem savunmaya hem iletişim kurmaya yarayan nesne ilişkilerinin eşlik ettiği bir fantezi biçimi olarak yansıtmalı özdeşim sürecini geliştirir. Yansıtmalı özdeşim, bebeğin iyi gelen şeyleri kötü ve tehlikeli gelenlerden güvenli bir mesafede tutma çabalarına katkıda bulunur. Bebek kendisinin birtakım yönlerini fantezide öteki kişiye emanet ederken, ne kendisinin o parçasıyla ne de öteki kişiyle teması kaybettiğini hisseder. İletişim açısından yansıtmalı özdeşim, bebeğin hissettiğini hissedebilmesinin aracıdır. Bebek hislerini annesine sözlü olarak anlatamaz; onun yerine annesinde bu hisleri tetikler. Yansıtmalı özdeşim kişilerarası iletişim biçimi olmanın yanı sıra, , psikolojik açıdan kısmen ayrı olan bir nesne ile olma biçimini temsil eden ilkel bir nesne ilişkisidir. Geçiş niteliğindeki bu nesne ilişkisi, öznel nesne aşaması ile gerçek nesne ilişkililiği arasında yer alır.

Böylece yansıtmalı özdeşimin psikolojik değişime giden yol olma şeklindeki dördüncü işlevine geliyoruz. Aşağıdaki varsayımsal etkileşim, yansıtmalı özdeşimin bu yönünün erken gelişim dönemindeki yerini tanımlamak amacını taşımaktadır. Çocuğun kendisine engel olan ya da karşı gelen herkesi yıkıp yok etme arzusundan korktuğunu hayal edelim. Çocuğun bu hislerle başa çıkma yöntemlerinden biri, yıkıcı arzuları fantezide bilinçdışı olarak anneye yansıtmak ve anneyle gerçek etkileşim yoluyla annede amaçlarının ve arzularının karşısında duran her şeyi yıkmak isteyen gaddar ve bencil bir kişi olduğu hislerini uyandırmaktır. Çocuğun annede böyle hisleri oluşturabilmesinin bir yolu, beslenmesi, tuvalet eğitimi, giyinmesi,

uyuması, uyanması, bakıcıyla kalması gibi birçok günlük etkinlik esnasında sürekli olarak inatçı davranmasıdır. Anne, gerçekçi olmayan bir şekilde, istekleri ile arasına giren herkesi öldürmeye hazır bir şekilde, engellenmişliğin öfkesiyle evde esip gürlediğini hissetmeye başlayabilir. Bu tür yıkıcı istekler ve dürtüler etrafındaki kendi çatışmalarını yeterince çözümlememiş olan bir anne, bu yoğunlaşan hislerle yaşamakta güçlük çeker. Çocuktan uzaklaşarak ve çocuğa hiç dokunmayarak bu tür hislerle baş etmeye çalışabilir. Ya da çocuğa karşı düşmanca veya saldırgan tavırlar sergileyebilir veya çocuğa tehlikeli bir şekilde özensiz davranabilir. Çocuğun hedef olmasını önlemek için bu hislerini eşine, ebeveynlerine, patronuna ya da arkadaşlarına çevirebilir ya da yansıtabilir. Alternatif olarak, anne bu yıkıcı engellenmişlik hislerinden ötürü duyduğu suçluluk veya korkuyla, çocuğa aşırı korumacı bir şekilde yaklaşabilir, onu asla gözünün önünden ayırmaz ve yaralanmasın diye kıpırdamasına bile izin vermez. Bu tip "yakınlıkta" cinsel öğeler bulunabilir; anne çocuğa dokunmasının zararlı olmadığını kendine göstermek için çocuğu sürekli okşayabilir. Annenin kendisinde uyanan hislerle bu şekilde başa çıkması, çocuğun engelleyici nesneleri öfkeyle yok etme arzusunun kendisi ve değer verdiği nesneler için tehlikeli olduğu hissini teyit etmesine yol açar. Bu durumda çocuğun anneden içselleştirdiği şey, bu hislerden kurtulması gerektiğine dair öncekinden daha da kuvvetli bir inanç olur. Buna ilaveten çocuk, annenin bu tür hislerle başa çıkmada kullandığı patolojik yöntemleri içselleştirebilir (gerginliği azaltma veya hisleri ifade etme biçimi olarak şiddetli canlandırma, aşırı yansıtma, bölme, inkar). Öte yandan, annenin yansıtılan hislerle "yeterince iyi" bir şekilde baş etmesi, içinde uyanan hisleri kendisinin başka yönleriyle bütünleştirebilmesi olabilir; yani sağlıklı düzeyde kendi çıkarını gözetmesi, istediği şeye ulaşmasını engelleyen çocuğuna kızma ve içerleme hakkını kabul etmesi, aşırı uzaklaşmadan veya karşı saldırıya geçmeden bu hisleri kapsayabile-

ceğine güven duyması. Bunların hiçbiri annenin bilinçli farkındalığında olması gerekmez. Söz konusu psikolojik bütünleştirme edimi, yansıtmalı özdeşimin işlemleme evresini teşkil eder. İşlemden geçirilmiş yansıtma (annenin engellenmişlik hislerine ve yıkıcı misilleme arzularına hakim olduğu hissi), annenin çocukla etkileşimleri yoluyla, çocuğun yeniden içselleştirmesine sunulur.

Bu gelişimsel açıdan bakıldığında, yansıtmalı özdeşim kavramının Kleincı kuramsal veya gelişimsel çerçeveden ayrılabileceği, hatta herhangi bir psikanalitik düşünce okulunun çerçevesinden ayrılabileceği görülür. Daha somut olarak ifade etmek gerekirse, yansıtmalı özdeşim ile ölüm içgüdüsü, haset kavramı, bünyesel saldırganlık kavramı arasında ya da Kleincı kurama veya metapsikolojiye özgü herhangi bir unsur arasında bağ olması zorunlu değildir. Dahası, yansıtmalı özdeşim kavramını herhangi bir gelişimsel zaman çizelgesine bağlayacak bir şey de mevcut değildir. Yansıtmalı özdeşim kavramı için gerekenler sadece şunlardır: (1) Yansıtıcının (bebek, çocuk veya yetişkin) yansıtmalı fantezisi kapasitesine (sembolleştirme biçimi genelde çok ilkel olsa da) ve yansıtmalı özdeşimin tetikleme ve yeniden içselleştirme evrelerinde yer alan nesne ilişkisi kapasitesine sahip olması. (2) Yansıtmanın nesnesinin, yansıtmayı "almak" için gereken nesne ilişkisi kapasitesine ve yansıtmayı bir şekilde "işlemleme" kapasitesine sahip olması. Bebek, gelişimin bir noktasında bu psikolojik görevleri yapabilir hale gelir ve yansıtmalı özdeşim kavramı bu noktada geçerli olur. Ne yazık ki yansıtmalı özdeşim genelde Kleincı gelişimsel zaman çizelgesine dair tartışmalarla kıstırılır, halbuki bu zaman çizelgesi hiçbir şekilde yansıtmalı özdeşim kavramının ayrılmaz parçası değildir.

IV. Tarihsel bir bakış açısı

Yukarıdaki tartışmanın teknik ve kuramsal etkilerinden bahsetmeden önce, yansıtmalı özdeşim kavramının gelişimine ve kullanı-

mına önemli katkılarda bulunanlara kısaca bakmak faydalı olacaktır. Yansıtmalı özdeşim kavramı ve terimi, Melanie Klein tarafından "Bazı Şizoid Mekanizmalar Üzerine Notlar" (Klein, 1946) başlıklı makalesinde getirilmiştir. Bahse konu makalede, Melanie Klein, "yansıtmalı özdeşim" terimini paranoid-şizoid gelişim evresinde ortaya çıkan psikolojik bir süreç için kullanır; bu süreçte, kendiliğin "kötü" parçaları bölünür ve bir başkasının "içine" yansıtılır, kişi kendini içeriden yok etme tehlikesi arz eden "kötü nesnelerden" kurtarmaya çabalıyordur. Bu kötü nesneler (ölüm içgüdüsünün psikolojik temsilleri) yansıtılarak "nesneye sahip olmak ve nesneyi kontrol etmek" amaçlanır. Klein'ın yansıtmalı özdeşimi uzun uzadıya ele aldığı bir diğer makale de "Özdeşim Üzerine" başlıklı makalesidir (Klein, 1955). Bu makalede Klein, Julian Green'in yazdığı bir öyküyü ("Yerinde Olsaydım") tartışarak, yansıtmalı özdeşim sürecindeki öznel deneyimi canlı bir şekilde anlatır. Green'in öyküsünde, şeytan, kahramana kendi bedeninden çıkabilme ve seçtiği herhangi birinin bedenini ve hayatını ele geçirme gücü bahşeder. Klein'ın anlatısında, kahramanın kendini bir başkasına yansıtma deneyimi tam da bir başkasında ikamet etme, onu kontrol etme ama gerçekte kim olduğu algısını tamamen kaybetmeme hissini yakalar. Kişi, bir başkasında misafir gibidir ama bu deneyimin yarattığı değişiklikten sonra bir daha asla önceden olduğu insan olmayacaktır. Buna ek olarak, bahse konu açıklama, Klein'ın yansıtmalı özdeşime bakış açısının önemli bir yönünü anlamamızı sağlar: Yansıtmalı özdeşim süreci, yansıtılan parça başarılı bir şekilde yeniden içselleştirilene kadar yansıtıcıyı yoksullaştıran, psikolojik açıdan tüketici bir süreçtir. Öteki kişiyi kontrol etmek ve kendi fantezilerine uygun davranmasını sağlamak, büyük bir dikkat ve psikolojik enerji tüketimi gerektirir, bu da kişiyi psikolojik anlamda zayıflatır.

Wilfred Bion (1959, 1961), yansıtmalı özdeşimi geliştirme ve uy-

gulama hususlarında önemli adımlar atmıştır. Yansıtmalı özdeşimi, bireysel terapide, hatta her türlü grup terapisinde hasta ile terapist arasındaki en önemli etkileşim biçimi olarak görür. Bion'un klinik odaklı bakış açısı, bu sürecin Klein tarafından pek izah edilmemiş bir yönünü vurgular: "Analist, ayırt etmesi ne kadar zor olsa da, başka birinin fantezisinde rol almaya manipüle edildiğini hisseder" (Bion, 1961). Bion, yansıtmalı özdeşimin, fantezi olmasının yanı sıra, bir kişinin öteki kişiyi manipüle etmesi, yani kişilerarası etkileşim olduğunun da hep farkındaydı. Bion'un çalışması, yansıtmalı özdeşimin kapsayıcısı (alıcısı) olma deneyiminin bazı tuhaf ve gizemli niteliklerini de yakalamayı başarır. Bu deneyimi, "düşüneni olmayan düşünceye" benzetir (Bion, 1977). Bir bakıma, yansıtmalı özdeşimin alıcısı olmak, kendine ait olmayan bir düşünceye sahip olmak gibidir. Bion'un dikkat çektiği bir başka nokta, ebeveynin (ya da terapistin), çocuğun (ya da hastanın) yansıtmalı özdeşimlerini alamamasının ciddi manada yıkıcı etkisi olduğudur: "çevrenin, en kötü ihtimalle hastanın bölme ve yansıtmalı özdeşim mekanizmalarını kullanmasını engellemesi" (Bion, 1959). Çocuğun ebeveynlerini yansıtmalı özdeşiminin kapsayıcısı olarak güvenli bir şekilde sırtını yaslayabileceği kişiler olarak deneyimlemesi normal gelişimin önemli bir parçasıdır.

Herbert Rosenfeld, yansıtmalı özdeşim kuramının şizofreniyi anlamada ve tedavi etmede klinik olarak kullanımı üzerine önemli makaleler yazmıştır (Rosenfeld, 1952b, 1854). Bilhassa, benlik yitimi ve zihin bulanıklığı durumlarının kalıtsal kökenlerinin izini sürmek için yansıtmalı özdeşim kavramını kullanmıştır.

Yansıtmalı özdeşim kavramının gelişimi ve kullanımı, Melanie Klein ve takipçilerinin çalışmalarıyla sınırlı kalmamıştır. Yansıtmalı özdeşim terimi diğer analitik düşünce okullarının mensupları tarafından her zaman kullanılmasa bile, Kleincı olmayanların çalışmala-

rı kavramın gelişiminde önemli yer tutmuştur. Örneğin Donald Winnicott yansıtmalı özdeşim terimini yazılarında nadiren kullanmıştır, fakat bence onun çalışmaların büyük bölümünde annenin yansıtmalı özdeşimlerinin ilk gelişimdeki rolü ve bu nesne ilişkisi kurma biçiminin normal ve patolojik gelişime etkileri incelenmektedir (Winnicott, 1952, 1967).

Michael Balint'in (özellikle "yeni başlangıç" olarak adlandırdığı tedavi evresinde) terapötik bastırmayla baş etme konusundaki açıklamaları (Balint, 1952, 1968), yansıtmalı özdeşimi idare etmekle doğrudan ilgisi bulunan teknik hususlara odaklanır. Balint, hastanın uyandırdığı hisler üzerine yorumlama yapmak veya başka şekilde eylemde bulunmak zorunluluğunu hissetmeye karşı bizi uyarır; terapist, hastayı ve hastanın uğraştığı, terapistin de görmesini istediği hisleri "kabul etmeli", "hastayla birlikte hissetmeli", "hoş görmeli", "idare etmelidir".

> Analist (hastanın gerilemesiyle başarılı bir şekilde başa çıkarken) her şeyi hemen "anlama" ve hoşa gitmeyen her şeyi doğru yorumlamalarıyla düzenleyip değiştirme çabasında değildir; esasen, hastanın çektiklerini "analiz edip" terapötik tümgüçlülüğünü kanıtlamaya çabalamaktansa, hastanın acılarına tahammül ve sabırla yaklaşır, yani kendi görece güçsüzlüğünü kabullenebilir.
>
> (Balint, 1968, s. 184).

Bunu, analistin, hastanın yansıtmalı özdeşimlerini almaya açık olması ama o hislere göre hareket etmek zorunda olmamasının hoş bir tarifi olarak da görüyorum.

Harold Searles, terapistin (ya da ebeveynin) hastanın (ya da çocuğun) yansıtmalı özdeşimlerini almaya kendini açmaya çalışmasından bahsederken kullandığımız dili zenginleştirir. "Kronik Şizofreninin

Psikoterapisinde Aktarım Psikozu" üzerine 1963 tarihli makalesinde, terapistin hastanın hislerinin bazı yönlerini deneyimlemeye karşı katı savunma sergilemekten kaçınmasının önemini tartışır: "Hasta, içinde beslendiği ve terapistten ihtiyaç duyduğu öznel açıdan insani olmayan parça-nesne ilişkisini tahammülle karşılayabilen ve geniş kendiliğine dahil edebilen terapistle özdeşim kurarak benliğini güçlendirir. " Searles aynı makalede şöyle ekler:

> Terapötik sembiyoz evresi boyunca hastanın terapistle kurduğu "delüzyonel aktarım" ilişkisine, terapistin ne ölçüde sahici ve derinden katılım hissettiğini sözcüklerle anlatmak güçtür; bu ölçüde hissederek katılımın "karşıaktarım psikozu" kanıtı olmadığını, daha ziyade tedavinin bu önemli evresinde hastanın ihtiyacı olan şeyin özü olduğunu terapistin kavraması gerekir.

Searles burada, terapinin, en azından belli gerileme dönemlerinde, terapistin kendine hastanın ne hissettiğini (azalan yoğunlukta) hissetme iznini verebildiği ölçüde ya da yansıtmalı özdeşim terminolojisini kullanırsak hastanın yansıtmalarını almaya kendini açık tutabildiği ölçüde ilerleyebildiği görüşünü sunar. Bu "hissederek katılım" hasta kadar kötü durumda olmak anlamına gelmez, çünkü terapist, yansıtmayı almaya ilaveten onu işlemleyip kendi "geniş" kişiliğine dahil etmeli ve bu bütünleştirilmiş deneyimi hastanın yeniden içselleştirmesine sunmalıdır. "Analistin Terapisti olan Hasta" (Searles, 1975) başlıklı makalesinde, analistin hastasının yansıtmalı özdeşimlerine kendisini açık tutma mücadelesine içkin olan gelişim fırsatını ayrıntılı bir şekilde anlatır.

Yansıtmalı özdeşim kavramını açıklamaya ve kavramı Kleinci olmayan psikanalitik bir çerçeveye oturtmaya çalışan birçok kaynak mevcuttur. Malin ve Grotstein (1966) yansıtmalı özdeşimi üç unsur etrafında tartışarak bu hacimli kavramı daha idare edilebilir kılmamıza yardımcı olacak klinik bir formülasyon sunar; bu üç un-

sur yansıtma, dışsal nesne artı yansıtılan kendilikten bir "alaşım" yaratma ve yeniden içselleştirmedir. Bu yazarlar, terapinin yansıtmalı özdeşim süreciyle hastanın içsel nesnelerinin değiştirilmesini içerdiği görüşünü ortaya koyarlar. Yorumlama, hastanın "yansıtmalarının analist tarafından nasıl alındığını ve kabul edildiğini" gözlemlemesine yardımcı olan bir yöntem olarak görülmektedir.

Son olarak, şimdilerde psikoterapi ve psikanalize dair uyumsal-etkileşimsel bir çerçeve geliştirme işiyle uğraşan Robert Langs'in (1975, 1976) çalışmasından bahsetmek istiyorum. Langs'in çalışmaları, yansıtmalı özdeşim kavramına terapötik süreci anlama aracı olarak giderek daha fazla önem verilmesini temsil eder (ayrıca bkz. Kernberg, 1968, 1976; Nadelson, 1976). Langs, analitik kuramın, analisti ekran gibi görmekten ziyade "hastanın patolojik içeriklerinin kapsayıcısı olarak, analitik etkileşimde tam anlamıyla yer alan" diye görmesi gerektiğini iddia eder (Langs, 1976). Böyle bir geçiş yaparak, terapistin hastanın aktarımla ilişkili olan ve olmayan malzemelerine nasıl karşılık vereceğini netleştirir, hastanın tedavisi için, bilhassa teknik hataları düzeltmek için gereken oto-analiz çalışmasını yapmak için daha iyi bir konumda oluruz. Langs için yansıtmalı özdeşim, etkileşimsel bir referans çerçevesi içindeki temel inceleme birimidir.

V. Teknik ve Klinik Kuram Bakımından Sonuçlar

Yukarıda sunulan yansıtmalı özdeşim görüşünün çeşitli teknik ve kuram bakımından ne gibi sonuçlar doğuracağı tartışmaya geçeceğim.

1- Hemen akla gelen sorulardan biri, "terapist kendini hastanın yansıtmalı fantezisine uygun düşecek şekilde deneyimlediğini gözlemlediği zaman, yani hastanın yansıtmalı özdeşiminin alıcısı olduğunu fark ettiği zaman ne yapar?" sorusudur. Yanıtlardan biri,

terapistin "hiçbir şey" yapmadığıdır; hislerini inkar etmeden ya da başka biçimlerde hislerden kurtulmaya çalışmadan, içinde hasıl olan hislerle yaşamaya çalışır. "Yansıtmayı almaya kendini açmak" derken kastedilen budur. Terapistin görevi hastanın hislerini kapsamaktır. Örneğin hasta ümitsiz bir şekilde korunamaz, sevilemez, tedavi edilemez olduğunu hissettiği zaman, terapist, terapinin ve terapistin bu ümitsiz hasta için bir değeri olmadığı hissine katlanabilmeli, aynı zamanda bu hisler üzerinden eyleme geçip terapiyi sonlandırmamalıdır (krş. Nadelson, 1976). Hastanın kendisi hakkında sunduğu "hakikat" bir geçiş olgusu olarak değerlendirilmelidir; bu hakikatin gerçek mi fantezi mi olduğunu tartışmak söz konusu değildir (Winnicott, 1953). Her türlü geçiş olgusu gibi o da aynı anda hem gerçeklik hem fantezi, hem öznel hem nesneldir. Bu çerçevede, "Hasta hiç iyileşemeyecekse, terapiye ne diye devam edelim ki?" sorusundan hareketle eylemde bulunmamak gerekir. Onun yerine, terapist, ümitsiz bir hastayla ümit vermeyen bir terapide yer aldığı, kendisinin de ümit vermeyen bir terapist olduğu hissiyle yaşamaya çalışır. Bu elbette hastanın hakikatin bütünü olarak deneyimlediği kısmi bir hakikattir. Tıpkı yeterince iyi annenin, çocuğun bir parça saten kumaşın yatıştırıcı ve hayat veren güçleri olduğunu hissedişindeki hakikati paylaşabilmesi gerektiği gibi, terapist de hastanın hissettiği "hakikati" duygusal anlamda gerçek olarak deneyimlemelidir.

Yansıtmalı özdeşimle nasıl başa çıkılacağı sorusunda dikkate alınması gereken birkaç şey daha bulunmaktadır. Bunlardan ilki, terapistin, hastanın yansıtmalı özdeşimlerini yerleştirebileceği boş bir kap olmadığıdır. Terapist kendi geçmişi, bastırılmış bilinçdışı, çatışmaları, korkuları ve psikolojik güçlükleri olan bir insandır. Hastaların mücadele ettikleri hisler, doğası gereği, hem terapist hem de hasta için insan yaşantısının bir hayli gerilim yüklü, acı verici ve çatışma dolu alanlarıdır. Kendi gelişim deneyimi ve analizi esnasında

ulaşmış olduğu daha yüksek düzeyde bütünleşmenin de yardımıyla, terapistin bu hislerden korkusunun ve kaçma meylinin hastaya nazaran daha az olduğu ümit edilir. Öte yandan, burada "ya hep ya hiç" durumu söz konusu değildir; hastanın yansıttığı hislerle baş etmek için terapistin ciddi çaba göstermesi, becerikli olması ve "kendini zorlaması" (Winnicott, 1960) gerekir. Hastasının yansıtmalı özdeşimlerini kapsama çabalarında terapistin başlıca araçlarından biri, hissettiği şeyleri, hasta ile arasında olan biteni anlayabilme becerisidir. Terapistin kuramsal eğitimi, kişisel analizi, deneyimi, psikolojik farkındalığı, psikolojik dili, bunları tümü anlamaya ve kapsamaya çalıştığı deneyime uygulanmak üzere sevk edilebilir.

Şimdi bir soru ortaya çıkar: "Terapistin hastanın yansıtmalı özdeşimini anlamak için gösterdiği çabanın ne kadarı yorumlama biçiminde hastaya sunulur?" Terapistin sadece anlaması değil, anladıklarını açık seçik bir şekilde söze dökebilmesi de terapötik etkisi için esastır (Freud, 1914; Glover, 1931). Yansıtmalı özdeşimlerle çalışırken, terapistin anladıklarını zamanı iyi ayarlanmış netleştirme ve yorumlamalara dökmesi yalnızca hasta için değerli olmakla kalmaz, terapistin içinde hasıl olan hisleri kapsama çabasının da esaslı bir kısmıdır. Terapistin vardığı kavrayış terapist için doğru bir yorumlama olabilir ama hasta için zamanı uygun olmayabilir. Bu durumda, yorumlama "sessiz yorumlama" olmalıdır (Spotnitz, 1969), yani terapistin zihninde formüle edilir ama hastaya sözle ifade edilmez. Sessiz yorumlamanın bir diğer önemli yönü, hastaya sunulan yorumlamada yer alandan çok daha yoğun oto-analiz malzemesi içerebilmesidir. Terapistin kendi kendini bu şekilde analiz etmeye devam etmesi, hastalarının kendisinde uyandırdığı hislerle mücadele etme, bu hisleri kapsama ve oradan hareketle gelişme çabaları için çok kıymetlidir.

Bunun diğer yönünden de bahsetmek gerekir. Terapistin, yansıt-

malı özdeşimlerle baş ederken, hastanın terapisini münhasıran kendi psikolojik sorunları için yardım bulabileceği bir alan olarak kullanabilmesi gibi bir tehlike söz konusudur. Bu durum, hasta bakımından, anne-çocuk ilişkisinin neredeyse tek odak noktasının annenin ihtiyaçları olduğu erken patojenik bir etkileşimin tekrarıyla sonuçlanabilir (bu etkileşim genellikle patolojik düzeyde narsisistik hastaların çocukluğunda görülür) (Bu tür anne-çocuk etkileşiminin daha ayrıntılı incelemesi için bkz. Ogden, 1974, 1976, 1978a).

2- Yansıtmalı özdeşimlerle başa çıkmada yapılan hataların fark edilmesi ve atılabilecek düzeltici adımlar yukarıdaki tartışmanın muhtelif yerlerinde ele alınmıştır. Teknik hatalar genelde terapistin hastanın yansıtmalı özdeşimini yeterli düzeyde işlemleyemediğini gösterir. Terapist, hastanın yansıttığı hislerle başa çıkma yöntemleriyle özdeşim kurarak veya kendi alıştığı savunmalara dayanarak, kendinde uyanan hislere karşı savunmaya geçip inkar, bölme, yansıtma, yansıtmalı özdeşim ya da canlandırma mekanizmalarını aşırı şekilde kullanabilir. Esasen savunmacı olan bu duruş, hastanın ve terapistin "ilişkilerinde doyuma, hoşnutluğa ulaşma ve savunmalarını pekiştirme arayışında olduğu uygunsuz bir terapi ittifakına" (Langs, 1975) sebep olabilir. Terapist kendi savunmalarını desteklemek için teknikten sapabilir, hatta temel psikoterapi ve psikanaliz kurallarını ve çerçevesini ihlal edebilir; örneğin ilişkiyi sosyal bağlama taşıyabilir, hastaya hediyeler verebilir ya da hastanın hediye vermesini cesaretlendirebilir, gizlilik ihlali yapabilir, vb. Terapistin yansıtmalı özdeşimi yeterince işlemleyememesi iki şekilde tezahür eder: Hasıl olan hislerin farkında olmaya karşı katı savunma uygulaması ya da hislerin veya hislere yönelik savunmanın eyleme dönüşmesine izin vermesi. Yansıtmalı özdeşimin kapsanması bu şekilde sekteye uğradığında, hasta yansıttığı kendi hislerini, terapistin bu hislere dair korkuları ve başa çıkamamasıyla beraber, yeniden içselleştirir. Has-

tanın korkuları ve patolojik savunmaları pekişir ve yaygınlaşır. Buna ilaveten, hasta, patolojisinin önemli yönlerini paylaşan bir terapistten yardım görme ihtimalinden ümidini kesebilir.

3- Terapötik ikilide yansıtmalı özdeşimi kullanan tek kişi hasta değildir. Tıpkı hastanın yansıtmalı özdeşimlerine uyum sağlaması için terapiste baskı uygulayabilmesi gibi, terapist de benzer şekilde kendi yansıtmalı özdeşimlerini geçerli kılmak için hastaya baskı uygulayabilir. Terapistler hastalarının "iyiye gitmesini" isterler (pek çok faktörün karmaşık etkisiyle) ve bu genelde terapistin hastayı ideal hastaya çevirdiği tümgüçlü fantezinin temelidir. Terapist terapötik etkileşim aracılığıyla hastaya kendi dilediği "iyileşmiş" hasta gibi davranması yönünde baskı uygulayabilir. Nispeten sağlıklı olan hasta genelde bu baskının farkına varır ve terapiste "beni 'başarılarından' biri haline getirmene izin vermeyeceğim" mealinde bir şeyler söyleyerek terapisti uyarır. Böyle bir ifadenin arkasında birden çok faktör yatıyor olabilse de, terapistin yansıtmalı özdeşim yapmış, hastanın da terapistin yansıtmalarını başarıyla işlemleyebilmiş olma ihtimaline karşı terapisti uyarmalıdır. Hasta yansıtmalı özdeşimi bu şekilde işlemleyemediğinde hastaya ve terapiye çok daha zarar verici bir durum ortaya çıkar; hasta ya baskıya uyum sağlamak ("ideal" hasta olmak) ya da baskıya karşı isyan etmek (direnci tırmandırmak veya terapiyi sonlandırmak) zorunda kalır.

Winnicott (1949) ayrıca terapistlerin ve ebeveynlerin hastaları ve çocukları için arzuladıkları tek şeyin iyileşmeleri ve büyümeleri olmadığını hatırlatır. Hastaya ya da çocuğa yönelik saldırma, öldürme, yok etme gibi nefret dolu arzular da mevcuttur. Terapinin çıkmaza girmesi, hastanın sürekli sessiz kalması, kendine zarar veren veya şiddet dolu faaliyetlerde bulunması, hastanın terapistin hastaya saldıran veya hastayı imha eden yansıtmalı özdeşimi ile uyum sağlama çabalarının işareti olabilir. Winnicott'un ileri sürdüğü gibi, ebevey-

nler ve terapistler, çocuklarına ve hastalarına yönelik öfkelerini ve öldürme isteklerini, eyleme dönüştürmeden veya inkar ve yansıtma yoluyla bunlardan kurtulmak zorunda kalmadan bütünleştirmek zorundadırlar. Terapistin devamlı ve değişmeyen yansıtmalı özdeşimleri, tespit edildiği takdirde, kendi psikolojik durumunu ciddi bir şekilde incelemesi ve belki de kendi analizinde ele alması gerektiği konusunda terapiste uyarı işareti olmalıdır.

4- Bu makalede özetlenen yansıtmalı özdeşim anlayışı ışığında, yansıtmalı özdeşimin bir grup ilgili psikolojik süreçle bağlantısını açıklığa kavuşturmak istiyorum: Yansıtma, içe atma, özdeşim ve dışsallaştırma. Daha evvel bahsedildiği gibi, geniş anlamda yansıtma, kişinin kendiliğin bir yönünü dışarı atmış gibi hissettiği bir düşünce biçimidir. Yansıtmalı özdeşimde yer alan yansıtmalı düşünce biçimi ile bağımsız bir süreç olarak yansıtma arasında ayrım yapılmalıdır. Yansıtmalı özdeşim bağlamında, kişi yansıtmalı düşünce biçimini kullanarak fantezide kendisinin bir parçasından kurtulur ve bu parçayı başka birine yerleştirir. Dışarı atılan his, fikir, kendilik temsili vb. şeyler bakımından öznel deneyim, öteki kişiyle birlik içinde olma hissidir. Aksine, bağımsız bir süreç olarak yansıtmada, kendiliğin dışarı atılan yönü reddedilir ve yansıtmanın nesnesine atfedilir. Yansıtıcı, nesne ile yakınlık hissetmez, genelde nesneyi yabancı, tuhaf, korkutucu olarak deneyimler. Oysaki yansıtmalı özdeşimde, yansıtmalı düşünce biçimi, yansıtma ve içselleştirme arasındaki dinamik etkileşimin bir unsurudur. Öte yandan, yansıtma ve yansıtmalı özdeşim arasındaki farkın ya hep ya hiç meselesi olmadığını göz önünde bulundurmakta fayda var. Knight'ın (1940) dikkat çektiği gibi, her yansıtmalı süreç içe atmalı bir süreçle etkileşimi ve her içe atmalı süreç de yansıtmalı bir süreçle etkileşimi içerir. Yansıtma ve yansıtmalı özdeşim bir eğimin iki ucu gibi düşünülmelidir; eğimin yansıtmalı özdeşim ucuna doğru gidildikçe yansıtmalı ve içe atmalı süreçler arasındaki etkileşimin baskınlığı artar.

Yansıtmalı özdeşimin ilk evresine yansıtmadan farklı olarak yansıtmalı düşünce biçimi temel oluşturduğu gibi, üçüncü evresine de içe atmadan farklı olarak içe atmalı bir süreç temel oluşturur. Yansıtmalı özdeşimin son evresinde, kişi kendiliğinin öteki kişide "dinlenmekte olan" (Bion, 1959) yönüne yeniden sahip olduğunu hayal eder. Bu fanteziyle bağlantılı olan bir içselleştirme sürecinde, nesnenin yansıtmalı özdeşimle başa çıkma yöntemi algılanır ve nesnenin bu yönünü kendiliğin parçası haline getirme çabası olur. Schafer'ın (1968) çıkardığı şemayı takip edecek olursak, içe atma ve özdeşim, içselleştirme sürecinin türleri olarak ele alınır. Yansıtıcının olgunluk düzeyine bağlı olarak, kullandığı içselleştirme süreci türü, ilkel içe atmadan olgun özdeşime kadar çeşitlilik gösterebilir. İçe atmada, nesnenin içselleştirilmiş yönü, kişilik sisteminin kalanıyla yeterince bütünleştirilemez ve kendilik içinde yabancı bir unsur ("bir varlık") olarak deneyimlenir. Özdeşimde güdülerin, davranış kalıplarının ve kendilik temsillerinin değişimi söz konusudur; öyle ki birey öteki kişinin belirli bir yönüyle ilgili olarak "nesneye benzer" ya da "nesneyle aynı" hale geldiğini hisseder. Dolayısıyla içe atma ve özdeşim terimleri, yansıtmalı süreçlerden bağımsız olarak da yansıtmalı özdeşimin bir evresi olarak da işleyebilen içselleştirme süreçlerini ifade eder.

Daha önce bahsedilenleri biraz daha genişletmek gerekirse, dışsallaştırma kavramı (Brodey'in tartıştığı gibi, 1965) dar anlamda kullanıldığında, gerçekliğin manipüle edilerek nesneye yansıtmalı fanteziye uyma baskısı yapılan özel bir yansıtmalı özdeşim türünü anlatır. Bununla birlikte, daha geniş anlamda, her yansıtmalı özdeşimde "dışsallaştırma" mevcuttur; zira kişinin yansıtmalı fantezisinde psikolojik temsiller, düşünceler ve hislerden oluşan içsel alandan öteki insanlar ve onlarla etkileşimlerden oluşan dışsal alana kayma vardır. Yansıtmalı özdeşimde bulunan kişi, dışsal

nesnenin psikolojik temsillerini değiştirmekten ziyade, ötekinin his durumunda ve kendilik temsillerinde değişiklikler yaratmaya çalışır ve genelde başarılı olur.

5- Son olarak, yansıtmalı özdeşimi yansıtmalı aktarım, karşıaktarım ve yansıtmalı karşı-özdeşimle ilişkili olarak konumlandırmaya çalışacağım. Aktarım, önceki bir nesneyle ilişkiden kaynaklanan niteliklerin, hislerin ve fikirlerin terapiste atfedilmesini içerir. Aktarım yansıtması, kendiliğin bazı yönlerinin terapiste atfedildiği bir aktarım türüdür. Aktarım yansıtması ile aktarım ilişkisinde yansıtmalı özdeşimin yer alması arasındaki ayrım, aktarım yansıtmasının büyük ölçüde intrapsişik bir savunma olgusu olmasıdır. Halbuki yansıtmalı özdeşim sadece intrapsişik bir olayı (yansıtmalı fantezi) içermekle kalmaz, aynı zamanda nesnenin yansıtmada temsil edildiği şekle bürünme baskısı gördüğü kişilerarası bir etkileşimi içerir. Ayrıca yansıtmalı özdeşime kıyasla, diğer yansıtma biçimlerinde olduğu gibi, yansıtmalı aktarımda da kendiliğin bir yönünün inkar edilmesi daha ağır basar ve nesne ile birlik içinde olma hissi daha azdır.

Karşıaktarım birkaç farklı biçimde tanımlanmıştır. Bazıları karşıaktarımı hasta tarafından terapistte ortaya çıkarılan ve terapistin analiz edilmemiş patolojisini yansıtan hisler olarak ele almıştır. Bu tür hisler terapistin hastasına terapötik karşılık verebilmesini engeller. Bazıları karşıaktarımı terapistin hastaya yönelik tepkilerinin bütünü olarak görmüştür. Bazıları ise karşıaktarımın bir bölümünün, terapistin hastanın aktarımına verdiği olgun ve empatik karşılığı temsil eden "nesnel karşıaktarım" olduğunu söyler (Winnicott, 1949). Terapistin hastaya bu tepkisinin, hastanın aktarımda sergilediği önceki ilişkiyi tamamladığı düşünülür. Karşıaktarımın geri kalanının da terapistin patolojisini gösterdiği düşünülür. Winnicott'un görüşünün, terapistin hislerinin hastanın yansıtmalı özdeşimini başarıyla ele almadaki rolünü netleştirmede çok faydalı olduğunu düşünüyorum.

Yansıtmada yer alan hisleri deneyimlemek ve işlemlemek, hastanın yansıtmalı özdeşiminin nesnesi olarak terapistin görevidir. Terapist, hastanın önceki bir ilişki temelinde inşa ettiği nesne ilişkisine bir ölçüde katılma iznini kendine verir. Terapist bu şekilde davranarak, önceden içselleştirilmiş nesne ilişkisinin niteliklerini gözlemleme ve zaman içinde söz konusu hisleri işlemleyerek hastanın terapide yalnızca eski bir ilişkiyi yinelemediği bir noktaya gelme fırsatı yakalar. Winnicott'un terminolojisinde, terapist çalışmasının bu boyutu, nesnel karşıaktarımın gözlemlenmesi ve terapötik amaçlı kullanılmasıdır. Hastanın yansıtmalı özdeşimiyle başa çıkmada terapistin yetersiz kalması, genelde, nesnel karşıaktarım verilerinden terapötik olarak faydalanmak yerine Grinberg'in (1962) ifadesiyle "yansıtmalı karşı özdeşimde" bulunduğunu gösterir. Söz konusu karşıaktarım biçiminde terapist, farkında olmadan, kendini tamamen hastanın yansıtmalı özdeşiminde olduğu gibi deneyimler; hastanın bilinçdışında kendisinin olmasını istediği kişi olmaktan kendini alamadığını hisseder. Bu durum, terapötik açıdan hastanın yansıtmalı özdeşimine "açık olmakla" aynı şey değildir, çünkü "açık olma" durumunda terapist sürecin farkındadır ve hastanın ondan deneyimlemesini istediği hisleri sadece kısmen ve daha az yoğunlukla paylaşır. Yansıtmalı özdeşimle başa çıkabilmek bir denge meselesidir; terapist, hastanın yansıtmalı özdeşimini almaya yeterince açık olmalı, fakat terapötik etkileşimi etkili bir şekilde analiz edebilmek için süreçle arasına yeterli derecede psikolojik mesafe koymayı ve bunu muhafaza etmeyi de unutmamalıdır.

Özet

Bu makale, yansıtmalı özdeşim kavramını netleştirmek amacıyla, bu psikolojik-kişilerarası süreçte yer alan fantezi-nesne ilişkileri bağlantısının ana hatlarını çıkarır. Yansıtmalı özdeşim, birlikte tek bir psikolojik birim teşkil eden üç evreyi içeren bir grup fantezi ve

bunlara eşlik eden nesne ilişkileri olarak ele alınmaktadır. İlk evrede, yansıtıcı, kendiliğin bir yönünden kurtulmayı ve bunu kontrolcü bir şekilde öteki kişiye yerleştirmeyi hayal eder. İkinci olarak, yansıtıcı, kişilerarası etkileşim yoluyla, alıcı üzerinde yansıtmayla uyumlu hisleri deneyimleme baskısı uygular. Son olarak, alıcı, yansıtmayı psikolojik olarak işlemler ve yansıtıcının yeniden içselleştirmesi için değişmiş bir versiyonunu sunar.

Yansıtmalı özdeşim, burada formüle edildiği gibi, şu işlere yarar: (1) Savunma olarak, kişinin istemediği veya içinde tehlikede olduğunu hissettiği bir parçasından kendisini uzaklaştırmasına, aynı zamanda fantezide bu parçayı öteki kişide "canlı" tutmasına. (2) İletişim biçimi olarak, kişinin bir başkasına kendi hislerine benzer şeyler hissetme baskısı uygulayarak anlaşılmasını sağlamasına. (3) Nesne ilişkisi olarak, yansıtıcının alıcıyı kendilik parçalarını muhafaza edecek kadar ayrı ama belli bir hissi gerçekten paylaştıkları yanılsamasını sürdürecek kadar da ayrışmamış şekilde deneyimlemesine. (4) Psikolojik değişim yolu olarak, kişinin boğuştuğu hislerin benzer hislerin başka biri tarafından işlemlenmesine ve ardından yansıtıcının alıcının hasıl olan hislerle başa çıkma biçimiyle özdeşim kurabilmesine.

Yansıtma ve yansıtmalı özdeşim, kendiliğin bazı parçalarının dışarı atılmasına ilişkin fantezilerden oluşan yelpazenin iki ucunu temsil eder; yansıtma ağırlıklı olarak tek kişilik bir olgu olup, kendilik ve nesne temsillerinin değişmesini içerir; yansıtmalı özdeşimde ise aksine yansıtmalı fantezilerin dışsallaştırma-içselleştirme yoluyla dışarıdaki gerçek nesneleri etkilemesi şarttır.

18

YANSITMALI ÖZDEŞİMİN DEĞİŞİK YÜZLERİ

Albert Mason

Melanie Klein 1946 yılında önemli çalışmalarından biri olan "Bazı Şizoid Mekanizmalar Üzerine Notlar" adlı çalışmasını yayımladı. Söz konusu makalede Klein yaşamın ilk üç ayında meydana gelen ruhsal süreçleri tanımladı; erken benliğin özelliklerini, nesne ilişkilerinin ve kaygılarının biçimini ve doğasını tasvir etti. Klein idealleştirmeyi, benlik dağılmasını ve "yansıtmalı özdeşim" terimini kullandığı bölmeyle bağlantılı yansıtmalı süreçleri içeren şizoid durumları tanımladı. Klein için bölme, bu aşamadaki gelişimin ve zihin durumunun anahtar kavramıydı.

Klein (1921) ilk yayımlanan makalesinde de bölme süreçlerini inceledi ve 1930'lar boyunca bölmenin patolojik biçimlerinden daha normal biçimlerine kadar bölme üzerine araştırmalarını sürdürdü. Benliğin kaygıya karşı ilk savunmasının bastırma değil dışarı atma [*expulsion*] olduğunu ileri sürdü; bastırma durumunda, kaygı bilinçdışında olmasına rağmen kendiliğe yapışık kalıyor, bölmenin sert bir biçimi olan dışarı atma ise benliği acıdan, sıkıntıdan ve kaygıdan kurtarıyordu. Klein, dışarı atma fantezisinin de nesneyle ilişkili olduğuna inandığı için, kendiliğin bölünmüş parçaları da nesnenin içine gidiyordu. Nasıl ki içe atma –beslenme gibi– her zaman nesneden geliyorsa, yansıtma da –boşaltım gibi– her zaman nesnenin üstüne

veya içine gidiyordu. Beslenme (yani içe atma) nazik, şefkatli, obur, açgözlü, ısırarak, kopararak veya şiddetli olabilir; yansıtma da işgalci, parçalayıcı, erotik, sahiplenici veya yansıtıcının belli bir andaki fantezilerine dayanan diğer birçok nitelikte olabilir. Dışarı atma ve edinmenin birleşimi olan yansıtmalı özdeşim için de tam olarak aynısı geçerlidir.

Yansıtmalı özdeşim ile sindirim sistemi arasındaki benzetmeyi sürdürecek olursak, beslenmenin veya ihtiyaçlarını edinmenin iki yönteminden bahsedilebilir. Yöntemlerden biri, nesneden tekrar tekrar beslenmeyi, gıdayı sindirmeyi (yani içsel olarak çalışmayı ve düşünmeyi) ve elde kalanları değerlendirmeyi içerir, böylece kişi eğer tercih ederse sonunda besleyici nesne gibi olabilir. Bu sistemde, kendilik ve nesnenin ya da ağız ve memenin ayrı olduklarının farkında olmaya eşlik eden kaygılara tahammül edilir. Buna karşıt olarak besleyiciyi (memeyi) bütünüyle yiyip yutma yöntemi vardır, böylece mümkün olduğunca kısa zamanda ve az çalışmayla besleyici nesne olmak amaçlanır, dolayısıyla ayrılığın farkında olmanın vereceği acıdan topyekun kaçılır. Haset edilen nesneyi veya memeyi yansıtmalı özdeşimle edinmek ve o nesne olmak, nesneyi açgözlü bir şekilde yiyip yutarak edinmek ve o nesne olmak, pek çok karmaşık sonuç üreten iki tümgüçlü fantezidir.

Klein'ın fikirlerinin ikinci ana damarı "Oedipus kompleksinin erken aşamaları" (Klein, 1928) başlıklı bir makalede şekillendi ve annenin bedenini işgal etme fantezileriyle ilgiliydi. Bu işgalin arkasında pek çok güdü vardı. Bu güdüler sevgi, nefret, üzüntü, sadizm, sahiplenmecilik ya da kaynaşma arzusu gibi herhangi bir duygulanımsal durumdan kaynaklanabilirdi. Klein, bebeğin bir iç dünyası (kendisi), bir de dış dünyası (eşittir annenin bedeni) olduğunu düşünüyordu. Bu iki dünya arasındaki sınırlar, kendilik ve nesne arasındaki ayrımı sıklıkla bulandıran sürekli içe atma ve yansıtma süreçlerinden dolayı genelde ortadan kalkıyor veya geçirgen oluyordu.

Bu ilk dönem fikirlerinin hepsi bir araya gelerek, bölme ve yansıtmayla bağlantılı olan ayrı ama ilişkili birtakım süreçler için genel bir terim olan yansıtmalı özdeşim kavramını oluşturdu. Klein, yansıtmalı özdeşimin paranoid-şizoid konumdaki kaygıya karşı önde gelen savunma olduğuna ve nesnelerin bölünmüş ve yansıtılmış kendilik parçalarıyla eş tutulduğu, bu dönemde tipik olan narsisistik nesne ilişkilerinin özelliklerini oluşturduğuna inanıyordu. Yansıtmayla eş zamanlı olarak, nesnenin istenen, haset edilen niteliklerini ve kapasitelerini edinme amacını taşıyan içe atma ve özdeşim gerçekleşiyordu. Klein ayrıca yansıtmalı özdeşimin aşırı kullanımı nedeniyle benliğin nasıl yoksullaştığını tanımlamıştır. Örneğin kendiliğin kavgacı, saldırgan parçalarının yansıtılması ve bu niteliklerin benliğe katabileceği gücün kaybedilmesi sonucunda benliğin işlevselliği zayıflayacaktır.

Yansıtmalı özdeşim en başından beri yansıtmayla karıştırılmış, her iki terim de tam olarak ayırt edilmeyen olguları tanımlamak için tarihsel olarak birbiriyle örtüşen şekillerde kullanılmıştır. Freud, yansıtmayı, bir paranoya durumu yaratacak şekilde kişinin fikirlerinin bir başkasına yüklenmesi olarak tanımlamıştır. Freud'un yansıtma kavramı, büyük ölçüde dürtülerin ve hislerin nesneye yansıtılmasıyla sınırlıdır. Abraham daha çok içsel bir nesnenin dış dünyaya yansıtılmasıyla ilgilenmiştir. Klein bu fikirleri geliştirmiş ve benliğin bölünmüş parçalarının yansıtılmasını tanımlamıştır. Örneğin nesneye yansıtılan şeyin sadece öfke olmadığını, annesinin kardeşine gösterdiği ilgiyi kıskanan, kişiliğin öfkeli bebek parçasının yansıtıldığını öne sürüyordu.

Yansıtmalı özdeşimin bir örneği, bir hastayla seanslara tatil arası verilmeden önce yaşandı. Geçmişinde kız kardeşinin doğumuyla öfke nöbetleri geçirmiş olan ve biberonunu bırakamayan bu erkek hasta, otuz yıl sonra kız kardeşinin doğum gününde şu rüyayı

görmüştür: Annesi ve babası kaybolan kız kardeşini arıyordu. Döndüklerinde annesinin beyaz bıyığı olmuştu, hastaya göre bunun sebebi kokain çekmesiydi. Babası kontrolsüz bir şekilde araba kullanıyordu. Hasta o an ikisine de bakmak zorunda kalacağını hissetti. Onları bırakmaya çalıştığında, ailesi ona kalması için yalvardı ve hasta bunu yapamayınca çok öfkelendiler. Bu rüyada, kontrol kaybı, kıskançlık ve öfke sergileyen ebeveynler, kız kardeşi doğduğunda hem öfke hem kıskançlık hisseden hastanın bebek parçasının yansıtmalarını taşıyorlardı. Hastanın eskiden süte bağımlılığı (biberonundan ayrılamaması), beyaz bıyığı olan annesine yansıtılmış; hasta hem şefkatli ebeveyn hem de dışlanan çocukta kıskançlık yaratacak şekilde ilgisi başka yerde olan ebeveyn olmuştur. Ben daha sonra aktarımda, hasta tatilini yarıda keserek benim tatilimi önceden ele geçirdiği zaman hastanın dışlanmış çocuk parçasını taşıyan dışlanmış ebeveyn oldum.

Klein ayrıca yansıtılan benlik parçalarının genelde içsel bir nesneyle bağlantılı olduğuna dikkat çekmiştir. Benlik ve içsel nesneleri, kendilik ile dışsal dünyanın karışımı ve bütünleşmesinden oluşturulduğu için, tüm süreç aşırı derecede karmaşıktır. Klein, Freud'un yansıtma kavramına derinlik ve karmaşıklık katarak, dürtülerin yansıtılmasının bu dürtülerle ilişkili benlik parçalarının da eş zamanlı olarak yansıtılması anlamına geldiğini vurgulamıştır. Dolayısıyla benlikte bir bölünme gerçekleşir. Kendiliğin yansıtılan yönü veya yönleri nesnenin içine gider ve sonuç olarak nesnenin görünümünü bozar. Buna ilaveten, kendilik parçalarının bölünmesi ve yansıtılması sonucunda ortaya çıkan yoksullaşma nedeniyle kendilik algısı değişir.

Kendilik parçalarının yansıtılması genelde yansıtıcı nezdinde yansıtmanın alıcısına karşı (ister anneden çocuğa ister çocuktan anneye) derin bir bağlılık ve sorumluluk hissi uyandırır. Çok ağır bozuklukları olan veya çok yoksul hastalarla zorlanımlı bir şekil-

de çalışan terapistlerde bu görülebilir; bu kişiler terapistin kendinde nefret ettiği veya reddettiği parçaları bilinçdışında temsil ediyor çıkabilirler. Belli bir nüfusa böyle zorlanımlı bir şekilde bakmak, bilinçdışı suçluluğun aklanmasıyla ilgili de olabilir, sanki terapist hastaların kötü durumlarından sorumluymuş gibi. Örneğin bir dişçi her hastada bunun gerekli bir operasyon olduğunu iddia ederek en ufak dürtmede hastalarının dişlerini çekiyordu. Aslında kendi dişlerini otuz altı yaşındayken çektirmişti. Rüyasında sıklıkla ön dişleri muazzam bir kurt sürüsü tarafından kovalandığını görüyordu. Tahmin edilebileceği gibi, dişçinin hem oral hem de genital arzularının doymak bilmez ve tehlikeli bir şekilde nesnelere zarar verici nitelikte olduğu hissediliyordu. Diş çekimi, yıkıcı fantezileri için hem ceza hem de önlem oluyordu.

Yansıtmalı özdeşim ile daha basit yansıtma mekanizması arasındaki farkların, yansıtmalı özdeşimle alakalı çok çeşitli fantezilerin sonuçlarından dolayı ortaya çıktığı görülebilir. Bu sonuçlar arasında, örneğin paranoya, kendiliğin tehditkar parçalarının ötekilere yansıtılması sonucunda ortaya çıkar. Klostrofobi, nesnede takılıp kaldığı hissedilen kendilik parçasıyla özdeşimin sonucu olabilir. Yansıtılan kendilik parçasını taşıyan nesneyle özdeşimin sonuçları daha farklıdır. Nesneye zarar vermeye niyetli düşmanca bir yansıtmanın yeniden içe atılması, içe atma somatik olarak konumlandırıldığı zaman hipokondriye (hastalık hastalığı) sebep olabilir; oysaki zarar görmüş bir nesnenin yeniden içe atılması, zarar görmüş ya da ölü içsel nesne olarak deneyimlenebilir, bu da depresyonun sık rastlanan sebepleri arasındadır. Yansıtmaları içeren içselleştirilmiş nesneler, kişiyi tüm keyifli ve iyi deneyimlerden mahrum bırakabilen içsel zulmediciler olarak deneyimlenebilen karmaşık üst benlikler haline gelir. Değersizleştirilen ya da zarar görmüş nesnenin içe atılmasının yarattığı depresif sonucunun aksine, idealleştirilen nesnenin içe atılması ve

onunla özdeşim kurulması manik ruh hali ya da saplantılı mükemmeliyetçilik yaratır.

Haset ve kıskançlıktan kaynaklanan düşmanca yansıtmalar, çocuğun ebeveynlerin hazzına veya yaratıcılığına dair görüşüne zarar verir ve bunu çarpıtır. Psikolojik cinsel bozukluklar da ebeveynlerin genitalliğine dair bu zarar görmüş fikirle özdeşimden kaynaklanabilir. Money-Kyrle (1968) hastanın yansıtmalarıyla ebeveynlerin cinsel ilişkisi hakkında nasıl yanlış kanı oluşturduğunu anlatmış ve "ebeveynlerin cinsel ilişkisine dair akla gelebilecek her türlü temsil bilinçdışında hızla çoğalıyor, doğru olan temsil hariç" diye sonuçlandırmıştır (s. 417). Ebeveynlerin ilişkisine saldırılar, ebeveynlerin genital etkinliklerine yönelik olabildiği gibi, konuşmaları ya da birbirleriyle duygusal ilişkileri gibi aralarındaki herhangi bir ilişkiye yönelik de olabilir. Söz konusu fanteziler, yaygın bir şekilde, ebeveynleri birbirlerinden ayırma, böylelikle çocuğun ebeveynlerin ilişkisinde yer alma kapasitesinden yoksun olduğunu fark etmesinden doğan haset ve kıskançlığı azaltma amacını taşır. Zarar görmüş ya da ayrılmış ebeveynlerin içe atılması ve onlarla özdeşim kurulması cinsel bozukluklar, konuşma bozuklukları, duygusal bozukluklar ve/ya düşünce bozuklukları gibi her türlü ifade bozukluğunu doğurabilir. Düşünmenin kendisi veya düşünceleri bir araya getirme süreci, ebeveynlerin ilişkisiyle eş tutulabilir. Klein'ın bu bulgusu, daha sonra Bion'un (1959) "Bağlara Saldırı" başlıklı makalesinde genişletilmiştir. Bion'un makalesinde ileri sürülen fikirler, düşünce bozukluklarını anlamada ve tedavide çok değerli olmuştur.

Düşünce bozukluğu olan bir hasta, rüyasında elektrik teli ile su borusunu bağlayarak "çentek" oluşturuyordu. Çentek nedir diye sorulduğunda, hasta bunun cevabını veremiyordu. Yani fantezide birbirine uygun olmayan iki şeyi bağlayarak bilinmeyen ve muhtemelen tehlikeli bir şey yapıyordu. Bu semboller, hastanın ebeveynlerinin

ilişkisini haset ve kıskançlıkla değersizleştirmesini temsil ediyordu ve değersizleştirilmiş ebeveyn içe atımlarıyla özdeşimin sonucunda kendi düşünme ve yaratma kapasitesi yok oluyordu. Duygulanımın küntlüğü ve sığlığı, hasetle her türlü haz ve keyiften arındırılmış ebeveyn ilişkisiyle özdeşimin bir sonucudur. Yansıtmalı özdeşim kaynaşma fantezileri yarattığı zaman da bu durum söz konusu olur, çünkü duygulanım büyük ölçüde ayrı olmaya dayanır. Algılama, fantezi ve düşünme, kendilik ve nesne arasındaki boşlukta gelişir ve ayrı olmanın bir sonucudur. Sonuç olarak, yansıtmalı özdeşim ne kadar kapsamlıysa, bireyin algılama, hayal etme ve düşünme kapasitesi de o kadar hasar görmüş olacaktır.

Nefret etme, ısırma, dışkılama, alay etme veya değersizleştirmeyle bağlantılı saldırgan kişilik parçalarının yansıtılması, çeşitli paranoya türleri üretir, o kadar ki hangi kendilik parçasının yansıtıldığına bağlı olarak paranoid nesnede nefret etme, ısırma, alay etme veya değersizleştirme görülecektir. Hayvanlara ya da böceklere yansıtma, tipik hayvan ya da böcek fobisiyle sonuçlanır. Benzer şekilde, şiddet hislerinin parçalara ayrılıp çevreye yansıtılması kişide deprem, gölge, virüs, hapşırık korkusu yaratabilir – hepsi gerçek yansıtmanın niteliğine ve fantezisine bağlıdır.

Bir hasta arabasıyla kasabadan çıkarken bir dağın ortasında babasının sert yüzünü (içsel bir nesne) görmüştür. Ardından korkuyla, fantezide annesinin bedenini temsil eden evine dönmüştür. Dış dünyaya yansıtmalardan doğan zulmedici fantezilerin sınırı yoktur. Örneğin kişi kendi talepkâr karakterini işine, trafiğe, eşine ya da çocuklarına yansıtabilir. Sonra da bu çeşitli durumların veya insanların kendisini sonu gelmeyen beklentilerle ablukaya aldığı zulmedici bir baskı hisseder, hayat tatmin edici çabalardan ziyade arkası kesilmeyen yüklerden ibaret hale gelir.

Parça nesneler de yansıtmalı özdeşime konu olabilir; bu durum-

da kendiliğin bir parçası (zihnin veya bedenin bir parçası) nesnenin bir parçasına yansıtılır ve onunla karıştırılır. Bunun kolaylıkla anlaşılabileceği bir örnek, bebeğin parmak emme ya da dil itimi ve bunların sigara içme ya da tırnak yeme gibi yetişkin versiyonlarıdır. Freud, "parmak emen çocuğun, duyumsal keyif yoluyla acı verici ruh halinden kaçınmak için kendisini tatmin eden ya da yatıştıran oto-erotik uyarımda bulunduğunu" düşünmüştür. Kleincılar parmak emmeyi parça nesne yansıtmalı özdeşimi olarak ele alırlar; bebek, fantezide annenin meme ucunu veya babanın penisinin –gereken doyum kaynağına bağlı olarak– baş parmağının içine alır. Bağımlılığa karşı yapılan bu savunmada, çocuk meme ucunun eksikliğinden kaynaklı öfke veya kaygıyla baş etmek için, Klein'a göre, fantezide kendi kendini besleyebileceği bir meme ucuna sahip olur. Susan Isaacs (1952) yeni bebeğini emziren annesini izleyen küçük bir erkek çocuk vakasında parça nesne yansıtmalı özdeşimine ilişkin bir örnek vermiştir. Çocuk annesinin memesine işaret ederek bağırır: "Sen beni bununla ısırdın" (s. 88). Küçük çocuk açıkça kendi düşmanca, açgözlü ve ısırgan ağzını memeye yansıtıyor, böylece meme artık haset edilen veya kıskançlık uyandıran bir beslenme kaynağı olmaktan çıkıp ısıran bir zulmediciye dönüşüyordu.

Bir kadın hasta, analiz süresince baba nesnesi olarak bana haset duyduğunu açığa vuruyordu. Getirdiği malzemelere dayanarak, özellikle sertleşmiş penisin ona büyülü gelen niteliğine haset duyduğunu yorumladım; sertleşmiş penisin ilgiyi kendisine çektiğini, görenleri heyecanlandırdığını (hem kendisini hem diğer kadınları), ona göre küçük bir delikten ibaret olan kendi cinsel organından üstün olduğunu hissediyordu. Bunlara dikkatini çektiğim ve yetersizlik hislerini penisi idealleştiren görüşleri ile ilişkilendirdiğim seanstan bir sonraki seansa geldiğinde başında sivri bir şapka, ayağında yüksek topuklular ve filesinde yolda gelirken aldığı iki lahana vardı. Şap-

kasıyla uyumlu, vücudunu saran parlak sarı bir yağmurluk giymişti. Caddede ona bakan birçok kadın olduğunu gören hasta, göz alıcı ve heyecanlandırıcı olduğunu hissediyordu. Kendini –en başta annede– hayranlık ve heyecan uyandıran bir penis gibi hissettiği aşikârdı. Sertleşmiş penis hali fantezisinin yorumlanması hastanın divanda hızla çöküşüyle sonuçlandı.

Mason, "Psikanalistin karşısında bir hipnozcu: Bir paylaşılmış psikoz incelemesi" (1994) başlıklı makalesinde, hem sevdiği hem de nefret ettiği kendilik parçalarını nesnelere yansıtan bir hastayı anlatmıştır. Sevgi dolu yönleri, zarar görmüş ablasını onarma niyetindeyken, nefret dolu yönleri nesnelerinin haset ettiği niteliklerini çalma ve sahiplenme niyetindeydi. Eve, sürekli olarak tecavüz edilme korkusu yaşıyordu; bu korku rüyayla ve aktarım malzemesiyle açığa vuruluyordu. Tecavüze direnemeyeceğini hissediyordu, çünkü kendisi sihirli bir şekilde nesneleri –ablasını, annesini ve aktarımdaki analisti– işgal etmeyi arzuluyor, hatta bunu yapabileceğine inanıyordu. Tecavüze uğramak, işgalci fantezilerinin zulmedici ayna imgesiydi. Tecavüz korkusunu, ayrıca, doktora veya dişçiye gitmek gibi birçok durumda dehşete kapılmak şeklinde de deneyimliyordu. Hasta, rüyasında bir odada yedi kadınla birlikte olduğunu ve bir adamın gelip her bir kadına sırayla tecavüz ettiğini görmüştü; kimsenin yağabileceği bir şey yoktu. Rüyayla ilgili çağrışımı, süt mavisi gözleriyle (hastanın göz rengiyle aynı) herkesi hipnotize eden tecavüzcüydü. Bu hastanın tedaviye geliş sebebi, bir sabah bacakları felç olmuş halde uyanmış olmasıydı – bu durum birkaç hafta sürmüştü. İlk cinsel deneyiminden sonraki günün sabahı bu felç durumu ortaya çıkmıştı. Cinsel deneyimin kendisine ne kadar muhteşem geldiğini, bu arada ablasının sevişmenin nasıl bir his olduğunu hiç bilemeyeceğini aklından geçirmişti. Eve'den dört yaş büyük olan bu abla, dört yaşında spastik diplejik felç teşhisiyle hastaneye yatırılmıştı. Eve,

cinsel deneyiminin ardından rüyasında yan yana duran iki köknar görmüştü. Bir ağaç canlıyken diğeri ölüydü. Ölü ağaçta birkaç yaprak vardı ve hasta canlı ağacın da öleceğini bildiğini söyledi.

Eve, anne babası tarafından genellikle evliya gibi gösterilen ablasını aşırı kıskanıyordu. Anne babasının ablasını ondan daha çok sevdiklerini düşünüyordu. Eve'in cinsel zaferinden sonra ablasına karşı duyduğu bilinçdışı suçluluk hissi onu ablasının felciyle özdeşime götürmüş gibiydi. Zarar görmüş bir nesneyle bu tür bir özdeşim, suçluluk hissine karşı savunma gibi görünüyordu; nesnenin çektiği acının aynısını çekmek suçu ortadan kaldırmak demekti. Buna ilaveten köknar rüyası, özdeşimin, kendi yaşamını kurban ederek zarar görmüş ablayı tümgüçlü bir şekilde onarma yönünde bilinçdışı bir çaba olduğunu akla getiriyordu. Zihninde ve bedeninde, felç semptomu üzerinden, Eve'in sağlıklı bacaklarının ve hayatının "ölü abla ağacının bacaklarına" yansıtılmasıyla onarım gerçekleştirilmişti.

Bu hastanın tecavüze uğrama korkusunun ise kendi tümgüçlü işgalci güçlerinin erkeklere yansıtılması olduğu sonucuna varılabilir. Rüyasındaki tecavüzcünün süt mavisi gözleri, baktığı herkesi işgal etme, kontrol etme ve sahiplenme gücüne sahip olduğunu hissettiği kendi gözleriydi. Hastanın bilinç düzeyinde röntgenci fantezileri vardı; "birine dair her şeyi bilme, içini dışını bilme" şeklindeki bu fanteziler, İncil'deki anlamıyla bilmek, yani kendinin bilmek, sahip olmak anlamındaydı. Soruları ve fantezileriyle benim özel yaşamına girme konusunda da süregelen arzuları ve çabaları mevcuttu. Eve'in tümgüçlülüğü yansıtması ve sonucunda tecavüzcünün hayali kuvveti karşısında çaresizlik hissetmesi, yaşadığı dehşeti oluşturan önemli faktörlerdi. İşgalci tümgüçlü fantezilerin analizi, fobilerinin gittikçe yok olmasının ve birkaç yıl sonra da evlenmesinin yolunu açtı.

Parça nesne yansıtmalı özdeşimine çarpıcı bir örnek, depresyonuna ve erkeklerle ilişkilerinde yaşadığı güçlüklere çare arayan 46

yaşındaki bir kadın avukat tarafından sergilenmişti. Janet, birkaç yıl süren çeşitli ilişkiler yaşamıştı; genelde birkaç yıl süren ilişkilerinde partnerinde bazı hatalar görüyor, cinsel ilgisini kaybediyor ve ilişkiyi sonlandırıyordu. İki kere nişanlamış ama hiç evlenmemişti. İki yaşında çocuk felcinden dolayı dört ay boyunca hastanede yatmıştı. Bu sırada ailesinden ayrı kalmıştı. Bu dönemde ailesini yalnızca hastane odasının camından görebiliyor ve onlarla sadece telefonla konuşabiliyordu. Bir gün ebeveynleri hastane camından ona yeni bebeklerini gösterdiler. Bu ziyaretten sonra, hasta, hastanede yattığı süre boyunca sürekli olarak altına yaptı.

Hasta seansa gelmeden önce genelde birkaç kez mastürbasyon yapıyordu. Söz konusu mastürbasyonun olağandışı bir özelliği, rektumda tutulan sert dışkı üzerinde levator ani kaslarının kasılmasıyla orgazma ulaşmasıydı. Janet bunu kendini bildi bileli yapıyordu; özellikle ilkokulda ders zili çalmadan önce bu şekilde mastürbasyon yaptığını hatırlıyordu. Yeni sınıfa geçmeden önce orgazm olmaya çalışıyordu.

Mastürbasyonun, depresyona ve kıskançlığa karşı bir savunma olduğunu düşünüyorum; dışkı ise bazen babanın penisini, bazen de yutulan ve sahip olunan anne meme ucunu temsil ediyordu. Anüsünde cinsel ilişki fantezisini canlandırırken, bu parça nesne yansıtmalı özdeşimi, kıskançlığını ve dışlanmışlık hislerini de nesnelere yansıtmayı hedefliyordu. Tedavide ara verileceği dönemler öncesi mastürbasyon aktivitesi sıklaşıyordu; sınıfta yaptığı mastürbasyon gibi, uyarılma zihnini kayıp ve depresyondan uzak tutuyordu. Tutsak edilmiş ve idealleştirilmiş dışkı, zaman zaman ondan uzaklaşarak erkek kardeşini besleyen ve dolayısıyla zulmedici kaygılarını dindiremeyen memeden farklı olarak her zaman Janet'in yanında olan Tanrı'yı temsil ediyordu.

Freud, Kurt Adam'dan bahsederken, "Annenin cinsel organında

olduğu duruma dönme arzusu vardır ve bu bağlantıda kendi penisiyle özdeşim kurarak penisi kendisini temsil etmek için kullanmaktadır" der (Freud, 1918, s. 102). Freud, çok sayıda somatik bozukluk ve hastalık hastalığının anlaşılmasında Klein ve takipçilerinin bulgularını öngörmekteydi. Bir erkek ya da bir kadın sadece penisiyle veya vajinasıyla değil, dışkısıyla, sidiğiyle, gazıyla, nefesiyle de özdeşim kurabilir – aslında bedenin ya da bedensel ürünlerin herhangi bir parçasıyla ve/veya nesnenin bedeniyle özdeşim kurulabilir. Meltzer'in bahsettiği bir hasta, "babanın penisiyle yansıtmalı özdeşim durumunda işlev gösteriyordu, canlı olan penis, ölmüş olan babanın ölü bedeniyle bağlantısız bir parça nesneydi" (Meltzer, 1968, s. 70).

Kişinin statüsünü yükseltme maksadıyla yansıtmalı özdeşim kullanımı, kişinin arabasıyla (Bentley marka), futbol takımıyla (kazandığı zaman), çocuğuyla (doktor oğlum), pırlanta yüzüğüyle, kürk mantosuyla (samur, şekerim), hatta Charles De Gaulle gibi ülkesiyle ("Fransa, ben demek!") özdeşimle gerçekleşebilir. Bu örnekler kişinin gücü, prestiji ya da seçilen şeyin "iyiliğini" edinme fantezisini gösterir; benzer şekilde kişi kendi kötülüğünü nefret edilen nesnelere ya da şeylere de yansıtabilir, günah keçisi yapmanın temeli de budur. "Megalomani" başlıklı makalesinde Money-Kyrle, imparator gücünü ve prestijini edinme amacıyla kıyafete yansıtma konusunu irdelemiştir (Money-Kyrle, 1965). Mason, "Boğucu üst benlik: Psikotik kriz ve klostrofobi" (Mason, 1981) başlıklı makalesinde kişinin kendi bedeninin parçalarına yaptığı yansıtmayı anlatmıştır.

23 yaşındaki Angela'nın tedaviye geliş sebebi, günlük olarak tükettiği idrarını buzdolabında bardak içinde saklamasına ebeveynleri artık dayanamamasıydı. Hasta idrar içmenin sağlıklı olduğunu –çünkü bu Hindistan'da uygulanan bir gelenekti– ve ebeveynlerinin endişesini anlayamadığını söylüyordu. Angela 11 yaşındayken biyolojik anne babası boşanmıştı. Kısa bir süre anneleriyle yaşadıktan sonra,

Angela ve kız kardeşi baba ve üvey annenin evine taşındı, onların da sonraki sekiz yılda dört kız çocuğu daha oldu. Angela üvey annesini cadıya benzetiyor ve ondan nefret ediyordu. Ancak kendisi terapiye ihtiyaç duymadığını, sadece babası ve üvey annesi ısrar ettiği için geldiğini söylüyordu.

Sadece 16 yaşındayken bir kez regl olması ve ondan beri regl olmaması konusunda kaygılı görünmüyordu. Meme gelişimi olmamasına ve normal dışkılama için sıvı enjeksiyonlarına ve fitillere ihtiyaç duymasına da canı sıkılıyor gibi görünmüyordu. Göbeği altı aylık gebe kadının göbeği gibiydi. Hasta ne mastürbasyon yapmış ne de cinsel ilişkiye girmişti. Seksin "kirli" bir şey olduğunu düşünüyordu. Regl olmamasının onu endişelendirip endişelendirmediği sorulduğunda, önceki gece gördüğü rüyayı anlatarak cevap vermişti: "Komünist Rusya'da yaşıyordum, bir canavarla evliydim, bu canavar hamile bir kadının vajinasını dikti. " Rüyanın ne anlama gelebileceği hakkında en ufak bir fikri yoktu.

Komünist Rusya'da yaşamanın, aristokratların ya da köylülerin olmadığı, herkesin eşit olduğu bir ruh halini yansıttığı şeklinde yorum yaptım. Sanki annelerle eşit olmak için bebek istiyor gibiydi. Bu ruh halinde, ayrıca üvey annesinin büyümüş memelerinden ve hamile göbeğinden nefret ediyor, hem bebekleri öldürmek hem de babasıyla cinsel ilişkiye girmesini önlemek için üvey annesinin vajinasını dikiyordu. Bu dikilmiş anneyi kendi içine almış, böylece kendisi dikilmiş olmuştu; hiç regl görmüyor, cinsel ilişkiye girmiyor ve bebek sahibi olmuyordu. Şüphesiz kendi memelerini kaybetmesi de, memelerini hasetle yok ettiğini üvey anneyle özdeşiminin sonucuydu. Kendi idrarını içmesi, üvey annesinin süt üretip bebeklerini beslediği gibi Angela'nın da kendi gıda üretip kendini besleyebileceğini gösterme şekliydi. Dışkı dolu göbeği, canavarca ve haset dolu arzularıyla üvey annesinde sebep olduğunu hissettiği ölü bebek

gibiydi. Bunları duyduktan sonra Angela fikir değiştirdi ve haftada iki seansa gelmeye karar verdi; iki yıl boyunca devam etti ve seanslarda ters yönde divana uzanmayı tercih etti. Üç ay sonra regl olmaya ve memeleri büyümeye başladı; bağırsak fonksiyonları sonunda normalleşti. Bir yıl sonra evlendi; şu anda iki çocuk sahibi ve işinde de çok başarılı. Angela'nın oldukça hızlı iyileşmesi olağan dışıydı ve anlaşılması güçtü. Muhtemelen bu hızlı iyileşme genç olmasıyla ve en ciddi travmasının –üvey anneye ve bebeklerine karşı duyulan haset ve kıskançlık– bebekken değil de 11 yaşındayken gelişmesiyle ilgiliydi. Sebebi ne olursa olsun Angela terapötik kazanımlarını bugüne dek korumayı başardı.

William, ağır ve ısrarlı depresyon, çalışmada ve odaklanmada güçlük şikayetleriyle tedaviye gelen 25 yaşında genç bir adamdı. Yalnız ve çekingendi, arkadaş edinemiyordu, sokakta dolaşırken alay edildiğine ve kendisine bakıldığına dair güçlü bir hisse sahipti. Ayrıca klostrofobisi vardı. Tedavinin ilk aşamasında klostrofobi analiz edilip çözümlendikten sonraki dönemde, malzemeler yavaş yavaş, bazen çok zorlu veya acı verici şekilde ortaya çıkmaya başladı; o kadar ki, ben bunu kabızlığa benzettim. Hasta aslında gerçek manada kabız olduğunu ve tüm hayatı boyunca bu şekilde olduğunu söyledi. Okulda dünyadaki açlığa çözüm olarak kabızlığı savunduğu bir makale yazdığını hatırladı. Ona göre eğer insanlar kabız olsaydı tok kalırlardı ve açlık hissetmezlerdi.

Analizin büyük bir bölümü, William'ın anüs işleviyle ve yaygın olarak gıdaya benzettiği dışkılarının doğasıyla ilgili karmaşık fantezileriyle uğraşmakla geçiyordu. Karnını doldurmak için gıda yerine b*ktan şeylere dönüyor, genelde alkol, yatıştırıcı, sigara, burunotu kullanıyor ve bol bol abur cubur tüketiyordu. Bu "kötü yiyecekleri" yemek, onun yaşamak için dışsal bir nesne ihtiyacını inkar etme ve bunun yerine başka bir şey koymaya yönelik fantezideki çabasıy-

dı. Dışkıları idealleştirirken memelere yönelik sert ve küçümseyici saldırıları vardı –gerçek memeler, türevleri ve işlevi. Yorumlamalara da gıda gibi kötü davranıyordu, sadece dışkılarla eşdeğer olan geçmiş yorumlamaları uzun uzadıya düşünüyor, kurcalıyor, detaylı olarak inceliyordu. Seanslarda not alır ya da gizlice ses kaydı yapar, özellikle hasta hissettiği zamanlarda bunların yardımcı olacağını düşünerek notlarını tekrar okur ya da ses kaydını tekrar dinlerdi. Ancak çok acı verici derinlemesine çalışmadan sonra, geçmişteki yorumlamaların sadece belirli bir bağlam içinde anlamlı olduğunu ve bugünün analiziyle alakası olmayabileceğini kabullenmeye başladı.

William'ın dışkı konusundaki fantezilerine anüsünün her türlü manipülasyonu eşlik ediyordu. Fitiller kullanılıyor, sıklıkla uzun süre suyla ve merhemle temizliyor, ayrıca kaşıntı ve hemoroit atakları oluyordu. Bu etkinliklerin, annesinin bedeniyle, özellikle memesiyle yansıtmalı özdeşim kurma sürecine (dışkı fantezileriyle birlikte) destek olan bir mastürbasyon olduğunu düşündüm. Hasta rüyasında dişi bir heykelle alay ettiğini, onu parçalara ayırıp yuttuğunu gördüğünü söyledi. Ardından tavuklar gibi bağlanmış küçük erkek çocuklarının penisini emmesine izin vermişti (William bebekken kundaklanmıştı). Memeyi yutarak meme olmuştu ve yansıtmalı fanteziler ya da içe atmalı yamyam fantezileri yoluyla bu haset ettiği parça nesneyle özdeşleşebilirdi.

O zamanki bir başka rüya benzer bir dinamiğe ortaya koydu. Gerçekte hastanın memleketinde öldüklerinde cennete gitmek için belirli bir alana gömülmeleri gerektiğine inanan bir kabile vardı. Genelde bu insanlar bu amaç uğruna yeterli paraya sahip olabilmek için ömürlerinin yarısını para biriktirmekle geçirirlerdi ve o zamana kadar ölüler belli bir gruba emanet edilerek güvenli koruma altına alınırlardı. Rüyasında ölü bedenleri koruyan kişiler, doğru koruma yöntemi olmadan ölüleri gömen gangsterlere dönüşmüşlerdi. Ölü-

leri kurtarma girişiminde bulunulduğu zaman, bedenlerin dağılmış olduğu ve yağmurların bedenleri alıp götürdüğü görüldü.

Söz konusu rüya, onun ölü ve gereksiz dışkıları idealleştirerek ve kutsallaştırarak (yani, bir zamanlar canlı ve sevilen meme gibi bir şeyin temsili ve kalıntısı olan bir malzeme) hayatını ve enerjisini harcaması olarak yorumlanabilir. Bu rüya ve anlamına ilişkin kapsamlı derinlemesine çalışma William'ın analizinde bir dönüm noktası oldu; William spesifik yorumları kaydetme ve bu yorumları somut bir şekilde elde tutma alışkanlığını bırakmaya başladı.

Anal mastürbasyonunun ve dışkıları idealleştirmesinin analizinden sonra, belli belirsiz bir şekilde önceki malzemeden kaynaklanan ağır ve ısrarlı bir delüzyon ortaya çıktı. İlkin kendisini anüsün sürekli farkında olma şeklinde hissettirdi. Bu farkındalık yoğunlaşarak hastanın ıstıraplı zihinsel rahatsızlık diye tanımladığı şeye dönüştü. Son olarak, semptomlarının yarattığı depresyon ve zulüm öylesine akut bir hal aldı ki William neredeyse çöktü. Bu dönemde sıklıkla intihar düşüncelerine kapılıyordu ve delireceğinden emindi. Delüzyonun aldığı son biçim, William'ın anüsünün bir vajina olduğuna ikna olmasıydı. Mütemadiyen korkular, arzular ve penislerin havada uçuştuğu fantezilerle meşguldü. Benim penisimin dışarı çıkıp üstüne atlayacağını hissediyordu. Hatta bazen benim bir penis gibi göründüğümü ve söylediğim her şeyin ona girdiğini, onda heyecan ya da acı uyandırdığını hissediyordu. Analizde, delüzyonun, bağımlı çocuk olmanın yarattığı acıdan kaçmak için annesinin bedeniyle kurduğu parça nesne yansıtmalı özdeşim durumu olduğu görüldü. Babasıyla ve annesinin babası üzerindeki "gücü ve kontrolüne" ilişkin hasetiyle ilgili de birçok karmaşık fantezisi vardı. Aksine, bilinçli fantezilerinin çoğu heteroseksüeldi.

İdealleştirilmiş parça nesneyle olduğu gibi, değersizleştirilmiş parça nesneyle de özdeşim kurulabileceği akılda tutulmalıdır. Bu

olgunun bir örneği, bir iki kilo aldığı vakit bedeninin çirkinleştiğini hisseden anorektik bir genç kızda ortaya çıkar. Annesinin vücudunun ve memelerinin güzelliğine ve doğurma potansiyeline karşı duyduğu haset dolu nefret, onlara zarar veren saldırılara yol açar, sonrasında annenin zarar görmüş nitelikleri içe atılıp bunlarla özdeşim kurulduğunda bu saldırılar kendinden nefret etmenin kaynağı haline gelir.

Yansıtmalı özdeşimin insan gelişiminin bütününe yayıldığı açıktır –yani hem sağlıklı, hatta gerekli hem de patolojik olabilir– ve tüm kaygılara karşı savunma olarak kullanılabilir. "Ben nesneyim" demek, nesneyi ayrılık ile kaybetmeye (ayrılma kaygısı), bir başkasına kaptırarak kaybetmeye (kıskançlık) ya da haset yoluyla kaybetmeye (kişi artık nesnenin haset edilen niteliklerine ya da kapasitelerine sahiptir) karşı korur. Klein'ın paranoid-şizoid durumlardan (bütünleşmemiş) depresif durumlara (ayrı, gerçekçi, bütünleşmiş) uzanan gelişim modeli kabul edilirse, yansıtmalı özdeşimin hem bütünleşmiş tam nesnelerle hem de bütünleşmemiş parça nesnelerle gerçekleşeceği sonucu da ortaya çıkar. Transeksüelin fantezide kadın "olması" ya da erkek çocuğunun fantezide babası (tam nesne) "olması" ile bebeğin emdiği parmağının fantezide meme ucu (parça nesne) olması birbirinden oldukça farklıdır. Tam nesneyle özdeşim genelde nesne kaybına karşı depresif bir savunma iken, parça nesneyle özdeşim paranoid kaygılara karşı savunmadır. Klein, memenin beslenme kaynağı olmanın yanı sıra zulmedicilere karşı bir koruma kaynağı olduğunu sıklıkla belirtmiştir.

Haset edilen nesneyle kurulan özdeşimde aynı anda hem sevgi hem nefret hisleri bulunuyorsa özel bir tür yansıtmalı özdeşim ortaya çıkar. Sevgi dolayısıyla, özdeşim nesnesinin aslına sadık kalınır, hatta idealleştirilir; nefret dolayısıyla da özdeşim nesnesi gülünç hale getirilir veya alçaltılır. Örneğin kendini "ibnenin önde gideni" diye tanımlayan 52 yaşındaki bir hasta, babasının gözde çocuğu olduğuna

inandığı güzel ufak kız kardeşiyle (kendisinden üç yaş küçük) özdeşim kurmuş gibi görünüyordu. Ona duyduğu haset ve kıskançlık dolayısıyla hayranlık dolu bir özdeşim kurmuş ama haset hem hayranlık hem de nefret (alay etme) hisleri uyandırdığı için bu özdeşim aynı zamanda değersizleştirilmişti. Sonuçta ortaya çıkan özdeşim, hastanın hayranlık uyandırmaktan ziyade alay edilmesine sebep olacak "ibne" tavrına sebep olan gülünç bir kadınsılık versiyonuydu.

Yansıtmalı özdeşimin bir önemli özelliği, bilinçdışında iletişim yöntemi olarak kullanımıdır. Yansıtmalı özdeşimin bu özelliği, analiz süresince karşıaktarım tepkilerinin üretiminde önemli bir faktördür. Bu olgu ilk olarak Heimann, Racker, Money-Kyrle ve Bion tarafından tanımlanmış ve birçok analist tarafından geliştirilmiştir. Yansıtmalı özdeşim, henüz konuşamayan bebekler için özellikle önemli olan sözsüz iletişime ciddi katkı sağlar. Hastamızın ruhsal durumunun bazı unsurlarını "sezdiğimiz" zaman hastanın yansıtmalı özdeşimine yanıt verdiğimize inanıyorum. Aslında, sezgi bir karşıaktarım tepkisi olarak adlandırılabilir. Bu işlevin bir örneğini, benden süpervizyon alan bir analist, borderline kadın hastasıyla ilgili olarak anlatmıştı. Bu analist bekleme odasının kapısını açtığı zaman, hasta odayı seans odasından ayıran kapıya kulaklarını yaslamış bir vaziyette duruyordu. Hasta seans odasına kendi kendine sessizce ve yoğun bir şekilde homurdanarak girdi. Analist "Ne dediniz?" diye sordu.

Burada hastanın tam olarak anlamadığı ve duymadığı bitişik odadaki çifti anlamaya yönelik hevesi kursağında kalmış merakını başarılı bir şekilde analiste yansıttığını görüyoruz. Bu canlandırma, muhtemelen genç hastanın ebeveynlerinin yatak odasından kovulmasının tekrarı ve bu engellenmiş merakın analiste yansıtılmasıydı. Ayrıca hastanın çocukluğu süresince yapmaktan keyif aldığı ve fantezide ebeveynlerinin dışlanmış ve kıskanç hissedeceği birçok gizli ve yasaklı etkinliğin de tekrarıydı.

Yüz elli hastayı hipnozla tedavi etmesinin ve diğer hipnoz uygulayıcılarının sonuçları hakkındaki kapsamlı araştırmalar akabinde Mason (1994) şunları ortaya koymuştur:

> Yansıtmalı özdeşim hastada en ilkel halinde, yani büyülü ya da tümgüçlü biçimde olduğu zaman ve hasta bu fantezinin güçlü bir şekilde bulunduğu bir terapistle karşılaştığı zaman, yansıtmalı özdeşimin en çarpıcı ve güçlü etkileri ortaya çıkar. "Sahip olmak istiyorum" arzusu ile bunun doğal sonucu ve ayna imgesi olan "bana sahip olunabilir" düşüncesi, bir başka insana sahip olabileceğine inanan ve bunu arzulayan bir uygulayıcı daha bulmuştur. Böyle bir ikilinin hipnotik durumun temeli olduğunu düşünüyorum. Bu bir hayli yüklü olan paylaşılmış psikoz tıpta, dinde ve siyasette pek çok biçime bürünür; çünkü kurtarıcı (Mesih) her zaman kendisine sadık havariler bulur. Bazı işgalci sahiplenme fantezilerinin evrensel olduğuna ve normal gelişimin parçası olduğuna inanıyorum, fakat fanteziler aşırıya kaçtığında ve benzer fantezilere sahip bir ebeveynin işbirliğini kazandığında, o zaman paylaşılmış psikozla sonuçlanabilir.

Çocukların "prens" ve "prenses" olma istekleri ebeveynlerin çocuklara ilişkin tümgüçlü fantezileriyle karşılandığı zaman bu olgu gözlemlenebilir. Meltzer "Bir çocuğun ve bir yetişkinin istikrarlı bir eyleme vurma işbirliği içinde oldukları yerde, paylaşılmış psikoz ortaya çıkar, bu da analize son derece dirençlidir" (Meltzer, 1967, s. 5-6).

Mason, "Freud-Fliess İlişkisi" (Mason, 1997) başlıklı sunumunda, Freud ve meslektaşı Fliess arasında 1895-1905 yılları arasında gelişen çarpıcı bir paylaşılmış psikozu anlatmıştır. O zaman Freud ağır bir depresyonun yanı sıra fiziksel migren semptomları, burunla ilgili sorunlar, kalp ağrısı, ritim bozukluğu ve nefes darlığından mustaripti. Freud kokain, nikotin (günde yirmi puro) kullanımıyla

ve Fliess'ın uyguladığı geniz dağlama yoluyla bu semptomları dindirebiliyordu. Freud'un Fliess'a olan sevgisi ve Fliess'ın insan gelişiminin evrelerini, hastalık tarihlerini ve her bireyin ölüm tarihini belirleyen sayılarla (erkek ve dişi periyotları temsil eden yirmi üç ve yirmi sekiz sayıları) ilgili delüzyonlu teorisine inancı ile bağlantılı manik dönemleri de bu fiziksel "tedavilere" eşlik ediyordu. Freud, yirmi üç ve yirmi sekizin toplamı olan elli bir yaşında öleceğine inanıyordu. Fliess sayılarla ilgili teorinin yalnızca insanlar için değil aynı zamanda hayvanlar ve tüm canlı organizmalar için geçerli olduğunu düşünüyordu. Buna ilaveten, Fliess neredeyse tüm fiziksel hastalıkları açıklama niyetinde olan "burunsal refleks nevrozu" kuramını geliştirmiştir. Freud kendi burnu ve diğer birçok hastanın burnu üzerinde Fliess'ın operasyon yapmasına izin vermekle kalmamış, ayrıca Fliess'ı "Biyolojinin Kepler'i" ve "Mesih" olarak tanımlamıştır. Freud kendi nörolojik eğitimine ve histerik felci organik felçten ayrıştırma konusunda yazdığı klasik makalesine (1898) rağmen Fliess'ın akıldışı nörolojik bağlantılarını desteklemiştir.

Freud ve Fliess arasında paylaşılmış psikoz olduğuna ilişkin görüş, ilk olarak Freud'un Fliess'a yazdığı mektuplar hakkında Jones'la görüşen Strachey (1951) tarafından ortaya atılmıştır. Strachey, Jones'a yazdığı bir mektupta, "Freud'un bir paranoyağın beklenmedik histerik bir partneri rolünde olduğu tam bir paylaşılmış psikoz örneği" der. Mason ayrıca Fliess'ın ameliyat sonrası hastanın burnunda unuttuğu gazlı bezin inkarıyla ilgili olarak da Freud ve Fliess arasındaki paylaşılmış psikozu anlatmıştır. Freud, Fliess'ın ciddi dikkatsizliğini aklamak için çok çabalamış, sonra kendisi de hastanın kanamalarının sebebini "unutmuştur". Freud'un yaşamı boyunca hekimliğini yürüten Max Schur, Fliess'tan ayrıldıktan sonra dahi Freud'un hâlâ Fliess'ın periyotlarla ilgili tahminlerinin geçerli olduğu kurgusuna yapışma ihtiyacı duyduğunu ve yıllar boyu bu inancından tam olarak kurtulamadığını gözlemlemiştir (Schur, 1972, s: 47).

Üst benlik oluşumu, ilk olarak, üst benliği Ödipal karmaşanın mirasçısı olarak adlandıran Freud tarafından tanımlanmıştır (1923). Freud, 3-5 yaş aralığındaki çocuğun Ödipal arzularının imkansızlığıyla karşılaştığında –anne babasına sevgisinden ve cezalandırılma korkusundan dolayı– ebeveyn figürlerini kalıcı olarak içine aldığı ve zihnine yerleştirdiği teorisini getirmiştir. Söz konusu içsel ebeveynler artık çocuğun tehlikeli ve yıkıcı dürtülerini kontrol eden içsel nesnelere dönüşür.

Klein (1932a) üst benliğin doğasına, içe atma ve yansıtma süreçlerine ilişkin Freud'un yaptığı araştırmaları devam ettirmiş, yanı sıra kendi yansıtmalı özdeşim anlayışını geliştirmiştir, bu da esasen içe atma ve yansıtma süreçlerinin bir araya gelmesidir. Klein, birçok patolojik üst benliğin (sert, zalim, kıskanç, mükemmeliyetçi) sadece dışsal gerçeklik sebebiyle değil, aynı zamanda çocuğun dışsal ebeveynlere yansıttığı ve ardından yeniden içe attığı kendi ilkel dürtüleri nedeniyle ortaya çıktığı görüşündeydi. Patolojik üst benliğin oluşumu, çok fazla üzüntü ve ruhsal bozukluğun kaynağı olan bu yapının olası değişimi için de bir araç sunmuştur. Bu araç elbette aktarımda ortaya çıkan yansıtmalı özdeşim mekanizmalarının gözlemlenmesi ve bu gözlem aracılığıyla hastaya aktarım çarpıtmalarının gösterilmesi imkanıydı. Hastanın yorumlama yoluyla kendi yansıtmalı süreçlerini anlamasının, yansıtılan şeyi geri almasını sağlayacağı ümit edilir. Bu da hastanın kendisini, geçmişteki ve şimdiki nesnelerini dair daha gerçekçi görebilmesini sağlar ve psikanalizin terapötik değerinin önemli bir unsurudur. Psikanalizin terapötik değerinin önemli bir kısmını ortaya çıkaran şey, analistle yansıtmalı özdeşimi, bunun şimdiki ve geçmişte ebeveynlerle yarattığı sonuçları anlamaktır.

Patolojik üst benliğin oluşumuna örnek, ilişki güçlükleri ve saplantılı erteleme nedeniyle tedaviye gelen 36 yaşındaki bir erkek hastada görülmüştür. Hasta rüyasında marketin önüne arabasını park

edip alışverişe gitmiştir. Döndüğünde arabanın tamponunda ufak bir ezik görmüş ve bunu incelerken bir ayna parçasına rastlamıştır. Bu ayna parçasında kendi gözünü görmüştür. Hastanın çağrışımları, beni araba kullanırken görmüş olması ve arabamın çok uzaktan belli olan büyük yan aynalara sahip olmasıydı (doğru bir gözlem). Tamponuna benim çarptığımı sanmıştı.

Benimle ilgili bu görüşünü şiddetli bir şekilde onu işgal etmem ve onu kendine geri aynalamam şeklinde yorumlayabilirdim. Öte yandan, benim onunla ilgili görüşüm, onun bir parçasını içeriyordu – kendisine bakan gözleri. Bu hasta aslında insanlara karşı zafer kazanmak ve "kirli sırlarını bilerek" kendisini onlardan üstün hissetmek uğruna onları gözetleyen bir röntgenciydi. İçine aldığı kişi, kendi gözüyle ona bakan bendim. Beni bu şekilde içe atması, ona eleştirel ve sert bakan –bütün kusurlarını gören– zulmedici içsel bir nesneye dönüşmüştü ve tüm etkinliklerinin ketlenmesinin başlıca sebebiydi. Zalim gözlerce şiddetli yargılama ve alaya maruz kalmaktan korkuyordu.

Daha evvel belirtildiği gibi, yansıtmalı özdeşim ve özdeşim arasındaki farklılığın savunucuları arasındaki çatışma artık Kleincılar arasında çok fazla ilgi uyandırmıyor. Bununla birlikte, yansıtmalı özdeşimin tamamen intrapsişik bir olgu olduğuna inananlar ile kişilerarası bir olgu olduğunu düşünenler arasında güncel bir anlaşmazlık olduğu görülmektedir. Klein'ın orijinal görüşü, yansıtmalı özdeşimin tümgüçlü bir fantezi olduğu, yani sadece içsel bir nesneye yansıtma yaparak kendisine ve nesneye dair algısını değiştiren yansıtıcının zihninde gerçekleştiği yönündeydi. Bu durum, söz konusu nesnenin varlığında ya da gıyabında gerçekleşebilir.

Yansıtıcının fantezilerinin zaman zaman bir şekilde orada mevcut nesneye aktarılabildiği fikri de şimdilerde yaygın kabul görmektedir. Analistin karşıaktarım tepkisi bunu belirlemenin bir yoludur. Yan-

sıtmanın bir diğer fark edilebilir etkisi, alıcının canlandırma olarak tanımlanabilecek şekildeki tepkisidir. Herhangi bir tepkinin hangi parçasının yansıtmaların alıcısındaki analiz edilmemiş hedeflerden kaynaklı olduğu muhakkak daha fazla araştırma ve düşünme gerektirir. Öte yandan, karşıaktarım tepkilerimizi ya da "sezgilerimizi" yararlı, empatik, geçici paylaşılmış psikoz olarak görmemiz için sağlam zeminimiz olabileceğine inanıyorum. Psikotik olandan farklı olarak, burada tanımlanan paylaşılmış psikoz faydalıdır, çünkü yansıtma hasta için iletişim kurmak, analist içinse anlamaktır. Bahse konu mekanizma tek taraflı değil karşılıklıdır. Bu dinamiğin, kavrayışa ulaşma arzusu ve çabasının ortak olduğu kapsama olgusunun da temel dinamiği olduğu görülmektedir. Hem intrapsişik hem de kişilerarası olguların, Klein'ın fark etmemizi sağladığı karmaşık ve etkileyici zihinsel mekanizmayla ortaya çıktığı açıktır ve bu evrensel insani olgunun tüm çıktılarını detaylarıyla incelemek için daha çok çalışma ve bulgu gerekmektedir.

Özet

Bu makalede, yansıtmalı özdeşim tanımlanmış ve Freud'un yansıtmaya ilişkin görüşleriyle karşılaştırılmıştır. Yansıtmalı özdeşimin arkasındaki güdülenmeler ve bunların bazı sonuçları tartışılmıştır. Yansıtmalı özdeşimi örneklendiren bir rüya, akabinde yansıtmalı özdeşimle bağlara saldırıların kısa bir tanımlaması ve zarar gören bağlarla özdeşleşmenin sonuçları anlatılmıştır. Bir hastanın ebeveynlerin cinsel ilişkisine fantezideki saldırısını takip eden bir düşünce bozukluğunun oluşumunun örneği tartışılmıştır.

Parça nesne yansıtmalı özdeşimine örnek olarak, kıskançlık nedeniyle meme ile ağzı birbirine karıştırma ve hasetli özdeşim nedeniyle bedeni parça nesne olarak görme fantezisi gösterilmiştir. Yansıtmalı özdeşimin çeşitli örnekleri –hem tam nesne hem de parça nesne– aydınlatılmış ve karşılıklı yansıtmalı özdeşim nedeniyle

paylaşılmış psikoz olgusu, hipnoz durumuyla ve 1895-1905 yılları arasında Freud-Fliess ilişkisiyle ilişkili olarak ele alınmıştır. Sezgi, karşıaktarım, kapsama ve faydalı geçici paylaşılmış psikoz arasında bir bağ ortaya koyulmuştur. Son olarak, üst benliğin oluşumunda yansıtmalı özdeşimin rolünden ve yansıtmalı özdeşimin öznelerarası ve kişilerarası yönleri hakkında mevcut fikirlerden bahsedilmiştir.

LATİN AMERİKA

GİRİŞ

Luiz Meyer

Bu kitaba Güney Amerika'nın katkısını oluşturan makaleler, psikanalizin Arjantin, Şili ve Brezilya'da nasıl geliştiğini ve olgunlaştığını gösteren bilgilendirici makalelerdir.

Arjantin, psikanalizin en fazla itibar kazandığı, toplumsallaştırıldığı ve yaygınlaştırıldığı Latin Amerika ülkesidir. Ayrıca psikanalistlerin uluslararası düzeyde en fazla katılıma sahip olduğu (hâlâ hak ettiklerinden daha az olsa da) ülkedir. Bunun nedeni, yüksek düzeyde eğitimli nüfusa sahip olan geniş bir orta sınıfın varlığıyla karakterize olan imtiyazlı bir ekonomik ortam olabilir. Bu, Arjantin'e ilişkin makalenin yazarı Gustavo Jarast'ın bu ülkede en çok kullanılan yansıtmalı özdeşim kavramlarını çalışmak için yazarlar üzerinden ilerleyen bir yaklaşım seçmesine imkan vermiştir.

Jarast'ın çalışması dört önemli yazarın katkısını tartışmaktadır: Heinrich Racker, Leon Grinberg, Willy ve Madeleine Baranger. Bu grubun yalnızca kozmopolitliğini değil, aldıkları eğitim türünü de vurgulamak gerekir. Willy Baranger Fransız kökenlidir, felsefe eğitimi almıştır ve felsefe profesörü olarak Buenos Aires'e gitmiştir. Racker Polonyalıdır ama Viyana'da felsefe eğitimi almış, savaş sebebiyle Arjantin'e göç etmiştir. Buenos Aires'te karşılaştıkları yenilikçi çevre ile bu çevreye sunabilecekleri Avrupa kültürü/altyapısı arasında kesinlikle karşılıklı bir verimlilik söz konusuydu.

Şili hakkındaki makalenin yazarı Juan Francesco Jordan-Moore, sunumunu kavramsal bir tartışma odağında yapmaktadır: Yansıtmalı özdeşim tekbenci (solipsist) bir kavram mıdır? Öznelerarasılığın ağırlığı nedir? Bu sorunun Şili'deki psikanalitik çevrede nasıl ilgi çektiğini anlatır, bunu tartışan psikanalistleri listeler ve klasik yazarların (Rosenfeld ve Bion gibi) veya daha evvel bahsedilmiş olan Arjantinli yazarların ya da çağdaş yazarların (Ogden gibi) ve hatta uluslararası toplumda en iyi tanınan Şilili psikanalist Ignacio Matte-Blanco'nun desteklediği argümanları sunar. Sunumu, yansıtmalı özdeşim kavramının işlevini anlamaya dair soruları ele alan bir makale olarak okunabilir.

Brezilya hakkındaki makalenin yazarı Marina Massi, önceki yazarlardan farklı bir metodoloji kullanmıştır. Brezilya'daki psikanaliz tarihine ilişkin yayınları ve bibliyografik araştırmaları baz alarak ülkedeki çeşitli analistlere bir anket iletmiştir. Brezilya kıtasal boyutlara sahip bir ülkedir. Latin Amerika'da İspanyolca değil Portekizce konuşulan tek ülkedir. Bunun sonucu olarak, İspanyolca konuşan ülkeler arasındaki yoğun psikanalitik alışverişe kıyasla biraz yalnızlaşma mevcuttur. Dahası, Brezilya, halihazırda psikanalitik eğitim almış olan ya da ülkeye vardıktan sonra böyle bir eğitime ilgi duyan entelektüellerin göçüne ev sahipliği yapan bir ülke de değildi. Massi'nin makalesi, Arjantin'den bahsederken psikanalizin toplumsallaşmasından bahsedebiliyorsak, Brezilya'dan bahsederken psikanalizin popülerleşmesini konuşmamız gerektiğini ima eder: Bugün bütün ülkeye yayılmış on iki psikanaliz cemiyeti ve on bir küçük psikanaliz grubu bulunmaktadır. Bu durum, makalede de yansıtıldığı gibi, kuramsal kavramların öğütülmesini ifade eder. Massi, yansıtmalı özdeşim konusunu ele alan farklı yazarların çalışmalarını sunar ve kişisel bir yorum katmaya çalışır. Öte yandan, hiçbirisi Arjantin'deki gibi yazarlık boyutuna erişmemiş yahut Şili'de olduğu gibi

yansıtmalı özdeşim konusuyla ilgili verimli bir tartışmayı harekete geçirme kapasitesine sahip hararetli bir soru ortaya atamamıştır. Bununla birlikte, farklı uluslararası psikanalitik düşünce okullarıyla sürekli temas halindedirler. Birçok yabancı analist buradakilerle temas kurmak için Brezilya'yı ziyaret etmektedir. Bu da farklı yansıtmalı özdeşim kavramlarını tartışmanın, zenginleştirmenin ve bilinir hale getirmenin verimli bir yoludur.

19

ARJANTİN'DE YANSITMALI ÖZDEŞİM KAVRAMI

Gustavo Jarast

Latin Amerika'daki Kleincı hareket 1950'ler ve 70'ler arasında zirveye ulaşmıştır. Bu süreçte, yavaş yavaş oluşmakta olan değişik psikanalitik gruplar, Melanie Klein'ın, Kleincıların ve post-Kleincıların katkılarıyla yararlı bir biçimde ilgilenmeye başlamışlardı. Arjantin Psikanaliz Derneği (APA) 1942'de kuruldu ve *Revista de Psicoanálisis*'in (Psikanaliz Dergisi) ilk sayısında Klein, Susan Isaacs ve Joan Riviere'nin makaleleri yayımlandı.

Enrique Pichon-Riviere 1952 yılında *Revue Française de Psychanalyse*'de psikanalitik süreç bağlamında yansıtmalı özdeşimlerle çalışma üzerine önemli bir makale yayımladı.

Heinrich Racker, Leon Grinberg, Willy ve Madeleine Baranger, David Liberman ve Jose Bleger gibi yazarlar, bu yeni kuramların zenginliğini ve bunların diğer klinik araştırma alanlarına nasıl ışık tuttuğunu görebiliyorlardı. Sayılanlar arasında, Kleincı düşünce dizisini en açık şekilde geliştirmiş olan muhtemelen Grinberg'di. İlkin Racker, ardından Willy ve Madeleine Baranger Kleincı psikanalitik yöntem kuramına katkı sundular ama Racker'da bağlantılar çok açık değildir. Barangerler "psikanalitik alan" kavramlarıyla özgün bir katkı yapmışlardır. Bu kavram aslında yansıtmalı özdeşim mekanizmasının yapılandırılmasını içermektedir.

APA'nın kuruluşunu izleyen yıllarda, Kleincı düşünce, bu fikirlerin ortak dile dönüştüğü makalelerin düzenli olarak yayımlanması yoluyla yaygınlaşmıştır. Söz konusu makaleler klinik uygulamanın temelini atmış, Arminda Aberastury (çocuk psikanalizi) ve Enrique Pichon-Riviere (psikotik hastaların tedavisi) gibi yazarların kuramsal gelişimlerine de temel oluşturmuştur. Kleincı kurama bağlı olmayan gruplarda bile, kuramsal ve yöntemsel tartışmalarda çoğunlukla Kleincı düşünceye önemli atıfta bulunuluyordu.

Liberman 1956 yılında *Revista de Psicoanálisis*'te (Liberman, 1956) "Yansıtmalı özdeşim ve evlilik çatışması" adlı bir makale yayımlamıştır.

Emilio Rodrigue, eşiyle yazdığı *El contexto del proceso analítico* (Analitik Süreç Bağlamı) (Rodrigue, 1966) adlı kitabında "Keşfetme ve yansıtmalı özdeşim arasındaki ilişki" konulu bir yazı yazmıştır.

Jose Bleger 1967 yılında çok önemli olan *Simbiosis y ambigüedad* (Sembiyoz ve Muğlaklık) adlı kitabını yayınlamış fakat yansıtmalı özdeşim kavramını kullanımına dikkat çekmemiştir. *Revista de Psicoanálisis*'te 1967'de yayımlanan (Bleger, 1967a, 1967b) "Psikanalitik ortamın psikanalizi" adlı çalışmasıyla daha açık bir katkı sunmuştur.

1970'lerden sonra tartışma, Lacancı kuramı da içerecek şekilde Fransız düşüncesini dikkate alan daha karmaşık bir çerçevede yürütülmüştür. Bion, Rosenfeld ve Meltzer gibi "post-Kleincı" yazarların katkıları çok kıymetli görülmüş ve Kleincı düşünceyi güçlendirmeye faydalı olmuştur. Klein'ın yansıtmalı özdeşim kavramı, hiç şüphesiz, psikanalitik uygulamanın kuramsal, klinik ve yöntemsel gelişimine zemin oluşturan katkılardan biri olmuştur. "Bazı Şizoid Mekanizmalar Üzerine Notlar" 1947 yılında *Revista de Psicoanálisis*'te İspanyolca yayımlanmış ve o yıldan beri konu hakkında düzenli kuramsal ve klinik tartışmalar yapılmıştır.

Katkılar, gelişmeler, sorunlar

Heinrich Racker

Melanie Klein, yansıtmalı özdeşim kavramını karşıaktarıma uygulanacak şekilde genişletme konusuna hiçbir zaman ilgi göstermedi. Buna karşın, karşıaktarımın hastanın yansıtmalı özdeşimine karşı bir tepki olduğu fikri, Paula Heimann'la birlikte –Arjantin'de ilk olarak Heinrich Racker– yaygın bir şekilde kullanılmaya başlandı. Racker, Helene Deutsch tarafından ortaya atılan iki özdeşim türüne dayalı olarak iki tür karşıaktarım arasında kesin bir ayrım yapmaktadır. Analistin kendinden parçaları hastanın karşılık gelen psikolojik parçasıyla (benlik, alt benlik, üst benlik) özdeşleştirerek, kendi duygusal deneyimiyle birlikte hastanın duygusal deneyimini anlama yönünde empatik eğilim gösterdiği "uyumlu karşıaktarımdan" bahseder. Hastanın aktarımı, analistin yüceltilmiş olumlu karşıaktarımla tepki verdiği duygusal psikolojik süreçleri teşvik eder. Racker şöyle yazmıştır:

> Uyumlu özdeşim, içe atmaya ve yansıtmaya dayalıdır, diğer bir ifadeyle dışsal olanın içsel olanda yankılanmasına, ötekine ait olanı kendisinin gibi görmeye ("senin bu parçan Ben'im") ve kendine ait olanla ötekine ait olanın denkliğini görmeye ("benim bu parçam sensin") dayalıdır.
>
> (Racker, 1957, s. 312)

Analist kendini hastanın içsel nesneleriyle özdeşleştirdiği, onlar gibi muamele gördüğünü hissettiği ve onları kendisine aitmiş gibi deneyimlediği zaman, hastanın analiste ait içsel bir nesneyi temsil ettiği "tamamlayıcı karşıaktarım" deneyimlemektedir. Bu karşıaktarım tepkisi, analistin nevrotik kalıntılarının hastanın nesnelerinin yansıtılmasıyla etkinleştiğini ima eder. Racker (1957, s. 312) "tamamlayıcı özdeşimler, hastanın analiste bir içsel (yansıtılan) nesne

gibi davranmasıyla ortaya çıkar ve sonuçta analist kendisine böyle davranıldığını hisseder; yani kendisini bu nesneyle özdeşleştirir" der. Racker, yansıtmalı özdeşim terimini açıkça bu özdeşim sürece atıfla çok az yerde kullanır:

> Örneğin analist hastanın analiste karşı duyduğu libidinal hisleri yoğun bir şekilde reddedişini algılar (sebebi suçluluk hisleri, paranoid endişe, rekabet, mazoşizm, içsel nesnelerden birinin boykotu vs. olabilir); analist aynı zamanda bu reddedişin aşılmasını sağlayabilecek olan yorumlamalarının da ısrarla geçersiz kılındığını fark eder ve karşısında kaygı hisseder, bu da vicdanına gerginlik olarak iletilir. Fakat hastanın direncinin yarattığı dışsal tehlikenin algılanması, iki faktörden yalnızca bir tanesidir ve karşıaktarımsal kaygıyla sonuçlanır. Diğer faktör ise analistin bilinçdışı olarak içsel tehlikeyi algılamasıdır, örneğin kendi içsel nesnelerinden birinin engeline takılması, kendi mazoşizmine ya da karşı dirençlerine kurban gitmesi gibi.
>
> Öznel ve nesnel faktörler arasındaki orantı her ne olursa olsun (yani "tehlikenin" hastanın içinden gelmesiyle analistten gelmesi arasında ya da ölüm içgüdüsünün analistten kaynaklanmasıyla hastadan kaynaklanması arasında) bu faktörler "gerilime" sebep olur. Eğer analist gerilimin farkında olursa, bu, hastanın içsel nesnesinin analistle libidinal ilişkisine karşı olan parçasını keşfetmesini sağlayan bir işaret olarak hizmet edebilir. analistin birdenbire tehdit edilen kendi içsel nesneleriyle ya da hastanın benliğinin yoğun bir şekilde koparıp analiste yansıttığı parçalarıyla özdeşiminin sonucu olarak zaman zaman şiddetli karşıaktarımsal kaygı istilaları ortaya çıkar. Genelde analiste yapılan bu yoğun yansıtmaların altında yatan şey, hastanın yoğun suçluluk duygularına tahammül etmekte zorlanmasıdır; bu örnekte, benliğin suçlu diye deneyimlenen parçası yansıtılmıştır.

Analistin çözülmüş (disosiye olmuş) parçayı mümkün olduğunca hızlı bir şekilde hastaya geri vermeye mecbur hissettiği bazen gözlemlenir. Bunun nedeni analistin kendisine emanet bırakılan suçluluğa tahammül etmede sıkıntı yaşamasıdır. Bu durum, benliği genellikle analistinkinden daha zayıf olan hastanın bu çözülmüş parçanın kendi benliğine ait olduğunu kabullenmesinin daha da güç olduğunu bize hatırlatabilir. Analistin deneyimlediği kaygı, yine, hastanın içinde neler olup bittiğini ve neyle mücadele ettiğini gösterir; bu karşıaktarımsal kaygının yoğunluğu, analistin bu çatışmanın yorumlanmasında uygun dozu hesaplamasına yardımcı olabilir. Yukarıda bahsedilen hastanın savunma mekanizmasının (yansıtmalı özdeşim) genellikle hedefine ulaştığını eklemek istiyorum. Bizim örneğimizde analist suçlu hissetmektedir ve bu sadece (bazen söylendiği gibi) hastanın analistin suçlu hissetmesini beklediği ya da hastanın analistin üzgün ve depresif olduğunu zannettiği anlamına gelmez. Analistin, hastanın analistle özdeşleştirdiği nesneyle özdeşimi –tekrar ediyorum– normal karşıaktarımsal süreçtir.

(Racker, 1968, s. 65-66)

Bazı yazarlara göre, "yansıtmalı özdeşim" ifadesinin kullanılmaması, Freudcu terminolojiyi kullanma arzusundan ve Racker'ın başlıca terapötik idealinin "hatırlamak" olmasından ileri gelir, zira "mekanizmalara" inanmak esasen "yeniden yaşamak" fikrini ifade eder ve bu da Racker'ın "yansıtmalı özdeşim" ifadesini açık bir şekilde kullanmaktan kaçınmasını açıklar (Lichtman, 1979). Fakat Racker kavramları açıkça Kleincı bir biçimde kullanmaktadır: Hastanın benliğinin bir parçasının "iyi" veya "zulmedici" içeriği reddedip analiste yansıtması ve analistin bununla özdeşleşmesi gibi. Analist yansıtılan parçayı –örneğin hastanın benliğini– almış olduğunun farkında değildir, *bu nedenle* bunu yorumlayamaz.

Bazı yazarlara göre, karşıaktarımın üzerine daha fazla inceleme yapılmasına yol veren şey Klein'ın 1946'da yayımladığı çığır açan makaleydi. 1948 yılında hem Paula Heimann hem Heinrich Racker, birbirlerini tanımadan, karşıaktarım üzerine çalışmaya başlamışlar, yansıtmalı özdeşim kavramını karşıaktarımı anlama ve yorumlama *aracı* olarak kullanmışlardır. Racker o yıl APA'da konu hakkındaki ilk çalışmasını "Karşıaktarım nevrozu" başlığı altında sunmuş, bu çalışma *International Journal of Psychoanalysis*'de "Karşıaktarım sorununa bir katkı" olarak yayımlanmıştır. Karşıaktarım olgularına ilişkin bu iki sunum birbirine sıkı sıkıya bağlıdır ve analistin hastanın yansıtmalarından kaynaklı kuvvetlerin karmaşık etkilerinin daha çok farkında olmasını sağlar. Bu farkındalık, analistin kendi çözümlenmemiş çocukluk nevrozunu daha iyi anlamasını sağlamakla kalmaz, ayrıca bir karşıaktarım konumunda savunmacı bir şekilde saplanıp kalma tehlikesinden kaçınmasına yardım eder ve hastanın başta kısmen özdeşleştiği nesnelerini keşfetmesini sağlar. Yansıtmalı özdeşimin ve nesne üzerindeki etkilerinin kavramsallaştırması, analistin kendi deneyimlerini yeniden değerlendirmesine fırsat sunar ve yeni keşif alanları açar. Çok sıkıntılı hastalarda ağır karakter patolojilerindeki bölme süreçlerinin ve yansıtmalı özdeşimin güçlü varlığının daha derinden farkında olmak, analistin karşıaktarımını hasta hakkında bilgi kaynağı olarak kullanarak karşıaktarım tekniğiyle ilgili yeni çalışmalar yapılmasını sağlamıştır.

Racker'ın çalışmaları Latin Amerika'da psikanalitik teknik üzerinde derin etki bırakmıştır; zamanın en iyi bilinen analistleri çalışmalarında bu fikirleri düşünmeye ve geliştirmeye devam etmişlerdir.

Leon Grinberg

Yukarıda bahsedildiği gibi, Grinberg kuramsal yazılarında Kleinci kuramı en doğrudan kullanan analistlerden biriydi. Hasta yansıtmalı özdeşim mekanizmasını çok sık kullandığı zaman ortaya çıkan bir

tür karşıaktarımsal tepkiyi ifade etmek için 1956 yılında "yansıtmalı karşı özdeşim" terimini ortaya attı. Bu fikrini daha sonra "Aktarımın ve karşıaktarımın büyülü yönleri ve sonuçları üzerine: Özdeşim ve yansıtmalı karşı özdeşim" başlığıyla Arjantin'deki *Revista de Psicoanálisis*'te yayımladığı bir makalesinde sundu. Bu mekanizmanın analistin nihayetinde hastanın bilinçdışında analistin yapmasını istediği şeyi pasifçe canlandırmasına yol açtığını açıkladı. Analistin, kendi duygularından *bağımsız* olarak, hastanın yansıtmalarına ve içe atmalarına tepki olarak verdiği belli bir yanıtı düşünüyordu.

Grinberg bu tepkinin, hastanın yansıtmalı özdeşiminin aşırı şiddetli oluşuna bağlanması gerektiğini vurgular; hastanın bu yansıtmalı özdeşimi travmatik çocukluk deneyimleriyle ilişkilidir ve hastanın da başkalarından gördüğü şiddetli yansıtmalı özdeşimlerin sonucudur. Karşı özdeşim tepkisi, analistin yansıtmaya tahammül edemediğini ya da neler olup bittiğini fark edemediğini gösterir: Analist sadece hastanın yansıttığı malzemenin etkisinde kalır ve bu malzemeyi edinerek ve özümseyerek "gerçek ve somut bir şekilde" tepki verir. Analist artık kendi hislerini yönetemediğini ve afalladığını hissedebilir. Bu gidişata mantıklı gerekçe bulabilir fakat hastanın bir nesnesi veya bir parçası (örneğin alt benliği, benliği) haline geldiğini fark edemez.

Grinberg kendi kavramını Racker'ın tamamlayıcı karşıaktarım kavramından ayırt etmek için detaylı tanım ve analiz sunar. Yukarıda tanımlandığı gibi, Racker'ın tanımı, hastanın çatışmaları neticesinde ortaya çıkan kaygı ve yansıtmaların yeniden harekete geçirdiği analistin kendi çocukluğuna ait nevrotik kalıntılar sebebiyle hastanın analistin içsel nesnesine dönüştüğü bir tür nesne ilişkisini ifade eder. Hastanın içsel nesneleri analistin kendi nesneleriymiş gibi deneyimlenebilir. Dolayısıyla farklı analistler, kendi çatışmalarının türüne ve doğasına bağlı olarak hastanın yarattığı aynı duruma farklı bi-

çimlerde tepki verebilirler. Yansıtmalı karşı özdeşimde Grinberg'in varsayımsal hastasının yansıtmalı özdeşimi, farklı analistlerde *aynı* karşıaktarımsal tepkiyi uyandırır. Bunun sebebi, yansıtmanın niteliği, yoğunluğu ve gücünün artık analistin algılamasında kritik bir eşiğe izin vermeyecek olması ve analist üzerindeki söz-ötesi baskının belirli bir tepki yaratacak olmasıdır.

Grinberg örnek olarak aşağıdaki klinik senaryoyu kullanır:

> Erkek bir hasta seansa şöyle başladı: "Bugün çok tedirgin hissediyorum. Nasıl tanımlayacağımı bilmiyorum ama kesinlikle bunu anlatmak gerekiyor. Keşfettiğim şeyi size anlatmak istiyorum. " [Büyük bir duygusallıkla]: "Birkaç gün önce bana söylediklerinizden sonra ishalimin geçmesi şaşırtıcıydı... Ayrıca söylediğiniz başka bir şey de bende fiziksel bir sancıya sebep oldu. İshal fiziksel bir süreç... Konuştuğunuzda bu sözcükler sinir hücrelerimde fiziko-kimyasal bir tepki yaratıyor gibi; fakat bunun öncesinde, düşündüğünüz zaman, ses ciğerlerden, dudaklardan, dilden, vb. geçerken başka hücrelerde de bir dönüşüm söz konusu ve bir sözcük silsilesi artık sese ve titreşime dönüşmüş halde açığa çıkıyor. O anda alıcı süreç kulağımda başlıyor ve sonra bilinçli dinlemeye dönüşüyor. Bu sözcükleri sizden başka birinin zikretmesi halinde aynı terapötik anlama sahip olup olmayacaklarını kendi kendime soruyorum. Sanırım bunun cevabı hayır. Bu sözlerin bir başkasının değil de Dr. Grinberg'in ağzından dökülmesi benim için çok önemli. "
>
> Bütün bu malzemeleri güçlü ve çınlayan bir sesle söylemesi beni şaşırttı. Kendini böyle ifade etmesi alışılmış bir durum değildi, bu nedenle özellikle söylenen şeylerle birlikte nasıl söylendiği de beni büyüledi. İzlenimlerimin rehberliğinde, onun üzerinde bıraktığım etkinin aynısını bende yaratmaya ve bu özel etkiyi uyandıran şeyin başkasının değil kendi sesi olduğunu göster-

meye çalıştığını yorumladım. Yani benim yorumlamam onun olumlu aktarımını gösterecek şekildeydi. Bunun ancak en derindeki paranoid durumuna karşı savunma olduğunu henüz idrak etmemiştim.

Hasta devam etti: "Şimdi sesten ve dinlemeden bahsediyorken, müzikle ilgili konuşmak istiyorum: Müzik ritim, melodi ve armoni olmak üzere birbirinden ayrılmaz üç parçadan oluşur. Caz müzik yapıyorum; bu türde çaldığımız şarkının ritmini ve armonisini görürüz, melodi doğaçlamadır. Modern cazda ritim ve uyum da doğaçlamadır. Ritimli melodilerle saatlerce doğaçlama yapabilirim, fakat belirli bir armoniyi tutturmak bana zor geliyor. 8/4'lük bir melodinin dört vuruşunu La akorda, dört vuruşunu La diyezde çalmam mümkün değil. Yazılı ezgilerde de durum aynı; her notanın hakkını veremem. Diğer taraftan, müzik öğretmenim üzerinde çalıştığım parçalardan birini çaldığında, onun ardından o parçayı tamamen notasız çalabiliyordum. Örneğin seansta zamanın gerçekliğine uyum sağlamak benim için zor. Saatin kaç olduğunu dahi bilmiyorum. Sanki sizin zamanınızdan farklı bir zaman yaratmışım gibi. Bunu müzikteki ketlenmemle kıyaslayabilirim; bu doğaçlama yarattığımız özel armoni, birbirlerini tanımayan cazcıların bir araya gelerek doğaçlama yapmalarına izin veren türden bir armoni. "

Bütün bunları bana anlatırken, neler olup bittiğini tam olarak anlamadım. Oldukça rahatsız hissettim. Sevdiğim bir müzik türüne ilişkin teknikleri yeterinde anlamamış olmak beni üzdü. Konu hakkındaki bilgisine ve tanımlamalarındaki netliğe . . . teknik jargonla ritim, melodi, armoni arasındaki ilişkiyi açıklayışına hayran kaldım ve haset duydum. Bunu onun sözcükleriyle yorumlama ihtiyacı hissettim; onunla çok iyi bildiği alanda aşık atabileceğimi göstermek istiyordum. Benim La majör akoru, onun da La minör akoru temsil ettiği ama vuruşlarımız arasında

hiç uyum olmadığı, ortak bir melodide doğaçlama yaparak (serbest çağrışım) buluşabilmek için aramızdaki ritim ve zamanlamayı uydurmamız gerektiği şeklinde yorumladım. Yorumlama bozulmuştu; yalnızca kısmi bir unsuru gösteriyor, esas olandan sapıyordu. Önemli olan, onun hasetini, benim ritim ve zamanlamamın ne olduğunu keşfetmekle ilgilendiğini göstermekti.

En derindeki fantezisinin anlamını kavramaya başladım ve şu malzemeyle ilgilenmeye başladım. Hasta devam etti: "Bir hasta üzerinde neden her türlü testin yapılabileceğini düşündüğümü bilmiyorum; ensefalogram, bazal metabolizma hızı, ses kaydı, ateş ölçmek için termometre, ses dalgalarını kaydetmek için osiloskop. Hem dışarıdan hem de içeriden hasta hakkında daha iyi bilgiye sahip olmak için tüm bu araçlar kullanılır. " Onu dinlerken aklıma gelen kendi paralel ve eş zamanlı fantezimle şaşkınlığa uğradım: onun zamanını düzenlemek, kontrol etmek ve yönlendirmek için bir metronomum olduğunu hayal ediyordum, yani onda olmadığını bildiğim bir şeye sahip olmayı hayal ediyordum. O anda hastanın yoğun yansıtmalı özdeşiminin kapsadığı bilinçdışı fantezisini, ayrıca kendim onun haset ve kaygı dolu bir yönüyle yansıtmalı olarak "karşı özdeşim" kurduğumu tam olarak anladım. Benim "yansıtmalı karşı özdeşimimin" en önemli etkilerinden biri, hastanın tutumundaki paranoid içeriğe yönelik bir kör noktam olması ve paranoid içerik yerine aktarımın olumlu yönünü vurgulamış olmamdı. Hasta bunu savunmacı bir şekilde kullanarak zulmediciyi yatıştırıyordu, ki zulmediciyi de ben temsil ediyordum. Fakat bu savunmaya ihtiyaç duymasının nedeni zaten kendisinin bana atfettiği güçten kaynaklanan kaygı ve paniğiydi.

Benim sözlerim onu yalnızca ishalden kurtarmakla kalmamış, aynı zamanda ona fiziksel bir sancı da vermişti. Elimde bir sır

vardı ve bu sır onda haset, korku doğuruyordu, çünkü ona ne istersem yapabilirdim. Bunu ele geçirerek tehlikeyi sınırlandırmak ve aynı zamanda bana hükmedebilmek istiyordu. Bunu başarabilmek için hem beni tanıması hem de kontrol etmesi gerekiyordu. Bu nedenle beni kendi alanına, akustik ve müzik alanına çekmeye çalıştı. Yansıtmalı bir şekilde benimle hissetmiş olduklarını bana da hissettirdi. Benim rahatsızlık hissim onun kaygı hissine karşılık geliyordu. Hayranlığım ve hasetim, onun hissetmiş olduğu benzer hisleri yansıtıyordu. Benim onun terminolojisini ve kavramlarını kullanma ihtiyacım, onun benim özel terminolojimi ve kavramlarımı kendi üzerine alma arzusuyla eşdeğerdi. Benim metronom fantezim, beni tamamen tanımak, yani beni kontrol etmek için her türlü tıbbi aygıtı kullanma arzusuna tepkiydi. Son çare ve etkileşimsel bir çözüm olarak benim vuruşlarımı ve zamanlamamı öğrenmenin karşılığında bana kendininkileri sundu.

(Grinberg, 1979, s. 180-183).

Özetlemek gerekirse, Grinberg, hastanın yansımalarına karşı analistin tepkisinin esasen analistin çatışmalarından bağımsız olduğunu düşünüyordu. Patolojik yansıtmalı özdeşim olarak bahsettiği şeyi, tümgüçlü fantezi olarak Melanie Klein'ın yansıtmalı özdeşiminin daha ileri taşınması olarak görmüştür. Alıcı olarak analist üzerinde gerçek etkiler yaratan ve böylelikle ona hakim olan türde bir yansıtma olarak düşünmüştür. Dolayısıyla, karakterleri ve becerileri ne olursa olsun bütün analistlerin aynı yansıtmalı karşı özdeşime sahip olduklarını düşünüyordu. Grinberg, Bion'un düşünme süreçleri kuramından kendi fikirlerine destek bulmuştur: Psikotik hastanın beta unsurlarını yansıtmasının analistin karşıaktarımının ötesine geçtiği beta ekranı kavramı, anlamayı mümkün kılar ve beta unsurlarını düşünülebilir hale getirir, yani alfa unsurlarına dönüştürür.

Horacio Etchegoyen, Grinberg'in ifadesini sorgulayarak, bu süreçlerin böyle bir etki yaratmasının ancak analistin kendi "karşıaktarım nevrozunun" etkisi altında olması sebebiyle olduğunu öne sürmüştür (Etchegoyen, 1986). Grinberg 1982 yılında ilk pozisyonunda değişikliğe giderek, yansıtmalı karşı özdeşimin analiste hissettirdiği duygunun, anlaşıldığı ve yüceltildiği takdirde, hastanın çatışmalarıyla en derin düzeyde temas kurmak için çok faydalı bir araca dönüşebileceğini iddia etmiştir (Grinberg, 1982). Bunun gerçekleşmesi için analist hastanın yansıtmalarını almaya ve kapsamaya hazır olmalıdır.

Madeleine ve Willy Baranger

Madeleine ve Willy Baranger, 1960'ların başında "psikanalitik alan" kavramlarıyla Latin Amerika'nın psikanalize getirdiği en faydalı katkıyı yapmışlardır. *Revista Uruguaya de Psicoanálisis*'te "Dinamik alan olarak analitik durum" konulu bir makale yayımlamışlardır (Baranger ve Baranger, 1961-1962). Bu makalede getirdikleri özgün fikir, psikanalitik alanı, analitik süreç esnasında terapi çiftinin bilinçdışı fantezilerinden oluşan dinamik ve iki kişilik bir alan olarak sunmalarıydı, böylelikle Melanie Klein ve Susan Isaacs tarafından tanımlanan bilinçdışı fantezi kavramını ilerletmişlerdir. Dinamik alan fikri, Gestalt kuramı kavramları ve Merleau-Ponty'nin fenomenolojisi üzerine kurulmuştur. Barangerler'in ve genel olarak Latin Amerikalı analistlerin psikanalitik süreci hastada değil, analist ile hasta *arasında bir yerde* konumlandırdıklarını söyleyen kişi Etchegoyen'di (Etchegoyen, 1986). Barangerler, analizin gerileme ortamında iki kişilik bir fantezi oluştuğunu, bu fantezinin analistin veya hastanın bireysel fantezilerinden farklı olduğunu düşünmüşlerdir. Bu fantezi, analitik alan dinamiğinin altını çizer. Bu, çiftin her bir üyesinin bilinçdışı fantezilerinin toplamı olarak değil, seans esnasında meydana gelen birliğin mümkün kıldığı, aralarında yaratılan bir şey olarak görülebilir.

Bu fantezinin merkezinde yansıtmalı ve içe atmalı özdeşim mekanizmaları ile yansıtmalı karşı özdeşimler yer alır. Barangerler, hastanın ve analistin bedensel deneyimlerinin ve fantezilerinin bu dinamikte yer aldığını düşünmüşlerdir. Yansıtmalı özdeşimin şu anki kullanımı, o zamana dek netleştirilmemiş geçmiş deneyim örüntülerini yeniden etkinleştirir. Analist, karşıaktarımı irdelerken, hastanın içsel dünyasının bölünmüş yönleriyle özdeşleştiğini idrak edip bu olguyu yorumlayabilir. Böyle durumlarda yansıtmalı özdeşim sınırlı, analistin gerilemesi kısmidir. Fakat bazı durumlarda bu süreçler daha aktiftir; aktarım-karşıaktarım nevrozu, süreci durduracak şekilde bir "savunma kalesi" kurarak analitik süreci felce uğratabilir.

1970'lerde Latin Amerikalı psikanalistler arasında Fransız düşüncesinin etkisi giderek artmış, Barangerler'in psikanalitik alan kavramları da bundan biraz etkilenmişti. Özgün yapılarını önceki gibi korumaya devam ettiler, fakat Lacan'ın analitik alan fikrini "yansımalı" (ayna gibi) ilişki olarak eleştirmesine yanıt olarak "öznelerarasılık" kavramını da kendi yapılarına kattılar. Lacan'ın "üçüncü" fikrini vurgulaması, "yansımalı çift" kavramında bir farklılık oluşturdu.

Öte yandan, Barangerler'in psikanalitik dinamik kuramlarının en verimli öğesi, karşıaktarım olgularını irdelemelerinden gelir, örneğin savunma kalesini tanımlayıp analiz etmeleri. Daha evvel bahsedildiği gibi, savunma kalesi, hastanın direnci ve analistin karşı direnci sonucunda oluşan ve dinamik analitik süreci felce uğratan patolojik bir yapıdır. Kronikleşip analitik çıkmaza ya da ters terapötik tepkiye yol açabilir. 1983 yılında 33. Uluslararası Madrid Kongresi'nde yayımladıkları sunumlarında, Barangerler, savunma kalesi diye düşündükleri şeyleri örnekleyen birkaç klinik senaryo sunmuşlardır: "Her iki katılımcının kişisel geçmişlerinden önemli alanları kapsayan ve her birine basmakalıp hayali bir rol biçen paylaşılan bir fantezi kurgusu etrafında yeni bir düzen" (Baranger, Baranger ve Mom, 1983, s. 2).

Savunma kalesi kavramını anlatmak için sundukları bazı kısa örneklere bakmakta fayda var:

A. *Açık bir şekilde sapkın hasta.* "İyi hasta" gibi davranır, resmi anlaşma unsurlarına uyar, hiç direnç göstermez ve ilerleme kaydetmez. Belirli bir süre sonra seanslar Krafft-Ebing'in (1886) *Cinselliğin Psikopatolojisi* kitabının yoğunlaştırılmış bir versiyonuna dönüşür. Analist "hiç bu kadar çok sapkınlığı olan birini görmemiştir". Burada savunma kalesi, teşhirci hasta ile büyülenen-dehşete düşen analist arasında kurulur; zoraki "röntgenci" olan analist, bu sapkın teşhir karşısında vurdumduymazdır.

B. *Birkaç analitik tedavi görmüş tecrübeli hasta.* Görünürde her seans bazı keşiflerin meyvesini taşır; gerçekte ise olan biten bir şey yoktur. Analist kendi yorumlama kabiliyetinden keyif alarak hastanın içsel durumlarına ilişkin incelikli anlatımlarından memnundur. Ta ki onlar bilimsel incelemelerle oyalanırken, hastanın ödemeyi geciktirip analiz ücretini her ay faize yatırdığını fark edene kadar. Bu kalenin analizi, paylaşılan bir fantezi düzeni ortaya koyar: Hastanın pinti babasına karşı eskiden kalma gizli intikam duygusu ve analistin suçluluk duygusunun zorlanımıyla kendini kazıklanmış baba gibi konumlandırması.

C. *Alanı işgal eden savunma kalesi örneği.* Ciddi ölçüde psikopat hasta. Hastanın fiziksel ve öldürücü saldırganlığından korkan analist tedaviyi ne askıya alabilmekte ne de ileriye götürebilmektedir. Bu kalenin düğüm fantezisi, hastanın toplama kampındaki işkenceci olduğu, analistin de bu kampta işkence gören güçsüz kurban olduğu fantezileridir. Bu manevranın bilinçli formülasyonuyla analistin yaşadığı dehşet ortadan kaybolur. İki bireysel geçmiş birbirine yaklaşarak bu patolojik alanı yaratır.

(Baranger ve diğ., 1983, s. 2)

İlk senaryoda, büyülenmiş olan analist teşhirci hastadan kendini ayıramaz. İkinci senaryoda, analistin suçluluk dolu özdeşimi hastanın intikam duygusuyla bir araya gelir. Üçüncüde ise, kurban ve işkenceci fantezisiyle ifade edildiği üzere, hastanın ve analistin sadomazoşist yönleri bir araya gelir. Her durumda, katılımcıların çocukluğundan kaynaklı karşılık yansıtmalı özdeşimlerin sonucunda, paylaşılan bilinçdışı bir fantezi ortaya çıkar. Bu durum savunma kalesini oluşturur ve felce uğrayan duruma özel bir "ikinci bakış" gerekir. Barangerler şu şekilde sonuca bağlar:

> Her birimizin, açık ya da örtük bir şekilde, bir nevi karşıaktarım sözlüğü vardır (bedensel deneyimler, hareket fantezileri, belirli imgelerin görünmesi, vs.); bu sözlük, kişinin "askıya alınmış dikkat" tutumunu terk edip analitik durumda neler olup bittiğini sorgulayacağı ikinci bakışa doğru ilerleyeceği anlara işaret eder. . . . Bu yapı (savunma kalesi) analistin ya da hastanın bilincinde hiçbir zaman doğrudan kendini göstermez, yalnızca dolaylı etkilerle ortaya çıkar: Bilinçdışında ve usulca ortaya çıkar, iki baş kahramanın aralarındaki ifşa edilmemesi gereken bağı korumak için yaptıkları suç ortaklığından doğar. Bu durum, alanın kısmen berraklaşmasına ve her iki katılımcının kişisel geçmişindeki önemli alanlara dokunan ve her birine basmakalıp hayali bir rol biçen paylaşılmış fantezi düzeni etrafında yeni bir biçimlenmeye yol açar. Bazen süreç görünürde ilerlerken, savunma kalesi durağan yabancı bir nesne gibi kalır. Bazı durumlarda ise alanı tamamen işgal eder ve tüm alanı patolojik bir alana çevirerek sürecin bütün işlevsel kapasitesini çekip alır.
>
> (Baranger ve diğ. , 1983, s. 2)

Her şey "yolunda giderse", analistin ikinci bakışı, savunma kalesini bozmaya yardımcı olacak ve hastanın aktif yansıtmalı özdeşimler hakkında içgörü kazanmasını sağlayacak uygun yorumlamalar

yaratabilir. Barangerler'e göre, "analistin hastaya yönelik yansıtmalı özdeşimleri ve hastanın yansıtmalı özdeşimlerine analistin tepkileri ... alanın patolojik yapılanmasını kışkırtır, ikinci bir bakışı gerektirir, hatta yorumlamada öncelik talep eder" (Baranger ve diğ. , 1983, s. 5). Savunma kalesinin yıkılması, yansıtmalı özdeşimle analiste yerleştirilen unsurların hastaya geri dönmesini ifade eder. Psikanalitik alanda savunma kale şeklindeki berraklaşmaların aşırı biçimleri duraklamaya tekabül edebilir; analist hastanın "kendisinde 'ikamet ettiğini', seansların ötesine geçen bir endişenin mahkumu olduğunu" hissedebilir (hastanın kendine zarar vereceğinden, suç işleyeceğinden, psikotik bir durumun "patlak vereceğinden" veya bu kadar dramatik olmayan başka durumlardan duyduğu korkuyla). Bu parazit durumlar (analitik alandaki mikro-psikozlara denk düşer) ya analitik durumda sert bir kırılmaya ya da bölmeyi azaltıp yansıtmalı özdeşimleri hastaya geri vererek analitik durumun yeniden yönlendirilmesine sebep olur (Baranger ve diğ. , 1983, s. 9).

Barangerler, Heimann ve Racker'ın öncü makalelerinin, karşıaktarımın sadece evrensel bir olgu olmadığını, aynı zamanda analitik tekniğin bir aracı olduğunu ortaya koyduğuna inanıyorlardı. Ayrıca Melanie Klein'ın yansıtmalı özdeşim keşfinin, aktarım kuramında köklü değişiklikleri zorunlu kıldığını düşünüyorlardı. Onlara göre, yansıtmalı özdeşim kavramı aşırı genişletilmiş, öyle ki aktarım "sürekli aktif olan yansıtmalı özdeşim" ile eş anlama gelmiştir ve bu "Klein'ın analitik seansın ilerleyişini analistin yorumlamalarından kaynaklı bir yansıtmalı ve içe atmalı özdeşimler silsilesi olarak tanımlamasına yol açmıştır". Daha sonra yansıtmalı özdeşimle gerçekleşen aktarımı şu sınırlar içine almışlardır: "Aktarımın bu türü, ona eşlik eden çok iyi tanımlanmış karşıaktarımsal dışavurumlarla diğer aktarım türlerinden ayırt edilebilir ve alan patolojisinin oluşumuna belirleyici bir şekilde müdahale eder (Baranger ve diğ. , 1983, s. 3-4).

Uruguay Psikanaliz Derneği'nden Beatriz de Leon de Bernardi gibi yazarlar da yansıtmalı özdeşim kavramını Barangerler'in tanımıyla uyumlu bir şekilde kullanırlar.

Sonuç

Bu bölümde bahsedilen yazarlar, yansıtmalı özdeşim kavramını en çok kullanan ve yaygınlaşmasını sağlayan Latin Amerikalı yazarlardır. Bu yazarlar, terapötik uygulamada analistlerin hastaların daha gerilemeli ve savunma altındaki parçalarına dokunmalarına izin veren yeni imkanlara öncülük etmişlerdir. Bu bakımdan söz konusu yazarlar, Bion'dan Rosenfeld'e uzanan ve en sıkıntılı hastalara çok fazla yararı dokunmuş olan post-Kleinci düşünme geleneği içinde açık bir şekilde yer alabilirler. Dahası, bu yazarlar, Kleinci araştırmanın ortaya koyduğu zaferlerin ve sezgilerin değerli mirasçılarıdır.

Bu kısa anlatımda, bu yazarların en önemli ve faydalı katkıları olarak gördüğüm şeyleri aktarmaya çalıştım ve teknik üzerine güncel tartışmaları –örneğin Barangerler kadar– etkilememiş olan diğer bazı yazarlardan sadece ismen söz ettim. Joseph Aguayo gibi araştırmacılar, Klein'ın zengin kavramının tartışmalı kökenlerini ortaya çıkarmak için kavramın temeline inen derinlemesine çalışmalar yapmaktadır.

20

KAVRAMIN BREZİLYA'DAKİ VARYASYONLARI[52]

Marina Massi

Bu makalenin amacı, Brezilya'daki Uluslararası Psikanaliz Derneği'ne (IPA) mensup analistlerin yansıtmalı özdeşim kavramını kullanımlarını sunmaktır. Tarihsel kısa bir özet, bu psikanalitik üretimin bazı özelliklerini anlamamızı ve uygun bağlama yerleştirmemizi sağlayabilir.

Brezilya'da psikanalitik hareketin kökenleri, 1920'lerin öncü figürü Durval Bellegarde Marcondes'e dayanır; kendisi IPA uzmanı eğitimci analist Dr. Adelheid Koch'un 1936'da Brezilya'ya gelmesini sağlayarak bir grup psikanalist adayının eğitimine vesile olmuştur. Yoğun eğitimsel ve kurumsal çabalarla geçen yılların ardından 1951'de Brezilya'da ilk Psikanaliz Topluluğu kurulmuş ve IPA tarafından onaylanmıştır.

Britanya Psikanaliz Cemiyeti üyesi İngiliz analist Mark Burke, 1948 yılında Rio de Janerio'ya gelmiş ve adaylarla analize

---

52 Yazarın yürüttüğü bir araştırma çalışmasının kısaltılmış bir versiyonudur. Bu makalenin yazımı sırasında değerli tartışmaları için Luiz Meyer'e, Alosio de Abreu, Alirio Dantas Jr. , Gley P. Costa, Jose Carlos Zanin, Maria Elena Salles, Maria Ines E. Carneiro, Marilza Taffarel, Nelson Jose de Nazare Rocha, Paulo Marchon, Sergio Leukowics ve Sonia Azambuja gibi araştırma için mülakatlar yapan meslektaşlarıma, metne katkılarını esirgemeyen Aurea Rampazzo ve Greice Klem'e ve metni İngilizce'ye çeviren Henrik Carbonnier'e teşekkür ederim.

başlamıştır. Alman psikanalist Werner Kemper ise (Riccardo Steiner tarafından ortaya çıkarılan belgelerden Nazi partisi üyesi olduğunu düşünülüyor) eğitimlerin bir parçası olarak 1949'da diğer adayların analizine başlamıştır. Bu iki grup arasında ortaya çıkan yanlış anlama neticesinde üçüncü bir aday grubu oluşturulmuş; Arjantin'de eğitim arayışına girdiği için bu grup "Arjantin grubu" olarak adlandırılmıştır. Britanya Cemiyeti üyesi olan Decio Soares de Souza ve Henrique Mendes gibi bazı analistler 1950'lerde Brezilya'ya dönmüşlerdir (Sagawa, 1980, 1992).

Arjantin'e yakınlığı nedeniyle Rio Grande do Sul'daki psikanalitik etkinlikler Arjantin Psikanaliz Derneği'nden (APA) etkilenmiştir. Bu nedenle, 1963 yılında Porto Alegre Psikanaliz Topluluğu tanınmıştır (Sagawa, 1980, 1992).

Brezilya'da Kleincı okulun etkisi, 1950'lerde ilk Brezilyalı psikanalistlerin Klein ve takipçileriyle temas kurmak için Londra'ya gitmeleriyle başlamıştır. Yansıtmalı özdeşim kavramının Brezilya'da tanınması, Brezilyalı analistlerin Londra'da Kleincı grup üyeleriyle seminerlerinin ve klinik süpervizyonlarının doğrudan etkisiyle veya yabancı psikanalistlerin ziyaretleri aracılığıyla gerçekleşmiştir.

Öte yandan, diğer ülkelerin aksine, Brezilya sağlam kuramsal altyapıya sahip yabancı psikanalistlerin[53] durağı olarak düşünülmemiştir. Brezilya'da kuramsal ya da klinik alanda özgün psikanalitik üretimi destekleyen, örgütleyici etki gücü bulunan öncü analistler de olmamıştır.

Revista Brasileira de Psicanálise (Brezilya Psikanaliz Dergisi) Melanie Klein'ı kapak yapmış ve Klein'ın 1 Ekim 1956 tarihinde Durval Marcondes'e gönderdiği mektubu yayımlamıştı. Klein mektupta "Çalışmalarımın Sao Paulo Topluluğu'nda ilham verici ve fay-

53 Heinrich Racker ve Marie Langer.

dalı olduğunu görmek beni mutlu ediyor" diye yazmıştır. Bu aslında doğru bir değerlendirmeydi.

Kleincı düşünce okulu, Wilfred Bion düşüncesine artan ilgiyle eş zamanlı bir şekilde 1960'larda etkili olmuştur. Virginia Bicudo ve Frank Philips, Bion'un fikirlerinin Sao Paulo'da tanınmasında önemli rol oynamışlardır. Bion'un eserlerinin ilk tercümesi 1966'da yayımlanan *Os Elementos da Psicanálise* (Psikanalizin Öğeleri) kitabı olmuştur.

Tartışmalı bir psikanalist olan Frank Philips, 1940'ta Londra'ya gitti ve önce Melanie Klein'la, ardından Bion'la analize girdi. O dönemde Brezilya'yla temasını süpervizyonlarla ve birkaç dersle sürdürdü. 1968'de Brezilya'ya döndü ve Sao Paulo Brezilya Psikanaliz Topluluğu'nda (SBPSP) yeni bir psikanaliz cephesi oluşturdu.

Sagawa'nın tarihsel çalışmalarına göre, Philips, Bion'un SBPSP'ye yerleşmesinde belirleyici etkiye sahipti; SBPSP "kendini yeni bir Psikanaliz odağının sunumuna dayandırmış, öyle ki 1970'lerde ve 80'lerde klasik psikanalize yeni bir psikanaliz türüyle karşı çıkmak yaygınlaşmış, hatta bu yeni psikanaliz 'gerçek' Psikanaliz olarak tayin edilmiştir."[54] Philips, SBPSP'nin birçok eğitmen analistinin yeniden analizini yapan analistti (Oliveira, 2005, s. 266).

1990'lar farklı bir senaryoya tanıklık etmiştir. Topluluklara yeni nesil eğitmen analistlerin katılması yeni fikirler getirmiş, Brezilya'daki psikanalizle ilgili hoşnutsuzluğun da kapısını açmıştır. Londra'da eğitim arayışında olan analistlerin dönüşü, Brezilya'nın kuramsal ve klinik psikanalitik üretimine dair tartışmalara katkıda bulunmuştur (Perestrello, 1992, s. 176).

54 Sagawa, R. Y. (n.d.). *Um recorte da História da Psicanálise no Brasil* [Brezilya'da Psikanaliz Tarihinin Özeti], s. 9, www. cocsite.coc.fiocruz.br/psi/pdf/artigos1.pdf.

İngiliz Okulu hâlâ hakimiyetini sürdürse de, çeşitli kuramlar ve düşünce okullarının Brezilya'daki Topluluklar içinde daha iyi temsil edildiği görülmektedir. Brezilyalı psikanalistler artık okullar arasındaki diyalogla daha yakından ilgilenmektedirler ve bu Brezilya'daki çağdaş psikanalizin önemli özelliklerinden biri olabilir.

Kavramın kullanımına katkılar

Yansıtmalı özdeşim kavramının kullanımına psikanalistlerin katkılarını tartışırken, bazı açılardan belirli psikanalitik kavramların evrenselliğinin yapısını ve kökenini araştıracağız.

Bir kavramın yaratılması ya da bir kavramda değişiklik formüle edilmesi, günlük klinik düşüncelerden gelen somut katkıları içerir ve bunlar kuram ve teknik parametreleri üzerinden saflaştırılır. Özgün olan şey, bilinen ve dönüştürülen şeyden doğar.

Luiz Meyer, psikanalitik üretimin evrenselliği hakkındaki güçlü bir düşünme yaparak şöyle demiştir:

> bir soğurma veya seyreltme işleminden geçip durağan ve arınık bir bütüne ulaşır gibi inşa edilmez. Aksine, kayda değer karakterdeki somut katkılarla oluşur, engebeli bir arazidir, her birinin kendi tutarlı bütünlüğünü sağlayan organik bir niteliği vardır. Bir okulu belirleyen şey, ona önem veren şey, sadece özgünlüğü değildir. Özgünlük, düşüncenin dokunmasında ve zaten bilinen bir şey üzerinde uygulanan dönüşümün meyvesinde varlığını sürdürür.
>
> (Meyer, 1989, s. 364)

Mesele özgünlük olmasa dahi, bu makalede yüzleşilmesi gereken gerçek, Brezilya'da bu kavramın bazı yönlerini ya da kullanımını gösterebilecek uluslararası üne sahip bir psikanalistin olmayışıdır.

Brezilya'nın katkılarını görmezden gelmeyi önermiyorum, sade-

ce somut bir gerçekliği saptamaya çalışıyorum, ki bu gerçekliğe nasıl yaklaşacağımıza dair bir strateji belirleyebilelim.

Brezilya'da halihazırda on iki tane topluluk, on bir tane psikanaliz grubu vardır; bu da ülkedeki analistlerin her zaman bilmedikleri ve tartışmadıkları çok çeşitli toplumsal bağlamları ve yaygınlaşan üretimi ifade eder. Bu bağlam karşısında, Brezilyalı analistlerin kullandığı ana kuramsal etkilerin haritasını çıkarma aracı olarak bir anket oluşturmak istedim.

Brezilyalı psikanalistler arasında yansıtmalı özdeşim kavramıyla ilişkili olarak Klein'ın ve takipçilerinin, özellikle Herbert Rosenfeld, Betty Joseph, Heinrich Racker, Paula Heimann, Meltzer, Joseph Sandler ve Grinberg'ın (yansıtmalı karşı özdeşim kavramı üzerinden) en büyük etkiye sahip oldukları söylenebilir. Yakın zamanda Thomas Ogden, Antonino Ferro ve James S. Grotstein *trans-özdeşim* kavramıyla katkıda bulunmuşlardır.

Bununla birlikte, yansıtmalı özdeşimin analitik ilişkide ve insan ilişkilerindeki önemini yeniden değerlendirerek kavramı bir iletişim aracı olarak tanımlayan Bion, kavramın kullanımını en fazla genişleten takipçi olarak görülmektedir.

Brezilya'daki psikanaliz tarihine, ülkedeki çeşitli topluluklara mensup psikanalistlerden alınan anket cevaplarına ve bibliyografik araştırmalara dayanarak, yansıtmalı özdeşim kavramının farklı bir kullanımını geliştiren yazarlar hakkında bazı bilgiler edinmek mümkün oldu ve aşağıda bunu sunmaya çalıştım.

Mario Pacheco de Almeida Prado (1917-1991)

Mario Pacheco de Almeida Prado, Rio de Janerio Brezilya Psikanaliz Topluluğu'nun (SBPRJ) kurucu üyesiydi. Enstitü Direktörü ve Topluluk Başkanıydı. İngiliz psikanalist Mark Burke ile analize girmiş, Kleinci etkiye ondan kapılmıştı.

Prado, *Identificação Projetiva no Processo Analítico* [Analitik Süreçte Yansıtmalı Özdeşim] adlı kitabında, yansıtmalı özdeşim kullanımının "algılama aracı olarak" meydana geldiğini, "yani algılamanın, ayrılıp benliğin/kendiliğin dışına koyulan bir şeyin yansıtmalı özdeşimi sonucunda ortaya çıkan bir özdeşim olduğunu" yazar (Almeida Prado, 1979, s. 32). Algılama ve özdeşim ancak yansıtmalı özdeşimin yeniden içe atılmasıyla mümkündür.

Jose Carlos Zanin (2004), Almeida Prado'nun fikirlerini şöyle özetler:

> Yansıtmalı özdeşimin algılama öncesinde kullanılması sebebiyle, algılanan şey, kayıp nesnenin bütün ve sahici hali değil, nesneye ait olan ile gözlemcinin kendi içinden nesneye kattığı şeyin karışımıdır.
>
> (Zanin, 2004, s. 318).

Yazarın geliştirdiği kavramsallaştırmaya göre, gözlemcinin kattığı şey, sevgi (yaşam içgüdüsü) ya da nefret (ölüm içgüdüsü) olabilir.

Almeida Prado (1979), yansıtmalı özdeşim çalışmaları kapsamında özgün bir şekilde *kökleşme durumları* ve *kökleşmiş nesne* kavramlarını oluşturmuştur.

Analizde, *kökleşme durumu* hastanın bilinçdışında yaşadığı, yansıtmalı özdeşimle ve analist figürünün hastanın içine yeniden atılmasıyla yapılandırılan, analistle birbirine karışma, farklılaşmama hissi olarak anlaşılabilir.

Dolayısıyla, yıkıcı dürtülerin kendiliğin ortaya çıkmasına ve sürdürülmesine müdahale etmesi sonucunda, öznenin nesnelerinin içinde *kökleşme durumu* ortaya çıkar.

Isaias Melsohn (1921-...)

SBPSP psikanalistlerinden olan Isaias Melsohn, yansıtmalı özdeşim kavramını Max Scheler'in fenomenolojisi, Klages'in, Kurt Goldenstein'ın, Köhler'in ve Kofka'nın ampirik araştırmaları kapsamında ve son olarak Ernest Cassirer'in dışavurumsal algı kavramı kapsamına yerleştirir.

Melsohn, söz konusu yazarlara dayanarak, şizoid konum kavramını mutlak bir bölmenin olduğu bir bilinç durumu olarak konumlandırır. Bu konumda hiçbir bağlantı yoktur. Bilincin saf dışavurumsal bir ânıyla ilişkilidir, ki bu dışavurum sonradan –örneğin psikozda– yeniden ortaya çıkabilir. Bu dışavurumsal deneyimler sadece zulmedici değildir. Çocuğu esir eden şey büyülenme, sükûnet, haz, nemrutluk, ürküntü vb. de olabilir. Melsohn bu noktada paranoid-şizoid konumun adlandırılmasıyla ilgili olarak Klein'la ters düşer (Sister ve Taffarel, 1996).

Melsohn (2000), *A Psicanálise em nova Chave* [Psikanalizin Yeni Perdesi] adlı kitabında, *dışavurumsal algı* kavramını yansıtmalı özdeşimle, paranoid-şizoid konumla ve Max Scheler'in tanımladığı şekilde *"sen" algısıyla* ilişkilendirir.

Yazar, çocuklarda algısal sürecin kökenlerinin duyusal "öğelerin" sentezi değil, bütünlüklerin anlaşılması olduğuna inanır. Onlar, "özgün, ilkel ve anlık dışavurumda bulunan karakterlerdir" (Melsohn, 2002, s. 250). Melsohn'a göre, bebeğin algısal deneyimleri dışavurumsal deneyimlerdir; biçim psikolojisinde de tanımlanan bu görüşe Max Scheler ve Cassirer de değinmişlerdir.

Melsohn iki hususu açıklığa kavuşturmaya kararlıdır: Yalıtılmış duyusal içeriğin anlaşılması ve sonradan sentezlenmesi diye bir şey yoktur; "nesnel" bir algının duygularla deforme edilmesi diye bir şey yoktur.

Yazara göre, dışavurumsal algı, bir birim olarak ve dışsal-içsel kaynaşması olarak, Klein'ın yansıtmalı özdeşimine denk düşen bir kavramdır. "Mesele öznel olanın dışa yansıtılması veya dışsal olanın kopyalanmasından ibaret değildir; her ikisi de birbirini belirler, çünkü nesneleştirme ancak uygun olan önemli biçimlerle temas kurarak mümkün olur. " (Melsohn, 2002, s. 252).

Walter Trinca (1938-...)

Walter Trinca'nın *intrapsişik yansıtmalı özdeşim* konulu çalışmaları, Klein'ın yansıtmalı özdeşim fikrinden ayrılır ve Bion'un normal yansıtmalı özdeşimin dediği şeye kayar. Trinca'ya göre, yansıtmalı özdeşim nesne ilişkilerinde işlenir ve aynı sürecin asıl kendilik içinde de yer aldığı düşünülebilir. İntrapsişik yansıtmalı özdeşimde, özne bilinçdışında kendiliği böler, ortaya çıkan parçalarından birini aynı şekilde bölünmüş olan ötekinin içine yansıtır. İçine yerleştirilen öğeleri kapsayan parça baskın hale gelerek kendiliğin bütünü ile özdeşleştirilirken, öğeleri yeniden konumlandırılan diğer parça ise boş ve yoksul kalır.

Trinca'nın ilk çalışmaları, kendiliği kişinin bütününün temsili olarak ele aldığı 1991 yılına kadar uzanır (Trinca, 1991).[55] İntrapsişik yansıtmalı özdeşim yoluyla bölünerek, Trinca'nın kendiliğin duyusal sistemi olarak adlandırdığı çekirdeği oluşturan kendilik budur. Bu sistem, kendiliği değişen ölçülerde işgal eder, zaman zaman tamamen ele geçirir. Yansıtmalı özdeşim sadece nesne ilişkilerinde değil, kendiliğin parçaları arasında da meydana gelir.

Trinca, duyusal deneyimlerin doğasını açıklayabilmek için ken-

55 Trinca, W. (1991). *A etérea leveza da experiência* [Deneyimin Uhrevi Hafifliği]. Sao Paulo: Siciliano, s. 100. Vetor Editora 2006'da ikinci gözden geçirilmiş ve güncelleştirilmiş baskısını *Psicanálise e transfi guração: a etérea leveza da experiência* [Psikanaliz ve Başkalaşım: Deneyimin Uhrevi Hafifliği] ismiyle yayımlamıştır. Bkz. Trinca, W. (1991). Zihnin duyusal hassasiyetinin incelenmesi için notlar. *Revista Insight Psicoterapia,* 12 (2), 20-23.

dilik içinde bir duyusal sistemin sınırlarını çizmek gerektiğini düşünür. Duyusal sistemi içeren kendilik parçası, kendiliğin bütünü gibi alınır. Böyle olduğunda, kendiliğin duyusal olmayan manevi parçası fakirleşir, kişi zihinsel ve ruhsal bakımdan zayıflar.

Trinca, Londra'da yayımlanan *Free Associations* dergisine yazdığı bir makalede, içsel varlığı kendilikten ayırmıştır (Trinca, 1992). Trinca'ya göre, içsel varlık ve kendilik ayrı ayrı oluşumlardır ama aralarında iletişim kurarlar.

O ser interior na psicanálise [Psikanalizde İçsel Varlık] adlı kitabında (Trinca, 2007), kendiliğin çatışmalar ve çalkantıdan oluştuğunu, içsel varlığın ise kendi içinde ahenkli olduğunu ve duyusal olmadığını gösterir. Bunların etkilerinin az ya da çok olması, ortaya çıkan ruhsal rahatsızlıkların çeşit çeşit olmasına yol açabilir.

Yazar, öğelerin psikanalizi yerine faktörlerin psikanalizini tanımlar. Bu faktörler temel olarak,

1- iç düşman kümelenmesi,

2- içsel varlıkla temastan uzaklaşma,

3- kendiliğin kırılganlığı,

4- duyusal kapasite,

5- bilinçdışı yapılandırma,

6- kendiliğin dağılarak kaybolması kaygısıdır.

Yansıtmalı özdeşim ruhsal aygıt içinde aktif ve hareketlendirici bir öğe olarak rol oynadığı için, ister ruhsal aygıt içindeki oluşumlar arasında ister faktörler arasında olsun, iç iletişim işlevini yerine getirmeye devam eder. Yalnızca bu iletişim işlevinde uzmanlaşır.

Trinca, kendilikteki yansıtmalı özdeşimin, alt benlik ve üst benlik dediğimiz ruhsal oluşumların yapılanmasında rol aldığına inanır.

Trinca, yansıtmalı özdeşimin, faktörlerin faaliyetine ve sistemlerin hareketine yardımcı olduğunu ileri sürer (kapsamlı psikanalizle ilgili olarak). İşlevi mutlak değil görelidir, çünkü ruhsal bir faktörden ziyade bir öğe teşkil eder.

Trinca, yansıtmalı özdeşim kullanımının, psikotik kişiliklerle alakalı olarak "kapatma durumu" dediği şeyde yansıma bulduğuna inanır (Bion). Dolayısıyla, bu koşullar altında yansıtmalı özdeşimin yürüttüğü iletişim, bağ kurma işlevinden ziyade bir veya birkaç parçanın ürünlerinin ötekine veya ötekilere yüklenmesini içerir; bu durum kaygı savunmasındaki gibidir ama Klein'ın öne sürdüğü gibi özgün karakterini de muhafaza eder.

Fobilerdeki ve panik durumundaki yansıtmalı özdeşimler, Bion'un ifadesiyle normal yansıtmalı özdeşimlerde yaşanan güçlüklerle ilişkilidir; bunlar kendiliğin boşalmasından, temel güven matrisinin kırılganlığından, içsel destek merkezinin istikrarsızlığından sorumludur.

Trinca, Bion'un normal yansıtmalı özdeşim kavramını fobik kişilik bağlamında kullanır. Psikanalizdeki ortak bir ilkeden başlar; yani "tasavvur edilemez ıstırap" şeklinde deneyimlenen zihinsel durumlarda bulunan bebeğin, anne veya bakımveren tarafından sağlanacak özel ruhsal "metabolizasyon" koşullarına gereksinimi vardır. Bebek annenin verdiği tepkilerden herhangi bir yapılandırıcı yankılanma alamazsa, duyguları çalkantılı halde kalır ve kendini temsil etmede güçlük çeker. Birincil kapsayanın başarısızlığı, hayati tehlike hissinin muhafaza edilmesine yol açar.

Trinca'ya göre, sezgisel imgelerdeki yansıtmalı özdeşimler, kişinin bir başkasının veya başkalarının derin duygusal durumlarının anlamına dair doğrudan veya sembolik temsilleridir. Sezgisel imgeler, hastanın sözlü iletişiminin doğasının ve açık anlamının ötesinde ve

görünürde onunla açıkça ilişkili olmadan da, profesyonelin zihninde kendiliğinden ortaya çıkar. Bu imgeler Bion'un normal yansıtmalı özdeşimi vasıtasıyla sözsüz iletişime yol açar.

Luiz Carlos U. Junqueira Filho (1943-...)

Junqueira son yıllarda duygusal gelişimde yansımalı [speküler] olguların önemi üzerine çalışmakta, metapsikolojinin özüyle ilgili daha geniş bir araştırmanın parçası olarak yansımalı özdeşim kavramını geliştirmektedir.

Aşağıda sunulan örnek, yazarın kısa bir süre sonra kitap halinde basılacak olan bir bölümden seçtiği cömert paylaşımdır.

> Psikanalistler, insan zihninin, duygusal dönüşüm piyeslerinin sahnelendiği mükemmel bir tiyatro sahnesi olduğuna kanaat getirmişlerdir. Örneğin, genelde birbirlerinin aksi olarak görülen ve yaygın olarak kullanılan Narcissus ve Echo karakterlerini ele alalım: Aslında, Narcissus, farkında olmayarak özdeşim kurabileceği ya da dışlanmış parçalarını yansıtabileceği bir partnerden yoksundur. Echo ise bu işlevleri yerine getirmek için orada bulunan ikinci bir kendiliği temsil eder. (...)
>
> Dublör, özünde, öznenin gerçekliğe tahammülünün tükendiği yerde kullandığı yanılsamalı bir kaynaktır: Sahneyi çalan ikinci bir karakter yaratan özne, dikkatini acı verici odaktan başka yöne çevirir ama aynı zamanda kendisine tuzak kurar. Bu, Oedipus'un, Laius'la olan kavgasının sadece "yol verdin vermedin" olayından ibaret olduğu yanılsaması içindeyken, kehaneti gerçekleştirdiğini fark edememiş olmasında görülür. Böylelikle yanılsamanın tesirindeki öznenin algısı ikiye bölünür: teorik olan (*theoréin* kökeninden gelen "görülen şey" anlamında) pratik olan ("yapılan şey") ile bağını koparıp serbest kalır.

Arka planda "kişiliklerin çoğalmasıyla" artık yansıtmalı özdeşimi –çeşitli anlamlarının haritasını çıkarmaya çalışarak– kesin surette psikanalitik anlamda yeniden düşünebiliriz ve düşünmeliyiz.

Freudcu ve Kleincı özne, yansıtmalı özdeşimi kendi kişiliğinin farklı yüzlerine veya dışsal travmalara karşı kendini savunma amaçlı kullanır. (...) Bununla birlikte, Lacancı, Winnicottçu ve Bioncu özneler, yansıtmalı özdeşimin gücünü kendiliğin kimliğini geliştirmek, özneyi kültürel alanla tanıştırmak, insan iletişiminin ve düşüncesinin temellerini oluşturmak için kullanılmaktadır.

Grotstein (...) ve Ogden (...) gibi bazı analistler, Klein, Bion ve Meltzer'in kuramlarını ilginç yönlerden geliştirmişlerdir. Grotstein annenin nesne olarak imgesi bebek, çocuk veya yetişkin tarafından içselleştirildiğinde, bu imgenin müteakip yansıtmalı özdeşimin hayali etkisiyle değişikliğe uğradığını kabul eder. Grotstein "ruhsal varlıklar" dediği şeyin (bence "ilişkisel hayaletlere" karşılık gelir) kendilik içine yerleşmesini anlamak için, içkin özneyi (bilinçli olarak "ben" diye bilinen) ve bilinçdışının tarifsiz öznesini önermiştir.

Ogden'e göre, bilinçdışının tarifsiz öznesi bireyin kaynağı bilinmeyen acılarını semptomlar, rüyalar, eylemler, vs. aracılığıyla içkin özneye aktarır; öte yandan, günlük yaşamın çatışmaları da bilinçdışının tarifsiz öznesine aktarılarak bilinçdışı rüyalarla işlemlenmesi sağlanır. Böylelikle yaratılan içsel yansıtmalı özdeşim süreci üzerinden, duygusal deneyimler düşünülebilir, kişinin kendisine ve başkalarına iletilebilir.

Grotstein bu durumun bir sonucu olarak "otoktoni" oluştuğunu öne sürer, yani dünyayı kendi yansımamız gibi hayal ederek "kişiselleştirdiğimiz" oto-yaratım fantezisi (...).

Kendi deneyimlerimde, ideal ben ile ben'in ideali arasındaki yapısal dinamiği daha iyi anlamak için, ebeveynlerin bebeğin yansıtmalarını ve iletişimlerini açık ve anlayışlı şekilde alma sürecini "aynalama" terimiyle adlandırmayı öneriyorum: Bu durumda ebeveynlerin yanıtı her zaman yapıcıdır, bebeğin kaygılarının ya da iletişim kurma başarısının detaylandırılmasında işbirliği yaparlar. Bion tarafından önerilen hayalleme fikrine çok yakın bir fikirdir. Bebeğin hayatın gerçekleriyle yüzleşme çabalarında özgün bir şekilde ürettiği her şeyin, ebeveynlerin duyarsızlığının değiştirilmemiş halde bebeğe geri dönmesi içinse "geri yansıma" [*reflectment*] terimini saklı tutuyorum.

Dolayısıyla, sağlıklı bir bebek ideal ben'ini geçerli kılmayı hedefleyerek ebeveynlerine "danıştığında" ebeveynlerinden olumlu yanıt geleceğine güvenebilecektir: Bu gerçekleştiği zaman, bebek, kendisine ait olanın herhangi bir değer yargısından bağımsız olarak ebeveynleri tarafından meşru kılındığını hisseder.

Bu şartlar altında geri yansıma hüküm sürerse, bebeğin, kaygılarının yatıştırılmamasının yanı sıra, geri aldığı şey, ebeveynlerin değer yargılarından ibaret bir paket olabilir, bu da bebeği özne olmaktan men eder. Metapsikolojik bakış açısından, bu durumda her şey, bebek ideal ben'ini onaya göndermiş ve gönderdiği şeyi ben'in ideali kılığında geri almış gibi gerçekleşir: Elbette bu şartlar altında sahte kendiliğin oluşumuna kapılar sonuna kadar açılır.

Junqueira'nın yansımalı özdeşim kavramı, ideal ben ve ben'in ideali arasındaki yapısal dinamikteki yansımalı olguların önemiyle ilgilenir. Aynalama ve geri yansıma, bebeğin yansıtmalı özdeşimlerinin ebeveynlerce farklı alım süreçleridir.

Elizabeth Lima da Rocha Barros (1948-...) ve Elias Mallet da Rocha Barros (1946-...)

Elizabeth ve Elias Rocha Barros'un yansıtmalı özdeşim üzerine yaptığı çalışmalarda, bölmelerin ve müteakip yansıtmalı özdeşimlerin paranoid-şizoid ve depresif konumlarda farklı görünümler sergilediği tartışılmaktadır, zira yansıtmalı süreçlere sözlü ifadenin dahil olması, hasta ile analist, anne ile bebek, vs. arasındaki iletişime çeşitli yönlerden etkiler.

Yazarlar, söz konusu sürecin oldukça karmaşık olduğunu ve nasıl geliştiğini belirtmeden tek bir terimle kapsanamayacağını iddia ederler. Yansıtmalı özdeşimin kendi fenomenolojisi ve içkin süreçleri bakımından anlaşılması güç bir kavram olduğunu, ayrıca sembol üretimi/inşası, karşıaktarım ve karşıaktarımın duygusal dışavurum düzleminde ifade edilmesi ile temelde bağlantılı olduğunu düşünürler.

Bu yazarlar, başka çalışmalarında, yansıtmalı özdeşimi özel bir tür empatinin temeli olarak, kendimizi ötekinin yerine koymamızı sağlayacak şekilde ötekini tanımamızın bir yolu olarak ele almışlardır; gerçi yansıtmalı özdeşime yeni bir "metaforlaştırma" işlevi de eklemişlerdir – yansıtmanın, anlamları ve anlamların ayrıntılarını yakalamaya imkan vermesi gerektiğine inanırlar.

Yazarlara göre, yansıtmalı özdeşim, çağrışımlar uyandırır, yani rengini duygulardan alan bir zihinsel temsil yapılandırmaya davet eder. Dolayısıyla, çağrışım uyandırmak, söylemsel olmayan bir ifade biçimidir (hastanın sözlü ifadelerinden geçse bile), yani söylemsel mantığa ait olan ve sözcüklerin aracılık ettiği bağlantılardan başka bağlantıların ortaya çıkmasına imkan verir, böylece duygusal ilişkilerin temsil biçimlerini genişletir.

Susanne Langer'den etkilenen yazarlar, sembolik iletişimin do-

ğası ve yansıtmalı özdeşim süreçlerinde kendini nasıl gösterdiği üzerine çalışmışlardır.

Yazarlar, klinik açıdan, iletişimin yansıtmalı özdeşim yoluyla aktarımının, sembolün fiili yapısından etkilendiğine, sembolün de kendi yapısını hedef alan saldırılarla bozulabileceğine veya kısıtlanabileceğine dikkat çekerler. Diğer bir ifadeyle, yansıtmalı özdeşimde bulunan sembolik ifade kapasitesi, bilfiil sembol üretimi esnasında bozulabilir. Neticede bu saldırılar, sembolik yapıda bulunan anlam alanını kısıtlar.

Roosevelt M. S. Cassorla (1945-...)

Roosevelt M. S. Cassorla 1997 yılından bu yana çapraz yansıtmalı özdeşimler temasını geliştirmektedir. Bu tema grup oluşumlarını ifade eder; hasta ile analistten oluşan grup da dahil olmak üzere, her bir grup üyesi kapsamlı yansıtmalı özdeşimlerle öbürlerini etkiler, ayrıca öbürlerinden kaynaklanan benzer olgulardan etkilenir.

Yazara göre, çapraz yansıtmalı özdeşimler "canlandırmanın" da temelidir. Cassorla bu kavramı inceleyip genişletir[56]; canlandırma olarak tanımladığı durumlar, analitik ikilinin, hasta ile analist arasındaki çift anlamlı yansıtmalı özdeşimler üzerinden tıkayıcı bir olay örgüsü yarattığı durumlardır. Analitik ikilideki bireyler tarafından algılanmayan bu olay örgüsü, yazar tarafından "kronik canlandırma" ya da "eşli rüya-olmayan" [*paired-non-dream*] diye adlandırılır. Yansıtmalı özdeşimler, Bion'a atıfla, "rüya olmayan" diye görülür; yani hastanın da analistin de rüyada işleyemediği, alfa işlevleri yoluyla rüyaya dönüştürmediği sindirilmemiş olgulardır (beta unsur-

56 Cassorla bir araç olarak karşıaktarımın önemini dikkatle incelemiş olan muhtelif yazarların (Racker, Heimann, Betty Joseph ve Money Kyrle) ve öznelerarasılık görüşünü canlandıracak biçimde Barangerler'i (ve "Alan" kavramlarını) takip eden yazarların (Cassorla bunlar arasında en önemlilerinin Ogden ve Ferro olduğunu düşünür) önemini vurgular.

lar). Olay örgüsü çözüldüğü zaman, yazarın "akut canlandırma" dediği çok dikkat çekici bir olay gerçekleşir. Cassorla'nın akut canlandırma dediği şey, diğer yazarların canlandırma dediği şeydir, fakat Cassorla bu tür canlandırmaları, "kronik canlandırmayı" çözen, çiftin düşünme kapasitesinin yeniden ele geçirilmesinin meyvesi olarak görür. Yazar, "kronik canlandırma" boyunca örtük olarak işlenen (örtük alfa işlevi) arkaik travmatik durumların yeniden canlanmasının "akut canlandırmayı" yarattığını gösterir. Cassorla, her analitik sürecin parçası olan karşılıklı telkinlerin, ikili arasındaki çapraz yansıtmalı özdeşimlerin meyvesi olduğuna inanır. Analistin sanatı, öncelikle kendisinin etkilenmesine izin vermek (hastayla bir olmayı ve hastanın deneyimlediğini deneyimlemek), aynı zamanda (veya hemen ardından) bu olguyu "rüyada" görerek sembolik düşünme ağına sokmaktır.

Şüphesiz başka yazarlar da çapraz yansıtmalı özdeşimleri anlatır; fakat Cassorla, kararlı bir şekilde, çapraz yansıtmalı özdeşimlerin canlandırmanın temeli olduğuna dikkat çeker. Yazar, yansıtmalı özdeşim ve canlandırma kavramlarının kullanımını özgün bir şekilde ilişkilendirir.

Nihai Hususlar

Bu makalenin başlıca hedefi, Brezilya'da yansıtmalı özdeşim kavramına ilişkin farklı kullanımların izini sürmekti. Daha evvel de belirtildiği gibi, psikanaliz camiasının üzerinde uzlaştığı özgün bir katkıda bulunan bir psikanalist yoktur. Bu nedenle, hangi yazarların yansıtmalı özdeşim kavramına dair özgün kullanımlarının psikanaliz camiası içinde etkili olduğunu öğrenmek için bibliyografik araştırma ve anket yapılması ihtiyacı hasıl olmuştur.

En az iki koldan bahsedilebilir: İlki, Britanya düşünce okulunun katkılarına dayalı olarak kavramın daha sık kullanılması; ikincisi,

Brezilya'da ya da yurtdışında çok fazla tanınmayan Brezilyalı analistlerin bazı özgün katkılarıyla ilişkilidir.

İngiliz Okulu'nun Brezilya'daki muhtelif psikanaliz birlikleri üzerindeki etkisi önemli olduğu için, kavramın en sık kullanımının Kleincı ve Bioncu kullanımlar olduğunu söyleyebiliriz ve etkili olanlara, Rosenfeld, Meltzer, Joseph, Grinberg ve daha yakın zamanda Ogden, Grotstein ve Antonino Ferro gibi yazarlar da eklenebilir. Hem bibliyografik araştırmalar hem de anket sonuçları bu yazarların Brezilya'da kavramın kullanımında en büyük etkiye sahip yazarlar olduğunu ortaya koyar.

İkinci kolda, farklı yaklaşımlar kullanarak özgün katkılarda bulunmuş olan yedi Brezilyalı yazar vardır.

Almeido Prado, yansıtmalı özdeşimden kaynaklı olgular olarak *kökleşme durumu* ve *kökleşmiş nesneyi* tanımlar.

Melsohn ise *dışavurumsal algı* ve *temsili işlevi* hakkındaki çalışmaları üzerinden, algılama ve algılanan nesne arasındaki ilişkiyi farklı bir şekilde anlama yolu ortaya koyar. Bu durumda yazarın kavramı açıklığa kavuşturmak için yansıtmalı özdeşimin tanımı sınırlandırmaya çalıştığı söylemek mümkündür. Kendini nesneye yansıtan şey ve gerçekten nesneye ait olan içerik bakımından somut düşünme tarzına yönelik bir eleştiri söz konusudur.

Elizabeth ve Elias Rocha Barros, kavram içinde "metaforlaştırma" ve metabolize etme işlevinin varlığını ileri sürer.

Trinca (*intrapsişik*) ve Junqueira (*yansımalı*), kavramın farklı kullanımlarını tespit etmeye çalışırlar. Diğer bir ifadeyle, bu yazarların fiili yansıtmalı özdeşim kavramını değişik tarzlarda tanımladıklarını söyleyebiliriz.

Cassorla, çapraz yansıtmalı özdeşim kavramı ile canlandırma

arasında özgün bir ilişki geliştirerek yansıtmalı özdeşime özel bir önem yüklemektedir.

Bu araştırma, Brezilya'nın üretimiyle ilgili tartışmaları ilerletme ihtiyacını açıkça ortaya koymuştur. "Brezilya'daki tartışmalar" diye adlandırabileceğim, kuramsal ve klinik deneyimler hakkında hepimiz için ortak zemin teşkil etmeye layık derin ve yoğun tartışmalardan müteşekkil üretken bir deneyime ihtiyacımız olduğu kanısındayım.

21

YANSITMALI ÖZDEŞİM VE ÖZNELERARASILIĞIN AĞIRLIĞI

Juan Francisco Jordan-Moore

Giriş

Yansıtmalı özdeşimin Şili'deki tarihini anlatmak için, kavramı inceleyen ulusal eserlerden yararlanacağım. Böyle çok fazla çalışma yok fakat mevcut olanlar da kavramın gelişimi hakkında iyi bir tablo sunuyor. Yansıtmalı özdeşim kavramı başta eleştiriye maruz kalmadan alınmış, fakat sonrasında analistin psikanalitik sürecin etkileşimli doğasına yaptığı katkıyı azaltan tekli zihin kavramına dayandığı yönünden eleştirilmiştir. Bununla birlikte, analistin yansıtmalı özdeşime katkısının, analitik süreci iki kişilik gören bir bakış açısından kabulü, yansıtmalı özdeşimi öznelerarası bir olgu olarak tam olarak açıklamaya yeterli olmayabilir.

Kavramın gelişimi

Edy Herrera (2000) kavramın patolojik bir savunma mekanizmasından nasıl ruhsal yaşamın normal bir sürecine dönüştüğünden ve kişilerarası olma özelliğinin kademeli olarak arttığından bahseder. Yansıtmalı özdeşim ilkin intrapsişik patolojik saldırgan bir fantezi olarak ele alınmış ve alıcı üzerindeki etkisiyle ilgilenilmemiştir. Daha sonra, nesne ilişkileri kuramının derinleştirilmesiyle, aktarım ile karşıaktarım arasındaki bağlantıyla ve böylece analistin karşıak-

tarımıyla da ilişkilendirilmiştir. Herrera, Leon Grinberg'in (1985) yansıtmalı karşı özdeşim kavramını vurgular. Grinberg bu kavram ile Racker'ın tanımladığı tamamlayıcı karşıaktarım arasındaki ayrımı ortaya koyar. Tamamlayıcı karşıaktarımda, analistin nevrotik kalıntıları hastanın çatışmalarıyla harekete geçirilirken, karşı yansıtmalı özdeşimde analistin tepkisi esasen hastanın yansıtmalı özdeşiminin yoğunluğunun ve bilinçdışı niyetinin sonucudur.

Herrera son olarak Bion'un yansıtmalı özdeşim ile kapsayan-kapsanan modeli arasında kurduğu bağ üzerinden yansıtmalı özdeşim kuramına yaptığı katkıyı tartışır. Yansıtmalı özdeşim, kapsayanı etkileyen ilkel zihinsel durumlar iletmenin bir yolu olarak ele alınır. Kapsayanın kapsama kapasitesine dayalı olarak, bu süreç ruhsal gelişimle de sonuçlanabilir, dayanılmaz bir kaygı ve ruhsal fakirleşme ile de. Yansıtmalı özdeşimin en etkileşimli tanımı budur, fakat yansıtıcının yansıtmalı özdeşimi yaparken asıl bilinçdışı niyetinin ne olduğuyla ilgili bir varsayım olduğu görülmektedir. Bu niyet iletişimsel mi yoksa yıkıcı mıdır?

Yansıtmalı özdeşimle ilgili polemikler

And Ülkeleri Toplantıları'nda sunulan klinik malzemeler hakkında yorumda bulunan Ayuy ve diğ. (1997), hastanın kapsamlı yansıtmalı özdeşim sebebiyle analist tarafından eziyet gördüğünü hissederek analistin yorumlamalarını şiddetle reddetmesinin ortaya çıkardığı klinik sorunla ilgilenirler. Bu reddediş "akut reddetme durumu" diye tanımlanarak, salt yorumlamanın anlamını olumsuzlamanın ötesine geçen karmaşık bir deneyim olduğu vurgulanır. Mesele, yorumlamanın parçalanarak neredeyse bütün anlam ve önemini yitirmesidir. Kleinci yazarların yayınlarında bu sorunla yüzleşmek üzere kullanılan farklı stratejilerin kapsamlı bir incelemesini sunarlar. John Steiner'ın analist merkezli yorumlar formüle etme önerisinden, Betty Joseph'in hastanın iletişiminin biçimsel yönlerine odak-

lanan yorumlamaları vurgulamasından; Priscilla Roth'un ilişkide canlandırılan şeye hitap eden yorumlamalarından bahsederler. Irma Brenman, Elizabeth Bott Spillius, Edna O'Shaughnessy ve Denis Carpy tarafından tanımlanan, analistin kaçınılmaz canlandırmalarını ve bunların dikkatli bir şekilde incelenmesi gerektiğini vurgularlar. Analist böylece hastanın analisti eylemde bulunmaya götüren belli belirsiz baskılarını fark edebilir. Ardından bu baskı yorumlanabilir. Fakat hastanın yansıtmasını kapsamak ve nihayetinde sözlü olarak yorumlamak üzere tasarlanmış bütün bu stratejiler yeterli olmayabilir. Hastanın yansıtmalı özdeşiminin kapsanması sorununa dair iki tutum arasında ayrım yaparlar. Birincisi, hastanın iletişimi veya boşaltımı amaçlayan başlangıçtaki bilinçdışı niyetine odaklanır. Boşaltım niyeti, kişiliğin psikotik parçası tarafından gerçekliğin reddedilmesiyle ilgilidir. Bu niyet, nesnenin kapsama kapasitesini aşabilir. İkincisi, yansıtmalı özdeşimin iki kişilik bir olgu olduğuna odaklanır. Bu çerçevede, başlangıçta ayırt edilebilir bir anlam olmayabilir, yani anlam önsel (apriori) değildir; analist-hasta etkileşiminin niteliğine bağlıdır. Dolayısıyla, yansıtmalı özdeşimin niyeti dış dünyadaki yaşantılardan edinilir, yani aposterioridir. Ayuy ve diğ. (1997), yansıtmalı özdeşimin hasta için başlangıçta bilinçdışı bir anlamı olduğu, bunun analistin karşıaktarımındaki sarsılmalardan bağımsız olarak analitik süreci belirleyebileceği fikrindedir.

Juan Pablo Jimenez (1992), analistin yansıtmalı özdeşime yaptığı katkıya gereken önemin verilmediğini düşünür. Yansıtmalı özdeşimin iletişimi, boşaltımı veya zarar vermeyi amaçladığı şeklinde atfedilen anlamın, analistin hastanın yansıtmalarını kapsama kapasitesine bağlı olduğuna dikkat çeker. Analistin kapsama kapasitesi sekteye uğrarsa yansıtmanın yıkıcı olduğu, başarılı olursa yansıtmanın iletişimsel olduğu anlamı atfedilir. Leon Grinberg'in (1985) yansıtmalı özdeşime farklı önsel anlamlar (iletişimsel, yıkıcı, boşaltıcı, onarıcı,

kontrol edici) atfeden fenomenolojisini eleştirir. Bion'un ve Rosenfeld'in, yansıtmalı özdeşimi tek kişilik kavramlaştırmanın ötesine geçirip, hastanın nesnesi olan analiste, yansıtmalar ve yeniden içe atmalardan oluşan kısır döngüyü sonlandırmaya çalışan bir özne olarak aktif işlev yüklediklerini vurgular. Öte yandan, ikili iletişim kuramı bakış açısından, bu kavram hâlâ zihni tek kişilik gören bir kavrayışı ifade eder. Yansıtmalı özdeşim neredeyse her zaman hastadan gelen ve kapsayan görevindeki analiste giden olarak tanımlanır. Kapsanan-kapsayan metaforunda rollerin tersine çevrilmesi, yani hastanın analistin kapsayanı olması da göz önüne alınmalıdır. Jimenez'e göre, yansıtmalı özdeşim kuramı, analistte duygusal açıdan yoğun karşıaktarım deneyimlerinin bir açıklaması olarak ortaya çıkar. Edy Herrera (2000), bunun psikotik ve borderline hastalarda sıklıkla görüldüğünü fark eder ve bu hastalarla çalışırken kavramın değerinin açık hale geldiğini düşünür.

Juan Pablo Jimenez (1992) bu tezini iki senaryoyla açıklar. Bunlardan biri, talepkâr bir borderline hasta gibi görünen Veronica'dır. Analist üç yıl boyunca seanslarda yoğun eyleme vurmaları yönetmek zorunda kalmış, nihayetinde, bir rüya yorumlamasının ardından yoğun eyleme vurmalar dinmişti. Hasta bunun ardından analizine faydalı bir şekilde devam edebilmiştir. Hastanın yansıtmalı süreçleri böylelikle iletişimsel yansıtmalı özdeşim olarak anlaşılmıştır. Yoğun eyleme vurma sürecinde analist sürekli içinde taşıdığı öfke gibi yoğun karşıaktarım hislerini deneyimlemiştir. Hastayı sürekli olarak, hatta bazen güç kullanır şekilde yüzleştirmek zorunda kalmıştır. Sık sık hastaya karşı zafer kazandığı hissine kapılmış, onu kontrol edebileceğini ve yenebileceğini hissetmiştir. Bu sıkıntı verici hisleri, kendisini analitik işleviyle birlikte yeniden içe atılma ümidiyle şiddetle hastaya "yansıttığına" dair farkındalık olarak anlamıştır. Analist bu sürecin sado-mazoşist bir ilişki yapısında gerçekleştiğini fark etmiş,

mazoşist öğeyi belirleyenin hastanın psikopatolojisi olduğunu ifade etmiştir.

Şunu belirtmek gerekir ki her ne kadar Jimenez yansıtmalı özdeşim kuramında analistin katkısının hafife alındığını belirtse de, bahsettiği vakada ilişkinin sado-mazoşist niteliğini belirleyenin hasta olduğu sonucuna varmıştır. Rüyanın yorumlanmasından önce hastanın kapsamlı yansıtmalı özdeşimine analistin katkısına ilişkin bir kabul söz konusu değildir ve ilişkinin sado-mazoşist yapısına analistin kendi mazoşist ve sadist yönlerinin katkıda bulunma olasılığına dikkat edilmemektedir. Psikanalistin etkisine ilişkin tam bir açıklama yapan öznelerarası bir çerçevede bu tartışmanın yapılması beklenebilir.

Josefina Figueroa (1997), yukarıda bahsedilen toplantıdaki grup tartışmalarıyla ilgili özetinde, analitik ikilide meydana gelen şeyin, iki zihnin yakından etkileşimde bulunması ve karşılıklı olarak birbirlerini etkilemesi olduğu konusunda uzlaşıya varıldığından söz eder. Analist hastayla duygusal ilişki içindedir. Bu deneyimi "derinlemesine yaşamak" hastanın inkar ettiği yönlerini öğrenmenin başlıca yoludur. Yansıtmalı özdeşim kavramının analitik durumu etkileşimli olarak kavramak geliştirilmiş olduğuna dair de uzlaşı söz konusuydu. Analistin canlandırma yapması kaçınılmazdır, belki de geçerli bir yorumlama yapmanın tek yoludur (karşıaktarımın dikkatle analizi yoluyla). Priscilla Roth'un, yorumlamaya analistin canlandırmadaki rolünü dahil etme önerisi, klasik yönteme bir alternatif olarak değerli bulunmuş, fakat böyle bir müdahaleyi karşıaktarım itirafından net olarak ayırma gereği vurgulanmıştır. Bazıları, teknikte herhangi bir değişikliğin analist kimliğini sulandırabileceğini ve psikanalitik psikoterapi olarak ele alınması gerektiğini söylemişlerdir. Figueroa, yansıtmalı özdeşim kavramının Melanie Klein'ın özgün anlayışından "analitik çiftin öznelerarasılık yönünün girerek ağır bastığı" bir anlayışa doğru evrildiği sonucuna ulaşır.

Jaime Coloma'nın (2002) psikanaliz seansına ilişkin teorisi, her iki katılımcının yansıtmalı özdeşimini ve rüya düşüncesinin baskınlığını içerir. Yansıtmalı özdeşim ile rüya düşüncesinin bir araya getirilmesini, duyguları ele almanın başlıca yöntemi olarak görür. Matte Blaco'ya dayanarak, her duygunun ona simetrik bir var olma biçimiyle, dolayısıyla bir varoluşsal boyutla bağlantılı olduğunu ve psikanalizin pozitivist bir bilim olarak tanımlanması halinde bu boyutun kaybolacağını düşünür. Bu psikanaliz seansı tanımından hareketle, tekniğin ve ortamın analistin beklenen davranışları bakımından değil, hasta için terapötik faydayı hesaba katarak seansta yaşanan şeylere dair geliştirilen analitik anlayıştan ortaya çıkan farklı olası müdahaleler olarak tanımlanmasını önerir. J.P. Jimenez'le benzer şekilde, analistin müdahalelerinin anlamının sonsal olarak tanımlandığını düşünür, yani bir müdahalenin psikanalistin eyleme vurması mı yoksa hastanın duygusal deneyimini de içeren toplam varoluşsal durumunun yerinde bir şekilde kavranması mı olduğu ancak geriye dönüp bakıldığında netleşir. Seans bu şekilde tanımlandığında, sözlü yorumlamalarla sınırlı olmayan, yorumlayıcı eylemler gibi farklı türde analitik müdahaleler ortaya çıkabilir (Casaula ve diğ., 1994). Coloma yansıtmalı özdeşimin etkileşimli doğasına değinmez. Fakat analiz seansının her iki katılımcının yansıtmalı özdeşimi ve rüya düşüncesiyle yapılandığını önermesi, dolaylı olarak etkileşimli bir yaklaşıma işaret eder. Bu durum, hastanın da analistin kapsayanı olarak işlev gösterdiği anlamında yorumlanabilir. Coloma, analistin müdahalesinin eyleme vurma olup olmadığını belirlemede hastanın katılımından söz etmez. Belli ki analist buna kendi başına karar verebilmelidir.

Söz konusu makalelerin yukarıda sunulan özeti, Şili'de yansıtmalı özdeşim kuramıyla ilgili tartışmalı iki meseleyi tespit etmemizi sağlar. Biri yansıtmalı özdeşimin anlamının nasıl belirlendiği, diğe-

ri ise yansıtmalı özdeşimle bağlantılı kaçınılmaz canlandırmalarla başa çıkmak için klasik analitik yöntemde hangi değişikliklerin kabul edilebilir olduğu meselesidir.

Tartışma: Öznelerarasılığın ağırlığı

Josefina Figueroa'nın, analitik durumda öznelerarasılığın giderek artan önemini vurguladığı son açıklaması, ilk meseleyi tartışmak için uygun bir başlangıç noktası gibi görünüyor. Öznelerarasılık hangi bakımdan ağırlık teşkil eder? Zihnin, bilinçdışı ve bilinçli anlamları temelde intrapsişik bir olgu olarak ürettiği anlayışına dayanan kuram ve uygulamayı zorlayabilir. İntrapsişik modelin, biriken klinik bulguların ağırlığı altında ezildiği görülmektedir; artık zihnin, anlamı öznelerarası alanda ve ilişkili diyalogda yarattığı anlayışı oluşmaktadır.

İkili bir iletişim modelinde analistin katılımının kabul edilmesi, bizi muhakkak öznelerarasılığa kadar götürmez; analistin etkisine atfedilen kuramsal önem ile klinik örneklerde anlatılanlar arasındaki uyuşmazlıkta da bu görülebilir. Bir elle yazılanın öbür elle silindiğine sık rastlanır. İkili denen şey iki tekil birimin kendi pencerelerinden duygularını iletmesi olabilir. Örneğin Thomas Ogden'in yansıtmalı özdeşim tanımına bakalım (1994c, s.105): "Yansıtmalı özdeşimin yansıtıcısı ve alıcısı, kendi ayrı varoluşlarının tekbenciliğinden kaçmak için bireysel öznelliklerinin ve öznelerarasılıklarının kaynaklarını kullanan bilinçdışı müttefiklerdir." Bu, varoluşla ilgili çarpıcı bir olumlamadır; zira Ogden, yansıtmalı özdeşimi öznelerarası üçüncünün hakimiyet kurmasının bir tezahürü olarak kavramsallaştırarak, yansıtmalı özdeşimin öznelerarasılık bakımından en geniş açıklamalarından birini yapmış, dolayısıyla varoluşumuzdaki en ilkel ötekiyle-birlikte-olma biçimine değinmiştir.

Yansıtmalı özdeşime dair öznelerarası bir kuram oluşturmanın önündeki zorluğun, yansıtmalı özdeşimi ilişkide değiş-tokuş edilen anlamlardan bağımsız bir mekanizma olarak varsaymakta yattığını öne sürmüştüm (Jordan, 2005). Barangerler (Baranger ve Baranger, 1961-1962) en başta iki kişilik alanın hastadan analiste, analistten hastaya yansıtmalı özdeşimler ve içe atmalarla yapılandırıldığını düşünmüşlerdir.[57] Alan kuramının bu ilk versiyonunda Barangerler'in klinik senaryoları da analisti hastanın yansıtmalı özdeşiminin pasif alıcısı olarak sunar; örneğin, hastanın çaresiz yansıtmalı özdeşiminin en nihayetinde seansta aktarım-karşıaktarım psikozuna sebep olduğunu belirtirler. Alan kuramın bu kavramsallaştırılmasında, çapraz yansıtmalar ve içe atmalardan oluşan alanda bilinçdışı fantezinin iki kişilik bir olgu olarak ortaya çıktığı düşünülürken, yansıtmalı özdeşimin aynı zamanda bir fantezi olduğuna ve dolayısıyla iki kişilik bir fantezi olarak ele alınması gerektiğine, yani "alanın iki kişilik bilinçdışı fantezilerini yapılandırdığı varsayılan süreçlerin kendilerinin bilinçdışı fantezi" olduğuna değinilmez (Baranger ve Baranger, 1961-1962, s. 162).

Daha sonra Madeleine Baranger (1993, 2005), yansıtmalı özdeşim ve karşı yansıtmalı özdeşim kavramlarının, analistin alandaki olaylara katılımını kabullenme gereğinden kurtulma girişimleri olabileceğini öne sürer. Eğer analist başarısız olursa, kolaylıkla hastayı "suçlu" olarak ve yansıtmalı özdeşimde inisiyatif sahibi olarak görmeye başlayabilir. Bion'un "temel varsayım" grubu olgusunu analitik çifte[58] uygulayarak, aynı alan durumunun yarattığı bir "temel bilinçdışı fantezi" tanımlamışlardır. Temel fantezilerden biri, umarsiz

57 Yansıtmalı özdeşimin etkileşimli bir şekilde hastadan analiste ve analistten hastaya yöneldiği düşünüldüğünde, böyle bir alışverişin hastadan analiste doğru daha yoğun ve sık olması tercih edilir. Bu, analitik durumun asimetrik olmasından kaynaklanır.

58 Bion (1961), grubun temel varsayımının, gruba ayak uyduran bireylerde değil grup matrisinde aranması gerektiğini belirtir.

yalıtılmışlıklarından kurtulmak için birbirine göç etmeyi arzulayan iki insanın tekbenci varoluşu olabilir.

Matte-Blanco'nun (1998) yansıtma ve içe atmadan müteşekkil temel matriksi fikriyle, alanı izomorfik olarak anlamayı önerdim (Jordan, 2005). Bu "derin bilinçdışında, şeyler –dışarıdan yansıtma ve içe atma olarak görünenler dahil– meydana gelmezler, sadece vardırlar" (Jordan, 2005, s. 194). Bu seviyede olaylar yoktur, içerisi veya dışarısı ayırt edilemez, sadece varlığın basit tezahürü vardır. Bu anlaması kolay bir mesele değildir, zira ontolojinin, varoluşun sınırlarına girmiş bulunuyoruz. Thomas Ogden'in yansıtmalı özdeşim deneyimine ilişkin tanımı belki anlamamıza yardımcı olabilir (Ogden, 1994c): "Alıcı yalnızca ötekiyle (yansıtıcı) özdeşleşmekle kalmaz; öteki *olmaya* başlar ve kendini yeni yaratılan ötekinin/üçüncünün/kendiliğin öznelliği üzerinden deneyimler" (Ogden, 1994c, s. 102). Yansıtmalı özdeşim "öteki olma" ve ötekinin "ben olması" meselesidir, çünkü "bir bakıma ... yansıtmalı özdeşim deneyiminde alıcı muhakkak aynı zamanda yansıtıcıdır" (Ogden, 1994c, s. 102). Böyle bir deneyim kısa ve öz olarak şöyle ifade edilebilir: Ben *senin kendinim*, sen *benim kendimsin*; biz *beraberiz*. Bence bugün iletişimsel yansıtmalı özdeşim denen şeyi dahil edebileceğimiz yer, duyguların öz-düzenlemesi ile karşılıklı düzenlenmesini bölünmez bir sistem olarak gören bir kuramdır (Beebe ve Lachmann, 2005). Bu sistem çöktüğü zaman duygulanımlar düzensizleşir ve kendiliği parçalama tehlikesi doğuran kaygı, utanç, haset, depresif duygulanım, öfke vb. gibi sıkıntı verici duyguların düzenlenmesine yardım edecek birini bulma ihtiyacı ve isteği olarak yansıtmalı özdeşim fantezisi ortaya çıkabilir. Yansıtmalı özdeşim, belli bir etkileşimde, kendini duygusal olarak yalıtılmış hisseden özne için öz-düzenleyici fantezi işlevi görebilir; bu kişi, karşılıklı düzenleme kırılgan da olsa, bu yolla öz-düzenleme yükünü hafifletmek için birine güvenme ve başarılı karşılıklı düzenleme fırsatını kullanma beklentisi içindedir.

Belki de yansıtmalı özdeşimi tamamen öznelerarası bir kavram haline getirmenin güçlüğü, kavramın başlangıçta dürtü kuramıyla bağlantılandırılmış olmasında yatar. Bu çerçevede, anlam iç-kaynaklı olarak dürtülerden üretilir. Örneğin kaygı aslında ölüm dürtüsünün benlik üzerindeki etkisinin sonucu olarak anlaşılır. Bu teoriye göre, öznenin ilk ânı, dünyası olmayan tekbenci niteliktedir. Dünya, öznenin yaratımıdır. Benliği yok olmaktan korumak için yapılan yansıtma üzerinden, zulmedici bir nesne ortaya çıkar. Ardından benliği kötü nesneden korumak için libido tarafından bir iyi nesne yaratılır.

Dürtünün yerine duygulanımı ya da duyguyu koyarsak[59] farklı bir başlangıç tablosuyla karşılaşırız. Günümüzde anlaşıldığı gibi duygulanımlar baştan itibaren öznelerarası alanda düzenlenir. Duygulanım doğası gereği iletişimseldir. İlkin duygu, ardından onu aktarma niyeti ortaya çıkmaz. Duygulanımlar anlam dolu bir dünya açar ve biz bu dünyadan ayrı değilizdir. Bu dünyada, etkilendiğimiz ve birçok şekilde etkilediğimiz ötekiyle birlikteyizdir. Yansıtma ve içe atmadan müteşekkil temel matriksin özü duygulanımlardır, bunlar "en derin düzeyde ... genelde kişiler ötesidir ... kimin ne hissettiğine özel olarak bakılmaksızın insanlar arasındaki yoğun titreşimlerle kişilerarası düzlemde uyandırılır" (Mitchell, 2000, s. 61).

Bion, "Kibir Üzerine" (Bion, 1957b) başlıklı makalesinin sonunda şöyle der:

> Hastadan normal yansıtmalı özdeşim kullanımını esirgemek, önemli bir bağın yıkımına sebep olarak bir felakete zemin hazırlar. Bu felaketin doğasında, yansıtmalı özdeşim kullanımını inkar eden ilkel bir üst benlik oluşumu vardır (Bion, 1857b, s. 92).

59 Duygulanım ve duygu eş anlamlı kullanılmaktadır. Bazı yazarlar duygulanımı gözlemcinin bakış açısından tasviri anlatmak için, duyguyu da öznel deneyimi ifade etmek için kullanırlar.

Üst benliğin vaktinden önce gelişmesi, bir nesnenin içselleştirilmesini, sonuç olarak içerisi ile dışarısı arasına vakitsiz bir durak yeri koyulmasını, bununla birlikte kendilik ve öteki hakkındaki bilgilerin vaktinden önce gelişmesini ifade eder. Bu demektir ki kendilik tekbenci özne olarak vaktinden önce yalıtılmış, bir başka özneyle duygusal temastan yoksun, öznelerarasılıktan mahrum edilmiş halde kalır. Bu ruhsal durum, kişinin mahrum kaldığı öznelerarası deneyim arayışıyla ötekini işgal etme ihtiyacını ve isteğini yoğunlaştırabilir. Yansıtmalı özdeşim fantezisinin, karşılıklı duygulanım düzenlemesi yapılamamasından, yani yansıtmalı özdeşimin normal şekilde kullanılamamasından dolayı sonsal bir şekilde ortaya çıktığı düşünülebilir. Karşılıklı duygulanım düzenleme pürüzsüz bir şekilde ilerlediğinde zaten süreci fantezide temsil etmeye gerek olmaz, çünkü duygulanım doğası gereği iletişimsel ve kişilerarası özelliktedir. Bu duygusal deneyim yansıtma ve içe atmadan müteşekkil matriksin içine yerleşiktir ve buradan çıkan şey varoluşun sürekliliğidir.

Aynısı klinik durum için de geçerli olabilir. Yukarıda belirtildiği gibi, Juan Pablo Jimenez, yansıtmalı özdeşim teorisinin, analistte duygusal açıdan yoğun karşıaktarım deneyimleri ya da duygulanım düzensizliğinin açıklaması olarak doğabileceğini öne sürer. Duygusal açıdan yoğun aktarım deneyimleri yaşadığı zaman hasta için de aynısı söylenebilir. Bana göre, yansıtmalı özdeşimin analistte gerçekleşmesine ilişkin teori, kişinin belki de ötekiyle birlikte olma hissini geri getirecek bir fırsat arayışıyla kendi dayanılmaz duygularını ötekine atması ve ötekinin kendisine dönüşmesi şeklinde karşılıklı geliştirilen bilinçdışı fanteziyle bağlantılıdır.

Bir başka tartışmalı soru, yansıtmalı özdeşimin ve açmazların sahneye çıktığı olaylarla başa çıkmak için kullanılan müdahalelerle ilgilidir. Daha önceki bir makalede (Casaula ve diğ., 1994) psikana-

lizdeki yorumlamanın analistin sözlü ifadeleriyle sınırlandırıldığına dikkat çekildiğini görmüştük. Heidegger'i (1927) takiben, analistin eylemlerine anlam yüklenmesini de psikanalitik yorumlama kapsamına dahil etmeyi önerdik. Yorumlayıcı eylem kavramını ortaya attık. Joan vakası makalede sunulmaktadır. Analist, analizde bir çocukla kafa karıştırıcı bir karşıaktarımı hatırlar. Kendini aynı anda birçok yerde deneyimleyen parçalanmış manik durumdaki bir çocuk hastayla seansta karmaşa ve çaresizliğin doruğunda bulunan analist, Joan'ın görüntüsünü o anda ortaklaşa ayna olarak yorumlanan bir teneke kalem kutusunun kapağına yansıtmaya karar verir. Analistin niyetini fark eden çocuk bağırır: "Yapma Leito, yapma". Analist ısrar eder. Yansımasını gören çocuk çarpıcı bir şekilde sakinleşir; analist bunu hastanın ve kendisinin bütünleştiğinin deneyimlenmesi olarak anlar.

Aynı yıl Thomas Ogden (1994b) benzer bir yorumlayıcı eylem kavramı üzerine bir makale yayımlamıştır. Faydasız olduğu hissedilen analitik süreçlerde anlamı aktarmanın yeni yollarını irdeler. Duygulanım düzenlemesinin yetişkinlerde de söz öncesi alışverişlere dayalı olduğu düşünülürse, bu bizi şaşırtmamalıdır. Ne de olsa yansıtmalı özdeşim duyguları aktaran eylemlere dayalıdır.

Yorumlayıcı eylemler, anlamı dolaysız ve bütünsel bir şekilde aktarır. Bunlar, Susan Langer'in söylemsel olmayan yani sunumsal semboller dediği şeylerdir. Böyle bir "sembolün o ana ilişkin, kendine has duyusal bir göndergesi vardır" (Rayner'dan alıntı, 1995, s. 16). Örneğin "pat" tabanca sesini temsil eder. Yorumlayıcı eylem, dilin anlamı açıklamak yerine gizlemek üzere kullanıldığı durumda kaybettiği işlevi geri getirme kapasitesine sahip olabilir.

Hangi müdahalelerin uygun bir şekilde analitik olduğuna ve yansıtmalı özdeşimin en uygun şekilde nasıl kavramsallaştırılabileceğine karar vermek gelecekteki analistlerin işidir. Bu arada klinik uy-

gulamada hâlâ faydalı bir kavramdır. Kavramın geleceğini ön plana getirmek için en iyi aracımız uyuşmazlıklarımız olabilir.

Son yorum: Geçmişten haberler

Analistte belli ruhsal durumlar oluşturabilen yansıtmalı özdeşimin gizemini çözmeye çalışan Edy Herrera (2000), yansıtmalı özdeşimin analistte hipnotik duruma yakın bir şeyi harekete geçirdiğini düşünür. Psikanaliz tarihine bakınca rollerin tersine çevrildiğini keşfetmek şaşırtıcıdır. Hastalarını hipnotize eden bir psikanalistten, hastanın analisti hipnotize ettiği düşünülen bir duruma ulaştık. Bu, analistin sürece etkisini olumsuzlama ihtiyacının sonucu olabilir. Analitik çiftin genelde karşılıklı hipnozun eşiğinde olduğunu söylemek, gerçeğin bütününü temsil ediyor olabilir. Freud (1921) bu durumu "iki kişilik kitle" olarak adlandırmıştır.

SONSÖZ

Elizabeth Spillius ve Edna O'Shaughnessy

Freud'un ve diğerlerinin yazılarında öncelleri bulunan yansıtmalı özdeşim fikrinin psikanaliz dili içinde ayrı bir kavram olarak ortaya çıkması, Melanie Klein'ın 1946'da yayımladığı "Bazı Şizoid Mekanizmalar Üzerine Notlar" (bkz. Bölüm 2) başlıklı makalesi ile olmuştur. Bu kitapta, Britanyalı Kleincıların çalışmalarında kavramın gelişimini ve Britanya'da, Avrupa'da, Güney ve Kuzey Amerika'da farklı psikanalitik gruplara mensup analistlerce kavramın kabulünü, reddedilişini ve değiştirilmesini gösterdik.

Yeni bir kavrama bu kadar yaygın ilgi gösterilmesi alışılmadık bir şeydir. Bu ilginin sebebinin, yansıtmalı özdeşimin, hasta ve analist arasında aktarım ve karşıaktarımın oluşumunda rol oynayan klinik durumun temel özelliklerini aydınlatabilmesi olduğunu düşünüyoruz. Gelecekte Doğu Avrupa, Rusya, Afrika, Güneydoğu Asya ve Uzak Doğu'da psikanaliz ilerleme kaydettikçe kavrama neler olup bittiğini görmek ilginç olacaktır.

Bize göre, yansıtmalı özdeşim kavramı, klinik duruma özgü değil, Freud'un da peşine düştüğü insan iletişiminin evrensel unsurudur. Freud, 1915 yılında yayımlanan "Bilinçdışı" başlıklı makalesinde, "Bir insanın bilinçdışının bir başka insanın bilinçdışına bilinçten geçmeden tepki verebilmesi dikkate değer bir şeydir. Bu, daha yakın

bir araştırmayı hak eder" (Freud, 1915b, s. 194). Daha sonra 1933 yılında yine bu süreci tanımlar:

> Örneğin düşünce-aktarımı olgusu söz konusudur (...) Bir kişideki zihinsel süreçlerin –fikirlerin, duygusal durumların, itkilerin– sözler ve işaretler gibi bildik iletişim yöntemlerini kullanmaksızın boş bir alan üzerinden öteki kişiye aktarılabileceğini iddia eder
>
> (Freud, 1933, s. 39).

Yansıtmalı özdeşim kavramının, insanlar arasında evrensel olan aktarım ve karşıaktarım olgularına ve dolaysız iletişim dinamiklerine açıklık getirdiğini, bunların adını koyduğunu düşünüyoruz.

KAYNAKLAR

Abraham, K. (1908). Psycho-sexual differences between hysteria and Dementia Praecox. In Abraham (1927). *Selected Papers on Psycho-Analysis*. London: Hogarth Press.

Adler, G. (1989). Transitional phenomena, projective identification, and the essential ambiguity of the psychoanalytic situation. *Psychoanalytic Quarterly, 58,* 81–104.

Almeida Prado, M. P. (1979). *Identificação projetiva no processo analítico*. Rio de Janeiro: José Fagundes do Amaral.

Amati Mehler, J. (2003). Identificazione proiettiva: fondamenti teorici. *Psicoanalisi, 7* (1), 48–83.

Ayuy, C., Feuerhake, O., Pola, A. and Rowe, J. (1997). Material teórico. Contención, comunicación y resistencia en la transferencia: el abordaje desde la teoría de la identificación proyectiva. *Revista Chilena de Psicoanalisis, 14* (2), 57–65.

Balint, M. (1937). Early developmental stages of the ego: primary object love. In Balint (1965). *Primary Love and Psychoanalytic Technique*. London: Tavistock, s. 90–108.

Balint, M. (1950). Changing therapeutical aims and techniques in psychoanalysis. *International Journal of Psychoanalysis, 31,* 117–124.

Balint, M. (1952). *Primary Love and Psychoanalytic Technique*. New York: Liveright (1965).

Balint, M. (1968). *The Basic Fault*. London: Tavistock.

Baranger, M. (1993). The mind of the analyst: from listening to interpretation. *International Journal of Psychoanalysis, 74,* 15–24.

Baranger, M. (2005). Field theory. In S. Lewkowicz and S. Flechner (Eds.), *Truth, Reality, and the Psychoanalyst: Latin American Contributions to Psychoanalysis*. London: IPA International Psychoanalysis Library.

Baranger, M. and Baranger, W. (1961–1962). La situación analítica como campo dinámico. *Revista Uruguaya de Psicoanálisis, 4* (1), 3–54.

Baranger, W. and Baranger, M. (1966). Insight and the analytic situation. In R. Litman (Ed.), *Psychoanalysis in the Americas*. New York: International Universities Press, s. 56–72.

Baranger, W., Baranger, M. and Mom, J. (1983). Process and non process in analytic work. *International Journal of Psychoanalysis, 64,* 1–15.

Bayle, G. (1996). Les clivages. *Revue Française de Psychanalyse, 60,* 1303–1547.

Beebe, B. and Lachmann, F. (2005). *Infant Research and Adult Treatment: Co-constructing Interactions*. Hillsdale, NJ: Analytic Press.

Beland, H. (1992). Die zweifache Wurzel des Gefühls. In *Jahrbuch der Psychoanalyse, 29*. Stuttgart-Bad Cannstatt: Frommann-holzboog, s. 63–91.

Bell, D. (2001). Projective identification. In C. Bronstein (Ed.), *Kleinian Theory: A Contemporary Perspective*. London: Whurr.

Bernardi, R. (2002). The need for true controversies in psychoanalysis. *International Journal of Psychoanalysis, 83,* 851–873.

Bick, E. (1968). The experience of the skin in early object-relations. *International Journal of Psychoanalysis, 49,* 484–486.

Bion, W. R. (1955a). Group dynamics: a review. In M. Klein, P. Heimann and R. Money-Kyrle (Eds.), *New Directions in Psycho-Analysis*. London: Tavistock, s. 440–477. Also in Bion (1961). *Experiences in Groups and Other Papers,* London: Tavistock, s. 141–191.

Bion, W. R. (1955b). Language and the schizophrenic. In M. Klein, P. Heimann and R. Money-Kyrle (Eds.), *New Directions in Psycho-Analysis*. London: Tavistock, s. 220–239.

Bion, W. R. (1956). Development of schizophrenic thought. *International Journal of Psychoanalysis, 37,* 344–346.

Bion, W. R. (1957a). Differentiation of the psychotic from the non-psychotic personalities. *International Journal of Psychoanalysis, 38* (3–4), 266–275.

Bion, W. R. (1957b). On arrogance. In Bion (1967). *Second Thoughts*. New York: Jason Aronson, s. 86–92.

Bion, W. R. (1958). On hallucination. In Bion (1967). *Second Thoughts*. New York: Jason Aronson, s. 65–85.

Bion, W. R. (1959). Attacks on linking. *International Journal of Psychoanalysis, 40,* 308–315. Also in Bion (1967). *Second Thoughts*. London: Heinemann, s. 93–109. Also published in E. B. Spillius (Ed.) (1988). *Melanie Klein Today: Developments in Theory and Practice*. Volume 1: *Mainly Theory*. London: Routledge, s. 87–101.

Bion, W. R. (1961). *Experiences in Groups*. London: Tavistock.

Bion, W. R. (1962a). *Learning from Experience*. London: Heinemann; Türkçesi: *Yaşayarak Öğrenmek*, çev. Taner Güvenir, Lalecan İşcanlı Ekin, Bağlam Yay., 2014.

Bion, W. R. (1962b). A theory of thinking. In Bion (1967). *Second Thoughts*. New York: Jason Aronson, s. 110–119.

Bion, W. R. (1963). *Elements of Psychoanalysis*. London: Heinemann.

Bion, W. R. (1965). *Transformations*. London: Heinemann.

Bion, W. R. (1967). *Second Thoughts*. New York: Jason Aronson; Türkçesi: *Tereddütlü Düşünceler*, çev. Nilüfer Erdem, Metis, 2017.

Bion, W. R. (1970). *Attention and Interpretation*. London: Tavistock.

Bion, W. R. (1977). Unpublished children's hospital presentation. San Francisco, CA.

Birksted-Breen, D. (2003). Time and the après-coup. *International Journal of Psychoanalysis, 84,* 1501–1515.

Blechner, M. (1994). Projective identification, countertransference, and the 'Maybe-me'. *Contemporary Psychoanalysis, 30,* 619–630.

Bleger, J. (1967a). Psicoanálisis del encuadre psicoanalítico. *Revista de Psicoanálisis, 24,*

241–258.

Bleger, J. (1967b). *Simbiosis y ambigüedad.* Buenos Aires: Paidós.

Bollas, C. (1987). *The Shadow of the Object: Psychoanalysis of the Unthought Known.* London: Free Association Books.

Bonnard, A. (1961). Über pathologische Funktionsweisen aus der Vorstufe des Körper-I-chs. *Psyche: Zeitschrift für Psychoanalyse und ihre Anwendungen, 15,* 274–297.

Boris, H. (1988). Torment of the object: a contribution to the study of bulimia. In H. J. Schwartz (Ed.), *Bulimia: Psychoanalytic Treatment and Theory.* Madison, CT: International Universities Press, s. 89–110. Reprinted in Boris (1994). *Sleights of Mind: One and Multiples of One.* Northvale, NJ: Jason Aronson, s. 187–205.

Boris, H. (1993). *Passions of the Mind: Unheard Melodies – A Third Principle of Mental Functioning.* New York: New York University Press.

Boris, H. (1994a). *Envy.* Northvale, NJ: Jason Aronson.

Boris, H. (1994b). *Sleights of Mind: One and Multiples of One.* Northvale, NJ: Jason Aronson.

Boyer, L. B. (1978). Countertransference experiences with severely regressed patients. *Contemporary Psychoanalysis, 14,* 48–71.

Boyer, L. B. (1986). Technical aspects of treating the regressed patient. *Contemporary Psychoanalysis, 22,* 25–44.

Boyer, L. B. (1989). Countertransference and technique in working with the regressed patient: further remarks. *International Journal of Psychoanalysis, 70,* 701–714.

Boyer, L. B. (1990a). Countertransference and technique. In L. B. Boyer and P. Giovacchini (Eds.), *Master Clinicians on Treating the Regressed Patient.* Northvale, NJ: Jason Aronson, s. 303–324.

Boyer, L. B. (1990b). Psychoanalytic intervention in treating the regressed patient. In L. B. Boyer and P. Giovacchini (Eds.), *Master Clinicians on Treating the Regressed Patient.* Northvale, NJ: Jason Aronson, s. 1–32.

Brenman-Pick, I. (1985). Working through in the counter-transference. *International Journal of Psychoanalysis, 66,* 157–166.

Brierley, M. (1945). Further notes on the implications of psycho-analysis: metapsychology and personology. *International Journal of Psychoanalysis, 26,* 89–114.

Brierley, M. (1947). Notes on psycho-analysis and integrative living. *International Journal of Psychoanalysis, 28,* 57–105.

Britton, R. (1998a). *Belief and Imagination: Explorations in Psychoanalysis.* London: Routledge.

Britton, R. (1998b). Introduction. In Britton, *Belief and Imagination: Explorations in Psychoanalysis.* London: Routledge, s. 1–7.

Brodey, W. (1965). On the dynamics of narcissism. I: Externalization and early ego deve-

lopment. *Psychoanalytic Study of the Child, 20,* 165–193.

Brunet, L. and Casoni, D. (1996). A review of the concepts of symbolization and projective identification in regards [*sic*] to the patient's use of the analyst. *Canadian Journal of Psychoanalysis, 4,* 109–127.

Brunet, L. and Casoni, D. (2001). A necessary illusion: projective identification and containing function. *Canadian Journal of Psychoanalysis, 9* (2), 137–163.

Burke, W. and Tansey, M. (1985). Projective identification and countertransference turmoil: disruptions in the empathic process. *Contemporary Psychoanalysis, 21,* 372–402.

Canestri, J. (1989). *La Babel de l'inconscient: Langue maternelle, mangues étrangères et psychanalyse*. Paris: Presses Universitaires de France (PUF).

Canestri, J. (2002). Projective identification: the fate of the concept in Italy and Spain. *Psychoanalysis in Europe, Bulletin 56,* 130–139.

Caper, R. (1988). *Immaterial Facts*. New York: Jason Aronson.

Caper, R. (1999). *A Mind of One's Own*. London: Routledge.

Carloni, G. (1983). Con Melanie Klein e Anna Freud. *Rivista Psicoanalisis, 29,* 429–434.

Carpy, D. V. (1989). Tolerating the countertransference: a mutative process. *International Journal of Psychoanalysis, 70,* 287–294.

Carveth, D. (1992). Dead end kids: projective identification and sacrifice in *Orphans* [a play and film]. *International Review of Psychoanalysis, 19,* 217–227.

Casaula, E., Coloma, J., Colzani, F. and Jordan, J. F. (1994). La bilógica de la interpretación. *Revista Chilena de Psicoanálisis*.

Coloma, J. (2002). Bilógica, identificación proyectiva y pensamiento onírico. *Gradiva, 3* (1), 9–18.

Corti, A. (1983). Melanie Klein e Anna Freud: riunione commemorativa nell'ambito del Convegno a Seminari multipli, Bologna 22.5.83. *Rivista di Psicoanalisi, 29* (4).

Crisp, P. (1986). Projective identification: an attempt at clarification. *Journal of the Melanie Klein Society, 4* (1), 47–76.

Cycon, R. (1995). *Vorwort zur Gesamtausgabe der Werke von Melanie Klein*. Stuttgart: Frommannholzboog.

Danckwardt, J. F. (2001). Die Hilflosigkeit des Unbewussten und die Prozessidentifizierungen als Arbeitsebene bei schweren Konflikten. In W. Bohlheber and S. Drews (Eds.), *Die Gegenwart der Psychoanalyse – die Psychoanalyse der Gegenwart*. Stuttgart: Klett-Cotta, s. 409–423.

Dantlgraber, J. (1982). Bemerkungen zur subjektiven Indikation für Psychoanalyse. *Psyche: Zeitschrift für Psychoanalyse und ihre Anwendungen, 36,* 193–225.

de M'Uzan, M. (1994). *La Bouche de l'inconscient*. Paris: Gallimard.

de Saussure, R. (1929). Les fixations homosexuelles chez les femmes névrosées. *Revue Française de Psychanalyse, 3,* 50–91.

Diatkine, G. (1997). *Jacques Lacan.* Paris: Presses Universitaires de France (PUF).

Di Chiara, G. (1983). La fiaba della mano verde o dell'identificazione proiettiva. *Rivista di Psicoanalisi, 29* (4), 459–475.

Di Chiara, G. and Flegenheimer, F. (1985). Identificazione proiettiva, Nota Storico-Critica. *Rivista di Psicoanalisi, 31* (2), 233–243.

Dornes, M. (1993). Psychoanalyse und Kleinkindforschung. *Psyche: Zeitschrift für Psychoanalyse und ihre Anwendungen 12,* 1116–1152.

Dorpat, T. (1983). Review of 'Splitting and Projective İdentification', by J. Grotstein. *International Journal of Psychoanalysis, 64,* 116–119.

Duparc, F. (2001). The countertransference scene in France. *International Journal of Psychoanalysis, 81,* 151–169.

Eagle, M. N. (2000). A critical evaluation of current conceptions of transference and countertransference. *Psychoanalytic Psychology, 17,* 24–37.

Eaton, J. (2005). The obstructive object. *Psychoanalytic Review, 92,* 355–372.

Eiguer, A. (1989). *Le Pervers narcissique et son complice.* Paris: Dunod.

Erikson, E. H. (1959). *Identity and the Life Cycle.* New York: International Universities Press.

Eskelinen de Folch, T. (1987). The obstacles to the analytic cure: comments on 'Analysis Terminable and Interminable'. In J. Sandler (Ed.), *On Freud's 'Analysis Terminable and Interminable'.* New Haven, CT: Yale University Press, s. 111–126.

Etchegoyen, R. H. (1986). *The Fundamentals of Psychoanalytic Technique.* London: Karnac.

Fain, M. (1984). De l'identification hystérique et de l'identification projective. *Revue Française de Psychanalyse, 48,* 784.

Fairbairn, W. R. D. (1941). A revised psychopathology of the psychoses and neuroses. *International Journal of Psychoanalysis, 22,* 250–279.

Fairbairn, W. R. D. (1944). Endopsychic structure considered in terms of object-relationships. *International Journal of Psychoanalysis, 27,* 70–93.

Fairbairn, W. R. D. (1946). Object-relationships and dynamic structure. *International Journal of Psychoanalysis, 27,* 30–37.

Fairbairn, W. R. D. (1952). *Psychoanalytic Studies of the Personality.* London: Tavistock Also published as Fairbairn (1954). *An Object-Relations Theory of the Personality.* New York: Basic Books.

Fairbairn, W. R. D. (1958). On the nature and aims of psychoanalytical treatment. *International Journal of Psychoanalysis, 39,* 374–385.

Feinsilver, D. (1983). Reality, transitional relatedness and containment in the borderline. *Contemporary Psychoanalysis, 19,* 537–569.

Feldman, M. (1992). Splitting and projective identification. In R. Anderson (Ed.), *Clinical*

Lectures on Klein and Bion. London: Routledge, s. 74–88.

Feldman, M. (1994). Projective identification in phantasy and enactment. *Psychoanalytic Inquiry, 14,* 423–440.

Feldman, M. (1997). Projective identification: the analyst's involvement. *International Journal of Psycho-Analysis, 78,* 227–241.

Ferenczi, S. (1909). Introjection and transference. In Ferenczi, *Contributions to Psychoanalysis*. Boston, MA: R. G. Badger.

Ferenczi, S. (1930). Notes and fragments, II. In Ferenczi (1994). *Final Contributions to the Problems and Methods of Psycho-Analysis*. London: Karnac, s. 219–231.

Ferro, A. (1987). Il mondo alla rovescia: l'inversione di flusso delle identificazioni proiettive. *Rivista di Psicoanalisi, 33* (1), 59–77.

Figueroa, J. (1997). Resumen de los grupos de discusión del material teórico. *Revista Chilena de Psicoanalisis, 14* (2), 66–67.

Finell, J. S. (1986). The merits and problems with the concept of projective identification. *Psychoanalytic Review, 73,* 103–128.

Fonagy, P. (1991). Thinking about thinking: some clinical and theoretical considerations in the treatment of a borderline patient. *International Journal of Psycho-Analysis, 72,* 1–18.

Frank, C. (2001). Vorlesungsreihe zur projektiven Identifizierung, bisher unveröffentlichtes. Unpublished manuscript.

Frank, C. (2002). Identified with the bombing and dangerous Hitler-father (M. Klein, 1945, p. 377) Zu Melanie Kleins zeitgenössischer Bezugnahme auf Hitler in Ihren Behandlungen. Unpublished manuscript.

Freud, A. (1936). *The Ego and the Mechanisms of Defence*. London: Hogarth Press (1987); Türkçesi: *Ben ve Savunma Mekanizmaları*, çev. Yeşim Erim, Metis Yay, 2004.

Freud, A. (1967). About losing and being lost. *Psychoanalytic Study of the Child, 8,* 9–19.

Freud, S. (1898). Die infantile Cerebrallähmung. *Jahrbuch Leist. Neurol, 1,* 613 [translated 1968 as *Infantile Cerebral Paralysis*. Coral Gables, FL: University of Miami Press].

Freud, S. (1900). *The Interpretation of Dreams*. In J. Strachey (Ed.), *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud*. London: Hogarth Press: S.E. 4–5; Türkçesi: *Düşlerin Yorumu, çev.Emre* Kapkın, Payel Yay, 1996.

Freud, S. (1910). The future prospects of psycho-analytic therapy. In *S.E. 9,* s. 144–145.

Freud, S. (1911). Psycho-analytic notes on an autobiographical account of a case of paranoia (Dementia Paranoides). *S.E.* 12: 1–79.

Freud, S. (1914). Remembering, repeating, and working through. In *S.E. 12,* s. 145–156.

Freud, S. (1915a). Instincts and their vicissitudes. In *S.E. 14,* s. 109–140; Türkçesi: İçgüdüler ve Yazgıları, çev.Aziz Yardımlı, İdea Yay., 2011.

Freud, S. (1915b). The unconscious. In *S.E. 14,* s. 159–215; Türkçesi: *Bilinçsiz-Olan*, çev.

Çağlar Tanyeri, Telos, 2016.

Freud, S. (1917). Mourning and melancholia. In *S.E. 14,* s. 237–259; Türkçesi: *Yas ve Melankoli*, çev.Aziz Yardımlı, İdea Yay., 2011.

Freud, S. (1918). From the history of an infantile neurosis. In *S.E. 17,* s. 3–122.

Freud, S. (1920). Beyond the pleasure principle. In *S.E. 18,* s. 3–64; Türkçesi: *Haz İlkesinin Ötesinde*, çev. Ali Babaoğlu, Metis Yay, 2001.

Freud, S. (1921). Group psychology and the analysis of the ego. In *S.E. 18,* s. 67–143; Türkçesi: *Grup Psikolojisi ve Ego Analizi*, çev. Büşra Yücel, Alter, 2012.

Freud, S. (1923). The Ego and the Id. In *S.E. 19,* s. 12–66; Türkçesi: *Ben ve Id*, çev. Ali Babaoğlu, Metis Yay, 2001.

Freud, S. (1933). *New Introductory Lectures on Psychoanalysis.* In *S.E. 22,* s. 1–182; Türkçesi: *Ruhçözümlemesine Yeni Giriş Konferansları*, çev.Emre Kapkın ve Ayşen Kapkın, Payel Yay, 1998.

Frosch, J. P. (1990). Review of Michael Tansey and Walter Burke, 'Understanding Countertransference: From Projective İdentification to Empathy', 1989, Hillsdale, New Jersey: The Analytic Press. *International Journal of Psychoanalysis, 71,* 351–354.

Gabbard, G. (1995). Countertransference: the emerging common ground. *International Journal of Psychoanalysis, 76,* 475–485.

Gammill, J. (1989). Some personal reflections on Melanie Klein. *Melanie Klein and Object Relations, 7* (2), 1–15.

Garfinkle, E. (2005). Towards clarity in the concept of projective identification: a review and a proposal (Part 1). Defining projective identification as an intrapsychic unconscious phantasy. *Canadian Journal of Psychoanalysis, 13,* 202–229.

Gibeault, A. (2000a). De la projection et de l'identification projective. *Revue Française de Psychanalyse, 64,* 723–742.

Gibeault, A. (2000b). In response to Otto F. Kernberg's 'Psychoanalysis, psychoanalytic psychotherapy and supportive psychotherapy: contemporary controversies'. *International Journal of Psychoanalysis, 81,* 379–383.

Gilhooley, D. (1998). Projection and projective identification in a threeyear-old boy. *Psychoanalytic Review, 92,* 355–372.

Glover, E. (1931). The therapeutic effect of inexact interpretation. *International Journal of Psychoanalysis, 12,* 397–411.

Goldman, H. A. (1988). Paradise destroyed, the crime of being born: a psychoanalytic study of the experience of evil. *Contemporary Psychoanalysis, 24,* 420–450.

Green, A. (1980). La mère morte. In Green (1983). *Narcissisme de vie, narcissisme de mort.* Paris: Minuit [translated 1986 as The dead mother. In Green, *On Private Madness.* London: Hogarth, reprinted 1997 by Karnac, s. 142–173].

Green, A. (1990). *La Folie privée.* Paris: Gallimard.

Greenson, R. R. (1954). The struggle against identification. *Journal of American Psychoanalytic Association, 2,* 200–217.

Grinberg, L. (1958). As pectos mágicos en la transferencia y en la contratransferencia. *Revista de Psicoanálisis, 15,* 15–26.

Grinberg, L. (1962). On a specific aspect of countertransference due to the patient's projective identification. *International Journal of Psychoanalysis, 43,* 436–440.

Grinberg, L. (1979). Countertransference and projective counteridentification. In L. Epstein and A. H. Feiner (Eds.), *Countertransference.* New York: Jason Aronson, s. 169–191.

Grinberg, L. (1982). Los afectos en la contratransferencia: Más allá de la contraidentificación proyectiva. *XIV Congreso de FEPAL. Actas,* 258–259.

Grinberg, L. (1985). *Teoría de la Identificación.* Madrid: Tecnipublicaciones.

Grinberg, L., Sor, D. and de Bianchedi, E. T. (1977). *Introduction to the Work of Bion.* New York: Jason Aronson.

Grotstein, J. S. (1981). *Splitting and Projective İdentification.* New York: Jason Aronson.

Grotstein, J. S. (1982). Newer perspectives in object relations theory. *Contemporary Psychoanalysis, 18,* 43–91.

Grotstein, J. S. (1994a). Projective identification and countertransference: a brief commentary on their relationship. *Contemporary Psychoanalysis, 30,* 578–592.

Grotstein, J. S. (1994b). Projective identification re-appraised. Part 1: Projective identification, introjective identification, the transference/countertransference neurosis/psychosis, and their consummate expression in the crucifixion, the Pietà, and 'therapeutic exorcism'. *Contemporary Psychoanalysis, 30,* 708–746.

Grotstein, J. S. (1995). Projective identification re-appraised. Part II: The countertransference complex. *Contemporary Psychoanalysis, 31,* 479–511.

Grotstein, J. S. (1997). Integrating one-person and two-person psychologies: autochthony and alterity in counterpoint. *Psychoanalytic Quarterly, 66,* 403–430.

Grotstein, J. S. (2001). A rationale for the psychoanalytically informed psychotherapy of schizophrenia and other psychoses: towards the concept of 'rehabilitative psychoanalysis'. In P. Williams (Ed.), *A Language for Psychosis.* London: Whurr.

Grotstein, J. S. (2002). Projective identification and its relationship to infant development. In S. Alhanati (Ed.), *Primitive Mental States,* Volume 2: *Psychobiological and Psychoanalytic Perspectives on Early Transference and Personality Development.* London: Karnac, s. 67–98.

Grotstein, J. S. (2005). 'Projective *trans* identification': an extension of the concept of projective identification. *International Journal of Psychoanalysis, 86,* 1051–1069.

Guignard, F. (1984). İdentification hystérique et identification projective. *Revue Française de Psychanalyse, 48,* 515–527.

Guignard, F. (1996). Un trouble de la pensée sur la métapsychologie. *Revue Française de*

Psychanalyse, 60, 1551–1571.

Guignard, F. (1997). *Épître à l'objet.* Paris: Presses Universitaires de France (PUF).

Gutwinski-Jeggle, J. (1995). Zum Verhältnis von Gegenübertragung und projektiver Identifizierung. *Luzifer-Amor: Zeitschrift zur Geschichte der Psychoanalyse, 15,* 61–83.

Haber, M. and Godfrind-Haber, J. (2002). L'expérience agie partagée. *Revue Française de Psychanalyse, 66,* 1417–1460.

Hamilton, N. G. (1986). Positive projective identification. *International Journal of Psychoanalysis, 67,* 489–496.

Hamilton, N. G. (1990). The containing function and the analyst's projective identification. *International Journal of Psychoanalysis, 71,* 445–453.

Heidegger, M. (1927). *Being and Time,* translated by Macquarrie, J. and Robinson, E. Oxford: Blackwell (1962).

Heimann, P. (1942). A contribution to the problem of sublimation and its relation to the processes of internalization. *International Journal of Psychoanalysis, 23,* 8–17.

Heimann, P. (1950). On countertransference. *International Journal of Psycho-Analysis, 31,* 81–84.

Heimann, P. (1966). Comment on Dr Kernberg's paper 'Structural derivatives of object relationships'. *International Journal of Psycho-Analysis, 47,* 254–260. Also published in M. Tonnesmann (Ed.) (1989). *About Children and Children-No-Longer: Collected Papers of Paula Heimann, 1942–80.* London: Routledge, s. 218–230.

Heimann, P. (1969). Postscript to 'Dynamics of transference interpretation' (1955/6). In M. Tonnesmann (Ed.) (1989). *About Children and Children-No-Longer: Collected Papers of Paula Heimann, 1942–80.* London: Routledge, s. 252–261.

Herrera, E. (2000). Identificación proyectiva: el desarrollo de un concepto. *Revista Chilena de Psicoanalisis, 17* (1), 32–41.

Hinshelwood, R. D. (1991). Entry on 'Projective identification'. In Hinshelwood, *A Dictionary of Kleinian Thought,* 2nd edn. London: Free Association Books, s. 179–208.

Hinshelwood, R. D. (1999). Countertransference. *International Journal of Psychoanalysis, 80,* 797–818.

Hinshelwood, R. D. (2000). *Dictionnaire de la pensée kleinienne.* Paris: Presses Universitaires de France (PUF).

Hinz, H. (1989). Projektive Identifizierung und psychoanalytischer Dialog. *Psyche: Zeitschrift für Psychoanalyse und ihre Anwendungen, 43,* 609–631.

Hinz, H. (2002a). Projective identification: the fate of the concept in Germany. *Psychoanalysis in Europe, Bulletin 56,* 118–129.

Hinz, H. (2002b). Wer nicht verwickelt wird, spielt keine Rolle. Zu Money-Kyrle: 'Normale Gegenübertragung und mögliche Abweichungen. In C. Frank, L. Hermanns and H. Hinz (Eds.), *Jahrbuch der Psychoanalyse 44.* Stuttgart-Bad Cannstat: Frommann-holzboog, s. 197–223.

Hoffman, I. Z. (1983). The patient as interpreter of the analyst's experience. *Contemporary Psychoanalysis, 19,* 389–422.

Isaacs, S. (1948). Un caso de ansiedad psicótica aguda en un niño de 4 años. *Revista de Psicoanálisis, 6,* 433–483.

Isaacs, S. (1949). Naturaleza y función de la fantasía. *Revista de Psicoanálisis, 7,* 555–609.

Isaacs, S. (1952). The nature and function of phantasy. In M. Klein, P. Heimann, S. Isaacs and J. Riviere (Eds.), *Developments in Psychoanalysis*. London: Hogarth Press, s. 68–121.

Issacharoff, A. and Hunt, W. (1994). Transference and projective identification. *Contemporary Psychoanalysis, 30,* 593–603.

Jackson, M. and Williams, P. (1994). *Unimaginable Storms: A Search for Meaning in Psychosis*. London: Karnac.

Jacobson, E. (1954). Contribution to the metapsychology of psychotic identifications. *Journal of the American Psychoanalytical Association, 2,* 239–262.

Jacobson, E. (1964). *The Self and the Object World.* New York: International Universities Press; Türkçesi: *Kendilik ve Nesne Dünyası*, çev.Selim Yazgan, Metis Yay., 2004.

Jacobson, E. (1967). *Psychotic Conflict and Reality.* New York: International Universities Press.

Jaffe, D. (1968). The mechanism of projection: its dual role in object relations. *International Journal of Psychoanalysis, 49,* 662–677.

Jiménez, J. P. (1992). La contribución del analista en los procesos de identificación proyectiva. *Revista Chilena de Psicoanalisis, 9* (2), 54–66.

Jiménez, J. P. (1995). Sobre identificatión proyectiva. *Revista de Psicoanálisis de Madrid, 5,* 111–123.

Jordan, J. F. (2005). External reality/internal reality: a real dichotomy? In S. Lewkowicz and S. Flechner (Eds.), *Truth, Reality, and the Psychoanalyst: Latin American Contributions to Psychoanalysis*. London: IPA International Psychoanalysis Library.

Joseph, B. (1961). Über einige Persönlichkeitsmerkmale des Psychopathen. *Psyche: Zeitschrift für Psychoanalyse und ihre Anwendungen, 15,* 132–141.

Joseph, B. (1978). Different types of anxiety and their handling in the analytic situation. In M. Feldman and E. Spillius (Eds.) (1989). *Psychic Equilibrium and Psychic Change: Selected Papers of Betty Joseph*. London: Routledge, s. 105–114.

Joseph, B. (1987). Projective identification: some clinical aspects. In J. Sandler (Ed.), *Projection, İdentification, Projective İdentification*. London: Karnac, s. 65–76. Also published in E. Spillius (Ed.) (1988). *Melanie Klein Today: Developments in Theory and Practice*. Volume 1: *Mainly Theory*. London: Routledge, s. 138–150. Also published in M. Feldman and E. Spillius (Eds.) (1989). *Psychic Equilibrium and Psychic Change: Selected Papers of Betty Joseph*. London: Routledge, s. 169–180.

Joseph, B. (1988). Object relations in clinical practice. *Psychoanalytic Quarterly, 57,*

626–642. Also published in M. Feldman and E. Spillius (Eds.) (1989). *Psychic Equilibrium and Psychic Change: Selected Papers of Betty Joseph*. London: Routledge, s. 203–214.

Joseph, B. (1989a). Psychic change and the psychoanalytic process. In M. Feldman and E. B. Spillius (Eds.), *Psychic Equilibrium and Psychic Change: Selected Papers of Betty Joseph*. London: Routledge, s. 192–202.

Joseph, B. (1989b). *Psychic Equilibrium and Psychic Change: Selected Papers of Betty Joseph*, edited by M. Feldman and E. B. Spillius. London: Routledge.

Joseph, B. (2001). Zur Übertragungsliebe: Aktuelle Überlegungen. In *Freud heute: Wendepunkte und Streitfragen*, Band 3: *Über Freuds, Bemerkungen über die Übertragungsliebe*. Stuttgart-Bad Cannstatt: Frommannholzboog, s. 129–148.

Karlsson, R. (2004). Collusion as interactive resistances and possible steppingstones out of impasses. *Psychoanalytic Psychology, 21*, 567–579.

Kennedy, R. (1993). *Freedom to Relate*. London: Free Association Books.

Kernberg, O. F. (1968). The treatment of patients with borderline personality organization. *International Journal of Psychoanalysis, 49*, 600–619.

Kernberg, O. F. (1975). *Borderline Conditions and Pathological Narcissism*. New York: Jason Aronson; Türkçesi: *Sınır Durumlar ve Patolojik Narsisizm*, çev. Mustafa Atakay, Metis, 1999.

Kernberg, O. F. (1976). Normal and pathological development. In Kernberg, *Object-Relations Theory and Clinical Psychoanalysis*. New York: Jason Aronson.

Kernberg, O. F. (1980). *Internal World and External Reality*. New York: Jason Aronson.

Kernberg, O. F. (1984). *Severe Personality Disorders: Psychotherapeutic Strategies*. New Haven, CT: Yale University Press; Türkçesi: *Ağır Kişilik Bozukluklarında Psikoterapötik Stratejiler*, çev. Ali Algın Köşkdere, Odağ Vakfı, 2008.

Kernberg, O. F. (1986). İdentification and its vicissitudes as observed in psychosis. *International Journal of Psycho-Analysis, 67*, 147–158.

Kernberg, O. F. (1987). Projective identification: developmental and clinical aspects. In J. Sandler (Ed.), *Projection, İdentification, Projective İdentification*. Madison, CT: International Universities Press, s. 93–115. Also published in 1988, London: Karnac. Also published in 1987 in *Journal of the American Psychoanalytic Association, 35*, 795–819.

Kernberg, O. F. (1989). *Psychodynamic Psychotherapy of Borderline Patients*. New York: Basic Books.

Kernberg, O. F. (1992). *Aggression in Personality Disorders and Perversions*. New Haven, CT: Yale University Press; Türkçesi: *Sapıklıklarda ve Kişilik Bozukluklarında Saldırganlık*; çev. Banu Büyükkal, Metis, 2.baskı, 2010.

King, P. (1974). On a patient's unconscious need to have 'bad parents'. In King, *Time Present and Time Past: Selected Papers of Pearl King*. London: Karnac.

King, P. (1978). Affective response of the analyst to the patient's communications. *International Journal of Psychoanalysis, 59*, 329–334.

King, P. (2004). What has happened to psychoanalysis in the British Society? In A. Casement (Ed.), *Who Owns Psychoanalysis?* London: Karnac.

King, P. and Steiner, R. (1991). *The Freud-Klein Controversies: 1941–45*. London: Routledge.

Klein, M.

Not. Klein'ın yazıları 1975 yılında *The Writings of Melanie Klein* [Melanie Klein'ın Yazıları] adı altında toplanıp 4 cilt olarak yayımlanmıştır: Cilt 1, (1975) *Love, Guilt and Reparation and Other Works, 1921–1945* [*Sevgi, Suçluluk ve Onarım* ve Diğer Eserleri]; Cilt 2, (1975) (ilk kez 1932 yılında basıldı) *The Psycho-Analysis of Children* [*Çocuk Psikanalizi*]; Cilt 3, (1975) *Envy and Gratitude and Other Works* [*Haset ve Şükran* ve Diğer Eserleri], *1946–1963* ; Cilt 4, (1980) *Narrative of a Child Analysis* [Bir Çocuk Analizinin Anlatısı]. Dört cildin hepsi The Hogarth Press ile Londra Psikanaliz Enstitüsü tarafından yayımlandı. Elinizdeki kitapta yer alan bütün Klein atıfları 1., 2, ve 3. Ciltlerde bulunabilir. Bu ciltlerin genel içeriği bu notta belirtildiği için, aşağıdaki Klein atıflarında makalenin adı verilecek, cildin adı için bu nota bakılması gerekecektir.

Klein, M. (1921) The development of a child. In *Writings* (1975), Cilt 1, s. 1–53.

Klein, M. (1928) Early stages of the Oedipus conflict. *International Journal of Psycho-Analysis, 9,* 167–180. Also in Klein, M. *Writings* (1975) Cilt 1, s. 186–198.

Klein, M. (1932) *The Psycho-Analysis of Children, Writings* (1975) Cilt 2; Türkçesi: *Çocuk Psikanalizi*, çev. Ayşegül Demir, Pinhan Yay., 2015.

Klein, M. (1933) The early development of conscience in the child. In *Writings,* (1975) Cilt 1, s. 248–257.

Klein, M. (1935) A contribution to the psychogenesis of manic-depressive states. In *Writings* (1975) Cilt 1, s. 262–289.

Klein, M. (1940) Mourning and its relation to manic-depressive states. In *Writings* (1975) Cilt 1, s. 344–369.

Klein, M. (1943). Primeros estadios del conflicto de Edipo y de la formación del superyó. *Revista de Psicoanálisis, 1* (1), 83–110.

Klein, M. (1945) The Oedipus complex in the light of early anxieties. *Writings,* (1975) Cilt 1, 370–419.

Klein, M. (1946) Notes on some schizoid mechanisms. *International Journal of Psycho-Analysis, 27* : 99–110. Also published in 1952a in Klein, M. *Writings,* (1975) Cilt 3, 1–24.

Klein, M. (1947a). Contribución a la psicogénesis de los estados maníacodepresivos. *Revista de Psicoanálisis, 4* (3), 508–539.

Klein, M. (1947b). El papel de la escuela en el desarrollo libidinoso del niño. *Revista de Psicoanálisis, 5* (2), 480–500.

Klein, M. (1948a) A contribution to the theory of anxiety and guilt, *International Journal of Psycho-Analysis, 29,* 114–123. Also in *Writings* (1975) Cilt 3, as On the theory of anxiety and guilt, s. 25–43.

Klein, M. (1948b). Notas sobre algunos mecanismos esquizoides. *Revista de Psicoanálisis, 6* (1), 82–113.

Klein, M. (1949). El duelo y su relación con los estados maníaco-depresivos. *Revista de Psicoanálisis, 7* (3), 415–449.

Klein, M. (1952a) Notes on some schizoid mechanisms. In Klein, M. Writings, (1975) Cilt 3, s. 1–24. (Already noted above under Klein, M. 1946.)

Klein, M. (1952b) The origins of transference. In Klein, M. *Writings,* (1975) Cilt 3, s. 48–56.

Klein, M. (1952c) Theoretische Betrachtungen Uber das Gefuhlsleben des Sauglings. In R. Cycon and H. Erb (Eds.*) Gesammelte schriften Melanie Klein 1995–2002).* Volume III *: Das Seelenleben des Kleinkindes.* Stuttgart: Klett-Cotta.

Klein, M. (1955) On identification. In Klein, M. *Writings,* (1975) Cilt 3, s. 141–175.

Klein, M,. (1957) Envy and Gratitude. In Klein, M. Writings,(1975) Cilt 3, s. 176–235; Türkçesi: *Haset ve Şükran*, çev.Orhan Koçak-Yavuz Erten, Metis Yay., 1999.

Klein, M., Heimann, P., Isaacs, S. and Riviere, J. (1952) Edited by Joan Riviere. *Developments in Psycho-Analysis,* London: The Hogarth Press and The Institute of Psychoanalysis.

Klüwer, R. (1995). Agieren und Mitagieren – zehn Jahre später. *Zeitschrift für Psychoanalytische Theorie und Praxis, 10,* 45–70.

Knight, R. P. (1940). Introjection, projection and identification. *Psychoanalytic Quarterly, 9,* 334–341.

Kohon, G. (1986). *The British School of Psychoanalysis: The Independent Tradition.* London: Free Association Books.

Krafft-Ebing, R. von (1886). *Psychopathia sexualis: Eine klinisch-forensische Studie.* Stuttgart: Ferdinand Enke.

La Farge, L. (1989). Emptiness as defense in severe regressed states. *Journal of the American Psychoanalytic Association, 37,* 965–995.

Langs, R. (1975). Therapeutic misalliances. *International Journal of Psychoanalysis, 45,* 77–105.

Langs, R. (1976). *The Therapeutic Interaction.* New York: Jason Aronson.

Langs, R. (1978a). The adaptational-interactional dimension of countertransference. *Contemporary Psychoanalysis, 14,* 502–533.

Langs, R. (1978b). Some communicative properties of the bipersonal field. *International Journal of Psychoanalytic Psychotherapy, 7,* 89–161. Also published in Grotstein, J. (Ed.) (1981). *Do I Dare Disturb the Universe: A Memorial to Wilfred R. Bion.* Beverly Hills, CA: Caesura Press, s. 441–487.

Langs, R. (1978c). *Technique in Transition*. New York: Jason Aronson.

Langs, R. (1979). Interventions in the bipersonal field. *Contemporary Psychoanalysis, 15,* 1–54.

Laplanche, J. (1992). Faut-il brûler Melanie Klein? In Laplanche, *La Révolution Copernicienne inachevée*. Paris: Aubier, s. 213–226.

Laplanche, J. and Pontalis, J.-B. (1973). *The Language of Psychoanalysis*. London: Hogarth Press.

Liberman, D. (1956). Identificación proyectiva y conflicto matrimonial. *Revista de Psicoanálisis, 13,* 1–20.

Lichtenstein, H. (1961). Identity and sexuality: a study of their interrelationship in man. *Journal of the American Psychoanalytic Association, 9,* 179–260.

Lichtman, A. (1979). Consideraciones acerca de la transferencia y los mecanismos psicóticos en Freud y Melanie Klein. *Revista de Psicoanálisis, 1,* 55–68.

Little, M. (1966). Transference in borderline states. *International Journal of Psychoanalysis, 47,* 476–485.

Loch, W. (1962). Anmerkungen zur Pathogenese und Metapsychologie einer schizophrenen Psychose. *Psyche: Zeitschrift für Psychoanalyse und ihre Anwendungen, 15,* 684–720.

Loch, W. (1965). *Voraussetzungen, Mechanismen und Grenzen des psychoanalytischen Prozesses*. Stuttgart: Klett-Cotta.

Loch, W. (2001). *Mit Freud über Freud hinaus: Ausgewählte Vorlesungen zur Psychoanalyse*, edited by J. Dantlgraber and W. Damson. Tübingen: Diskord.

Loewald, H. W. (1960). On the therapeutic action of psycho-analysis. *International Journal of Psychoanalysis, 41,* 16–33.

Mahler, M. S. (1952). On child psychosis and schizophrenia: autistic and symbiotic infantile psychoses. *Psychoanalytic Study of the Child, 7,* 286–305.

Mahler, M. S. (1967). On human symbiosis and the vicissitudes of individuation. *Journal of the American Psychoanalytical Association, 15* (4), 740–763.

Malin, A. and Grotstein, J. S. (1966). Projective identification in the therapeutic process. *International Journal of Psychoanalysis, 47,* 26–31.

Mancia, M. (1996). Imitazione, rappresentazione, identificazione: loro ruolo nello sviluppo e nel transfert. *Rivista di Psicoanalisi, 42* (2), 225–247.

Manfredi Turilazzi, S. (1974). Dalle interpretazioni mutative di Strachey alle interpretazioni delle relazioni tra gli oggetti interni. *Rivista di Psicoanalisi, 20,* 127–143.

Manfredi Turilazzi, S. (1984a). L'Unicorno: saggio sulla fantasia e l'oggetto nel concetto di identificazione proiettiva. *Rivista di Psicoanalisi, 31* (4), 462–477.

Manfredi Turilazzi, S. (1984b). Sull'identificazione proiettiva: uno studio preliminare. *Letto al Centro Milanese di Psicoanalisi.*

Manzano, J. and Palacio Espasa, F. (1986). *Etude sur la psychose infantile*. Lyon: Simed.

Manzano, J., Palacio Espasa, F. and Zilkha, N. (1999). *Les Scénarios narcissiques de la parentalité*. Paris: Presses Universitaires de France (PUF).

Martindale, B. (2001). New discoveries concerning psychoses and their organizational fate. In P. Williams (Ed.), *A Language for Psychosis*. London: Whurr, s. 27–36.

Mason, A. (1981). The suffocating superego: psychotic break and claustrophobia. In J. Grotstein (Ed.), *Do I Dare Disturb the Universe?* London: Karnac, s. 139–166.

Mason, A. (1994). A psychoanalyst looks at a hypnotist: a study of *folie à deux*. *Psychoanalytic Quarterly, 63,* 641–679.

Mason, A. (1997). Quick Otto and slow leopard: the Freud–Fliess relationship. Paper presented to the Fortieth International Psychoanalytic Congress, Barcelona, Spain.

Massidda, G. B. (1999). Shall we ever know the whole truth about projective identification? *International Journal of Psychoanalysis, 80,* 365–367.

Matte-Blanco, I. (1998). *Thinking, Feeling and Being: Clinical Reflections of the Fundamental Antinomy of Human Beings and World*. London: Routledge.

Meissner, W. W. (1980). A note on projective identification. *Journal of the American Psychoanalytic Association, 28,* 43–66.

Meissner, W. W. (1987). Projection and projective identification. In J. Sandler (Ed.), *Projection, İdentification, Projective İdentification*. Madison, CT: International Universities Press, s. 27–49.

Melsohn, I. (2002). *A psicanálise em nova chave*. São Paulo: Perspectiva.

Meltzer, D. (1966). The relation of anal masturbation to projective identification. *International Journal of Psychoanalysis, 47,* 335–342.

Meltzer, D. (1967). *The Psycho-Analytical Process*. London: Heinemann.

Meltzer, D. (1968). The introjective basis of polymorphous tendencies in adult sexuality. In *Sexual States of Mind* (s. 64–73). Strath Tay: Clunie Press.

Meyer, L. (1989). Editorial. *Revista Brasileira de Psicanálise, 23* (3), 364.

Migone, P. (1995). Expressed emotion and projective identification: a bridge between psychiatric and psychoanalytic concepts? *Contemporary Psychoanalysis, 31,* 617–640.

Milton, J., Polmear, C. and Fabricius, J. (2004). *A Short Introduction to Psychoanalysis*. London: Sage.

Mitchell, S. (2000). *Relationality: From Attachment to Intersubjectivity*. Hillsdale, NJ: Analytic Press.

Mitrani, J. (2001). Taking the transference: some technical implications in three papers by Bion. *International Journal of Psychoanalysis, 82,* 1085–1104.

Money-Kyrle, R. (1956). Normal counter-transference and some of its deviations. *International Journal of Psycho-Analysis, 37,* 360–366. Also published in D. Meltzer with E. O'Shaughnessy (Eds.) (1978). *Collected Papers of Roger Money-Kyrle*. Strath Tay:

Clunie Press, s. 330–342.

Money-Kyrle, R. (1965). Megalomania. *American Imago, 22* (1–2), 142–154.

Money-Kyrle, R. (1968). Cognitive development. *International Journal of Psychoanalysis, 49,* 691–698. Also published in D. Meltzer with E. O'Shaughnessy (Eds.) (1978). *Collected Papers of Roger Money-Kyrle*. Strath Tay: Clunie Press, s. 416–433.

Money-Kyrle, R. (1991). Normale Gegenübertragung und mögliche Abweichungen. In E. B. Spillius (Ed.), *Melanie Klein Heute: Entwicklungen in Theorie und Praxis*. Band 2: *Anwendungen*. Stuttgart: Klett-Cotta, s. 29–44.

Muir, R. (1982). The family, the group, transpersonal processes and the individual. *International Review of Psychoanalysis, 9,* 317–326.

Muir, R. (1990). Transpersonal processes: a bridge between object relations and attachment theory in normal and psychopathological development. *British Journal of Medical Psychology, 68,* 243–257.

Nadelson, T. (1976). Victim, victimizer: interaction in the psychotherapy of borderline patients. *International Journal of Psychoanalysis, 50,* 115–129.

Nissim Momigliano, L. (1974). Come si originano le interpretazioni nello psicoanalista. *Rivista di Psicoanalisi, 20,* 144–165.

Nissim Momigliano, L. (1984). '... Due persone che parlano in una stanza ...' (Una ricerca sul dialogo analitico) (Research on the analytic dialogue). *Rivista di Psicoanalisi, 30* (1), 1–17.

Nissim Momigliano, L. (1991). Il tè nel deserto: ulteriori considerazioni a proposito de 'Lo psicoanalista allo specchio'. *Rivista di Psicoanalisi, 37* (4), 772–819.

Ogden, T. (1974). A psychoanalytic psychotherapy of a patient with cerebral palsy: the relation of aggression to self and body representations. *International Journal of Psychoanalysis, 53,* 419–433.

Ogden, T. (1976). Psychological unevenness in the academically successful student. *International Journal of Psychoanalysis, 55,* 437–448.

Ogden, T. (1978a). A developmental view of identifications resulting from maternal impingements. *International Journal of Psycho-Analytic Psychotherapy, 7,* 486–587.

Ogden, T. (1978b). A reply to Dr Orston's discussion of 'A developmental view of identifications resulting from maternal impingements'. *International Journal of Psycho-Analytic Psychotherapy, 7,* 528–532.

Ogden, T. (1979). On projective identification. *International Journal of Psychoanalysis, 60,* 357–373.

Ogden, T. (1982). *Projective İdentification and Psychotherapeutic Technique*. New York: Jason Aronson.

Ogden, T. (1986). *The Matrix of the Mind: Object Relations and the Psychoanalytic Dialogue*. Northvale, NJ: Jason Aronson.

Ogden, T. (1994a). The analytic mind: working with intersubjective clinical facts. *Interna-*

tional Journal of Psychoanalysis, 75, 3–20.

Ogden, T. (1994b). The concept of interpretative action. *Psychoanalytic Quarterly, 63* (2), 219–245.

Ogden, T. (1994c). *Subjects of Analysis*. Northvale, NJ: Jason Aronson.

Ogden, T. (2004). The analytic third: implications for psychoanalytic theory and technique. *Psychoanalytic Quarterly, 73,* 167–195.

Oliveira, C. L. M. V. (2005). *História da psicanálise – São Paulo (1920–1969)*. São Paulo: Escuta.

Ornston, D. (1978). Projective identification and maternal impingement. *International Journal of Psychoanalytic Psychotherapy, 7,* 508–528.

O'Shaughnessy, E. (1975). Explanatory notes. In M. Klein (1975). *Envy and Gratitude and Other Works 1947–1963*. London: Hogarth Press, s. 324–336.

O'Shaughnessy, E. (1992). Enclaves and excursions. *International Journal of Psychoanalysis, 73,* 603–611.

Pantone, P. J. (1994). Projective identification: affective aspects. *Contemporary Psychoanalysis, 30,* 604–618.

Parsons, M. (2000). *The Dove that Returns, the Dove that Vanishes: Paradox and Creativity in Psychoanalysis*. London: Routledge.

Pasche, F. (1982). A propos de l'identification projective. *Revue Française de Psychanalyse, 46,* 408–411.

Perestrello, M. (1992). *A Psicanálise no Brasil. Encontros: psicanálise*. Rio de Janeiro: Imago.

Pérez-Sánchez, A. (1997). *Análisis terminable: estudio de la terminación del proceso psicoanalítico*. Valencia, Spain: Promolibro.

Pichon-Rivière, E. (1952). Quelques observations sur le transfert chez des patients psychotiques. *Revue française de psych analyse, 16,* 252–262.

Pierrakos, M. (2003). *La 'tapeuse' de Lacan: souvenirs d'une sténotypiste fâchée, réflexions d'une psychanalyste navrée*. Paris: L'Harmattan.

Porder, M. (1987). Projective identification: an alternative hypothesis. *Psychoanalytic Quarterly, 56,* 431–451.

Purcell, S. (2006). The analyst's excitement in the analysis of perversion. *International Journal of Psychoanalysis, 87,* 105–123.

Quinodoz, D. (1989). Les 'interprétations dans la projection'. *Revue Française de Psychanalyse, 53,* 103–110.

Quinodoz, D. (2002). *Les Mots qui touchent: une psychanalyste apprend à parler.* Paris: Presses Universitaires de France (PUF).

Quinodoz, J.-M. (1992). *La Solitude apprivoisée: l'angoisse de séparation en Psychanalyse*. Paris: Presses Universitaires de France (PUF).

Quinodoz, J.-M. (2000). Mélancolie maniaque: quelle issue?. *Revue Française de Psychanalyse, 64,* 1825–1835.

Quinodoz, J.-M. (2001). *Les Rêves qui tournent une page*. Paris: Presses Universitaires de France (PUF).

Quinodoz, J.-M. (2002a). L'identification projective: qu'en pensent les psychanalystes de langue française? *Bulletin de la Fondation Européene pour la Psychanalyse, 56,* 148–156.

Quinodoz, J.-M. (2002b). Suisse romande (histoire de la psychanalyse). In A. de Mijolla (Ed.), *Dictionnaire de la psychanalyse*. Paris: Calmann-Lévy.

Racamier, P. C. (1992). *Le Génie des origines: psychanalyse et psychoses*. Paris: Payot.

Racker, H. (1953). A contribution to the problem of counter-transference. *International Journal of Psycho-Analysis, 34,* 313–324.

Racker, H. (1957). The meaning and uses of counter transference. *Psychoanalytic Quarterly, 26,* 303–357.

Racker, H. (1958a). Classical and present technique in psycho-analysis. In H. Racker (Ed.) (1968). *Transference and Countertransference*. London: Hogarth Press, s. 23–70.

Racker, H. (1958b). Counterresistance and interpretation. *International Journal of Psycho-Analysis, 6,* 215–221.

Racker, H. (1968). *Transference and Countertransference*. New York: International Universities Press.

Rayner, E. (1990). *The Independent Mind in British Psychoanalysis*. London: Free Association Books.

Rayner, E. (1992). Matching attunement and the psychoanalytic dialogue. *International Journal of Psychoanalysis, 73,* 39–54.

Rayner, E. (1995). *Unconscious Logic: An Introduction to Matte Blanco's Bi-logic and its Uses*. London: Routledge.

Ribas, D. (1992). *Un cri obscur: l'énigme des enfants autistes*. Paris: Calmann-Lévy.

Riesenberg Malcolm, R. (1970). El espejo: una fantasia sexual perversa en una mujer, vista como defensa contra un derrumbe psicótico. *Revista Psicoanalisis, 27,* 793–826.

Rivière, J. (1949). Contribución al análisis de la reacción tarepéutica negativa. *Revista de Psicoanálisis, 7,* 121–142.

Rivière, J. (Unpublished). Paranoid attitudes seen in everyday life and in analysis. Paper read before the British Psycho-Analytical Society in 1948.

Rodrigué, E. (1966). Relación entre descubrimiento e identificación proyectiva. In Rodrigué, *El contexto del proceso analítico*. Buenos Aires: Paidós.

Rosenfeld, H. A. (1947). Analysis of a schizophrenic state with depersonalization. In Rosenfeld (1965). *Psychotic States: A Psycho-Analytical Approach*. London: Hogarth Press and Institute of Psycho-Analysis, s. 13–33.

Rosenfeld, H. A. (1949). Remarks on the relation of male homosexuality to paranoia, paranoid anxiety and narcissism. In Rosenfeld (1965). *Psychotic States: A Psycho-Analytical Approach.* London: Hogarth Press and Institute of Psycho-Analysis, s. 34–51.

Rosenfeld, H. A. (1950). Note on the psychopathology of confusional states in chronic schizophrenias. *International Journal of Psychoanalysis, 31,* 132–137.

Rosenfeld, H. A. (1952a). Notes on the psychoanalysis of the superego conflict in an acute schizophrenic patient. *International Journal of Psychoanalysis, 33,* 111–131.

Rosenfeld, H. A. (1952b). Transference-phenomena and transferenceanalysis in an acute catatonic schizophrenic patient. *International Journal of Psychoanalysis, 33,* 457–464.

Rosenfeld, H. A. (1954). Considerations regarding the psycho-analytic approach to acute and chronic schizophrenia. In Rosenfeld (1965). *Psychotic States: A Psycho-Analytical Approach.* London: Hogarth Press and Institute of Psycho-Analysis, s. 117–127.

Rosenfeld, H. A. (1964a). Object relations of an acute schizophrenic patient in the transference situation. In P. Solomon and B. C. Glueck (Eds.), *Recent Research on Schizophrenia: Psychiatric Research Reports of the American Psychiatric Association.* Washington, DC: American Psychiatric Association.

Rosenfeld, H. A. (1964b). On the psychopathology of narcissism: a clinical approach. *International Journal of Psycho-Analysis, 45,* 332–337. Also published in Rosenfeld (1965). *Psychotic States: A Psycho-Analytical Approach.* London: Hogarth Press and Institute of Psycho-Analysis, s. 1169–1179.

Rosenfeld, H. A. (1965). *Psychotic States: A Psycho-Analytical Approach.* London: Hogarth Press and Institute of Psycho-Analysis.

Rosenfeld, H. A. (1969). The negative therapeutic reaction. In P. Giovacchini (Ed.) (1975). *Tactics and Techniques in Psychoanalytic Theory,* Volume 2. New York: Jason Aronson.

Rosenfeld, H. A. (1971). Contribution to the psychopathology of psychotic states: the importance of projective identification in the ego structure and object relations of the psychotic patient. In P. Doucet and C. Laurin (Eds.), *Problems of Psychosis,* Volume 1. The Hague: Excerpta Medica, s. 115–128. Also published in E. Spillius (Ed.) (1988). *Melanie Klein Today: Developments in Theory and Practice.* Volume 1: *Mainly Theory.* London: Routledge, s. 117–137.

Rosenfeld, H. A. (1983). Primitive object relations and mechanisms. *International Journal of Psycho-Analysis, 64,* 261–267.

Rosenfeld, H. A. (1987a). *Impasse and Interpretation.* London: Routledge.

Rosenfeld, H. A. (1987b). The influence of projective identification on the analyst's task. In Rosenfeld, *Impasse and Interpretation.* London: Routledge, s. 157–264.

Rosenfeld, H. A. (1987c). Projective identification in clinical practice. In Rosenfeld, *Impasse and Interpretation.* London: Routledge, s. 157–189.

Rosenman, S. (2003). Assaultive projective identification and the plundering of the victim's identity. *Journal of the American Academy of Psychoanalysis, 31,* 521–540.

Roth, P. (1999). General introduction. In R. Riesenberg Malcolm and P. Roth (Eds.), *On bearing unbearable states of mind*. London: Routledge, s. 1–7.

Roudinesco, E. and Plon, M. (1997). *Dictionnaire de la psychanalyse*. Paris: Fayard.

Roussillon, R. (1999). *Agonie, clivages et symbolisation*. Paris: Presses Universitaires de France (PUF).

Sagawa, R. Y. (1980). *Durval Marcondes e o início do movimento psicanalítico brasileiro*. São Paulo: Cortez, Cadernos Freud/Lacan.

Sagawa, R. Y. (1992). *Redescobrir as psicanálises*. São Paulo: Lemos.

Sandler, J. (1960). İdentification in children, parents and doctors. In R. MacKeith and J. Sandler (Eds.), *Psychosomatic Aspects of Paediatrics*. London: Pergamon.

Sandler, J. (1976a). Countertransference and role-responsiveness. *International Review of Psychoanalysis, 3,* 43–48.

Sandler, J. (1976b). Dreams, unconscious fantasies and 'identity of perception'. *International Review of Psycho-Analysis, 3,* 33–42.

Sandler, J. (1983). Reflections on some relations between psychoanalytic concepts and psychoanalytic practice. *International Journal of Psychoanalysis, 64,* 35–45.

Sandler, J. (1987a). The concept of projective identification. In J. Sandler (Ed.), *Projection, İdentification, Projective İdentification*. Madison, CT: International Universities Press, s. 13–26. Also published as Sandler (1987). The concept of projective identification. *Bulletin of the Anna Freud Centre, 10,* 33–49.

Sandler, J. (Ed.) (1987b). *Projection, İdentification, Projective İdentification*. Madison, CT: International Universities Press.

Sandler, J. (1990). On internal object relations. *Journal of the American Psychoanalytic Association, 38,* 859–880.

Sandler, J. (1993). On communication from patient to analyst: Not everything is projective identification. Thirty-eighth International Psychoanalytical Congress Presidential Address: From Listening to Interpretation (1993, Amsterdam, Netherlands). *International Journal of Psycho-Analysis, 74* (6), 1097–1107.

Sandler, J. and Dreher, A. U. (1996). *What Do Psychoanalysts Want?* London: Routledge.

Sandler, J. and Joffe, W. G. (1967). The tendency to persistence in psychological function and development, with special reference to fixation and regression. *Bulletin of the Menninger Clinic, 31,* 257–271.

Sandler, J. and Rosenblatt, B. (1962). The concept of the representational world. *Psychoanalytic Study of the Child, 17,* 128–162.

Sandler, J. and Sandler, A.-M. (1978). On the development of object relationships and affects. *International Journal of Psychoanalysis, 59,* 285–296.

Sandler, J. and Sandler, A.-M. (1984). The past unconscious, the present unconscious and interpretation of the transference. *Psychoanalytic Inquiry, 4,* 367–399.

Sandler, J., Dare, C. and Holder, A. (1973). *The Patient and the Analyst: The Basis of the Psychoanalytic Process*. New York: International Universities Press.

Schafer, R. (1968). *Aspects of Internalization*. New York: International Universities Press.

Scharff, J. S. (1992). *Projective and Introjective İdentification and the Use of the Therapist's Self*. New York: Jason Aronson.

Schur, M. (1972). *Freud: Living and Dying*. New York: International University Press.

Searles, H. F. (1962). The differentiation between concrete and metaphorical thinking in the recovering schizophrenic patient. *Journal of the American Psychoanalytic Association, 10,* 22–49.

Searles, H. F. (1963). Transference psychosis in the psychotherapy of chronic schizophrenia. *International Journal of Psycho-Analysis, 44,* 249–281. Also in Searles (1965). *Collected Papers on Schizophrenia and Related Subjects*. London: Maresfield Library, s. 654–716.

Searles, H. F. (1975). The patient as therapist to the analyst. In P. Giovacchini (Ed.), *Tactics and Techniques in Psychoanalytic Theory,* Volume 2. New York Jason Aronson.

Segal, H. (1950). Some aspects of the analysis of a schizophrenic. *International Journal of Psychoanalysis, 31,* 268–278.

Segal, H. (1957). Notes on symbol formation. *International Journal of Psycho-Analysis, 38,* 391–397.

Segal, H. (1962). The curative factors in psycho-analysis. *International Journal of Psycho-Analysis, 43,* 212–227.

Segal, H. (1964). *Introduction to the Work of Melanie Klein*. London: Heinemann.

Segal, H. (1973). *Introduction to the Work of Melanie Klein,* new enlarged edn. London: Hogarth Press and Institute of Psycho-Analysis.

Segal, H. (1981). Countertransference. In Segal, *The Work of Hanna Segal: A Kleinian Approach to Clinical Practice*. New York: Jason Aronson, s. 81–88.

Sinason, M. (1993). Who is the mad voice inside? *Psychoanalytic Psychotherapy, 7,* 207–221.

Sinason, M. (1999). How can you keep your hair on? In P. Williams (Ed.), *Psychosis (Madness)*. London: Karnac.

Sister, B. M. and Taffarel, M. (1996). *Isaías Melsohn, A psicanálise e a vida: setenta anos de histórias paulistanas e a formação de um pensamento renovador na psicanálise*. São Paulo: Escuta.

Smith, H. F. (2000). Countertransference, conflictual listening and the analytic object relationship. *Journal of the American Psychoanalytic Association, 48,* 95–128.

Smith, H. F. (2002). Creating the psychoanalytical process, incorporating three panel reports: opening the process, being in the process and closing the process. *International Journal of Psychoanalysis, 83,* 211–227.

Smith, H. F. (2006). Analyzing disavowed action: the fundamental resistance of analysis. *Journal of the American Psychoanalytic Association, 54,* 713–737.

Sodré, I. (2004). Who's who? Notes on pathological identifications. In E. Hargreaves and A. Varchevker (Eds.), *In Pursuit of Psychic Change: The Betty Joseph Workshop*. London: Brunner-Routledge, s. 53–68.

Sohn, L. (1985). Narcissistic organisation, projective identification and the formation of the identificate. *International Journal of Psychoanalysis, 66,* 201–214.

Speziale-Bagliacca, R. (1983). *Introduction to Grotstein J.J., Scissione e identificazione proiettiva*. Rome: Armando.

Spillius, E. B. (1988a). Introduction to 'projective identification'. In Spillius (Ed.), *Melanie Klein Today: Developments in Theory and Practice*. Volume 1: *Mainly Theory.* London: Routledge, s. 81–86.

Spillius, E. B. (Ed.) (1988b). *Melanie Klein Today: Developments in Theory and Practice*. Volume 1: *Mainly Theory.* London: Routledge.

Spillius, E. B. (Ed.) (1990). *Melanie Klein Heute: Entwicklungen in Theorie und Praxis*. Band 1: *Beiträge zur Theorie*. Stuttgart: Klett-Cotta.

Spillius, E. B. (1992). Clinical experiences of projective identification. In R. Anderson (Ed.), *Clinical Lectures on Klein and Bion.* London: Routledge, s. 59–73.

Spillius, E. B. (1994). Developments in Kleinian thought: overview and personal view. *Psychoanalytic Inquiry, 14,* 324–364.

Spillius, E. B. (2002). A brief introduction to the concept of projective identification. *Psychoanalysis in Europe, Bulletin 56,* 115–117.

Spillius, E. B. (2007). *Encounters with Melanie Klein,* edited by Priscilla Roth and Richard Rusbridger. London: Routledge.

Spira, M. (1985). *Créativité et liberté psychique*. Lyon: Césura.

Spitz, R. (1965). *The First Year of Life*. New York: International Universities Press.

Spotnitz, H. (1969). *Modern Psychoanalysis of the Schizophrenic Patient*. New York: Grune & Stratton.

Steffens, W. (1999). Bemerkungen über Verfolgung, Verzweiflung und Wiedergutmachung. In C. Frank (Ed.), *Stillstand, Veränderung und die Angst vor einer Katastrophe. Perspektiven Kleinianischer Psychoanalyse*. Tübingen: Diskord, s. 61–84.

Steiner, J. (1993). *Psychic Retreats: Pathological Organisations in Psychotic, Neurotic and Borderline Patients*. London: Routledge.

Steiner, R. (1985). Some thoughts about tradition and change arising from an examination of the British Psychoanalytical Society's Controversial Discussions (1943–1944). *International Review of Psychoanalysis, 12,* 27–71.

Steiner, R. (1999). Who influenced whom? And how? *International Journal of Psychoanalysis, 80,* 349–375.

Strachey, J. (1934). The nature of the therapeutic action of psychoanalysis. *International Journal of Psychoanalysis, 15,* 127–159.

Strachey, J. (1951). Letter from Strachey to Jones, October 24, 1951. Strachey Archives, Institute of Psychoanalysis, London.

Tähkä, T. A. (1977). Presentation at the Sixth World Congress of Psychiatry, Honolulu, Hawaii.

Tansey, M. and Burke, W. (1985). Projective identification and the empathic process: interactional communications. *Contemporary Psychoanalysis, 21,* 42–69.

Tansey, M. and Burke, W. (1989). *Understanding Countertransference: From Projective Identification to Empathy.* Hillsdale, NJ: Analytic Press.

Thomä, H. and Kächele, H. (1985). *Lehrbuch der Psychoanalytischen Therapie*, Volumes 1 and 2. Berlin: Springer.

Thorner, H. A. (1963). Ursache, Grund und Motiv. Ein psychoanalytischer Beitrag zum Verständnis psychosomatischer Phänomene. *Psyche: Zeitschrift für Psychoanalyse und ihre Anwendungen, 16,* 670–685.

Tonnesmann, M. (1989). Editor's Introduction. In Tonnesmann (Ed.), *About Children and Children-No-Longer: Collected Papers of Paula Heimann, 1942–80.* London: Routledge.

Trinca, W. (1991). *A etérea leveza da experiência.* São Paulo: Siciliano.

Trinca, W. (1992). Dreams, psychic mobility and inner being. *Free Associations, 8* (4), 562–575.

Trinca, W. (2007). *O ser interior na psicanálise: fundamentos, modelos e processos.* São Paulo: Vetor.

Tuckett, D. (1997). Mutual enactment in the psychoanalytic situation. In J. L. Ahumada, J. Olagaray, A. K. Richards and A. D.Richards (Eds.), *The Perverse Transference and Other Matters: Essays in Honor of R. Horacio Etchegoyen.* Northvale, NJ: Jason Aronson.

Tuckett, D. (2005). Does anything go? Towards a framework for the more transparent assessment of psychoanalytic competence. *International Journal of Psychoanalysis, 86,* 31–49.

Wallerstein, R. (1988). One psychoanalysis or many? *International Journal of Psycho-Analysis, 69,* 5–21.

Weiss, E. (1925). Über eine noch nicht beschriebene Phase der Entwicklung zur heterosexuellen Liebe. *Internationale Zeitschrift für Psychoanalyse, 11,* 429–443.

Whipple, D. (1986). Discussion of 'The merits and problems with the concept of projective identification' by Janet Finell. *Psychoanalytic Review, 73,* 121–128.

Widlöcher, D. (2003). L'avenir de la psychanalyse: débat entre Daniel Widlöcher et Jacques-Alain Miller. *Psychiatrie, Sciences Humaines, Neurosciences, 1* (1), 10–18.

Winnicott, D. W. (1945). Primitive emotional development. *International Journal of Psy-*

choanalysis, 26, 137–143.

Winnicott, D. W. (1949). Hate in the countertransference. *International Journal of Psycho-Analysis, 30,* 69–75.

Winnicott, D. W. (1952). Psychoses and childcare. In Winnicott (1975). *Through Paediatrics to Psycho-Analysis*. New York: Basic Books.

Winnicott, D. W. (1953). Transitional objects and transitional phenomena. *International Journal of Psycho-Analysis, 34,* 1–9.

Winnicott, D. W. (1956). Primary maternal preoccupation. In Winnicott (Ed.) (1958). *Collected Papers: Through Paediatrics to Psycho-analysis*. London: Tavistock, s. 300–305.

Winnicott, D. W. (1958). *Collected Papers*. London: Tavistock.

Winnicott, D. W. (1960). Countertransference. In Winnicott (1965). *The Maturational Processes and the Facilitating Environment*. New York: International Universities Press.

Winnicott, D. W. (1967). Mirror-role of the mother and family in child development. In P. Lomas (Ed.), *The Predicament of the Family: A Psycho-Analytical Symposium*. London: Hogarth Press, s. 26–33.

Winnicott, D. W. (1971). *Playing and Reality*. London: Tavistock; Türkçesi: *Oyun ve Gerçeklik*, çev. Tuncay Birkan, Metis, 1998.

Wisdom, J. O. (1962). Ein methodologischer Versuch zum Hysterieproblem. *Psyche: Zeitschrift für Psychoanalyse und ihre Anwendungen, 15,* 561–587.

Zanin, J. C. (2004). Uma época fértil e evolutiva da Psicanálise no Rio de Janeiro. In P. Marchon (Ed.), *A psicanálise no Rio de Janeiro e sua difusão pelo Brasil*. São Paulo: CNPQ, Coleção Memória do Saber.

Zinner, J. and Shapiro, R. (1972). Projective identification as a mode of perception and behaviour in families of adolescents. *International Journal of Psychoanalysis, 53,* 523–530.

Zwiebel, R. (1985). Das Konzept der projektiven Identifizierung. Bericht über die Tagung 'Projektion, Identifikation, projektive Identifizierung' (Jerusalem, 27–29 May 1984). *Psyche: Zeitschrift für Psychoanalyse und ihre Anwendungen, 39,* 456–468.

Zwiebel, R. (1988). Einige klinische Anmerkungen zur Theorie der Projektiven Identifizierung. *Zeitschrift für Psychoanalytische Theorie und Praxis, 3* (2), 165–186.

PSİKOTERAPİ ENSTİTÜSÜ YAYINLARI

Açıklamalı Hipnoterapi	ALLADIN Assen
İçimizdeki Anne	AKHTAR Salman, PARENS Henri, KRAMER Selma
Klinik Uygulamada Zihinselleştirme	ALLEN Jon, FONAGY Peter, BATEMAN Anthony
Buluttaki Yüzler	ATWOOD George, STOLOROW Robert
Öznelliğin Yapıları	ATWOOD George, STOLOROW Robert
Psikanalitik Tedavi	ATWOOD George, STOLOROW Robert
Varoluşun Bağlamları	ATWOOD George, STOLOROW Robert
Öznelerarası Bakış Açısı	ATWOOD, STOLOROW, BRANDCHAFT Bernard
Öznelerarası Alanda Çalışmak	ATWOOD, STOLOROW, ORANGE Donna
Borderline Kişilik Bozukluğunda Zihinselleştirmeye Dayalı Tedavi	BATEMAN Anthony, FONAGY Peter
101 Savunma	BLACKMAN Jerome S.
Güvenli Bir Dayanak	BOWLBY John
Sevgi Bağlarının Kurulması ve Bozulması	BOWLBY John
Hipnoterapi ve Hipnoanaliz	BROWN Daniel, FROMM Erika
İnsan İlişkilerinin Nörobilimi	COZOLINO Louis

Bilişsel Davranışçı Çift ve Aile Terapisi	DATTILIO Frank M.
Bütüncül Psikoterapiye Giriş	EVANS Kenneth R., GILBERT, Maria
Psikanaliz Temel Kitabı	GABBARD G., LITOWITZ B., WILLIAMS P.
Duygu Odaklı Terapi	GREENBERG Leslie S.
Aşk ve Saldırganlığın Ayrılmaz Doğası	KERNBERG Otto F.
Borderline Kişiliğin Psikoterapisi	KERNBERG Otto, CLARKIN John, YEOMANS Frank
Klinik Hipnozun Esasları	KIRSCH Irving, LYNN Steven Jay
Psikanaliz Nasıl Sağaltır?	KOHUT Heinz
Çok Boyutlu Terapi Uygulaması	LAZARUS Arnold
Kısa Dinamik Terapi	LEVENSON Hanna
Süresi Sınırlı Dinamik Psikoterapi	LEVENSON Hanna
İrdeleyici Psikoterapi Rehberi - Araştırma Ruhu ve Mahareti	LICHTENBERG Joseph D.
Psikanaliz ve Güdülenme	LICHTENBERG Joseph D.
Kendilik ve Güdülenme Sistemleri	LICHTENBERG Joseph, LACHMANN Frank, FOSSHAGE James
Klinik Etkileşimler	LICHTENBERG Joseph, LACHMANN Frank, FOSSHAGE James

PSİKOTERAPİ ENSTİTÜSÜ YAYINLARI

Psikanalizde İletişim - Araştırma Ruhu	LICHTENBERG Joseph, LACHMANN Frank, FOSSHAGE James
Kişilik Kuramları	MAGNAVITA Jeffrey J.
Kişilik Yönelimli İlişkisel Psikoterapi	MAGNAVITA Jeffrey J.
Borderline Ergenden İşlevsel Yetişkine	MASTERSON James F.
Borderline Ergenin Tedavisi	MASTERSON James F.
Borderline Yetişkinlerde Psikoterapi	MASTERSON James F.
Borderline Yetişkinin Psikoterapisinde Yeni Bakış Açıları	MASTERSON James F.
Ergenliğe Yaklaşımda Psikiyatrinin İkilem	MASTERSON James F.
Gerçek Kendiliği Ararken	MASTERSON James F.
Gerçek Kendilik	MASTERSON James F.
Karşı Aktarım ve Psikoterapötik Teknik	MASTERSON James F.
Kendiliğin Doğuşu	MASTERSON James F.
Kendilik Bozukluklarının Tedavisinde Yeni Ufuklar	MASTERSON James F.
Narsistik ve Borderline Kişilik Bozuklukları	MASTERSON James F.
Psikanalitik Psikoterapilerin Karşılaştırılması	MASTERSON James F.

Terapistler için Kişilik Bozuklukları Rehberi	MASTERSON James F.
Kendilik Bozukluklarının Psikoterapisi	MASTERSON James F., KLEIN Ralph
Hipnoz - Kuram, Araştırma ve Uygulama	NASH Michael R., BARNIER Amanda J.
Psikoterapi Sistemleri	NORCROSS John, PROCHASKA James
Kişilik Bozukluklarında Travma	ORCUTT Candace
Alerji ve Deri Hastalıklarında Hipnoterapi	ÖZAKKAŞ Tahir
Anksiyete Bozuklukları ve Tedavisi	ÖZAKKAŞ Tahir
Azerbaycan Tıp Eğitiminde Psikiyatri 1-2	ÖZAKKAŞ Tahir
Cinsel Problemlerde Hipnoterapi	ÖZAKKAŞ Tahir
Gerçegin Dirilişine Kapı - Hipnoz 1 - 2	ÖZAKKAŞ Tahir
Halk Konferansları	ÖZAKKAŞ Tahir
Hipnotik Yaş Geriletmesi	ÖZAKKAŞ Tahir
Psikolojik Sohbetler	ÖZAKKAŞ Tahir
Ruhsal Aygıt	ÖZAKKAŞ Tahir
Aile Psikolojisi	PINSOF William M.

PSİKOTERAPİ ENSTİTÜSÜ YAYINLARI

Çoklu Kişilik Bozukluğu	PUTNAM Frank W.
Borderline Hastalar için Destekleyici Terapi	ROCKLAND, Lawrence H.
Duygulanım Düzensizliği ve Kendilik Bozuklukları	SCHORE Allan N.
Duygulanımın Düzenlenmesi ve Kendiliğin Kökeni	SCHORE Allan N.
Duygulanımın Düzenlenmesi ve Kendiliğin Onarımı	SCHORE Allan N.

Psikoterapi Sanatının Bilimi	SCHORE Allan N.
Bebeğin Kişilerarası Dünyası	STERN Daniel
Psikoterapi ve Günlük Yaşamda Şu An	STERN Daniel
Psikoterapide Bütünleşme Vaka Kitabı	STRICKER George, GOLD Jerry
Terapinin Dili	WACHTEL Paul

ATÖLYE ÇALIŞMALARI

Bilişsel Davranışçı Çift ve Aile Terapisi	DATTILIO Frank
Hipnotik Beyin	DE BENEDITTIS Giuseppe
Anksiyete Bozukluklarında Bilişsel Davranışçı Terapi	FREEMAN Arthur
Duygu Odaklı Çift Terapisi I - II	GREENBERG Leslie S.
Duygu Odaklı Terapi I - II	GREENBERG Leslie S.
Kernberg Günleri I-II-III-IV	KERNBERG, CLARKIN, YEOMANS
Süresi Sınırlı Dinamik Psikoterapi I - II	LEVENSON Hanna
Birleştirilmiş Psikoterapi	MAGNAVITA Jeffrey J.

Masterson Günleri I - V / Masterson's Days I - V	MASTERSON Enstitüsü
Psikoterapide Bütünleşme	NORCROSS John
Aile Psikolojisi: Bütünleşme ve Araştırmalar	PINSOF William M.
Gelişimsel Nörobiyoloji ve Bağlanma Kuramı	SCHORE Allan N.
Bütüncül İlişkisel Psikoterapi	WACHTEL Paul
İlişkisel Psikanalize Giriş	ARON Lewis
Bilişsel Hipnoterapi I-II	ALLADIN Assen
Gelişimsel Kuram Zemininde İlişkisel Psikanaliz	ORFANOS Spyros D.

PSİKOTERAPİ ENSTİTÜSÜ

Güvenli Bir Dayanak

Ebeveyn - Çocuk Bağlanması ve Sağlıklı İnsan Gelişimi

John Bowlby

Dünyaca ünlü psikiyatrist ve Bağlanma Kuramı üzerine çalışan ilk araştırmacılardan olan J. Bowlby, erken dönemdeki yakın ilişkilerin kritik önemine dayanarak çocuk gelişimine dair önemli rehber ilkeler sunuyor.

Sevgi Bağlarının Kurulması ve Bozulması

John Bowlby

Engin klinik deneyim temelinde Bowlby'nin insancıl ve berrak anlatımıyla kaleme alınmış olan makaleler John Bowlby'nin düşüncele-rine ve eserlerine paha biçilmez bir kapı açmanın yanı sıra hem ebeveynlere hem de ruh sağlığı uzmanlarına pratik bir rehber sunmaktadır.

Kişilik Kuramları

Kişilik Bilimine Çağdaş Yaklaşımlar

Jeffrey J. Magnavita

Kişilik kuramı alanındaki önde gelen akademisyenlerden olan Jeffrey J. Magnavita, kişilik kuramının evrimine dair zengin ve dengeli bir metinle bizi eski Yunan modellerinden başlayıp 19. yüzyılda bilimsel psikoloji kurma çabalarına uzanan bir yolculuğa çıkarıyor.

İçimizdeki Anne

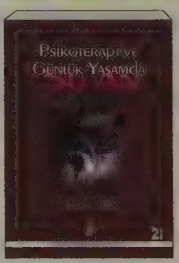
Nesne Sürekliliğinin Kavramsal ve Teknik Yönleri

Salman Akhtar - Selma Kramer
Henri Parens

Nesne sürekliliğindeki bozulmaların klinik açıdan etkileri hem çocuklarla hem de yetişkinlerle gerçekleştirilen terapi çalışmalarına göndermelerde bulunarak tartışılmıştır.

Psikoterapi ve Günlük Yaşamda Şu An

Daniel N. Stern

"...Bu kitapta olan en yaygın fikir, bizim deneyimlediğimiz dünyamızı oluşturan küçük, anlık olaylara odaklanmaktır. Bu yaşanmış deneyimler, psikoterapideki değişimin kilit anlarını ve günlük yakın ilişkilerin düğüm noktasını oluşturur. Bunlar başlıktaki "şu an"lardır..."

Bebeğin Kişilerarası Dünyası

Daniel N. Stern

Bebeğin Kişilerarası Dünyası kitabında Stern, tüm kuramlarda başat ve sağlam bir yere sahip ancak karşınızda gerçek bir kişi durduğunda spekülatif ve belirsiz olan yaşamın en erken dönemlerindeki çelişkiye ışık tutmak ve bu çelişkiyi ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır.

Psikoterapi Sanatının Bilimi

Allan N. Schore

Psikoterapide bugün en çok tartışılan konular olan bağlanma, gelişimsel sinirbilim, travma ve beynin gelişimi üzerine odaklanan bu kitabın ilk kısmında başta erken dönemde ilişkisel travma yaşamış hastalar olmak üzere bütün hastaların tedavisindeki değişim mekanizmasının altında yatan kişilerarası nörobiyolojik duygulanımsal mekanizmalara odaklanılmaktadır.

Duygulanımın Düzenlenmesi ve Kendiliğin Kökeni

Allan N. Schore

Dr. Schore, nörobiyoloji, gelişimsel nörokimya, davranışsal nöroloji, evrimsel biyoloji, sosyobiyoloji, gelişimsel psikoloji, gelişimsel psikanaliz ve bebek psikiyatrisinin içerisinde yer aldığı modern bilimler arasında görsel bir köprü kuran, inanılmaz bir seri oluşturarak psikoloji bilimine eşsiz bir katkıda bulunmuştur.

Duygulanım Düzensizliği ve Kendilik Bozuklukları

Allan N. Schore

Bu kitap, Duygulanımın Düzenlenmesi ve Kendiliğin Kökeni isimli ilk kitabın devamı olarak yazılmıştır ve bir önceki kitapta sunulmuş olan düzenleme kuramı konusu daha geniş şekilde ele alınmıştır.

Duygulanımın Düzenlenmesi ve Kendiliğin Onarımı

Allan N. Schore

Bu kitapta, güvenli bağlanma ilişkilerinin bebeğin beynindeki belli başlı kendilik düzenleme yapılarının gelişimini sağlayan psiko-nörobiyolojik mekanizmalar tanımlanmakta ve bu mekanizmaların psikoterapi sürecine nasıl uygulanacağı anlatılmaktadır.

PSİKOTERAPİ ENSTİTÜSÜ

Borderline Hastalar İçin Destekleyici Terapi

Psikodinamik Bir Yaklaşım

Lawrence H. Rockland

Borderline kişilik bozukluğu olan hastaların bir kısmı ruhsal yapılanma açısından çok ilkel ve dürtüsel bir yapıya sahiptir. Bu hastalarla derinliğine araştırıcı psikanalitik psikoterapi uygulanması mümkün olmamaktadır. İşte bu hasta grubu için öncelikle savunmaları güçlendirmeye odaklanan dinamik destekleyici psikoterapi önerilmektedir. Rockland'in bu kitabı, destekleyici dinamik psikoterapinin temel çerçevesini çizmiştir.

Borderline Kişilik Bozukluğu İçin **Aktarım Odaklı Psikoterapi**

Klinik Bir Rehber

Frank E. Yeomans - John F. Clarkın Otto F. Kernberg

Borderline hastalara özel olarak geliştirilmiş Aktarım Odaklı Psikoterapi (AOP) salt semptom gidermenin ötesine geçerek, altta yatan kişilik bozukluğunu ele alan bir yaklaşımdır. AOP'nin geliştirilmesi ve ilerletilmesi amacıyla yürütülen özenli ve yoğun araştırmalar sonucunda ortaya çıkan bu kitap, yaklaşımın temel kılavuz kitabı olan Borderline Kişiliğin Psikoterapisi'nin genişletilmiş ve güncellenmiş halidir

Borderline Kişiliğin Psikoterapisi

Nesne İlişkilerine Odaklanmak

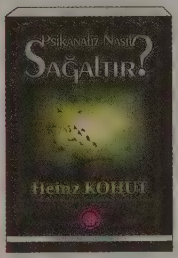
John F. Clarkin - Otto F. Kernberg Frank E. Yeomans

Bu kitap, teorisyenler, klinisyenler ve araştırmacılardan oluşan bir ekibin ciddi kişilik bozuklukları gösteren bireylere yönelik bir psikoterapi müdahalesi belirleme yönündeki 25 yıldan uzun süren çalışmalarının bir ürünüdür...

Psikanaliz Nasıl Sağaltır?

Heinz Kohut

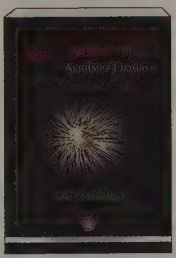

Heinz Kohut'un son kitabı olan bu çalışma, psikanalizin gelişiminde açılmış bir sayfa ve psikanalitik kendilik psikolojisine ilişkin kavramların gelişimini gösteriyor. Kohut'la yapılan pek çok tartışmanın sonunda ortaya çıktı ve kısmen de olsa Kendiliğin Yeniden Yapılanması'nın ardından gelen bazı soruları cevaplıyor.

Aşk Ve Saldırganlığın Ayrılmaz Doğası

Klinik ve Kuramsal Bakış Açılarıyla

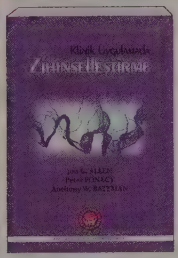
Otto F. Kernberg

Dr. Kernberg'in son kitabında başta narsisistik hastalar olmak üzere ağır kişilik bozukluğu hastalarının tanı ve tedavisinde yeni yaklaşımlar ile aşk, yıkıcılık, cinsellik, yas tutma, maneviyat gibi konularda psikanalitik ve nörobiyolojik bulguları içiçe geçiren kendine has güçlü ve berrak düşünce akışına bir kez daha tanıklık ediyoruz.

Klinik Uygulamada Zihinselleştirme

Jon G. Allen - Peter Fonagy Anthony W. Bateman

Biz zihinselleştirmenin - kişinin kendisinin ya da diğerlerinin zihinsel durumlarına dikkat etmesinin - tüm psikoterapik tedaviler arasında en temel faktör olduğu ve dolayısıyla tüm ruh sağlığı uzmanlarının zihinselleştirme anlayışından ve pratik uygulamalarından faydalanacakları kanısındayız.

Ergenliğe Yaklaşımda Psikiyatrinin İkilemi

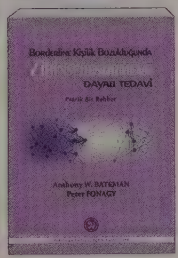
James F. Masterson

Bu kitabın ortaya koyduğu sorun; kişilik bozukluğu olan ergenin, büyüdükçe bunun içinden sıyrılamadığıdır. Öyle ki, kişilik bozukluğu olan ergenlerde görülen depresyonun büyüdükçe azalmaktansa arttığını göstererek, gelecek anlayışımızın ipuçlarını verir.

Borderline Kişilik Bozukluğunda Zihinselleştirmeye Dayalı Tedavi

Anthony W. Bateman Peter Fonagy

Borderline kişilik bozukluğunun tedavisinde klinik olarak etkisi kanıtlanmış bir tedavi olan zihinselleştirmeye dayalı tedaviye pragmatik ve yapısal bir yaklaşım sunan bu pratik rehber, gerçek yaşamdan örneklerle birebir klinik uygulamaya odaklanmaktadır.

PSİKOTERAPİ ENSTİTÜSÜ

Borderline Ergenin Tedavisi
Gelişimsel Bir Yaklaşım

James F. Masterson

Kitap, borderline ergenin teşhis ve tedavisi için ayrılma-bireyleşme psikodinamiklerinin anlaşılmasının neden gerekli olduğunu ortaya koyar.

Karşı Aktarım ve Psikoterapötik Teknik
Borderline Yetişkilerin Psikoterapisinde Eğitim Seminerleri

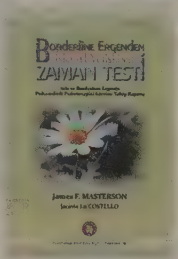
James F. Masterson

Bu kitap, borderline hastaların psikoterapisinde uygulanan gelişim modeliyle ilgili daha ayrıntılı klinik bilgiye gereksinim olduğu yönündeki talepler üzerine çeşitli terapistler tarafından verilen 34 vaka seminerinin dökümleri gözden geçirilerek hazırlanmıştır.

Borderline Ergenden İşlevsel Yetişkine: Zaman Testi
Aile ve Borderline Ergenin Psikanalitik Psikoterapisi üzerine Takip Raporu

James F. Masterson - Jacinta Lu Costello

"...Borderline ergeninin psikoterapisinin etkililik alanlarını inceleyen bu kitap, bu sık sık tartışılan çelişkili meseleyi tartışma çemberinden çıkarıp, bilimsel bir araştırma mikroskobunun altına yerleştiriyor. Aynı zamanda birçok hayati soruya da karşılık veren araştırma kanıtları ortaya koyuyor..."

Kendiliğin Doğuşu
Gizli Narsisistlik Kendilik Bozukluğunun Tedavisinde Gelişimsel Kendilik ve Nesne İlişkileri Yaklaşımı

James F. Masterson

Kendilik bozuklukları üzerine yazılmış olan bu kitap, gizli narsisistik kendilik bozukluğunun psikoterapisinde gelişimsel bir kendilik ve nesne ilişkileri yaklaşımı sunmaktadır.

Gerçek Kendiliği Ararken
Çağımızın Kişilik Bozukluklarını Ortaya Çıkarma

James F. Masterson

Bu kitap, kişinin gerçek kendiliğinin erken çocukluktaki gelişimini, kapasitelerinin ne olduğunu ve kişinin gerçek kendiliğini, diğerleri ile ilişkileri aracılığıyla yaşantılayarak dış dünyayla uyumlu hale getirmek için onu nasıl yapılandırdığını ve açık bir şekilde ifade ettiğini anlatıyor.

Kendilik Bozukluklarının Tedavisinde Yeni Ufuklar
Masterson Yaklaşımı

James F. Masterson - Ralph Klein

Masterson Yaklaşımı'nın kendilik bozukluklarının araştırılmasında ve tedavisinde ne kadar hayati bir rol oynadığının kanıtı olan bu kitapta, Masterson'ın 1990-1995 yılları arasında kuramsal ve klinik açıdan hangi yönlerde ilerlediği anlatılmaktadır.

Gerçek Kendilik
Gelişimsel Kendilik ve Nesne İlişkileri Yaklaşımı

James F. Masterson

Masterson, gelişimsel duraklamaların kendiliğin gelişimini duraklattığını tespit etti. Kendilik kavramının ayrı bir zihinsel yapı ve kendine ait bir gelişim çizgisi olduğunu, kendine ait psiko-patolojisi bulunduğunu ve kendine ait tanımlanabilen kapasiteleri olduğunu gösterdi.

Terapistler için Kişilik Bozuklukları Rehberi
Masterson Yaklaşımı Rehber ve Çalışma Kitabı

James F. Masterson - Anne R. Lieberman

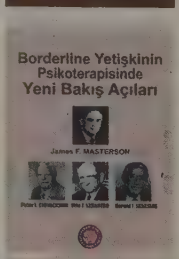
Masterson Enstitüsü'nün öğretim üyeleri ve Dr. Masterson'un kendisi tarafından yazılmış olan bu kitap, okuyuculara konuyla ilgili gelişimsel kuramın ve Masterson Yaklaşımı'nın evrim etaplarının bir özetini sunarak bu boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır.

Borderline Yetişkinlerde Psikoterapi
Gelişimsel Bir Yaklaşım

James F. Masterson

'Borderline Yetişkinlerde Psikoterapi' kitabında 'yetişkinlerde borderline bozukluğu' konusunu ele alan James F. Masterson, konuyu kuram ve klinik uygulama olmak üzere iki ana bölümde incelemektedir.

Borderline Yetişkinin Psikoterapisinde Yeni Bakış Açıları

James F. Masterson - Peter L. Giovacchini Otto F. Kernberg - Harold F. Searsles

Bu kitaba katkıda bulunmuş her bir yazarın çarpıcı bir birikimi ve derin bir arka planı vardır. Hepsi borderline sendromu alanına kendi profesyonel gelişim alanlarından ve kendilerine özgü ve özel bakış açılarından katkıda bulunmaktadır.

PSİKOTERAPİ ENSTİTÜSÜ

Psikanalitik Psikoterapilerin Karşılaştırılması
Gelişimsel Kendilik ve Nesne İlişkileri, Kendilik Psikolojisi, Kısa Süreli dinamik Psikoterapi

James F. Masterson

Bu kitap borderline ve narsistik kişilik bozukluğu olan hastaların psikoterapisine dair teorik yaklaşımlar arasındaki farklılık ve benzerlikleri incelemektedir. Borderline ve narsistik kişilik bozukluklarının psikoterapisine dair argümanları karşılaştırmalı bir şekilde ortaya konulmaktadır.

Narsisistik ve Borderline Kişilik Bozuklukları
Bir Bütüncül Gelişimsel Yaklaşım

James F. Masterson

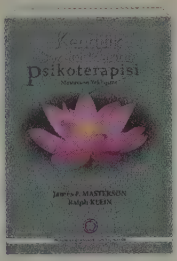
Bu kitabında klinik veriler ışığında narsisistik ve borderline kişilik bozukluklarını inceleyen James F. Masterson, terapi süreçleri uzun zamanlı ve çok güç olan bu tür hastalıklara bakan terapistlere uygulamalarla desteklenmiş kuramsal açılımlar sunmaktadır.

Kişilik Bozukluklarında Travma

Candace Orcutt

Bu kitap, sizlere hem kişilik bozukluğu olan hem de travmaya (gelisimsel ve güncel) uğrayan hastalarda, kişilik çalışması ve travma çalışmasını dengeleyen klinik bir yaklaşım sunmaktadır. Bu kitap sayesinde, terapi süreci boyunca kişilik çalışması ve travma çalışmasının nasıl dengede tutulabileceğiyle alakalı güncel bilgiler edineceksiniz.

Kendilik Bozukluklarının Psikoterapisi
Masterson Yaklaşımı

James F. Masterson - Ralph Klein

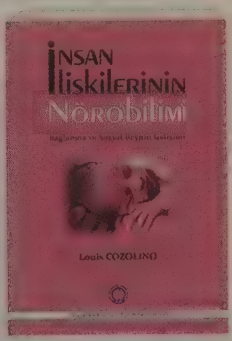
Bu önemli çalışmanın, okuyuculara sadece yeni içgörüler kazandırmakla kalmayıp, yeni araştırma ve uygulama yolları aramak ve bulmak için bir model oluşturmasını umuyoruz. Masterson yaklaşımı çerçevesinde teorik ve pratik birikimin değerli yapı taşlarından biri olan bu kitabı bütün klinisyenlere önemle tavsiye ediyoruz.

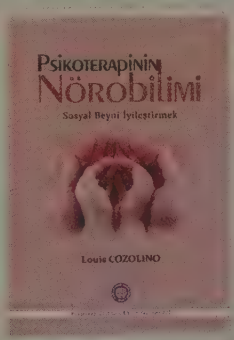
İnsan İlişkilerinin Nörobilimi

Bağlanma ve Sosyal Beynin Gelişimi

Louis Cozolino

Bu kitapta, sosyal çocuk gelişimi ile nörobilim arasındaki bağlantılar kolayca anlaşılan mükemmel bir hikayeye dönüştürül-müştür. Beyin, zihin ve insan davranışıyla ilgilenen herkes için zengin bir kaynak olarak uluslararası çapta kabul görmüş bu eserin hem çalışmalarınıza hem de günlük yaşamınıza yeni bir boyut getireceği kuşkusuzdur.

Psikoterapinin Nörobilimi

Sosyal Beyni İyileştirmek

Louis Cozolino

Beyin araştırmalarını klinik örneklerle harmanlayarak psikiyatrik bozuklukları açık seçik bir nörobilimsel çerçeveye oturtan bu kitap, psikoterapi süreçlerinin sinir sistemini nasıl ve neden olumlu etkilediğine ışık tutuyor. 2002 yılında yayımlanan kitabın güncellenmiş bu ikinci baskısı, giderek önem kazanan nörobilimdeki yeni araştırma ve bulgularla zenginleştirilmiştir.

PSİKOTERAPİ ENSTİTÜSÜ

Kişilik Yönelimli İlişkisel Psikoterapi
Birleştirilmiş Bir Yaklaşım

Jeffrey J. Magnavita

İlişkisel bir ortak zemin üzerine "genel sistemler teorisi"nin prensiplerine göre inşa edilecek bir entegrasyon, barındırdığı imkanlar açısından heyecan veriyor.

Bütüncül Psikoterapiye Giriş

Kenneth R. Evans
Maria C. Gilbert

"...Bu kitabın amacı, okuyucuya, farklı hasta ihtiyaçlarına uygun yaklaşım esnekliğini içinde barındıran yaratıcılıkta ve ilişki paradigmasına dayalı bir entegrasyon modeli için çerçeve sunmaktır. ..."

Psikoterapide Bütünleşme
Vaka Kitabı

George Stricker - Jerry Gold

Bu kitap, Çok Modelli Terapiden Sistematik Terapi Seçimine, Asimilatif Psikodinamik Bütüncül Psikoterapiden Travma Çözümünde Deneyimsel Terapiye, Bilişsel Analitik Terapiden Kronik Depresyon ve Psikoterapinin Bilişsel Davranışçı Analiz Sistemine bütünleşmenin çok çeşitli alanlarına eğilen makalelerden oluşmaktadır.

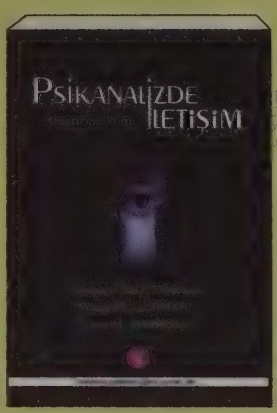

Psikoterapi Sistemleri
Teoriler Ötesi Bir Çözümleme

James O. Prochaska
John C. Norcross

Bizim değişmez dileğimiz kitabımızın sizleri bilgilendirmesi ve heyecanlandırması. Kitabımız önde gelen psikoterapi sistemleri hakkında sistematik kapsamlı ve dengeli bir araştırmayı karşılıyor.

PSİKANALİZDE İLETİŞİM

Araştırma Ruhu

Joseph D. LICHTENBERG

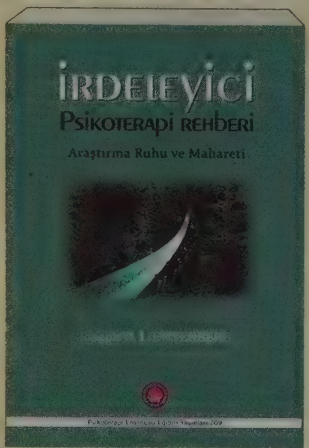
Frank M. LACHMANN

James L. FOSSHAGE

Güdülenme sistemleri kuramcıları Lichtenberg, Lachmann ve Fosshage bu kitapta seans odasındaki iletişimlerin derinlemesine araştırılmasıyla kurulan terapi ilişkisine odaklanıyor. Çağdaş gelişimsel araştırmalara yaslanan yazarlar, analitik tedavide ortaya çıkan çeşitli iletişimsel boyutları bir arada sunan ayrıntılı vaka örnekleri ile araştırma ruhunu somutlaştırıyor, öznellik ve öznelerarasılık kavramlarını derinleştiriyor.

yayin.psikoterapi.com
0262 653 66 99
www.psikoterapi.com • www.psikoterapi.org • www.hipnoz.com

PSİKOTERAPİ ENSTİTÜSÜ

İrdeleyici Psikoterapi Rehberi

Araştırma Ruhu ve Mahareti

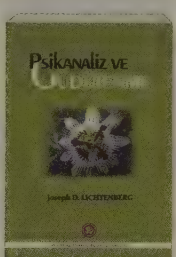
Joseph D. Lichtenberg

Terapide Araştırma Ruhu kitabının devamı olan bu aydınlatıcı rehberde, irdeleyici ve derinliğine araştırıcı psikoterapi yaklaşımını benimseyen terapistlerin sahip olması gereken yaratıcı beceriler anlatılmaktadır.

Psikanaliz Ve Güdülenme

Joseph D. Lichtenberg

Güdülenmeye, psikanalizin temel kuramlarındaki sağlam köklerini kaybetmeden, bütün yeni araştırmaları da kapsayan çok yönlü bir yaklaşım sunan Lichtenberg, birbiriyle yarışan bütün psikanalitik görüşler için hem kuram hem de uygulamada uygun bir yer buluyor.

Kendilik ve Güdülenme Sistemleri

Joseph D. Lichtenberg - Frank M. Lachmann - James L. Fosshage

Bütün ruh sağlığı profesyonelleri için ilham kaynağı olacak bu kitapta, güdülenme kuramı, birlikte çalıştığımız gerçek insanlarla örtüşecek şekilde yeniden bir çerçeveye oturtuluyor. Kişisel olanla kişilerarası olan arasında tatmin edici bir denge kuran yazarlar, terapi müdahalelerimiz için hassas bir pusula yaratmışlar.

Klinik Etkileşimler

Joseph D. Lichtenberg - Frank M. Lachmann - James L. Fosshage

Psikanalistler ve psikoterapistler için yazılmış olan bu kitapta, dokuz yıllık analiz çalışmasını içeren tek bir vaka ele alınmıştır. Önerilen on terapi tekniği, iki yıllık aralıklarla birer haftalık görüşme kayıtları üzerinden aktarım, duygulanım, rüya yorumları, cinsel taciz ve terapötik müdahale şekillerine uygulanmıştır.

Özneleraası Bakış Açısı

Robert Stolorow - George Atwood Bernard Brandchaft

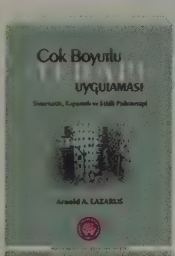
Psikanalitik kuramda son yıllarda ilişkisel ve etkileşimsel kavramlar açısından ne gibi değişiklikler olduğunu en kapsamlı ve açık şekilde işleyen bu kitap, ruh sağlığı uzmanlarının okumadan geçmemesi gereken bir eserdir.

Terapinin Dili

Paul Wachtel

Bu kitap terapi tekniğiyle, hastamızı anladıktan sonra onu anladığımızı nasıl söze döküp ifade edeceğimizle ilgili bilgiler içermektedir. Kitap, literatürde ve eğitim programlarının çoğunda var olan bir boşluğu doldurmak amacıyla yazılmıştır. Amacı terapistlerin hastanın iyileşme ve değişim sürecine yardımcı olmak üzere ne söyleyebileceğini ayrıntılı olarak incelemektir.

Çok Boyutlu Terapi Uygulaması

Sistematik, Kapsamlı ve Etkili Psikoterapi

Arnold A. Lazarus

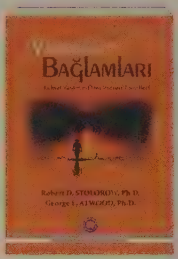
Bu kitap, onlara danışan insanlarla daha yüksek bir verim ve etkinlik seviyesini yakalamak konusunda gerçekten istekli olan ruh sağlığı uzmanlarına hitap etmektedir. İhtiyacımız olan son şey yeni bir psikoterapötik sistemin, şu anda mevcut olan yüzlercesine eklenmesidir.

PSİKOTERAPİ ENSTİTÜSÜ

Öznelliğin Yapıları
Psikanalitik Görüngübilim İncelemeleri
George E. Atwood - Robert D. Stolorow

Bu kitapta, psikanalitik kuramın kavramsal ve yöntemsel temellerini yeniden ve etraflıca ele almaya yönelik bazı girişimler bir araya getirilmiştir. Bu girişimlere rehberlik eden hususlardan ilki, sunulacak yeni bir çerçevenin, klasik analitik kuramcıların katkılarını koruması ve bunları ortak bir kavramsal dile dökmesi gerektiği düşüncesidir.

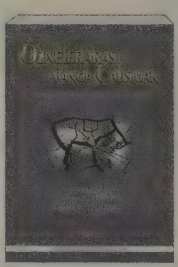
Varoluşun Bağlamları
Ruhsal Yaşamın Öznelerarası Temelleri
George E. Atwood - Robert D. Stolorow

34 yaşında hayata gözlerini yuman Daphne Stolorow'un düşüncelerinin yaşadığı pek çok bölümü olan bu kitap sanki Robert Stolorow'un Daphne ile bağı gibidir. Öznellik kuramı alanın temel kitapları "Psychoanalytic Inquiry Book Series" içerisinde çıkmıştır.

Psikanalitik Tedavi
Öznelerarası Bir Yaklaşım
Robert D. Stolorow
Bernard Brandchaft - George E. Atwood

"Psychoanalytic Inquiry" serisinin 8. eseri olan bu kitap, kendilik psikolojisinin kurucusu Heinz Kohut anısına sunulmuştur. Öznelerarası alan yaklaşımı; psikanalizden kendilik psikolojisine, kendilik psikolojisinden de günümüze ulaşan bir gelişimin ve değişimin hikayesini anlatmaktadır.

Öznelerarası Alanda Çalışmak
Psikanalitik Uygulamada Bağlamsalcılık
Donna M. Orange - George E. Atwood
Robert D. Stolorow

Bu kitapta ilk olarak öznelerarasılık ku-ramının temel ilkelerini gözden geçiren yazarlar, psikanalitik teknik kavramının ve analitik yansızlık mitinin bağlamsalcı eleştirisini ortaya koyuyorlar.

Psikanaliz Temel Kitabı I-IV

Glen O. Gabbard, M.D.

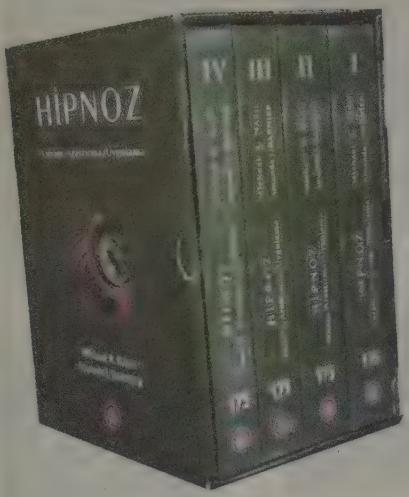
Bonnie E. Litowitz, Ph.D.

Paul Williams, Ph.D.

Bu kitap, Amerikan Psikiyatri Birliği tarafından genişletilmiş ve gözden geçirilmiş yeni baskı olarak yayımlanmıştır. Amerika'da yayımlanan en geniş kapsamlı psikanaliz ders kitabı olan Psikanaliz Temel Kitabı hem alana yeni giren öğrencilere hem de uygulayıcılara yönelik olarak hazırlanmıştır.

yayin.psikoterapi.com **0262 653 66 99**
www.psikoterapi.com • www.psikoterapi.org • www.hipnoz.com

PSİKOTERAPİ ENSTİTÜSÜ

HİPNOZ

Kuram, Araştırma, Uygulama

Michael R. NASH

Amanda J. BARNIER

Bugüne kadar hipnoz üzerine yazılmış en kapsamlı çalışmadır. Dünya çapında hipnozun önde gelen isimlerinin katkılarıyla hazırlanmış zengin metinlerden oluşan bu eşsiz başvuru kaynağı, hipnozu anlamak isteyen herkes için olmazsa olmaz bir kitaptır.

Süresi Sınırlı Dinamik Psikoterapi

Klinik Uygulama Rehberi

Hanna Levenson

Bu kitap, süresi sınırlı dinamik psikoterapi yaklaşımını hayata geçirmenizde sizlere yol gösterecek olan klinik uygulama rehberi niteliğindedir. Kitapta gözetilen amaç özellikle zor hastalarda kısa süreli dinamik terapinin köklü bir modelini sunmak ve hastalarınız üzerinde SSPD öğelerini kullanabilmenizi sağlamaktır.

Kısa Dinamik Terapi

Hanna Levenson

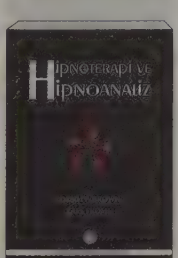
Kısa süreli psikoterapiyi uzun süreli dinamik psikoterapiden ayıran ana faktör, odağın sınırlandırılmış olmasıdır. Süre kavramından bile bahsetmeden önce yazarlar "tüm kısa süreli psikoterapi yaklaşımlarının ayırıcı özelliği, terapide odaklanılacak konuyu veya konuları açık bir şekilde ifade edilmesidir" görüşünde birleşmişlerdir.

Duygu Odaklı Terapi

Leslie S. Greenberg

Duygu Odaklı Terapi, bu duygu merkezli hümanist yaklaşımın kuramı, tarihçesi, araştırmaları ve uygulamasına bir giriş sunmaktadır. İnsan işlevselliğine dair bütünlüklü bir kuram olan duygu odaklı terapi, duygunun adaptif rolüne ve kalıcı değişim için duygusal değişimin temel olduğu fikri üzerine kurulan bir terapi uygulamasına dayalıdır..

Hipnoterapi Ve Hipnoanaliz

Daniel P. Brown - Erika Fromm

Deneyimli klinik hipnozcular tarafından yazılmış olan bu kitap, hem klinik uygulamalarında hipnozu tercih edenler, hem de lisans üstü öğrencileri için son derece faydalı bir eserdir. Kitapta mevcut yöntemler derinlemesine araştırılmış ve kapsamlı bir şekilde özetlenmiş, ayrıca yazarların deneyimlerinden faydalanılarak uygulama tavsiyeleri verilmiştir.

yayin.psikoterapi.com 0262 653 66 99

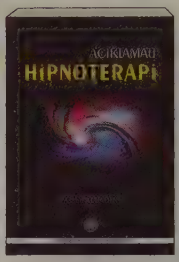
www.psikoterapi.com • www.psikoterapi.org • www.hipnoz.com

PSİKOTERAPİ ENSTİTÜSÜ

Klinik Hipnozun Esasları
Kanıta Dayalı Bir Yaklaşım
Steven Jay Lynn - Irving Kirsch

Bu çalışmada okurlar, hipnozun tarihi, hipnoz üzerine farklı teorik perspektiflerin incelenmesi, ampirik olarak desteklenmiş tedaviler hakkındaki günümüz literatürünün gözden geçirilmesi ve hafızanın geri kazanılması bakımından hipnozun kullanılması da dahil bazı zorlu sorunların tartışıldığını görecekler. .

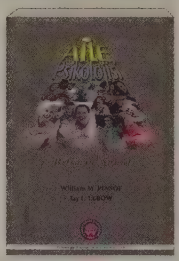

Açıklamalı Hipnoterapi
Assen Alladin

Hipnoterapi üzerine hazırlanmış bu istisnai kılavuz, hipnoterapi uygulamasına başlama, hipnozun psikoterapi ve tıbbi müdahalelerde güçlü yardımcı olarak kullanılması konularında okura zengin fikirler vermektedir. Hipnozun net bir tanımı sağlandığında, belli bozukluklarda hipnoterapi kullanılmasının arkasında yatan mantık anlaşılabilecektir.

Aile Psikolojisi
Bilimin Sanatı
William M. PINSOF - Jay L. LEBOW

Aile terapileri konusunda dünyada ve ABD'de öncü bir çalışma grubu olan Chicago'daki North Western Üniversitesi'ne bağlı Aile Enstitüsü ve bu enstitünün başkanı W. Pinsof bu değerli çalışmanın editörlüğünü arkadaşı Jay L. Lebow'la birlikte yürütmüş ve kitabın bir bölümünü kaleme almıştır.

Çoklu Kişilik Bozukluğu
Teşhis ve Tedavi
Frank W. Putnam

Hem bir temel hem de başvuru kaynağı olarak derlenen bu kitap, birçok hastayla yürütülen çalışmaların ve terapistlerin deneyimlerinden yararlanılarak tedavi teknikleri ve felsefelerin bir sentezi durumunda.

Zihnin Kendini Koruma Yolları
101 Savunma
Jerome S. Blackman

Bu kitap, zihnin kendini koruma yöntemi olan savunma mekanizmalarına ilişkin genel kavramları, gelişim boyunca ortaya çıkış süreçlerini, psikoseksüel gelişim evrelerinde ortaya çıkan savunmaları 101 temel savunma mekanizması şeklinde sınıflandırarak detaylı bir şekilde okuyucuya sunmaktadır.

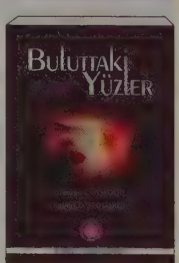

Bilişsel Davranışçı Çift ve Aile Terapisi
Klinisyenler için Kapsamlı Bir Rehber
Frank M. Dattilio

Elinizdeki kitap, çiftlere ve ailelere uygulanan bilişsel terapinin gelişimine dair güncellenmiş bir bakış sunmaktadır. Özetle, bu kitap benimsediği terapi yaklaşımı ne olursa olsun bütün ruh sağlığı uzmanları için mükemmel bir kaynaktır.

Buluttaki Yüzler
Kişilik Kuramında Öznelerarasılık
George E. Atwood - Robert D. Stolorow

. . . hep merak konusu olmuş olan insan, sürekli değişen bir bulut gibidir, psikologlarsa bulutta yüzler gören insanlar gibi. Bir psikolog üst kısımda bir burun ve dudağın hatlarını görür, sonra mucizevi bir şekilde bulutun diğer kısımları da buna göre şekillenir ve ileriye bakan bir süpermenin hatları görünür.

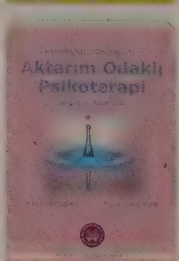
Bilişsel Davranışçı Çift ve Aile Terapisi
Atölye Çalışması
Frank M. Dattilio

Bilişsel davranışçı terapi esasında bireyler için tasarlanmış olan terapötik tekniklerin çift ve ailelere nasıl başarıyla uyarlandığını ilk elden öğrenmek için bu benzersiz bir fırsattır.

Masterson Günleri I-V
Masterson's Days I-V
Masterson Enstitüsü

Masterson günleri I-V kitabı, kendilik bozuklukları ile yapılan derinlemesine çalışmaları içeren eşsiz bir kitaptır. Bu kitaplar, vaka örnekleriyle somutlaştırılan terapi teknikleriyle kendilik bozukluklarında iyileşmeye giden yolun tarifini sunmaktadır.

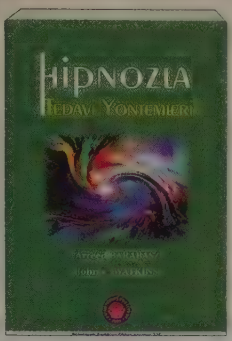

Kernberg Günleri
I-II-III-IV Atölye Çalışmaları
Otto F. Kernberg
Frank E. Yeomans
John F. Clarkin

Bu kitaplarda ağır kişilik bozuklukları olan hastalar için özel bir psikanalitik psikoterapi, bu psikoterapinin teknik yaklaşımı ve etkinliğine ampirik kanıt sunan belli araştırma projeleri anlatılmaktadır.

YAYINLARI

PSİKOTERAPİ ENSTİTÜSÜ

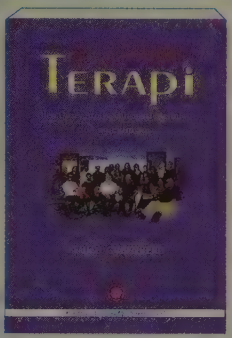

Hipnozla Tedavi Yöntemleri

Arreed Barabasz

John G. Watkins

Yazarların yıllara dayanan birikimlerini aktardıkları bu kitap zengin içeriği, bilimsel yaklaşımı ve derli toplu anlatımı ile gerek yeni başlayanlar için gerek bu alanda yıllardır çalışan hipnoz dostları için bir kaynak olacaktır. Bilişsel davranışçı ekolun yanı sıra ego-state terapi, dinamik ve hipnoanalitik yaklaşımlı teknikleri de içeren bilgilerle bütüncül bir yaklaşım sunmaktadır.

Duygu Odaklı Terapi

İleri Düzey Atölye Çalışması Metinleri

Leslie S. Greenberg

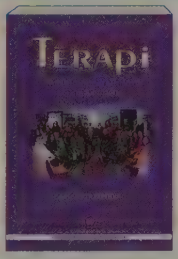
Tarihsel gelişim içerisinde Freud'dan başlayıp dürtüçatışma kuramı, ego psikolojisi, nesne ilişkileri ve bilişsel kuramlarla süregelen psikoterapide bugün duyguların her şeyin temeli olduğunun anlaşıldığı bir noktaya gelmiş bulunuyoruz. Bilişsel şemalardan çok daha köklü olan duygusal şemaları anlayıp çözmeden derinlemesine değişim mümkün olmayıp ancak yüzeysel değişime ulaşılabilmektedir. Bu kuramsal yaklaşıma otuz yıldır emek veren saygıdeğer Leslie Greenberg'in bütünleştirici Duygu Odaklı Terapi yaklaşımının bireysel terapilere katkısı vazgeçilmezdir.

Süresi Sınırlı Dinamik Psikoterapi
I-II Atölye Çalışmaları

Hanna Levenson

Terapi sürecinde sınırlı odak ve sınırlı hedeflerin konduğu ve bu odağın terapistin etkililiği sayesinde korunduğu, hastadan alınan kısıtlı bilgilerle hızlı bir formülasyon değerlendirmesinin yapılarak anında müdahale edildiği kısa süreli bir psikoterapi türüdür.

Duygu Odaklı Terapi
I-II Atölye Çalışması

Leslie S. Greenberg

Bilişsel şemalardan çok daha köklü olan duygusal şemaları anlayıp çözmeden derinlemesine değişim mümkün olmayıp ancak yüzeysel değişime ulaşılabilmektedir. Bu kuramsal yaklaşıma otuz yıldır emek veren

Duygu Odaklı Çift Terapisi
I-II Atölye Çalışmaları

Leslie S. Greenberg

Bu kitap, Duygu Odaklı Çift Terapisi: Teori ve araştırma, Çiftler yaklaşımına genel bakış, İttifak kurulması, Maladaptif döngülerin tespiti, Bağlanmayla ilişkili döngüler, Etkileşimi ve bağı yeniden yapılandırma gibi konuların ele alındığı atölye çalışmasının malzemelerini içermektedir.

Gelişimsel Nörobiyoloji ve Bağlanma Kuramı
Atölye Çalışması

Allan N. Schore

'Bugüne kadar soyut ve sanal şekilde algılanan ve ele alınan bilinç ve bilinçdışı kavramları, Dr. Schore'un çalışmalarında somutlaştırılmış ve bilinçdışının lokalizasyonunun kanıta dayalı yöntemlerle aydınlatılması yönünde ciddi adımlar atılmıştır. '

yayin.psikoterapi.com

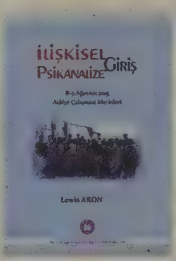
0262 653 66 99

www.psikoterapi.com • www.psikoterapi.org • www.hipnoz.com

PSİKOTERAPİ ENSTİTÜSÜ

İlişkisel Psikanalize Giriş
Atölye Çalışması Metinleri
Lewis Aron

Atölye çalışması metinlerinin bulunduğu bu kitapta ilişkisel psikanalizin arka planı, gelişimi, temel fikirleri ve uygulama alanlarının yanı sıra ilişkisel psikanalizin kendilik psikolojisi ve öznelerarasılık kuramı ile etkileşimleri zengin çağrışımlarla yüklü bir tarihsel bağlamda ele alınmaktadır.

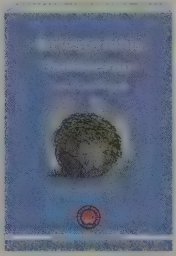

Bütüncül İlişkisel Psikoterapi
Atölye Çalışması Metinleri
Paul L. Wachtel

Psikanalizin bu gelişimsel sürecinde gelinen son noktada "İlişkisel Psikanaliz"den bahsetmek mümkündür. İlişkisel Psikanaliz'in kurucusu kabul edilen Paul Wachtel, bu atölye çalışmasında, İlişkisel Psikanalizi bütüncül bir modelle bize sunmaktadır.

Birleştirilmiş Psikoterapi
Atölye Çalışması Metinleri
Jeffrey J. Magnavita

Jeffrey Magnavita, psikoterapi alanında yüzyıllardır süregelen farklı kuramların tek bir çatı altında toplanması ve terapi odasında bu kuramların aynı yetkinlikle ve kusursuz bir şekilde uygulanabilmesi amacıyla entegrasyon çalışmaları gerçekleştirmektedir.

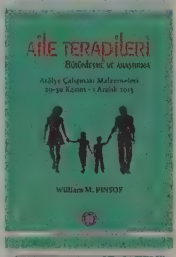

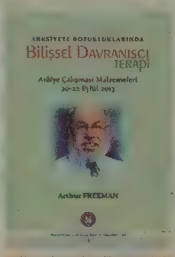
Psikoterapide Bütünleşme
Atölye Çalışması
John C. Norcross

Psikoterapide bütünleşmenin olgunlaşması, ampirik olarak desteklenen uluslararası bir hareket haline gelmesi sürecinde katkıları olan değerli kuramcı ve araştırmacı Dr. John Norcross'un ziyaretinin bize, kendisinin derin bilgi birikimi ve deneyiminden yararlanma fırsatı sunmuştur.

Aile Terapileri Bütünleşme ve Araştırma
Atölye Çalışması
William M. Pinsof

Aile terapisi alanında dünyanın önde gelen uzmanlarından biri olan Dr. Pinsof, üç günlük atölye çalışmasında aile psikolojisi alanındaki kuramsal bilgi birikimini aktarmanın yanı sıra klinik deneyim ve araştırmalarda gelinen son noktayı bizlerle paylaşacaktır.

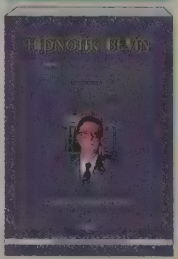

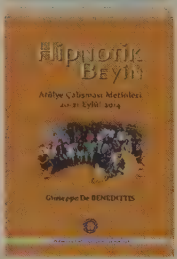
Anksiyete Bozukluklarında Bilişsel Davranışçı Terapi
Atölye Çalışması
Arthur Freeman

Anksiyete Bozukluklarında Bilişsel Davranışçı Terapi uygulamalarına ilişkin teorik ve metodolojik bilgilerin paylaşılması ve vaka süpervizyonları yoluyla Bilişsel Davranışçı Terapinin kuramsal temelinin ve uygulama becerilerinin pekiştirilmesi.

Hipnotik Beyin
Atölye Çalışması Malzemeleri
Giuseppe De Benedittis

Hipnoz, nörobilim ve psikoterapinin kesiştiği alandaki önde gelen psikoterapist ve eğitmenlerden biri olan Giuseppe De Benedittis ile hipnozun nörobiyolojik temelleri, hipnozda imajinasyon ve yaratıcılık, ağrı, hipnoz ve güncel araştırmaları konu alan atölye çalışmasının kapsamlı olarak bu kitapta yer almaktadır.

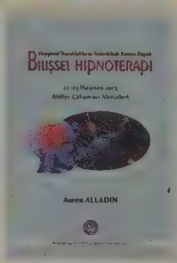
Hipnotik Beyin
Atölye Çalışması Metinleri
Giuseppe De Benedittis

Hipnoz, nörobilim ve psikoterapinin kesiştiği alandaki önde gelen eğitmenlerden biri olan Prof. Dr. Giuseppe De Benedittis ile hipnozun nörobiyolojik temelleri, hipnozda imajinasyon ve yaratıcılık, hipnozda imajinasyon kullanımının psikodinamik terapiyle bütünleşmesi ve güncel araştırmalar.

Gerçeğin Dirilişine Kapı HİPNOZ 1-2
Tahir Özakkaş

Uz. Dr. Tahir Özakkaş'ın bu eseri, insan ve insan ötesini araştırmak isteyenlere ilginç, esrarengiz bir yöntem ve sonsuz sayıda imkan sunmaktadır. Bu kitap, insan gibi bilinmezlik boyutları olan bir varlığı, hipnoz gibi güçlü bir projektörle incelemek ve anlamaya çalışmak isteyen her bireyin merakla okuyacağı eşsiz bir kaynaktır.

Duygusal Bozuklukların Tedavisinde Kanıta Dayalı Bilişsel Hipnoterapi
Atölye Çalışması
Assen Alladin

Dr. Alladin ile düzenlenen iki günlük atölye çalışması, anksiyete, depresyon ve travmada hipnoterapinin kullanımına eğilen atölye çalışmasının metinlerini içeren bu kitap, bu katkıyı kalıcı hale dönüştürme çabalarımızın bir parçasıdır.

PSİKOTERAPİ ENSTİTÜSÜ

PSİKOTERAPİSTİN BAŞUCU KİTAPLARI

7. Dönem

Bütüncül Psikoterapiye Giriş

7. Dönem Serisi

Tahir Özakkaş

Bu kitapta Bütüncül Psikoterapi Teorik Eğitimi 7. Grubunun Haziran ayı deşifrelerini sunulmaktadır. Bu ders notları, hücum terapisine giriş, ruhsal aygıt (topografik kuram), bütüncül psikoterapiye giriş konularını içermektedir.

Psişik Yapı

7. Dönem Serisi

Tahir Özakkaş

Bu ders notlarında, insanın nörobiyolojik ve ruhsal yapısı, Dinamik Kuram, ruhsal aygıt, egonun savunma mekanizmaları konuları ele alınmaktadır.

Ruhsal Savunma Mekanizmaları ve Gelişim Evreleri

7. Dönem Serisi

Tahir Özakkaş

7. grubunun Ağustos ayı ders notlarında; İnsanın ruhsal gelişim dönemleri, ödipal çatışma, anksiyete çeşitleri, ödipus kompleksi, süperego anksiyetesi konuları ele alınmaktadır.

Davranışçı ve Bilişsel Kuram

7. Dönem Serisi

Tahir Özakkaş

Bütüncül Psikoterapi Teorik Eğitimi 7. Grubunun Eylül ayı deşifrelerini sunulduğu bu ders notlarında, davranışçı kuram, bilişsel yaklaşımlar, relaksasyon, davranışçı ve bilişsel terapi teknikleri ele alınmaktadır.

Dinamik Psikoterapi Dürtü - Çatışma Kuramı

7. Dönem Serisi

Tahir Özakkaş

Bu ders notlarında, dürtü çatışma kuramı, ruhsal aygıt, direnç, sekonder kazanç, lapsus, dil sürçmeleri ve içgörü, rüya yorumlamasının terapideki yerini ele alınmaktadır.

Nesne İlişkileri

7. Dönem Serisi

Tahir Özakkaş

Nesne ilişkileri kuramı, içe alınmış nesne ilişkileri kuramına göre çocuğun psikolojik gelişimi, insanın psiklojik evreleri, ilkel inkar ve yadsıma mekanizmaları, nesne ilişkileri kuramın psikoterapötik strateji ve yöntemleri konuları ele alınmaktadır.

Psikanalitik Psikoterapi Masterson Yaklaşımı

7. Dönem Serisi

Tahir Özakkaş

Masterson terk depresyonu kuramı, borderline, narsisistik, şizoid kendilik bozuklukları ve alt tipleri, Masterson'ın kabul ettiği ve ilgilendiği kuramlar, Masterson'ın terk depresyonu kuramının psikoterapötik strateji ve yöntemleri konuları ele alınmaktadır.

Kendilik Psikolojisi

7. Dönem Serisi

Tahir Özakkaş

Bu ders notlarında, kendilik psikolojisi, Kohut ve narsisizm, telafi edici ve savunucu sistemler, terapistin özellikleri ve aktarım, pre-ödipal ve ödipal dönemin aktarımda canlanması konuları ele alınmaktadır.

Ego Durumları Psikoterapisi

7. Dönem Serisi

Tahir Özakkaş

Bu ders notlarında, John Watkins'in ego durumları terapisine giriş, bilinç ve bilinçsizlik, özne ve nesne kateksi kavramları, ego durumunun gelişimi, amnezinin tedavi prensipleri, bilinçsiz süreçler ve psikodinamik anlayış konuları ele alınmaktadır.

Ego Psikolojisi Yaklaşımları

7. Dönem Serisi

Tahir Özakkaş

Bu ders notlarında, Ruhsal aygıt, bütüncül psikoterapi, ego psikolojisi, savunma mekaniz-maları ve Erik Erikson kuramı konuları ele alınmaktadır.ele alınmaktadır.

Psikoterapistin Başucu Kitaplarını Set Olarak Satın Alanlara

%25 İndirim!

yayin.psikoterapi.com **0262 653 66 99**

www.psikoterapi.com • www.psikoterapi.org • www.hipnoz.com

YAYINLARI

PSİKOTERAPİ ENSTİTÜSÜ

PSİKOTERAPİSTİN BAŞUCU KİTAPLARI

8. Dönem

Bütüncül Psikoterapiye Giriş
8. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş

Bu ders notlarında, terapistin temel özellikleri, ilk randevusuna gelen hasta ile görüşme şekli, soy ağacı, psikoterapide kurallar, ruhsal harita, Erik Erikson'un psikotoplumsal yaklaşımı, bütüncül psikoterapi teknikleri konuları ele alınmaktadır.

İnsanın Ruhsal Varoluşu
8. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş

Bu kitapta Bütüncül Psikoterapi Teorik Eğitimi 8. grubunun Temmuz ayı deşifrelerini sunulmaktadır. Bu ders notlarında ruhsal aygıt ve egonun savunma mekanizmaları ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Vakalarla Psikodinamik Gelişimsel Dönemler
8. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş

Bu kitapta Bütüncül Psikoterapi Teorik Eğitimi 8. Grubunun Ağustos ayı deşifrelerini sunulmaktadır. Bu ders notlarında psikoseksüel gelişim evreleri ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Psikoterapi Modelleri ve Formülasyon Farklılıkları
8. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş

Bu kitapta Bütüncül Psikoterapi Teorik Eğitimi 8. grubunun Eylül ayı deşifrelerini sunulmaktadır. Bu ders notlarında çeşitli terapi modellerinde vaka formülasyonu ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Davranıştan Bilişe Etki - Tepki Sistemleri
8. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş
Zekeriya Kökrek

Bu ders notlarında Bilişsel Davranışçı Kuram ve ek olarak DSM-IV ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Uygulamalı Rüya Yorumları ve Dinamik Kuram
8. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş
Ahmet Çorak

Bu kitapta Bütüncül Psikoterapi Teorik Eğitimi 8. Grubunun Kasım ayı deşifrelerini sunulmaktadır.

Kimlik - Kendilik Ego Durumları ve Çoklu Kişilik
8. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş

Bu kitapta Bütüncül Psikoterapi Teorik Eğitimi 8. grubunun Aralık ayı deşifrelerini sunulmaktadır. Bu ders notlarında Ego Psikolojisi ve Ego Durumları Teorisi ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Kernberg-Kohut-Masterson-Volkan'a göre Nesne İlişkileri
8. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş
Ahmet Çorak

Bu kitapta Bütüncül Psikoterapi Teorik Eğitimi 8. grubunun Ocak ayı deşifrelerini sunulmaktadır. Bu ders notlarında Psikoterapide Nesne İlişkileri ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Kendilik Nesnesi ve Narsisizm
8. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş

Bu kitapta Bütüncül Psikoterapi Teorik Eğitimi 8. Grubunun Şubat ayı deşifrelerini sunulmaktadır. Bu ders notlarında kendilik psikolojisi ve narsisizm ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Şizoid-Narsisist-Borderline Kendilik Bozuklukları
8. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş

Bu kitapta Bütüncül Psikoterapi Teorik Eğitimi 8. grubunun Mart ayı deşifrelerini sunulmaktadır. Bu ders notlarında Masterson Yaklaşımı ve Kendilik Bozuklukları ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Hayatın Anlamı Nedir? Varoluşçuluk
8. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş

Bu kitapta Bütüncül Psikoterapi Teorik Eğitimi 8. Grubunun Nisan ayı deşifrelerini sunulmaktadır. Bu ders notlarında varoluşçuluk anlam arayışı, varoluşçu kaygı ve transaksiyonel analiz ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Bütüncül Psikoterapide Hipnoz
8. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş

Bu kitapta Bütüncül Psikoterapi Teorik Eğitimi 8. Grubunun Mayıs ayı deşifrelerini sunulmaktadır. Bu ders notlarında Hipnoz ve Uygulamaları ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Psikoterapistin Başucu Kitaplarını Set Olarak Satın Alanlara

%25 İndirim!

yayin.psikoterapi.com

0262 653 66 99

www.psikoterapi.com • www.psikoterapi.org • www.hipnoz.com

YAYINLARI

PSİKOTERAPİ ENSTİTÜSÜ

PSİKOTERAPİSTİN BAŞUCU KİTAPLARI

9. Dönem

Terapinin Özü ve İlk Tanışmanın Sırları

9. Dönem Serisi

Tahir Özakkaş

Bu ders notlarında tanışma, ilk görüşme ve muayene formunun doldurulması, bozuklukları sınıflandırma, dinamik kuram ve ekolleri konuları ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Ruhsal Rahime Düşüş ve Doğuş Süreci

9. Dönem Serisi

Tahir Özakkaş
Ahmet Çorak

Bu ders notlarında, ruhsal aygıt nörobiyoloji, egonun oluşumu ve ego savunma düzenekleri ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Ya Öbür Yarım!.. Ruhumuzun Olgunlaşma Hikayesi

9. Dönem Serisi

Tahir Özakkaş
Ahmet Çorak

Bu ders notlarında idealizasyon, bölme, yansıtmalı özdeşim, aklileştirme ve diğer savunma mekanizmaları konuları ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Nasıl Değerli Olabilirim? Davranışcı Bilişsel Psikoterapi

9. Dönem Serisi

Tahir Özakkaş

Bu kitapta Bütüncül Psikoterapi Teorik Eğitimi 9. Grubunun Eylül ayı deşifrelerini sunulmaktadır. Bu ders notlarında Davranışcı Bilişsel Psikoterapi konuları ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Freud'un Kuramı Serbest Çağrışım ve Rüyalar

9. Dönem Serisi

Tahir Özakkaş
Ahmet Çorak

Bu ders notlarında psikoseksüel gelişim aşamaları, topografik kuram, serbest çağrışım, ödipal çatışma, elektra kompleksi, rüya analizi ve rüyanın ilkeleri ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Çoğul Kişilik

Nesne ve Kendilik Tasarımları
Bağlantı ve Geçiş Nesnesi

9. Dönem Serisi

Tahir Özakkaş
Ahmet Çorak

Bu ders notlarında nesne ilişkileri kuramı ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Terk Depresyonunu Anlamak

9. Dönem Serisi

Tahir Özakkaş

Bu ders notlarında Masterson kuramı, kişilik bozukluklarına giriş, aktarım-karşı aktarım ve Bion'un kuramı ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Hamdım Piştim Yandım Kendilik Psikolojisi

9. Dönem Serisi

Tahir Özakkaş

Bu kitapta, Heinz Kohut, ruhsal aygıtın parçaları, kendiliknesnesi ve işlevleri, kendiliğin çözümlenmesi ve Bay İ vakası, Kohut'a narsisizm ve terapisi ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

İçe Atımdan Tam Özdeşime Ruhsal Gelişim

Ego Durumları ve Kimlik Oluşumu

9. Dönem Serisi

Tahir Özakkaş

Bu ders notlarında ego durumları teorisi, çift enerji teorisi, özne kateksi - nesne kateksi, çoklu kişilik, kimlik gelişimi ve insanın sekiz çağı ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Varoluşçuluk ve Bütüncül Vak'a Formülasyonları

9. Dönem Serisi

Tahir Özakkaş

Bu ders notlarında varoluşçu psikoterapi, psikoterapide vaka formülasyonu ve psikopataloji modelleri ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Üç Günde Hipnoz Yapabilirsiniz

9. Dönem Serisi

Tahir Özakkaş

Bu kitapta hipnoza giriş, disosiyasyon, davranış kalıpları, hipnoz uygulaması, hipnoz seansları gösterimi ve analizi, hipnozun tarihçesi, hipnozu kolaylaştıran faktörler, hipnozun devreleri ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Zihinselleştirme ve Psikoterapide Formülasyon

9. Dönem Serisi

Tahir Özakkaş

Bu kitapta Bütüncül Psikoterapi Teorik Eğitimi 9. Grubunun Mayıs ayı deşifrelerini sunulmaktadır. Bu ders notlarında zihinselleştirme ve psikoterapide formülasyon konuları ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Psikoterapistin Başucu Kitaplarını Set Olarak Satın Alanlara

%25 İndirim!

yayin.psikoterapi.com **0262 653 66 99**

www.psikoterapi.com • www.psikoterapi.org • www.hipnoz.com

YAYINLARI

PSİKOTERAPİ ENSTİTÜSÜ

PSİKOTERAPİSTİN BAŞUCU KİTAPLARI

10. Dönem

Hücum Tedavisi
Psikoterapiye Genel Bakış
10. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş

Bu ders notlarında bütüncül psikoterapiye giriş, hücum tedavisi, ilk görüşme ve soy ağacı çıkarma örneği konuları ele alınmaktadır.

Savunma Düzenekleri &
Nörobiyoloji
10. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş

Bu ders notlarında Nörobiyolojiye Giriş, Ruhsal Aygıt ve Savunma Düzenekleri konuları ele alınmaktadır.

Otohipnoz-Hipnotik Trans
İlkel ve Orta Düzey
Savunma Düzenekleri
10. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş

Bu ders notlarında savunma düzenekleri, hipnotik transla savunma düzeneklerinin pekiştirilmesi ve ruhsal gelişim evreleri konuları ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Bütüncül Psikoterapide
Davranışçı-Bilişsel Kuram
10. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş

Bu ders notları, eğitim deşifresinin derlemesi olma özelliğiyle dünyada eşi benzeri görülmemiş bir yayın niteliği de taşımaktadır. Bu ders notlarında Davranışçı Kuram ve Bilişsel Psikoterapi konuları ele alınmaktadır.

Rüyaların Yorumlanması ve
Psikanalitik Kuram
10. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş

Bu kitapta Bütüncül Psikoterapi Teorik Eğitimi 10. Grubunun Kasım ayı deşifrelerini sunulmaktadır. Bu ders notlarında Kendilik Psikolojisi kuramı ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

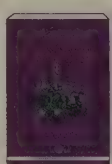
Kimlik Bocalaması-Kimlik
Bunalımı ve Ego Psikolojileri
10. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş

Bu ders notlarında Ego Psikolojisi, Egonun İşlevleri, Klasik Psikanalitik Teori, Erik Erickson, Psiko-sosyal Gelişim Kuramı, Kimlik Bocalaması konuları ele alınmaktadır.

Ayrışma ve Bireyleşme Süreçleri
Paylaşılmış Paranoya
10. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş

Bu kitapta Bütüncül Psikoterapi Teorik Eğitimi 10. Grubunun ocak ayı deşifrelerini sunulmaktadır. Bu ders notlarında nesne ilişkileri kuramı ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

İlkelden Olgun Narsisizme Geçişte
Kendilik Psikolojisi
10. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş

Bu kitapta Bütüncül Psikoterapi Teorik Eğitimi 10. Grubunun Şubat ayı deşifrelerini sunulmaktadır. Bu ders notlarında Kendilik Psikolojisi kuramı ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Borderline
Narsisist ve Şizoid Kişilikler
10. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş

Bu kitapta Bütüncül Psikoterapi Teorik Eğitimi 10. Grubunun Mart ayı deşifrelerini sunulmaktadır. Bu ders notlarında Masterson kuramı ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Sağ Beyinden Sağ Beyine
Nörobiyolojik Gelişimimiz
10. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş

Bu ders notlarında beynin anatomisi, anne-çocuk ilişkisinin nörobiyolojisi, duygulanımın düzenlenmesi ve kişiliğin temelleri, sağ beyinden sağ beyine aktarımın terapide seansında ortaya çıkması ve sosyoduygusal gelişim ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Aktarım Odaklı Terapi ve
Tedavi Teknikleri
10. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş

Bu ders notlarında Aktarım Odaklı Psikoterapi, Psikanalitik Nesne İlişkileri Kuramı, Borderline Patolojinin Tedavisi ve Teknik Tarafsızlık konuları ele alınmaktadır.

İlişkisel Psikoterapi ve
Paul Watchel'in Döngüsel
Bağlamsal Modeli
10. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş

Bu ders notlarında ilişkisel psikoterapi, ilişkisel kuram ve döngüsel bağlamsal model ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Psikoterapistin Başucu Kitaplarını Set Olarak Satın Alanlara

%25 İndirim!

yayin.psikoterapi.com

0262 653 66 99

www.psikoterapi.com • www.psikoterapi.org • www.hipnoz.com

PSİKOTERAPİ ENSTİTÜSÜ

PSİKOTERAPİSTİN BAŞUCU KİTAPLARI

11. Dönem

Rölatif Bütüncül Psikoterapi
Hoş Geldiniz Hayata ve Terapiye Giriş
11. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş

Bu kitapta bütüncül psikoterapiye giriş, psikoterapinin tanımı, ilk muayene ve ilk muayene sonrası değerlendirme konuları ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

DSM, ICD
Ruhsal Hastalıkların Sınıflandırılması
11. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş

Bu ders notlarında DSM, anksiyete bozuklukları, obsesif-kompulsif bozukluk, somatoform bozuklukları ve dissosiyatif bozukluklar ve cinsel işlev bozuklukları ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Erik Homburger Erikson ve Ego Psikolojileri
11. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş - Ahmet Çorak

Bu kitapta Bütüncül Psikoterapi Teorik Eğitimi 11. Grubunun Aralık ayı deşifrelerini sunulmaktadır.

Ayrışma Bireyleşmede
Masterson Yaklaşımı ve Psikoterapisi
11. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş - Ahmet Çorak

Bu ders notlarında Masterson Yaklaşımı ve Kendilik Bozuklukları ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Ruhun Somutlaşma Yolları Öznelerarası Alan
Tahir Özakkaş

Bu kitapta, Bütüncül Psikoterapi Süpervizyon Eğitmi 11. grubunun dersinden gerçekleştirdiğimiz öznelerarasılık eksenli tartışmalar yer almaktadır.

Rölatif Bütüncül Psikoterapide
Bedenim Nasıl Ruh Oldu?
11. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş

Bu kitapta, insan beyninin biyolojik ve psikolojik yapısı, ruhsal aygıt, ego, süperego, anal, oral ve ödipal dönem, normalden patolojiye gelişim hattı konuları ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Rölatif Bütüncül Psikoterapide
Davranış, Biliş ve Nörobiyoloji
11. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş
Ahmet Çorak

Bu ders notlarında davranışçı kuram, davranışçı kişilik modelleri, bilişsel terapiler ve bilişsel terapilerin bütüncül psikoterapiye entegrasyonu ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Rölatif Bütüncül Psikoterapide
Nesne İlişkileri
11. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş
Ahmet Çorak

Bu ders notlarında Psikoterapide Nesne İlişkileri ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Narsisizm ve Terapisi
Kendilik Psikolojisi ve Diğer Yaklaşımlar
11. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş
Ahmet Çorak

Bu kitapta kendilik psikolojisi, ayna aktarımı ve narsisist psikopatoloji ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Rölatif Bütüncül Psikoterapide
Ruhsal Savunmalarımız
11. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş
Ahmet Çorak

Bu ders notlarında savunma düzenekleri ve nörobiyolojiye giriş ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

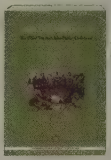
Rüya Analizi
Freud'un Kuramı ve Nörobiyoloji
11. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş
Ahmet Çorak

Bu ders notlarında dürtü çatışma kuramı, psikanaliz ve serbest çağrışım ve rüya analizleri ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Mahler ve Kernberg'in Gelişim Kuramları
11. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş, Ahmet Çorak
Betül Sezgin, İhsan Yamlı

Bu ders notlarında aktarım odaklı psikoterapi, nesne ilişkileri, Mahler ve Kernberg'in gelişim kuramları ve terapi çerçevesi ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Her Nesne'nin Bir Bitimi Var Ama Aşka Hudut Çizilmiyor Varoluşçuluk
11. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş

Bu ders notlarında anksiyete çeşitleri, varoluşsal psikoterapi, transaksiyonel analiz yapısı ile diğer kuramların benzerliği, rol yapma ile vaka analizi ve duygu odaklı terapiye giriş ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Psikoterapistin Başucu Kitaplarını Set Olarak Satın Alanlara

%25 İndirim!

yayin.psikoterapi.com **0262 653 66 99**

www.psikoterapi.com • www.psikoterapi.org • www.hipnoz.com

PSİKOTERAPİ ENSTİTÜSÜ

PSİKOTERAPİSTİN BAŞUCU KİTAPLARI

12. Dönem

Terapistliğe İlk Adım Nasıl Terapist Olunur?
Rölatif Bütüncül Psikoterapi
12. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş

Bu ders notlarında tanışma, ilk muayenenin yapılması, öngörüşme teknikleri ve danışanın önbilgilerinin analizi konuları ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Hücum Terapisi Ve Uygulaması
Rölatif Bütüncül Psikoterapi
12. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş

Bu ders notlarında terapötik çerçeve, hücum tedavisi, soy ağacının çıkarılması ve analizi, bireysel hayat hikâyesinin alınması, ruhsal aygıt ve savunma düzenekleri konuları ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Bebeklikten Erişkinliğe Ruhsal Yolculuğumuz
Rölatif Bütüncül Psikoterapi
12. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş

Bu ders notlarında psikoseksüel gelişim evreleri, oral, anal ve ödipal dönemler ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Rölatif Bütüncül Psikoterapide Formülasyon
12. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş

Bu ders notlarında bütüncül psikoterapi formülasyonları, çekirdek çatışma kuramı ve kısa dinamik psikoterapi konuları ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Çingene Sobası Ve Psikiyatrik Bozukluklar
Rölatif Bütüncül Psikoterapi
12. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş

Bu ders notlarında kişilik bozukluklarının incelenmesi, DSM, ICD, psikiyatrik bozukluklar, cinsel sapkınlıklar ve cinsel saplantılar konuları ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Olayları, Verdiğin Anlam Belirler
Rölatif Bütüncül Psikoterapi
12. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş - Ahmet Çorak

Bu ders notlarında davranışçı terapi, alıştırma ve fobilerde hipnoz uygulaması, cinsel kimlik karmaşasının davranışçı-bilişsel terapisi, davranış ve nörobiyoloji konuları ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Bir Ben Var Ben'de, Ben'den İçerü
Rölatif Bütüncül Psikoterapi
12. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş
Ahmet Çorak

Bu ders notlarında dürtü çatışma kuramı, rüyalar ve rüya analizi, kişilik bozukluklarında döngülerin incelenmesi konuları ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Ben Kimim? Ben Neyim? Bütüncül Bir Model: Rölatif Psikoterapi
12. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş
Ahmet Çorak

Bu ders notlarında davranışçılık, nesne ilişkileri kuramı, kişilik bozukluklarının psikoterapisinde kullanılan yöntemler konuları ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Kendim Olmama, Engel Olma
Rölatif Bütüncül Psikoterapi
12. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş
Ahmet Çorak

Bu kitapta davranışçılık, bilişsel kuram, nesne ilişkileri kuramı, kişilik bozukluklarının psikoterapisinde kullanılan yöntemler konuları ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

"Ben Kimim?"
Sahtelikten Gerçekliğe, Kabuktan Öze Yolculuk
Rölatif Bütüncül Psikoterapi
12. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş
Ahmet Çorak

Bu ders notlarında Masterson yaklaşımında borderline, narsisistik ve şizoid kişilik bozuklukları, nesne kalıcılığı ve nesne sürekliliği konuları ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Olgunlaşmanın Yolu Dönüştürerek İçselleştirme
Rölatif Bütüncül Psikoterapi
12. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş
Ahmet Çorak

Bu ders notlarında kendilik psikolojisi, psikanalitik psikoterapilerin karşılaştırılması, aktarım çeşitleri ve klinik tablolar konuları ayrıntılı olarak ele almaktadır..

"Öleceksin... O Halde..." (Varoluşçuluk)
Rölatif Bütüncül Psikoterapi
12. Dönem Serisi
Tahir Özakkaş
Ahmet Çorak

Bu ders notlarında varoluşçuluk, varoluşçuluğun diğer psikotepilerdeki karşılıkları ve başlıca alternatifler: varoluşçu-hümanist, logoterapi, gerçeklik terapisi konuları ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Psikoterapistin Başucu Kitaplarını Set Olarak Satın Alanlara

%25 İndirim!

yayin.psikoterapi.com **0262 653 66 99**

www.psikoterapi.com • www.psikoterapi.org • www.hipnoz.com

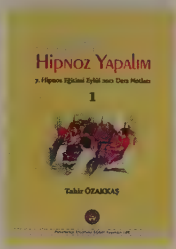
PSİKOTERAPİ ENSTİTÜSÜ

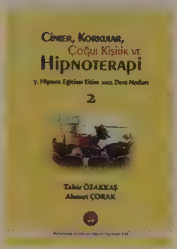
Haydi Hipnoz Yapalım

7. Hipnoz Eğitimi Eylül 2012 Ders Notları

Tahir Özakkaş

Bu ders notlarında hipnoza giriş, hipnozun kelime anlamı ve tarihçesi, hipnoz seansı, hipnoza yatkınlık, hipnozun seviyeleri ve aşamaları, ağrısız doğum vakası ve hipnoz seans uygulaması konuları ele alınmaktadır.

Cinler, Korkular, Çoğul Kişilik ve Hipnoterapi

7. Hipnoz Eğitimi Ekim 2012 Ders Notları

Tahir Özakkaş
Ahmet Çorak

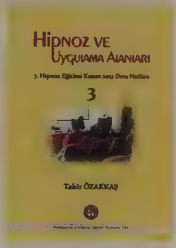
Bu ders notlarında hipnotik fenomenler, hipnoz kuramları, çoklu fobiler, korku kontrolü ve dayanaklılığın artırılması konuları ele alınmaktadır.

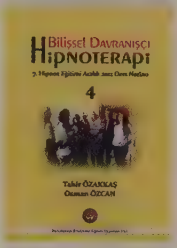
Hipnoz ve Uygulama Alanları

7. Hipnoz Eğitimi Kasım 2012 Ders Notları

Tahir Özakkaş

Bu ders notlarında hipnoz uygulamaları, obezite tedavisinde hipnoz, hipnoz ve ağrı ilişkisi, doğumda hipnoz kullanımı konuları ele alınmaktadır.

Bilişsel Davranışçı Hipnoterapi

7. Hipnoz Eğitimi Aralık 2012 Ders Notları

Tahir Özakkaş
Osman Özcan

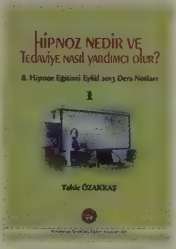
Bu ders notlarında telkin kalıplarına giriş, hipnoz endüksiyon yöntemleri ve vakalar üzerinden hipnoterapi konuları ele alınmaktadır.

Hipnoz Nedir ve Tedaviye Nasıl Yardımcı Olur?

8. Hipnoz Eğitimi Eylül 2013 Ders Notları

Tahir Özakkaş

Bu ders notlarında hipnoz yöntemleri ve uygulamaları, transa girişin nörobiyolojik arka planı, hipnozda metaforlarla çalışmak, hipnozu derinleştirme teknikleri konuları ele alınmaktadır.

Hipnoz ile Fobiler, Yas, Travma ve Çoklu Kişiliğin Terapisi

8. Hipnoz Eğitimi Kasım 2013 Ders Notları

Tahir Özakkaş
Ahmet Çorak
Osman Özcan

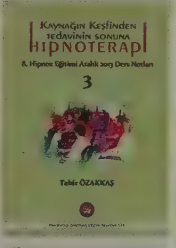
Bu ders notlarında travma, yas ve fobilerde hipnodrama, çoklu kişilikte hipnoterapi ve modifiye hipnotik indüksiyon profili konuları ele alınmaktadır.

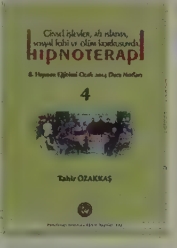
Kaynağın Keşfinden Tedavinin Sonuna Hipnoterapi

8. Hipnoz Eğitimi Aralık 2013 Ders Notları

Tahir Özakkaş

Bu ders notlarında bağımlılık ve hipnoterapi, hipnodrama ve hipnozda terapistin sorumluluğu konuları ele alınmaktadır.

Cinsel İşlevler, Alt Islatma, Sosyal Fobi ve Ölüm Korkusunda Hipnoterapi

8. Hipnoz Eğitimi Ocak 2014 Ders Notları

Tahir Özakkaş

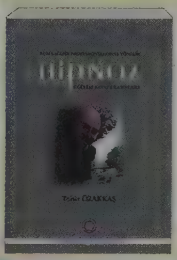
Bu ders notlarında cinsel problemlerde hipnoterapi, çocuklarla hipnoz, katarsis, hipnoz fenomenleri ve posthipnotik telkin konuları ele alınmaktadır.

Halk Konferansları

Tahir Özakkaş

2005 yılından bu yana İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin düzenlediği Kültür Günleri'nde psikoterapi nedir sorusuyla başlayan konferans serimizde kişilik oluşumu, kültürün etkileri, ergenlik, kişilik tipleri ve kişilik bozuklukları, varoluşçuluk, hipnoterapi ve sosyal mühendislik konularını bulacaksınız.

Ruh Sağlığı Profesyonellere Yönelik Hipnoz Eğitim Konferansları

Tahir Özakkaş

Bu kitapta hipnoterapi, hipnodrama, hipnozun tarihçesi ve hipnozun genel tıpta, psikoterapide ve psikiyatride kullanımı üzerine çeşitli etkinlik ve organizasyonlarda yaptığım sunumların, konuşmaların ve tartışmaların metinlerini bulabilirsiniz.

yayin.psikoterapi.com
0262 653 66 99
www.psikoterapi.com • www.psikoterapi.org • www.hipnoz.com

PSİKOTERAPİ ENSTİTÜSÜ

İşletmelerdeki Ruhsal Kavganın ve Korkunun Özü

Tahir Özakkaş

Bu kitapta, özel sektörden kamuya çeşitli kurumların çalışanlarının özgül çalışma koşullarını gözeterek uyum, iletişim ve sorun çözümüne dair yaptığım sunumların, konuşmaların ve tartışmaların metinlerini bulabilirsiniz.

Rehberlikte Uygulamalı Bütüncül Psikoterapi

Tahir Özakkaş

Ruh sağlığı alanının önemli bir halkasını oluşturan rehber öğretmenlere ve psikolojik danışmanlara yönelik olarak hazırlanan bu metinler, kişinin ruhsal yapısından iletişim tekniklerine, ergenlik döneminden davranış patolojisine, ilk görüşme tekniklerinden bütüncül danışmanlık hizmetlerine pek çok konuda bilgi paylaşımını amaçlamaktadır.

JUNG'un Öznelliğinde Kuramlar Arası Bir Gezinti

Tahir Özakkaş

Bu kitapta, Bütüncül Psikoterapi Süpervizyon Eğitmi 10. grubunun dersinden gerçekleştirdiğimiz öznelerarasılık eksenli tartışmalar yer almaktadır.

Terapilerin Özeti

Bütüncül Psikoterapi Kısa Eğitim Notları

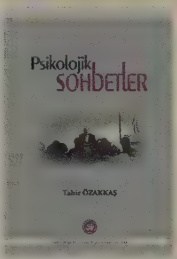
Tahir Özakkaş

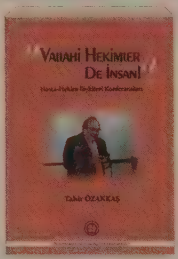
Adana Empati Psikolojik Hizmetler'de verilen kısa bütüncül psikoterapi eğitim metinlerinin sunulduğu bu kitapta, dünyadaki psikoterapi ekolleri ve bakış açıları, kendilik psikolojisi, varoluşçuluk, haset ve şükran, yas ve çift terapisi gibi konuları ele alınmaktadır.

Psikolojik Sohbetler

Tahir Özakkaş

Bu kitapta çeşitli kurum ve kuruluşlarca düzenlenmiş etkinlik ve organizasyonlarda yaptığım sunumların, konuşmaların metinlerini bulabilirsiniz. Kimlik, kişilik gelişimi, genel ruh sağlığı ve hastalıkları gibi konularda akıcı ve etkileşimli genel anlatımların yanı sıra, anne-baba-çocuk ilişkileri, psikoterapide hipnoz kullanımı, engellilere bakım gibi özel konulara da odaklanıyoruz.

"Vallahi Hekimler De İnsan!"

Hasta-Hekim İlişkileri Konferansları

Tahir Özakkaş

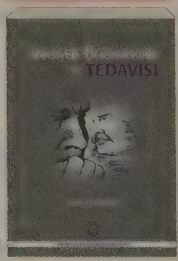
Sağlık alanında hastalar ile uzmanlar arasındaki ilişkilere geniş bir mercekten bakarak, toplumsal yapıdaki dönüşümlerden iletişim becerilerine, kişilik yapılarından psikolojik gelişim süreçlerine birbiriyle yakından ilişkili birçok konuda bilgi ve deneyimlerimiz harmanlanmıştır.

Ruhsal Aygıt

Tahir Özakkaş

Bu konferansta tartışılan konuların, hipnoz konusuna ilgi duyan başlangıç aşamasındaki meslektaşlarımızın yanı sıra ileri düzeyde hipnoz eğitim ve çalışmalarına devam eden psikoterapist ve hipnoterapistler için de son derece öğretici ve ufuk açıcı olacağına inanıyoruz...

Anksiyete Bozuklukları ve Tedavisi

Tahir Özakkaş

Bu çalışma 1994-96 yılları arasında Azerbaycan Devlet Tıp Üniversitesi Psikiyatri Ana Bilim Dalı ile İstanbul Özel Psikolojik Danışmanlık Merkezi'ne başvuran anksiyete bozuklukları grubundan teşhis almış hastalar üzerinde yapılmış olan tez çalışmasının özetlenmiş şeklidir.

Gençlere Yönelik Hipnoz ve Ruh Sağlığı Konferansları

Tahir Özakkaş

Sakarya Üniversitesi, 19 Mayıs Üniversitesi, Işık Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Lions Gençlik Kulübü ve Gelişim Noktası Derneği tarafından düzenlenen bu konferanslarda ağırlıklı olarak psikoterapide hipnoz, kültürün etkisi, kimlik ve ergenlik dönemi konuları tartışılmıştır.

Terapistliğe Giriş ve İlk Adım Konferansları

Tahir Özakkaş

Bu kitapta Psikoloji Enstitüsü, CİTEB, TED Üniversitesi, Mevlana Üniversitesi, Ay Psikoloji Derneği ve Ankara Halk Sağlığı Müdürlüğü tarafından düzenlenen çeşitli etkinlik ve organizasyonlarda yaptığım sunumların, konuşmaların ve tartışmaların metinlerini bulabilirsiniz.

YAYINLARI

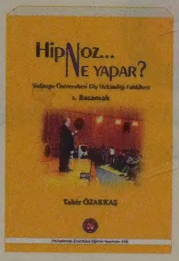
PSİKOTERAPİ ENSTİTÜSÜ

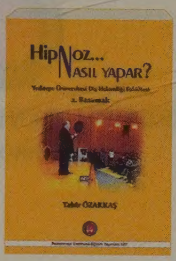
Hipnoz Ne Yapar?

Yeditepe Ünivesitesi Diş Hekimliği Fakültesi

Tahir Özakkaş

Bu kitapta, Yeditepe Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi'nde yaptığım hipnoz ve hipnoterapi konulu sunumların metinlerini bulabilirsiniz. Konferanslara katılmış olan meslektaşlarıma bilgilerini tazelemek, katılamamış olan meslektaşlarıma ise yararlanmak isteyecekleri bir kaynak sunmak isterim.

Hipnoz Nasıl Yapar?

Yeditepe Ünivesitesi Diş Hekimliği Fakültesi

Tahir Özakkaş

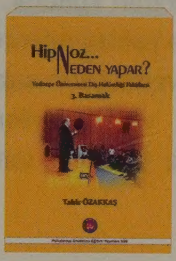
Bu kitapta, Yeditepe Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi'nde yaptığım hipnoz ve hipnoterapi konulu sunumların metinlerini bulabilirsiniz. Konferanslara katılmış olan meslektaşlarıma bilgilerini tazelemek, katılamamış olan meslektaşlarıma ise yararlanmak isteyecekleri bir kaynak sunmak isterim.

Hipnoz Neden Yapar?

Yeditepe Ünivesitesi Diş Hekimliği Fakültesi

Tahir Özakkaş

Bu kitapta, Yeditepe Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi'nde yaptığım hipnoz ve hipnoterapi konulu sunumların metinlerini bulabilirsiniz. Konferanslara katılmış olan meslektaşlarıma bilgilerini tazelemek, katılamamış olan meslektaşlarıma ise yararlanmak isteyecekleri bir kaynak sunmak isterim.

Aile Danışmanlığında Uygulamalı Bütüncül Psikoterapi -I-

Tahir Özakkaş

Erciyes Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (ERSEM) tarafından düzenlenen Aile Danışmanlığı Sertifika Programı kapsamında yer alan bu eğitimlerde bütüncül yaklaşımla aile danışmanlığı uygulamaları ve aile terapisi bağlamında insanın psikolojik yapılanması, kişilik bozuklukları, savunma düzenekleri konuları ele alınmaktadır.

Aile Danışmanlığında Uygulamalı Bütüncül Psikoterapi -II-

Tahir Özakkaş

Erciyes Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (ERSEM) tarafından düzenlenen Aile Danışmanlığı Sertifika Programı kapsamında yer alan bu eğitimlerde bütüncül yaklaşımla aile danışmanlığı uygulamaları ve aile terapisi bağlamında insanın psikolojik yapılanması, kişilik bozuklukları, savunma düzenekleri konuları ele alınmaktadır.

Bütüncül Psikoterapide Rüyalarla Çalışmak

I. Dönem Serisi

Tahir Özakkaş

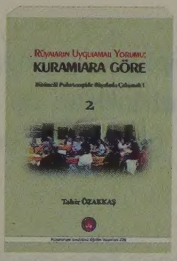
Rüya Eğitimi I. Dönemi Mart ayı ders notlarının sunulduğu bu kitap, eğitim deşifresinin derlemesi olma özelliğiyle dünyada eşi benzeri görülmemiş bir yayın niteliği de taşımaktadır. Bu ders notlarında rüya oluşumu, rüyanın fluluk, figür değiştirme gibi ilkeleri ve rüya analizi uygulamaları ele alınmaktadır.

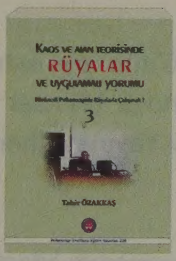
Bütüncül Psikoterapide Rüyalarla Çalışmak

I. Dönem Serisi

Tahir Özakkaş

Rüya Eğitimi I. Dönemi Nisan ayı ders notlarının sunulduğu bu kitap, eğitim deşifresinin derlemesi olma özelliğiyle dünyada eşi benzeri görülmemiş bir yayın niteliği de taşımaktadır. Bu ders notlarında kuramcılarla rüya analizi, danışanın rüya analizi, rüyaların özü ve yorumu, güdülenme sistemleri ve Fosshage'nin örgütlenme modeli ele alınmaktadır.

Bütüncül Psikoterapide Rüyalarla Çalışmak

I. Dönem Serisi

Tahir Özakkaş

Rüya Eğitimi I. Dönemi Mayıs ayı ders notlarının sunulduğu bu kitap, eğitim deşifresinin derlemesi olma özelliğiyle dünyada eşi benzeri görülmemiş bir yayın niteliği de taşımaktadır. Bu ders notlarında fraktal geometri ve kaos teorisi üzerinden rüya analizi, hipnoz-hipnoanaliz ve rüya yorumlama konuları ele alınmaktadır.

PSİKOTERAPİ ENSTİTÜSÜ YAYINEVİ
yayin.psikoterapi.com

Psikoterapi Enstitüsü, ülkemiz insanının kültürel, geleneksel ve yerel yapısına uygun psikoterapi teknik ve yaklaşımlarının belirlenmesi, dünya uygulamalarının geçerlilik ve güvenirliğinin saptanması, ruh sağlığı profesyonellerinin uygulama bilgi ve becerilerinin geliştirilmesine destek olmak amacıyla Uz. Dr. Tahir Özakkaş tarafından 2005 yılında kurulmuştur.

Psikoterapi dünyasında yeniliği ve sürekliliği kendisine hedef seçen, ilkeli yayıncılık anlayışına sahip Psikoterapi Enstitüsü Yayınları, psikoterapi alanındaki kuramsal yaklaşımlarının seçkin eserlerini okurlara ulaştırmaktadır. Psikoterapi Enstitüsü Yayınları, psikoterapi tarihi açısından dönüm noktası niteliğindeki kuramsal ve uygulamaya dönük eserleri dilimize kazandırarak Türkiye'deki meslek uzmanlarının kullanımına sunmakta ve ülkemizdeki psikoloji biliminin gelişimine katkıda bulunmaktadır.

Psikoterapi Enstitüsü'nün ev sahipliğini yaptığı, çağdaş kuramsal yaklaşımların ele alındığı bilimsel etkinlikleri de yayın haline getiren Psikoterapi Enstitüsü Yayınevi, her geçen gün ürün yelpazesini artırmayı sürdürmektedir.

Farklı düzeylerde yayımladığı kitaplarla hem meslek uzmanlarına hem de konuya ilgi duyan tüm bireylere hitap eden Psikoterapi Enstitüsü Yayınları, psikoterapi alanındaki yayın çalışmalarıyla öncü olma yolunda emin adımlarla ilerlemektedir.

YANSITMALI ÖZDEŞİM

"Bir Kavramın Kaderi"

Bu kitapta yansıtmalı özdeşim kavramının tarihsel gelişimi, farklı psikanaliz okullarında ve dünyanın farklı bölgelerinde nasıl karşılandığı son derece titiz ve derinlemesine inceleniyor. Melanie Klein'ın yayımlanmış ve yayımlanmamış arşiv yazılarından başlayan inceleme, kavramın Kleincı düşüncedeki gelişimine, oradan diğer psikanalitik yönelimlerdeki evrimine ilerleyerek aynı zamanda kuramlar arası kavramsal etkileşimin doğasını ve olası güçlüklerini araştırıyor. Son olarak Britanya, Avrupa, Kuzey ve Güney Amerika'daki psikanalistler yansıtmalı özdeşim kavramının kendi ülkelerindeki tarihsel gelişimini anlatıyorlar.

ISBN 978-605-9137-58-4

Psikoterapi Enstitüsü
Eğitim Yayınları